

Niko Toš, ured.

VREDNOTE V PREHODU VIII.

Slovenija v srednje
in vzhodnoevropskih
primerjavah

1991-2011

Niko Toš, ured.

VREDNOTE V PREHODU VIII.

Slovenija v srednje in vzhodnoevropskih primerjavah

VREDNOTE V PREHODU VIII.
Slovenija v srednje in vzhodnoevropskih
primerjavah 1991–2011

Niko Toš, ured.

1. elektronska izdaja

Izdajatelj in založnik:

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, IDV, CJMMK, Ljubljana
in Edition Echorama, Wien

Knjižna zbirka:

E - VREDNOTE VIII.

Urednica zbirke:

Brina Malnar

Recenzenti:

Zdravko Mlinar

Karl H.Müller

Zdenko Roter

Ureditev besedil in organizacija:

Ivana Kecman

Likovna oprema in prelom:

Polona Mesec Kurdija

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje
avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca. /
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-
ShareAlike 4.0 International License.

Dostopno prek:

<https://knjigarna.fdv.si/>; www.cjm.si

DOI: 10.51936/9789612359799

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 64432387

ISBN 978-961-235-979-9 (PDF)

Knjigo je sofinancirala Agencija za raziskovalno dejavnost RS.

KAZALO

PREDGOVOR

Pojasnila in zahvale urednika

Niko Toš7

1.0 PRELOM V CERKVAH VZHODNE IN SREDNJE EVROPE

Aufbruch der Kirchen in Ost und Mittel Europa, 1997-2007

1.1 Raziskovanje (ne)religioznosti v Srednji in Vzhodni Evropi

Niko Toš 11

1.2 Prelom v cerkvah Vzhodne in Srednje Evrope Aufbruch der Kirchen in Ost und Mittel Europa

Prikaz rezultatov raziskave v desetih oz.

štirinajstih srednje in vzhodnoevropskih
državah leta 1997 in s ponovitvijo leta 2007

Paul M. Zulehner, Miklos Tómká, Niko Toš ter

Vinko Potočnik, Mitja Hafner-Fink, Brina Malnar,

Slavko Kurdija, Samo Uhan, Vlado Miheljak, Živa Broder,

Rebeka Falle, Tina Vovk, Špela Zajšek, May Doušák27

2.0 UTRJEVANJE DEMOKRACIJE V SREDNJI IN VZHODNI EVROPI

Consolidation of Democracy in Central and Eastern Europe, 1991/1999

2.1 Primerjalno raziskovanje demokratične transformacije v Srednji in Vzhodni Evropi

Niko Toš 177

2.2	Utrjevanje demokracije v Srednji in Vzhodni Evropi Consolidation of Democracy in Central in Eastern Europe, 1991/1999 Hans-Dieter Klingemann, Samuel Barnes, Janos Simon, Niko Toš ter Brina Malnar, Slavko Kurdija, Samo Uhan, Mitja Hafner-Fink Vlado Miheljak in Živa Broder, Rebeka Falle, Tina Vovk, Špela Zajšek, May Doušak	221
3.0	PRIMERJALNE RAZISKAVE VOLILNIH SISTEMOV The Comparative Study of Electoral Systems, 2005-2011	
3.1	Aktualnost mednarodne primerjalne raziskave volilnih sistemov v časih družbene krize Janez Štebe	385
3.2	Primerjalne raziskave volilnih sistemov The Comparative Study of Electoral Systems, 2005-2011 Niko Toš, Brina Malnar, Slavko Kurdija, Janez Štebe, Samo Uhan, Mitja Hafner-Fink, Vlado Miheljak, Matej Kovačič, Rebeka Falle, Živa Broder, Tina Vovk, Špela Zajšek.	401
4.0	POLITIČNA KULTURA IN DEMOKRATIČNE VREDNOTE V NOVIH DEMOKRACIJAH Political Culture and Democratic Values in New Democracies, 2000	
4.1	Politična kultura in demokratične vrednote v novih demokracijah Brina Malnar	419
4.2	Politična kultura in demokratične vrednote v novih demokracijah Political Culture and Democratic Values in New Democracies, 2000 Ivan Bernik, Brina Malnar, Detlef Pollack, Gert Pickel, Olaf Müller	435

5.0	PROJEKT EUROMODULE – EVROPSKA RAZISKAVA DRUŽBENE BLAGINJE EUROMODULE – European Welfare Study, 1999-2002	
5.1	Mednarodno raziskovanje družbene blaginje	
	Niko Toš	585
5.2	Evropska raziskava o kakovosti življenja	
	EUROMODULE – European Welfare Study, 1999-2002	
	Wolfgang Zapf, Niko Toš, Roland Habicht, Jan Delhey, Petra Böhnke, Brina Malnar, Slavko Kurdija, Samo Uhan, Janez Štebe, Mitja Hafner-Fink, Živa Broder, Rebeka Falle, Tina Vovk, Špela Zajšek, May Doušak	603
	STVARNO KAZALO	655

PREDGOVOR

Urednikova pojasnila in zahvale

S to knjigo, Vrednote v prehodu VIII. (VP VIII.), zaokrožamo predstavitev raziskav, ki jih je Center za raziskovanje javnega mnenja izvedel v obdobju svojega delovanja od leta 1966. Prve štiri knjige posredujejo pregled vseh opravljenih raziskav v časovnem zaporedju v obdobju 1968–2009, peta, šesta in sedma knjiga pa ponujajo vpogled v mednarodne primerjalne programe, v katere smo se vključili leta 1991 in v njih še vedno delujemo. Tu gre za mednarodne infrastrukturne longitudinalne programe, kot so: International Social Survey Programme (ISSP), European Value Study (EVS), World Value Survey (WVS) in European Social Survey (ESS). Ta, osma knjiga, pa predstavi še vse preostale mednarodne primerjalne projekte, ki smo jih sosnovali in v njih sodelovali v devetdesetih letih.

Gradivo, zbrano v knjigi VP VIII., je urejeno v petih delih. V vsakem delu je prikazana po ena primerjalna raziskava. Skupna značilnost vseh je, da gre za posttranzicijske raziskave, usmerjene predvsem v območje Srednje in Vzhodne Evrope.

Tako je v prvem delu knjige prikazana vzhodnoevropska religiološka raziskava (Aufbruch der Kirchen in Mittel und Ost Europa), ki smo jo zasnovali P. M. Zulehner, ugledni dunajski teolog in religiolog, Miklós Tomka, ugledni madžarski religiolog, in podpisani leta 1996. Raziskava je bila izvedena v dveh valovih 1997 v desetih in nato v drugem valu 2007 v štirinajstih srednje- in vzhodnoevropskih državah. V drugem delu knjige je prikazana in predstavljena raziskava potekov tranzicije v Srednji in Vzhodni Evropi (Consolidation of Democracy in Central and Eastern Europe), ki so jo zasnovali Hans-Dieter Klingemann, mednarodno ugledni nemški politolog iz WZB Berlin, Samuel Barnes iz Georgetown University Washington in madžarska politologa Janos Simon in Laszlo Bruszt. Raziskava je bila izvedena že na pomlad in poleti 1991 in ponovljena leta 1999 v sodelovanju z raziskovalci iz večine srednje- in vzhodnoevropskih držav. V tretjem delu je prikazana mednarodna primerjalna raziskava volilnih sistemov (The Comparative Study of Electoral Systems – CSES). Raziskavo je zasnovala skupina ameriških in evropskih politologov in poteka kot longitudinalni projekt od sredine devetdesetih let. V četrtem delu je prikazana mednarodna raziskava Political Culture and Democratic Values in New Democracies, ki so jo zasnovali Detlef Pollack, Gert Pickel in Olaf Müller, ugledni nemški sociologi iz Univerze v Frankfurtu

na Odri v sodelovanju z raziskovalci udeleženih držav. Med njimi sta s slovenske strani sodelovala Ivan Bernik in Brina Malnar. Raziskava je vključila trinajst vzhodnoevropskih dežel in je v empirični fazi potekala leta 2000. In končno je v petem delu knjige predstavljena raziskava o kakovosti življenja v Evropi, ki je potekala pod delovnim naslovom Euromodule. Raziskavo je zasnovala skupina sociologov, zbranih v okolju WZB Berlin pod vodstvom uglednega nemškega sociologa Wolfganga Zapfa. Pri zasnovi raziskave sem kot slovenski predstavnik sodeloval podpisani.

Za vseh pet predstavljenih raziskovalnih programov oz. projektov je značilno, da so (prvenstveno) usmerjeni v opazovanje poteka demokratizacije držav Srednje in Vzhodne Evrope po prehodu. Vse raziskave so bile zasnovane v začetnem obdobju tranzicije in v primeru ponovitve segajo v konec desetletja oz. izjemoma v prvo desetletje. V knjigi predstavljena gradiva torej lahko prispevajo k spoznavanju poteka tranzicijskih procesov v srednje- in vzhodnoevropskem območju in še posebej seveda v spoznavanje poteka tranzicijskih procesov v Sloveniji.

Pri izboru in ureditvi te knjige smo se oprli na mednarodne podatkovne vire, ki so vsi kvalificirano dostopni, torej javni. Prenesena gradiva so praviloma urejena in prikazana na ravni operacionalizacij (vprašalnikov) posameznih raziskav. Prikazana so merila (lestvice) in distribucije podatkov (odgovorov), praviloma na neto osnovi, torej brez neopredeljenih (n. a., b. o.). Vsaka raziskava je najprej opisana, prikazana in ilustriрана. Torej, zapisani so avtorski uvodi. V nadaljevanju vsakega poglavja pa so popolni številčni prikazi.

Ureditev gradiva vseh dosedanjih in tudi osme knjige je terjalo veliko vztrajnosti, doslednosti, tudi potrpežljivosti in nadzora. Da ga lahko predstavimo v tej obliki, so zaslužni vsi, ki so sodelovali pri snovanju in izvajanju raziskav, še posebej pa tisti, ki so z veliko skrbnostjo sodelovali pri urejanju te knjige. Zato na prvem mestu velja zahvala gospe Ivani Kecman, ki deluje iz operativnega središča CJM z vso vztrajnostjo in povezovalnostjo. Ob ureditvi tega gradiva se je še posebej izkazala tudi kolegica Živa Broder, samostojna strokovna delavka CJM. Seveda velja zahvala tudi vsem drugim, še posebej Agenciji Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost, ki je finančno podpirala raziskovalne projekte CJM in prispevala tudi k pokritju stroškov tiska te knjige. Hvala!

1.0

Prelom v cerkvah

Vzhodne in Srednje Evrope

Aufbruch der Kirchen

in Ost und Mittel Europa, 1997-2007

1.1

Raziskovanje (ne)religioznosti v Srednji in Vzhodni Evropi

Niko Toš

Povzetek

V sestavku so prikazane predpostavke in koncepti raziskave Prelom v cerkvah Vzhodne in Srednje Evrope. Raziskava daje odgovore na naslednja vprašanja: Kakšne so predstave ljudi iz vključenih dežel po štiridesetih letih ideološke indoktrinacije o krščanstvu in cerkvi? Kakšni so njihovi nazorski pogledi ter ali se in kako, vključujejo v notranje življenje cerkve? Ali sprejemajo verske resnice in standarde, ki jih cerkev pripisuje svojim pripadnikom? Kako se v tradicionalni krščansko-religijski prostor umešča ateizem oz. nekrščanske religije in cerkve? Prikazane so tendence v izražanju ne-religioznosti ter procesi sekularizacije oz. konfesionalizacije v Srednji in Vzhodni Evropi?

Osnovni pojmi: globalizacija, sekularizacija, izražanje vernosti, odnos do cerkve, ateizem, dežele Srednje in Vzhodne Evrope

1 Zamisel o raziskavi

Zamisel o raziskavi Prelom v cerkvah Vzhodne in Srednje Evrope (Aufbruch) je nastala sredi devetdesetih let. V razpravi ob rezultatih Svetovne oz. Evropske raziskave vrednot EVS/WVS) na Dunaju, kamor sem konec leta 1996 odšel na povabilo Paula Zulehnerja,¹ sva se s slednjim o smiselnosti in možnostih izvedbe take raziskave pogovarjala in dogovarjala Miklós Tomka² in Niko Toš. S to raziskavo naj bi poglobili in razširili religiološko razsežje WVS/EVS. Šlo je torej za zamisel o široko zasnovani religiološki raziskavi, ki naj bi spremljala stanja in poteke spreminjanja religiozne zavesti v vzhodno- in srednjeevropskih državah po prelomu s komunizmom. Projekt je bil zasnovan na predpostavki, da so se po sistemskih prehodih v teh državah bistveno spremenile družbene okoliščine, ki so določale uveljavljanje in izražanje religiozne zavesti ter pogojevale delovanje

1. Prof. dr. Paul Zulehner, Katoliška teološka fakulteta Univerze na Dunaju, predstojnik Inštituta za Pastoralno sociologijo.
2. Prof. dr. Miklós Tomka, predstojnik Religiološkega inštituta, Madžarska akademija znanosti, Budimpešta.

lokalnih cerkva. Šlo je za zamisel o medkulturnem in medčasovnem primerjalnem programu, ki bi pokazal, kako se religioznost in delovanje cerkva v teh deželah izražata v razmerah njihove demokratizacije po sistemskih prehodih.

Projekt Aufbruch je pridobil podporo Pastoralnega foruma na Dunaju³ in tako postal uresničljiv. Iniciativna skupina dveh uglednih katoliških religiologov in enega »profanega«⁴ sociologa je zasnovala koncept raziskave, opredelila pričakovanja, izpeljala operacionalizacijo in sprožila njeno izvedbo v desetih⁵ srednje- in vzhodnoevropskih državah. Izvedba empirične faze raziskave⁶ je temeljila na reprezentativnih vzorcih polnoletnih prebivalcev vključenih držav in na enotnem standardiziranem vprašalniku. Terenska faza raziskave (prvi val) je bila izvedena konec leta 1997 in v začetku 1998. Sočasno s pripravo operacionalizacije raziskave so bile oblikovane nacionalne raziskovalne skupine v vseh sodelujočih državah, sestavljene iz pastoralnih teologov. V okviru projekta raziskave Aufbruch je bil oblikovan program analiz ter na njih temelječih poročil in publikacij. Po več delovnih srečanjih na Dunaju se je trojica raziskovalcev sestala v Ljubljani in pripravila podroben program publikacij, ki je poleg osrednje primerjalne analize na ravni Srednje in Vzhodne Evrope predvidel nacionalna poročila ter dodatne študije in širitve s pastoralno sociološkimi poudarki. Program publikacij je bil v celoti realiziran.⁷

-
3. Pastoralni forum je deloval s podporo dunajskega nadškofa in kardinala Franza Königa.
 4. Profan: neposvečen, sveten. Tako me je P. Zulehner predstavil svojim kolegom ob obisku na Katoliški teološki fakulteti na Dunaju.
 5. V prvi val raziskave Aufbruch so bile vključene naslednje države: Češka, Hrvaška, Litva, Madžarska, Poljska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Ukrajina in t. i. nove zvezne dežele Zvezne republike Nemčije.
 6. Izvedbo je koordiniral GFK Dunaj. V Sloveniji je raziskavo v prvem valu v okvirih programa Slovensko javno mnenje izvedel Center za raziskovanje javnega mnenja, Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani.
 7. Izdajo raziskovalnih poročil je prevzela specializirana nemška založba: Schwabenverlag AG, Ostfildern. V zbirki Gott nach Kommunismus pod uredništvom Paula M. Zulehnerja, Miklósa Tomke in Nika Toša je izšlo skupaj devet knjig, ki so prikazane v poglavju Viri.

Pri oblikovanju analize raziskave in pripravi poročil je slovenska stran izrazila zadržek⁸ glede sodelovanja N. Toša v vodilni skupini projekta in pri pripravi publikacij.

Tabela 1: Raziskava »Prelom v cerkvah Srednje in Vzhodne Evrope« (Aufbruch), vključene države in velikost vzorcev v 1. (1997) in 2. (2007) valu.

vkjučene države	1. val – 1997	2. val – 2007	SKUPAJ
Belorusija	0	1092	1092
Bolgarija	0	1023	1023
Češka	1053	1041	2094
Hrvaška	1032	1000	2032
Litva	1012	1007	2019
Madžarska	1063	1075	2138
Moldavija	0	1029	1029
Poljska	1057	1000	2057
Romunija	975	2097	3072
Slovaška	1010	1097	2107
Slovenija	867	1005	1872
Srbija	0	2000	2000
Ukrajina	1237	2000	3237
V. Nemčija	1000	521	1521
Z. Nemčija	0	526	526
SKUPAJ	10306	17513	27819

Že prvotna zamisel široko zasnovane srednje- in vzhodnoevropske religiološke raziskave je predvidevala ponovno meritev po daljšem časovnem odmiku. Medčasovna primerjalna analiza bi odprla vpogled v časovni horizont in spremembe v

8. »Zadržek« je bil izražen v pismu dr. J. Juhanta, profesorja na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, naslovljenem na P. Zulehnerja: »... na naši (slovenski) Aufbruch skupini sem izrazil svoje obžalovanje, da lahko gospod prof. dr. Toš sodeluje z vami in s tem delo na projektu Aufbruch izrabi za rafinirano propagando proti Cerkvi v naši javnosti. To izgleda tako, da njegov team obdelavo sociološke raziskave uporabi za medijsko propagando, s tem pa se razpihuje javno mnenje proti cerkvi in katoliški veri...«. »Že v Freisingu ... sem vam to povedal – in tudi ob našem srečanju na Dunaju. S takimi razmerami, ki postajajo v mnogih ozirih vsled tako načrtovane proticerkvene kampanje v delovanju medijev vse bolj katastrofalne, se ne morem sprijazniti – in tudi ne morem razumeti, da vi pri tem naše opinion-makerje celo podpirate. Vsled tega lahko le težko še naprej sodelujem pri projektu.« Kljub tej ostri odklonitvi se je kolegialno raziskovalno sodelovanje med P. Zulehnerjem, M. Tomko in N. Tošem nadaljevalo. Serija devetih knjig je izšla v skupnem uredništvu. Naknadni učinki teh »zadržkov« so se pokazali šele deset let kasneje, ob pripravi in izvedbi drugega vala raziskave Aufbruch, 2007, v katerem nisem sodeloval in o njem nisem bil obveščen.

izražanju religioznosti, od točke prelomov, potekov demokratizacije ter sproščanj in odprav pritiskov in omejitev v svobodnem izražanju religioznosti posameznikov in delovanju cerkva. Tako je bil leta 2007, deset let po izvedbi prve meritve, ob podpori Pastoralnega foruma z Dunaja in ob zavzetem delovanju obeh vodilnih raziskovalcev (P. Zulehner, M. Tomka), izveden drugi val raziskave, torej druga meritev, ki je poleg desetih držav iz prvega vala vključila še štiri vzhodnoevropske države⁹ in »stare zvezne dežele« ZRN (tabela 1). Tudi vsebinski program v drugem valu je bil deloma razširjen.

2 Predpostavke

V prvi knjigi iz serije *Gott nach Kommunismus* (M. Tomka, P. M. Zulehner, 2000) je kot cilj raziskovanja zapisano: Kakšne predstave imajo ljudje v deželah Srednje in Vzhodne Evrope –po štiridesetletni komunistični proticerkveni in protireligiozni indoktrinaciji o krščanstvu in cerkvi? Kakšna družbena pričakovanja izrekajo? Kakšni so njihovi nazorski pogledi, kako se vključujejo kot pripadniki oz. kot udeleženci v notranje življenje cerkve? Ali sprejemajo verske resnice in vedenjske standarde, kot jih predpisuje cerkev svojim pripadnikom? Vsa ta vprašanja so postavljena pred verne ter bolj ali manj neverne, tudi pred ateiste. Raziskava naj bi pokazala, kako se v evropski kulturno-religijski prostor, ki ga prevladujoče označuje krščanska tradicija, umešča ateistična kultura, kot je značilna npr. za sodobno Češko in bivšo Vzhodno Nemčijo oz. t. i. nove zvezne dežele ZRN. Med globalnimi cilji projekta je umestitev v raziskavo vključenih srednje- in vzhodnoevropskih držav v širši evropski socioreligijski oz. kulturnozgodovinski kontekst. Možnosti za tako umestitev sam projekt *Aufbruch* sicer ne ponuja, ker pa je tematsko in metodološko zasnovan na operacionalizaciji EVS in WVS, se prav prek njiju odpira prostor za poglobljeno primerjalno sociokulturno in kulturno-religijsko analizo. Ker pa projekt *Aufbruch* vključuje tudi model socialne strukture, ponuja možnost analize usidranosti religioznosti v posamezne socialnostrukturne elemente. Raziskava torej ponuja vpogled v razširjenost religioznosti in značilnost izražanja odnosa do cerkve glede na pripadnost izobrazbenim slojem, glede na umeščenost v delovne sisteme, glede na specifičnosti potekov socializacije po kulturno-zgodovinskih obdobjih, torej tudi glede na pripadnost starostnim skupinam, glede na spol, družinsko sestavo, tudi glede na vpliv širšega (sistemskega) in ožjega (lokalnega) okolja ter glede na potek religijske socializacije v posameznih državah glede na pripadnost značilnim lokalnim okoljem (regija, tip naselja) itd.

Seveda je bilo že ob vstopu v projekt jasno, da ostrina in poteki politične indoktrinacije s svojo protiversko in proticerkveno usmerjenostjo niso potekali v vseh v

9. V drugi val so bile dodatno vključene še: Belorusija, Bolgarija, Moldavija in Srbija, »stare zvezne dežele ZRN« oz. celotna ZRN. Vključitev ZRN v drugi val je odprla možnost poglobljene analize stanja religijske zavesti na »zahodu« in »vzhodu«.

raziskavo vključenih bivših komunističnih državah enako in z enakimi učinki. Ni bilo verjetno, da bi z raziskavo odkrili enoten vzhodno- in srednjeevropski (anti) religijski in (anti)cerkveni prostor. Že opravljena raziskovanja (EVS/WVS/ISSP) so namreč pokazala, da se srednje-in vzhodnoevropske države glede tega močno razlikujejo, ne le zaradi prevladujoče katoliške ali protestantske ali ortodoksne kulturno-religijske tradicije, temveč tudi vsled specifičnosti in razlik v političnih, socialnih in kulturnih sistemih ter v ostrini oz. »uspešnosti«¹ indoktrinacijskih sistemov. Itd.

Že v izhodišču projekta je bila opredeljena tudi namera razkrivanja sprememb v razmerah oblikovanja in izražanju religijske zavesti (v času) kot posledica spreminjanja družbenopolitičnega in kulturnega okolja. Zato je bila raziskava (tematsko deloma razširjena), ponovljena v vseh prvotno vključenih državah. V drugi val, ki je potekal deset let kasneje (2007), so bile vključene še štiri vzhodnoevropske države s prevladujočo ortodoksno religijsko-kulturno tradicijo (Belorusija, Bolgarija, Moldavija, Srbija) – in še celotna Zvezna republika Nemčija.

3 Raziskava Aufbruch 1997: Osnovne ugotovitve – povzeti prikaz

(1) Prikaz osnovnih ugotovitev lahko opremo na zaključna poročila oz. publikacije, ki poročajo o rezultatih empirične raziskave Aufbruch. Oglejmo si jih posamič.

- Tako M. Tomka in P. Zulehner (2000) v prvi knjigi serije Gott nach Kommunismus poročata o vpetosti religije v družbene kontekste v deželah Vzhodne in Srednje Evrope. Prikazujeta razlike med socialno-religijskimi okolji in potekom modernizacijskih procesov v njih. Prikazujeta tudi socialno in kulturno zasidranost religioznosti glede na spolne, starostne, izobrazbene, poklicne in druge značilnosti raziskovanih populacij. V analizi skušata pokazati povezanost med osebnostnimi značilnostmi ter temeljnimi vrednotnimi opredelitvami do vprašanj svobode in solidarnosti. Izražanje religioznosti opazujeta v razmerah vsakodnevnega življenja, delovnega okolja, neformalnega družinskega in prijateljskega okolja, izražanje smisla do življenja itd.
- Druga knjiga v seriji (M. Tomka, A. Maslavskaitė, A. Novickas, N. Toš, V. Potočnik, 1999) predstavlja nacionalna poročila raziskave Aufbruch za Madžarsko, Litvo in Slovenijo. Poročila kažejo velike razlike v položaju religioznosti in cerkve v treh postkomunističnih državah. Specifičnosti v kulturnozgodovinskem in socialnopolitičnem razvoju treh opazovanih okolij se izrazijo v položaju cerkva in izražanju religioznosti prebivalstva. Pokaže se, da se pričakovani prevladujoči vpliv skupnega sistemskega okvira na izražanje religioznosti ne potrdi.

- Poročilo skupine avtorjev (K. Gabriel, J. Pilvousek in drugi, 2003) prikazuje stanje religijske zavesti in položaj cerkve v »novih zveznih deželah« oz. v Vzhodni Nemčiji. Analiza razkrije povezanost med usodo religije in kulturnim razvojem. Avtorji poskušajo na primeru Vzhodne Nemčije pokazati na soodvisnost med pojavi individualiziranega kulturnega protestantizma, nacionalsocializma in komunističnega režima v Vzhodni Nemčiji. Plod takšnega razvoja se izrazi v dejstvu, da sodijo t. i. nove zvezne dežele ZRN, poleg Češke republike, med najbolj ateizirane sociokulturne regije Evrope. Študija prikazuje položaj religioznosti in cerkve na podlagi analize rezultatov empirične raziskave, vključuje pa tudi rezultate kvantitativnih raziskav religioznega oz. cerkvenega polja v tej »postkomunistični regiji«.
- Deželnim analizam stanja religioznosti in položaja cerkve Poljske, Hrvaške in Češke je posvečena knjiga M. Tomke, W. Zdaniewicz, V. Krunoslava, L. Prudkega (2001). Velika večina evropskih kristjanov je živela v bivših komunističnih državah, med njimi daleč največ na Poljskem, ki polstoletni komunistični indoktrinaciji navkljub še vedno spada med najbolj religiozne dežele Evrope. Očitno je, da je bil na Poljskem med vsemi vzhodno- in srednjeevropskimi postkomunističnimi državami vpliv proticerkvenih ideoloških režimov najmanj učinkovit. Raziskava razkrije in potrdi, da tudi Hrvaška, poleg Poljske in Romunije, sodi med bolj religiozne dežele Vzhodne in Srednje Evrope. Tu se nakaže pomen etničnega in religioznega razlikovanja oz. identitet med katoliškimi Hrvati, ortodoksnimi Srbi in muslimanskimi Bošnjaki. Študija opozori na povezanost religijskih in nacionalnih identitet, ki se izrazi v poteku razpadanja skupne države.
- Obsežna deželna študija T. Chagalla (2005) pojasnjuje stanje socioreligioznega polja Ukrajine, ki ga označuje prevladujoča pripadnost ortodoksnim cerkvam in katoliškim unionistom. Avtor poleg empirično razkritih struktur religioznosti nakazuje kulturnozgodovinski kontekst in pomen ekumenizma v ukrajinskih razmerah. *Itl.*

(2) Pojav religioznosti v srednje- in vzhodnoevropskih državah: primerjalne analize – poizkusi tipologij.

- **Primerjalne analize P. M. Zulehnerja in M. Tomke.** Pri prikazovanju rezultatov analiz na temelju projekta *Aufbruch* lahko opozorimo na obsežno gradivo, zbrano v dveh knjigah (M. Tomke, P. M. Zulehnerja, 2000 in P. M. Zulehnerja, M. Tomke, I. Naletove, 2008). Prva tako ponuja vpogled v religijski zemljevid Srednje in Vzhodne Evrope. Med desetimi opazovanimi državami se kot izrazito oz. pretežno religiozne umeščajo Poljska, Romunija, Hrvaška, Litva in Slovaška, med izrazito oz. pretežno nereligiozne pa Vzhodna Nemčija, Češka, Ukrajina, Madžarska in Slovenija. Študija prikazuje

razmerje med religioznostjo in socialno strukturo, vpliv različnih družbenih kontekstov na religioznost, povezave med religioznostjo, nacionalno identiteto in nacionalizmom itd. Med zanimivejšimi sta tudi prikaza nostalgije za komunizmom ter vrednotna usmerjenost v preteklost oz. v prihodnost. Tako je med opazovanimi najbolj komunistično nostalgična populacija Ukrajine (63 %), sledijo ji Madžarska, Slovaška, Litva in Hrvaška, najmanj te nostalgčnosti pa je bilo odmerjeno v Sloveniji (28 %). V prvem valu raziskave (1997) je tako Slovenija izstopala kot najbolj usmerjena v prihodnost.

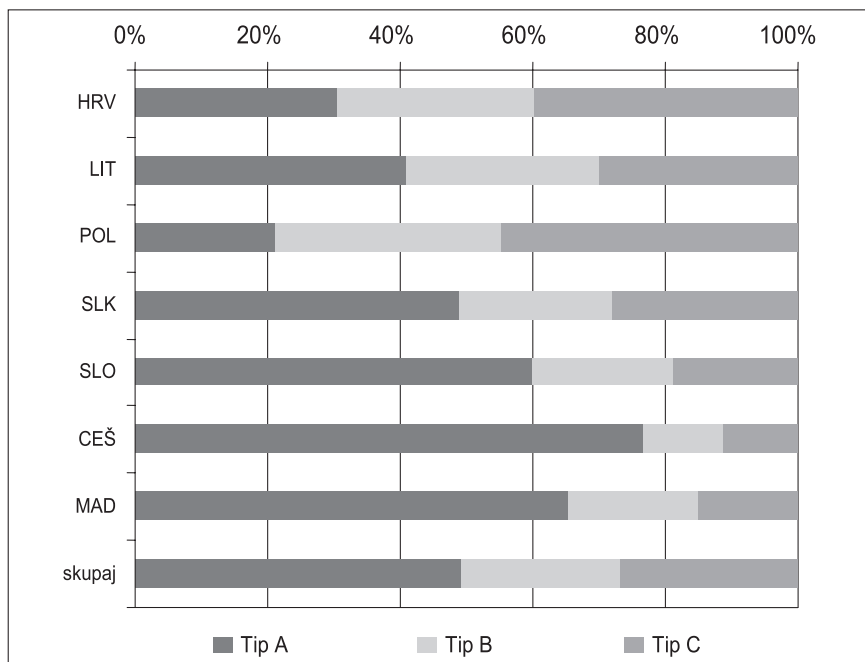
- **Poizkusi tipologij religioznosti – prvi primer.** Na podlagi rezultatov raziskave Aufbruch, prvi val 1997, sta bila izvedena dva poizkusa tipologizacije religioznosti. Prvega sta izvedla in opisala M. Tomka in P. M. Zulehner (2000). V analizo sta vključila rezultate vseh desetih opazovanih držav in na temelju strnjenosti kazalcev oblikovala dvajset novih dimenzij, ki prekrivajo celoten vsebinski obseg religioznosti, jih vključila v faktorsko analizo, ki se je izoblikovala v dva faktorja, torej dve novi celoviti razsežnosti religioznosti. Prvo sta poimenovala kot »socioreligioznost«, drugo pa kot »posledice religije«. Dimenzija socioreligioznost poleg vseh izrazov verovanj vključuje še religijsko prakso, vse oblike povezanosti z religijo, religijske izkušnje, izpoved o smiselnosti vere itd. Umestitev desetih vzorcev na dimenziji socioreligioznosti se izrazi v členitvi na zelo šibko, šibko, močno in zelo močno religiozne. Med zelo šibko (15 %) in šibko (27 %) se je uvrstila manj kot polovica vseh vzorčnih enot, med močno (48 %) in zelo močno (10 %) pa skoraj tri petine. Deset vključenih držav se umešča v prikazano povprečja tako, da je z največ močno religioznih na vrh uvrščena Poljska, z daleč najmanj religioznih pa sta uvrščeni ateistična Vzhodna Nemčija in Češka.
- **Drugi primer tipologizacije** (N. Toš, 2000) je bil izveden ob vključitvi sedmih v raziskavo vključenih srednje- in vzhodnoevropskih držav, ki jih označuje katoliški socioreligijski izvor oz. tradicije; izključene so bile Ukrajina, Romunija in Vzhodna Nemčija. V tem pristopu je bila izvedena kompleksna analiza petnajstih ključnih kazalcev krščanskih verovanj, ki se oblikujejo v tri osnovne dimenzije religioznosti, in sicer: verovanje v boga (štirje kazalci), globoka religioznost – vera v posmrtno življenje (štirje kazalci) in ortodoksna (sedem postavk krščanske vernosti). V drugem koraku je bila izvedena vrsta clusterskih analiz in na njihovi osnovi poizkus tipologizacije za vsako vključeno dimenzijo posebej in za vse tri skupaj. V nadaljevanju je bila tipologija preizkušena na slovenskem vzorcu, na združbi vseh vzorcev sedmih držav in za vsako državo posebej. Na tej analitični osnovi oblikovana nova dimenzija notranje religioznosti se izrazi v treh tipih: tip A – nereligiozni, tip B – avtonomno religiozni in tip C – cerkveno religiozni.

Opis religioznosti, pridobljen na tej podlagi, je prikazan v Tabeli 1. Predstavljena je členitev dimenzije notranje religioznosti za vsako državo posebej. Primerjava Slovenije s preostalimi šestimi državami pokaže, da se skupaj s Češko in Madžarsko uvršča na nizko stopnjo cerkvene religioznosti, na nasprotnem polu pa sta Poljska in Hrvaška, ki ju označuje visok delež cerkvene religioznosti; vmes se znajdetta Slovaška in Litva (slika 1).

**Tabela 2: Nova spremenljivka: notranja religioznost v sedmih državah
Vzhodne in Srednje Evrope (Aufbruch, 1997)**

DRŽAVA	TIP A nereligiozni	TIP B avtonomno religiozni	TIP C cerkveno religiozni
HRVAŠKA	30,6 %	29,8 %	39,6 %
LITVA	40,9 %	29,2 %	29,9 %
POLJSKA	21,3 %	34,1 %	44,6 %
SLOVAŠKA	48,7 %	23,3 %	28,0 %
SLOVENIJA	60,1 %	21,2 %	18,7 %
ČEŠKA	76,8 %	11,9 %	11,3 %
MADŽARSKA	65,5 %	19,7 %	14,9 %
SKUPAJ	49,1 %	24,2 %	26,7 %

**Slika 1: Notranja religioznost v sedmih državah
Vzhodne in Srednje Evrope (Aufbruch, 1997)**

Primerjava (Tomka-Zulehnerjeve) štiričlene tipologije socioreligioznosti s tričleno (Toš) tipologijo na osnovi dimenzije notranje religioznosti pokaže, da prva med (visoko) religiozne umešča skoraj dve tretjini (58 %), druga pa polovico (51 %) vzorcev desetih držav. Prva tipologija na dimenziji socioreligioznosti države razvršča takole: najvišje Poljska, Hrvaška, tej sledita Litva in Slovaška, nato pa Slovenija, Madžarska in Češka. Daleč najnižje se seveda uvrsti Vzhodna Nemčija. Višje od povprečja, med religiozne, pa se uvrstita Ukrajina in Romunija. Umestitev populacij na dimenziji socioreligioznosti torej povsem ustreza umestitvi na dimenziji notranje religioznosti.

Ugotovimo lahko, da se vprašani v zajetih sedmih državah pri notranji religioznosti delijo nekako na pol: na religiozne in na nereligiozne. Nereligiozni so sorazmerno trdna skupina, ki jo nasploh označuje nizko sprejemanje krščanskih verovanj, z izjemo verovanja v boga in dušo, torej dveh oblik krščanskih verovanj, ki sta sicer neznatno, vendar tudi v tej skupini prisotni. Religiozni pa vidno razpadejo na dve podskupini, nekako na dve polovici, pri čemer je nekaj več (26,7 %) vseh uvrščenih v kategorijo cerkveno religioznih (tip C), nekaj manj (24,2 %) pa v kategorijo avtonomno religioznih (tip B). Odstopanja po državah so značilna in pretežno skladna s pričakovanji. Skladno s tem je na vrhu lestvice religioznosti spet Poljska, ki izkazuje 44,6 % cerkveno religioznih, sledi pa ji Hrvaška, kar je bolj presenetljivo,¹⁰ in šele za njo se uvrstita Litva in Slovaška; na drugem polu te lestvice so Slovenija, Madžarska in Češka, torej tri države, v katerih prevladuje uvrščenost med nereligiozne (tip A) v obsegu od 60 % do 79 %. Skrajnosti pomenita dve sosednji državi, namreč Poljska s skoraj 79 % religioznega prebivalstva in Češka s skoraj 77 % nereligioznega prebivalstva.

Raziskava Aufbruch torej razkriva velike razlike v stopnji religioznosti v opazovanih sedmih (desetih) državah. Te v celoti potrjuje tudi preizkus z alternativnimi razsežnostmi religioznosti. Analiza se ukvarja z iskanjem odgovorov na to vprašanje. Seveda pa pri tem naletimo na omejitve pri raziskovanju pojava religioznosti, ki se kažejo v omejenem »dimenzioniranju« oz. operacionalizaciji pojava. Hkrati pa ne dvomimo, da so rezultati raziskave spoznavno pomembni, da dovolj pristno označujejo pojav religioznosti. Razlike med državami po stopnji odmerjene religioznosti so tako velike, da jih lahko pojasnjemo le v povezavi z različnimi družbenimi, političnimi in kulturno-religijskimi razmerami in razvojem teh družb. Vseh deset oz. sedem držav pripada skupini »srednje- in vzhodnoevropskih« držav t. i. komunističnega izvora; za vse velja, da so v zadnjega pol stoletja pripadale istemu tipu politične in družbenogospodarske ureditve; za štiri od njih celo velja, da so se razvijale znotraj dveh skupnih držav, namreč, Češka in Slovaška znotraj

10. Glede na podatke o stanju religioznosti na Hrvaškem sredi osemdesetih let in pred tem, ko je na podlagi povpraševanja o osebni vernosti Hrvaška zaostajala za Slovenijo, prehitevala pa jo je v izražanju civilne religioznosti.

Češkoslovaške republike, Slovenija in Hrvaška pa znotraj Jugoslavije; za vse te države velja tudi, da je v njih delovala bolj ali manj izrazita ideološka represija in da je bilo omejeno svobodno izražanje vere; v večini gre tudi za države znotraj t. i. vzhodnega bloka, ki jih je označevala visoka stopnja zaprtosti do Zahoda itd. Ob vsem tem pa gre vendarle za države z izrazitimi posebnostmi in značilnostmi v kulturnozgodovinskem in političnem razvoju – in torej tudi za izrazito različne države. To se kaže v religijskih tradicijah teh držav,¹¹ ki se med seboj močno razlikujejo, kot npr. Slovenija in Hrvaška ter še posebej Češka in Poljska kot skrajnosti.

Ali torej ni enoten političnosistemeski okvir (avtoritaren, enostrankarski, komunistični) tista skupna določilnica, ki je vplivala na oblikovanje oz. omejevanje izražanja religijske zavesti prebivalstva teh držav? Odgovor ni enostaven, pa vendarle je prej nikalen. Očitno pol stoletja delovanja komunističnega sistema v Vzhodni Evropi ni zabrisalo kulturnih sledi, vzorcev, tradicij, vrednotenj, ki se v desetletju po njegovem razpadu spet polno izrazijo. Ti sistemi niso bili le nedemokratični, gospodarsko neuspešni, temveč očitno tudi ideološko neuspešni, oz. je bila njegova »uspešnost« v različnih državah in v različnih družbenokulturnih in političnih razmerah bistveno različna. Glede na izsledke primerljivih raziskav religioznosti v državah Zahodne Evrope lahko sklepamo, da bi skupna uvrstitev zahodnoevropskih in vzhodnoevropskih dežel pri razsežnosti notranje religioznosti pokazala, da se zahodnoevropske države pri tem ne bi razvrščale bistveno drugače kot vzhodnoevropske – namreč v vsem razponu na dimenziji religioznosti in torej močno diferencirano. Potrdila bi, da uvrščanje držav določajo predvsem njihove zakoreninjene družbenokulturne strukture po eni strani ter dinamika družbenorazvojnih procesov in globalizacija v njih po drugi. Krščanske verske skupnosti in cerkve se torej bolj, kot se zdi na podlagi površnega presojanja, spopadajo z istimi civilizacijsko-kulturnimi problemi, tako na zahodu kot tudi na vzhodu Evrope.

11. Smrke, M.: Religija in politika spremembe v deželah prehoda, Znanstveno publicistično središče, Ljubljana, 1996.

4 **Aufbruch 2007: Nove tendence v izražanju nereligioznosti v Srednji in Vzhodni Evropi: procesi sekularizacije oz. konfesionalizacije**

Po obsežni analizi rezultatov prvega vala raziskave Aufbruch in njihovi obravnavi znotraj cerkvenih oz. verskih skupnosti je leta 2007 prišlo do ponovitve raziskave na temelju enake, delno dograjene problemske opredelitve in ustrezno razširjenega vprašalnika. Dodatno k prvotnim desetim državam, vključenim v prvi val, so se po desetih letih v drugi val v raziskavo vključile še naslednje: Belorusija, Bolgarija, Moldavija, Srbija in Zvezna republika Nemčija. S tem so se odpirale možnosti mednarodnega primerjalnega in medčasovnega raziskovanja in analize pojavov religioznosti v Srednji in Vzhodni Evropi. Predvsem se je odprla tudi možnost primerjalne analize gibanja (spreminjanja) religioznosti, torej procesov (de)sekularizacije v prostoru dveh sociokulturnih regij, namreč med pretežno katoliške (protestantske) in pretežno ortodoksne.

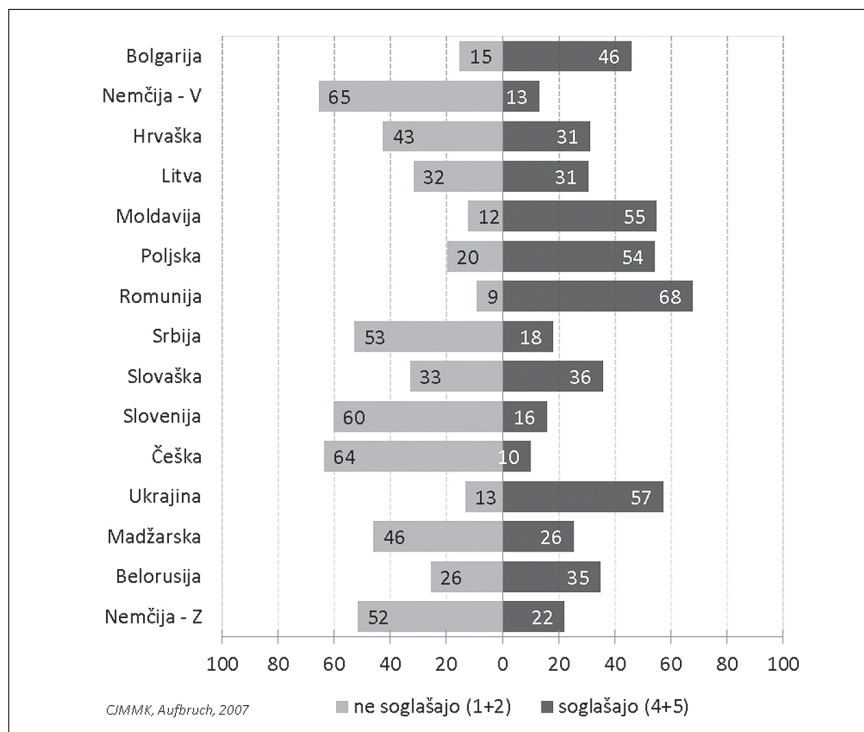
Celotna primerjalna analiza rezultatov prvega in drugega vala raziskave v njenem medčasovnem in medkulturnem razsežju (še) ni bila izvedena. Osnovna razkritja na njeni podlagi pa so povzeto prikazana v knjigi M. Tomke (2009) oz. posredovana na vzhodnoevropskem religiološkem posvetovanju na Dunaju 2010.¹²

Že površen primerjalni pregled rezultatov prve (1997) in druge (2007) meritve nakaže značilne trende v razvoju in izražanju religioznosti v tem delu Evrope. Očitna sta dva nasprotujoča si procesa, namreč proces sekularizacije in proces rekonfesionalizacije. Če sekularizacijske tendence nasploh označujejo postkomunistične države iz baltiške ter srednjeevropske regije s katoliško (protestantsko) religijsko tradicijo, pa države Vzhodne Evrope, pretežno ortodoksne (izjemoma islamske) religijske tradicije v obdobju po sistemskih obratih označuje rekonfesionalizacija. Tako sekularizacijski trend narašča na Madžarskem, v Sloveniji, povsem prevladujoč pa je na Češkem in v vzhodnih deželah ZRN. Tu se sistemski obrati in poteki demokratične institucionalizacije, ki so cerkve in religijske skupnosti v teh deželah sprostili sistemskih pritiskov in omejitev, ne izrazijo v religijskem oz. cerkvenem prelomu (Aufbruch) oz. vzgonu. Sekularizacijske tendence se v spremenjenih razmerah še poglobljajo in selijo v okolja, npr. na Poljsko, kjer pred obrati niso bile prisotne. Iluzorno je bilo pričakovanje, da bo združitev Nemčije sprožila religijski obrat v vzhodnih zveznih deželah. Zgodilo se je prej nasprotno, sekularizacijski trend se je intenziviral v zahodnih deželah. Na ravni posamičnih

12. Posvetovanje pod naslovom Religion und Wende in Ostmittel – und Südosteuropa je potekalo od 7. do 9. oktobra 2009 na Dunaju v soorganizaciji Pastoralnega foruma, Dunaj, Prooriente Dunaj in Slovenskega znanstvenega inštituta, Dunaj. Uvodna referata na posvetovanju sta podala N. Toš in P. Zulehner. Referati so bili objavljeni v knjigi: J. Marte, V. Rajšp, K. W. Schwarz, M. Polzer (2010), Religion und Wende, Tyrolia Verlag, Innsbruck, Wien.

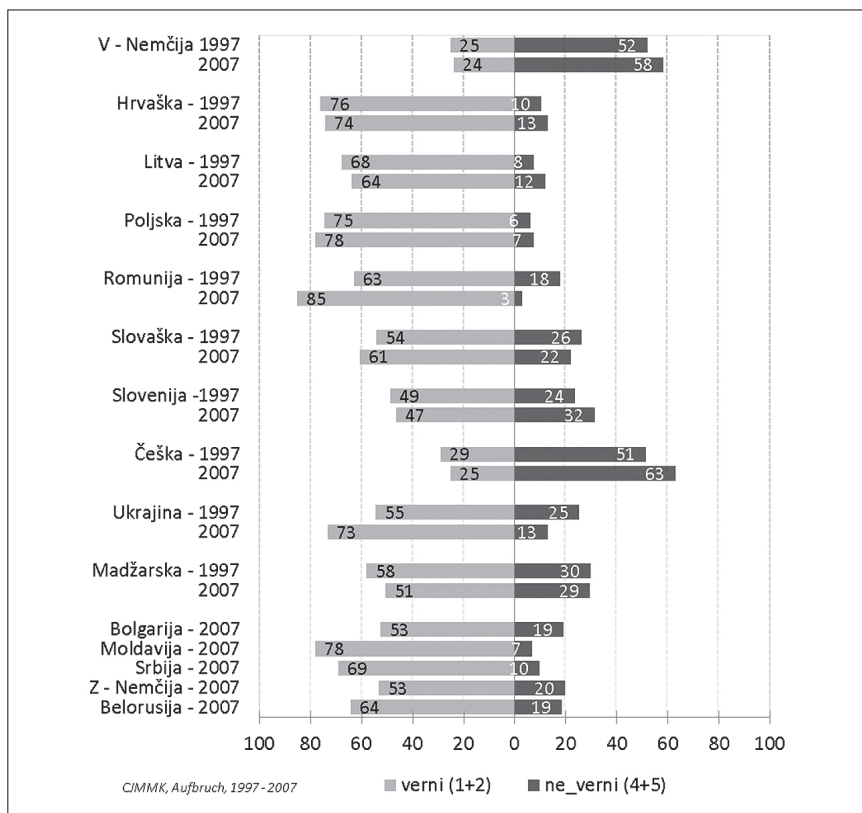
zaznav se ta (sekularizacijski) trend kaže v prognoziranju upadanja vernosti, v zmanjševanju pomena religije v osebnem, družinskem in družbenem življenju, v oporekanju vloge cerkve v političnem razvoju itd (slika 2).

Slika 2: Ali naj se v Evropski ustavi omenja Bog?
delež soglasnih (4+5) oz. nesoglasnih (1+2) po državah (Aufbruch 2007)

To se ustrezno izrazi tudi skozi upadanje števila pripadnikov verskim skupnostim in deleža osebno vernih, v zmanjševanju udeležbe ljudi v cerkvenih dejavnostih itd. Tem nasprotne tendence pa razkrije raziskava, še posebej v drugem valu, v večini vzhodnoevropskih držav s pretežno ortodoksno kulturno-religijsko tradicijo. Tu beležimo naraščanje deležev vernih in z njimi vseh izrazov religioznosti in cerkvene vernosti. To skupino držav označujejo izraziti desekularizacijski procesi in premiki, govorimo lahko celo o njihovi rekonfesionalizaciji (slika 3).

Slika 3: Kako verni ste?
delež vernih (1+2) in ne_vernih (4+5) po državah (Aufbruch 1997 - 2007)

Analiza teh tendenc je bila izražena v uvodnih referatih na omenjenem posvetovanju na Dunaju. Pri tem se lahko opremo predvsem na prispevek in razmišljanja P. M. Zulehnerja¹³ na temo Evropske religije v modernizacijskem stresu. Zulehner ugotavlja, da je v vzhodnoevropskih družbah v zadnjih desetletjih izrazit proces modernizacije, kar se izraža v prehodu iz agrarnih v industrijske, deloma celo postindustrijske strukture, da so tudi te družbe izpostavljene globalizacijskim procesom, v zadnjih desetletjih, še posebej po prehodih, pa v njih potekajo demokratične preobrazbe. To se izraža tudi v spremenjenem odnosu do religioznosti in nacionalnih cerkva. Modernizacijski proces v teh družbah se izraža kot sekularizacija, ki jo Zulehner označuje kot »sekularizacijo od zunaj«, kot posledice cerkvi sovražne politike. Pokaže pa se, da je krščanstvo, še posebej katolicizem, odporen proti agresivni proticerkveni politiki. Poljsko, Hrvaško

13. P. M. Zulehner (2010), Europas Religionen in Modernisierungstres, prej citirani zbornik.

in Litvo navede kot primere prepletenosti katolicizma oz. delovanja katoliške cerkve z nacionalizmom. Prevladujoče konservativne cerkve v teh deželah so pokazale več odpora zoper sekularizacijo oz. so po sistemskih obratih celo doživele prelom (aufbruch) z razmerami pred tem, kar se deloma izrazi (primer Hrvaške) v desekularizaciji oz. rekonfesionalizaciji. Seveda pa to ne velja za vse. V nasprotju s tradicionalnimi katoliškimi deželami so bile protestantske kulture Vzhodne Nemčije, Češke, Estonije manj odporne proti modernizacijskim procesom in z njimi povezano sekularizacijo. Tako so postale najbolj ateizirane kulture Evrope. Še bolj specifični in protislovni so procesi modernizacije oz. demokratizacije v vzhodnoevropskih družbah z ortodoksno religijsko-kulturno tradicijo. Ortodoksne cerkve so se različno uspešno upirale sistemskim pritiskom in omejitvam oz. modernizacijskim procesom. Tako je bila npr. Srbija na točki prehoda bistveno bolj modernizirana kot Bolgarija ali Romunija. Tako rekoč v vseh vzhodnoevropskih družbah z ortodoksno religijsko tradicijo je ob obratu, po sproščanju nostalgije po starem sistemu, prišlo do oživljanja in izrazitega prepletanja religijskih in nacionalnih identitet. To velja tako za Ukrajino kot za Črno goro, za Srbijo in Romunijo itd. Razmere v duhovnem svetu Evrope Zulehner izrazi v dveh nasprotujočih si prognozah. Po prvi naj bi v Vzhodno Evropo prek medijev, tržišča in regionalnega povezovanja (Evropska unija) prodiral vse bolj izražen zahodnoevropski ateistični trend oz. trend sekularizacije, ki se kaže v zmanjševanju števila obiskovalcev verskih obredov, upadanju števila duhovnikov, v izstopih iz cerkva. Za cerkve tako postane zahodni liberalizem, poleg tradicionalnega in preživetega komunizma, naslednji uporaben prepoznaven zunanji sovražnik. Vzhodnoevropske (ortodoksne) cerkve se vsled tega izogibajo poglabljanju stikov z zahodnoevropskimi, da bi s tem preprečili prelivanja vrednotne sproščenosti, necerkvenih oz. proticerkvenih opredeljevanja, visoke tolerance do zavračanja verskih postavk v svoja kulturno-religijska okolja. Druga Zulehnerjeva prognoza je optimistična, pastoralno teološka. Po njegovem mnenju bo konservativno, ortodoksno krščanstvo nadomestilo moderno, iščoče krščanstvo, seveda ob predpostavki, da bodo evropske krščanske cerkve redefinirale svojo vlogo, svoj odnos do družbe, do posameznika in njegove svobode.

Viri in literatura

- Beckford, J. and Luckmann, T. (ur.) (1989): *The Changing Face of Religion*, London (Sage).
- Chagalla, Taras (2005): Die katholischen und orthodoxen Kirchen in der Ukraine. Plädoyer für ein ökumenisches Miteinander, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Dragoš, Srečo (1999): Katolicizem in klerikalizem. V: Toš, N. ured., Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih), Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK, Dokumenti SJM 7, Ljubljana.
- Flere, Sergej (1999): Religioznost in politika. V: Toš, N. ured., Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih), Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK, Dokumenti SJM 7, Ljubljana.
- Gabriel, Karl, Pilvousek, Josef, Wilke, Andrea, Tomka, Miklós, Wollbold, Andreas (2003): Religion und Kirchen in Ost(Mittel)Europa: Deutschland-Ost, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Inglehart, Ron (1998): *Modernisierung und Postmodernisierung*. Kultureller, wirtschaftlicher und politischer Wandel in 43 Gesellschaften, Frankfurt.
- Krošl, J. (1973): *Uvod v pastoralno sociologijo* (Introduction to Pastoral Sociology), Mohorjeva družba, Celje.
- Künzlen, G. (1994): *Der Neue Mensch*, Zur säkularen Religionsgeschichte der Moderne, München.
- Máté-Tóth, András / Miklušcák, Pavel (2000): Nicht wie Milch und Honig. Unterwegs zu einer Pastoraltheologie Ost(Mittel)Europas, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Máté-Tóth, András, Miklušcák, Pavel (2001): Kirche im Aufbruch. Zur pastoralen Entwicklung in Ost(Mittel)Europa – eine qualitative Studie, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Máté-Tóth, András (2002): Theologie in Ost(Mittel)Europa. Ansätze und Traditionen, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Pollack, Detlef (1998): Religiöser Wandel in Mittel- und Osteuropa, in: *Religiöser Wandel in den postkommunistischen Ländern Ost- und Mitteleuropas*, Würzburg.
- Potočnik, Vinko (1999): Katoliška cerkev in kristjan v zavesti današnjih Slovencev. V: Toš, N. ured., Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih), Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK, Dokumenti SJM 7, Ljubljana.
- Prudky, Libor, Aracic, Pero mit Nikodem, Krunoslav und Sanjek, Franjo, Tomka, Miklós, Zdaniewicz, Witold (2001): Religion und Kirchen in Ost(Mittel)Europa: Tschechien, Kroatien, Polen, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Rode, Franc.; Roter, Zdenko (ed.) (1984): *Science and Faith*, Ljubljana-Rome.
- Roter, Zdenko (1973): *Cerkev in sodobni svet, Razvoj katoliškega nauka o socializmu, komunizmu, marksizmu in ateizmu* (The Church and the Contemporary World. The Development of Catholic Teachings in Socialism, Communism, Marxism and Atheism), Misel in čas, Cankarjeva založba, Ljubljana.

- Roter, Zdenko, Kerševan, Marko (1982): *Vera in nevera v Sloveniji. Cerkvena religioznost* (Belief and Disbelief in Slovenia. Devout Religiosity), Obzorja, Maribor.
- Sepp, Peter (2004): Geheime Weißen. Frauen in der verborgenen tschechoslowakischen Kirche Koinótes, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Smrke, Marjan (1996): *Religija in politika, Spremembe v deželah prehoda* (Religion and Politics. Changes in the Transitional Countries), Znanstveno in publicistično središče, Zbirka Forum 4/96, Ljubljana
- Smrke, Marjan, Uhan, Samo (1999): Na vrhu gričev – toda ob vznožju socialne piramide?. V: Toš, N. ured., Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih), Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK, Dokumenti SJM 7, Ljubljana.
- Smrke, Marjan, Uhan, Samo (1999): Skica religijske različnosti: Poljska in Slovenija. V: Toš, N. ured., Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih), Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK, Dokumenti SJM 7, Ljubljana.
- Tomka, Miklós and Zulehner, Paul. M. (1999): *Religion in den Reformländern Ost(Mittel)Europas*, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag..
- Tomka, Miklós and Zulehner, Paul. M. (2000): *Religion im gesellschaftlichen Kontext Ost(Mittel)Europas*, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Tomka, Miklós, Maslauskaitė, Aušra mit Navickas, Andrius, Toš, Niko und Potočnik, Vinko (2001): Religion und Kirchen in Ost(Mittel)Europa: Ungarn, Litauen, Slowenien, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Tomka, Miklós (2011): Expanding religion. Religious revival in post-communist Central and Eastern Europe, Berlin, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.
- Toš, Niko (1999): (Ne)religioznost Slovencev v primerjavi z drugimi srednje- in vzhodnoevropskimi narodi. V: Toš, N. ured., Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih), Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK, Dokumenti SJM 7, Ljubljana.
- Toš, Niko (1999): Religioznost v Sloveniji – v medčasovnih primerjavah (1968–1998; ISSP, Religion, 1991–1998 in WVS 1992 in 1995). V: Toš, N. ured., Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih), Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK, Dokumenti SJM 7, Ljubljana.
- Toš, Niko (2013): (De)secularisation or (re)confessionalisation processes in Europe. Teorija in praksa, januar-februar, letn. 50, št. 1, str. 172-204.
- Vrcan, Srdjan (1986): *Od krize religije do religije krize* (From the Crisis of Religion to the Religion of Crisis), Školska knjiga, Zagreb.
- Zulehner, Paul, M. and Denz, Hermann (1993): *Wie Europa lebt und glaubt*, Europäische Wertestudie, Patmos Verlag Düsseldorf.
- Zulehner, Paul M., Tomka, Miklós (2008); Naletova, Inna: Religionen und Kirchen in Ost(Mittel)europa. Entwicklungen nach der Wende, Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag.

1.2

PRELOM V CERKVAH VZHODNE IN SREDNJE EVROPE Aufbruch der Kirchen in Ost und Mittel Europa

Prikaz rezultatov raziskave v desetih oz. štirinajstih srednje in vzhodnoevropskih državah leta 1997 in s ponovitvijo leta 2007

Paul M. Zulehner, Miklos Tómká, Niko Toš ter
Vinko Potočnik, Mitja Hafner-Fink, Brina Malnar,
Slavko Kurdija, Samo Uhan, Vlado Miheljak, Živa Broder,
Rebeka Falle, Tina Vovk, Špela Zajšek, May Doušak

Povzetek

Gradivo v tem poglavju prikazuje rezultate raziskave Prelom v cerkvah Vzhodne in Srednje Evrope (Aufbruch der Kirchen in Ost und Mittel Europa), ki je bila izvedena v desetih oz. štirinajstih srednje- in vzhodnoevropskih državah v dveh valovih leta 1997 in 2007. Cilj raziskave je bil razkriti nazorske poglede prebivalcev vključenih postkomunističnih držav. Raziskava odpira pogled na sekularizacijske in njim nasprotne procese v prevladujoče katoliških, protestantskih oz. ortodoksnih regijah.

V prvi val raziskave Aufbruch je bilo vključenih deset, v drugi val pa štirinajst srednje- in vzhodnoevropskih držav. Predstavitev izvedbe raziskave je podana v poglavju 2.1. Analiza rezultatov prvega vala je obsežno opisana v seriji publikacij »Gott nach dem Kommunismus, Ostfildern: Schwabenverlag«.

Datoteke raziskav iz prvega in drugega vala so dostopne v Arhivu družboslovnih podatkov FDV.

1. Če pomislite na minula desetletja, v katerem obdobju so bili ljudje v vaši državi najbolj srečni?

1 – pred II. svetovno vojno

2 – med leti 1945 do preobrata 1989–1990

3 – v minulih 6–7 letih

		pred II. svetovno vojno	med leti 1945 do preobrata 1989–1990	v minulih 6–7 letih
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	9,0	54,9	36,2
Bolgarija	2007	7,0	64,2	28,8
Češka	1997	26,2	48,7	25,1
	2007	15,4	33,8	50,7
Hrvaška	1997	12,8	51,0	36,2
	2007	8,1	58,6	33,3
Litva	1997	20,2	57,8	22,0
	2007	11,5	32,5	56,0
Madžarska	1997	23,0	67,5	9,5
	2007	13,7	68,0	18,3
Moldavija	2007	9,7	60,2	30,1
Poljska	1997	16,8	52,9	30,3
	2007	15,1	42,7	42,2
Romunija	1997	36,9	39,5	23,6
	2007	14,1	44,4	41,4
Slovaška	1997	16,2	70,2	13,6
	2007	11,0	47,4	41,6
Slovenija	1997	10,7	68,9	20,5
	2007	10,0	56,0	34,1
Srbija	2007	10,1	79,1	10,8
Ukrajina	1997	11,6	74,9	13,4
	2007	15,1	46,8	38,1
V Nemčija	1997	19,0	51,7	29,3
	2007	14,0	54,1	31,9
Z Nemčija	2007	8,4	66,5	25,1

2. In kdaj so bili ljudje najmanj srečni?

1 – pred II. svetovno vojno

2 – med leti 1945 do preobrata 1989–1990

3 – v minulih 6–7 letih

		pred II. svetovno vojno	med leti 1945 do preobrata 1989–1990	v minulih 6–7 letih
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	45,9	23,4	30,7
Bolgarija	2007	30,0	20,1	49,9
Češka	1997	11,2	39,5	49,3
	2007	28,5	44,8	26,7
Hrvaška	1997	18,0	31,8	50,2
	2007	28,9	24,5	46,6
Litva	1997	19,9	34,4	45,7
	2007	32,0	42,7	25,3
Madžarska	1997	23,3	15,6	61,1
	2007	23,9	18,9	57,3
Moldavija	2007	31,9	26,0	42,1
Poljska	1997	22,2	41,8	36,0
	2007	30,4	37,6	32,0
Romunija	1997	9,4	39,8	50,9
	2007	19,6	40,4	40,0
Slovaška	1997	26,8	17,2	56,0
	2007	46,0	26,6	27,4
Slovenija	1997	46,4	20,7	32,9
	2007	48,8	23,2	28,1
Srbija	2007	17,4	9,8	72,7
Ukrajina	1997	17,7	13,0	69,4
	2007	33,5	30,0	36,5
V Nemčija	1997	33,3	27,4	39,3
	2007	46,8	21,5	31,7
Z Nemčija	2007	52,5	12,0	35,6

3. Če presojate svoje celotno življenje nasploh, ali bi rekli, da ste ...

- 1 – zelo srečni
 2 – srečni
 3 – ne preveč srečni
 4 – sploh niste srečni
 5 – neopredeljen

		zelo srečni	srečni	ne preveč srečni	sploh niste srečni	neopredeljen
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	3,1	46,1	39,3	4,8	6,8
Bolgarija	2007	3,1	47,9	37,0	5,8	6,2
Češka	1997	4,4	58,9	21,4	2,6	12,8
	2007	11,2	56,7	21,7	1,9	8,4
Hrvaška	1997	9,7	58,8	19,9	3,0	8,6
	2007	9,9	60,1	23,9	3,8	2,3
Litva	1997	2,4	35,9	47,2	5,4	9,0
	2007	7,4	45,3	31,0	4,1	12,2
Madžarska	1997	6,3	45,4	33,9	9,0	5,4
	2007	5,3	48,1	24,1	7,0	15,6
Moldavija	2007	3,1	42,5	41,9	7,6	5,0
Poljska	1997	8,2	60,2	20,8	2,8	7,9
	2007	9,6	60,3	23,7	2,7	3,7
Romunija	1997	4,4	44,8	37,3	4,1	9,3
	2007	3,5	45,6	41,1	7,6	2,2
Slovaška	1997	3,5	46,6	29,5	6,8	13,7
	2007	11,0	69,3	13,2	2,2	4,3
Slovenija	1997	6,0	66,4	17,7	2,0	8,0
	2007	9,7	69,7	13,4	0,8	6,5
Srbija	2007	7,2	50,8	31,2	4,8	6,1
Ukrajina	1997	1,3	26,4	43,6	14,6	14,1
	2007	7,0	46,5	30,5	6,6	9,4
V Nemčija	1997	5,5	58,0	24,1	1,8	10,6
	2007	6,3	60,1	28,0	3,1	2,5
Z Nemčija	2007	7,4	62,4	24,3	3,2	2,7

8. Ali se vam zdi pomembno, da ...

	da	odvisno od okoliščin	ne
a. se moški in ženska poročita, če želita živeti skupaj?	1	2	3
b. je zakon sklenjen s cerkveno poroko?			
c. so otroci krščeni?	1	2	3
d. se opravi cerkveni pogreb?	1	2	3

8a.

**se moški in ženska poročita,
če želita živeti skupaj?**

	da	odvisno od okoliščin	ne
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	58,0	26,6	15,5
Bolgarija	58,9	21,4	19,7
Češka	52,2	17,7	30,1
Hrvaška	58,4	7,3	34,3
Litva	85,9	9,1	5,0
Madžarska	50,0	19,9	30,2
Moldavija	78,0	16,7	5,2
Poljska	68,8	21,6	9,6
Romunija	79,2	14,4	6,4
Slovaška	66,3	5,8	27,9
Slovenija	39,7	18,2	42,0
Srbija	61,0	14,9	24,0
Ukrajina	70,7	21,5	7,8
V Nemčija	45,5	16,5	38,0
Z Nemčija	47,3	16,5	36,1

8b.				
je zakon sklenjen				
s cerkveno poroko?		da	odvisno od okoliščin	ne
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	41,2	32,0	26,8
Bolgarija	2007	48,9	33,0	18,2
Češka	1997	18,2	29,1	52,7
	2007	16,9	31,2	51,8
Hrvaška	1997	73,8	14,3	11,8
	2007	60,1	12,3	27,6
Litva	1997	75,6	13,2	11,2
	2007	73,5	19,0	7,5
Madžarska	1997	54,9	16,3	28,8
	2007	40,8	28,9	30,3
Moldavija	2007	83,6	12,9	3,5
Poljska	1997	80,9	12,0	7,1
	2007	67,8	24,8	7,3
Romunija	1997	91,3	6,2	2,6
	2007	91,5	6,7	1,8
Slovaška	1997	53,9	18,4	27,7
	2007	55,7	11,4	32,9
Slovenija	1997	50,9	19,0	30,1
	2007	36,9	20,5	42,6
Srbija	2007	51,4	28,0	20,6
Ukrajina	1997	62,7	26,8	10,5
	2007	62,6	25,7	11,7
V Nemčija	1997	16,2	42,1	41,7
	2007	20,0	26,7	53,4
Z Nemčija	2007	48,3	20,9	30,8

8c.		odvisno		
so otroci kršчени?		da	od okolščin	ne
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	75,9	17,1	7,0
Bolgarija	2007	69,6	16,7	6,7
Češka	1997	25,7	26,6	47,7
	2007	24,0	31,4	44,6
Hrvaška	1997	83,4	9,0	7,6
	2007	77,6	9,2	13,2
Litva	1997	87,4	6,7	5,9
	2007	85,3	11,5	3,2
Madžarska	1997	68,1	10,9	21,0
	2007	61,7	22,1	16,2
Moldavija	2007	92,8	4,7	2,5
Poljska	1997	90,7	6,3	2,9
	2007	84,5	13,0	2,5
Romunija	1997	93,2	4,6	2,2
	2007	96,9	2,1	1,0
Slovaška	1997	68,8	12,7	18,5
	2007	69,4	9,1	21,5
Slovenija	1997	62,9	20,8	16,4
	2007	47,7	19,4	32,9
Srbija	2007	72,9	15,3	10,3
Ukrajina	1997	80,3	14,2	5,5
	2007	86,4	9,4	4,2
V Nemčija	1997	20,4	37,6	42,0
	2007	21,7	24,6	53,7
Z Nemčija	2007	70,2	13,1	16,7

8d.		odvisno		
se opravi cerkveni pogreb?		da	od okoliščin	ne
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	63,3	28,7	8,1
Bolgarija	2007	76,4	19,6	4,0
Češka	1997	24,3	35,0	40,6
	2007	20,4	37,3	42,2
Hrvaška	1997	83,4	11,1	5,4
	2007	78,3	11,0	10,7
Litva	1997	80,8	12,8	6,3
	2007	89,2	8,0	2,8
Madžarska	1997	68,2	14,8	17,0
	2007	60,0	25,6	14,5
Moldavija	2007	88,1	9,0	2,9
Poljska	1997	85,7	11,1	3,2
	2007	84,2	13,5	2,3
Romunija	1997	91,3	5,1	3,6
	2007	98,0	1,4	0,6
Slovaška	1997	60,7	22,7	16,6
	2007	68,1	14,2	17,7
Slovenija	1997	61,4	19,7	18,9
	2007	49,4	21,7	28,9
Srbija	2007	75,7	14,9	9,3
Ukrajina	1997	71,7	22,2	6,1
	2007	84,1	12,3	3,6
V Nemčija	1997	22,7	45,3	32,0
	2007	23,4	34,4	42,2
Z Nemčija	2007	69,2	18,4	12,4

11. Skupaj vzeto, kako zadovoljni ste sedaj ...

		sploh nisem zadovoljen			popolnoma sem zadovoljen	
		1	2	3	4	5
a.	s svojim življenjem v vaši ožji družini, sorodstvu?	1	2	3	4	5
b.	s svojim delom?	1	2	3	4	5
c.	s svojim razmerjem s prijatelji?	1	2	3	4	5
d.	s trenutno materialno situacijo vaše družine?	1	2	3	4	5

11a.

s svojim življenjem v vaši ožji družini, sorodstvu?		sploh nisem zadovoljen			popolnoma sem zadovoljen	
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	3,6	7,5	20,8	41,7	26,5
Bolgarija	2007	2,1	3,9	15,9	37,9	40,2
Češka	1997	3,5	7,0	23,3	30,3	35,9
	2007	1,5	2,8	15,6	32,5	47,6
Hrvaška	1997	1,6	3,2	10,8	32,7	51,7
	2007	1,8	2,9	15,1	32,5	47,7
Litva	1997	7,9	5,7	22,5	25,5	38,3
	2007	2,2	5,4	22,3	32,1	38,0
Madžarska	1997	5,5	5,3	18,1	29,4	41,9
	2007	3,3	5,6	24,7	36,1	30,2
Moldavija	2007	2,4	5,1	18,3	42,0	32,1
Poljska	1997	1,7	2,9	16,8	34,9	43,6
	2007	3,3	2,8	13,7	27,6	52,6
Romunija	1997	7,2	5,5	21,0	33,4	32,8
	2007	2,3	2,3	15,5	33,8	46,1
Slovaška	1997	8,4	4,4	23,3	29,0	35,0
	2007	2,6	5,5	19,9	40,0	32,1
Slovenija	1997	1,6	1,5	22,3	37,6	37,0
	2007	0,8	1,7	13,9	44,1	39,6
Srbija	2007	2,3	3,4	16,1	29,4	48,9
Ukrajina	1997	20,9	7,7	17,3	14,6	39,6
	2007	5,6	3,3	17,1	31,4	42,6
V Nemčija	1997	2,1	5,9	18,6	38,9	34,5
	2007	1,7	3,5	20,0	44,3	30,5
Z Nemčija	2007	2,3	5,7	18,8	39,9	33,3

11b. s svojim delom?		sploh nisem zadovoljen			popolnoma sem zadovoljen	
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	7,6	10,6	30,9	35,0	15,9
Bolgarija	2007	7,1	9,9	36,0	28,1	19,0
Češka	1997	5,0	7,8	42,1	27,0	18,1
	2007	7,1	3,0	25,6	32,9	31,3
Hrvaška	1997	12,6	7,1	23,0	29,7	27,7
	2007	13,6	9,5	27,3	29,2	20,4
Litva	1997	13,2	7,4	30,9	22,8	25,6
	2007	2,0	6,3	22,2	38,1	31,5
Madžarska	1997	10,9	5,1	28,6	27,7	27,8
	2007	11,4	7,5	27,3	32,4	21,5
Moldavija	2007	12,2	12,2	26,2	32,3	17,1
Poljska	1997	7,7	6,6	43,0	21,8	21,0
	2007	15,9	7,2	33,0	23,5	20,3
Romunija	1997	8,8	9,6	24,1	33,5	23,9
	2007	6,6	6,6	23,9	33,6	29,3
Slovaška	1997	12,2	7,9	29,3	24,3	26,3
	2007	7,8	8,9	32,1	29,4	21,7
Slovenija	1997	4,7	4,4	25,8	36,2	28,8
	2007	2,5	5,5	24,7	37,2	30,1
Srbija	2007	19,9	10,8	29,1	20,3	20,0
Ukrajina	1997	27,1	8,5	33,1	10,7	20,6
	2007	14,9	7,6	25,0	26,9	25,6
V Nemčija	1997	14,0	9,5	30,1	27,6	18,8
	2007	13,8	7,5	29,9	30,9	17,9
Z Nemčija	2007	8,6	5,9	31,4	32,1	22,1

11c.						
s svojim razmerjem		sploh nisem			popolnoma sem	
s prijatelji?		zadovoljen			zadovoljen	
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	1,4	3,6	17,4	46,4	31,2
Bolgarija	2007	0,8	1,9	11,3	43,4	42,6
Češka	1997	2,0	3,6	17,6	37,6	39,2
	2007	0,6	1,3	9,5	41,6	46,9
Hrvaška	1997	1,1	2,0	11,2	36,4	49,2
	2007	0,3	2,1	13,2	37,4	47,0
Litva	1997	2,3	2,9	17,3	37,4	40,2
	2007	1,2	2,3	16,6	39,3	40,6
Madžarska	1997	4,5	5,3	19,5	31,6	39,1
	2007	1,8	2,7	18,9	42,9	33,8
Moldavija	2007	1,4	4,8	19,4	46,2	28,2
Poljska	1997	1,7	3,3	21,8	40,7	32,5
	2007	1,7	1,8	12,7	37,8	46,0
Romunija	1997	4,4	8,6	23,2	35,5	28,3
	2007	2,1	4,3	16,7	39,4	37,5
Slovaška	1997	2,2	3,4	19,4	36,1	38,9
	2007	0,8	1,9	17,0	45,8	34,5
Slovenija	1997	0,6	1,3	16,6	40,4	41,2
	2007	0,5	1,5	11,7	40,5	45,9
Srbija	2007	1,1	2,2	13,9	32,3	50,6
Ukrajina	1997	5,6	4,9	16,3	21,1	52,1
	2007	2,0	2,8	14,5	33,2	47,4
V Nemčija	1997	1,2	4,4	17,9	42,1	34,4
	2007	0,6	2,7	11,9	50,5	34,4
Z Nemčija	2007	0,8	1,5	13,9	45,4	38,4

11d.						
s trenutno materialno		sploh nisem			popolnoma sem	
situacijo vaše družine?		zadovoljen			zadovoljen	
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	10,2	17,9	33,7	29,3	8,9
Bolgarija	2007	19,6	20,1	31,0	19,7	9,6
Češka	1997	18,1	20,0	33,2	20,4	8,2
	2007	7,9	11,1	34,2	29,9	16,9
Hrvaška	1997	23,8	16,2	22,1	26,7	11,1
	2007	7,7	12,4	33,2	31,9	14,7
Litva	1997	27,0	19,7	30,2	13,9	9,2
	2007	4,4	12,6	31,5	35,0	16,6
Madžarska	1997	26,0	18,8	32,1	15,3	7,8
	2007	12,4	16,3	41,1	22,6	7,6
Moldavija	2007	14,9	19,0	29,0	29,2	7,9
Poljska	1997	14,8	18,3	33,2	23,7	10,1
	2007	10,8	12,1	32,1	29,5	15,4
Romunija	1997	26,8	19,7	27,4	18,6	7,6
	2007	11,1	13,9	30,6	29,8	14,7
Slovaška	1997	25,0	15,6	38,4	15,3	5,5
	2007	8,8	16,5	36,8	27,7	10,1
Slovenija	1997	7,6	10,5	34,9	30,1	16,8
	2007	1,6	7,1	28,1	40,6	22,6
Srbija	2007	16,1	15,7	32,7	22,4	13,1
Ukrajina	1997	61,4	13,4	13,9	6,5	4,8
	2007	14,2	14,2	29,3	23,8	18,4
V Nemčija	1997	12,4	18,1	30,0	26,2	13,3
	2007	13,1	10,2	31,1	36,3	9,4
Z Nemčija	2007	8,6	12,5	24,7	35,4	18,8

12. Če primerjate finančno situacijo vašega gospodinjstva (oz. gospodinjstva vaše družine) s situacijo pred desetimi leti, ali bi rekli, da je bilo tedaj ...

- 1 – dosti boljše kot sedaj
 2 – nekoliko boljše
 3 – enako
 4 – nekoliko slabše
 5 – dosti slabše kot sedaj

		dosti boljše kot sedaj	nekoliko boljše	enako	nekoliko slabše	dosti slabše kot sedaj
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	16,3	28,2	22,9	23,3	9,3
Bolgarija	2007	17,5	27,8	26,0	18,8	9,9
Češka	1997	16,5	28,6	23,6	22,5	8,8
	2007	10,4	30,9	27,3	24,3	7,2
Hrvaška	1997	26,0	29,8	20,0	17,2	7,1
	2007	17,9	30,0	24,9	20,4	6,8
Litva	1997	29,9	32,2	15,7	15,5	6,6
	2007	18,7	37,7	20,9	19,4	3,4
Madžarska	1997	28,4	37,6	19,9	10,2	3,9
	2007	21,6	40,7	20,7	14,0	3,1
Moldavija	2007	12,8	38,0	23,8	21,3	4,2
Poljska	1997	21,4	29,0	20,6	20,1	8,9
	2007	16,8	31,9	22,8	21,1	7,4
Romunija	1997	12,4	35,2	24,9	21,3	6,2
	2007	14,0	32,3	25,4	23,4	4,8
Slovaška	1997	22,3	30,4	22,7	16,7	8,0
	2007	13,0	33,8	24,5	23,2	5,5
Slovenija	1997	20,1	30,2	29,3	17,4	3,1
	2007	10,3	30,5	30,3	23,8	5,0
Srbija	2007	19,8	28,1	20,1	20,6	11,5
Ukrajina	1997	39,6	30,3	9,8	8,7	11,6
	2007	18,1	30,7	23,9	19,4	7,8
V Nemčija	1997	15,0	30,0	28,4	22,4	4,2
	2007	23,8	31,9	19,0	19,6	5,8
Z Nemčija	2007	24,0	28,7	22,1	20,9	4,4

13. In kakšna bo po vaši oceni finančna situacija vašega gospodinjstva (oz. gospodinjstva vaše družine) čez deset let?

- 1 – dosti boljše kot sedaj
 2 – nekoliko boljše
 3 – enako
 4 – nekoliko slabše
 5 – dosti slabše kot sedaj

		dosti boljše kot sedaj	nekoliko boljše	enako	nekoliko slabše	dosti slabše kot sedaj
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	16,0	37,1	34,6	8,5	3,8
Bolgarija	2007	11,5	34,8	34,4	11,2	8,0
Češka	1997	2,9	22,7	29,8	28,5	16,1
	2007	3,6	23,7	37,3	25,1	10,3
Hrvaška	1997	15,3	40,2	27,1	11,9	5,6
	2007	12,6	37,2	32,4	11,2	6,6
Litva	1997	4,6	43,1	35,8	11,2	5,3
	2007	13,4	40,4	32,9	10,9	2,4
Madžarska	1997	5,0	33,8	29,1	20,5	11,6
	2007	4,5	27,8	29,1	25,9	12,7
Moldavija	2007	12,3	43,6	28,1	12,0	3,9
Poljska	1997	9,8	29,4	29,4	18,9	12,5
	2007	7,7	32,6	37,1	14,8	7,7
Romunija	1997	8,3	48,2	24,5	13,6	5,3
	2007	9,7	37,6	34,5	13,6	4,7
Slovaška	1997	4,5	27,9	34,4	21,4	11,6
	2007	6,3	31,9	38,4	17,2	6,1
Slovenija	1997	6,6	30,4	36,0	21,4	5,6
	2007	5,8	29,2	41,5	18,3	5,2
Srbija	2007	18,3	45,2	23,4	7,5	5,8
Ukrajina	1997	9,2	32,8	29,7	18,8	9,5
	2007	21,0	34,6	33,3	7,0	4,1
V Nemčija	1997	2,0	21,0	47,4	23,3	6,2
	2007	3,8	22,5	41,7	24,2	7,9
Z Nemčija	2007	6,7	24,0	43,3	20,2	5,9

14. Odnos posameznika do drugih ljudi in do družbe se lahko odraža na različne načine.

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
a. Preprosto nimam energije, da bi se ukvarjal-a s skrbmi in potrebami drugih ljudi.	1	2	3	4	5
b. Moja dolžnost je, da na volitvah oddam svoj glas.	1	2	3	4	5
c. Posameznik bi moral zbrati toliko življenjskih izkušenj, kolikor je le mogoče.	1	2	3	4	5
d. Če kdo v moji okolici zaide v težave, mu/ji poskušam pomagati.	1	2	3	4	5
e. Živeti sam, brez prijateljev, nima veliko smisla.	1	2	3	4	5
f. Menim, da moram tudi jaz skrbeti za čistočo na ulicah.	1	2	3	4	5
g. Pomembno mi je, da ohranjam dobre odnose z drugimi ljudmi.	1	2	3	4	5
h. Skrb za javne zadeve moje skupnosti ni moja naloga.	1	2	3	4	5
i. Človek bi moral biti pozoren na skrbni ljudi, ki se nahajajo v njegovi bližini.	1	2	3	4	5

14a.

**Preprosto nimam
energije, da bi se
ukvarjal-a s skrbmi
in potrebami
drugih ljudi.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	5,2	17,1	24,4	38,0	15,3
Bolgarija	4,9	18,1	31,4	29,0	16,6
Češka	5,9	22,9	28,6	26,2	16,5
Hrvaška	8,7	18,3	36,4	21,0	15,6
Litva	3,3	24,3	37,3	26,3	8,7
Madžarska	14,4	17,3	32,3	23,2	12,8
Moldavija	4,6	16,1	31,1	34,3	13,9
Poljska	10,7	31,6	25,1	23,7	8,9
Romunija	8,3	18,3	29,6	25,3	18,5
Slovaška	3,2	18,4	31,2	33,5	13,7
Slovenija	9,0	20,4	34,7	24,6	11,3
Srbija	5,2	15,8	33,6	21,8	23,8
Ukrajina	5,5	21,9	31,9	25,8	14,9
V Nemčija	12,7	23,4	39,9	16,7	7,3
Z Nemčija	9,1	30,6	36,5	16,2	7,6

14b.

**Moja dolžnost je,
da na volitvah
oddam svoj glas.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	2,6	6,7	15,5	42,0	33,2
Bolgarija	9,3	21,1	23,8	29,1	16,7
Češka	5,3	12,4	22,3	33,4	26,6
Hrvaška	5,9	7,6	18,2	30,8	37,5
Litva	4,0	8,9	28,0	39,2	19,9
Madžarska	7,4	7,5	21,3	24,3	39,4
Moldavija	1,9	5,4	15,0	40,7	36,9
Poljska	5,3	7,7	14,6	39,0	33,4
Romunija	2,1	2,8	11,6	29,6	53,9
Slovaška	5,0	10,4	21,6	31,4	31,6
Slovenija	7,6	8,9	25,2	27,6	30,8
Srbija	5,9	6,6	20,2	27,4	40,0
Ukrajina	3,7	7,5	18,1	36,0	34,7
V Nemčija	8,6	11,9	20,2	29,4	29,9
Z Nemčija	5,9	8,6	17,5	31,2	36,9

14c.

**Posameznik
bi moral zbrati
toliko življenjskih
izkušenj, kolikor
je le mogoče.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,3	1,7	10,2	42,9	45,0
Bolgarija	0,1	1,3	11,1	42,0	45,5
Češka	0,5	3,1	10,3	44,5	41,6
Hrvaška	0,5	1,6	14,7	34,5	48,6
Litva	0,7	2,0	20,2	45,1	32,1
Madžarska	0,5	1,8	15,6	33,5	48,7
Moldavija	0,5	2,8	11,4	39,8	45,5
Poljska	0,6	3,2	9,9	45,4	40,9
Romunija	0,3	0,9	7,0	32,7	59,2
Slovaška	0,5	1,9	16,0	41,2	40,4
Slovenija	0,4	2,6	17,4	36,6	43,0
Srbija	0,5	0,8	13,6	29,2	56,0
Ukrajina	0,5	2,6	13,7	42,9	40,2
V Nemčija	0,4	1,2	9,4	37,4	51,6
Z Nemčija	0,6	1,7	13,3	41,1	43,3

14d.

**Če kdo v moji
okolici zaide v
težave, mu/ji
poskušam
pomagati.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,1	1,6	11,7	50,9	35,6
Bolgarija	0,0	0,7	9,4	49,1	40,9
Češka	0,8	2,1	12,5	51,1	33,6
Hrvaška	0,0	0,2	7,3	37,7	54,8
Litva	0,3	0,6	18,8	42,0	38,3
Madžarska	0,7	1,9	16,7	42,1	38,7
Moldavija	0,5	1,9	10,1	45,7	41,9
Poljska	0,0	1,7	6,7	51,8	39,8
Romunija	0,3	0,4	7,8	37,1	54,4
Slovaška	1,2	2,9	18,0	46,9	31,0
Slovenija	0,7	2,7	19,3	41,4	35,9
Srbija	0,5	0,7	9,9	35,6	53,4
Ukrajina	0,4	1,8	15,8	40,1	42,0
V Nemčija	0,2	2,1	18,0	45,7	34,0
Z Nemčija	0,0	1,9	20,2	48,3	29,7

14e.**Živeti sam, brez****prijatelj, nima****veliko smisla.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	1,5	4,9	16,6	38,7	38,3
Bolgarija	0,5	2,2	8,8	36,1	52,5
Češka	1,5	4,4	12,7	46,2	35,2
Hrvaška	1,6	2,4	6,7	27,9	61,4
Litva	1,9	8,5	27,8	42,4	19,4
Madžarska	4,4	6,6	20,5	32,7	35,7
Moldavija	2,0	3,7	17,9	33,9	42,6
Poljska	0,7	1,8	6,6	42,7	48,2
Romunija	1,4	3,2	11,7	33,4	50,3
Slovaška	1,5	5,0	13,9	37,6	41,9
Slovenija	3,0	3,3	12,1	34,2	47,5
Srbija	1,4	1,6	10,7	23,5	62,9
Ukrajina	1,2	4,5	21,3	37,7	35,3
V Nemčija	1,0	3,6	13,1	32,1	50,3
Z Nemčija	1,1	2,3	12,7	40,1	43,7

14f.**Menim, da moram****tudi jaz skrbeti za****čistočo na ulicah.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,9	3,6	13,6	48,8	33,1
Bolgarija	0,3	0,8	6,8	42,0	50,0
Češka	0,2	1,6	10,5	45,6	42,1
Hrvaška	1,2	3,9	17,7	33,8	43,3
Litva	0,6	7,1	36,5	36,4	19,3
Madžarska	1,1	2,4	13,1	32,4	50,9
Moldavija	0,9	2,7	11,2	37,2	47,9
Poljska	0,6	2,1	7,5	43,1	46,7
Romunija	0,3	1,4	7,9	30,3	60,1
Slovaška	1,0	3,3	17,8	40,4	37,6
Slovenija	1,3	3,3	20,1	36,8	38,5
Srbija	1,7	2,6	14,2	31,0	50,5
Ukrajina	1,4	5,4	23,2	39,5	30,4
V Nemčija	2,1	5,6	23,4	37,4	31,5
Z Nemčija	1,9	4,6	19,4	38,6	35,6

14g.

**Pomembno mi je,
da ohranjam**

**dobre odnose
z drugimi ljudmi.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,5	1,6	9,2	42,4	46,3
Bolgarija	0,2	0,1	5,8	36,3	57,7
Češka	0,2	1,3	9,1	52,2	37,2
Hrvaška	0,2	0,8	11,2	39,0	48,7
Litva	0,1	1,0	16,8	49,2	33,0
Madžarska	0,3	1,4	9,7	34,4	54,3
Moldavija	0,5	1,3	10,4	40,5	47,3
Poljska	0,1	1,3	4,1	47,2	47,2
Romunija	0,0	0,2	4,7	35,4	59,7
Slovaška	0,5	0,5	10,1	43,7	45,2
Slovenija	0,1	0,9	11,1	38,1	49,9
Srbija	0,4	1,1	10,6	32,4	55,6
Ukrajina	0,3	1,0	12,1	41,9	44,7
V Nemčija	0,2	1,0	10,2	44,3	44,3
Z Nemčija	0,2	1,1	11,6	42,8	44,3

14h.

**Skrb za javne
zadeve moje**

**skupnosti ni
moja naloga.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	3,6	17,9	29,4	31,0	18,2
Bolgarija	5,6	13,9	35,7	26,8	18,1
Češka	7,8	34,5	33,1	17,1	7,5
Hrvaška	8,9	20,1	39,8	18,6	12,5
Litva	4,6	26,5	41,8	21,0	6,2
Madžarska	18,0	20,5	31,0	18,7	11,8
Moldavija	9,2	24,4	36,6	21,8	8,0
Poljska	14,0	31,5	26,8	20,9	6,8
Romunija	11,7	18,9	29,1	22,8	17,4
Slovaška	9,8	27,3	35,5	19,1	8,4
Slovenija	10,7	20,9	36,8	23,6	8,1
Srbija	9,6	19,4	32,9	19,4	18,9
Ukrajina	5,4	17,6	32,4	26,3	18,3
V Nemčija	6,3	20,3	37,4	21,9	14,0
Z Nemčija	5,7	22,6	41,6	20,3	9,7

14i.**Človek bi moral biti****pozoren na skrbi****ljudi, ki se nahajajo****v njegovi bližini.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,5	2,5	12,7	52,5	31,9
Bolgarija	0,4	2,5	21,7	45,2	30,2
Češka	1,3	5,3	30,4	46,2	16,8
Hrvaška	1,0	4,6	25,2	39,0	30,1
Litva	0,9	1,6	27,6	45,7	24,2
Madžarska	1,3	5,0	28,3	38,8	26,6
Moldavija	1,0	2,6	23,6	43,4	29,4
Poljska	1,0	1,1	8,7	53,5	35,7
Romunija	0,5	2,1	13,3	40,6	43,5
Slovaška	1,5	6,5	36,5	41,4	14,2
Slovenija	1,1	3,4	27,1	40,4	28,1
Srbija	1,3	3,2	27,0	37,1	31,5
Ukrajina	1,2	3,9	25,9	37,8	31,3
V Nemčija	0,4	2,7	27,8	48,0	21,1
Z Nemčija	0,0	2,5	25,1	51,0	21,5

15. Prosimo vas, da ob spodnjih trditvah poveste, v kolikšni meri se z njimi strinjate, ali ne strinjate?

	sploh se ne strinjam	pretežno se ne strinjam	deloma, deloma	pretežno se strinjam	v celoti se strinjam
a. Raje sem državljan svoje države, (Slovenije) kot pa državljan katerekoli druge države sveta.	1	2	3	4	5
b. So določene stvari v današnji xxx (Sloveniji), glede katerih me je za xxx (Slovenijo) sram.	1	2	3	4	5
c. Svet bi bil boljši, če bi bili ljudje v drugih deželah taki kot so xxx (Slovenci).	1	2	3	4	5
d. Gledano v celoti, je xxx (Slovenija) boljša dežela kot večina.	1	2	3	4	5
e. Ljudje bi morali podpirati svojo državo, pa četudi v čem nima prav.	1	2	3	4	5

15a.

**Raje sem državljan svoje
države (Slovenije),
kot pa državljan katerekoli
druge države sveta.**

		sploh se ne strinjam	pretežno se ne strinjam	deloma, deloma	pretežno se strinjam	v celoti se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	1,4	7,7	13,2	33,6	44,1
Bolgarija	2007	1,6	6,5	15,3	27,4	49,3
Češka	1997	4,5	4,5	15,6	32,0	43,5
	2007	1,6	5,3	18,4	34,9	39,8
Hrvaška	1997	4,1	3,5	14,8	22,9	54,7
	2007	3,0	7,2	20,6	28,3	40,9
Litva	1997	3,6	4,6	18,7	29,6	43,5
	2007	1,1	5,5	19,8	36,2	37,4
Madžarska	1997	5,1	4,3	13,9	16,8	59,8
	2007	3,9	6,7	21,3	31,5	36,6
Moldavija	2007	2,7	10,5	15,5	27,9	43,3
Poljska	1997	2,0	3,0	14,7	20,2	60,1
	2007	1,4	5,5	14,1	31,5	47,5
Romunija	1997	10,4	7,5	22,4	14,9	44,9
	2007	2,6	6,1	14,6	22,1	54,6
Slovaška	1997	8,0	6,3	20,9	20,8	44,0
	2007	1,6	4,7	18,6	34,8	40,2
Slovenija	1997	6,3	4,7	14,1	16,6	58,2
	2007	5,2	6,9	23,9	30,2	33,8
Srbija	2007	7,0	15,9	24,2	19,6	33,5
Ukrajina	1997	10,0	7,8	26,4	13,1	42,6
	2007	3,4	9,8	25,8	28,5	32,6
V Nemčija	1997	3,9	4,7	26,0	30,3	35,1
	2007	4,8	5,4	29,4	36,9	23,6
Z Nemčija	2007	3,4	8,9	26,6	37,5	23,6

15b.

**So določene stvari
v današnji xxx (Sloveniji),
glede katerih me je za
xxx (Slovenijo) sram.**

		sploh se ne strinjam	pretežno se ne strinjam	deloma, deloma	pretežno se strinjam	v celoti se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	6,0	25,3	24,3	29,0	15,4
Bolgarija	2007	2,1	8,5	19,9	39,0	30,5
Češka	1997	2,8	6,0	18,4	39,4	33,4
	2007	1,2	6,6	20,3	43,8	28,0
Hrvaška	1997	14,4	14,5	26,9	21,8	22,3
	2007	10,0	16,5	29,2	25,3	19,0
Litva	1997	4,2	8,4	23,8	40,0	23,5
	2007	1,3	7,5	28,9	36,3	25,9
Madžarska	1997	16,7	10,9	26,0	20,2	26,2
	2007	8,6	11,1	27,9	27,4	25,0
Moldavija	2007	2,9	8,8	18,8	34,1	35,4
Poljska	1997	7,9	13,7	29,8	25,1	23,5
	2007	11,5	37,5	28,4	16,9	5,6
Romunija	1997	9,6	9,0	33,1	16,6	31,6
	2007	7,6	10,4	21,3	34,8	25,9
Slovaška	1997	10,2	9,5	34,3	21,2	24,9
	2007	6,3	16,4	39,2	26,7	11,4
Slovenija	1997	36,1	16,0	22,1	15,0	10,7
	2007	5,9	13,5	33,9	26,7	20,1
Srbija	2007	7,7	14,0	28,9	26,1	23,4
Ukrajina	1997	6,9	7,4	25,9	23,1	36,6
	2007	2,1	7,5	27,1	35,4	27,9
V Nemčija	1997	6,8	9,0	35,7	25,1	23,4
	2007	4,0	12,9	27,4	35,3	20,3
Z Nemčija	2007	6,8	20,3	32,7	28,7	11,4

15c.

**Svet bi bil boljši, če bi bili
ljudje v drugih deželah
taki kot so xxx (Slovenci).**

		sploh se ne strinjam	pretežno se ne strinjam	deloma, deloma	pretežno se strinjam	v celoti se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	1,2	11,8	26,5	32,5	28,0
Bolgarija	2007	10,3	32,3	40,7	12,2	4,6
Češka	1997	15,5	33,9	40,4	8,3	2,0
	2007	5,6	22,6	45,8	20,5	5,4
Hrvaška	1997	20,8	20,5	35,8	13,7	9,2
	2007	11,0	28,4	36,3	15,6	8,7
Litva	1997	10,4	38,7	40,6	7,2	3,1
	2007	9,1	36,9	39,4	10,5	4,0
Madžarska	1997	26,1	16,4	39,4	11,8	6,4
	2007	18,7	22,6	39,7	13,5	5,5
Moldavija	2007	8,5	21,0	31,8	26,7	11,9
Poljska	1997	12,3	21,6	43,8	14,6	7,8
	2007	8,7	25,1	40,3	19,2	6,7
Romunija	1997	17,0	13,1	46,8	11,1	12,0
	2007	9,9	20,6	41,5	16,5	11,5
Slovaška	1997	17,9	17,2	43,8	12,2	8,9
	2007	4,6	15,0	48,6	22,8	8,9
Slovenija	1997	33,0	17,8	33,1	9,7	6,5
	2007	9,9	19,1	42,5	21,2	7,3
Srbija	2007	12,2	27,0	33,3	14,3	13,3
Ukrajina	1997	20,4	14,4	46,4	10,8	8,1
	2007	8,1	24,7	36,4	18,5	12,3
V Nemčija	1997	22,1	24,4	35,4	13,2	4,9
	2007	14,8	26,9	41,3	14,4	2,7
Z Nemčija	2007	9,3	30,0	39,5	16,9	4,2

15d.**Gledano v celoti, je xxx****(Slovenija) boljša dežela****kot večina.**

		sploh se ne strinjam	pretežno se ne strinjam	deloma, deloma	pretežno se strinjam	v celoti se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	2,6	15,3	23,7	31,8	26,6
Bolgarija	2007	8,4	25,4	33,0	23,3	9,9
Češka	1997	13,3	29,9	39,8	13,1	3,9
	2007	4,0	20,6	40,5	28,1	6,8
Hrvaška	1997	15,4	17,2	31,4	22,6	13,5
	2007	6,2	18,5	33,8	26,3	15,1
Litva	1997	6,4	28,7	42,0	16,7	6,2
	2007	7,3	31,4	36,3	19,6	5,4
Madžarska	1997	20,8	15,7	37,8	15,1	10,5
	2007	15,4	21,0	38,2	19,3	6,1
Moldavija	2007	9,7	24,2	34,1	22,2	9,8
Poljska	1997	9,7	19,7	39,3	19,3	12,0
	2007	7,6	25,7	36,0	23,4	7,2
Romunija	1997	13,5	13,8	40,4	14,2	18,1
	2007	7,8	17,9	35,0	24,8	14,6
Slovaška	1997	18,2	16,9	42,0	14,1	8,8
	2007	5,2	19,8	41,1	24,7	9,2
Slovenija	1997	25,5	20,0	30,3	15,5	8,8
	2007	6,2	14,2	39,7	30,2	9,8
Srbija	2007	9,8	23,9	32,9	18,0	15,6
Ukrajina	1997	18,7	16,9	37,0	13,8	13,6
	2007	5,8	20,3	36,9	22,3	14,8
V Nemčija	1997	18,3	16,8	37,5	18,8	8,6
	2007	9,2	22,6	36,3	27,3	4,6
Z Nemčija	2007	5,5	18,1	37,1	33,7	5,7

15e.

**Ljudje bi morali podpirati
svojo državo, pa četudi
v čem nima prav.**

		sploh se ne strinjam	pretežno se ne strinjam	deloma, deloma	pretežno se strinjam	v celoti se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	4,5	17,6	26,2	29,1	22,6
Bolgarija	2007	3,2	9,3	23,4	36,2	28,0
Češka	1997	6,6	16,0	30,5	29,8	17,1
	2007	2,5	12,7	29,5	39,3	16,0
Hrvaška	1997	23,6	17,2	20,5	20,4	18,2
	2007	14,3	19,8	26,6	22,3	16,9
Litva	1997	7,0	20,2	26,3	28,6	18,0
	2007	7,1	19,3	41,3	24,3	7,9
Madžarska	1997	21,8	17,1	27,1	16,7	17,2
	2007	14,9	18,2	30,1	23,1	13,7
Moldavija	2007	4,2	9,9	16,3	40,2	29,4
Poljska	1997	2,0	2,3	14,4	28,4	53,0
	2007	7,8	15,9	21,3	38,0	16,9
Romunija	1997	16,7	13,4	31,1	13,8	24,9
	2007	2,6	5,8	20,1	32,0	39,5
Slovaška	1997	16,2	17,1	32,0	17,1	17,5
	2007	5,5	20,4	36,5	26,2	11,5
Slovenija	1997	19,4	14,0	19,0	21,2	26,4
	2007	14,4	18,5	29,8	23,7	13,6
Srbija	2007	10,0	18,2	28,8	20,8	22,2
Ukrajina	1997	21,3	11,1	25,9	13,9	27,8
	2007	4,9	13,1	33,5	26,8	21,7
V Nemčija	1997	28,5	20,6	32,1	13,5	5,3
	2007	21,7	27,1	29,4	16,1	5,8
Z Nemčija	2007	18,4	30,6	33,8	14,4	2,7

16. Ali ste se v zadnjih 15 letih enkrat ali večkrat udeležili ...

	da, enkrat	da, večkrat	ne
a. političnih demonstracij?	1	2	3
b. javnih slovesnosti, proslav?	1	2	3
c. verskih procesij po ulicah kakšnega kraja?	1	2	3
d. izletov v zgodovinska (slovenska) mesta?	1	2	3
e. božje poti ali romanja?	1	2	3

16a.**političnih demonstracij?**

	da, enkrat	da, večkrat	ne
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	6,6	3,1	90,3
Bolgarija	8,4	7,0	84,6
Češka	6,2	3,8	90,0
Hrvaška	6,8	4,4	88,8
Litva	8,3	8,6	83,0
Madžarska	2,7	4,4	92,9
Moldavija	10,8	15,4	73,7
Poljska	2,9	2,8	94,3
Romunija	3,8	4,4	91,8
Slovaška	3,9	2,6	93,5
Slovenija	6,6	3,0	90,4
Srbija	10,8	17,7	71,6
Ukrajina	17,8	17,7	64,5
V Nemčija	8,8	13,6	77,5
Z Nemčija	7,0	4,6	88,4

16b.

**javnih slovesnosti,
proslav?**

	da, enkrat	da, večkrat	ne
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	11,3	37,3	51,5
Bolgarija	12,0	44,1	43,9
Češka	10,8	32,2	57,1
Hrvaška	12,1	38,9	49,0
Litva	7,1	65,3	27,5
Madžarska	4,2	38,0	57,8
Moldavija	11,1	43,2	45,7
Poljska	9,0	29,7	61,2
Romunija	7,5	28,1	64,4
Slovaška	13,2	42,5	44,4
Slovenija	11,4	43,8	44,8
Srbija	8,8	40,2	51,0
Ukrajina	16,2	42,2	41,6
V Nemčija	11,7	40,9	47,4
Z Nemčija	15,4	44,7	39,9

16c.

**verskih procesij po
ulicah kakšnega kraja?**

	da, enkrat	da, večkrat	ne
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	3,4	5,0	91,6
Bolgarija	2,8	6,4	90,8
Češka	3,1	5,9	91,1
Hrvaška	11,1	35,3	53,6
Litva	5,6	21,4	73,0
Madžarska	4,9	15,5	79,6
Moldavija	7,3	10,2	82,5
Poljska	7,8	61,5	30,7
Romunija	3,7	12,8	83,5
Slovaška	6,8	24,7	68,5
Slovenija	7,6	17,7	74,7
Srbija	5,7	20,3	74,1
Ukrajina	8,8	24,0	67,2
V Nemčija	2,5	4,4	93,1
Z Nemčija	10,1	15,4	74,5

16d.**izletov v zgodovinska
(slovenska) mesta?**

	da, enkrat	da, večkrat	ne
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	16,3	23,4	60,3
Bolgarija	12,2	45,0	42,8
Češka	6,7	37,0	56,3
Hrvaška	12,9	44,2	42,9
Litva	7,5	47,5	45,0
Madžarska	6,1	50,8	43,1
Moldavija	16,1	31,8	52,1
Poljska	8,6	45,1	46,2
Romunija	7,9	33,2	58,9
Slovaška	12,0	51,1	37,0
Slovenija	10,9	57,6	31,6
Srbija	8,5	38,4	53,1
Ukrajina	16,6	30,0	53,4
V Nemčija	12,9	35,3	51,8
Z Nemčija	11,4	36,5	52,1

16e.**božje poti
ali romanja?**

	da, enkrat	da, večkrat	ne
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	3,5	2,7	93,9
Bolgarija	8,4	20,4	71,2
Češka	3,9	7,0	89,0
Hrvaška	13,1	28,3	58,6
Litva	4,3	3,1	92,7
Madžarska	5,8	10,8	83,4
Moldavija	14,6	24,0	61,4
Poljska	12,5	22,8	64,6
Romunija	4,5	15,5	80,0
Slovaška	9,6	19,5	70,9
Slovenija	9,8	20,6	69,6
Srbija	3,4	7,6	89,0
Ukrajina	5,7	7,7	86,6
V Nemčija	1,9	1,9	96,2
Z Nemčija	6,8	5,3	87,8

17. Ljudje imajo različne poglede na življenje. Prosim vas, da za vsako od sledečih trditev poveste, ali z njo soglašate, ali ne soglašate.

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
a. Ljudje lahko le malo storijo, da bi spremenili tok svojega življenja.	1	2	3	4	5
b. Zame ima življenje smisel le, ker je Bog.	1	2	3	4	5
c. Po mojem mnenju življenje nima nobenega smisla.	1	2	3	4	5
d. Bog vnaprej določa potek našega življenja.	1	2	3	4	5
e. Življenje ima le en smisel, če mu ga daš sam.	1	2	3	4	5
f. Vsakdo si sam določa svojo usodo.	1	2	3	4	5
g. Žalost in trpljenje imata smisel le tedaj, če verjameš v Boga.	1	2	3	4	5

17a.

**Ljudje lahko le malo
storijo, da bi spremenili
tok svojega življenja.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	18,3	39,7	17,0	19,0	6,0
Bolgarija	2007	17,0	36,0	22,1	18,8	6,0
Češka	1997	25,1	34,7	20,3	12,7	7,2
	2007	23,6	37,9	16,8	15,8	5,9
Hrvaška	1997	34,7	22,5	21,5	13,9	7,5
	2007	24,6	31,3	26,1	9,2	8,8
Litva	1997	6,3	36,4	26,2	22,5	8,6
	2007	10,7	37,1	29,7	15,6	6,9
Madžarska	1997	23,1	15,7	23,4	20,3	17,4
	2007	16,1	20,3	27,1	23,6	13,0
Moldavija	2007	14,2	23,3	28,1	25,9	8,5
Poljska	1997	12,6	18,9	25,4	25,4	17,8
	2007	11,8	28,2	20,3	30,1	9,6
Romunija	1997	11,7	11,2	24,1	18,2	34,9
	2007	10,1	20,9	22,2	23,4	23,5
Slovaška	1997	23,0	28,4	25,3	13,3	10,0
	2007	11,8	29,8	28,3	21,1	9,0
Slovenija	1997	28,0	20,2	22,8	19,6	9,3
	2007	25,5	15,4	29,4	19,1	10,6
Srbija	2007	22,7	35,4	27,4	7,8	6,7
Ukrajina	1997	25,8	19,8	27,6	12,3	14,5
	2007	20,3	26,8	31,6	13,4	7,9
V Nemčija	1997	19,6	29,0	29,0	17,5	4,9
	2007	19,6	37,9	26,7	12,7	3,1
Z Nemčija	2007	18,3	40,8	24,0	13,9	3,0

17b.**Zame ima življenje
smisel le, ker je Bog.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	8,0	16,6	33,6	26,4	15,4
Bolgarija	2007	8,1	16,6	33,7	26,5	15,0
Češka	1997	35,8	18,7	23,3	11,3	10,9
	2007	36,4	25,2	20,1	12,5	5,9
Hrvaška	1997	10,4	5,0	20,5	19,4	44,7
	2007	8,7	12,5	20,9	27,1	30,8
Litva	1997	5,0	10,7	30,2	36,7	17,4
	2007	3,5	14,6	43,1	26,0	12,8
Madžarska	1997	34,1	14,7	23,7	10,0	17,5
	2007	29,9	17,7	25,8	15,3	11,3
Moldavija	2007	2,6	4,7	16,2	39,8	36,8
Poljska	1997	5,6	5,9	21,9	25,7	40,9
	2007	3,2	6,0	17,2	41,3	32,3
Romunija	1997	5,0	5,3	21,9	18,3	49,4
	2007	0,5	2,1	11,5	30,9	55,1
Slovaška	1997	19,8	12,5	24,6	16,2	26,9
	2007	14,3	12,1	27,9	23,3	22,4
Slovenija	1997	36,7	14,3	23,4	12,1	13,5
	2007	43,6	17,1	21,7	11,1	6,5
Srbija	2007	10,4	17,6	35,6	19,9	16,4
Ukrajina	1997	8,4	7,4	28,2	18,6	37,4
	2007	3,6	7,5	23,7	30,7	34,5
V Nemčija	1997	59,1	11,5	17,0	7,1	5,3
	2007	46,8	19,8	16,3	9,3	7,8
Z Nemčija	2007	15,3	17,2	33,0	21,6	13,0

17c.**Po mojem mnenju življenje
nima nobenega smisla.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	28,2	46,7	13,5	8,5	3,1
Bolgarija	2007	26,8	34,4	24,2	11,8	2,7
Češka	1997	41,0	29,0	21,8	4,9	3,2
	2007	34,3	36,4	19,6	7,6	2,2
Hrvaška	1997	78,8	11,7	5,3	3,0	1,2
	2007	60,2	28,0	6,6	2,7	2,5
Litva	1997	17,5	54,2	17,4	8,6	2,3
	2007	18,4	47,0	21,8	10,4	2,4
Madžarska	1997	69,6	11,7	9,5	5,9	3,3
	2007	60,9	18,7	11,5	7,2	1,7
Moldavija	2007	22,1	25,2	30,1	17,3	5,3
Poljska	1997	39,9	28,4	21,4	5,0	5,3
	2007	35,4	39,7	14,8	7,5	2,7
Romunija	1997	35,6	17,6	26,9	9,1	10,8
	2007	28,7	25,8	23,5	13,6	8,4
Slovaška	1997	53,2	25,4	13,2	4,6	3,7
	2007	45,6	33,5	13,4	5,0	2,4
Slovenija	1997	74,7	13,6	6,3	2,7	2,7
	2007	68,4	18,0	9,0	3,3	1,2
Srbija	2007	49,0	30,8	14,0	4,4	1,9
Ukrajina	1997	28,5	20,2	30,2	11,5	9,6
	2007	22,6	32,1	28,3	11,5	5,5
V Nemčija	1997	48,2	20,8	22,8	5,9	2,3
	2007	35,4	37,5	18,5	6,5	2,1
Z Nemčija	2007	35,6	39,2	15,8	8,0	1,5

17d.**Bog vnaprej določa
potek našega življenja.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	7,7	15,7	29,7	33,2	13,7
Bolgarija	2007	7,4	14,5	31,0	30,9	16,1
Češka	1997	38,2	17,2	24,0	12,6	8,0
	2007	39,3	26,8	17,6	11,6	4,7
Hrvaška	1997	16,9	7,1	28,4	21,4	26,3
	2007	12,0	13,4	30,1	23,7	20,9
Litva	1997	6,0	18,9	33,7	30,8	10,6
	2007	8,3	18,9	38,3	25,1	9,4
Madžarska	1997	35,9	12,3	24,6	10,7	16,5
	2007	35,4	16,1	23,1	16,1	9,4
Moldavija	2007	4,0	8,9	20,2	33,9	33,0
Poljska	1997	12,5	11,9	27,1	21,5	27,1
	2007	8,9	12,6	23,1	34,3	21,1
Romunija	1997	9,9	4,9	27,4	20,2	37,5
	2007	3,9	5,9	20,2	27,3	42,7
Slovaška	1997	24,2	14,9	29,1	13,5	18,4
	2007	17,6	17,1	27,5	22,3	15,5
Slovenija	1997	39,6	12,6	24,3	10,8	12,7
	2007	42,7	15,8	22,5	12,8	6,2
Srbija	2007	13,0	19,2	40,1	16,2	11,6
Ukrajina	1997	9,3	7,8	30,7	22,8	29,4
	2007	6,1	9,3	31,0	30,6	23,0
V Nemčija	1997	56,1	10,2	22,1	7,2	4,4
	2007	48,7	20,4	16,2	10,0	4,6
Z Nemčija	2007	19,3	24,3	27,2	23,4	5,7

17e.						
Življenje ima le en smisel,		sploh ne	pretežno ne	deloma,	pretežno	popolnoma
če mu ga daš sam.		soglašam	soglašam	deloma	soglašam	soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	2,4	8,9	23,4	45,5	19,8
Bolgarija	2007	1,3	1,9	18,7	49,4	28,8
Češka	1997	2,5	5,9	20,8	34,4	36,5
	2007	2,7	3,6	13,9	46,4	33,5
Hrvaška	1997	2,7	3,6	21,4	32,4	39,9
	2007	2,1	6,3	33,0	34,6	23,9
Litva	1997	1,6	13,6	34,1	41,1	9,6
	2007	3,3	12,9	44,9	28,6	10,3
Madžarska	1997	5,7	4,1	24,3	30,4	35,5
	2007	2,6	4,3	22,5	42,3	28,2
Moldavija	2007	4,2	7,2	25,1	43,3	20,2
Poljska	1997	3,5	6,0	28,9	34,2	27,4
	2007	3,1	8,0	20,4	47,7	20,8
Romunija	1997	11,7	12,3	35,5	15,2	25,3
	2007	6,8	11,0	27,5	33,1	21,7
Slovaška	1997	4,2	7,1	27,9	29,8	31,0
	2007	3,0	8,4	29,5	38,2	20,8
Slovenija	1997	3,0	4,5	14,5	26,3	51,7
	2007	5,1	8,0	23,2	33,2	30,4
Srbija	2007	1,9	7,5	35,4	34,3	21,0
Ukrajina	1997	4,7	8,1	29,3	26,5	31,4
	2007	2,2	9,2	37,4	31,5	19,8
V Nemčija	1997	1,5	2,5	18,3	39,6	38,1
	2007	1,2	2,1	14,4	42,9	39,4
Z Nemčija	2007	1,5	4,4	23,2	46,9	24,0

17f.**Vsakdo si sam določa
svojo usodo.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	3,1	13,2	24,9	39,9	18,9
Bolgarija	2007	3,4	10,7	34,0	35,1	16,8
Češka	1997	3,7	10,3	31,5	31,4	23,1
	2007	3,2	7,8	21,0	43,0	25,1
Hrvaška	1997	8,5	7,8	30,4	27,2	26,1
	2007	4,0	8,2	34,5	30,3	23,0
Litva	1997	3,1	15,4	35,6	34,8	11,2
	2007	2,6	14,3	46,4	26,9	9,9
Madžarska	1997	5,8	6,1	30,9	29,4	27,8
	2007	2,5	5,9	26,2	41,2	24,2
Moldavija	2007	3,4	8,7	22,6	38,9	26,4
Poljska	1997	3,2	6,9	25,0	30,5	34,4
	2007	2,2	9,1	18,7	45,9	24,1
Romunija	1997	17,0	12,2	33,9	13,7	23,1
	2007	6,5	10,7	27,7	30,2	25,0
Slovaška	1997	7,1	9,3	34,1	27,1	22,4
	2007	3,6	10,5	33,3	35,5	17,2
Slovenija	1997	7,3	6,2	26,2	28,0	32,3
	2007	4,1	7,5	28,3	29,9	30,2
Srbija	2007	2,6	9,4	43,6	27,9	16,6
Ukrajina	1997	9,8	12,0	30,6	22,6	25,1
	2007	3,7	13,5	39,3	26,0	17,4
V Nemčija	1997	3,1	6,5	28,0	36,3	26,1
	2007	1,5	5,2	27,5	38,8	26,9
Z Nemčija	2007	2,1	6,9	39,0	35,0	17,0

17g.**Žalost in trpljenje imata smisel
le tedaj, če verjameš v Boga.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	9,6	20,7	33,9	24,8	11,0
Bolgarija	2007	15,5	23,7	30,1	20,8	9,9
Češka	1997	38,7	18,8	27,6	8,5	6,5
	2007	41,1	25,1	18,5	11,1	4,1
Hrvaška	1997	20,8	8,7	26,0	19,2	25,3
	2007	17,8	21,7	28,0	16,2	16,3
Litva	1997	6,6	20,6	31,9	30,0	10,9
	2007	7,9	24,6	36,2	22,9	8,5
Madžarska	1997	33,9	14,5	20,5	12,5	18,6
	2007	38,1	15,6	23,6	12,7	10,1
Moldavija	2007	7,0	8,4	23,7	37,5	23,4
Poljska	1997	16,0	14,6	28,0	19,3	22,1
	2007	9,8	14,6	24,0	33,3	18,2
Romunija	1997	20,9	9,7	33,1	12,7	23,5
	2007	5,7	7,3	23,4	28,7	34,9
Slovaška	1997	24,4	15,7	26,5	16,2	17,1
	2007	20,5	17,9	27,5	20,6	13,5
Slovenija	1997	37,3	13,6	23,4	11,6	14,1
	2007	43,0	18,1	22,3	10,1	6,5
Srbija	2007	26,8	27,2	27,2	11,5	7,2
Ukrajina	1997	17,3	10,7	34,4	15,0	22,6
	2007	10,6	12,8	29,9	24,9	21,8
V Nemčija	1997	59,5	11,3	18,4	7,4	3,4
	2007	52,3	21,4	12,3	10,9	3,1
Z Nemčija	2007	20,1	23,6	28,3	20,7	7,2

18. Kaj bi rekli,...

1 – da je danes vernih več ljudi kot pred desetimi leti

2 – enako

3 – da je danes vernih manj ljudi kot pred desetimi leti

		danes je vernih več ljudi kot pred 10 leti	enako	danes je vernih manj ljudi kot pred 10 leti
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	70,7	23,7	5,6
Bolgarija	2007	53,4	31,4	15,2
Češka	1997	35,0	34,5	30,5
	2007	11,6	46,0	42,4
Hrvaška	1997	72,1	22,3	5,6
	2007	38,3	34,5	27,2
Litva	1997	69,2	20,6	10,2
	2007	40,9	32,1	27,0
Madžarska	1997	68,6	15,6	15,7
	2007	35,4	36,3	28,3
Moldavija	2007	65,1	15,2	19,6
Poljska	1997	22,9	23,5	53,6
	2007	13,7	26,0	60,3
Romunija	1997	63,1	15,4	21,5
	2007	44,4	24,9	30,6
Slovaška	1997	53,9	34,7	11,4
	2007	31,2	38,6	30,3
Slovenija	1997	55,6	19,8	24,6
	2007	18,8	31,6	49,6
Srbija	2007	72,0	18,6	9,5
Ukrajina	1997	88,5	6,9	4,6
	2007	63,7	22,6	13,7
V Nemčija	1997	21,3	13,1	65,6
	2007	19,6	28,0	52,4
Z Nemčija	2007	7,0	21,9	71,1

19. In kaj mislite, ali bo v naslednjih desetih letih ...

- 1 – vernih več ljudi kot danes
 2 – enako
 3 – vernih manj ljudi kot danes

		vernih več ljudi kot danes	enako	vernih manj ljudi kot danes
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	60,6	31,1	8,3
Bolgarija	2007	46,6	38,2	15,3
Češka	1997	18,2	51,9	29,8
	2007	7,2	50,2	42,6
Hrvaška	1997	42,9	37,2	19,9
	2007	19,1	40,2	40,7
Litva	1997	56,2	30,8	13,0
	2007	28,6	40,1	31,4
Madžarska	1997	57,4	21,5	21,1
	2007	26,3	40,6	33,1
Moldavija	2007	57,7	23,1	19,2
Poljska	1997	17,3	21,8	60,9
	2007	8,3	21,1	70,5
Romunija	1997	61,5	17,9	20,6
	2007	34,3	32,5	33,2
Slovaška	1997	36,8	40,8	22,4
	2007	13,6	50,5	35,9
Slovenija	1997	43,0	25,0	32,1
	2007	11,3	37,9	50,8
Srbija	2007	53,2	31,9	14,8
Ukrajina	1997	81,2	11,0	7,8
	2007	52,9	33,1	13,9
V Nemčija	1997	17,1	16,3	66,6
	2007	17,7	36,7	45,6
Z Nemčija	2007	8,9	29,2	62,0

- 20. Zbrali smo različne trditve o religiji, kakršne se pojavljajo v časopisih. Prosim, povejte pri vsaki od teh trditev, v kakšni meri z njo soglašate, ali jo odklanjate.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
a.	Versko prepričanje je pomembno za osebno srečo.	1	2	3	4	5
b.	Za trden zakon je pomembno, da imata oba zakonca enako versko prepričanje.	1	2	3	4	5
c.	Za utrditev demokracije je pomembno, da je pri tem zagotovljena vloga cerkvi.	1	2	3	4	5
d.	Evropa potrebuje krščanstvo za ohranitev socialnega prepričanja.	1	2	3	4	5
e.	Evropa mora priznati Islam kot enakovredno religijo, da bi bila resnično demokratična.	1	2	3	4	5
f.	Za naš gospodarski razvoj je pomembno, da se upoštevajo religiozna moralna načela.	1	2	3	4	5
g.	Krščanstvo krepi mir v Evropi.					
h.	Za bodočnost sveta je pomembno, da se ohrani vpliv religije.	1	2	3	4	5
i.	Za evropsko zgodovino bi bilo primerno, da bi bil v evropski ustavi omenjen Bog.	1	2	3	4	5

20a.**Versko prepričanje****je pomembno za
osebno srečo.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	3,8	19,4	29,0	32,8	14,9
Bolgarija	2007	2,4	18,2	30,5	32,1	16,8
Češka	1997	31,1	22,4	27,5	11,7	7,3
	2007	16,9	34,6	24,7	15,5	8,3
Hrvaška	1997	12,7	13,1	27,0	24,6	22,6
	2007	6,2	9,7	22,9	27,8	33,3
Litva	1997	6,1	15,8	31,4	30,9	15,7
	2007	1,3	14,7	36,4	30,2	17,4
Madžarska	1997	30,8	12,3	21,6	17,0	18,3
	2007	26,8	14,9	29,1	15,1	14,1
Moldavija	2007	1,4	6,8	18,9	41,2	31,6
Poljska	1997	7,7	8,0	27,0	28,5	28,9
	2007	2,9	8,7	16,8	43,2	28,4
Romunija	1997	9,2	6,6	25,9	20,4	37,8
	2007	1,8	2,9	14,0	30,3	51,1
Slovaška	1997	19,6	11,1	31,3	18,7	19,3
	2007	12,9	16,6	27,0	24,2	19,4
Slovenija	1997	24,5	12,3	29,5	20,1	13,6
	2007	23,1	16,9	26,1	22,3	11,6
Srbija	2007	4,4	13,0	26,1	28,1	28,4
Ukrajina	1997	23,0	12,8	27,7	24,4	12,1
	2007	2,5	11,2	25,3	30,6	30,4
V Nemčija	1997	46,7	13,6	24,4	10,9	4,4
	2007	37,4	21,9	21,1	13,8	5,8
Z Nemčija	2007	13,9	19,2	28,7	27,8	10,5

20b.

**Za trden zakon je pomembno,
da imata oba zakonca enako
versko prepričanje.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	7,0	27,8	20,1	29,9	15,3
Bolgarija	2007	3,6	19,1	19,6	32,6	25,2
Češka	1997	28,6	20,5	22,0	20,3	8,5
	2007	15,0	32,7	21,1	22,0	9,2
Hrvaška	1997	16,1	10,9	20,2	24,2	28,7
	2007	12,4	19,8	19,9	23,4	24,5
Litva	1997	6,8	22,4	21,6	34,7	14,4
	2007	1,1	17,3	30,8	33,3	17,6
Madžarska	1997	42,9	12,2	16,6	12,9	15,4
	2007	37,9	15,0	19,5	17,8	9,9
Moldavija	2007	2,0	11,5	14,5	35,5	36,5
Poljska	1997	7,6	7,4	15,8	28,1	41,2
	2007	4,6	11,3	11,8	39,5	32,7
Romunija	1997	19,5	9,4	20,2	12,3	38,6
	2007	5,3	10,2	15,0	23,4	46,1
Slovaška	1997	21,5	12,5	23,3	17,5	25,2
	2007	12,4	16,5	21,9	26,2	23,1
Slovenija	1997	25,7	12,5	16,3	19,1	26,4
	2007	23,1	15,6	21,8	22,1	17,5
Srbija	2007	16,4	28,2	21,9	15,6	18,0
Ukrajina	1997	21,9	13,7	25,5	27,6	11,2
	2007	3,3	12,0	24,1	33,3	27,3
V Nemčija	1997	28,5	11,9	27,3	19,7	12,6
	2007	22,6	18,0	20,7	25,0	13,6
Z Nemčija	2007	20,2	23,6	23,8	24,0	8,6

20c.

**Za utrditev demokracije
je pomembno, da je pri tem
zagotovljena vloga cerkvi.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	3,6	19,1	34,9	30,6	11,8
Bolgarija	2007	3,3	15,2	34,6	30,9	15,9
Češka	1997	22,5	17,6	31,8	18,8	9,3
	2007	17,3	34,1	26,0	17,4	5,3
Hrvaška	1997	20,3	13,9	32,4	20,2	13,3
	2007	15,6	23,4	27,3	21,1	12,6
Litva	1997	5,0	14,6	36,7	35,6	8,1
	2007	1,6	16,4	40,8	32,2	9,0
Madžarska	1997	16,8	10,8	27,7	20,4	24,3
	2007	20,4	15,0	28,3	18,9	17,4
Moldavija	2007	4,4	11,5	26,9	38,5	18,8
Poljska	1997	16,3	17,6	31,6	20,1	14,5
	2007	7,5	17,9	22,7	34,9	16,9
Romunija	1997	12,8	6,5	29,3	21,1	30,3
	2007	3,3	5,3	17,5	33,5	40,3
Slovaška	1997	16,2	10,5	35,0	22,7	15,6
	2007	14,8	22,2	29,5	22,8	10,7
Slovenija	1997	30,0	14,9	27,2	16,5	11,4
	2007	34,6	23,9	24,6	11,8	5,2
Srbija	2007	16,3	26,4	34,4	15,6	7,4
Ukrajina	1997	19,7	17,9	32,7	19,7	9,9
	2007	3,7	13,2	27,8	31,5	23,8
V Nemčija	1997	29,5	14,0	34,0	15,2	7,3
	2007	21,9	19,0	33,8	20,5	4,8
Z Nemčija	2007	14,1	19,2	37,6	26,4	2,7

20d.**Evropa potrebuje****krščanstvo****za ohranitev****socialnega****prepričanja.**

Aufbruch, 2007

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
	1	2	3	4	5
Belorusija	1,6	13,1	34,8	37,5	13,0
Bolgarija	1,9	8,9	25,6	38,2	25,4
Češka	16,2	30,4	27,7	19,1	6,7
Hrvaška	11,5	16,1	31,3	23,8	17,2
Litva	2,3	16,7	38,8	31,0	11,2
Madžarska	11,6	10,5	30,6	24,3	23,1
Moldavija	3,4	7,2	28,7	40,5	20,2
Poljska	4,8	12,0	22,0	39,5	21,6
Romunija	3,0	3,5	16,8	32,8	43,9
Slovaška	10,5	18,0	28,3	28,2	15,1
Slovenija	29,3	23,6	27,4	12,6	7,1
Srbija	9,4	20,1	37,1	21,9	11,6
Ukrajina	3,3	11,2	25,7	34,3	25,5
V Nemčija	22,6	19,4	30,5	21,5	6,0
Z Nemčija	7,8	12,0	30,8	36,9	12,5

20e.**Evropa mora****priznati Islam****kot enakovredno****religijo, da bi bila****resnično****demokratska.**

Aufbruch, 2007

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
	1	2	3	4	5
Belorusija	11,7	23,8	33,2	22,3	9,0
Bolgarija	14,1	22,6	32,6	21,1	9,7
Češka	21,1	27,5	30,2	15,0	6,2
Hrvaška	10,3	14,9	28,5	26,3	20,0
Litva	11,4	30,2	32,1	20,5	5,9
Madžarska	21,0	12,6	29,5	20,1	16,8
Moldavija	10,3	19,2	34,4	25,6	10,4
Poljska	6,9	14,1	29,5	35,0	14,5
Romunija	8,8	10,0	29,3	24,9	27,0
Slovaška	24,7	23,4	31,6	14,9	5,4
Slovenija	18,9	17,9	30,5	17,8	15,0
Srbija	17,9	25,0	31,1	17,3	8,7
Ukrajina	15,0	21,6	29,0	21,9	12,6
V Nemčija	26,9	21,1	24,8	22,1	5,2
Z Nemčija	25,5	24,1	27,9	17,5	4,9

20f.

**Za naš gospodarski
razvoj je pomembno,
da se upoštevajo
religiozna moralna
načela.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	1997	2,1	13,0	26,6	42,8	15,6
Bolgarija	2007	3,7	11,9	30,0	34,3	20,0
Češka	1997	25,5	18,9	29,9	16,8	8,8
	2007	14,6	27,5	29,7	20,6	7,6
Hrvaška	1997	20,9	14,1	32,4	17,9	14,7
	2007	9,6	18,5	29,0	24,3	18,5
Litva	1997	5,2	16,7	35,1	33,7	9,3
	2007	2,6	13,3	39,0	31,9	13,2
Madžarska	1997	20,5	10,3	27,4	20,1	21,7
	2007	16,4	13,3	26,6	22,8	20,9
Moldavija	2007	1,9	8,1	22,1	43,6	24,3
Poljska	1997	12,4	12,2	28,1	24,0	23,3
	2007	5,0	11,9	20,0	41,9	21,1
Romunija	1997	13,8	6,8	26,7	18,6	34,2
	2007	1,3	3,0	16,4	32,9	46,4
Slovaška	2007	18,9	15,1	34,0	17,6	14,4
	2007	13,1	18,2	30,2	26,1	12,4
Slovenija	1997	34,5	16,1	26,8	13,4	9,2
	2007	25,4	22,3	29,6	15,6	7,1
Srbija	2007	8,8	17,3	34,6	24,0	15,4
Ukrajina	1997	18,0	15,2	31,4	24,3	11,1
	2007	3,1	9,1	23,6	34,4	29,8
V Nemčija	1997	30,1	17,3	28,5	16,8	7,3
	2007	14,6	12,7	38,2	27,3	7,3
Z Nemčija	2007	7,6	13,9	33,5	32,7	12,4

20g.**Kršćanstvo****krepi mir
v Evropi.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	1,6	8,3	26,6	45,1	18,3
Bolgarija	1,6	7,1	26,6	38,5	26,2
Češka	12,4	24,8	30,9	24,6	7,3
Hrvaška	9,6	12,9	29,8	25,7	22,1
Litva	3,7	10,6	35,8	33,4	16,5
Madžarska	12,1	10,9	28,4	25,6	23,1
Moldavija	2,0	7,0	20,7	44,5	25,9
Poljska	3,8	9,6	19,1	43,1	24,3
Romunija	1,0	2,5	15,4	30,3	50,9
Slovaška	12,0	15,7	26,4	28,0	17,9
Slovenija	26,6	20,2	29,2	15,0	9,0
Srbija	8,3	16,1	35,8	24,0	15,9
Ukrajina	2,3	7,4	23,9	35,6	30,8
V Nemčija	17,7	18,0	33,0	23,2	8,1
Z Nemčija	6,8	16,7	36,1	28,9	11,4

20h.

**Za bodočnost sveta
je pomembno, da se
ohrani vpliv religije.**

		sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	1,4	6,3	17,7	52,9	21,7
Bolgarija	2007	2,6	7,0	27,6	38,1	24,6
Češka	1997	19,5	16,0	32,8	19,8	12,0
	2007	13,9	24,2	32,1	21,7	8,1
Hrvaška	1997	7,8	5,7	24,7	26,3	35,5
	2007	6,0	10,8	26,9	32,1	24,2
Litva	1997	2,8	7,5	26,6	44,8	18,4
	2007	3,2	9,4	36,5	33,6	17,3
Madžarska	1997	16,2	10,2	29,6	19,4	24,6
	2007	13,9	13,3	31,4	23,6	17,8
Moldavija	2007	1,1	2,8	16,2	46,8	33,2
Poljska	1997	8,4	9,5	27,6	26,4	28,1
	2007	4,2	10,1	23,7	41,5	20,5
Romunija	1997	7,4	4,4	22,8	20,5	44,9
	2007	1,0	2,3	12,8	33,9	50,0
Slovaška	1997	18,4	11,9	33,5	17,3	18,9
	2007	14,7	16,0	30,6	24,9	13,8
Slovenija	1997	23,2	9,9	30,0	18,9	18,0
	2007	24,0	19,5	28,7	17,8	10,0
Srbija	2007	7,4	13,4	31,6	27,8	20,0
Ukrajina	1997	14,6	12,0	31,9	28,4	13,3
	2007	1,8	7,0	24,1	37,4	29,8
V Nemčija	1997	27,2	13,6	34,0	16,9	8,3
	2007	19,6	12,9	32,8	25,3	9,4
Z Nemčija	2007	8,0	13,5	32,9	33,1	12,5

20i.

**Za evropsko
zgodovino bi bilo
primerno, da bi bil
v evropski ustavi
omenjen Bog.**

	sploh ne soglašam	pretežno ne soglašam	deloma, deloma	pretežno soglašam	popolnoma soglašam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	6,0	19,5	39,4	24,1	11,0
Bolgarija	4,6	10,8	38,7	29,2	16,7
Češka	29,2	34,6	26,3	6,6	3,5
Hrvaška	18,6	24,1	25,9	16,5	15,0
Litva	6,2	25,5	37,6	19,6	11,1
Madžarska	29,4	16,6	28,5	14,8	10,7
Moldavija	3,9	8,3	32,8	36,1	18,9
Poljska	5,8	14,0	25,8	33,5	20,8
Romunija	4,0	5,2	23,1	25,2	42,5
Slovaška	15,4	17,6	31,0	22,1	13,9
Slovenija	39,4	20,9	23,8	10,3	5,6
Srbija	22,2	30,7	29,0	11,3	6,9
Ukrajina	3,5	9,8	29,3	29,8	27,6
V Nemčija	41,7	23,8	21,5	9,4	3,6
Z Nemčija	22,8	28,9	26,0	16,2	6,1

21. Če primerjate verne in neverne ljudi, kakšno je vaše mnenje o vernih in nevernih ljudeh v vaši državi?

- 1 – bolj zdravi
2 – manj zdravi
3 – ni razlike

21a.

Verni ljudje so:

bolj zdravi / manj zdravi.	bolj zdravi	manj zdravi	ni razlike
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	35,4	2,3	62,3
Bolgarija	25,4	2,9	71,8
Češka	11,5	3,0	85,5
Hrvaška	25,3	3,7	71,1
Litva	22,5	3,0	74,5
Madžarska	15,4	4,7	79,8
Moldavija	43,6	3,3	53,1
Poljska	25,5	2,0	72,5
Romunija	45,9	2,0	52,1
Slovaška	13,3	1,6	85,2
Slovenija	11,9	2,4	85,7
Srbija	33,2	2,6	64,1
Ukrajina	39,6	1,7	58,7
V Nemčija	15,2	3,3	81,6
Z Nemčija	14,9	2,0	83,1

21b.

Verni ljudje so: bolj zvesti v

zakonu / manj zvesti v zakonu.	bolj zvesti	manj zvesti	ni razlike
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	69,0	0,8	30,2
Bolgarija	55,8	1,2	43,0
Češka	50,3	1,8	47,9
Hrvaška	38,9	4,9	56,2
Litva	49,2	2,3	48,4
Madžarska	47,0	2,4	50,5
Moldavija	68,0	1,7	30,2
Poljska	51,3	2,2	46,5
Romunija	69,6	1,6	28,8
Slovaška	44,4	1,8	53,8
Slovenija	32,7	1,7	65,6
Srbija	46,0	2,6	51,4
Ukrajina	62,3	1,0	36,7
V Nemčija	37,6	3,6	58,8
Z Nemčija	47,0	1,6	51,5

21c.

**Verni ljudje: bolje vzgajajo
svoje otroke / slabše vzgajajo
svoje otroke.**

	bolje vzgajajo otroke	slabše vzgajajo otroke	ni razlike
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	56,6	0,9	42,6
Bolgarija	58,5	0,6	40,9
Češka	35,0	3,6	61,5
Hrvaška	41,1	2,5	56,4
Litva	48,7	3,8	47,5
Madžarska	39,0	1,8	59,3
Moldavija	62,4	1,3	36,4
Poljska	45,5	1,4	53,0
Romunija	71,9	1,0	27,0
Slovaška	39,4	1,5	59,0
Slovenija	24,6	3,1	72,3
Srbija	46,4	2,3	51,3
Ukrajina	57,3	1,5	41,2
V Nemčija	25,4	5,6	69,0
Z Nemčija	30,5	2,6	66,9

21d.

**Verni ljudje: imajo več prijateljev /
imajo manj prijateljev.**

	več prijateljev	manj prijateljev	ni razlike
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	23,4	10,7	65,9
Bolgarija	42,5	2,7	54,8
Češka	24,2	8,7	67,1
Hrvaška	21,6	4,0	74,4
Litva	15,7	4,8	79,5
Madžarska	22,4	7,3	70,3
Moldavija	36,2	6,4	57,4
Poljska	24,9	2,5	72,6
Romunija	43,3	3,2	53,5
Slovaška	16,1	2,9	81,0
Slovenija	14,7	4,1	81,2
Srbija	28,0	4,6	67,4
Ukrajina	35,5	4,6	59,9
V Nemčija	20,0	10,1	69,9
Z Nemčija	18,5	5,0	76,5

21e.**Verni ljudje: živijo bolje / živijo slabše od povprečja.**

	živijo bolje	živijo slabše od povprečja	ni razlike
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	17,4	10,5	72,1
Bolgarija	27,8	3,7	68,5
Češka	12,7	7,3	79,9
Hrvaška	18,1	6,5	75,4
Litva	18,1	6,0	76,0
Madžarska	11,6	6,4	82,0
Moldavija	25,2	6,8	68,0
Poljska	24,0	3,5	72,5
Romunija	29,9	3,9	66,2
Slovaška	20,3	2,9	76,8
Slovenija	13,3	4,4	82,3
Srbija	22,3	7,0	70,7
Ukrajina	31,0	4,3	64,7
V Nemčija	19,4	4,1	76,5
Z Nemčija	20,3	3,4	76,3

21f.**Verni ljudje: lažje ustvarijo kariero / težje naredijo kariero.**

	lažje ustvarijo kariero	težje naredijo kariero	ni razlike
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	13,1	17,1	69,8
Bolgarija	14,9	13,3	71,8
Češka	5,6	16,7	77,7
Hrvaška	15,9	7,6	76,5
Litva	11,8	9,2	79,0
Madžarska	9,6	12,4	78,0
Moldavija	25,6	12,0	62,4
Poljska	14,4	9,7	75,9
Romunija	29,1	4,6	66,3
Slovaška	8,5	7,1	84,5
Slovenija	7,6	6,6	85,8
Srbija	19,0	8,0	73,0
Ukrajina	24,5	9,8	65,7
V Nemčija	11,9	16,7	71,4
Z Nemčija	10,4	14,1	75,6

21g.

**Verni ljudje so: bolj solidarni
z ljudmi potrebnimi pomoči /
manj solidarni z ljudmi
potrebnimi pomoči.**

	bolj solidarni z ljudmi, potrebnimi pomoči	manj solidarni z ljudmi, potrebnimi pomoči	ni razlike
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	69,4	0,7	30,0
Bolgarija	78,3	0,7	21,0
Češka	64,8	1,5	33,7
Hrvaška	47,8	2,2	50,0
Litva	58,5	2,0	39,5
Madžarska	56,2	3,9	39,9
Moldavija	71,5	2,0	26,5
Poljska	51,1	2,9	46,0
Romunija	80,0	1,9	18,2
Slovaška	49,9	1,5	48,6
Slovenija	34,4	2,7	62,9
Srbija	57,8	2,1	40,1
Ukrajina	61,5	0,9	37,6
V Nemčija	59,3	4,0	36,8
Z Nemčija	61,5	1,0	37,5

21h.

**Verni ljudje so: bolj sposobni
vživeti se / manj sposobni
vživeti se.**

	bolj sposobni vživeti se	manj sposobni vživeti se	ni razlike
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	74,1	1,0	24,9
Bolgarija	78,1	,9	20,9
Češka	58,4	1,6	40,1
Hrvaška	37,4	2,6	60,0
Litva	56,5	1,3	42,1
Madžarska	59,7	3,7	36,6
Moldavija	71,6	2,0	26,3
Poljska	48,3	3,1	48,6
Romunija	67,4	4,0	28,6
Slovaška	46,4	1,7	51,9
Slovenija	19,6	5,4	75,0
Srbija	53,3	2,0	44,7
Ukrajina	59,3	1,5	39,3
V Nemčija	41,2	4,4	54,3
Z Nemčija	42,0	2,9	55,0

21i.

Verni ljudje: povezanost**z narodom se jim zdi****pomembnejša kot pa nevernim****ljudem / povezanost z narodom se****jim zdi manj pomembna pot****pa nevernim ljudem**povezanost z
narodom bolj
pomembnapovezanost z
narodom manj
pomembna

ni razlike

Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	38,7	3,5	57,8
Bolgarija	52,2	2,7	45,1
Češka	25,2	6,1	68,7
Hrvaška	38,4	3,2	58,4
Litva	51,2	2,5	46,3
Madžarska	35,3	8,5	56,2
Moldavija	45,5	5,7	48,9
Poljska	40,0	2,3	57,7
Romunija	52,6	3,9	43,5
Slovaška	26,3	2,0	71,8
Slovenija	23,6	3,3	73,2
Srbija	49,8	2,7	47,6
Ukrajina	39,5	2,4	58,1
V Nemčija	28,0	10,2	61,8
Z Nemčija	27,5	7,3	65,2

22. Ljudje imajo različna pričakovanja glede verskih skupnosti in cerkva. Prosim, ocenite, v kolikšni meri se strinjate oziroma ne strinjate z naslednjimi trditvami. Ali cerkve in verske skupnosti ...

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
a.	spodbujajo k verovanju	1	2	3	4	5
b.	spodbujajo medčloveške odnose	1	2	3	4	5
c.	lajšajo socialno stisko	1	2	3	4	5
d.	spodbujajo ljudi k boljši pozornosti do soljudi	1	2	3	4	5
e.	so del javnega življenja nekega kraja	1	2	3	4	5
f.	krepijo nacionalno pripadnost	1	2	3	4	5
g.	nudijo psihično oporo					
h.	uveljavljajo moralo	1	2	3	4	5
i.	pobotajo sprte ljudi	1	2	3	4	5
j.	zavzamejo javno stališče pri družbeno pomembnih vprašanjih	1	2	3	4	5
k.	spodbudijo ljudi, da pomagajo ljudem v stiski	1	2	3	4	5

22a.

spodbujajo k verovanju	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,6	3,1	8,8	44,3	43,1
Bolgarija	0,8	2,9	8,4	38,6	49,3
Češka	3,6	5,6	16,1	38,0	36,8
Hrvaška	1,1	2,9	10,1	33,5	52,4
Litva	0,5	1,3	21,2	44,7	32,4
Madžarska	2,7	3,1	13,5	23,7	57,0
Moldavija	0,0	2,2	11,9	41,1	44,8
Poljska	0,2	1,5	2,5	31,5	64,3
Romunija	0,5	0,2	2,7	24,9	71,6
Slovaška	1,1	2,8	14,1	32,4	49,6
Slovenija	3,2	2,9	17,3	35,4	41,2
Srbija	1,5	2,6	13,2	32,7	50,1
Ukrajina	0,7	1,8	11,7	32,9	52,9
V Nemčija	2,5	5,4	18,4	40,5	33,2
Z Nemčija	2,1	4,4	17,1	45,2	31,2

22b.**spodbujajo
medčloveške
odnose**

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,4	3,0	15,2	49,3	32,1
Bolgarija	0,5	4,9	16,0	41,2	37,4
Češka	2,2	6,1	18,0	44,7	29,0
Hrvaška	1,3	3,1	13,8	38,6	43,2
Litva	0,4	3,5	24,1	46,5	25,5
Madžarska	1,9	2,4	12,9	33,7	49,2
Moldavija	0,1	4,3	18,3	44,5	32,8
Poljska	0,5	1,4	7,5	43,6	47,0
Romunija	0,7	1,5	6,8	28,6	62,4
Slovaška	0,7	1,9	12,0	38,1	47,2
Slovenija	4,0	7,2	26,1	34,7	28,1
Srbija	1,6	4,1	20,5	34,9	38,9
Ukrajina	0,7	3,4	17,8	34,8	43,4
V Nemčija	2,5	7,7	24,0	44,5	21,3
Z Nemčija	2,3	5,5	26,2	45,4	20,5

22c.**lajšajo socialno
stisko**

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,9	11,0	24,6	37,1	26,4
Bolgarija	2,0	10,4	21,4	34,7	31,6
Češka	3,7	9,9	23,1	39,6	23,8
Hrvaška	3,9	12,5	24,9	28,8	29,8
Litva	3,0	14,9	31,9	34,1	16,2
Madžarska	3,9	4,7	16,1	33,7	41,5
Moldavija	1,3	9,8	32,5	37,2	19,2
Poljska	1,5	3,7	9,8	36,6	48,4
Romunija	1,5	4,2	13,5	25,7	55,1
Slovaška	3,1	7,7	21,0	32,3	36,0
Slovenija	9,8	16,3	29,8	27,7	16,5
Srbija	4,0	13,2	32,5	25,8	24,6
Ukrajina	2,7	13,4	26,4	25,8	31,8
V Nemčija	3,3	5,0	22,6	41,3	27,8
Z Nemčija	2,1	2,3	17,7	43,7	34,2

22d.**spodbujajo ljudi****k boljši pozornosti
do soljudi**

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,3	1,3	5,9	44,8	47,8
Bolgarija	0,5	2,2	9,8	44,2	43,3
Češka	1,9	3,8	14,3	45,9	34,0
Hrvaška	1,6	4,1	14,9	33,9	45,4
Litva	0,5	0,9	21,5	46,7	30,4
Madžarska	1,2	1,2	8,2	29,6	59,8
Moldavija	0,1	1,5	10,8	43,4	44,2
Poljska	0,4	1,3	4,1	36,0	58,2
Romunija	0,7	0,3	4,7	25,6	68,8
Slovaška	0,4	2,3	12,7	36,2	48,5
Slovenija	3,6	8,9	29,6	33,5	24,5
Srbija	1,7	3,8	18,3	34,8	41,6
Ukrajina	0,6	2,1	13,6	33,8	49,9
V Nemčija	2,1	3,6	16,7	44,5	33,0
Z Nemčija	2,1	3,0	14,4	45,4	35,0

22e.**so del****javnega življenja
nekega kraja**

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	1,2	11,1	31,1	34,6	22,0
Bolgarija	2,7	10,8	28,9	33,5	24,0
Češka	4,4	14,5	36,1	30,9	14,0
Hrvaška	4,2	12,3	32,1	26,7	24,6
Litva	1,8	10,0	37,8	38,0	12,3
Madžarska	7,5	9,5	25,8	29,4	27,8
Moldavija	1,9	11,4	30,1	36,8	19,8
Poljska	4,5	12,1	23,6	32,6	27,2
Romunija	1,7	4,3	20,3	25,5	48,2
Slovaška	5,0	14,6	29,4	28,4	22,6
Slovenija	3,7	8,0	29,7	35,4	23,3
Srbija	5,4	15,5	32,7	24,6	21,9
Ukrajina	2,3	11,1	25,8	28,3	32,6
V Nemčija	5,0	8,6	32,4	39,9	14,0
Z Nemčija	3,8	8,6	33,7	40,9	13,1

22f.**krepijo nacionalno
pripadnost**

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	2,0	11,1	23,8	37,5	25,5
Bolgarija	1,4	8,3	26,8	34,3	29,2
Češka	4,4	14,2	35,5	31,8	14,0
Hrvaška	6,3	18,9	23,8	26,5	24,6
Litva	2,4	10,4	35,4	35,2	16,7
Madžarska	7,4	7,4	19,2	32,7	33,2
Moldavija	2,5	12,4	26,1	37,6	21,4
Poljska	2,4	10,4	35,4	35,2	16,7
Romunija	2,5	12,4	26,1	37,6	21,4
Slovaška	4,0	12,2	31,1	29,1	23,6
Slovenija	10,7	19,1	34,8	22,1	13,2
Srbija	4,2	10,2	26,9	28,3	30,6
Ukrajina	2,5	10,9	24,8	29,0	32,9
V Nemčija	16,7	21,3	33,2	22,3	6,5
Z Nemčija	13,7	25,9	31,9	21,5	7,0

22g.**nudijo
psihično oporo**

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,1	0,9	6,0	42,0	51,0
Bolgarija	0,6	2,6	10,2	38,0	48,6
Češka	3,1	5,3	13,2	39,2	39,3
Hrvaška	1,4	3,6	12,3	31,7	51,0
Litva	0,7	2,8	20,0	40,2	36,3
Madžarska	1,9	1,9	8,9	23,9	63,4
Moldavija	0,3	2,3	10,0	34,9	52,5
Poljska	0,2	0,7	4,2	32,5	62,4
Romunija	0,4	0,6	2,9	22,5	73,6
Slovaška	0,9	2,4	11,6	32,7	52,4
Slovenija	6,7	13,4	28,0	31,8	20,1
Srbija	1,5	3,5	17,0	30,1	48,0
Ukrajina	0,6	2,0	13,4	32,6	51,4
V Nemčija	0,6	1,5	8,8	36,5	52,6
Z Nemčija	0,4	0,6	7,0	37,3	54,8

22h. uveljavljajo moralo	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,0	0,9	6,0	43,1	49,9
Bolgarija	1,1	3,5	14,5	35,5	45,5
Češka	2,6	5,7	19,4	42,3	30,0
Hrvaška	2,2	4,6	15,5	30,4	47,3
Litva	0,6	2,5	20,2	40,3	36,4
Madžarska	2,0	2,3	12,5	28,1	55,1
Moldavija	0,1	2,9	13,2	41,5	42,3
Poljska	0,3	1,0	5,5	34,4	58,8
Romunija	0,5	0,8	5,1	25,5	68,2
Slovaška	1,0	3,3	15,6	33,9	46,2
Slovenija	7,2	14,0	31,2	29,1	18,5
Srbija	1,8	4,5	20,7	30,4	42,7
Ukrajina	0,8	2,3	15,5	30,6	50,9
V Nemčija	5,4	3,6	18,4	41,1	31,5
Z Nemčija	1,1	3,4	19,6	40,3	35,6

22i. pobotajo sprte ljudi	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,0	1,6	6,4	46,4	45,6
Bolgarija	1,2	4,9	17,5	35,5	41,0
Češka	2,3	6,9	18,6	45,3	27,0
Hrvaška	2,1	5,3	15,9	29,3	47,4
Litva	1,7	5,3	23,4	42,3	27,3
Madžarska	3,0	2,4	12,7	30,6	51,2
Moldavija	0,3	3,6	14,2	32,9	49,0
Poljska	0,5	1,0	5,0	35,8	57,7
Romunija	0,6	0,8	5,5	24,5	68,7
Slovaška	0,9	3,0	14,9	33,6	47,5
Slovenija	12,2	24,0	29,0	23,8	11,0
Srbija	2,4	5,6	23,3	29,1	39,7
Ukrajina	0,7	2,3	16,8	34,5	45,8
V Nemčija	3,5	3,5	19,8	40,7	32,6
Z Nemčija	0,6	4,0	13,5	43,5	38,4

22j.

zavzamejo javno

stališče pri

družbeno

pomembnih

vprašanjih

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	3,0	13,8	30,7	32,4	20,1
Bolgarija	4,0	13,0	32,8	28,2	22,0
Češka	5,6	15,7	33,6	30,5	14,7
Hrvaška	4,3	13,8	30,3	25,8	25,7
Litva	3,0	9,9	34,4	35,9	16,8
Madžarska	12,8	10,5	25,7	26,0	25,0
Moldavija	2,0	12,8	34,8	31,4	19,0
Poljska	7,3	15,6	22,5	29,3	25,2
Romunija	2,2	6,0	17,0	26,9	47,9
Slovaška	7,7	13,3	30,5	27,3	21,1
Slovenija	12,4	21,4	34,3	22,0	9,9
Srbija	7,8	17,5	34,0	20,8	19,9
Ukrajina	2,4	10,7	25,6	27,8	33,6
V Nemčija	7,9	11,7	33,8	33,8	12,9
Z Nemčija	6,5	12,4	33,7	33,5	14,1

22k.

spodbudijo ljudi,

da pomagajo

ljudem v stiski

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	0,4	1,6	7,1	45,1	45,8
Bolgarija	1,0	3,3	11,9	39,3	44,5
Češka	2,2	2,5	13,8	47,2	34,2
Hrvaška	1,7	3,4	14,8	28,4	51,7
Litva	1,2	3,2	28,2	43,0	24,4
Madžarska	2,5	2,6	14,9	33,8	46,1
Moldavija	0,3	1,6	12,2	37,1	48,8
Poljska	0,4	1,2	5,0	36,7	56,7
Romunija	0,7	0,5	4,2	25,9	68,6
Slovaška	0,5	3,0	12,3	35,7	48,4
Slovenija	4,4	9,5	25,7	37,2	23,3
Srbija	2,5	5,3	20,5	32,1	39,6
Ukrajina	0,8	2,1	14,0	32,4	50,8
V Nemčija	3,5	3,1	15,7	43,8	34,0
Z Nemčija	1,0	1,9	15,2	48,7	33,3

23. Ali menite, da katoliška cerkev lahko daje odgovore na ...

	da	ne
a. moralne probleme in stiske posameznika?	1	2
b. probleme družinskega življenja?	1	2
c. vprašanja o smislu življenja?	1	2
d. aktualne socialne probleme naše dežele?	1	2

delež odgovorov »da«		23a. moralne probleme in stiske posameznika?	23b. probleme družinskega življenja?	23c. vprašanja o smislu življenja?	23d. aktualne socialne probleme naše dežele?
Aufbruch 1997, 2007		da	da	da	da
Belorusija	2007	25,0	32,1	25,1	52,5
Bolgarija	2007	43,1	50,9	44,2	60,5
Češka	1997	58,3	64,0	46,5	78,6
	2007	58,8	64,0	48,4	72,8
Hrvaška	1997	30,5	32,0	25,4	60,1
	2007	44,3	46,2	35,6	64,9
Litva	1997	53,0	56,8	33,8	75,4
	2007	43,5	47,4	32,0	58,7
Madžarska	1997	47,0	59,4	48,1	81,3
	2007	50,3	58,7	50,1	78,1
Moldavija	2007	37,5	38,0	34,5	57,3
Poljska	1997	48,0	49,6	25,0	65,5
	2007	33,8	36,1	20,9	54,0
Romunija	1997	34,5	39,6	30,5	68,3
	2007	29,9	28,8	27,9	45,4
Slovaška	1997	45,7	51,6	31,9	72,4
	2007	54,8	50,8	37,6	67,0
Slovenija	1997	40,5	51,7	31,7	59,9
	2007	54,0	57,8	46,4	68,8
Srbija	2007	52,5	53,7	48,2	69,2
Ukrajina	1997	49,2	46,9	34,5	67,3
	2007	41,0	41,4	35,5	53,2
V Nemčija	1997	78,5	77,5	63,8	76,3
	2007	64,1	65,8	50,3	64,5
Z Nemčija	2007	55,3	62,9	38,8	61,8

27. Ali menite, da so se večje krščanske cerkve v preteklih desetletjih preveč ali premalo izražale v javnosti?

- 1 – preveč
2 – ravno prav
3 – premalo

		preveč	ravno prav	premalo
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	7,1	51,8	41,0
Bolgarija	2007	7,1	50,6	42,4
Češka	1997	14,5	65,3	20,2
	2007	19,3	62,2	18,5
Hrvaška	1997	38,5	45,2	16,3
	2007	44,8	41,5	13,7
Litva	1997	27,5	60,3	12,2
	2007	16,7	66,1	17,2
Madžarska	1997	22,4	55,8	21,9
	2007	20,2	61,3	18,6
Moldavija	2007	8,2	44,5	47,4
Poljska	1997	65,1	28,0	6,9
	2007	44,2	47,2	8,5
Romunija	1997	28,0	40,4	31,7
	2007	15,5	50,6	33,9
Slovaška	1997	32,8	53,3	13,9
	2007	36,1	54,9	9,1
Slovenija	1997	37,6	48,6	13,8
	2007	42,8	46,9	10,3
Srbija	2007	23,5	53,4	23,1
Ukrajina	1997	9,7	62,9	27,5
	2007	15,9	46,6	37,4
V Nemčija	1997	19,6	32,1	48,3
	2007	22,1	44,3	33,6
Z Nemčija	2007	22,6	45,8	31,6

28. Se vam zdi primerno, da velike krščanske cerkve izražajo svoja mnenja glede naslednjih tem?

	da	ne
a. brezposelnost	1	2
b. splav	1	2
c. izvenzakonske zveze	1	2
d. istospolne zveze	1	2
e. naraščajoče socialne razlike	1	2
f. romska situacija, problematika	1	2
g. vladna politika	1	2

		28a. brez- poselnost	28b. splav	28c. izvenzakonske zveze	28d. istospolne zveze
delež odgovorov »da«		da	da	da	da
Aufbruch 1997, 2007					
Belorusija	2007	38,6	17,6	21,6	18,5
Bolgarija	2007	49,3	44,0	36,6	31,2
Češka	1997	66,8	68,1	65,1	-
	2007	56,4	68,8	62,8	68,4
Hrvaška	1997	48,4	43,2	46,2	-
	2007	44,6	51,3	50,3	48,6
Litva	1997	58,3	42,7	39,0	-
	2007	36,1	39,8	38,0	35,6
Madžarska	1997	44,6	55,8	59,4	-
	2007	44,4	45,2	53,4	48,0
Moldavija	2007	43,0	19,8	20,8	22,5
Poljska	1997	41,7	47,2	46,7	-
	2007	31,6	34,5	34,3	35,4
Romunija	1997	50,1	35,4	37,2	-
	2007	46,1	18,6	19,1	17,7
Slovaška	1997	53,9	56,3	48,1	-
	2007	46,4	51,1	45,8	49,5
Slovenija	1997	62,5	73,0	72,8	-
	2007	63,4	68,1	67,1	67,6
Srbija	2007	50,6	42,8	42,7	37,0
Ukrajina	1997	46,6	30,6	28,8	-
	2007	39,3	17,9	20,4	20,9
V Nemčija	1997	32,9	65,2	71,2	-
	2007	28,4	56,4	63,7	58,9
Z Nemčija	2007	42,2	45,8	59,3	58,0

delež odgovorov »da«		28e. naraščajoče socialne razlike	28f. romska situacija, problematika	28g. vladna politika
Aufbruch 1997, 2007		da	da	da
Belorusija	2007	31,3	58,0	58,1
Bolgarija	2007	33,3	51,6	52,3
Češka	1997	51,8	55,3	73,2
	2007	45,9	56,7	66,4
Hrvaška	1997	37,3	61,4	79,2
	2007	31,2	51,9	71,8
Litva	1997	45,3	61,1	76,6
	2007	34,1	44,8	56,6
Madžarska	1997	41,1	52,5	62,9
	2007	38,4	47,1	65,7
Moldavija	2007	41,3	55,8	58,8
Poljska	1997	41,8	61,6	81,0
	2007	31,8	55,0	72,8
Romunija	1997	43,6	51,3	71,7
	2007	28,8	40,2	61,0
Slovaška	1997	43,0	54,9	76,5
	2007	39,3	46,9	65,4
Slovenija	1997	47,3	56,3	78,8
	2007	50,6	66,5	80,1
Srbija	2007	43,9	45,5	72,8
Ukrajina	1997	42,8	57,3	57,4
	2007	33,7	53,3	58,4
V Nemčija	1997	31,5	47,3	47,2
	2007	22,1	43,6	43,8
Z Nemčija	2007	23,0	49,0	54,8

- 29. Tudi naslednje trditve se nanašajo na velike krščanske cerkve.**
Pri vsakem paru trditev, prosim, povejte s katero trditvijo se bolj strinjate.
1 pomeni, da se popolnoma strinjate s trditvijo na levi strani, 5 pa pomeni,
da se popolnoma strinjate s trditvijo na desni strani.
Izberete lahko tudi vmesne ocene.

		Cerkev se zanima predvsem za			Cerkev se zanima predvsem za	
29a.		posvetno moč.			onstransko odrešitev.	
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	11,0	12,2	37,5	18,2	21,1
Bolgarija	2007	13,3	14,4	43,9	12,9	15,5
Češka	1997	10,5	13,7	37,8	19,5	18,6
	2007	18,2	18,7	30,5	17,1	15,5
Hrvaška	1997	12,4	16,1	36,3	17,5	17,8
	2007	23,8	14,0	29,1	14,4	18,7
Litva	1997	8,2	8,2	33,3	21,1	29,1
	2007	4,8	6,8	25,6	23,3	39,5
Madžarska	1997	14,6	11,3	42,0	14,1	17,9
	2007	19,0	13,5	41,3	14,0	12,3
Moldavija	2007	13,2	13,6	37,9	16,1	19,2
Poljska	1997	16,2	14,4	30,6	14,7	24,1
	2007	17,0	13,9	27,6	18,9	22,5
Romunija	1997	13,7	7,6	37,9	14,3	26,5
	2007	14,6	7,7	30,4	13,8	33,5
Slovaška	1997	13,0	13,4	37,1	14,2	22,3
	2007	18,7	14,7	31,9	16,6	18,1
Slovenija	1997	21,0	18,4	37,3	12,9	10,3
	2007	22,9	13,9	36,6	11,5	15,1
Srbija	2007	14,0	8,8	35,4	14,5	27,4
Ukrajina	1997	10,8	10,3	49,0	14,0	15,9
	2007	12,9	12,2	35,3	12,5	27,0
V Nemčija	1997	17,5	20,0	42,2	13,9	6,3
	2007	23,6	23,6	31,3	13,2	8,3
Z Nemčija	2007	16,7	22,8	33,8	18,3	8,4

		Cerkev je naravna zveza revnih in nemočnih.			Cerkev je naravna zveza bogatih in močnih.	
29b.						
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	17,8	18,4	48,6	9,7	5,5
Bolgarija	2007	23,6	17,7	42,4	8,6	7,7
Češka	1997	20,0	20,6	39,7	11,7	8,0
	2007	14,2	23,5	41,4	11,2	9,7
Hrvaška	1997	34,9	22,4	32,0	5,2	5,6
	2007	28,4	14,1	34,0	10,6	12,9
Litva	1997	16,7	11,5	54,1	10,1	7,6
	2007	15,7	21,4	44,0	9,9	8,9
Madžarska	1997	22,3	19,0	44,9	7,8	5,9
	2007	13,0	12,5	51,8	13,1	9,6
Moldavija	2007	23,4	16,8	45,8	7,1	6,9
Poljska	1997	23,1	18,0	39,2	8,4	11,3
	2007	20,1	18,2	35,2	13,1	13,3
Romunija	1997	32,1	17,8	40,2	4,4	5,5
	2007	35,5	17,1	36,8	4,6	6,1
Slovaška	1997	25,2	19,2	41,1	6,7	7,8
	2007	18,7	20,8	39,5	10,4	10,7
Slovenija	1997	25,3	17,7	37,1	9,2	10,7
	2007	15,3	16,8	38,5	11,3	18,1
Srbija	2007	21,5	15,2	47,2	7,4	8,8
Ukrajina	1997	16,7	13,5	53,3	7,6	8,9
	2007	20,5	15,0	44,2	10,3	10,0
V Nemčija	1997	11,0	19,1	45,1	15,0	9,8
	2007	11,9	20,0	34,4	17,3	16,5
Z Nemčija	2007	14,1	23,4	39,9	14,4	8,2

29c.		V Sloveniji je Cerkev bogata.			V Sloveniji je Cerkev revna.	
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	12,1	14,7	51,7	14,3	7,2
Bolgarija	2007	16,8	13,9	44,2	13,0	12,1
Češka	1997	16,0	15,1	44,9	14,2	9,8
	2007	19,0	20,0	44,6	11,0	5,4
Hrvaška	1997	25,2	17,6	41,5	9,0	6,7
	2007	39,6	18,7	31,0	5,2	5,5
Litva	1997	18,5	13,9	49,9	10,7	7,0
	2007	8,9	19,2	44,2	15,2	12,5
Madžarska	1997	11,2	13,8	45,5	14,7	14,7
	2007	21,2	17,4	43,0	11,5	6,9
Moldavija	2007	10,3	15,4	47,2	14,4	12,7
Poljska	1997	35,6	21,2	34,7	5,0	3,5
	2007	43,5	17,8	29,8	6,2	2,6
Romunija	1997	8,7	8,9	40,6	12,1	29,7
	2007	15,2	13,0	44,2	13,2	14,4
Slovaška	1997	23,3	15,1	45,1	9,2	7,3
	2007	32,1	17,9	39,1	7,5	3,5
Slovenija	1997	32,5	22,0	35,2	6,2	4,1
	2007	47,0	18,5	23,8	5,7	4,9
Srbija	2007	13,0	12,3	49,8	13,2	11,9
Ukrajina	1997	11,6	9,2	52,6	12,9	13,7
	2007	17,8	14,7	46,6	11,8	9,1
V Nemčija	1997	26,6	23,2	38,8	8,4	3,0
	2007	28,0	25,0	33,0	9,4	4,6
Z Nemčija	2007	34,0	33,8	22,4	6,8	2,9

30. Če pogledate velike krščanske cerkve v vaši državi, ali ste z njihovim razvojem v zadnjih 10 letih ...

- 1 – zelo nezadovoljni
 2 – nezadovoljni
 3 – niti nezadovoljni, niti zadovoljni
 4 – zadovoljni
 5 – popolnoma zadovoljni

		zelo nezadovoljni	nezadovoljni	niti, niti	zadovoljni	popolnoma zadovoljni
		1	2	3	4	5
Aufbruch 1997, 2007						
Belorusija	2007	0,9	3,1	34,8	53,5	7,6
Bolgarija	2007	5,0	18,6	51,1	24,0	1,4
Češka	1997	4,2	12,6	50,0	26,6	6,6
	2007	3,9	18,1	53,4	22,9	1,6
Hrvaška	1997	4,0	10,2	38,8	39,2	7,8
	2007	5,2	11,3	44,8	32,8	5,9
Litva	1997	4,0	8,4	41,0	41,1	5,5
	2007	1,0	5,2	54,6	34,9	4,3
Madžarska	1997	3,5	8,3	58,2	28,1	1,9
	2007	5,0	9,4	56,6	25,4	3,7
Moldavija	2007	2,7	6,7	25,3	60,0	5,3
Poljska	1997	6,4	17,4	45,4	27,8	3,0
	2007	2,6	12,2	35,4	43,2	6,6
Romunija	1997	5,0	15,3	55,4	22,9	1,3
	2007	4,9	6,6	31,2	49,4	8,0
Slovaška	1997	5,7	16,5	54,5	21,4	1,9
	2007	6,1	15,7	48,5	26,8	3,0
Slovenija	1997	4,4	11,7	44,0	35,8	4,1
	2007	6,2	12,2	46,0	33,0	2,7
Srbija	2007	1,7	9,9	52,4	31,5	4,5
Ukrajina	1997	4,0	8,7	40,8	37,3	9,2
	2007	2,5	6,6	30,0	49,2	11,6
V Nemčija	1997	16,1	26,1	50,1	7,4	0,3
	2007	2,1	11,5	68,5	16,7	1,2
Z Nemčija	2007	3,7	25,1	59,1	11,1	1,0

31. Prosim, povejte mi, v kaj od naštetega verujete in v kaj ne!

	verjamem v	ne verjamem v
a. napoved prihodnosti	1	2
b. hudiča	1	2
c. pekel	1	2
d. nebesa	1	2
e. znanost	1	2
f. Boga	1	2
g. dušo	1	2
h. vstajenje od smrti	1	2
i. zdravljenje s polaganjem rok	1	2
j. čudeže	1	2
k. pomoč z molitvijo k svetniku	1	2
l. zdravilno moč blagoslovljene vode	1	2

		31a. napoved prihodnosti	31b. hudiča	31c. pekel	31d. nebesa
delež odgovorov »verjamem«		verjamem	verjamem	verjamem	verjamem
Aufbruch 1997, 2007					
Belorusija	2007	45,5	29,8	41,0	48,1
Bolgarija	2007	34,3	25,3	30,8	39,4
Češka	1997	28,1	13,4	14,5	28,3
	2007	21,8	9,2	11,3	23,0
Hrvaška	1997	62,4	34,0	45,0	73,7
	2007	38,3	25,6	38,3	66,4
Litva	1997	55,5	47,2	51,1	74,3
	2007	36,9	22,2	25,5	45,4
Madžarska	1997	25,5	18,5	21,0	40,1
	2007	20,4	16,9	20,2	36,0
Moldavija	2007	37,4	29,9	41,7	61,9
Poljska	1997	33,5	35,3	47,6	82,5
	2007	28,2	41,8	53,2	79,3
Romunija	1997	37,1	27,3	36,6	71,8
	2007	22,7	29,8	39,9	76,7
Slovaška	1997	37,4	17,7	31,5	56,9
	2007	30,3	30,0	37,0	56,4
Slovenija	1997	38,8	19,9	27,6	45,3
	2007	25,2	17,2	23,0	41,8
Srbija	2007	16,0	17,5	27,6	47,2
Ukrajina	1997	55,4	29,3	39,3	69,5
	2007	53,3	38,9	52,9	72,0
V Nemčija	1997	-	8,0	6,9	21,2
	2007	17,5	10,2	10,0	26,5
Z Nemčija	2007	19,0	19,0	17,7	47,3

		31e. znanost	31f. Boga	31g. dušo	31h. vstajenje od smrti
delež odgovorov »verjamem«		verjamem	verjamem	verjamem	verjamem
Aufbruch 1997, 2007					
Belorusija	2007	90,4	79,1	77,6	35,3
Bolgarija	2007	89,4	80,6	76,2	36,2
Češka	1997	-	37,2	50,4	22,7
	2007	76,6	33,4	37,7	16,3
Hrvaška	1997	-	89,7	87,8	69,5
	2007	92,9	87,2	85,6	65,1
Litva	1997	-	88,0	90,6	61,2
	2007	90,8	75,2	70,7	44,6
Madžarska	1997	-	66,5	75,5	28,3
	2007	86,9	62,8	75,7	28,1
Moldavija	2007	80,8	96,3	83,0	42,6
Poljska	1997	-	96,7	92,1	80,5
	2007	92,2	95,4	89,0	77,2
Romunija	1997	-	96,1	87,8	62,3
	2007	92,0	97,9	92,5	55,3
Slovaška	1997	-	74,4	74,5	51,7
	2007	82,9	76,1	73,1	55,3
Slovenija	1997	-	65,1	75,7	36,7
	2007	81,8	55,2	61,9	29,7
Srbija	2007	89,9	83,1	78,0	44,1
Ukrajina	1997	-	87,3	82,5	47,9
	2007	84,5	91,6	87,2	54,5
V Nemčija	1997	-	29,1	42,7	13,3
	2007	89,4	29,0	51,6	19,6
Z Nemčija	2007	87,8	73,8	78,1	44,7

		31i. zdravljenje s polaganjem rok	31j. čudeže	31k. pomoč z molitvijo k svetniku	31l. zdravilno moč blagoslovljene vode
delež odgovorov »verjamem«		verjamem	verjamem	verjamem	verjamem
Aufbruch 1997, 2007					
Belorusija	2007	52,9	49,8	65,6	73,5
Bolgarija	2007	35,8	47,9	60,9	59,7
Češka	1997	33,5	36,4	-	-
	2007	24,7	28,9	20,4	14,1
Hrvaška	1997	43,9	67,0	-	-
	2007	43,9	59,6	70,1	57,1
Litva	1997	42,2	56,6	-	-
	2007	21,2	35,3	49,8	37,6
Madžarska	1997	23,2	29,4	-	-
	2007	25,4	31,0	34,5	22,8
Moldavija	2007	43,6	51,0	76,5	81,2
Poljska	1997	41,0	54,7	-	-
	2007	37,3	60,7	79,1	69,6
Romunija	1997	39,8	55,1	-	-
	2007	40,1	62,1	79,4	73,2
Slovaška	1997	35,5	50,5	-	-
	2007	38,1	48,8	55,3	45,9
Slovenija	1997	46,7	57,1	-	-
	2007	34,3	47,9	35,2	28,6
Srbija	2007	31,1	48,3	63,2	55,9
Ukrajina	1997	39,3	48,1	-	-
	2007	37,3	59,8	73,5	80,2
V Nemčija	2007	25,1	31,9	22,1	9,6
Z Nemčija	2007	24,3	47,1	39,9	17,7

32. Prosimo, povejte, katera od naslednjih izjav najbolj izraža vaš odnos do boga?

- 1 – Ne verujem v Boga.
- 2 – Ne vem, če je Bog in ne verjamem, da je to možno spoznati.
- 3 – Ne verujem v utelešenega, osebnega Boga, verujem pa v to, da obstaja neka višja duhovna sila.
- 4 – Včasih verujem v Boga, včasih pa ne.
- 5 – Čeprav sem v dvomih, menim, da vendarle verujem v Boga.
- 6 – Vem, da Bog zares obstaja in v to prav nič ne dvomim.

		Ne verujem v Boga.	Ne vem, če je Bog in ne verjamem, da je to možno spoznati.	Ne verujem v utele- šenega osebnega Boga, veru- jem pa v to, da obstaja neka višja duhovna sila.	Včasih verujem v Boga, včasih pa ne.	Čeprav sem v dvomih, menim, da vendarle verujem v Boga.	Vem, da Bog zares obstaja in v to prav nič ne dvomim.
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5	6
Belorusija	2007	7,6	7,5	17,6	16,1	25,0	26,2
Bolgarija	2007	4,2	7,6	27,3	8,9	23,5	28,5
Češka	1997	30,7	15,0	19,5	7,6	10,7	16,5
	2007	39,6	14,1	16,3	7,8	10,6	11,5
Hrvaška	1997	4,8	5,8	11,1	5,3	20,9	52,2
	2007	6,4	4,2	12,2	4,8	16,6	55,8
Litva	1997	4,7	7,5	18,8	11,9	25,5	31,7
	2007	4,9	7,1	15,4	16,1	28,7	27,8
Madžarska	1997	13,2	13,7	9,1	14,9	16,8	32,3
	2007	17,8	12,0	10,2	13,9	21,6	24,6
Moldavija	2007	1,5	2,6	6,8	6,0	20,6	62,5
Poljska	1997	1,4	3,3	5,6	4,7	28,2	56,7
	2007	1,8	2,4	6,2	3,9	20,1	65,6
Romunija	1997	1,1	2,6	5,1	6,6	20,9	63,7
	2007	0,7	1,0	3,0	3,7	14,9	76,7
Slovaška	1997	8,4	12,5	9,2	12,4	20,4	37,1
	2007	11,1	6,9	11,1	9,7	24,2	37,1
Slovenija	1997	12,0	7,5	32,9	8,1	17,3	22,3
	2007	19,8	10,1	20,5	11,5	14,5	23,5
Srbija	2007	5,3	7,1	11,5	7,8	25,0	43,3
Ukrajina	1997	6,8	4,6	17,6	12,2	18,0	40,8
	2007	4,0	1,9	9,5	8,2	20,7	55,7
V Nemčija	1997	46,1	16,0	12,8	7,5	8,7	8,9
	2007	43,6	19,6	9,2	6,5	9,0	12,1
Z Nemčija	2007	7,6	14,1	22,1	12,7	21,7	21,9

33. Kako blizu se čutite Bogu?

- 1 – izredno blizu
 2 – precej blizu
 3 – nisem mu blizu
 4 – sploh mu nisem blizu
 5 – ne verujem v Boga

		izredno blizu	precej blizu	nisem mu blizu	sploh mu nisem blizu	ne verujem v Boga
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	6,7	36,6	39,1	10,3	7,3
Bolgarija	2007	8,6	37,9	33,5	13,1	6,8
Češka	1997	4,8	13,0	35,1	8,1	38,9
	2007	5,0	15,0	18,6	17,1	44,2
Hrvaška	1997	22,1	46,4	20,7	4,6	6,2
	2007	24,2	53,2	12,2	3,3	7,1
Litva	1997	2,8	44,5	41,3	5,3	6,1
	2007	6,3	52,4	28,1	6,7	6,6
Madžarska	1997	16,0	31,8	19,6	14,3	18,3
	2007	11,2	32,6	22,2	12,9	21,2
Moldavija	2007	10,4	65,6	20,1	2,4	1,5
Poljska	1997	13,6	54,4	26,5	3,6	1,9
	2007	21,6	56,5	17,4	2,9	1,6
Romunija	1997	14,9	50,3	30,1	2,5	2,4
	2007	26,2	64,2	8,0	0,9	0,7
Slovaška	1997	14,5	32,4	27,6	11,7	13,9
	2007	19,9	37,1	19,1	10,6	13,3
Slovenija	1997	4,7	31,8	36,3	8,5	18,6
	2007	6,7	32,0	28,6	10,0	22,7
Srbija	2007	8,8	46,0	31,8	6,5	6,9
Ukrajina	1997	13,7	32,7	40,4	6,1	7,1
	2007	12,8	45,3	25,1	11,5	5,3
V Nemčija	1997	0,7	13,8	24,4	9,8	51,3
	2007	4,4	16,9	18,6	11,1	48,9
Z Nemčija	2007	5,9	39,5	33,8	11,0	9,7

34. Ne glede na to, ali hodite v cerkev ali ne, ali bi zase rekli, da ste ...

- 1 – zelo močno verni
 2 – še kar verni
 3 – niti verni, niti neverni
 4 – bolj neverni
 5 – izrazito neverni

		zelo močno verni	še kar verni	niti verni, niti neverni	bolj neverni	izrazito neverni
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	11,7	52,7	17,2	12,5	6,0
Bolgarija	2007	6,9	45,7	28,1	6,6	12,6
Češka	1997	7,0	22,1	19,5	16,1	35,2
	2007	7,3	17,8	12,1	21,6	41,3
Hrvaška	1997	33,4	42,6	13,7	3,9	6,4
	2007	29,1	45,2	12,9	6,3	6,4
Litva	1997	7,2	60,7	24,6	4,8	2,7
	2007	6,8	57,0	24,1	9,0	3,1
Madžarska	1997	20,5	37,8	11,9	10,4	19,4
	2007	15,0	35,7	19,8	7,0	22,5
Moldavija	2007	12,4	65,7	15,1	5,3	1,5
Poljska	1997	20,7	53,9	19,4	3,5	2,5
	2007	29,3	49,0	14,4	5,6	1,7
Romunija	1997	11,8	51,2	19,1	13,8	4,1
	2007	20,4	65,0	11,8	2,5	0,3
Slovaška	1997	10,3	43,8	19,6	3,8	22,4
	2007	17,2	43,4	17,3	3,0	19,0
Slovenija	1997	5,1	43,6	27,8	13,3	10,2
	2007	9,1	37,5	21,9	16,2	15,4
Srbija	2007	12,7	56,5	21,2	4,6	5,0
Ukrajina	1997	7,4	47,3	20,0	6,1	19,3
	2007	14,9	58,4	13,9	6,1	6,7
V Nemčija	1997	2,0	23,1	22,9	15,6	36,3
	2007	4,0	20,0	17,8	14,0	44,1
Z Nemčija	2007	6,8	46,4	27,1	12,1	7,6

Na vprašanja 35, 36 in 37 NE ODGOVARJAJO »bolj neverni« in »izrazito neverni«.

35. Ali bi rekli, da vaše versko prepričanje vpliva na vašo poklicno dejavnost...

- 1 – močno vpliva
- 2 – še kar vpliva
- 3 – bolj malo vpliva
- 4 – sploh ne vpliva

<i>Odgovarjajo samo »bolj neverni« in »izrazito neverni«!</i>		močno vpliva	še kar vpliva	bolj malo vpliva	sploh ne vpliva
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4
Belorusija	2007	2,9	12,0	23,0	62,1
Bolgarija	2007	5,3	12,8	16,0	65,9
Češka	1997	6,4	14,3	12,0	67,3
	2007	4,7	15,2	16,8	63,3
Hrvaška	1997	12,4	31,4	13,1	43,1
	2007	10,2	24,8	10,2	54,8
Litva	1997	4,9	17,3	20,1	57,7
	2007	1,6	8,5	15,7	74,2
Madžarska	1997	5,3	11,3	11,1	72,3
	2007	5,3	10,8	12,5	71,3
Moldavija	2007	16,2	45,3	19,6	18,9
Poljska	1997	6,0	20,2	21,9	51,9
	2007	8,9	20,0	16,8	54,3
Romunija	1997	20,1	50,0	15,2	14,8
	2007	25,0	48,6	12,0	14,4
Slovaška	1997	11,9	48,1	16,5	23,4
	2007	10,3	31,5	20,0	38,2
Slovenija	1997	2,0	8,0	11,9	78,1
	2007	2,0	8,0	25,5	64,5
Srbija	2007	2,3	14,0	12,8	71,0
Ukrajina	1997	6,5	17,1	12,0	64,4
	2007	8,5	19,7	16,4	55,4
V Nemčija	1997	8,4	23,2	26,8	41,6
	2007	6,1	16,9	17,7	59,3
Z Nemčija	2007	8,5	17,2	21,2	53,2

36. Ali sodite, da vaše versko prepričanje vpliva na vaše medčloveške odnose?

- 1 – močno vpliva
 2 – še kar vpliva
 3 – bolj malo vpliva
 4 – sploh ne vpliva

<i>Odgovarjajo samo</i> <i>»bolj neverni« in</i> <i>»izrazito neverni«!</i>		močno vpliva	še kar vpliva	bolj malo vpliva	sploh ne vpliva
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4
Belorusija	2007	4,3	18,5	23,6	53,7
Bolgarija	2007	10,2	25,8	23,8	40,2
Češka	1997	10,0	30,7	14,1	45,2
	2007	13,8	31,9	20,9	33,4
Hrvaška	1997	17,3	34,6	12,4	35,7
	2007	14,7	28,2	11,1	46,0
Litva	1997	9,9	24,2	13,9	51,9
	2007	7,0	30,5	22,1	40,3
Madžarska	1997	10,7	19,8	18,6	50,8
	2007	7,3	17,1	18,7	57,0
Moldavija	2007	16,0	46,7	18,8	18,6
Poljska	1997	10,8	33,9	22,7	32,6
	2007	18,9	37,0	15,3	28,8
Romunija	1997	21,9	45,6	16,5	16,0
	2007	24,6	48,6	12,5	14,3
Slovaška	1997	14,6	47,0	17,2	21,1
	2007	15,0	38,0	19,2	27,8
Slovenija	1997	3,5	22,3	20,9	53,3
	2007	8,0	28,8	20,5	42,6
Srbija	2007	6,5	18,2	17,1	58,1
Ukrajina	1997	7,9	21,2	16,1	54,8
	2007	10,5	21,9	21,5	46,2
V Nemčija	1997	11,2	34,3	27,1	27,4
	2007	11,7	29,4	25,5	33,3
Z Nemčija	2007	13,4	35,1	28,0	23,5

37. Ali vaše versko prepričanje vpliva na vaša politična stališča?

- 1 – močno vpliva
 2 – še kar vpliva
 3 – bolj malo vpliva
 4 – sploh ne vpliva

<i>Odgovarjajo samo</i>					
<i>»bolj neverni«</i>		močno	še kar	bolj malo	sploh ne
<i>in »izrazito neverni«!</i>		vpliva	vpliva	vpliva	vpliva
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4
Belorusija	2007	1,6	8,2	19,6	70,7
Bolgarija	2007	3,9	9,0	12,3	74,8
Češka	1997	2,9	17,8	13,2	66,2
	2007	5,9	19,3	13,2	61,6
Hrvaška	1997	8,7	21,6	9,2	60,6
	2007	5,6	16,7	9,9	67,8
Litva	1997	4,2	12,4	12,4	70,9
	2007	1,4	13,0	19,3	66,4
Madžarska	1997	4,9	10,1	13,0	71,9
	2007	4,9	10,3	12,6	72,2
Moldavija	2007	6,6	32,5	20,1	40,8
Poljska	1997	5,6	16,2	20,8	57,5
	2007	6,3	17,5	17,2	59,1
Romunija	1997	7,1	18,0	18,9	56,0
	2007	4,7	19,2	15,6	60,5
Slovaška	1997	0,3	26,4	20,4	52,9
	2007	5,9	22,3	17,3	54,6
Slovenija	1997	2,3	7,2	17,6	72,8
	2007	3,9	9,2	24,9	62,0
Srbija	2007	2,9	11,3	10,7	75,1
Ukrajina	1997	3,3	9,2	12,6	74,9
	2007	6,7	13,9	18,6	60,8
V Nemčija	1997	4,9	18,0	28,7	48,3
	2007	3,5	15,6	18,2	62,8
Z Nemčija	2007	4,7	16,2	26,4	52,7

- 38. Obstajajo različne predstave o tem, kaj vse sodi k temu, da se oseba ima za verno oziroma religiozno. Prosim, povejte, v kolikšni meri naslednje trditve ustrezajo vaši predstavi o vernih ljudeh – nedvomno ustrezajo, delno ustrezajo oziroma sploh ne ustrezajo vaši predstavi verne osebe.**

		nedvomno ustreza	delno ustreza	sploh ne ustreza
a.	skrb za stare ljudi	1	2	3
b.	skrb za slovensko kulturo	1	2	3
c.	sodeluje pri dejavnostih v cerkveni skupnosti	1	2	3
d.	po svojih močeh skuša razveseljevati znance	1	2	3
e.	se trudi dosegati čim boljše rezultate	1	2	3

38a.		nedvomno ustreza	delno ustreza	sploh ne ustreza
skrb za stare ljudi				
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	77,7	21,1	1,3
Bolgarija	2007	43,8	32,5	23,8
Češka	1997	53,2	39,2	7,6
	2007	60,3	33,6	6,1
Hrvaška	1997	74,0	21,1	5,0
	2007	53,5	25,9	20,6
Litva	1997	81,7	17,5	0,8
	2007	57,8	37,9	4,3
Madžarska	1997	61,1	31,0	7,9
	2007	54,2	34,0	11,8
Moldavija	2007	53,7	36,0	10,3
Poljska	1997	63,9	28,3	7,8
	2007	81,5	15,4	3,1
Romunija	1997	47,8	42,5	9,7
	2007	60,5	33,3	6,2
Slovaška	1997	62,8	32,1	5,1
	2007	47,1	37,3	15,6
Slovenija	1997	58,8	36,1	5,1
	2007	51,5	39,0	9,5
Srbija	2007	38,8	28,4	32,9
Ukrajina	1997	79,3	16,9	3,8
	2007	74,8	22,4	2,8
V Nemčija	1997	58,9	37,0	4,1
	2007	52,0	36,1	11,9
Z Nemčija	2007	52,1	39,9	8,0

38b.**skrb za****slovensko kulturo**

	nedvomno ustreza	delno ustreza	sploh ne ustreza
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	62,2	33,9	3,9
Bolgarija	22,7	38,9	38,4
Češka	30,5	44,0	25,5
Hrvaška	35,0	31,0	34,0
Litva	37,8	49,9	12,3
Madžarska	38,7	40,8	20,5
Moldavija	45,4	38,9	15,7
Poljska	57,6	32,5	9,9
Romunija	52,8	37,3	9,8
Slovaška	24,0	40,1	35,9
Slovenija	30,9	46,8	22,3
Srbija	40,2	31,2	28,6
Ukrajina	57,5	33,6	9,0
V Nemčija	21,7	45,9	32,4
Z Nemčija	13,1	42,8	44,1

38c.				
sodeluje pri dejavnostih		nedvomno	delno	sploh
v cerkveni skupnosti		ustreza	ustreza	ne ustreza
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	53,3	38,8	7,9
Bolgarija	2007	58,0	33,1	8,9
Češka	1997	32,4	47,8	19,8
	2007	59,2	32,8	8,0
Hrvaška	1997	30,7	44,6	24,7
	2007	45,2	34,2	20,6
Litva	1997	23,9	46,7	29,4
	2007	66,1	29,2	4,7
Madžarska	1997	34,6	49,1	16,2
	2007	50,6	34,9	14,6
Moldavija	2007	60,9	32,4	6,7
Poljska	1997	15,9	49,5	34,7
	2007	63,0	31,4	5,6
Romunija	1997	34,0	49,3	16,6
	2007	72,4	24,3	3,3
Slovaška	1997	13,1	44,2	42,7
	2007	41,3	41,1	17,6
Slovenija	1997	43,5	42,1	14,4
	2007	59,9	31,9	8,3
Srbija	2007	53,2	29,4	17,4
Ukrajina	1997	31,7	47,1	21,3
	2007	60,1	31,3	8,6
V Nemčija	1997	30,4	53,1	16,5
	2007	60,1	32,1	7,9
Z Nemčija	2007	36,3	45,2	18,4

38d.**po svojih močeh skuša
razveseljovati znance**

		nedvomno ustreza	delno ustreza	sploh ne ustreza
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	81,3	17,0	1,6
Bolgarija	2007	34,4	33,5	32,1
Češka	1997	35,1	48,3	16,5
	2007	36,1	45,0	18,9
Hrvaška	1997	50,7	37,0	12,2
	2007	45,9	30,6	23,5
Litva	1997	59,6	35,2	5,2
	2007	50,6	44,1	5,3
Madžarska	1997	34,2	44,7	21,1
	2007	36,3	44,2	19,5
Moldavija	2007	56,3	36,1	7,6
Poljska	1997	38,2	42,1	19,6
	2007	62,7	31,1	6,2
Romunija	1997	40,4	47,0	12,6
	2007	63,6	31,8	4,6
Slovaška	1997	40,5	48,9	10,6
	2007	40,0	42,4	17,6
Slovenija	1997	34,5	45,4	20,1
	2007	32,0	48,1	19,9
Srbija	2007	28,3	34,7	36,9
Ukrajina	1997	59,8	31,2	8,9
	2007	67,5	28,2	4,3
V Nemčija	1997	32,6	48,8	18,5
	2007	33,2	44,3	22,5
Z Nemčija	2007	24,0	48,3	27,8

38e.**se trudi dosegati
čim boljše rezultate**

		nedvomno ustreza	delno ustreza	sploh ne ustreza
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	50,2	37,5	12,4
Bolgarija	2007	18,1	29,0	52,9
Češka	1997	21,4	47,1	31,5
	2007	21,1	38,6	40,4
Hrvaška	1997	50,2	36,6	13,1
	2007	46,2	29,7	24,1
Litva	1997	39,9	41,1	19,0
	2007	40,5	49,1	10,4
Madžarska	1997	25,6	37,2	37,2
	2007	26,0	36,8	37,2
Moldavija	2007	41,8	39,1	19,1
Poljska	1997	22,5	37,5	40,0
	2007	44,5	38,4	17,1
Romunija	1997	27,0	41,2	31,8
	2007	42,3	40,6	17,1
Slovaška	1997	35,6	43,0	21,5
	2007	25,3	38,0	36,6
Slovenija	1997	35,2	44,9	19,9
	2007	32,9	45,0	22,1
Srbija	2007	22,7	30,2	47,1
Ukrajina	1997	44,3	39,7	15,9
	2007	65,1	28,7	6,2
V Nemčija	1997	21,9	41,4	36,7
	2007	16,1	42,2	41,7
Z Nemčija	2007	10,8	30,6	58,6

39. Ali se je v vašem življenju kdaj zgodil preobrat, ob katerem ste (vsaj trenutno) prišli do čisto novega in osebnega odnosa do vere?

1 – da

2 – ne

		da	ne
		1	2
Aufbruch 1997, 2007			
Belorusija	2007	33,7	66,3
Bolgarija	2007	37,3	62,7
Češka	1997	3,6	96,4
	2007	20,0	80,0
Hrvaška	1997	24,0	76,0
	2007	26,2	73,8
Litva	1997	23,0	77,0
	2007	10,6	89,4
Madžarska	1997	28,4	71,6
	2007	21,8	78,2
Moldavija	2007	48,3	51,7
Poljska	1997	15,7	84,3
	2007	23,1	76,9
Romunija	1997	35,3	64,7
	2007	44,4	55,6
Slovaška	1997	20,5	79,5
	2007	29,2	70,8
Slovenija	1997	20,8	79,2
	2007	20,5	79,5
Srbija	2007	16,0	84,1
Ukrajina	1997	21,6	78,4
	2007	29,3	70,7
V Nemčija	1997	12,9	87,1
	2007	15,5	84,5
Z Nemčija	2007	22,1	77,9

40. Ali trenutno pripadate kakšni cerkvi ali verski skupnosti?

1 – da

2 – ne

		da	ne
		1	2
Aufbruch 1997, 2007			
Belorusija	2007	56,8	43,2
Bolgarija	2007	97,1	2,9
Češka	1997	29,7	70,3
	2007	21,1	78,9
Hrvaška	1997	85,4	14,6
	2007	77,1	22,9
Litva	1997	74,8	25,2
	2007	69,1	30,9
Madžarska	1997	62,9	37,1
	2007	50,8	49,2
Moldavija	2007	87,1	12,9
Poljska	1997	94,4	5,6
	2007	91,4	8,6
Romunija	1997	97,8	2,2
	2007	97,9	2,1
Slovaška	1997	75,1	24,9
	2007	75,9	24,1
Slovenija	1997	67,1	32,9
	2007	65,1	34,9
Srbija	2007	89,8	10,2
Ukrajina	1997	58,0	42,0
	2007	65,2	34,8
V Nemčija	1997	29,8	70,2
	2007	30,4	69,6
Z Nemčija	2007	83,0	17,0

41. Ali se čutite z vašo cerkvijo ali versko skupnostjo...

- 1 – zelo tesno povezani
 2 – tesno povezani
 3 – slabo povezani
 4 – sploh nič povezani
 5 – ne pripada verski skupnosti

		zelo tesno povezani	tesno povezani	slabo povezani	sploh nič povezani	ne pripada verski skupnosti
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	3,8	13,8	29,2	8,0	45,2
Bolgarija	2007	6,4	32,6	53,3	3,3	4,4
Češka	1997	2,7	6,1	17,1	3,0	71,1
	2007	3,5	5,5	9,9	1,8	79,3
Hrvaška	1997	12,7	42,1	27,9	2,0	15,3
	2007	13,8	34,8	24,4	3,3	23,7
Litva	1997	2,3	17,5	50,2	2,6	27,4
	2007	6,1	20,8	32,7	3,6	36,9
Madžarska	1997	6,1	17,7	31,3	7,4	37,6
	2007	4,1	11,0	29,4	5,6	50,0
Moldavija	2007	6,5	41,3	35,3	2,6	14,3
Poljska	1997	13,4	43,6	33,7	2,4	6,9
	2007	19,5	44,5	23,6	2,7	9,7
Romunija	1997	11,2	48,7	33,8	3,2	3,1
	2007	16,3	52,6	26,9	1,9	2,3
Slovaška	1997	6,4	16,2	36,9	13,2	27,3
	2007	12,0	19,6	31,0	10,9	26,5
Slovenija	1997	3,2	30,3	27,3	4,8	34,4
	2007	4,9	25,2	28,7	5,1	36,0
Srbija	2007	6,1	28,8	42,5	12,0	10,6
Ukrajina	1997	3,1	12,1	35,6	5,4	43,8
	2007	6,4	18,3	31,1	6,6	37,7
V Nemčija	1997	2,7	9,4	14,1	2,1	71,6
	2007	4,2	8,4	15,4	2,3	69,7
Z Nemčija	2007	6,5	22,8	43,2	10,3	17,3

42. Kateri cerkvi ali verski skupnosti danes pripadate?

- 1 – katoliška, rimskokatoliška
- 2 – grško (armensko) katoliška
- 3 – ortodoksna
- 4 – reformirana, kalvinistična
- 5 – evangeljska, luteranska
- 6 – protestantska
- 7 – judovska, izraelitska
- 8 – manjšim krščanskim verskim skupnostim (kot npr. starokatoliška, adventistična, baptistična, vojska rešitve, husistična, češka hus, metodistična, mormonska, novo apostolska, binkoštna, unitarna, antitrinitarna, Jehove priče, scientološka, združevalna cerkev, mun-cerkev)
- 9 – muslimanska, mohamedanska, islamska
- 10 – nekrščanske religije (budistična, krišna-zavest)
- 11 – ne pripada verski skupnosti

Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Belorusija	07	6,7	0,1	45,9	0,0	0,1	0,3	0,2	1,1	0,4	0,1	45,2
Bolgarija	07	0,9	0,1	81,1	0,6	0,1	0,5	0,1	0,1	12,1	0,0	4,4
Češka	97	25,1	0,0	0,2	0,0	0,9	0,0	0,0	2,3	0,0	0,0	71,6
	07	18,0	0,0	0,2	0,0	1,1	0,0	0,1	1,3	0,0	0,1	79,3
Hrvaška	97	82,8	0,2	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,5	0,0	15,5
	07	73,5	0,1	1,0	0,3	0,0	0,1	0,0	0,3	0,9	0,1	23,7
Litva	97	67,5	0,0	2,4	0,1	0,8	0,1	0,0	0,4	0,0	0,0	28,8
	07	58,0	0,6	2,3	0,2	1,3	0,0	0,0	0,4	0,2	0,1	36,9
Madžarska	97	43,3	1,4	0,0	13,0	2,4	0,2	0,0	1,5	0,0	0,2	38,1
	07	34,7	1,9	0,0	10,5	1,6	0,0	0,1	0,8	0,0	0,1	50,3
Moldavija	07	0,4	0,0	81,6	0,1	0,7	0,3	0,1	2,5	0,2	0,0	14,1
Poljska	97	89,1	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	9,9
	07	88,6	0,3	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,8	0,0	0,0	9,7
Romunija	97	9,2	0,7	70,6	11,4	0,3	0,1	0,0	3,5	0,0	0,0	4,2
	07	10,2	1,1	74,5	6,7	0,8	0,1	0,0	4,1	0,1	0,0	2,3
Slovaška	97	57,4	4,0	0,5	1,9	7,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	28,3
	07	63,3	4,6	0,2	1,2	4,7	0,0	0,1	0,7	0,0	0,0	25,2
Slovenija	97	61,7	0,1	0,7	0,0	0,2	0,0	0,0	0,9	1,2	0,0	35,2
	07	60,4	0,1	0,8	0,0	0,8	0,1	0,0	0,4	1,9	0,0	35,5
Srbija	07	9,9	0,2	74,1	0,8	2,4	0,2	0,0	0,4	1,7	0,1	10,5
Ukrajina	97	2,2	18,4	32,7	0,0	0,3	0,1	0,0	1,9	0,1	0,0	44,4
	07	4,8	22,9	31,7	0,3	0,7	0,9	0,0	1,4	0,2	0,0	37,3
V Nemčija	97	4,9	0,0	0,2	0,0	19,5	1,9	0,0	1,0	0,0	0,0	72,5
	07	5,4	0,0	0,2	0,2	20,5	1,0	0,0	1,9	1,0	0,2	69,7
Z Nemčija	07	41,8	0,0	0,4	1,5	32,7	2,7	0,6	2,1	1,0	0,0	17,3

**43. V zadnjih letih so se pod okriljem cerkve odprle različne ustanove.
Ali bi vi rekli, da ima cerkev še premalo oz. že preveč naslednjih ustanov?**

	še premalo	že preveč	v pravi meri*
a. otroški vrtci	1	2	3
b. šole	1	2	3
c. domovi za ostarele	1	2	3
d. bolnice	1	2	3
e. združenja	1	2	3
f. mediji	1	2	3

**odgovor je bil ponujen samo leta 1997*

43a. otroški vrtci		še premalo	že preveč	v pravi meri
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	90,6	9,4	-
Bolgarija	2007	94,3	5,7	-
Češka	1997	53,6	5,0	41,5
	2007	81,1	18,9	-
Hrvaška	1997	82,0	16,7	1,2
	2007	88,2	11,8	-
Litva	1997	66,2	8,4	25,4
	2007	84,9	15,1	-
Madžarska	1997	55,6	10,3	34,1
	2007	75,9	24,1	-
Moldavija	2007	91,6	8,4	-
Poljska	1997	68,2	10,4	21,4
	2007	84,5	15,5	-
Romunija	1997	91,0	2,4	6,6
	2007	94,6	5,4	-
Slovaška	1997	58,2	8,9	32,9
	2007	73,0	27,0	-
Slovenija	1997	49,3	11,4	39,3
	2007	58,1	41,9	-
Srbija	2007	93,2	6,8	-
Ukrajina	1997	90,2	1,6	8,3
	2007	91,1	8,9	-
V Nemčija	1997	53,3	11,6	35,1
	2007	74,9	25,1	-
Z Nemčija	2007	81,4	18,6	-

43b. šole		še premalo	že preveč	v pravi meri
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	86,0	14,0	-
Bolgarija	2007	92,7	7,3	-
Češka	1997	37,9	8,1	54,0
	2007	69,7	30,3	-
Hrvaška	1997	60,5	36,9	2,6
	2007	82,0	18,0	-
Litva	1997	58,3	9,0	32,6
	2007	78,6	21,4	-
Madžarska	1997	45,0	15,8	39,3
	2007	67,0	33,0	-
Moldavija	2007	88,4	11,6	-
Poljska	1997	57,4	12,4	30,2
	2007	75,9	24,1	-
Romunija	1997	85,8	3,5	10,7
	2007	93,7	6,3	-
Slovaška	1997	28,8	15,5	55,7
	2007	51,8	48,2	-
Slovenija	1997	35,1	12,6	52,3
	2007	50,9	49,1	-
Srbija	2007	90,3	9,7	-
Ukrajina	1997	81,0	5,3	13,7
	2007	85,7	14,3	-
V Nemčija	1997	46,0	18,4	35,6
	2007	66,8	33,2	-
Z Nemčija	2007	69,6	30,4	-

43c.				
domovi za ostarele		še premalo	že preveč	v pravi meri
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3
Belorusija	2007	89,9	10,1	-
Bolgarija	2007	93,5	6,5	-
Češka	1997	70,9	2,9	26,2
	2007	87,4	12,6	-
Hrvaška	1997	86,4	12,6	1,0
	2007	91,1	8,9	-
Litva	1997	84,2	2,0	13,8
	2007	86,6	13,4	-
Madžarska	1997	72,0	5,0	22,9
	2007	84,2	15,8	-
Moldavija	2007	91,7	8,3	-
Poljska	1997	83,8	3,4	12,8
	2007	91,9	8,1	-
Romunija	1997	93,3	1,7	5,0
	2007	95,6	4,4	-
Slovaška	1997	72,8	3,1	24,1
	2007	85,4	14,6	-
Slovenija	1997	74,5	4,5	21,0
	2007	71,9	28,1	-
Srbija	2007	94,1	5,9	-
Ukrajina	1997	91,0	2,1	6,9
	2007	91,0	9,0	-
V Nemčija	1997	74,0	5,0	21,0
	2007	81,8	18,2	-
Z Nemčija	2007	84,4	15,6	-

43d.		
bolnice	še premalo	že preveč
Aufbruch, 2007	1	2
Belorusija	89,7	10,3
Bolgarija	94,5	5,5
Češka	87,4	12,6
Hrvaška	90,9	9,1
Litva	87,5	12,5
Madžarska	91,6	8,4
Moldavija	90,6	9,4
Poljska	90,8	9,2
Romunija	95,6	4,4
Slovaška	83,7	16,3
Slovenija	69,4	30,6
Srbija	94,9	5,1
Ukrajina	88,9	11,1
V Nemčija	78,7	21,3
Z Nemčija	77,0	23,0

43e.		
združenja	še premalo	že preveč
Aufbruch, 2007	1	2
Belorusija	68,7	31,3
Bolgarija	82,3	17,7
Češka	50,3	49,7
Hrvaška	61,8	38,2
Litva	55,3	44,7
Madžarska	45,4	54,6
Moldavija	78,4	21,6
Poljska	55,5	44,5
Romunija	83,6	16,4
Slovaška	42,2	57,8
Slovenija	37,1	62,9
Srbija	76,4	23,6
Ukrajina	68,2	31,8
V Nemčija	45,3	54,7
Z Nemčija	38,2	61,8

43f.		
mediji	še premalo	že preveč
Aufbruch, 2007	1	2
Belorusija	75,5	24,5
Bolgarija	89,1	10,9
Češka	64,1	35,9
Hrvaška	49,9	50,1
Litva	56,5	43,5
Madžarska	61,6	38,4
Moldavija	82,5	17,5
Poljska	36,6	63,4
Romunija	84,6	15,4
Slovaška	55,3	44,7
Slovenija	28,1	71,9
Srbija	76,4	23,6
Ukrajina	67,4	32,6
V Nemčija	46,4	53,6
Z Nemčija	35,7	64,3

44. Kaj menite, ali naj bi stroške za te ustanove plačevali ...?

- 1 – izključno verniki
 2 – izključno država
 3 – delno/delno: en del subvencionira država, en del pa cerkev/verska skupnost
 4 – cerkev/verska skupnost naj se financira iz lastnih sredstev
 5 – te institucije naj se financirajo iz prispevkov ljudi, ki te institucije uporabljajo

		izključno verniki	izključno država	delno, delno	cerkev iz lastnih sredstev	iz prispevkov ljudi, ki jih uprabljajo
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	8,7	8,2	45,4	24,4	13,3
Bolgarija	2007	5,1	7,9	53,1	22,7	11,2
Češka	1997	20,7	6,9	54,8	17,5	0,0
	2007	17,4	5,1	37,1	24,7	15,8
Hrvaška	1997	14,9	14,9	50,5	19,7	0,0
	2007	4,8	10,9	51,8	23,1	9,4
Litva	1997	11,0	9,4	66,7	12,9	0,0
	2007	6,8	16,4	58,0	10,0	8,7
Madžarska	1997	16,8	16,6	57,5	9,1	0,0
	2007	8,9	6,8	54,4	20,3	9,6
Moldavija	2007	3,8	24,9	50,7	11,8	8,9
Poljska	1997	16,3	22,0	49,0	12,7	0,0
	2007	9,4	13,8	46,3	19,7	10,8
Romunija	1997	9,8	26,6	55,4	8,2	0,0
	2007	3,3	16,5	67,0	6,1	7,1
Slovaška	1997	5,2	13,8	47,1	33,9	0,0
	2007	8,9	13,1	39,5	25,5	13,2
Slovenija	1997	23,2	31,8	37,0	8,0	0,0
	2007	13,3	6,2	33,3	36,6	10,7
Srbija	2007	4,1	17,2	52,8	13,4	12,5
Ukrajina	1997	10,0	8,0	57,9	24,2	0,0
	2007	5,9	18,6	43,9	21,5	10,1
V Nemčija	1997	23,8	8,7	48,9	18,6	0,0
	2007	13,1	3,5	46,1	19,2	18,2
Z Nemčija	2007	6,3	6,1	58,9	14,6	14,1

45. Če odmislite priložnostne prispevke, ali ste vi ali kdo od članov vaše družine v preteklem letu cerkvi dali kak prostovoljni dar, ali kak prispevek?

1 – ne

2 – da

3 – ne želi odgovoriti

4 – jaz ne, za ostale družinske člane ne vem

		ne	da	ne želi odgovoriti	jaz ne, za ostale družinske člane ne vem
		1	2	3	4
Aufbruch 1997, 2007					
Belorusija	2007	54,4	36,6	3,0	6,0
Bolgarija	2007	75,4	17,5	2,7	4,4
Češka	1997	63,9	25,4	2,8	8,0
	2007	67,6	21,9	1,9	8,5
Hrvaška	1997	32,6	60,3	1,0	6,2
	2007	33,1	60,9	1,7	4,3
Litva	1997	51,1	43,4	0,7	4,9
	2007	51,4	28,2	4,6	15,8
Madžarska	1997	51,3	46,7	0,3	1,7
	2007	56,1	35,4	2,8	5,7
Moldavija	2007	25,8	68,5	2,5	3,2
Poljska	1997	37,9	54,2	1,0	6,9
	2007	30,4	64,1	2,0	3,5
Romunija	1997	17,4	78,6	0,6	3,4
	2007	21,9	74,2	2,0	1,9
Slovaška	1997	48,9	44,8	0,9	5,5
	2007	37,6	51,3	3,6	7,5
Slovenija	1997	45,9	49,4	0,3	4,4
	2007	45,7	42,8	3,9	7,6
Srbija	2007	35,2	55,6	3,7	5,6
Ukrajina	1997	50,1	44,3	0,1	5,6
	2007	25,1	64,3	4,1	6,5
V Nemčija	1997	60,5	32,5	1,1	5,9
	2007	57,8	34,0	1,0	7,3
Z Nemčija	2007	40,5	51,1	1,9	6,5

46. Če bi se za vzdrževanje vaše cerkve pokazalo kot nuja, ali bi bili pripravljeni plačevati redni cerkveni prispevek oz. cerkveni davek?

1 – ne

2 – da

3 – ne pripadam nobeni verski skupnosti

4 – ne želi odgovoriti

		ne	da	ne pripada nobeni verski skupnosti	ne želi odgovoriti
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4
Belorusija	2007	53,2	28,2	11,3	7,3
Bolgarija	2007	57,4	29,8	1,7	11,1
Češka	1997	63,1	30,2	6,6	0,0
	2007	56,7	15,7	23,6	3,9
Hrvaška	1997	28,2	65,4	6,3	0,0
	2007	50,7	40,0	3,6	5,7
Litva	1997	47,0	42,9	10,0	0,0
	2007	50,5	34,3	4,3	10,9
Madžarska	1997	44,8	54,6	,7	0,0
	2007	49,5	39,7	6,9	3,9
Moldavija	2007	23,9	67,1	1,5	7,5
Poljska	1997	46,5	52,0	1,5	0,0
	2007	52,7	41,9	2,0	3,4
Romunija	1997	10,7	83,2	6,1	0,0
	2007	10,3	85,9	0,7	3,0
Slovaška	1997	52,9	39,5	7,6	0,0
	2007	44,6	41,5	6,5	7,5
Slovenija	1997	63,3	35,3	1,4	0,0
	2007	64,5	26,0	4,5	5,0
Srbija	2007	39,0	54,4	0,0	6,6
Ukrajina	1997	42,0	50,1	8,0	0,0
	2007	23,8	53,9	10,1	12,3
V Nemčija	1997	65,5	32,2	2,3	0,0
	2007	51,2	26,3	20,9	1,5
Z Nemčija	2007	44,5	48,3	4,2	3,0

Na vprašanja 47. do 58. ne odgovarjajo Židi in muslimani.

47. Ali ste kot otrok obiskovali verouk, pripravo za prvo obhajilo, pripravo za birmo? Če da, koliko časa skupno je to trajalo?

- 1 – ves čas osnovnega šolanja
- 2 – nekaj let
- 3 – nekaj mesecev
- 4 – nekaj tednov
- 5 – priložnostno, ob posameznih prilikah
- 6 – nisem obiskoval pouka

<i>Ne odgovarjajo židi in muslimani!</i>		ves čas osnovnega šolanja	nekaj let	nekaj mesecev	nekaj tednov	priložnostno, ob posameznih prilikah	nisem obiskoval pouka
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5	6
Belorusija	2007	1,1	1,6	1,8	1,5	13,0	81,0
Bolgarija	2007	4,9	2,0	1,1	0,4	8,4	83,2
Češka	1997	19,8	15,7	5,0	0,6	4,9	53,9
	2007	16,9	15,1	3,0	1,2	7,7	56,2
Hrvaška	1997	49,1	21,1	5,9	1,3	5,0	17,7
	2007	59,7	15,9	5,4	1,3	7,3	10,3
Litva	1997	7,2	6,6	12,3	23,7	24,0	26,2
	2007	4,4	7,3	14,5	22,5	20,5	30,8
Madžarska	1997	36,2	22,2	11,2	3,4	3,5	23,4
	2007	28,7	23,8	9,3	2,2	7,3	28,7
Moldavija	2007	3,8	4,8	2,4	1,4	14,8	72,8
Poljska	1997	86,6	8,7	0,5	0,3	2,9	1,1
	2007	85,5	7,9	2,4	1,4	1,3	1,5
Romunija	1997	21,2	12,0	5,0	3,9	14,7	43,1
	2007	31,9	9,1	2,6	1,3	9,7	45,4
Slovaška	1997	34,6	25,2	10,4	5,4	7,2	17,2
	2007	48,5	24,2	5,2	1,9	4,5	15,7
Slovenija	1997	62,6	14,1	3,2	2,1	0,9	17,0
	2007	58,2	12,6	2,8	1,7	1,6	23,0
Srbija	2007	7,4	6,6	3,9	2,5	17,5	62,1
Ukrajina	1997	2,9	0,7	1,7	1,2	5,6	87,9
	2007	4,7	3,7	4,3	4,4	18,4	64,6
V Nemčija	1997	23,0	18,6	6,0	2,7	7,5	42,1
	2007	32,2	16,3	2,7	0,8	4,5	43,6
Z Nemčija	2007	71,6	17,0	4,2	0,6	1,2	5,4

48. Ko ste bili 11 do 12-leten otrok...

	<i>Ne odgovarjajo Židi in muslimani!</i>	dnevno (1x ali večkrat)	tedensko (1x ali večkrat)	vsaj 1x na mesec	večkrat letno (ob velikih praznikih)	redko	nikoli
a. Kako pogosto je tedaj hodila vaša mati v cerkev?		1	2	3	4	5	6
b. Kako pogosto ste vi sami tedaj hodili v cerkev?		1	2	3	4	5	6

48a.
**Kako pogosto je tedaj
hodila vaša mati v cerkev?**

	<i>Ne odgovarjajo Židi in muslimani!</i>	dnevno (1x ali večkrat)	tedensko (1x ali večkrat)	vsaj 1x na mesec	večkrat letno (ob velikih praznikih)	redko	nikoli
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5	6
Belorusija 2007		0,7	9,9	13,0	36,6	19,8	0,7
Bolgarija 2007		0,9	12,7	19,0	33,3	15,8	0,9
Češka 1997		1,0	24,4	6,4	11,2	13,1	1,0
2007		1,6	24,0	9,7	12,6	13,5	1,6
Hrvaška 1997		3,4	45,9	11,7	17,3	11,4	3,4
2007		3,2	42,3	19,5	14,5	10,0	3,2
Litva 1997		2,1	32,3	23,7	27,0	6,1	2,1
2007		0,2	16,9	39,3	25,6	7,3	0,2
Madžarska 1997		3,2	41,2	12,3	12,9	12,8	3,2
2007		0,9	28,8	16,6	17,0	17,8	0,9
Moldavija 2007		3,2	27,7	21,7	26,1	15,8	3,2
Poljska 1997		3,2	77,8	11,2	4,9	1,1	1,9
2007		1,3	77,1	13,3	4,7	1,4	2,2
Romunija 1997		3,4	56,5	20,0	11,2	7,3	1,7
2007		1,8	54,8	21,3	12,1	7,4	2,7
Slovaška 1997		7,0	50,4	10,7	10,9	7,8	7,0
2007		11,9	48,5	11,2	10,2	8,3	11,9
Slovenija 1997		3,2	47,0	9,2	13,8	8,6	3,2
2007		4,6	40,0	16,3	11,3	10,7	4,6
Srbija 2007		0,7	9,4	16,5	45,9	16,1	0,7
Ukrajina 1997		1,9	32,2	12,5	24,4	7,5	1,9
2007		1,5	24,9	16,8	24,1	19,3	1,5
V Nemčija 1997		0,1	8,8	11,5	22,3	26,2	0,1
2007		0,2	14,3	11,4	14,3	17,4	0,2
Z Nemčija 2007		1,0	37,1	20,1	16,6	12,9	1,0

48b.

**Kako pogosto ste vi sami
tedaj hodili v cerkev?**

Ne odgovarjajo

Židi in muslimani!

		dnevno (1x ali večkrat)	tedensko (1x ali večkrat)	vsaj 1x na mesec	večkrat letno (ob velikih praznikih)	redko	nikoli
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5	6
Belorusija	2007	0,1	5,7	9,0	23,2	24,5	0,1
Bolgarija	2007	0,4	8,2	13,6	33,9	17,4	0,4
Češka	1997	1,1	23,8	6,5	10,9	13,9	1,1
	2007	0,8	19,7	8,4	12,4	13,0	0,8
Hrvaška	1997	1,1	53,7	9,2	14,2	11,5	1,1
	2007	1,4	51,6	19,6	11,5	8,2	1,4
Litva	1997	3,1	23,0	23,2	28,4	12,2	3,1
	2007	0,1	12,2	29,5	30,9	13,1	0,1
Madžarska	1997	3,9	46,4	11,2	10,2	11,5	3,9
	2007	0,5	26,6	11,7	16,2	21,6	0,5
Moldavija	2007	1,3	12,9	19,5	30,6	26,2	1,3
Poljska	1997	2,6	79,4	11,6	3,1	2,0	1,3
	2007	1,6	77,7	14,7	2,9	1,5	1,6
Romunija	1997	1,5	42,9	20,9	17,4	14,9	2,4
	2007	1,1	44,5	23,6	17,0	11,1	2,6
Slovaška	1997	3,9	48,6	11,7	13,2	10,1	3,9
	2007	5,8	48,2	13,0	9,9	11,7	5,8
Slovenija	1997	2,9	58,5	6,5	8,9	7,7	2,9
	2007	3,3	51,4	12,6	7,8	7,6	3,3
Srbija	2007	0,5	8,2	13,4	39,5	22,7	0,5
Ukrajina	1997	0,7	18,4	14,5	26,4	13,7	0,7
	2007	0,7	16,3	15,9	26,1	22,6	0,7
V Nemčija	1997	0,1	8,8	11,3	16,8	26,6	0,1
	2007	0,2	16,5	11,4	12,8	14,0	0,2
Z Nemčija	2007	1,2	38,0	21,4	17,8	12,5	1,2

49. Če ne upoštevate porok, pogrebov in krstov, kako pogosto se udeležujete verskih obredov v cerkvi?

- 1 – vsak dan, enkrat ali večkrat
 2 – tedensko, enkrat ali večkrat
 3 – najmanj enkrat mesečno
 4 – večkrat v letu, ob velikih praznikih
 5 – redkeje
 6 – nikoli

<i>Ne odgovarjajo Židi in muslimani!</i>		vsak dan, enkrat ali večkrat	tedensko, enkrat ali večkrat	najmanj enkrat mesečno	večkrat v letu, ob velikih praznikih	redkeje	nikoli
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5	6
Belorusija	2007	0,8	8,6	10,9	39,7	23,5	16,5
Bolgarija	2007	0,9	6,0	18,0	44,1	18,6	12,4
Češka	1997	0,2	9,8	4,8	12,5	16,4	56,2
	2007	0,3	6,7	4,9	9,3	18,1	60,6
Hrvaška	1997	0,6	25,1	17,2	29,7	13,5	14,1
	2007	0,8	21,2	18,5	28,0	14,8	16,8
Litva	1997	0,2	12,1	20,9	40,5	14,6	11,7
	2007	0,5	7,4	19,9	37,3	20,4	14,5
Madžarska	1997	0,6	15,3	10,7	21,7	21,8	30,0
	2007	0,3	8,9	8,9	19,1	27,6	35,2
Moldavija	2007	1,7	11,5	19,1	32,0	29,9	5,8
Poljska	1997	1,6	53,2	22,3	15,1	4,1	3,7
	2007	1,6	53,2	21,2	13,9	5,7	4,4
Romunija	1997	1,0	24,3	23,9	25,9	20,9	4,0
	2007	1,1	28,5	26,3	24,3	16,0	3,7
Slovaška	1997	2,1	31,0	9,5	17,6	16,2	23,6
	2007	3,6	20,9	20,0	6,3	16,2	32,9
Slovenija	1997	0,1	20,2	12,9	27,9	14,2	24,7
	2007	0,8	15,5	12,2	20,8	26,0	24,7
Srbija	2007	0,3	5,9	11,5	41,8	23,8	16,7
Ukrajina	1997	1,1	17,1	17,1	34,4	14,5	15,8
	2007	0,9	23,3	19,9	28,0	17,8	10,0
V Nemčija	1997	0,0	3,1	6,3	14,4	19,5	56,7
	2007	0,0	4,7	5,4	9,3	19,8	60,9
Z Nemčija	2007	0,0	9,5	15,4	23,2	25,5	26,4

50. Kdaj ste bili nazadnje v cerkvi z verskimi nameni? Štejte od danes nazaj.

- 1 – prejšnji teden
- 2 – prejšnji mesec
- 3 – lansko leto
- 4 – pred nekaj leti
- 5 – pred mnogo leti
- 6 – v otroštvu
- 7 – nikoli

<i>Ne odgovarjajo židi in muslimani!</i>	prejšnji teden	prejšnji mesec	lansko leto	pred nekaj leti	pred mnogo leti	v otroštvu	nikoli
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5	6	7
Belorusija	12,0	31,7	27,3	9,8	5,4	3,2	10,6
Bolgarija	11,2	40,4	29,6	6,0	3,9	,9	7,9
Češka	7,7	6,9	13,4	7,5	7,8	15,6	41,2
Hrvaška	30,2	27,6	17,3	5,8	6,2	4,8	8,2
Litva	9,8	27,0	42,5	9,6	5,1	4,5	1,7
Madžarska	11,7	17,0	20,8	12,2	11,2	12,3	14,7
Moldavija	17,5	30,8	32,2	8,5	3,5	2,5	4,9
Poljska	57,8	21,2	12,8	2,8	1,8	1,1	2,5
Romunija	36,1	31,7	24,6	4,2	1,5	0,9	1,1
Slovaška	20,0	31,3	15,8	9,5	6,8	8,8	7,8
Slovenija	20,3	24,3	16,4	8,3	6,2	11,6	12,9
Srbija	13,9	38,9	22,2	6,9	5,5	3,6	9,1
Ukrajina	31,2	36,3	15,6	5,6	2,1	1,6	7,7
V Nemčija	7,6	6,4	15,5	6,0	8,3	15,1	41,1
Z Nemčija	15,1	25,1	22,4	12,0	10,4	9,5	5,6

51. Ste kdaj v katerikoli cerkvi prižgali svečo? Kako pogosto?

- 1 – zelo pogosto
- 2 – pogosto
- 3 – redko
- 4 – nikoli

<i>Ne odgovarjajo židi in muslimani!</i>	zelo pogosto	pogosto	redko	nikoli
Aufbruch, 2007	1	2	3	4
Belorusija	12,9	26,4	50,3	10,4
Bolgarija	14,2	37,7	46,0	2,2
Češka	6,5	10,1	38,5	44,8
Hrvaška	7,4	25,8	45,3	21,5
Litva	1,7	10,4	39,0	48,9
Madžarska	2,4	10,9	39,8	46,8
Moldavija	10,8	41,3	43,7	4,2
Poljska	1,8	12,5	52,6	33,1
Romunija	18,3	38,4	31,3	12,0
Slovaška	6,0	14,5	38,2	41,3
Slovenija	5,7	20,1	51,6	22,5
Srbija	27,8	36,9	28,1	7,2
Ukrajina	14,4	30,4	43,9	11,3
V Nemčija	4,3	11,5	34,2	50,0
Z Nemčija	8,4	20,4	41,9	29,2

Samo za katolike in ortodoksne vernike:**52. Kako pogosto prejemate obhajilo?**

- 1 – enkrat na mesec ali pogosteje
 2 – nekajkrat na leto
 3 – enkrat na leto
 4 – redko, enkrat na več let
 5 – nikoli

<i>Samo za katolike in ortodoksne vernike:</i>	enkrat na mesec ali pogosteje	nekajkrat na leto	enkrat na leto	redko, enkrat na več let	nikoli
<i>Aufbruch, 2007</i>	1	2	3	4	5
Belorusija	3,6	13,0	13,3	25,8	44,3
Bolgarija	1,3	5,4	8,9	15,1	69,3
Češka	16,5	21,4	13,7	22,5	25,8
Hrvaška	19,9	33,6	14,9	28,3	3,4
Litva	8,7	34,3	16,3	32,4	8,3
Madžarska	11,4	17,4	8,8	31,9	30,6
Moldavija	2,4	21,1	42,2	23,8	10,4
Poljska	35,2	40,0	7,6	12,1	5,1
Romunija	4,0	25,5	29,3	28,4	12,7
Slovaška	24,1	33,2	10,9	22,4	9,3
Slovenija	24,8	20,5	10,1	25,7	18,9
Srbija	3,1	12,7	18,0	28,9	37,5
Ukrajina	6,8	31,7	35,4	14,3	11,8
V Nemčija	20,7	6,9	27,6	20,7	24,1
Z Nemčija	19,1	29,5	12,7	21,8	16,8

- 53. Ste že kdaj prosili duhovnika ali meniha med ali po bogoslužju za blagoslov? Kako pogosto? Mišljene so vse vrste blagoslovov za otroke in/ali hrano, predmete zaobljube itd., kot tudi za hišo in polja.**

1 – zelo pogosto

2 – pogosto

3 – redko

4 – nikoli

<i>Samo za katolike in ortodoksne vernike:</i>	zelo pogosto	pogosto	redko	nikoli
Aufbruch, 2007	1	2	3	4
Belorusija	1,8	3,5	24,1	70,6
Bolgarija	2,7	8,1	29,7	59,5
Češka	1,1	2,5	10,7	85,7
Hrvaška	1,1	8,9	24,1	65,9
Litva	0,8	8,7	26,5	64,1
Madžarska	0,9	5,2	23,2	70,8
Moldavija	1,3	13,0	44,4	41,3
Poljska	1,0	9,7	26,3	63,1
Romunija	2,6	13,4	43,2	40,8
Slovaška	2,9	10,7	27,1	59,3
Slovenija	0,4	4,8	19,0	75,8
Srbija	1,8	5,9	23,9	68,4
Ukrajina	3,6	16,2	35,6	44,6
V Nemčija	0,4	2,9	8,1	88,6
Z Nemčija	1,4	3,7	18,0	77,0

54. Kako pogosto molite?

- 1 – vsak dan, enkrat ali večkrat
 2 – tedensko, enkrat ali večkrat
 3 – najmanj enkrat mesečno
 4 – večkrat v letu, ob velikih praznikih
 5 – redkeje
 6 – nikoli

<i>Samo za katolike in ortodoksne vernike:</i>		vsak dan, enkrat ali večkrat	tedensko, enkrat ali večkrat	najmanj enkrat mesečno	večkrat v letu, ob velikih praznikih	redkeje	nikoli
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5	6
Belorusija	2007	19,2	13,9	11,2	14,9	12,3	28,6
Bolgarija	2007	16,4	14,6	13,5	19,4	18,6	17,6
Češka	1997	10,6	7,5	3,6	4,8	11,8	61,6
	2007	10,6	5,5	3,7	4,7	11,2	64,3
Hrvaška	1997	31,1	18,4	8,7	13,2	15,7	12,9
	2007	34,4	16,3	11,8	9,6	13,6	14,2
Litva	1997	20,4	16,3	14,5	19,8	12,7	16,3
	2007	11,6	7,6	13,2	19,9	18,7	29,0
Madžarska	1997	26,0	11,8	6,2	9,3	17,9	28,9
	2007	17,4	10,9	6,2	6,7	21,4	37,3
Moldavija	2007	43,5	17,2	7,8	7,9	18,4	5,3
Poljska	1997	40,1	30,8	10,8	9,0	4,6	4,6
	2007	45,5	23,1	10,4	8,0	7,4	5,5
Romunija	1997	54,0	20,4	6,3	5,2	11,0	3,0
	2007	68,8	15,2	5,3	2,5	6,3	1,9
Slovaška	1997	29,7	14,5	6,4	12,1	12,4	25,0
	2007	31,2	16,1	6,1	7,8	16,2	22,5
Slovenija	1997	14,2	14,2	7,8	15,3	14,2	34,3
	2007	13,5	12,6	6,8	11,4	17,9	37,9
Srbija	2007	21,3	14,1	11,1	16,5	20,4	16,7
Ukrajina	1997	36,9	13,3	5,7	10,9	8,5	24,8
	2007	47,0	14,3	8,5	9,8	6,6	13,8
V Nemčija	1997	5,2	5,8	4,3	7,6	14,8	62,3
	2007	9,9	6,0	1,6	2,7	16,1	63,8
Z Nemčija	2007	17,2	14,5	11,2	10,0	23,6	23,6

55. Nekateri ljudje se iz verskih razlogov postijo. Ali se tudi vi postíte v obdobjih, ki jih določa vera kot obdobja posta?

1 – Da, v vseh za to določenih obdobjih (v religiji) se poskušam postiti (npr. ob petkih).

2 – Postim se ob večini postnih dnevov (npr. za veliki teden).

3 – Včasih se postim, a ne redno.

4 – Se ne postim.

<i>Samo za katolike in ortodoksne vernike:</i>	Da, v vseh za to določenih obdobjih se poskušam postiti.	Postim se ob večini postnih dnevov.	Včasih se postim, a ne redno	Se ne postim
<i>Aufbruch, 2007</i>	1	2	3	4
Belorusija	7,4	6,3	21,5	64,9
Bolgarija	3,8	8,2	24,3	63,7
Češka	4,4	11,3	14,0	70,3
Hrvaška	23,0	31,3	22,0	23,7
Litva	11,0	14,5	32,7	41,7
Madžarska	6,7	13,1	15,5	64,7
Moldavija	9,8	26,9	36,8	26,5
Poljska	42,8	30,8	12,5	13,8
Romunija	18,7	26,6	30,5	24,2
Slovaška	23,7	23,2	18,2	34,9
Slovenija	12,0	19,6	21,5	47,0
Srbija	8,4	25,1	43,6	22,9
Ukrajina	14,4	23,9	18,4	43,3
V Nemčija	1,2	1,7	5,6	91,5
Z Nemčija	4,1	7,1	13,1	75,7

56. Katera od naslednjih izjav najbolje opisuje vaše lastno prepričanje?

- 1 – Nisem povsem prepričan-a, ali je Jezus sploh resnično živel.
- 2 – Vem, da je bil Jezus izreden človek.
- 3 – Ne morem presoditi, ali je bil Jezus le človek, ali tudi božja oseba.
- 4 – Sicer ne razumem vsega, vendar pa verujem, da je bil Jezus, ki je kot človek živel med nami, božja oseba.
- 5 – Vem in trdno verujem v to, da je bil Jezus, ki je kot človek živel med nami, božji sin in sam božja oseba.

		Nisem povsem prepri- čan-a, ali je Jezus sploh resnično živel.	Vem, da je bil Jezus izreden človek.	Ne morem presoditi, ali je bil Jezus le človek, ali tudi božja oseba.	Sicer ne razu- mem vsega, vendar pa verujem, da je bil Jezus, ki je kot človek ži- vel med nami, božja oseba.	Vem in trdno verujem v to, da je bil Jezus, ki je kot človek živel med nami, božji sin in sam božja oseba.
<i>Samo za katolike in ortodoksne vernike:</i>		1	2	3	4	5
Aufbruch 1997, 2007						
Belorusija	2007	17,9	7,2	15,9	30,2	28,8
Bolgarija	2007	14,6	16,5	16,9	21,8	30,2
Češka	1997	28,3	20,0	15,6	17,7	18,5
	2007	47,4	15,9	11,5	13,7	11,5
Hrvaška	1997	5,6	12,0	12,4	20,9	49,0
	2007	9,1	10,9	7,8	21,3	50,9
Litva	1997	16,1	8,1	15,0	26,3	34,4
	2007	17,7	12,2	16,2	24,2	29,7
Madžarska	1997	15,0	18,0	21,3	17,6	28,1
	2007	17,8	11,8	26,6	19,6	24,2
Moldavija	2007	4,0	7,2	7,7	20,2	61,0
Poljska	1997	3,0	7,4	10,3	25,9	53,4
	2007	3,0	8,1	8,2	23,4	57,2
Romunija	1997	2,8	4,9	7,4	23,9	60,9
	2007	4,5	3,4	4,0	15,4	72,7
Slovaška	1997	10,6	15,8	14,2	18,6	40,8
	2007	21,0	11,6	13,0	19,0	35,4
Slovenija	1997	14,2	16,2	21,7	25,8	22,0
	2007	27,8	12,4	20,9	18,7	20,2
Srbija	2007	12,5	6,8	14,4	26,5	39,9
Ukrajina	1997	13,7	15,4	11,4	16,6	42,9
	2007	7,8	5,0	13,0	21,9	52,2
V Nemčija	1997	35,4	19,0	21,4	14,2	10,1
	2007	44,0	15,1	18,0	10,1	12,8
Z Nemčija	2007	16,8	19,7	22,2	21,8	19,5

57. Kako pogosto ste imeli občutek, kot da ste prišli v živ in osebni stik...

<i>Samo za katolike in ortodoksne vernike:</i>		nikoli v življenju	enkrat ali dvakrat	večkrat	pogosto
a.	z nekom, ki je že umrl	1	2	3	4
b.	z močno duhovno silo, ki vas je notranje izpolnjevala	1	2	3	4
c.	z Jezusom, kot ga poznate iz evangelija	1	2	3	4
d.	z Marijo, božjo materjo	1	2	3	4
e.	z nekom svetim	1	2	3	4

57a.**z nekom, ki je že umrl**

<i>Samo za katolike in ortodoksne vernike:</i>		nikoli v življenju	enkrat ali dvakrat	večkrat	pogosto
<i>Aufbruch 1997, 2007</i>		1	2	3	4
Belorusija	2007	74,7	19,2	4,7	1,4
Bolgarija	2007	66,1	26,5	5,0	2,3
Češka	1997	79,2	14,3	5,4	1,0
	2007	74,6	18,8	5,8	0,9
Hrvaška	1997	78,2	14,2	7,1	0,5
	2007	81,1	14,5	3,0	1,3
Litva	1997	78,0	14,1	5,3	2,7
	2007	75,7	18,2	6,0	0,1
Madžarska	1997	68,1	17,5	9,2	5,2
	2007	69,5	17,2	10,6	2,7
Moldavija	2007	73,6	18,1	7,4	1,0
Poljska	1997	70,4	22,8	5,2	1,5
	2007	64,8	27,0	6,3	1,9
Romunija	1997	81,7	11,6	4,7	2,0
	2007	81,8	10,7	5,2	2,3
Slovaška	1997	65,5	23,6	7,5	3,4
	2007	70,5	21,2	6,2	2,1
Slovenija	1997	74,2	15,2	8,9	1,8
	2007	77,5	15,2	6,6	0,7
Srbija	2007	80,5	13,1	4,8	1,7
Ukrajina	1997	77,0	14,1	4,4	4,4
	2007	74,9	18,7	4,9	1,5
V Nemčija	1997	72,6	15,5	9,1	2,7
	2007	70,3	18,8	9,3	1,6
Z Nemčija	2007	61,8	26,1	10,0	2,1

57b.

**z močno duhovno silo,
ki vas je notranje izpolnjevala**

*Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

		nikoli v življenju	enkrat ali dvakrat	večkrat	pogosto
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4
Belorusija	2007	80,9	13,5	4,7	0,8
Bolgarija	2007	59,6	28,3	8,6	3,6
Češka	1997	87,6	7,4	3,8	1,2
	2007	87,7	9,0	2,6	0,8
Hrvaška	1997	75,5	14,5	8,0	1,9
	2007	76,3	16,5	4,7	2,4
Litva	1997	81,5	11,4	4,9	2,2
	2007	84,0	13,1	2,7	0,2
Madžarska	1997	76,5	10,9	8,4	4,1
	2007	77,6	12,6	8,3	1,5
Moldavija	2007	74,9	15,9	7,2	2,1
Poljska	1997	77,6	16,2	5,2	1,0
	2007	76,9	16,8	4,7	1,6
Romunija	1997	78,9	12,6	7,3	1,2
	2007	83,8	9,3	5,3	1,6
Slovaška	1997	76,2	14,9	5,6	3,3
	2007	71,5	18,1	7,6	2,8
Slovenija	1997	74,5	13,3	10,6	1,7
	2007	74,0	14,9	9,8	1,3
Srbija	2007	80,7	13,1	4,0	2,2
Ukrajina	1997	76,2	12,9	6,0	5,0
	2007	71,1	17,1	9,2	2,6
V Nemčija	1997	81,2	11,0	7,1	0,7
	2007	81,6	12,6	5,2	0,6
Z Nemčija	2007	75,9	15,6	7,3	1,2

57c.

**z Jezusom, kot ga
poznate iz evangelija**
*Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

		nikoli v življenju	enkrat ali dvakrat	večkrat	pogosto
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4
Belorusija	2007	93,9	4,5	1,1	0,5
Bolgarija	2007	83,0	11,2	4,6	1,2
Češka	1997	91,5	4,1	2,4	2,0
	2007	95,7	2,5	1,3	0,6
Hrvaška	1997	82,3	9,0	5,9	2,7
	2007	87,9	7,0	3,9	1,2
Litva	1997	93,2	2,9	2,2	1,7
	2007	96,5	3,0	,1	0,4
Madžarska	1997	82,7	8,4	6,0	2,9
	2007	86,0	7,8	5,3	1,0
Moldavija	2007	82,1	9,3	6,9	1,7
Poljska	1997	82,5	10,2	5,2	2,1
	2007	86,4	8,4	3,7	1,4
Romunija	1997	84,7	9,4	4,6	1,2
	2007	85,0	7,4	5,6	1,9
Slovaška	1997	77,8	9,2	7,0	6,0
	2007	85,9	7,0	4,2	2,9
Slovenija	1997	85,8	6,5	6,6	1,1
	2007	90,7	5,8	3,1	0,4
Srbija	2007	95,9	2,4	,9	0,8
Ukrajina	1997	82,5	7,0	6,2	4,3
	2007	78,9	11,3	6,6	3,3
V Nemčija	1997	87,0	7,2	4,2	1,5
	2007	89,5	6,4	3,3	0,8
Z Nemčija	2007	86,7	7,5	4,1	1,7

57d.**z Marijo, božjo materjo***Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

		nikoli v življenju	enkrat ali dvakrat	večkrat	pogosto
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4
Belorusija	2007	93,1	5,4	1,2	0,3
Bolgarija	2007	80,5	13,8	3,8	1,9
Češka	1997	93,5	2,9	2,0	1,7
	2007	95,6	2,6	1,3	0,6
Hrvaška	1997	82,7	8,8	6,0	2,4
	2007	86,7	8,7	3,7	0,9
Litva	1997	92,3	3,8	2,1	1,8
	2007	95,5	4,1	0,2	0,2
Madžarska	1997	86,5	6,1	4,6	2,7
	2007	89,5	5,7	4,4	0,5
Moldavija	2007	86,2	8,3	4,3	1,2
Poljska	1997	81,1	10,9	5,9	2,1
	2007	86,1	9,0	3,4	1,4
Romunija	1997	87,0	7,6	4,1	1,4
	2007	89,6	5,5	3,8	1,1
Slovaška	1997	77,1	11,1	5,5	6,3
	2007	85,1	8,3	3,8	2,8
Slovenija	1997	85,7	6,8	6,3	1,1
	2007	91,0	5,7	2,7	0,6
Srbija	2007	95,2	3,0	0,9	0,9
Ukrajina	1997	84,3	6,1	5,2	4,4
	2007	82,1	9,3	6,3	2,3
V Nemčija	1997	89,7	5,5	3,8	0,9
	2007	95,7	1,7	2,1	0,4
Z Nemčija	2007	89,0	8,7	1,7	0,6

57e.**z nekom svetim***Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

	nikoli v življenju	enkrat ali dvakrat	večkrat	pogosto
Aufbruch, 2007	1	2	3	4
Belorusija	93,8	4,4	1,3	0,5
Bolgarija	81,1	14,0	3,5	1,4
Češka	96,1	2,3	1,2	0,4
Hrvaška	90,5	6,6	2,3	0,6
Litva	96,0	3,5	,3	0,2
Madžarska	91,1	5,6	2,9	0,4
Moldavija	82,9	11,0	4,9	1,2
Poljska	91,1	5,8	2,2	0,9
Romunija	90,0	5,6	3,5	0,9
Slovaška	89,0	5,9	3,1	2,0
Slovenija	88,3	7,1	4,1	0,5
Srbija	90,7	7,0	1,1	1,1
Ukrajina	84,5	8,9	4,5	2,1
V Nemčija	94,8	3,3	1,4	0,6
Z Nemčija	92,5	5,2	1,4	1,0

58. Ali imate vi osebno v lasti, oz. ali imate v stanovanju eno ali več od naslednjih predmetov?

<i>Samo za katolike in ortodoksne vernike:</i>	imam	jaz osebno nimam,	jaz osebno nimam,
	jaz osebno	imam pa v stanovanju	niti ni v stanovanju
a. svete podobe – ikone	1	2	3
b. križ	1	2	3
c. Biblijo	1	2	3
d. rožni venec	1	2	3
e. molitvenik ali cerkveno pesmarico	1	2	3
f. stvari za srečo	1	2	3
g. blagoslovljeno vodo	1	2	3
h. blagoslovljene predmete (npr. blagoslovljene sveče, medaljone, spominke na svete kraje)	1	2	3

58a.

svete podobe – ikone

<i>Samo za katolike in ortodoksne vernike:</i>	imam	jaz osebno nimam,	jaz osebno nimam,
	jaz osebno	imam pa v stanovanju	niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	52,1	35,9	12,1
Bolgarija	43,2	42,4	14,4
Češka	20,0	13,1	66,9
Hrvaška	49,3	32,7	18,0
Litva	25,2	24,9	50,0
Madžarska	27,4	19,3	53,4
Moldavija	50,9	43,3	5,9
Poljska	65,1	23,9	11,0
Romunija	56,9	31,4	11,7
Slovaška	38,6	26,7	34,7
Slovenija	32,1	26,2	41,8
Srbija	40,5	44,5	15,0
Ukrajina	52,6	37,9	9,5
V Nemčija	7,8	3,7	88,6
Z Nemčija	17,0	9,1	73,9

58b.**križ**

*Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	59,2	18,2	22,6
Bolgarija	37,6	27,2	35,2
Češka	22,9	19,0	58,1
Hrvaška	49,2	36,3	14,4
Litva	33,1	31,9	34,9
Madžarska	29,1	24,4	46,5
Moldavija	58,6	29,5	11,9
Poljska	70,3	24,0	5,7
Romunija	46,4	28,0	25,6
Slovaška	46,0	32,4	21,7
Slovenija	36,8	30,2	33,0
Srbija	45,3	31,1	23,6
Ukrajina	55,6	25,3	19,0
V Nemčija	17,8	6,6	75,6
Z Nemčija	43,8	15,6	40,5

58c.**Biblijo**

*Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	30,0	34,8	35,2
Bolgarija	24,9	27,8	47,2
Češka	23,1	19,2	57,7
Hrvaška	36,1	38,0	25,8
Litva	25,3	21,2	53,5
Madžarska	38,8	25,4	35,8
Moldavija	31,0	36,5	32,5
Poljska	62,7	24,6	12,8
Romunija	48,9	33,0	18,1
Slovaška	38,4	28,2	33,4
Slovenija	29,7	30,5	39,9
Srbija	21,3	25,3	53,4
Ukrajina	46,3	39,0	14,7
V Nemčija	37,8	9,7	52,5
Z Nemčija	59,1	14,5	26,4

58d.**rožni venec**

*Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	9,9	7,5	82,7
Bolgarija	4,0	5,5	90,5
Češka	17,3	13,7	69,0
Hrvaška	55,5	29,6	14,9
Litva	36,5	25,6	37,9
Madžarska	21,8	21,4	56,8
Moldavija	6,5	12,0	81,5
Poljska	75,1	17,5	7,4
Romunija	23,4	16,8	59,8
Slovaška	40,7	24,7	34,6
Slovenija	30,3	25,6	44,0
Srbija	39,5	20,3	40,2
Ukrajina	16,6	18,4	65,0
V Nemčija	7,0	2,9	90,1
Z Nemčija	25,5	7,5	67,0

58e.**molitvenik ali****cerkveno pesmarico**

*Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	27,0	28,9	44,1
Bolgarija	7,1	9,9	83,0
Češka	17,6	13,6	68,9
Hrvaška	36,0	33,1	30,9
Litva	38,8	29,9	31,3
Madžarska	33,6	21,6	44,8
Moldavija	30,6	35,7	33,7
Poljska	73,7	18,4	7,9
Romunija	52,5	30,3	17,1
Slovaška	51,8	25,0	23,1
Slovenija	23,3	23,4	53,3
Srbija	18,6	20,5	60,9
Ukrajina	35,6	31,3	33,2
V Nemčija	27,5	5,4	67,1
Z Nemčija	53,5	10,2	36,3

58f.**stvari za srečo***Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	16,9	8,0	75,1
Bolgarija	15,8	10,1	74,1
Češka	17,7	10,6	71,7
Hrvaška	18,5	12,8	68,7
Litva	20,1	10,7	69,2
Madžarska	24,1	15,3	60,6
Moldavija	14,4	11,0	74,6
Poljska	14,5	10,0	75,5
Romunija	22,3	14,1	63,6
Slovaška	29,4	16,8	53,8
Slovenija	37,4	21,3	41,3
Srbija	7,2	7,3	85,5
Ukrajina	11,6	13,9	74,5
V Nemčija	32,4	7,0	60,7
Z Nemčija	45,0	6,6	48,5

58g.**blagoslovljeno vodo***Samo za katolike in
ortodoksne vernike:*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	35,9	44,2	19,8
Bolgarija	16,1	28,1	55,8
Češka	3,7	3,8	92,5
Hrvaška	29,2	33,4	37,4
Litva	18,3	15,6	66,1
Madžarska	6,4	5,0	88,5
Moldavija	41,8	45,3	12,9
Poljska	44,3	23,3	32,4
Romunija	39,1	32,5	28,4
Slovaška	25,6	17,1	57,4
Slovenija	14,0	13,6	72,4
Srbija	20,7	33,6	45,7
Ukrajina	40,2	42,2	17,5
V Nemčija	2,3	1,7	95,9
Z Nemčija	7,7	6,8	85,5

58h.**blagoslovljene predmete***Samo za katolike in**ortodoksne vernike:*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	32,9	30,4	36,7
Bolgarija	26,6	26,8	46,5
Češka	10,7	7,2	82,0
Hrvaška	43,5	32,6	23,9
Litva	36,3	30,4	33,2
Madžarska	16,6	13,3	70,1
Moldavija	35,1	38,1	26,8
Poljska	67,9	18,9	13,3
Romunija	41,2	26,5	32,4
Slovaška	31,9	20,9	47,1
Slovenija	24,8	23,1	52,0
Srbija	25,7	32,9	41,3
Ukrajina	35,3	30,8	33,9
V Nemčija	7,4	3,3	89,3
Z Nemčija	21,8	11,0	67,2

Na vprašanja 59. do 63. so odgovarjali samo muslimani!

**59. Ali ste kot otrok ali kasneje obiskovali pouk o Koranu?
Če da, koliko časa (vse skupaj)?**

- 1 – ves čas osnovnega šolanja
- 2 – nekaj let
- 3 – nekaj mesecev
- 4 – nekaj tednov
- 5 – priložnostno, ob posameznih prilikah
- 6 – nisem obiskoval pouka

<i>Odgovarjajo samo muslimani!</i>	ves čas osnovnega šolanja	nekaj let	nekaj mesecev	nekaj tednov	prilož- nostno, ob posameznih prilikah	nisem obiskoval pouka
<i>Aufbruch, 2007</i>	1	2	3	4	5	6
Belorusija	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0	0,0
Bolgarija	6,5	4,0	5,6	1,6	15,3	66,9
Hrvaška	22,2	33,3	0,0	0,0	11,1	33,3
Litva	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Moldavija	0,0	0,0	50,0	0,0	0,0	50,0
Romunija	0,0	33,3	0,0	0,0	0,0	66,7
Slovenija	21,1	31,6	5,3	5,3	31,6	5,3
Srbija	6,1	12,1	9,1	3,0	27,3	42,4
Ukrajina	0,0	0,0	25,0	0,0	25,0	50,0
V Nemčija	40,0	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Z Nemčija	40,0	20,0	20,0	0,0	0,0	20,0

60. Kako pogosto obiskujete mošejo?

- 1 – enkrat tedensko
- 2 – enkrat mesečno
- 3 – redkeje
- 4 – nikoli

<i>Odgovarjajo samo muslimani!</i>	enkrat tedensko	enkrat mesečno	redkeje	nikoli
<i>Aufbruch, 2007</i>	1	2	3	4
Belorusija	0,0	25,0	25,0	50,0
Bolgarija	12,9	6,5	29,8	50,8
Hrvaška	11,1	11,1	55,6	22,2
Litva	0,0	0,0	0,0	100,0
Moldavija	0,0	0,0	100,0	0,0
Romunija	33,3	0,0	33,3	33,3
Slovenija	10,5	31,6	57,9	0,0
Srbija	24,2	12,1	36,4	27,3
Ukrajina	0,0	0,0	75,0	25,0
V Nemčija	40,0	40,0	20,0	0,0
Z Nemčija	40,0	20,0	40,0	0,0

**61. Katere od naštetih verskih obveznosti opravljate?
(možnih je več odgovorov)**

- 1 – molitev
- 2 – poznavanje vere
- 3 – post
- 4 – miloščina
- 5 – romanje v Meko

<i>Odgovarjaj samo muslimani!</i>	molitev	poznavanje vere	post	miloščina	romanje v Meko
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5
Belorusija	100,0	75,0	100,0	50,0	25,0
Bolgarija	75,8	13,7	44,4	54,0	2,4
Hrvaška	22,2	22,2	33,3	11,1	11,1
Litva	100,0	50,0	50,0	50,0	0,0
Moldavija	0,0	100,0	50,0	100,0	0,0
Romunija	66,7	0,0	100,0	0,0	0,0
Slovenija	89,5	52,6	57,9	31,6	10,5
Srbija	63,6	48,5	78,8	54,5	6,1
Ukrajina	25,0	75,0	25,0	0,0	0,0
V Nemčija	80,0	20,0	80,0	60,0	0,0
Z Nemčija	80,0	20,0	100,0	40,0	0,0

62. Kako pogosto molite?

- 1 – večkrat dnevno
- 2 – dnevno
- 3 – enkrat ali večkrat tedensko
- 4 – vsaj enkrat na mesec
- 5 – večkrat na leto (ob velikih praznikih)
- 6 – redko
- 7 – nikoli

Odgovarjajo <i>samo muslimani!</i>	večkrat dnevno	dnevno	enkrat ali		večkrat na leto	redko	nikoli
			večkrat tedensko	vsaj enkrat na mesec			
Aufbruch, 2007	1	2	3	4	5	6	7
Belorusija	50,0	0,0	25,0	25,0	0,0	0,0	0,0
Bolgarija	16,9	12,9	15,3	14,5	18,5	7,3	14,5
Hrvaška	0,0	0,0	22,2	0,0	33,3	11,1	33,3
Litva	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Moldavija	0,0	0,0	50,0	0,0	50,0	0,0	0,0
Romunija	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Slovenija	26,3	26,3	15,8	15,8	0,0	15,8	0,0
Srbija	27,3	18,2	15,2	12,1	15,2	12,1	0,0
Ukrajina	25,0	25,0	0,0	25,0	0,0	25,0	0,0
V Nemčija	20,0	40,0	40,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Z Nemčija	40,0	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

63. Ali imate vi osebno v lasti, oz. ali imate v stanovanju eno ali več od naslednjih predmetov?

<i>Odgovarjajo samo muslimani!</i>	imam	jaz osebno nimam,	jaz osebno nimam,
	jaz osebno	imam pa v stanovanju	niti ni v stanovanju
a. kamen proti prekletstvu	1	2	3
b. Koran	1	2	3
c. molilno verižico	1	2	3
d. stvari za srečo	1	2	3
e. molilni tepih	1	2	3

63a.

kamen proti prekletstvu

<i>Odgovarjajo samo muslimani!</i>	imam	jaz osebno nimam,	jaz osebno nimam,
	jaz osebno	imam pa v stanovanju	niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	25,0	25,0	50,0
Bolgarija	7,3	4,0	88,7
Hrvaška	33,3	11,1	55,6
Litva	50,0	50,0	0,0
Moldavija	0,0	0,0	100,0
Romunija	0,0	0,0	100,0
Slovenija	0,0	0,0	100,0
Srbija	9,7	19,4	71,0
Ukrajina	50,0	0,0	50,0
V Nemčija	0,0	0,0	100,0
Z Nemčija	20,0	40,0	40,0

63b.**Koran**

*Odgovarjajo
samo muslimani!*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	50,0	25,0	25,0
Bolgarija	27,4	30,6	41,9
Hrvaška	33,3	22,2	44,4
Litva	100,0	0,0	0,0
Moldavija	100,0	0,0	0,0
Romunija	100,0	0,0	0,0
Slovenija	52,6	31,6	15,8
Srbija	31,3	37,5	31,3
Ukrajina	66,7	33,3	0,0
V Nemčija	100,0	0,0	0,0
Z Nemčija	40,0	60,0	0,0

63c.**molilno verižico**

*Odgovarjajo
samo muslimani!*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	100,0	0,0	0,0
Bolgarija	32,3	29,8	37,9
Hrvaška	44,4	22,2	33,3
Litva	50,0	50,0	0,0
Moldavija	100,0	0,0	0,0
Romunija	66,7	0,0	33,3
Slovenija	63,2	15,8	21,1
Srbija	25,8	38,7	35,5
Ukrajina	50,0	0,0	50,0
V Nemčija	80,0	0,0	20,0
Z Nemčija	60,0	40,0	0,0

63d.**stvari za srečo***Odgovarjajo**samo muslimani!*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	75,0	0,0	25,0
Bolgarija	18,5	17,7	63,7
Hrvaška	0,0	11,1	88,9
Litva	50,0	50,0	0,0
Moldavija	0,0	0,0	100,0
Romunija	33,3	0,0	66,7
Slovenija	44,4	22,2	33,3
Srbija	16,1	16,1	67,7
Ukrajina	0,0	0,0	100,0
V Nemčija	40,0	20,0	40,0
Z Nemčija	60,0	20,0	20,0

63e.**molilni tepih***Odgovarjajo**samo muslimani!*

	imam jaz osebno	jaz osebno nimam, imam pa v stanovanju	jaz osebno nimam, niti ni v stanovanju
Aufbruch, 2007	1	2	3
Belorusija	75,0	25,0	0,0
Bolgarija	25,0	25,8	49,2
Hrvaška	11,1	44,4	44,4
Litva	100,0	0,0	0,0
Moldavija	100,0	0,0	0,0
Romunija	0,0	0,0	100,0
Slovenija	26,3	36,8	36,8
Srbija	16,1	41,9	41,9
Ukrajina	0,0	0,0	100,0
V Nemčija	80,0	20,0	0,0
Z Nemčija	60,0	20,0	20,0

64. In kako gledate na naslednje trditve? Na razpolago imate 5-stopenjsko lestvico, na kateri 5 pomeni popolno soglasje s trditvijo; 1 pomeni, da trditev v celoti odklanjate; preostale tri vrednosti ležijo med tema dvema.

<i>Odgovarjajo vsi!</i>		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
a.	Kjer je stroga avtoriteta, tam je tudi pravičnost.	1	2	3	4	5
b.	Najpomembnejše, česar se morajo otroci naučiti, je poslušnost.	1	2	3	4	5
c.	Govori in odloča naj človek šele po tem, ko si je s pomočjo trdega dela pridobil določen položaj.	1	2	3	4	5
d.	Preveč svobode, ki jo danes uživajo mladi ljudje, zagotovo ne pomeni nič dobrega.	1	2	3	4	5
e.	Smisel življenja je, da si pridobiš ugleden položaj.	1	2	3	4	5
f.	Varnost in blagostanje sta pomembnejša kot svoboda.	1	2	3	4	5
g.	Poklic je namenjen predvsem temu, da si zagotovimo zanesljiv dohodek.	1	2	3	4	5
h.	Življenje si je treba narediti prijetno, kot je le mogoče.	1	2	3	4	5
i.	Pomembno je, da je človek srečen. Kako pa to doseže, je njegova stvar.	1	2	3	4	5
k.	Vsak mora svoje probleme rešiti.	1	2	3	4	5

<i>Odgovarjajo vsi!</i>		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
l.	Tistim, ki imajo več, bi smeli nekaj vzeti, da bi razdelili med tiste, ki so tega potrebni.	1	2	3	4	5
m.	Razlike v dohodkih bi morali zmanjšati.	1	2	3	4	5
n.	Če bi se vsi nekaj odpovedali, bi kmalu ne bilo več revščine.	1	2	3	4	5
o.	Najpomembnejše, česar bi se morali naučiti otroci, je nesebičnost.	1	2	3	4	5
p.	Nesebičnosti se človek najbolje nauči v družini.	1	2	3	4	5
q.	Brez družine se ne moremo naučiti, kako reševati spore.	1	2	3	4	5
r.	S smrtjo je vsega konec.	1	2	3	4	5
s.	Upam, da obstaja posmrtno življenje.	1	2	3	4	5
t.	Ljudje bodo s telesom in dušo od mrtvih vstali.	1	2	3	4	5
u.	Življenje ima le en smisel, ker je Bog.	1	2	3	4	5
v.	Smisel življenja je, da poizkušamo, kako bi ga čim bolj izkoristili.	1	2	3	4	5
w.	Ne vem, zakaj človek živi.	1	2	3	4	5

64a.						
Kjer je stroga avtoriteta, tam je tudi pravičnost.		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	11,6	13,2	33,6	26,1	15,5
Bolgarija	2007	10,8	6,8	27,7	25,3	29,4
Češka	1997	15,7	22,5	35,6	18,2	8,0
	2007	17,6	13,3	27,6	24,1	17,5
Hrvaška	1997	25,1	19,0	28,3	15,5	12,1
	2007	16,3	13,9	28,2	21,5	20,1
Litva	1997	13,7	27,4	27,8	20,6	10,6
	2007	12,9	7,1	27,1	30,4	22,5
Madžarska	1997	28,8	12,8	31,4	14,0	13,0
	2007	24,7	12,9	31,4	15,3	15,7
Moldavija	2007	12,5	9,9	25,5	24,8	27,3
Poljska	1997	7,8	10,3	31,8	22,9	27,2
	2007	4,7	7,1	21,1	32,5	34,7
Romunija	1997	26,9	10,4	28,9	13,6	20,2
	2007	14,6	9,6	22,5	20,3	33,0
Slovaška	1997	26,0	17,0	33,9	12,1	11,0
	2007	13,9	17,0	32,5	22,7	14,0
Slovenija	1997	34,5	13,8	30,3	9,1	12,2
	2007	13,1	20,8	31,8	23,2	11,1
Srbija	2007	18,0	12,7	27,5	19,2	22,7
Ukrajina	1997	13,6	12,8	27,9	27,1	18,7
	2007	11,4	6,7	21,7	20,9	39,4
V Nemčija	1997	28,2	22,5	31,8	14,1	3,4
	2007	19,4	18,8	38,6	16,5	6,7
Z Nemčija	2007	27,9	25,5	26,8	16,2	3,6

64b.

**Najpomembnejše, česar
se morajo otroci naučiti,
je poslušnost.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	3,5	10,5	31,2	31,0	23,7
Bolgarija	2007	17,0	15,8	26,7	23,4	17,1
Češka	1997	9,8	16,1	26,4	30,3	17,4
	2007	5,7	7,5	23,2	33,7	29,9
Hrvaška	1997	14,1	14,6	23,4	26,6	21,3
	2007	7,9	11,4	26,1	26,2	28,4
Litva	1997	6,1	17,3	22,6	32,3	21,6
	2007	7,1	5,3	21,4	33,1	33,3
Madžarska	1997	12,7	10,3	27,2	23,8	26,1
	2007	7,5	8,1	28,5	24,8	31,1
Moldavija	2007	3,7	3,3	13,1	26,8	53,1
Poljska	1997	7,7	10,5	23,7	26,7	31,4
	2007	3,5	8,7	17,1	32,7	37,9
Romunija	1997	20,0	13,3	28,9	17,1	20,6
	2007	0,8	1,0	5,8	17,4	75,0
Slovaška	1997	6,8	11,6	25,2	24,4	32,0
	2007	4,4	10,6	25,4	31,4	28,2
Slovenija	1997	18,7	12,2	21,8	19,0	28,3
	2007	6,5	13,1	26,5	32,3	21,6
Srbija	2007	6,4	8,6	22,2	26,2	36,7
Ukrajina	1997	9,2	15,1	31,1	27,3	17,2
	2007	3,4	3,6	18,2	27,3	47,5
V Nemčija	1997	17,8	19,1	33,7	19,9	9,5
	2007	8,1	13,2	34,0	28,8	15,9
Z Nemčija	2007	8,0	16,2	40,9	25,3	9,7

64c.

**Govori in odloča naj človek
šeše po tem, ko si je s pomočjo**

trdega dela pridobil

določen položaj.

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	4,0	10,1	26,6	33,7	25,6
Bolgarija	2007	8,6	10,6	26,7	29,2	24,9
Češka	1997	8,7	20,8	29,2	28,9	12,4
	2007	8,9	10,2	24,2	33,5	23,2
Hrvaška	1997	30,6	19,0	24,5	16,0	9,9
	2007	25,0	16,3	24,2	20,3	14,2
Litva	1997	4,4	12,5	28,5	35,0	19,6
	2007	3,8	7,1	26,3	34,5	28,3
Madžarska	1997	20,6	14,0	29,4	20,7	15,2
	2007	26,1	13,6	32,1	14,7	13,4
Moldavija	2007	3,1	6,4	20,8	33,4	36,2
Poljska	1997	12,0	11,1	27,2	26,7	23,0
	2007	6,8	12,3	22,5	32,9	25,5
Romunija	1997	7,9	5,6	25,2	21,4	39,8
	2007	3,1	3,8	16,5	26,8	49,8
Slovaška	1997	22,1	18,9	33,8	15,9	9,3
	2007	16,5	23,2	34,2	18,4	7,7
Slovenija	1997	13,4	11,1	25,6	19,7	30,2
	2007	5,9	12,3	31,5	29,0	21,4
Srbija	2007	11,3	10,7	30,6	25,3	22,3
Ukrajina	1997	6,4	9,1	29,8	31,9	22,9
	2007	4,2	4,9	21,2	27,2	42,5
V Nemčija	1997	21,0	25,2	32,7	15,9	5,2
	2007	19,2	22,8	32,1	18,6	7,3
Z Nemčija	2007	21,5	23,2	31,4	18,1	5,9

64d.

**Preveč svobode, ki jo
danes uživajo mladi ljudje,
zagotovo ne pomeni
nič dobrega.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	11,0	17,5	23,5	26,6	21,4
Bolgarija	2007	7,2	9,7	22,2	24,4	36,5
Češka	1997	9,7	20,6	26,9	27,6	15,2
	2007	10,9	11,5	22,5	30,4	24,6
Hrvaška	1997	17,6	16,1	26,8	19,7	19,8
	2007	7,6	10,7	24,6	26,0	31,1
Litva	1997	7,2	18,3	24,0	32,1	18,4
	2007	9,6	13,4	21,5	32,9	22,5
Madžarska	1997	9,7	11,9	26,2	18,3	34,0
	2007	10,2	11,5	29,0	20,1	29,2
Moldavija	2007	4,5	7,6	22,4	26,9	38,6
Poljska	1997	11,7	12,8	27,7	22,8	25,0
	2007	5,7	11,4	20,7	30,8	31,4
Romunija	1997	12,7	8,8	24,6	15,9	37,9
	2007	9,2	8,2	20,2	23,6	38,8
Slovaška	1997	10,1	14,4	29,8	23,0	22,8
	2007	6,4	12,7	23,5	31,0	26,4
Slovenija	1997	16,4	14,9	26,4	17,6	24,7
	2007	7,5	13,9	26,7	28,2	23,7
Srbija	2007	9,7	9,9	24,8	22,4	33,3
Ukrajina	1997	13,7	17,2	25,2	26,3	17,6
	2007	7,4	9,2	20,5	21,5	41,4
V Nemčija	1997	8,6	15,0	33,4	24,1	18,9
	2007	6,9	11,3	30,1	28,8	22,8
Z Nemčija	2007	6,3	12,4	32,7	28,9	19,8

64e.

**Smisel življenja je,
da si pridobiš
ugleden položaj.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	8,2	11,3	26,9	31,0	22,6
Bolgarija	2007	7,2	9,6	31,9	30,5	20,8
Češka	1997	16,8	29,4	33,0	15,9	4,9
	2007	13,8	14,7	35,0	24,5	12,0
Hrvaška	1997	27,4	23,5	26,3	14,9	7,8
	2007	25,0	24,6	28,5	16,0	5,9
Litva	1997	6,2	18,8	37,1	27,6	10,4
	2007	6,6	10,4	29,3	32,5	21,3
Madžarska	1997	29,9	17,0	32,0	15,0	6,1
	2007	28,4	16,5	30,7	15,8	8,6
Moldavija	2007	5,2	8,7	21,8	34,0	30,3
Poljska	1997	8,7	13,9	32,5	27,9	17,0
	2007	7,6	12,8	22,8	35,7	21,1
Romunija	1997	12,7	8,1	25,7	21,2	32,2
	2007	4,8	6,6	21,6	28,0	38,9
Slovaška	1997	16,8	20,8	38,5	15,8	8,0
	2007	10,8	17,6	39,7	23,4	8,6
Slovenija	1997	27,7	16,7	26,8	15,2	13,6
	2007	7,9	21,5	35,6	24,9	10,2
Srbija	2007	14,2	16,0	30,1	23,2	16,6
Ukrajina	1997	20,6	21,7	32,4	17,1	8,2
	2007	7,4	7,9	25,0	23,7	36,0
V Nemčija	1997	19,1	19,5	35,6	19,6	6,2
	2007	15,5	22,8	33,4	21,5	6,7
Z Nemčija	2007	18,6	24,1	36,7	17,1	3,4

64f.

**Varnost in blagostanje
sta pomembnejša
kot svoboda.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	11,2	14,4	34,4	21,9	18,1
Bolgarija	2007	20,0	21,7	28,8	17,2	12,2
Češka	1997	24,8	29,7	32,2	10,5	2,8
	2007	19,9	26,9	31,9	13,8	7,5
Hrvaška	1997	32,2	21,7	27,2	9,7	9,2
	2007	20,8	21,0	29,2	17,8	11,2
Litva	1997	9,1	25,5	33,3	22,3	9,8
	2007	12,8	15,1	28,7	29,0	14,4
Madžarska	1997	20,3	16,1	36,1	15,7	11,8
	2007	19,5	13,1	36,9	19,4	11,0
Moldavija	2007	9,3	14,7	27,8	24,2	24,1
Poljska	1997	20,0	19,6	34,0	16,1	10,4
	2007	15,9	23,6	28,0	21,5	11,0
Romunija	1997	31,1	11,9	32,8	8,8	15,4
	2007	22,4	14,3	23,6	17,2	22,5
Slovaška	1997	23,5	23,0	35,2	10,3	8,0
	2007	14,7	26,1	38,3	14,5	6,4
Slovenija	1997	35,2	18,8	24,3	9,9	11,8
	2007	16,2	27,8	31,8	17,1	7,1
Srbija	2007	29,4	20,3	25,0	14,2	11,1
Ukrajina	1997	18,8	18,4	33,4	19,4	9,9
	2007	10,9	8,9	28,8	21,0	30,4
V Nemčija	1997	12,5	17,4	40,3	20,2	9,6
	2007	11,7	19,8	45,7	15,5	7,3
Z Nemčija	2007	13,7	24,5	40,5	17,7	3,6

64g.

**Poklic je namenjen
predvsem temu, da si
zagotovimo zanesljiv
dohodek.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	2,1	3,8	14,3	35,7	44,0
Bolgarija	2007	1,8	3,5	16,7	32,0	46,0
Češka	1997	4,3	10,5	25,0	32,8	27,4
	2007	3,1	5,3	15,6	37,0	39,0
Hrvaška	1997	4,0	5,1	18,0	35,1	37,8
	2007	1,9	5,1	19,9	31,9	41,2
Litva	1997	1,4	6,5	12,5	40,6	38,9
	2007	3,1	4,7	11,9	32,4	48,0
Madžarska	1997	2,6	3,9	15,6	26,1	51,8
	2007	2,0	4,7	22,5	30,2	40,6
Moldavija	2007	2,5	3,9	12,9	31,6	49,1
Poljska	1997	2,6	4,4	13,2	27,6	52,3
	2007	2,5	8,2	12,5	38,0	38,8
Romunija	1997	4,9	3,2	11,1	17,1	63,7
	2007	2,6	2,5	12,3	28,3	54,4
Slovaška	1997	5,6	11,6	25,0	25,2	32,5
	2007	3,3	9,4	26,9	35,4	25,0
Slovenija	1997	9,7	9,2	22,6	25,1	33,3
	2007	2,7	10,8	27,2	33,7	25,6
Srbija	2007	3,5	4,8	19,2	30,2	42,4
Ukrajina	1997	6,5	8,7	23,3	39,3	22,2
	2007	2,6	4,7	17,1	24,4	51,1
V Nemčija	1997	1,4	4,3	20,3	33,7	40,3
	2007	0,6	5,0	14,6	34,9	44,9
Z Nemčija	2007	1,1	6,8	18,6	38,4	35,0

64h.						
Življenje si je treba narediti prijetno, kot je le mogoče.		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	1,0	4,1	15,2	31,5	48,2
Bolgarija	2007	0,7	0,5	9,5	30,1	59,2
Češka	1997	2,0	4,0	18,3	40,7	34,9
	2007	1,3	1,8	10,3	40,5	46,2
Hrvaška	1997	1,5	2,3	11,2	30,2	54,7
	2007	0,6	1,9	14,1	37,7	45,7
Litva	1997	1,2	4,2	18,1	47,1	29,4
	2007	1,8	3,2	19,2	35,4	40,5
Madžarska	1997	0,8	2,0	10,6	24,0	62,7
	2007	0,4	1,5	16,0	29,4	52,8
Moldavija	2007	1,3	2,6	12,2	33,6	50,4
Poljska	1997	1,8	2,9	16,7	30,2	48,4
	2007	3,9	9,0	22,2	41,2	23,7
Romunija	1997	2,3	2,3	11,0	20,2	64,3
	2007	1,2	1,0	9,2	25,2	63,4
Slovaška	1997	2,1	4,1	15,3	32,5	46,0
	2007	0,7	3,3	20,8	41,7	33,5
Slovenija	1997	1,0	0,9	8,2	20,9	69,0
	2007	0,4	1,4	10,6	34,6	53,0
Srbija	2007	1,1	2,1	11,0	29,0	56,9
Ukrajina	1997	5,7	11,4	25,1	32,7	25,0
	2007	1,4	3,3	15,0	23,4	57,0
V Nemčija	1997	0,7	3,2	20,1	37,8	38,2
	2007	0,6	2,5	17,1	38,6	41,3
Z Nemčija	2007	2,3	4,6	22,6	43,7	26,8

64i.

**Pomembno je, da je človek
srečen. Kako pa to doseže,
je njegova stvar.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	6,0	12,5	23,9	26,3	31,3
Bolgarija	2007	1,9	3,8	19,2	32,4	42,8
Češka	1997	4,5	11,3	29,1	31,9	23,3
	2007	1,9	4,4	17,2	38,1	38,4
Hrvaška	1997	7,1	11,3	25,1	21,5	35,0
	2007	3,6	8,7	20,5	32,8	34,4
Litva	1997	4,8	14,9	23,0	35,2	22,0
	2007	2,8	5,8	24,4	35,0	32,1
Madžarska	1997	12,4	11,4	27,0	24,3	24,9
	2007	13,5	11,7	26,4	24,8	23,6
Moldavija	2007	5,7	9,0	18,9	28,5	37,9
Poljska	1997	5,7	9,4	19,7	26,8	38,5
	2007	7,2	11,8	19,9	36,6	24,5
Romunija	1997	12,2	7,2	25,3	17,9	37,3
	2007	3,1	3,7	14,7	26,9	51,5
Slovaška	1997	8,8	11,9	25,5	28,8	25,0
	2007	4,6	13,3	28,9	33,4	19,8
Slovenija	1997	7,5	7,4	20,3	22,6	42,2
	2007	2,7	6,8	25,4	30,0	35,2
Srbija	2007	2,7	3,9	16,4	24,6	52,5
Ukrajina	1997	10,8	12,8	30,2	30,6	15,5
	2007	6,4	8,0	21,5	21,5	42,5
V Nemčija	1997	3,1	8,5	27,7	32,0	28,7
	2007	1,7	5,6	25,3	34,0	33,4
Z Nemčija	2007	2,5	8,6	24,9	42,4	21,7

64k. Vsak mora svoje		sploh se	ne strinjam	delno se	strinjam	popolnoma
probleme rešiti.		ne strinjam	se	strinjam	se	se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	4,0	9,1	25,4	32,5	29,0
Bolgarija	2007	3,8	8,8	26,4	30,4	30,6
Češka	1997	2,2	9,0	24,6	36,8	27,4
	2007	3,6	6,5	19,2	35,1	35,5
Hrvaška	1997	4,9	9,9	24,1	31,0	30,0
	2007	5,1	10,3	29,4	30,9	24,3
Litva	1997	2,3	8,4	21,0	42,2	26,1
	2007	1,3	4,5	19,7	35,9	38,6
Madžarska	1997	3,2	4,0	15,9	26,0	51,0
	2007	3,9	6,1	24,3	32,3	33,4
Moldavija	2007	4,5	10,6	19,6	31,1	34,1
Poljska	1997	1,4	5,8	16,1	29,8	46,9
	2007	3,2	9,0	14,5	41,1	32,2
Romunija	1997	6,7	5,2	25,1	19,3	43,7
	2007	3,3	4,6	20,5	29,1	42,5
Slovaška	1997	3,9	7,1	20,6	28,2	40,2
	2007	2,1	9,0	25,6	37,4	25,9
Slovenija	1997	3,8	8,9	17,0	25,8	44,5
	2007	0,4	1,8	17,4	36,6	43,8
Srbija	2007	4,2	5,9	28,2	28,0	33,9
Ukrajina	1997	6,7	12,4	26,8	34,6	19,6
	2007	5,7	8,4	24,1	22,3	39,5
V Nemčija	1997	2,7	7,9	26,6	35,6	27,2
	2007	2,9	6,7	21,3	36,3	32,8
Z Nemčija	2007	4,6	10,5	30,4	35,6	19,0

64l.

**Tistim, ki imajo več,
bi smeli nekaj vzeti,
da bi razdelili med tiste,
ki so tega potrebni.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	35,5	22,9	22,4	12,7	6,4
Bolgarija	2007	6,0	8,2	30,5	29,1	26,2
Češka	1997	19,6	22,5	32,2	16,3	9,4
	2007	17,5	16,9	30,3	22,5	12,9
Hrvaška	1997	24,3	16,1	32,1	15,8	11,7
	2007	13,0	15,1	27,3	24,4	20,2
Litva	1997	20,2	32,1	27,1	14,1	6,5
	2007	22,2	25,3	27,7	14,4	10,3
Madžarska	1997	38,5	16,0	24,9	9,9	10,7
	2007	27,3	15,4	28,3	14,5	14,5
Moldavija	2007	22,8	12,8	23,3	22,9	18,2
Poljska	1997	23,9	20,1	29,9	13,1	13,1
	2007	13,7	18,2	24,9	27,3	15,9
Romunija	1997	25,2	14,8	28,7	12,9	18,4
	2007	15,2	11,7	22,1	22,6	28,4
Slovaška	1997	11,8	13,1	34,5	18,0	22,7
	2007	6,9	14,4	34,5	26,3	17,8
Slovenija	1997	20,9	12,7	26,0	13,7	26,8
	2007	5,5	13,1	28,1	27,8	25,5
Srbija	2007	15,4	14,6	32,9	17,3	19,9
Ukrajina	1997	34,8	19,5	24,6	12,9	8,2
	2007	12,0	13,4	23,5	20,1	31,0
V Nemčija	1997	10,1	9,1	33,1	25,3	22,4
	2007	9,2	10,6	25,1	28,4	26,7
Z Nemčija	2007	11,8	12,0	34,2	25,7	16,3

64m.						
Razlike v dohodkih		sploh se ne	ne strinjam	delno se	popolnoma	
bi morali zmanjšati.		strinjam	se	strinjam	strinjam se	se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	14,4	15,8	28,8	24,6	16,5
Bolgarija	2007	3,2	3,8	21,8	30,3	40,9
Češka	1997	10,1	11,5	27,9	25,9	24,6
	2007	11,6	11,3	21,2	31,0	25,0
Hrvaška	1997	5,0	6,8	21,5	27,1	39,5
	2007	3,0	3,9	19,6	30,4	43,1
Litva	1997	4,1	12,9	19,7	36,1	27,3
	2007	5,2	9,2	31,5	28,3	25,8
Madžarska	1997	3,6	4,0	15,9	19,6	57,0
	2007	2,7	2,9	18,8	26,4	49,2
Moldavija	2007	14,7	14,2	20,4	26,2	24,4
Poljska	1997	8,6	10,6	20,3	22,9	37,6
	2007	5,6	9,7	15,6	35,7	33,3
Romunija	1997	14,9	9,3	22,6	14,3	39,0
	2007	8,2	6,7	17,3	24,1	43,7
Slovaška	1997	5,1	6,6	19,9	23,8	44,6
	2007	3,3	4,6	19,9	33,2	39,0
Slovenija	1997	4,8	5,0	15,0	18,7	56,5
	2007	1,6	4,3	19,9	33,9	40,3
Srbija	2007	5,7	6,7	27,5	26,9	33,3
Ukrajina	1997	15,4	14,8	26,7	26,8	16,4
	2007	7,0	8,1	21,1	24,2	39,6
V Nemčija	1997	2,0	5,4	21,2	29,3	42,1
	2007	2,5	2,7	13,4	31,5	49,9
Z Nemčija	2007	4,4	7,8	24,7	35,4	27,8

64n.						
Če bi se vsi nekaj odpovedali, bi kmalu ne bilo več revščine.		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	29,5	26,4	24,4	12,4	7,4
Bolgarija	2007	7,5	9,9	28,0	31,2	23,5
Češka	1997	15,8	22,7	33,8	18,7	9,0
	2007	16,6	17,2	27,9	26,0	12,2
Hrvaška	1997	12,4	11,7	29,4	24,8	21,7
	2007	7,2	9,8	24,2	29,2	29,6
Litva	1997	9,9	24,7	37,1	19,5	8,9
	2007	13,4	17,5	33,2	23,3	12,6
Madžarska	1997	35,1	16,7	24,6	11,1	12,6
	2007	33,1	13,9	24,3	15,0	13,7
Moldavija	2007	20,2	13,6	21,7	24,0	20,6
Poljska	1997	19,6	17,4	32,6	14,6	15,8
	2007	10,8	15,5	28,1	29,0	16,6
Romunija	1997	20,9	10,9	30,6	12,6	25,0
	2007	9,4	8,2	19,1	24,7	38,5
Slovaška	1997	12,3	11,6	27,9	23,7	24,6
	2007	5,5	10,9	28,3	31,7	23,6
Slovenija	1997	12,9	11,0	21,1	19,7	35,3
	2007	4,9	12,5	25,4	29,2	28,0
Srbija	2007	9,3	11,6	29,0	23,8	26,3
Ukrajina	1997	21,0	16,9	31,2	18,4	12,4
	2007	17,4	13,7	23,5	18,8	26,6
V Nemčija	1997	9,3	12,7	27,6	30,1	20,3
	2007	10,6	14,0	27,1	28,6	19,8
Z Nemčija	2007	9,1	19,0	29,3	28,7	13,9

64o.

**Najpomembnejše, česar
bi se morali naučiti otroci,
je nesebičnost.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	3,8	7,6	28,5	36,0	24,2
Bolgarija	2007	1,7	4,1	17,1	36,7	40,5
Češka	1997	2,6	10,7	28,9	37,4	20,4
	2007	2,7	4,9	21,5	40,6	30,3
Hrvaška	1997	4,0	7,6	26,4	35,6	26,6
	2007	1,2	4,7	23,3	36,1	34,7
Litva	1997	1,8	8,3	25,7	43,7	20,6
	2007	2,3	1,8	21,5	42,4	32,0
Madžarska	1997	15,5	17,6	34,0	18,3	14,6
	2007	9,8	9,5	34,3	26,1	20,3
Moldavija	2007	2,5	7,1	18,3	32,7	39,4
Poljska	1997	4,9	8,3	25,6	30,7	30,5
	2007	0,9	3,6	16,8	40,1	38,7
Romunija	1997	10,6	9,2	35,3	19,5	25,4
	2007	4,0	6,0	19,8	27,5	42,8
Slovaška	1997	2,1	6,7	25,3	30,8	35,0
	2007	1,9	4,4	27,3	39,2	27,2
Slovenija	1997	2,9	3,8	22,1	28,7	42,4
	2007	0,6	3,7	25,3	37,5	32,9
Srbija	2007	2,2	4,9	23,7	31,0	38,3
Ukrajina	1997	11,1	13,5	33,1	28,1	14,2
	2007	3,4	4,9	21,6	27,9	42,2
V Nemčija	1997	2,3	6,5	29,5	38,6	23,1
	2007	2,9	7,3	24,4	35,7	29,8
Z Nemčija	2007	1,9	4,9	34,0	37,5	21,7

64p.**Nesebičnosti se človek
najbolje nauči v družini.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	1,0	3,7	19,2	40,1	36,0
Bolgarija	2007	1,1	2,6	11,5	34,2	50,5
Češka	1997	1,4	2,0	17,0	40,3	39,3
	2007	1,4	2,8	13,5	38,5	43,8
Hrvaška	1997	1,5	1,7	13,2	34,3	49,3
	2007	0,5	2,0	14,3	37,3	45,9
Litva	1997	0,4	3,6	14,4	48,8	32,8
	2007	1,3	1,4	18,1	39,2	40,0
Madžarska	1997	2,8	4,7	14,5	25,4	52,6
	2007	2,4	3,6	20,6	28,7	44,7
Moldavija	2007	1,2	4,2	12,0	33,4	49,2
Poljska	1997	1,5	2,6	16,6	33,1	46,2
	2007	0,8	2,4	7,4	39,9	49,4
Romunija	1997	4,2	4,4	22,6	20,0	48,8
	2007	1,7	2,3	15,3	29,9	50,9
Slovaška	1997	1,5	2,9	14,3	27,2	54,2
	2007	0,6	4,8	18,4	39,8	36,4
Slovenija	1997	4,3	3,2	18,7	27,7	46,1
	2007	1,2	4,5	27,6	37,9	28,8
Srbija	2007	1,3	2,6	16,8	32,5	46,9
Ukrajina	1997	5,7	11,1	26,5	33,0	23,8
	2007	1,9	3,5	16,1	27,2	51,4
V Nemčija	1997	1,2	1,5	14,8	40,3	42,2
	2007	1,2	2,9	19,6	35,1	41,3
Z Nemčija	2007	1,3	4,4	17,5	40,7	36,1

64q.**Brez družine se ne moremo naučiti, kako reševati spore.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	3,5	7,6	24,2	35,3	29,5
Bolgarija	2007	6,0	5,1	19,5	30,5	39,0
Češka	1997	2,5	11,4	24,4	35,7	26,0
	2007	3,7	7,7	21,0	35,2	32,5
Hrvaška	1997	6,0	11,3	22,9	28,4	31,4
	2007	3,4	6,4	24,9	31,2	34,1
Litva	1997	2,7	13,3	26,9	37,3	19,9
	2007	5,3	7,2	27,3	35,7	24,4
Madžarska	1997	8,2	6,8	18,8	22,0	44,2
	2007	8,0	7,1	25,7	26,7	32,5
Moldavija	2007	5,9	7,6	19,3	27,6	39,5
Poljska	1997	5,6	7,2	24,4	28,4	34,4
	2007	4,0	7,4	16,3	37,1	35,2
Romunija	1997	10,5	7,8	25,9	14,9	40,9
	2007	3,8	4,6	16,8	29,2	45,5
Slovaška	1997	4,2	6,0	26,1	25,9	37,7
	2007	3,1	7,3	24,6	35,9	29,1
Slovenija	1997	10,3	9,5	26,3	22,3	31,7
	2007	4,4	12,3	31,8	33,0	18,5
Srbija	2007	3,2	6,2	21,9	29,4	39,4
Ukrajina	1997	9,8	12,6	29,0	29,4	19,2
	2007	5,2	5,6	18,7	25,1	45,4
V Nemčija	1997	6,1	8,6	22,2	33,6	29,5
	2007	10,0	14,2	28,2	25,3	22,3
Z Nemčija	2007	7,8	13,9	25,7	32,7	20,0

64r.**S smrtjo****je vsega konec.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	15,2	13,9	26,4	20,1	24,4
Bolgarija	2007	13,2	12,9	23,9	21,1	28,8
Češka	1997	12,6	12,8	25,9	16,8	31,8
	2007	9,8	9,4	15,3	19,9	45,5
Hrvaška	1997	31,8	14,4	24,9	10,4	18,5
	2007	29,4	18,8	21,4	11,6	18,8
Litva	1997	10,8	22,5	29,1	17,6	20,1
	2007	13,1	26,0	23,2	15,4	22,2
Madžarska	1997	19,4	8,8	22,3	9,3	40,2
	2007	20,1	9,7	17,2	12,1	40,9
Moldavija	2007	15,6	13,5	19,1	19,8	32,0
Poljska	1997	28,1	16,2	24,7	11,5	19,5
	2007	20,9	23,6	18,2	18,3	19,1
Romunija	1997	26,3	11,2	30,9	7,0	24,7
	2007	19,3	13,0	19,0	13,5	35,1
Slovaška	1997	24,6	12,6	21,9	11,8	29,2
	2007	23,2	18,0	21,4	15,5	21,9
Slovenija	1997	20,4	10,3	19,6	9,1	40,6
	2007	15,6	20,2	22,8	20,0	21,5
Srbija	2007	15,1	14,0	21,0	17,8	32,3
Ukrajina	1997	23,4	15,5	23,3	21,8	15,9
	2007	25,8	14,5	22,6	12,3	24,8
V Nemčija	1997	8,9	6,5	16,0	11,8	56,8
	2007	10,7	8,4	12,1	15,5	53,2
Z Nemčija	2007	19,4	15,2	25,7	14,1	25,7

64s.**Upam, da obstaja
posmrtno življenje.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	19,1	15,5	28,6	22,7	14,1
Bolgarija	2007	19,6	13,4	29,5	21,2	16,3
Češka	1997	33,0	14,9	29,9	11,3	10,8
	2007	39,5	15,6	20,5	13,3	11,2
Hrvaška	1997	13,0	6,5	24,5	20,4	35,6
	2007	10,3	10,7	21,3	23,4	34,3
Litva	1997	8,6	12,6	34,5	25,4	18,9
	2007	15,3	15,6	30,1	20,7	18,4
Madžarska	1997	31,2	9,0	22,5	12,8	24,5
	2007	29,6	8,5	20,3	16,3	25,3
Moldavija	2007	19,9	10,7	21,8	23,6	24,0
Poljska	1997	5,8	5,6	19,5	23,1	46,1
	2007	6,1	6,8	13,5	35,0	38,6
Romunija	1997	14,1	5,2	29,0	12,1	39,6
	2007	11,5	7,9	21,6	20,4	38,6
Slovaška	1997	22,0	9,5	24,7	13,6	30,3
	2007	14,8	9,8	24,2	24,1	27,1
Slovenija	1997	27,8	7,3	24,5	11,1	29,4
	2007	17,7	20,5	26,7	18,2	16,8
Srbija	2007	21,1	15,0	24,0	18,0	22,1
Ukrajina	1997	23,6	12,5	25,3	24,7	13,8
	2007	12,3	7,7	22,4	19,5	38,2
V Nemčija	1997	47,0	8,5	25,1	8,8	10,6
	2007	44,5	12,5	15,4	13,6	14,0
Z Nemčija	2007	14,6	7,8	24,3	25,7	27,6

64t.**Ljudje bodo s telesom
in dušo od mrtvih vstali.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	24,8	17,3	36,2	13,4	8,3
Bolgarija	2007	23,1	18,1	33,5	15,9	9,4
Češka	1997	44,8	16,2	26,2	5,1	7,6
	2007	51,4	18,1	16,7	8,6	5,2
Hrvaška	1997	20,3	6,2	39,3	15,0	19,2
	2007	24,1	17,9	24,7	14,0	19,3
Litva	1997	12,2	19,1	44,8	14,5	9,5
	2007	15,9	18,6	27,3	23,3	14,9
Madžarska	1997	48,6	8,9	22,8	8,3	11,4
	2007	49,2	10,8	19,7	10,7	9,7
Moldavija	2007	26,1	11,3	27,0	19,3	16,4
Poljska	1997	10,6	8,3	30,4	20,2	30,5
	2007	12,4	11,9	23,5	26,1	26,1
Romunija	1997	19,0	5,1	44,3	8,0	23,6
	2007	19,5	12,6	25,7	16,4	25,9
Slovaška	1997	29,6	13,1	29,5	9,0	18,8
	2007	25,4	14,4	25,6	17,2	17,4
Slovenija	1997	45,2	8,8	28,8	6,1	11,1
	2007	33,1	26,1	21,6	11,9	7,3
Srbija	2007	23,3	17,6	23,8	17,1	18,2
Ukrajina	1997	24,0	16,1	29,4	19,0	11,5
	2007	17,3	10,2	25,5	17,0	30,0
V Nemčija	1997	61,9	6,7	23,0	4,8	3,6
	2007	63,3	13,4	10,2	7,9	5,2
Z Nemčija	2007	37,1	19,2	24,5	9,7	9,5

64u.						
Življenje ima le en smisel, ker je Bog.		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	9,6	11,5	38,4	23,2	17,3
Bolgarija	2007	14,2	12,5	39,7	20,7	12,9
Češka	1997	46,0	17,6	12,3	10,3	13,8
	2007	49,3	16,0	16,8	9,8	8,1
Hrvaška	1997	10,5	5,9	16,3	22,2	45,1
	2007	9,0	10,7	19,3	26,8	34,2
Litva	1997	7,1	11,3	25,3	33,0	23,2
	2007	8,2	15,0	33,5	25,6	17,7
Madžarska	1997	41,5	11,2	22,2	11,7	13,5
	2007	44,1	14,7	21,8	10,1	9,4
Moldavija	2007	5,0	6,0	16,5	29,8	42,6
Poljska	1997	5,7	6,9	25,7	23,8	37,9
	2007	5,5	6,7	20,1	36,2	31,5
Romunija	1997	8,6	5,8	19,6	18,0	48,1
	2007	3,6	3,1	15,7	24,7	52,9
Slovaška	1997	26,7	13,3	22,4	15,3	22,3
	2007	19,2	13,5	28,2	20,4	18,7
Slovenija	1997	42,2	13,6	18,1	10,9	15,2
	2007	36,1	23,4	22,1	11,4	7,0
Srbija	2007	19,8	16,4	30,6	17,4	15,9
Ukrajina	1997	15,5	13,0	26,0	26,6	18,9
	2007	6,1	5,6	21,6	21,1	45,7
V Nemčija	1997	67,1	8,6	11,2	7,0	6,1
	2007	56,4	16,3	13,4	6,5	7,3
Z Nemčija	2007	24,3	19,4	28,9	17,7	9,7

64v.

**Smisel življenja je,
da poizkušamo, kako
bi ga čim bolj izkoristili.**

		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	5,2	8,5	33,2	34,0	19,0
Bolgarija	2007	1,4	3,1	17,4	38,4	39,7
Češka	1997	12,7	15,9	28,9	24,8	17,6
	2007	6,2	4,4	20,4	41,8	27,2
Hrvaška	1997	1,1	3,9	11,3	30,0	53,7
	2007	2,1	2,6	13,5	33,9	47,9
Litva	1997	3,5	10,1	27,1	38,8	20,5
	2007	5,9	7,1	26,8	34,3	25,9
Madžarska	1997	3,2	3,3	13,3	26,2	54,0
	2007	3,4	2,8	16,6	33,1	44,1
Moldavija	2007	3,2	3,6	18,1	34,9	40,1
Poljska	1997	2,1	4,6	19,2	36,4	37,7
	2007	5,3	7,5	19,2	41,9	26,1
Romunija	1997	5,1	2,6	15,5	19,4	57,3
	2007	1,2	2,1	11,2	27,7	57,8
Slovaška	1997	11,6	8,8	28,0	21,9	29,8
	2007	3,6	7,6	30,6	34,3	23,9
Slovenija	1997	5,7	6,3	17,5	24,0	46,5
	2007	4,3	7,2	22,9	34,5	31,1
Srbija	2007	2,2	3,7	16,9	29,0	48,3
Ukrajina	1997	13,0	14,1	28,9	28,5	15,5
	2007	4,6	6,4	23,6	25,0	40,5
V Nemčija	1997	6,1	6,3	25,9	35,2	26,4
	2007	3,3	3,6	22,8	36,9	33,4
Z Nemčija	2007	5,5	7,2	28,5	39,4	19,4

64w. Ne vem, zakaj človek živi.		sploh se ne strinjam	ne strinjam se	delno se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
Aufbruch 1997, 2007		1	2	3	4	5
Belorusija	2007	27,9	25,3	31,8	8,9	6,1
Bolgarija	2007	45,7	23,0	22,3	5,7	3,3
Češka	1997	48,6	27,9	16,0	4,7	2,8
	2007	38,9	26,3	22,0	8,5	4,3
Hrvaška	1997	53,8	17,2	14,4	6,6	8,0
	2007	47,0	24,5	16,8	5,7	6,0
Litva	1997	19,5	38,0	26,1	10,9	5,5
	2007	30,0	29,0	27,5	8,2	5,3
Madžarska	1997	56,5	12,5	18,9	5,7	6,5
	2007	53,2	17,5	20,3	4,5	4,6
Moldavija	2007	28,7	17,4	28,5	14,2	11,2
Poljska	1997	51,3	17,2	19,0	6,7	5,8
	2007	48,5	24,1	15,5	8,5	3,4
Romunija	1997	49,9	14,8	15,3	7,7	12,4
	2007	34,5	20,7	23,4	8,6	12,9
Slovaška	1997	60,2	17,4	15,3	2,9	4,1
	2007	57,0	22,7	15,1	2,9	2,3
Slovenija	1997	63,5	11,0	13,4	5,2	6,9
	2007	42,3	29,3	19,6	5,5	3,3
Srbija	2007	57,0	16,9	15,5	5,3	5,5
Ukrajina	1997	28,5	21,5	27,7	15,8	6,4
	2007	33,4	17,0	24,4	10,8	14,4
V Nemčija	1997	52,7	21,0	20,1	4,0	2,2
	2007	46,4	25,7	17,5	7,1	3,3
Z Nemčija	2007	38,2	28,9	25,7	5,5	1,7

2.0

**UTRJEVANJE DEMOKRACIJE V
SREDNJI IN VZHODNI EVROPI
Consolidation of Democracy
in Central and Eastern
Europe, 1991/1999**

2.1

Primerjalno raziskovanje demokratske transformacije v Srednji in Vzhodni Evropi

Niko Toš

Povzetek

V sestavku so prikazani koncepti in predpostavke v zvezi s potekom demokratizacije v državah Srednje in Vzhodne Evrope v času po družbenih spremembah. Nakazani so koncept splošne neusklajenosti, strukturalistični koncept in njegove različne razlage itd. Predstavljena je dilema normativne (ustavne, volilne) in dejanske (temelječe na podpori, zaupanju) demokratizacije. Prikazani sta zasnova in izpeljava raziskave »Utrjevanje demokracije v Srednji in Vzhodni Evropi«. Z dvema primeroma je ponazorjeno vrednotenje kapitalizma/socializma v osmih izbranih vzhodnoevropskih državah in posebej prikazan primer Slovenije.

Ključni pojmi: demokracija, tranzicija, konsolidacija, politična kultura, socialne in politične orientacije, vrednotenje kapitalizma/socializma, dežele Srednje in Vzhodne Evrope

1 Družbene transformacije: koncepti in predpostavke

V času raziskav, ki so opisane v tem poglavju, so se v slovenski družbi – in drugih srednje- in vzhodnoevropskih družbah – dogajali preobrati, prehodi in radikalne reforme, opisi pa nakažejo, ali se je to izražalo tudi v zavesti ljudi, v njihovih gledanjih in vrednotenjih, v njihovih zavzemanih in bojaznih. Sam preobrat je epohalen v obsegu, v kolikšnem so se v zavesti in praksi utrjevali nove vrednote in demokratični odnosi, ki omogočajo ljudem svobodno in ustvarjalno življenje in delo. Oceno o epohalnosti preobrata torej prepustimo zgodovini.

Čeprav nas opazovanje razmer v Sloveniji v zadnjih desetletjih nenehno spodbuja k razmisleku in označevanju razlik in posebnosti v njenem razvoju (Toš, N., 1992), vendarle ni dvoma o tem, da je bil družbeni obrat spodbujen po razpadu t. i. socialističnih sistemov Vzhodne in Srednje Evrope. Slovenijo je skupaj z drugimi srednje- in vzhodnoevropskimi, bivšimi komunističnimi državami zajel demokratizacijski val, tretji v obdobju po drugi svetovni vojni. Prvi val

je zajel pacificirane države, poražene v II. svetovni vojni (njim so bile reforme vsiljene, oktroirane); drugi val je zajel predvsem romanske in latinskoameriške države, v Evropi npr. Španijo, Portugalsko in tudi Grčijo, tretji val pa je zajel kar celoten evropski del bivšega vzhodnega bloka. Potek preobražanja teh držav in njihove možnosti za uveljavitev demokratičnih institucij in političnih odnosov je določalo dvojje presečišče in izvorov tenzij oz. konfliktnih odnosov – in sicer: 1) glede redefinicije nacije oz. nacionalne države, z vsemi implikacijami, ki jih ta proces sproža in sprošča in ki pogojujejo konsolidiranje demokratičnih institucij, ter 2) vprašanje razmerja med demokratičnimi institucijami in gospodarskim prestrukturiranjem družb (Bruszt, Janoš, 1992), torej postavljanje temeljev tržne (kapitalistične) ekonomije.

Poleg spodbud in zavor (in poleg tragičnih posledic in omejitev) v uveljavljanju demokratičnih političnih institucij pod vplivom sodobnega nacionalizma pa je odprto tudi vprašanje razmerja med možnostmi demokratičnega razvoja in ekonomskega prestrukturiranja. Dvomu, ali sodobni nacionalizem v bivših komunističnih sistemih spodbuja razvoj demokratičnih institucij, dodajamo še dvom o možnosti sočasnega demokratičnega razvoja in ekonomskega prestrukturiranja teh družb.

Potek razpadanja oz. preobražanja vzhodnoevropskih družb je močno pritegnil interes zahodnih analitikov; uveljavile so se nove paradigme politične analize (Wiatr, 1992), razvile nove koncepcije in gledanja. Znotraj »tranzitologije« kot vede o prehodu se v zvezi z razmerjem med demokracijo in ekonomijo pokažejo vsaj naslednji koncepti: koncept splošne neusklajenosti, strukturalistični koncept, t. i. kulturna razlaga in institucionalni transformacijski koncept. Vprašanje možnosti sočasnega razvoja demokracije in ekonomskega prestrukturiranja se zaostri v razmerah poglobljene socialno-ekonomske krize, v kateri se znajdejo prav vse vzhodnoevropske družbe. Vprašanje je aktualno tudi za slovenske razmere, zato bomo nakazane koncepte na kratko predstavili.¹

A. Za koncept splošne neusklajenosti oz. dilemo simultanosti (Elster, 1991; Offe, 1991; Merkel, 1999) je značilno, da izhaja iz podmene, da sočasni proces demokratične konsolidacije in ekonomske transformacije ni mogoč. Opozarja torej na paradoksalnost vzporednega razmerja med demokratizacijo in marketizacijo, kot da sočasno učinkovito delovanje v obeh smereh ni možno. Cena ekonomskega prestrukturiranja je previsoka, da bi omogočala sočasno demokratizacijo. Tisti, ki v poteku ekonomske transformacije izgubljajo – in teh je vselej mnogo, praviloma ne pristajajo na poslabšanje svoje situacije, ne dopuščajo hitrega razraščanja socialnih razlik in neenakosti ter radikalnih sprememb v lastninski strukturi kot nujnih posledic transformacije. Sloji, ki so prizadeti vsled ekonomskega prestrukturiranja,

1. Pri tem se bomo oprli na uvodno študijo: Toš, N. (1992/1), Slovenski izziv, v knjigi Toš, N.: Slovenski izziv, Dokumenti SJM, FDV, Ljubljana.

lahko znotraj demokratičnih institucij obvladajo oz. zavirajo procese ekonomske transformacije. Koncept splošne neusklajljivosti seveda upošteva nekatera empirična dejstva: prevladovanje stare lastninske strukture (državna, družbena lastnina) in vrednot predhodnega obdobja (vrednotenje enakosti, egalitarizem).

B. Strukturalistični koncepti so bodisi ekonomsko bodisi socialno strukturno utemeljeni. Poenostavljena ekonomska utemeljitev tega koncepta je izražena v presoji, da pod neko določeno ravno družbenega proizvoda stabilizacija demokracije ni mogoča. Vzhodnoevropski »novi demokratični sistemi« tako domnevno niso sposobni izpolniti pričakovanj prebivalstva; spodkopana je ekonomska baza demokratičnega sistema. Večina razlag tega koncepta izhaja iz analize socialne strukture postkomunističnih družb. Zanje – in tudi za Slovenijo – je v začetni fazi tranzicije značilna razmeroma visoka homogenost socialne strukture: prevladuje težnja k izenačenosti, razlike so obrobne. Ekonomsko prestrukturiranje pa marginalizira tradicionalno »izenačene« sloje in prizadene sorazmerno široke socialne kategorije, še posebej t. i. srednji razred. V postsocialističnih razmerah torej prevladujejo socialno strukturne značilnosti socializma: večina ljudi v teh družbah nima neodvisne ekonomske eksistence, njihov socialno-ekonomski položaj je v bistvu še vedno odvisen od države (od »državnega kapitala«, socialne države). Večina ljudi v teh družbah torej (še) nima zagotovljene neodvisne ekonomske eksistence. Strukturno zaledje opozicije nasproti uveljavljanju načel tržne ekonomije je torej široko. Odpravljanje ideoloških monopolov v teh družbah sicer ustvarja vtis, da je že ustvarjen prostor za realni politični pluralizem, nastajajoče politične stranke, ki pa niso aktualno socialno strukturno zasidrane, tako gradijo svoje programe bodisi na sodobnem nacionalizmu ter pri tem izhajajo iz redefinicije nacije ali pa se utemeljujejo na političnih delitvah iz preteklosti. Liberalna koncepcija ekonomskega prestrukturiranja torej nima svoje naravne socialne baze. Socialne kategorije, ki so od države ekonomsko neodvisne, so v socialni strukturi teh družb zastopane v zanemarljivem deležu.

Strukturalistični koncept je primeren za pojasnjevanje razmer in procesov v postsocialističnih družbah na sploh, ni pa v celoti primeren okvir za razlago poteka sprememb v slovenski družbi. V petinštiridesetih letih povojnega razvoja Slovenija ni dosegla stopnje notranje homogenizacije, kot je značilna npr. za Rusijo, Poljsko, Češko, Madžarsko pred spremembami. V tem pogledu se je Slovenija močneje razlikovala tudi od drugih jugoslovanskih republik. Relativna samostojnost posameznih področij, sektorjev, regij ter sorazmerna odprtost (gospodarska, kulturna, informacijska) v srednje- in zahodnoevropski prostor sta omogočali notranjo hierarhizacijo in diferenciacijo. Razlike v položajih osnovnih kategorij, ki sicer niso bile pretežno utemeljene na različnih oblikah družbene in zasebne lastnine, kažejo pa se v različnih možnostih dostopa do kulturnega, ekonomskega in političnega »kapitala«, v razlikah na področju drugotne (sive) ekonomije itd., so

temelj izhodiščne socialne stratifikacije. Seveda pa je bila homogenost še vedno prevladujoča značilnost socialne strukture; socialne kategorije, ki so vsled prestrukturiranja družbe izgubljale svoj »izenačeni« položaj, so bile močan opozicijski potencial (delavstvo na sploh, zaposleni v t. i. družbenem sektorju, upokojenci ipd.). Strukturno določeni zavorni mehanizmi ekonomskega prestrukturiranja so bili potemtakem tudi v Sloveniji sorazmerno močni. In še vedno delujejo.

C. Nadaljnja koncepcija oz. razlaga, ki pojasnjuje razmerje med demokratizacijo in ekonomskim prestrukturiranjem, je le različica strukturalne razlage, ki opozarja na pomen kulturnih predispozicij in vzorcev, ki pospešujejo oz. zavirajo procese diferenciacije. Morda lahko prav ta koncepcija prispeva k pojasnitvi razlik, ki se kažejo v poteku prehoda iz sredine 80. let v današnji čas v razponu prevladujočih kulturnih predispozicij in vzorcev v Sloveniji ter npr. v Srbiji, Hrvaški in drugje. Čeprav je bila v obeh primerih v izhodišču gibanja in sprememb redefinicija nacije, je bil v Sloveniji nacionalizem kot njen politični izraz cepljen z demokratično tradicijo² in vzorci, ki se uveljavljajo kot konstruktivni nacionalizem, v Srbiji pa je bil na primer cepljen na (še vedno prevladujoči) totalitarizem in oživiljene arhaične kulturne vzorce (pravoslavje) in se je uveljavljal kot destruktivni nacionalizem, ki je plodil sovraštvo in ljudi zganjal v uničevalne spopade. V skladu s tem gledanjem kulturna dediščina bistveno otežuje ali celo onemogoča sprejemanje demokratičnih vlog. Pojasnjuje tudi velike razlike v razponu medrasne, mednacionalne, verske itd. tolerance, pa tudi (ne)tolerance do (ne)enakosti, kar se izraža v rasni diskriminaciji, šovinizmu, verskih spopadih, pa tudi v »priučenem« egoizmu – ob hkratni »priučeni« nesposobnosti za samopomoč. Ljudje v takšnih razmerah pričakujejo, da bo država reševala njihove socialne probleme. To se je izražalo v politični netoleranci, ksenofobiji in agresivnem nacionalizmu v Srbiji konec osemdesetih in v devetdesetih letih – in bistveno zavrlo potek demokratične transformacije.

V poteku demokratizacije, ko ta dobi svojo legalno osnovo (v ustavi, delitvi oblasti in večstrankarskih volitvah – normativna demokratizacija), ostaja odprto vprašanje podpore demokraciji kot konceptu, torej na načelni ravni, in podpore konkretni demokraciji v praksi v lastni državi, torej podpore in zaupanja v parlament, vlado, sodstvo (dejanska demokratizacija). Teoretiki (Rohr, Schneider, 1999; Mishler, Rose, 2002). To označujejo kot učenje demokracije (learning democracy) in se sprašujejo, ali so se ljudje v Srednji in Vzhodni Evropi naučili podpirati demokracijo (le) na načelni ravni in (tudi) na ravni demokratične prakse v svoji lastni državi. Za utrjeno (konsolidirano) lahko štejemo le »demokracijo«, ki je deležna večinske podpore prebivalstva neke države. Zato je raziskovanje podpore sistemu (acceptance of democracy, Rose, Mishler, 1998) tudi po dvajsetih letih po preo-

2. To se je kazalo v ideološkem sproščanju, »sekularizaciji« politike in religijski sekularizaciji.

bratih še vedno izjemno pomembno. V sistemu brez podpore se lahko sprožijo vzvratni, demokratizaciji nasprotni procesi (reverse wave, Huntington, 1991).

D. Institucionalna razlaga strukturalističnega koncepta pa opozarja na možnost, da interes politično relevantnih socialnih skupin v institucionalnem sistemu ni ustrezno posredovan; stranke kot posredniki političnih interesov, ki jim ne uspeva vključevati v procese političnega odločanja interesov realnih socialnih kategorij in političnih skupin, ostajajo nekako v mrtvem teku. To se kaže v neizdiferenciranem in majhnem zaupanju v institucije političnega sistema. Proces odločanja ne odseva realnih socialnih konfliktov; namesto reševanja realnih socialnih in političnih konfliktov kot pogoja demokratičnega razvoja ostajajo ti v institucionalnem sistemu nedorečeni, s tem pa se odpira prostor populizmu in različnim protidemokratičnim gibanjem, ki mobilizirajo politično odrinjene skupine proti demokraciji in ekonomski preobrazbi.

K vsemu navedenemu dodajmo še, da v tranzitološki literaturi (in teoriji) prejel ali slej ostaja dvom (utemeljen na »dilemi o sočasnosti«; Offe 1991; Elster 1990) o tem, da je sicer nujna, a hkrati nemogoča sočasna reforma ekonomskega (iz socialističnega v kapitalistični) in političnega (iz avtoritarnega, enopartijskega v demokratični, večpartijski) sistema. Pri tem se transformacije vzhodnoevropskih družb domnevno razlikujejo od transformacij južnoevropskih in azijskih sistemov (v drugem valu). Merkel (1999) ob tem opozarja na razlike v poteku treh transformacijskih procesov: političnega, ekonomskega in državnega. Ti procesi so v Zahodni Evropi potekali evolucijsko, v časovnem zaporedju in skozi stoletja. V Vzhodni Evropi pa se zlivajo v en sam, skupen, družbeni-ekonomski-politični transformacijski projekt, ki je strnjen in časovno omejen. K uspešnosti vzhodnoevropske transformacije prispevajo okoliščine, ki niso bile v enaki meri izražene npr. v Južni Evropi in Ameriki, namreč: 1) delujoča državna birokracija (ki jo je domnevno lažje demokratizirati kot graditi na novo); 2) dobro izobraženo prebivalstvo (ki je bolj dovzetno za reforme); 3) delovanje zunanjih dejavnikov demokratizacije (Evropska unija, »demokratično sosedstvo«) itd. Seveda ostaja le viden, da ti procesi v Vzhodni Evropi potekajo avtohtono in avtonomno; blagodejni zunanji demokratizacijski vplivi se namreč zlahka (in se dejansko) spreminjajo v zunanjo prisilo (npr. oktroirano poseganje v ustave, v gospodarska in družbena razmerja) itd. Transformacijski procesi so tako polni protislovij, domnevne prednosti pa se lahko izkažejo tudi kot izrazite zavore in ovire...

V tem kontekstu se ukvarjamo le s subjektivnim razsežjem tega »prehodnega« obdobja. Torej s stališči, vrednotenji in pogledi ljudi, njihovim subjektivnim doživljanjem sprememb in izpovedovanjem pričakovanj itd. Glede na dvoje prej nakazanih presečišč in izvorov konfliktov, namreč v pogledu redefiniranja nacionalne države in narave razmerja med demokratičnim sistemom in težnjo po gospodarskem prestrukturiranju, nam podatki iz raziskav o subjektivnem

razsežju transformacijskih procesov ponujajo le oporo za presojo o »subjektivnih« možnostih prehodov. Pokažejo na premike v gledanjih na ključna družbena razvojna vprašanja – in torej na premike v zavesti nasploh. In seveda na premike v razumevanju in podpori demokracije v prehodu iz socializma v kapitalizem.

2 Slovenija v primerjalnih raziskavah politične kulture in družbene transformacije

Potek demokratizacijskih procesov v Sloveniji, tako kot se izražajo na politični ravni skozi stališča in angažiranje, ponazarja sestavek »Demokratizacija v Vzhodni Evropi – primer Slovenije« (Toš, 1992/2).³ Tu so zapisani odgovori na vrsto vprašanj o poteku oz. razumevanju demokratizacije. Med drugim: kakšna so prevladujoča vrednotenja in politične usmeritve ljudi v zvezi z uveljavljanjem političnega pluralizma, parlamentarnega sistema, volitev; kakšen je njihov splošni odnos do demokratičnih političnih institucij, kakšno je zaupanje v njih? Kakšen odnos imajo do preteklosti in kako vrednotijo tedanje spremembe; ali demokratičnemu sistemu pripisujejo sposobnost za reševanje ključnih družbenih vprašanj? Kakšno je njihovo takratno videnje oz. vrednotenje socializma in kako vrednotijo kapitalizem; kako se kaže njihov odnos do zasebne lastnine in kakšna so v zvezi s tem njihova hotenja oz. pripravljenost za spremembo njihovega lastnega položaja v spremenjenih družbeno-ekonomskih razmerah? V presečišču med demokratizacijo in ekonomskim prestrukturiranjem je tudi vprašanje, kaj ljudje pričakujejo od demokracije in kapitalizma. Ali so (in kako) njihova pričakovanja strukturno določena? Pomembno pri tem je razumevanja demokracije, vprašanje o tem, katere dimenzije oz. vidike demokracije ljudje prepoznajo kot pomembne. Ali imajo sploh izoblikovano predstavo o tem? Ali je izoblikovanost predstave o demokraciji povezana s socialnim statusom oz. kulturnim okoljem? Itd.

Predhodne raziskave. Politično kulturo, kot se izraža skozi politične in socialne usmeritve prebivalstva, lahko najbolje spoznamo v mednarodnem primerjalnem kontekstu. Če raziskujemo prevladujoče politične usmeritve v družbi, ki doživlja velike sistemske oz. strukturalne premike, kot to velja za vse vzhodno- oz. srednjeevropske družbe nekdanjega realnega socializma, je za vrednotenje rezultatov raziskav politične zavesti po preobratu bistvenega pomena, da te potekajo v mednarodnem komparativnem analitičnem kontekstu ter da se po možnosti oprejo tudi na izsledke raziskav pred preobrati in po njih. Šele tako izoblikovan primerjalni okvir ponuja raziskovalcem možnost, da se dokopljejo do spoznanja o tem, koliko so sistemski preobrati vplivali na izražanje aktualne politične zavesti

3. V tem delu se opiramo na poročilo »Demokratizacija v Vzhodni Evropi – primer Slovenije«, pripravljeno na podlagi slovenskega dela raziskave politične kulture v Vzhodni Evropi. Poročilo je bilo pripravljeno za delovni sestanek mednarodne skupine v Budimpešti septembra 1991.

oz. kakšne so spremembe v stališčih, političnih usmeritvah in vrednotah. Še posebej dragocene pri tem so lahko t. i. »daljne« primerjave, ko torej v opazovanje in analizo vključujemo oddaljene, sistemsko in strukturalno različne družbene prostore. Žal so možnosti za tako analizo omejene, saj so v širjenju raziskovalnih pobud v mednarodnem prostoru – in še posebej v vzhodnoevropskem – delovale izrazite sistemske blokade, tako da imamo danes pred sabo sicer množico raziskav, ki obravnavajo politične usmeritve in njihovo dinamiko v zahodnoevropskih in ameriški družbi, vendar pa imamo le malo primerjalnih raziskav teh pojavov v družbah nekdanjega realnega socializma ter še manj raziskav, ki presegajo to sistemsko razdeljenost in vključujejo družbe iz obeh sistemskih območij.⁴

3 Prva raziskava politične kulture v Vzhodni Evropi 1991/1999

Na pomlad 1991 smo se slovenski raziskovalci pridružili⁵ pobudi za mednarodno primerjalno raziskavo politične kulture ter političnih in ekonomskih usmeritev populacij Vzhodne in Srednje Evrope, ki je zajela praktično vse evropske države nekdanjega vzhodnega bloka, z baltičskimi državami, Ukrajino, Belorusijo in regijo ruske federacije vred. Iz jugoslovanskega okvira pa se je raziskavi priključila le Slovenija. Raziskovalna pobuda je prišla od skupine vidnih nemških, ameriških in v ZDA živečih madžarskih sociologov (v povezavi z univerzo v Stanfordu) ter s koordinacijskim središčem pri inštitutu za politične znanosti pri madžarski akademiji znanosti v Budimpešti. Projekt in operacionalizacija raziskave povzemata pozitivno izkušnjo ameriške empirične politologije s področja raziskovanja politične kulture, neposredno pa sta oprta tudi na operacionalizacijo »vloge države« iz programa ISSP⁶ in na raziskavo Evrobarometer, v kateri sodelujejo raziskovalci iz večine zahodnoevropskih držav, ter na aktualne raziskave sprememb v političnih usmeritvah in volilnega ravnanja, ki so bile opravljene neposredno po prehodu na Madžarskem.

Pri slovenski raziskavi smo uporabili v omenjeni mednarodni koordinaciji izdelan standardiziran vprašalnik, ki smo ga minimalno prilagodili. Populacija raziskave

-
4. K razumevanju stanja politične zavesti oz. politične usmerjenosti Slovencev v drugi polovici 80. let, tako lahko prispeva raziskava ISSP, *Role of Government*, ki je bila izvedena v času, ko agonija totalitarnih sistemov realnega socializma še ni bila razvidna, torej pred sprožitvijo cele vrste dramatičnih dogodkov v Vzhodni Nemčiji, na Madžarskem, Češkem, Romuniji itd. in ki se seveda izostreno izrazijo v politični zavesti prebivalstva teh dežel.
 5. Predlog za vključitev v raziskavo »Consolidation of democracy ...« mi je posredoval H. D. Klingemann, WZB – FU Berlin na pomlad 1991.
 6. International Social Science Program, mednarodna kooperativna raziskava, ki vključuje večino zahodnoevropskih držav, ki jim sledi tudi program raziskav Slovensko javno mnenje, Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani.

so polnoletni prebivalci Republike Slovenije. Pri izvedbi smo uporabili vzorčni načrt, razvit za projekt Slovensko javno mnenje, ki pa smo ga glede na eksplorativno naravo raziskave in omejene časovne možnosti zmanjšali na tretjino (z $N = 2100$ na $N = 700$). S pomočjo anketarjev je bil izveden standardiziran vprašalnik v 140 krajih ($140 \text{ krajev} \times 5 \text{ oseb} = 700$) v Republiki Sloveniji. Realizacija vzorca je bila 98 % ($N = 686$). Raziskava je na terenu potekala v obdobju maj–junij 1991, torej v času tik pred razglasitvijo samostojnosti Republike Slovenije in tik po njej. V drugem valu, ki je potekal maja 1999, smo z vzorcem zajeli 1001 prebivalca Slovenije.

Terenska faza raziskave v drugih srednje- in vzhodnoevropskih državah je potekala konec leta 1990 in v začetku leta 1991, zaradi kasnejše pridružitve smo empirično fazo raziskave v Sloveniji izvajali šele junija, terenska faza pa je bila končana v prvi polovici julija 1991.⁷

Osnovne dimenzije raziskave. Tematsko zasnovano raziskavo in njeno operacionalizacijo je pripravila inicialna skupina (H.-D. Klingemann, S. Barnes, J. Simon, L. Bruszt). V zasnovi raziskave in vprašalniku so operacionalizirani naslednji sklopi oz. temeljne dimenzije:

- zanimanje za politiko in politični aktivizem,
- presojanje preobrata v družbenem, političnem in gospodarskem sistemu ter presojanje razmer v novem sistemu,
- zaupanje v nove demokratične politične institucije in pomembne subjekte, udeležence v procesih socialne in politične transformacije,
- zaznavanje lastnega vpliva na politično odločanje,
- idejne usmeritve v razumevanju razmerja »levo-desno«, sprejemanje temeljnih libertarnih vrednot, izražanje egalitarizma oz. antiegalitarizma,
- razumevanje družbene funkcije zasebne lastnine in prepoznavanje značilnosti oz. razlik med socialističnim in kapitalističnim družbenim sistemom,

7. Časovni okvir terenske faze sovpada z razglasitvijo samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (26. 6. 1991) in agresijo jugoslovanske zvezne vojske ter tako imenovano desetdnevno vojno v Sloveniji. 599 intervjujev je bilo opravljenih pred agresijo, 87 intervjujev pa med agresijo oz. neposredno po tem. Izvedli smo preizkus signifikance razlik v dobljenih odgovorih med obema skupinama anketirancev, in sicer na več kot 30 posamičnih vprašanjih in 11 indeksih, ki označujejo politično usmeritev prebivalstva Slovenije. Pokazalo se je, da razglasitev neodvisnosti in vojaška agresija jugoslovanske zvezne vojske na Slovenijo nista v ničemer pomembno vplivali na izražene politične usmeritve populacije. Pomembne razlike se pokažejo le ob banalnem dejstvu, da so ljudje med agresijo veliko pogosteje kot pred tem poslušali radio, gledali televizijo oz. brali časopise – in predvsem pokazali popolno pripravljenost za sodelovanje v raziskavi.. Pomembnejše spremembe pa bi zagotovo odkrili v stališčih in usmeritvah v zvezi s perspektivo jugoslovanske skupnosti in samostojnostjo Slovenije, kar pa ni bil predmet tega raziskovanja.

- razumevanje vloge države, še posebej delovanja pravne države in dometa državne prisile,
- odnos do političnega pluralizma in delovanje političnih strank ter zaupanje politikom,
- vrednotenje socializma/kapitalizma,
- razumevanje sprememb in razmer v državah Srednje in Vzhodne Evrope (medsistemske primerjave).

V operacionalizaciji pa niso bili zajeti vidiki, pomembni za razumevanje razpada takšnih specifičnih sistemov, kot sta bila Sovjetska zveza in Jugoslavija, ki sta v bolj ali manj prisilno skupnost združevala več nacij oz. družb, za katere so značilni lastna kultura, jezik, tradicije, zgodovina ter razlike v vrednotah, pa tudi razlike v politični kulturi. Tu imamo v mislih seveda tudi mednacionalni vidik političnih sprememb v vzhodno- in srednjeevropskih družbah, pa tudi pojav nacionalizma in šovinizma.

Raziskava (in vprašalnik) je bila zasnovana kot longitudinalna, torej na predpostavki, da bo empirično meritev v vključenih državah mogoče ponoviti po daljšem časovnem odmiku. V prvi val raziskave (1991) je bilo vključenih enajst držav. Po osmih letih je stekel drugi val raziskave (1999), pridružile so se še štiri države (tabela 1).

Tabela 1: Države, ki so sodelovale v prvem (1991) in drugem (1999) valu raziskave

Država	Prvi val 1991 (velikost vzorca)	Drugi val 1999 (velikost vzorca)
Belorusija	0	1000
Bolgarija	1074	1021
Češka	679	1004
Estonija	943	1000
Vzh. Nemčija (nove zvezne dežele ZRN)	1087	1013
Zah. Nemčija (stare zvezne dežele ZRN)	0	1022
Madžarska	1277	1086
Latvija	0	1099
Litva	918	1005
Poljska	919	1369
Romunija	1234	1208
Rusija	0	1500
Slovaška	324	1033
Slovenija	686	1001
Ukrajina	1739	1200
Krasnojarsk (ruska regija)	1485	0

4 Primerjalne analize potekov demokratizacije v Srednji in Vzhodni Evropi

Na podlagi (primerjalne) analize rezultatov sta v slovenščini objavljena dva sestavka oz. članka (Toš, 1992/2; Rus-Toš, 2012), bistveno več pa je objavljenih analiz v angleščini.⁸ V nadaljevanju bomo povzeli in podatkovno aktualizirali Rus-Toševo študijo, ki je sicer omejena le na rezultate raziskave (v obeh časovnih valovih) v Sloveniji, vključuje pa tudi analizo odnosa do socializma/kapitalizma na podlagi datotek SJM 1995–2013. Dodali pa bomo tudi štiri izvirne analize na podlagi vzhodnoevropske raziskave 1991/1999, ki temelji na primerjavi med osmimi izbranimi srednje- in vzhodnoevropskimi državami oz. na podatkih iz kasnejših raziskav vrednotenja kapitalizma (K) in socializma (S).

(1) Prvi primer: Vrednotenje socializma in kapitalizma med Slovenci – 1991/2013 (Rus-Toš, 2012)

Naraščajoča kriza kapitalizma (K) je ponovno zbudila zanimanje za socializem (S) in za primerjavo med njima. Številne družboslovce zanima predvsem to, ali bo kapitalizem deležen podobne implozije, kot jo je doživel socializem (Barnes, Simon, 1998), ali pa se bo obdržal zaradi svoje pregovorne prilagodljivosti. Ob tem nas še posebej zanima omenjeno razmerje med K in S zaradi tega, ker je slovenska populacija na svoji koži občutila naravo enega in drugega sistema in je zaradi tega kompetentna ocenjevalka obeh režimov. S teoretičnega vidika pa nas zanima predvsem, ali se bo med obema zgodil 'efekt fuzije' ali pa 'efekt kontrasta' (Germani, 1965). Efekt fuzije je verjetnejši, kadar sta oba sistema (ali pa vsaj eden od njiju) manj izdelana, efekt kontrasta pa je verjetnejši, kadar gre za soočenje izdelanih in v družbi zakoreninjenih sistemov. Obravnava zajame pozitivna oziroma negativna stališča respondentov do S in do K ter njihovo vrednotenje ekonomskih, socialnih in moralnih značilnosti teh dveh režimov.

Razmerje med K in S smo merili na ideativni in ne na empirični ravni. K in S smo merili kot vrednostna sindroma, se pravi na ravni vrednostne orientacije prebivalstva in ne na ravni danega političnega režima. Takšne izbire nam ne narekuje samo ekonomija raziskave, ampak predvsem visoka verjetnost, da bo K prav tako kot S doživel podobno implozijo, kot jo je pred desetletjem doživel S, saj je znano, da je glavni povzročitelj implozij anomija oziroma razkroj prevladujočega vrednostnega sistema.

V tabelah 2 in 3 so rezultati meritev vrednotenja K in S. Respondenti so odgovarjali na vprašanje: Kakšen je vaš odnos do socializma/kapitalizma?. Merjenje je potekalo na podlagi petstopenjske Lickertove lestvice, pri čemer vrednost 1 označuje zelo negativen odnos, vrednost 5 pa zelo pozitiven odnos.

8. V sestavku Dietra Fuchsa in Edeltraud Roller (2006) so navedene pomembne objave s področja demokratizacije v Vzhodni Evropi.

Tabela 2: Odnos do pojma socializem

	(1) zelo negativen	negativen	niti – niti	pozitiven	(5) zelo pozitiven
SJM95 ₃	3,8	23,7	41,6	27,9	3,0
SJM96 ₁	8,5	25,2	43,9	18,8	2,9
SJM98 ₂	2,9	24,1	42,9	26,1	3,8
SJM99 ₄	3,7	23,7	44,7	23,7	3,9
SJM00 ₁	3,4	20,5	35,0	31,1	3,9
SJM01 ₂	3,3	20,7	37,7	29,0	2,7
SJM02 ₁	4,1	16,7	36,5	28,5	4,4
SJM03 ₃₊₄	4,8	18,3	38,9	27,9	4,5
SJM05 ₁	3,3	16,0	38,3	27,2	4,3
SJM06 ₂	3,5	15,2	37,9	29,8	5,4
SJM07 ₂	2,8	19,6	40,2	25,9	3,9
SJM09 ₂	3,1	17,6	37,6	32,1	4,9
SJM011 ₂	1,7	14,0	35,3	40,1	3,9
SJM013 ₁	2,1	17,2	36,1	36,5	8,1

(Vir: Toš, N., *Vrednote v prehodu II.–V., SJM 1985–2013*)

Iz tabele 2 je vidno, da ima večina vprašanih v celotnem obdobju osemnajstih let do socializma pozitiven odnos (izjema je edino SJM 1996). Če upoštevamo, da gre za tranzicijsko razdobje prehoda iz državno partijskega socializma v liberalni tržni kapitalizem oziroma za prehod iz socializma v kapitalizem, potem je več kot nenavadno, da ostaja odnos respondentov do socializma bolj ali manj nespremenjen. Še bolj presenetljivo pa je, da v času odmiranja socialističnega režima pozitiven odnos do socializma rahlo narašča.

Tabela 3: Odnos do pojma kapitalizem

	(1) zelo negativen	negativen	niti – niti	pozitiven	(5) zelo pozitiven
SJM95 ₃	8,4	29,1	37,9	21,3	3,3
SJM96 ₁	10,2	23,2	50,4	13,9	1,8
SJM98 ₂	7,2	27,5	47,5	15,2	2,4
SJM99 ₄	4,3	23,7	52,4	17,7	1,4
SJM00 ₁	5,1	27,7	38,2	17,2	2,4
SJM01 ₂	6,6	27,0	39,7	14,8	1,1
SJM02 ₁	10,4	25,6	38,5	12,7	1,5
SJM03 ₃₊₄	8,7	27,9	39,9	13,2	1,7
SJM05 ₁	9,7	25,9	33,5	12,8	1,1
SJM06 ₂	7,5	27,6	36,2	13,5	1,6
SJM07 ₂	9,3	27,0	38,4	12,0	1,4
SJM09 ₂	13,4	30,0	35,7	10,3	1,3
SJM011 ₂	7,1	32,6	38,2	11,8	1,4
SJM013 ₁	10,7	38,4	40,1	10,5	0,3

(Vir: Toš, N., *Vrednote v prehodu II.–V., SJM 1995–2013*)

Stališča respondentov do S in K, prikazana v tabelah 2 in 3, nam ponujata zrcalno sliko. V vsem obdobju 1995–2013 prevladuje pozitivno vrednotenje S in negativno vrednotenje K. V celotnem osemnajstletnem obdobju torej prevladuje delež respondentov, ki imajo negativen odnos do kapitalizma. V tem obdobju se je razmerje med pozitivnim in negativnim vrednotenjem S in K izrazilo spremenilo – lahko bi rekli, da se je zaostri. Pri vrednotenju S se to pokaže v izrazitem povečanju deleža pozitivnih ocen in zmanjševanju deleža negativnih ocen. V vrednotenju K pa se pokaže v postopnem upadanju deleža pozitivnih ocen (1995: 24,6 %; 2013: 10,8 %) ob bolj ali manj konstantnem, a v zadnjih presekih izrazilo povečanjem deležu negativnih ocen (1995: 37,5 %; 2013: 49,1 %).

Prevladujoči negativen odnos respondentov do K in pozitivni do S pomeni pravzaprav trajno prisoten konflikt med vrednostno usmerjenostjo civilne družbe, ki je prosocialistična, in institucionalno strukturo, ki je kapitalistična. Takšen konflikt seveda ni nujno negativen. Če se vzdržuje in rešuje znotraj obstoječih institucionalnih struktur, daje tem legitimnost in razvojne pospeške. Če pa se tovrstni konflikti dogajajo zunaj institucionalnih struktur, generirajo blokado družbe (*societe bloquee*; Crosier 1963) in entropijo institucionalizirane prakse. Takšna razmerja med državo in civilno družbo so značilna predvsem za manj razvite demokracije. V njih entitete civilne družbe pogosteje delujejo izven in proti institucionaliziranim strukturam države (Clastres 1977; Hendriks 2006).

Podatki iz obeh tabel nam povedo, da je S kot vrednostni sistem ves čas tranzicije močno prisoten in ne glede na zelo različne faze razvoja povsem prevladujoč. Kar

zadeva Slovenijo, lahko potemtakem rečemo, da socializem kot vrednotni sindrom ne oživlja, ampak sploh ni oslabil. Lahko rečemo celo, da se po dvajsetletnih izkušnjah v novih (kapitalističnih) razmerah celo krepi.

Podobne rezultate so dobili tudi nemški raziskovalci, ki so analizirali razmere v deželah bivše Vzhodne Nemčije. Ker so menili, da gre za očiten paradoks med dejavno podporo prebivalstva pri rušenju starega sistema, niso mogli racionalno pojasniti, kako je mogoče, da dejavna podpora pri rušenju režima ne sovпада z negativnim odnosom do socializma. Dodatne antropološke analize, ki so temeljile na globinskih intervjujih respondentov, pa so privedle do naslednjih ugotovitev (Straughen, Brooke, 2009):

- neodvisen in stabilen pozitiven odnos do socializma se ne nanaša na real-socialistično prakso bivšega režima, ampak na idealni tip socializma, ki se v praksi ni uresničil;
- številni respondenti doživljajo socializem kot del svoje osebne zgodovine, zato je ne morejo v celoti razvrednotiti;
- številnim respondentom je tranzicija prinesla več slabega kot dobrega, zato je razumljivo, da imajo do kapitalizma bolj negativen odnos kot do socializma.

Zdi se, da se podobna kontaminacija med ideali in stvarnostjo pojavlja tudi v drugih postsocialističnih državah, kjer obstaja veliko neskladje med institucionalizirano normativno strukturo in empiričnimi procesi upravljanja.

Omenjena kontaminacija je dokaj verjetno tudi vzrok za razmeroma visok delež neopredeljenih respondentov do K in S. Neopredeljenost je namreč pogosto posledica nezadostne informiranosti respondentov ali pomanjkanja osebnega izkustva, kar pa v našem primeru ne pride v poštev.

Poleg omenjenih virov razmeroma visoke neopredeljenosti respondentov do socializma in kapitalizma bi morali upoštevati tudi mednarodne statusne spremembe, ki ne vplivajo samo na mednarodne poslovne in politične odnose v postsocialističnih državah, ampak tudi na statusne spremembe med socialnimi skupinami znotraj teh držav. Te se dogajajo tako rekoč nevidno in potekajo vzporedno s tranzicijskimi procesi. Gre za vse bolj obsežno kolonizacijo postsocialističnih gospodarstev, ki se postopoma širi tudi na druga področja družbenega dogajanja. Vse bolj očitno je, da so ti vzporedni procesi kolonizacije po svoji naravi ireverzibilni in imajo zaradi tega za številne družboslovce večjo težo kot tranzicijski procesi prehoda iz socializma v kapitalizem.

Kakšne so možnosti za uveljavljanje tretje poti, lahko ugotovimo tudi s preizkusom povezanosti med odgovori respondentov, ki kažejo njihovo vrednotenje kapitalizma in socializma. Če namreč tretjo pot najbolj preprosto opredelimo kot tisto, ki hkrati zanika ali pa prevzema tako državni socializem kot tudi tržni liberalizem (Rus, 2009), potem lahko s preizkusom povezanosti vrednotenj ugo-

tovimo, kolikšen delež respondentov se opredeljuje bodisi na pozitiven bodisi na negativen način za tretjo pot.

Razmerja med stališči do K in S posredujemo v tabeli 4.

Tabela 4: Razmerja med stališči do kapitalizma in socializma – SJM 2013

socializem kapitalizem	zelo pozitiven + pozitiven	nevtralen	zelo negativen + negativen	SKUPAJ
zelo pozitiven + pozitiven	5,0	3,0	3,2	11,2
nevtralen	13,1	19,9	7,4	40,4
zelo negativen + negativen	27,1	12,3	9,0	48,4
SKUPAJ	45,2	35,3	19,6	100,0

(Vir: Toš, N., *Vrednote v prehodu V., SJM 2013*)

Iz te tabele je razvidno, da se z omenjenim preizkusom oblikuje najmanj naslednjih pet vrst skupinskih stališč, prikazanih v spodnji klasifikaciji:

- Inkluzivna skupina (zgoraj levo), za katero je značilno pozitivno stališče tako do kapitalizma kot tudi do socializma; delež te skupine sicer ni velik (5 %), vendar pa je glede na nekatere druge skupine nadpovprečen.
- Ekskluzivna skupina (spodaj desno), za katero je značilen negativni odnos tako do kapitalizma kot tudi do socializma; delež te skupine (9 %) je značilno višji od deleža inkluzivne skupine.
- Dve skupini opredeljujemo kot radikalni (spodaj levo in zgoraj desno). Kot radikalni ju opredeljujemo zaradi tega, ker sta do enega režima opredeljeni pozitivno in hkrati negativno do drugega. Posebno pozornost vzbujata ti dve skupini zaradi izrazite asimetrije, saj zavzema prosocialistična in hkrati antikapitalistična skupina največji delež (27,1 %), antisocialistična in prokapitalistična pa najmanjši delež (3,2 %) v primerjavi z drugimi skupinami.
- Velik delež zavzema tudi nevtralna skupina (19,9 %), za katero je značilno, da ima
- neopredeljen odnos do obeh režimov in pomeni jedro tako imenovane molčeče večine.

Za štiri preostale skupine je značilno, da imajo do enega od režimov pozitivno stališče, hkrati pa nimajo negativnega ali pozitivnega stališča do drugega; zavzemajo se za en režim, hkrati pa so tolerantni do drugega. Njihova skupna značilnost je toleranca do drugih, zato smo jih označili kot tolerantne skupine. In končno, sem uvrščamo še dve skupini, ki izražata toleranten odnos do K oz. S in hkrati negativen odnos do S oz. K, kar jih uvršča bližje K oz. S.

Na podlagi obravnavane definicije in klasifikacije mnenjskih skupin lahko izpeljemo anticipacijo njihovega vedenja, ob domnevi, da je ravnanje posamezne skupine

inherentno njihovim stališčem oziroma prepričanjem. Inkluzivna in ekskluzivna skupina bosta verjetno nagnjeni k pozitivnim in negativnim prizadevanjem pri uresničevanju tretje poti, se pravi h kombiniranju ali k blokiranju elementov kapitalizma in socializma. Radikalni skupini bosta zelo verjetno delovali konfliktno in tako postali center dinamičnih sprememb, ki pa bodo potekale v smeri socializacije in ne v neoliberalni smeri. Nasprotni trend je mogoč le v primeru močnega zunanega intervencionizma, ki smo mu priča sedaj. Preostale skupine verjetno ne bodo igrale aktivne vloge, ampak bodo nekakšen mobilizacijski bazen, iz katerega bodo črpale aktivne skupine podporo pri uresničevanju svojih projektov.

Prikaz meritev odnosa do K in S na treh časovnih točkah ponazarja tabela 5. Najprej je očitno, da so stališča respondentov ob prvi meritvi (1995) razpršena; med njimi prevlada nevtralna opredelitev do S in K (20,0 %), sledi pa radikalna Pro S opredelitev (14,5 %). V preseku 1999 je nevtralnost opredeljevanja še bolj izražena (29,3 %), vse preostale opredelitve pa so bolj ali manj enakomerno zastopane (od 5,3 % do 12,1 %). Tudi v tem preseku se pokažeta visoka razpršenost in nizka stopnja artikuliranosti vrednotenja S in K.

Tabela 5: Povezave med vrednotenjem kapitalizma/socializma – merjeno na štirih časovnih točkah: 1995, 1999, 2011 in 2013
(lestvica od 1 do 5 meri: 1, 2 = zelo negativen, negativen odnos, 0 = nevtralen odnos, 4, 5 = zelo pozitiven, pozitiven odnos; vrednosti so sešete, $1 + 2 = - / 3 = 0 / 4 + 5 = +$)

S	K	1995	1999	2011	2013		Skupine
+	-	14,5	10,2	23,7	27,1	PRO S	radikalna
+	0	13,4	12,1	15,0	13,1		tolerantna
0	-	9,6	9,3	12,3	12,3		
-	+	9,7	7,5	3,3	3,2	PRO K	radikalna
0	+	8,2	6,4	3,3	3,0		tolerantna
-	0	8,1	11,3	6,1	7,4		
+	+	9,5	5,3	8,0	5,0		inkluzivna
-	-	6,9	8,6	7,6	9,0		ekskluzivna
0	0	20,0	29,3	20,8	19,9		nevtralna

(Vir: N. Toš, ured., *Vrednote v prehodu II.–V., SJM 1995, 1999, 2011 in 2013*)

Analiza vrednotenja S in K za leto 2011 pokaže bistvena odstopanja od obeh predhodnih meritev: upade delež neopredeljenih in se hkrati močno okrepi radikalna skupina Pro S. Tudi v tem preseku se jasno potrdi prej prikazanih pet skupin. Meritve v letu nakazuje tendence še zaostrijo. Dodatno se okrepi skupine Pro S, ki postane prevladujoča.

Medčasovne primerjave rezultatov štirih meritev vrednotenj S in K pokažejo predvsem:

- 1) nihanje v deležih nevtralnno opredeljenih do S in K;
- 2) postopno povečevanje deleža radikalno Pro S opredeljenih od prve meritve (1995: 14,5 %) do zadnje meritve (2013: 27,1 %);
- 3) značilno zmanjšanje deleža radikalno Pro K opredeljenih; torej zmanjšanje skupine, ki pozitivno vrednoti K in negativno S (1995: 9,7 %; 1999: 7,5 %; 2013: 3,2 %);
- 4) če k radikalno opredeljenim (Pro S, Pro K) dodamo še skupine, ki se tendenčno oz. 'mehkeje' opredeljujejo za S oz. za K, lahko v medčasovni primerjavi ugotovimo, da se skupina Pro S izrazito poveča (1995: 37,5 %; 1999: 31,6 %; 2011: 51,0 %; 2013: 52,5 %) in da se hkrati skupina Pro K izrazito zmanjša (1995: 35,0 %; 1999: 23,2 %; 2011: 12,7 %; 2013: 13,6 %).

Gornja primerjalna analiza štirih meritev očitno nakazuje naraščanje deleža pozitivnih opredelitev za socializem in značilno upadanje oz. ustalitev nizkega deleža pozitivnih opredelitev za kapitalizem. Hkrati pokaže meritev iz leta 1999, da je v vrednotenju S in K nastal zastoj oz. obrat, ki se kaže v zadržanem vrednotenju Pro S.

In vendar je očitno, da dvaindvajset let po osamosvojitvi, sistemskem prehodu in izteku tranzicijskih procesov prevlada prosocialistična opredelitev respondentov. Takšno stanje v opredeljevanju do obeh režimov (S, K) bi le težka pojasnjevali z oživitvijo vrednotnih usedlin iz starega (predhodnega) socialističnega obdobja. Prej ali slej gre za aktualna, na izkustvu utemeljena stališča in izražanje vrednotnih orientacij za naprej.

Pojmovanje socializma in kapitalizma. Na pozitiven ali negativen odnos respondentov do S in K ne vplivajo samo socialne okoliščine, ampak tudi pojmovne opredelitve teh dveh režimov. Negativen ali pozitiven odnos do teh dveh režimov ni nujno odvisen samo od akumuliranega izkustva respondentov, ampak tudi od apriornih pojmovanj teh dveh režimov. Ta so danes vse bolj različna, zlasti kar zadeva socializem, ki se v različnih krogih pojavlja v hibridnih oblikah, kot državni komunizem, kot liberalni socializem, kot tretja pot, kot funkcionalni socializem in celo kot korporativni socializem (Pierson, 2005), v aktualnih slovenskih razmerah na primer kot koncept demokratičnega socializma itd.

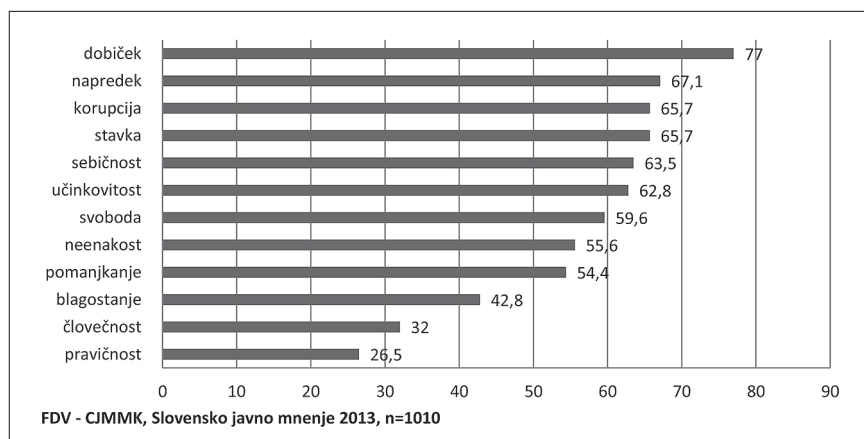
Prikaz rezultatov meritev (SJM 2011); klasifikacija pojmov. V grafih 1 in 2 navajamo apriorni nabor vrednot tako za socializem kot tudi za kapitalizem.⁹

9. Izbor pojmov so v okviru zasnove raziskave »Consolidation of democracy ...« opravili S. Barnes, H.-D. Klingemann, L. Bruszt in J. Simon. V opazovanje so vključeni naslednji pojmi: dobiček, stavka, napredek, učinkovitost, svoboda, korupcija, neenakost, sebičnost, blagostanje, pomanjkanje, človečnost in pravičnost.

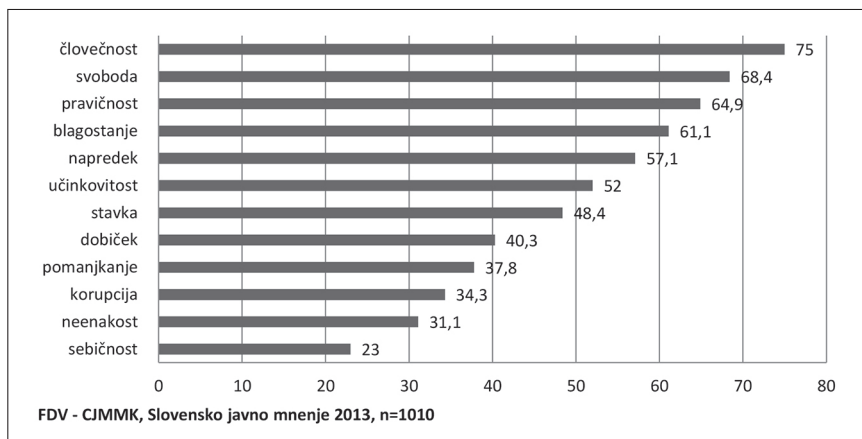
Očitno je, da gre za pojme zelo različnega reda, kar dopušča njihovo različno klasifikacijo. Lahko jih členimo na: 1) societalne in sistemske, 2) personalne in funkcionalne ali pa na 3) moralne in materialne. Za interpretacijo smo izbrali slednjo dihotomijo, torej delitev na moralne in materialne značilnosti.

V grafu 1 je prikazan rang pojmov oz. lastnosti, ki so značilne za kapitalizem. V rang so razvrščeni glede na delež respondentov (SJM 2013/1), ki so za posamezno značilnost menili, da ustreza vrednostnemu sindromu K. Po tem merilu sta v najvišji rang uvrščeni dve ekonomski oziroma materialni značilnosti K (dobiček, napredek). To pomeni, da je za respondente kapitalizem predvsem ekonomski režim. V ospredju pa je tudi zavračanje kapitalizma kot nemoralnega sistema (korupcija, stavka), ob hkratnem sprejemanju kapitalizma kot ekonomskega sistema. Posredno zavračanje kapitalizma kot nemoralnega ali kot imoralnega sindroma najdemo šele v spodnji polovici ranga, saj le tretjina respondentov meni, da lahko kapitalizmu prisodimo človečnost, le četrtnina pa temu sistemu pripisuje pravičnost.

Graf 1: Značilnosti kapitalistične družbe

V grafu 2 so v rang uvrščene značilnosti glede na to, kako pogosto jih respondenti pripisujejo socializmu (S). Na vrhu ranga so metaekonomske oziroma moralne značilnosti (človečnost, svoboda in pravičnost), na dnu ranga pa moralno negativne značilnosti (korupcija, neenakost in sebičnost). Ekonomske značilnosti so uvrščene v sredino ranga (blagostanje, napredek in učinkovitost), kar pomeni, da jim respondenti ne pripisujejo največje teže, vendar jih tudi ne uvrščajo na dno ranga.

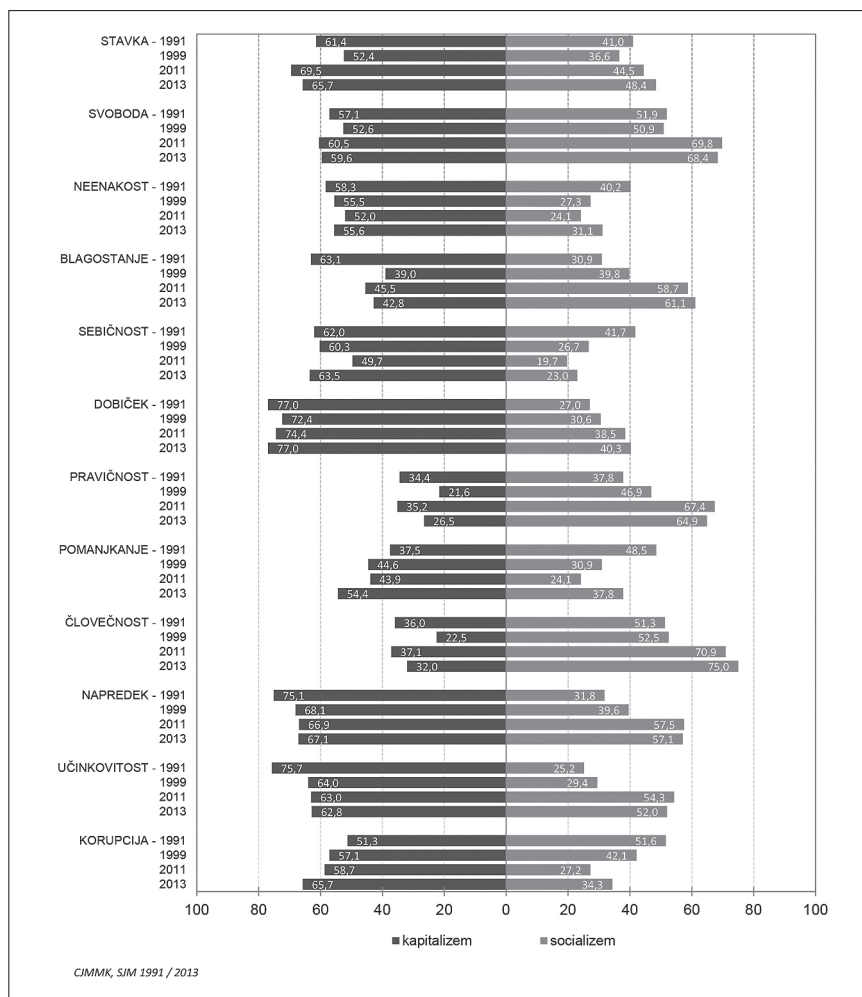
Graf 2: Značilnosti socialistične družbe

Če poskušamo povzeti sporočila respondentov iz obeh grafov, lahko rečemo, da kapitalizem in socializem dojemajo kot različna, vendar ne tudi kot medsebojno izključujoča se režima. Dojemajo ju kot komplementarna sistema, od katerih naj bi imel K predvsem ekonomske, S pa predvsem metaekonomske oziroma moralne lastnosti. Tretja pot s takšno funkcionalno 'delitvijo dela' seveda še ni tlakovana, je pa ustvarjen dovolj širok prostor za njeno trasiranje.

Časovne spremembe v razumevanju kapitalizma in socializma. V Grafu 3 navajamo časovne spremembe v prevladujočih pojmovanjih kapitalizma in socializma. Prikazani so rezultati raziskav v štirih časovnih točkah: v letu 1991, 1999, 2011 in 2013.¹⁰

10. Gre za raziskave SJM v letih 1991, 1999, 2011 in 2013, opravljene na reprezentativnih vzorcih polnoletnih prebivalcev Slovenije in ob uporabi enotne operacionalizacije.

Graf 3: Vrednotenje kapitalizma/socializma med Slovenci – medletne primerjave 1991/1999/2011/2013
(12 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

Iz grafa 3 je razvidno, da je v časovnem obdobju 1991–2013 izrazito narasel delež respondentov, ki socializmu pripisujejo tako pozitivne moralne kot tudi ekonomske lastnosti. V poznejših meritvah respondenti pogosteje pripisujejo socializmu lastnosti, kot so svoboda, pravičnost in človečnost, pa tudi ekonomske (materialne) lastnosti, kot so blagostanje, dobiček, napredek in učinkovitost.

Stališča respondentov do kapitalizma se pretežno premikajo v smeri negativnega vrednotenja. Tako se zmanjšuje delež respondentov, ki pripisujejo kapitalizmu

ekonomske odlike, kot sta učinkovitost in napredek, hkrati se povečuje delež respondentov, ki pripisujejo kapitalizmu lastnosti, kot sta sebičnost in korupcija.

Če skušamo celoviteje povzeti zgornje ugotovitve, lahko rečemo, da Slovenci kapitalizmu sicer priznavajo zmožnost samokorigiranja, socializmu pa, da je socialno pravičnejši in ekonomsko celo vitalnejši sistem. To zadnje je najmanj pričakovano in hkrati najbolj značilen rezultat primerjalne analize. Opozarja namreč na to, da slovenska populacija vse manj pojmuje socializem kot utopični projekt – in vse bolj kot zaželeno smer razvoja.

Rus-Toševa analiza je poizkušala pokazati, kako je potekalo vrednotno opredeljevanje prebivalcev Slovenije ob družbenih in sistemskih spremembah v obdobju zadnjih petindvajset let. V središču opazovanja so sistemski obrat in spremembe v vrednotah, ki so ga omogočile in mu sledile.

Strnitev vseh posamičnih opazovanj in analiz pokaže, da je v temelju opredeljevanja zavzemanje za ohranitev solidarnosti in prvin socialne države. To se še posebej izrazi tudi skozi zavzemanje za dohodkovno izenačevanje in ohranjanje solidarnosti kot temelja za reguliranje medosebnih in medskupinskih odnosov ter odnosov med posamezniki, skupinami in sistemom.

(2) Drugi primer: Vrednotenje socializma/kapitalizma v izbranih državah Srednje in Vzhodne Evrope (1991/1999)

Iz nabora srednje- in vzhodnoevropskih držav, ki so sodelovale v prvem (1991: enajst držav) in drugem valu (1999: petnajst držav), smo v našo analizo izbrali le tiste, ki so sodelovale v obeh valovih – in med njimi le tiste, ki so v izvedbo (v vprašalnikih) vključile operacionalizacijo dimenzije »vrednotenje kapitalizma/socializma«. V tej analizi smo tako vključili naslednjih osem držav: Bolgarijo, Češko, Estonijo, Vzhodno Nemčijo,¹¹ Litvo, Slovaško, Slovenijo in Ukrajino.

Tematska omejitev je: razumevanje kapitalizma vs. socializma (K/S) v izbranih osmih državah na vstopni točki tranzicije (1991) in po osmih letih izkušenj v novih sistemskih okvirih oz. v novem režimu (1999). Skupno vsem osmim državam je, da so v začetku devetdesetih let izvedle (normativne) spremembe iz avtoritarnih v demokratične sisteme oz. režime. V sistemske preobrate in proces demokratizacije so vstopale na bistveno različnih izhodiščih. Razlike med njimi se kažejo v prevladujočih političnih kulturah in tradicijah, v statusu in tradiciji njihove samostojne državnosti, v njihovi notranji družbenoekonomski in politični ureditvi, pa tudi v njihovem eksternem statusu ter povezavah oz. vključenosti v meddržavne, blokove povezave ipd. Razlike v državnem statusu so očitne, saj je med njimi le malo držav s tradicijo samostojnosti (Bolgarija), več njih označuje izgubo samostojnosti

11. »Nove zvezne dežele ZRN« leta 1991 in 1999.

in njeno ponovno pridobitev na točki prehoda (Estonija, Litva), pridobitev samostojnosti kot posledico osamosvojitve (Slovenija) ali razdelitve prejšnje skupne države (Češka, Slovaška, tudi Ukrajina) oz. celo »izguba« samostojnosti in vrnitev v prejšnjo skupno državo (Vzhodna Nemčija v t. i. Nove zvezne dežele ZRN). Razmere pri graditvi državnih struktur opazovanih držav so torej bistveno različne. Nekatere med njimi so glede na raven svoje omejene samostojnosti imele bolj oz. manj razvite državne upravne aparate. Vse vključene države, z izjemo Slovenije (kot republike bivše Jugoslavije), so bile utemeljene na skupnih ideoloških, političnih in ekonomskih osnovah; sistemska analiza jih skupaj uvršča v kategorijo avtoritarnih oz. totalitarnih režimov, utemeljenih na vladavini ene stranke, državne lastnine in komunistične ideološke monolitnosti. Za Slovenijo je v zadnjih desetletjih veljalo, da se je razvijala znotraj »eksperimenta samoupravljanja«, ki je kot delavsko oz. družbeno samoupravljanje v produkcijskem in teritorialnem upravljanju delno nadomeščalo ekskluzivno vlogo partije; državna lastnina se je v njej delno pretvarjala v družbeno lastnino; slovenska družba se je v tem času razvijala v bolj odprtih, liberalnih razmerah. V vseh primerih opazovanih držav je bil preobrat sistemski in je torej nadomestil prvotni »socialistični« sistem z novim socialnotržnim, torej po svoji osnovi kapitalističnim sistemom. Za vse opazovane države oz. družbe velja, da so bile na točki pred prehodom v krizi legitimitete, da so imeli režimi v njih nizko podporo prebivalstva, da je njihova gospodarska moč upadala in da so bili v bolj ali manj izraziti krizi. Hkrati pa za vse velja, da so imele sorazmerno razvite socialno zaščitne sisteme in solidarnostno zasnovano zdravstveno varstvo, delujoč pokojninski sistem in razmeroma visoko razvito šolstvo, močno pa je zaostajalo njihovo (avtarkično) gospodarstvo, ki je vse bolj izgubljalo možnosti na globaliziranih trgih; seveda se je vse to kazalo tudi v višini BDP-ja in standardu prebivalstva. Med njimi ni bilo bistvenih razlik v nerazvitosti in neodprtosti kulturnega in medijskega prostora itd. V vseh teh pogledih oz. vidikih pa je Slovenija prednjačila pred drugimi srednje- in vzhodnoevropskimi državami. Zdelo se je, kot da se v sistemski preobrat in na pot v demokratizacijo odpravlja najboljše pripravljena.

V takšnih razmerah, neposredno po prehodih in izvedeni normativni tranziciji, je na pomlad 1991 potekla naša raziskava oz. meritev odnosa do socializma/kapitalizma (S/K). Na podlagi operacionalizacije, izpeljane s pomočjo pojmovnega označevanja kategorij »socializma« oz. »kapitalizma«, smo dobili vpogled v njuno »začetno« razumevanje. Glede na prevladujočo kritičnost ljudi, ki je privedla do sistemskih preobratov v teh državah, je bilo upravičeno pričakovati, da bodo anketiranci pri označevanju »socializma« skrajno zadržani, kritični in odklonilni, v označevanju »kapitalizma« kot pričakovanega, a neizkušenega modela družbene regulacije pa odprti, s pričakanji in torej pozitivno opredeljeni. Uveljavljanje novih sistemskih prvin in temeljev je v vseh opazovanih državah sprožalo bolj ali manj ostre konflikte v političnem in gospodarskem prostoru. Ljudje so pridobivali izkušnje, se umeščali v novi družbeni, ekonomski in kulturni prostor,

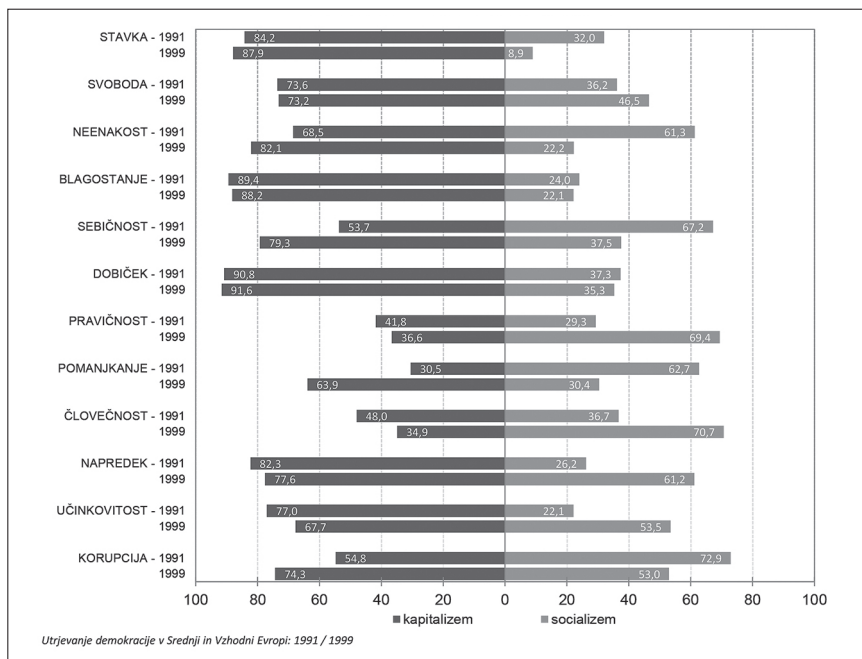
se opredeljevali do razmer ... Prvotna pričakovanja in iluzije, povezani z novim družbenogospodarskim sistemom, so deloma ostali neuresničeni, le deloma so se potrjevali. V času med dvema (1991/1999) raziskavama je prišlo do streznitve pogledov in mnenj ljudi o delovanju novega sistema.

Za vrednotenje S/K je bilo izbranih šestnajst pojmovnih oznak. Del njih z izrazito pozitivnim, moralnim oz. ekonomskim predznakom, drugi del pa z izrazito negativno konotacijo, bodisi v moralnem oz. materialnem smislu. Na prehodni točki iz avtoritarnih v demokratične sisteme je veljala predpostavka, da so predhodni, socialistični sistemi po svojem bistvu nesvobodni, nehumani (nečloveški), nepravični, sebični, da ne proizvajajo blaginje, temveč pomanjkanje, da ne zagotavljajo (tehničnega) napredka, da sprožajo neenakomerno razporejanje moči, da gre za režime, ki temeljijo na prisili, planiranju, korupciji itd. Takšna enostranska umestitev kategorije »socializem« ne ustreza stvarnim, empirično zaznamim stanjem in razmeram, ki se sicer razlikujejo od države do države. Izkušnje ljudi, bodisi vsled indoktrinacije bodisi vsled drugačnih vplivov in razmerij v odnosih med ljudmi in sistemom (nizka stopnja neenakosti, solidarnost, razvita socialna infrastruktura itd.), se kažejo v gledanjih oz. vrednotenjih, ki se bistveno razlikujejo od nakazanega »modela«. Ljudje svoje doživljanje avtoritarnih režimov Vzhodne Evrope in izkušnje v njih izražajo tudi tako, da jih označujejo tudi kot svobodne, človeške, pravične, kot take, ki omogočajo napredek, blaginjo ... itd.

Vrednotenje kapitalizma in socializma (K/S) v državah Srednje in Vzhodne Evrope. Še zanimiveje je, kako se glede na začetno (končno) vrednotenje K/S to pokaže osem let po preobratu, torej osem let po prvi meritvi. Sicer pa si oglejmo rezultate meritev za vsako državo ter za vsak vidik razumevanja K/S posebej. V nadaljevanju so najprej, v grafih 4 do 11, prikazana in opisana vrednotenja K/S za posamezne vključene države. Nato pa bomo prikazali še rezultate za vseh osem srednje- in vzhodnoevropskih držav skupaj (na ravni povprečij osmih vzorcev)

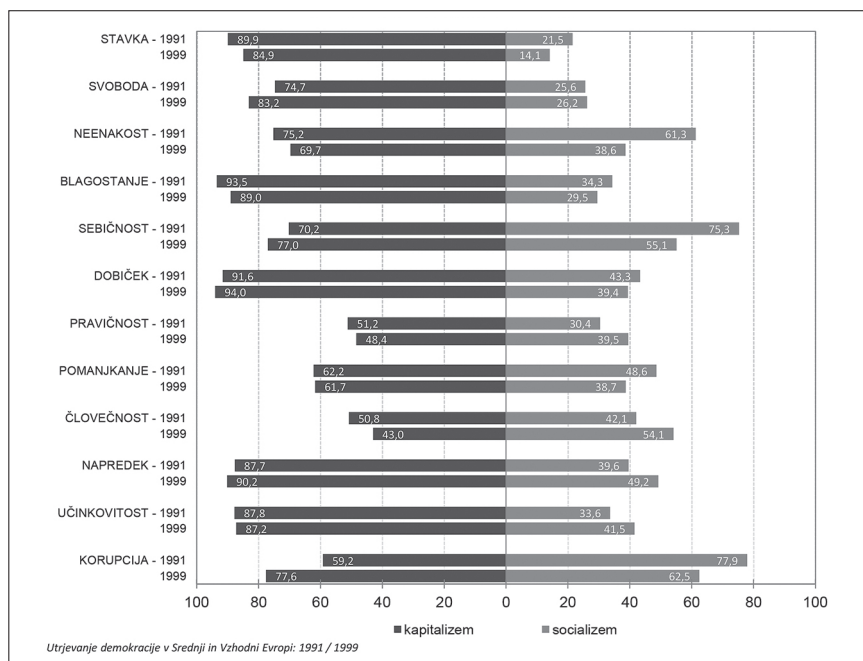
Za **Bolgarijo** (Graf 4) je značilen velik premik v razumevanju S/K od začetne do zaključne meritve. V izhodišču je kapitalizem povezan s predstavami o blagostanju, dobičku, napredku, pa tudi o svobodi, manjši neenakosti itd. Očitno gre za pretežno pozitivno označevanje kapitalizma. Po osemletni izkušnji pa se poudarki premaknejo predvsem pri vrednotenju socializma: ta postane bolj human, človeški, učinkovitejši, pa tudi bolj svoboden; kapitalizem pa z oznakami korupcija, pomanjkanje, neenakost izgubi svoj začetni lesk, vendar pridobi tudi z oznakami blagostanje, dobiček itd.

Graf 4: BOLGARIJA
vrednotenje kapitalizma / socializma
 (12 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

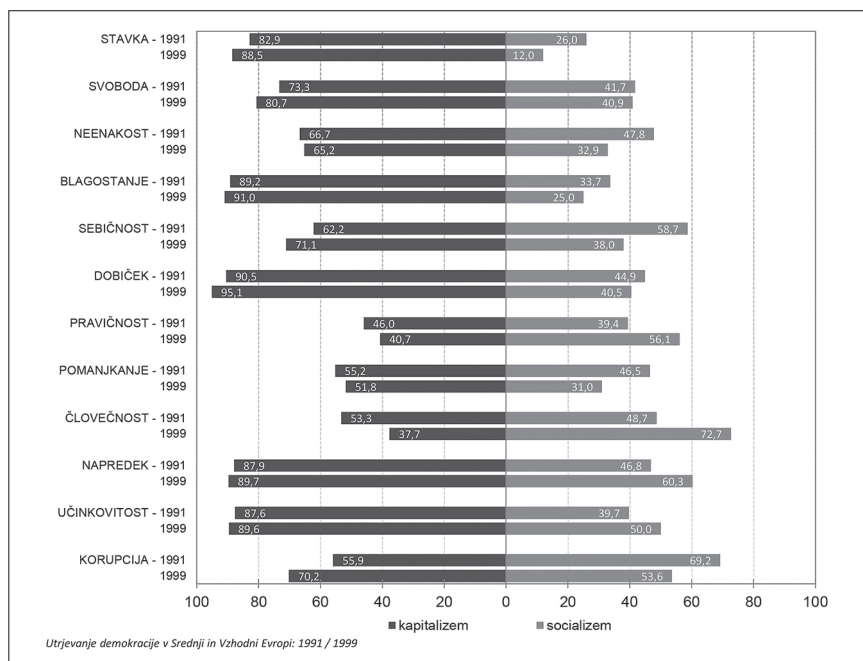
Za Česko (Graf 5) je značilno bolj konformno, bolj modelsko »čisto« opredeljevanje do K/S. Potrdi se vtis, da Čehi lažje sprejemajo in pozitivneje vrednotijo sistemske značilnosti kapitalizma kot drugi Vzhodnoevropejci. To se izrazi v pretežnem razumevanju kapitalizma kot družbe svobode, napredka, dobička, blagostanja, učinkovitosti ipd., za socializem pa velja, da ga najizraziteje povezujejo z oznakami neenakost, sebičnost, korupcija itd. Vrednotenja v drugem valu, osem let kasneje, kažejo delno spremenjeno, »prijaznejšo« predstavo o socializmu. Socializem se v vrednotenjih kaže kot manj koruptiven, manj sebičen, ki povzroča manj neenakost med ljudmi, ki je bolj human, bolj napreden – kot v prvem preseku. Še vedno pa za Čehe velja, da je za njih kapitalizem modelsko »čist« in značilno bolj sprejemljiv kot socializem.

Graf 5: ČEŠKA
vrednotenje kapitalizma / socializma
 (12 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

Podobno, vendar manj izrazito, manj polarizirano, je vrednotenje **Slovakov** (Graf 6). Kapitalizem je za njih predvsem učinkovita in svobodna družba blagostanja. Šele po osemletni izkušnji, v drugem valu, so izrazitejše moralne lastnosti socializma: človečnost, pravičnost, napredek; socializem ni predvsem družba pomanjkanja, sebičnosti, stavek in korupcije, kar izstopa ob prvi meritvi. Kapitalizem za njih pomeni bolj konfliktno (stavke), bolj neenako, sebično, manj pravično, manj človečno, bolj skorumpirano, a hkrati družbo dobička, blagostanja, učinkovitosti in napredka.

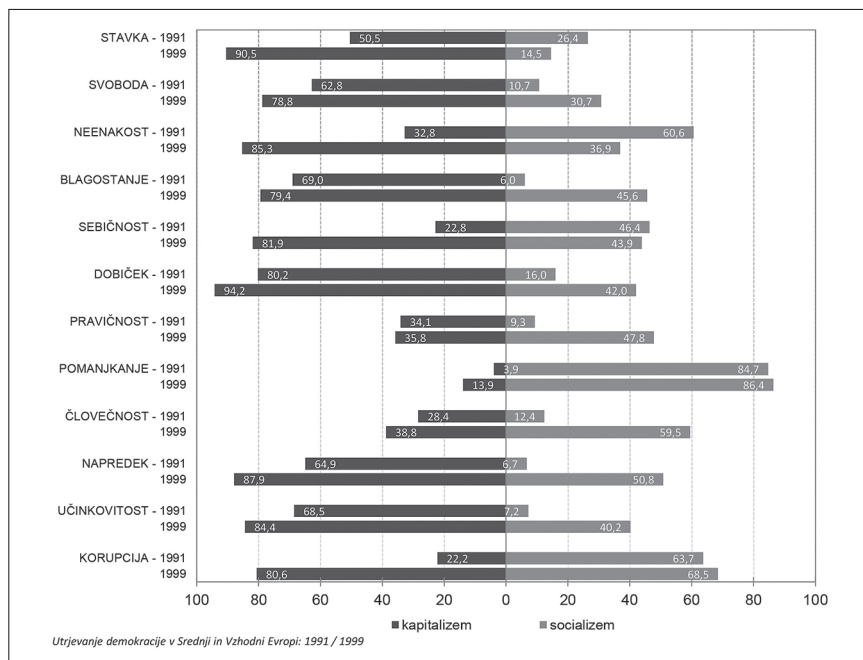
Graf 6: SLOVAŠKA
vrednotenje kapitalizma / socializma
 (12 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

V raziskavo in primerjalno analizo sta vključeni tudi dve baltiški državi, ki sta se ob prehodu izvili iz sovjetskega primeža in se ponovno osamosvojili: Estonija, Litva. Za prebivalce teh dežel je »socializem« pomenil predvsem izgubo nacionalne samobitnosti, grobo izrinjanje avtohtonih nacionalnih in socialnih struktur ter njihovo nadomeščanje z vsiljenimi sovjetskimi itd. Tako za njih kapitalizem pomeni svobodo.

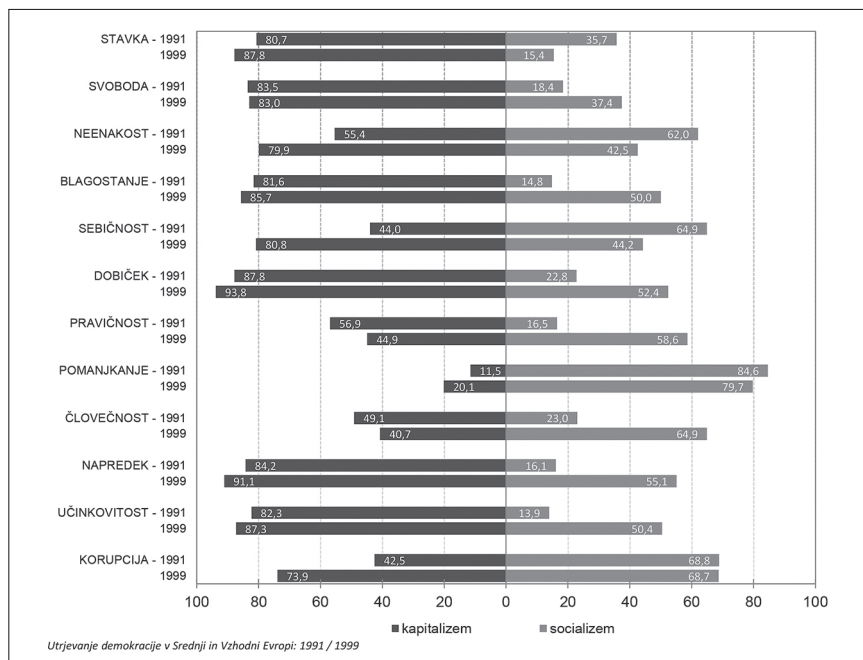
Med **Estonci** (Graf 7) so predstave o K/S še bolj polarizirane in izostrene, še bolj paradigmatične kot med Čehi. Zanje je kapitalizem v izhodišču pomenil predvsem svobodno družbo, družbo blagostanja, napredka, učinkovitosti in dobička. Po osmih letih doživljanja kapitalizma se ta gledanja v glavnem potrdijo, vendar Estonci kapitalizmu pripišejo tudi koruptivnost, stavke, neenakost in sebičnost. Doživljani kapitalizem za njih ni več eldorado. Socializem pa v izhodišču zaznavajo predvsem kot družbo pomanjkanja, neenakosti, sebičnosti ipd. in mu ne pripisujejo pozitivnih moralnih lastnosti. V drugem preseku tudi Estonci socializem vrednotijo kot bolj humano, pravičnejšo in svobodnejšo družbo. V obeh presekih pa se potrdi, da je socializem družba pomanjkanja.

Graf 7: ESTONIJA
vrednotenje kapitalizma / socializma
 (12 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

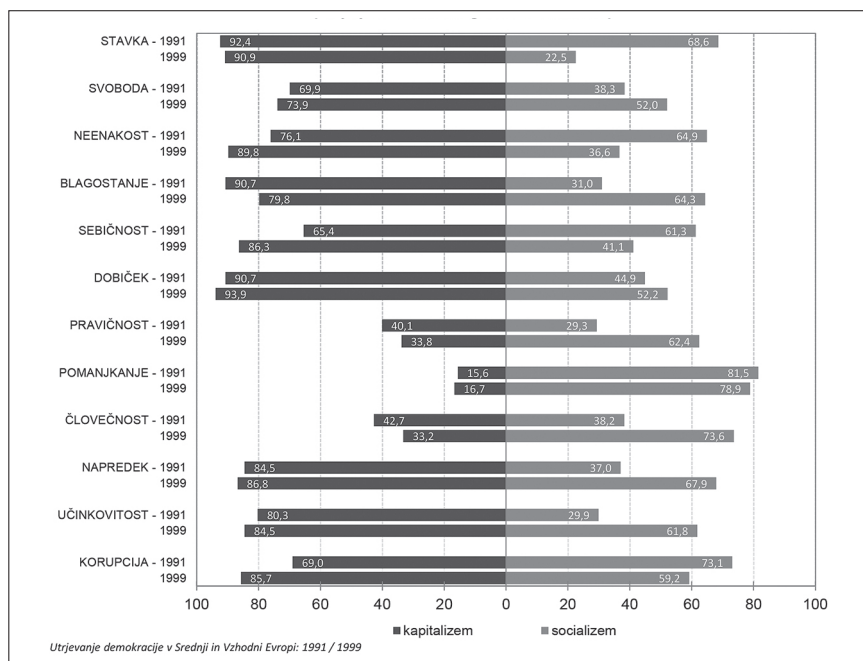
Podoben nabor vrednotnih oznak in visoko pozitivno vrednotenje kapitalizma sta značilna tudi za **Litovce** (graf 8). Kapitalizem prevladujoče povezujejo s predstavo o blagostanju, dobičku, napredku, učinkovitosti. In tudi s predstavo o svobodi. Ob prvi meritvi je socializem predvsem označevan s pojmi pomanjkanje, nesvoboda, neučinkovitost in korupcija. Osem let pozneje se tudi pri Litovcih v označevanju socializma izraziteje pokažejo njegova moralna razsežja: pravičnost, človečnost, napredek itd.

Graf 8: LITVA
vrednotenje kapitalizma / socializma
 (12 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

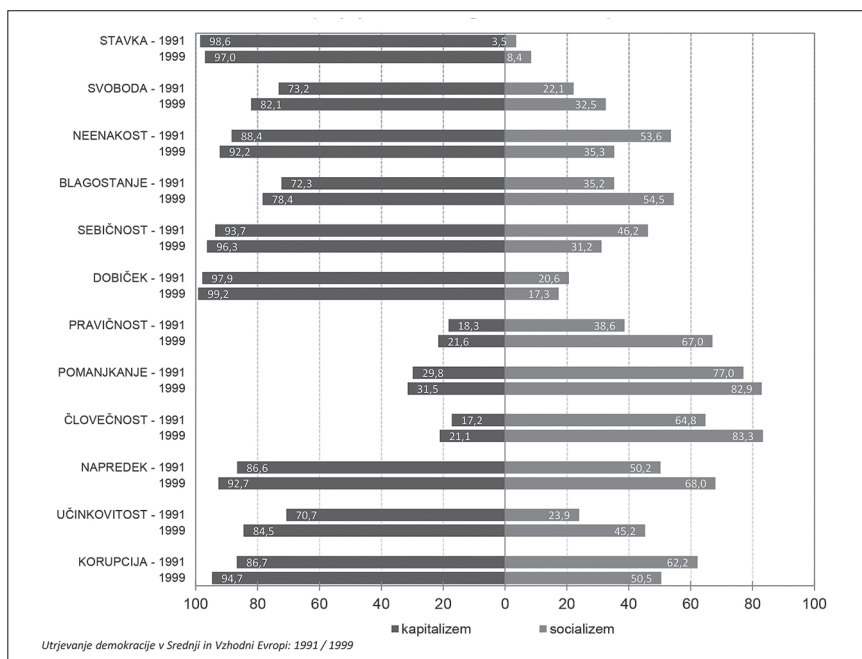
V skupino postsovjetskih držav, poleg Estonije in Litve, sodi tudi **Ukrajina** (Graf 9). Ukrajinska vrednotenja K/S izrisujejo konfiguracijo pozitivnih oznak kapitalizma in prevladujoče negativnih oznak socializma, podobno kot pri Estoncih in Litovcih. Glede na značilne razlike v vrednotenju K/S med postsovjetskimi in drugimi vzhodnoevropskimi državami lahko sklepamo, da se izkušnje s totalitarnim in tujskim režimom tem bolj izrazijo v odklanjanju oz. negativnem označevanju socializma. Šele ob drugi meritvi, po osmih letih izkušenj s plenilskim postsovjetskim kapitalizmom, Ukrajinci socializmu pripisujejo tudi več pozitivnih (moralnih) lastnosti, npr. več človečnosti in pravičnosti – kot kapitalizmu, pa tudi napredek, učinkovitost itd.

Graf 9: UKRAJINA
vrednotenje kapitalizma / socializma
 (12 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

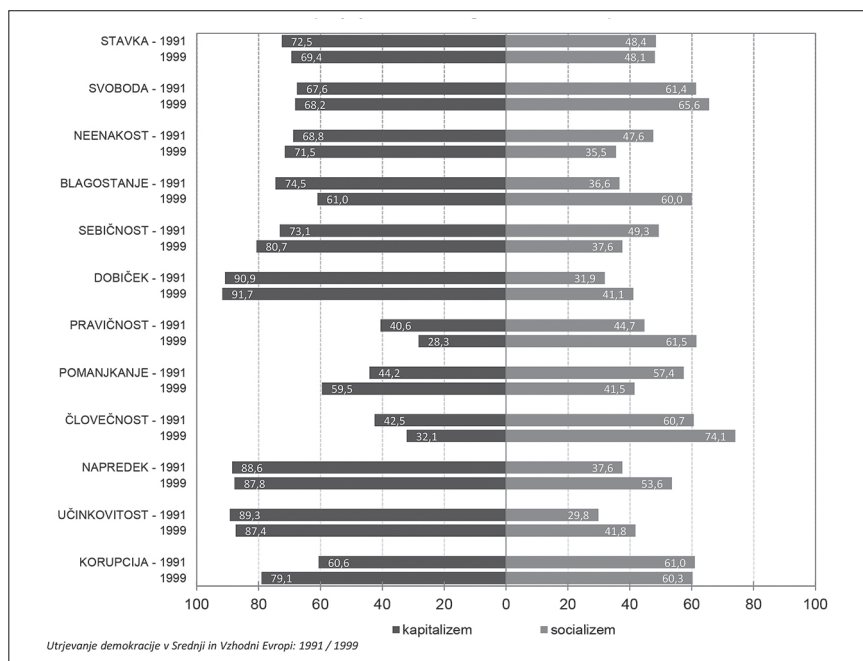
Specifično izkušnjo s K/S imajo tudi Vzhodni Nemci. Do prehoda so živeli v totalitarnem, zaprtem in ograjenem sistemu in hkrati neposredno ob Zahodni Nemčiji z vsem njenim blagostanjem in odprto demokratičnostjo. Zanimivo je, da so njihove predstave o kapitalizmu prizemljene: pripisujejo mu sebičnost, dobiček, napredek, pa tudi neenakost, stavke, korupcijo, hkrati pa tudi svobodo in blagostanje. Socializmu pa, še posebej v drugem valu, osem let po prehodu, pripisujejo tudi pozitivne moralne značilnosti. Socializem je za njih humana in pravična družba, pa tudi družba pomanjkanja in hkrati blagostanja itd. Njihovo opredeljevanje do K/S torej izstopa iz modela in je kritično izostreno do obeh sistemov.

Graf 10: V. NEMČIJA
vrednotenje kapitalizma / socializma
 (12 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

In končno lahko prikažemo še zgodnje (1991, 1999) opredeljevanje Slovencev do K/S (Graf 11). Za Slovence je kapitalizem predvsem družba, ki jo zaznamujejo učinkovitost, napredek, dobiček, blagostanje, stavke, neenakost in sebičnost. Označujejo ga tudi s pozitivnimi moralnimi lastnostmi, ki pa izrazito izstopajo tudi kot lastnosti socializma (svoboda in še posebej pravičnost in človečnost). Po desetletju izkušenj s kapitalističnim sistemom ljudje s pojmom socializem izraziteje povezujejo svobodo, blagostanje, pravičnost, človečnost, pa tudi napredek, učinkovitost itd. Označevanja obeh sistemov so ob koncu devetdesetih, ko Slovenija še živi v iluziji napredovanja, manj polarizirana, bolj izenačena, kar vse kaže na njihovo možno sobivanje.

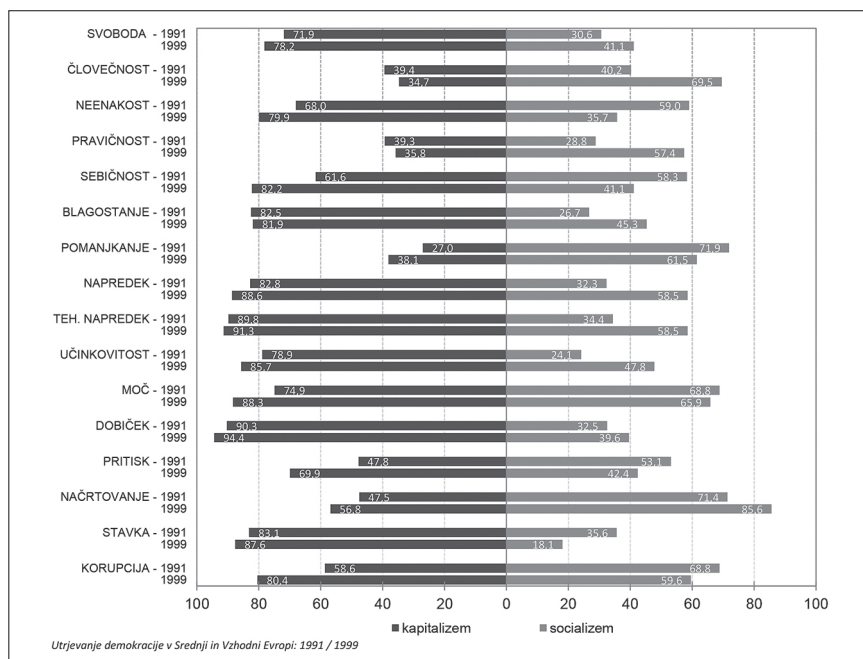
Graf 11: SLOVENIJA
vrednotenje kapitalizma / socializma
 (12 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

Strnjeni prikaz vrednotenj K/S v osmih državah Srednje in Vzhodne Evrope. Dodatna ponazoritev vrednotenj K/S v opazovanih osmih državah so povprečja izbir posameznih lastnosti – pojmov (Graf 12). Prikazana je pogostost izbir pojmov na dveh časovnih točkah. Osnovna konfiguracija izbir in spremembe oz. premiki med dvema meritvama pritrdijo opažanjem na ravni posameznih držav. Tudi tu se pokaže, da je kapitalizem v prvem valu označevan izrazito pozitivno. To velja predvsem za njegove »ekonomske lastnosti«, kot so dobiček, tehnični napredek, napredek, blagostanje itd. Ob drugi meritvi so ocene kapitalizma: kot učinkovite družbe (tehničnega) napredka, a hkrati tudi družbe, ki jo označujejo neenakost, korupcija, stavke itd. V vrednotenju socializma pa v drugem preseku (1999) vidno in močnejše izstopijo njegove pozitivne moralne in tudi gospodarske označbe. Neenakost, stavke, sebičnost in celo korupcija – so predvsem lastnosti K in ne S! Človečnost, pravičnost in represija so predvsem lastnosti S in ne K!

Graf 12: Vrednotenje kapitalizma / socializma

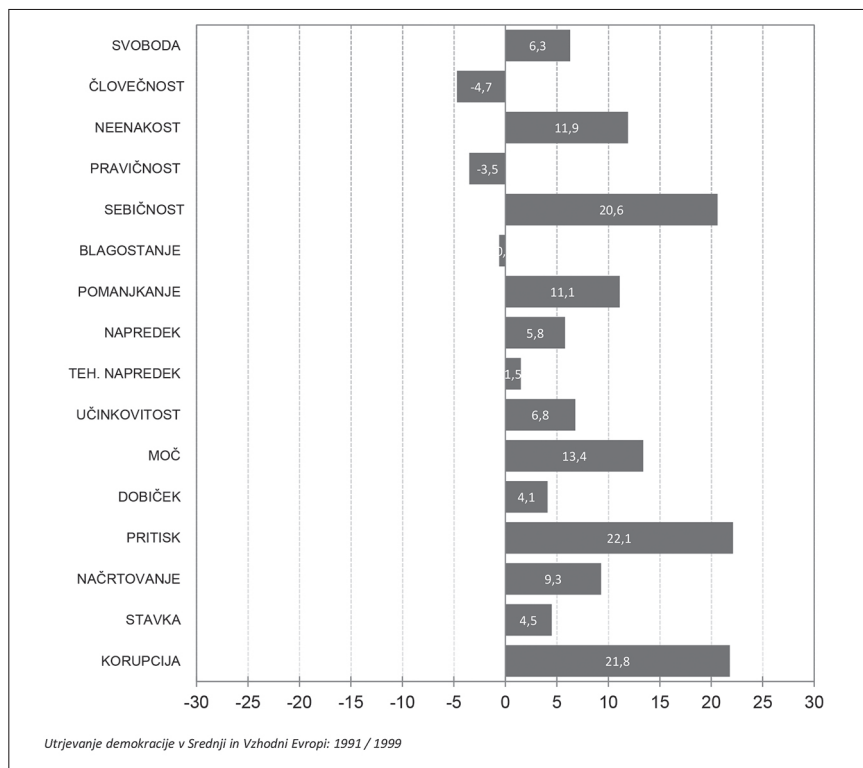
(16 pojmov, delež odgovorov "ustreza" - povprečje nacionalnih vzorcev 8 držav)
Boglarija, Češka, Estonija, V. Nemčija, Litva, Slovaška, Slovenija, Ukrajina

Kako izraziti so premiki v opredeljevanju do K/S v dveh časovnih presekih, kažeta Graf 13 Graf 14. Ob predpostavki izhodiščne konfiguracije (Graf 12) so v Grafu 13 (za kapitalizem) in Grafu 14 (za socializem) prikazane pozitivne (povečevanje deležev navedb) oz. negativne (zmanjševanje deležev navedb) spremembe oz. premiki v vrednotenju K/S. V medčasovni primerjavi (1991/99) za kapitalizem s povečanim deležem navedb ob drugi meritvi izstopajo pojmi: korupcija, pritisk, sebičnost, moč, neenakost, pa tudi pomanjkanje, načrtovanje itd. Manj pogosto pa je navajanje humanih lastnosti, kot človečnost in pravičnost.

**Graf 13: Razlika v deležih odgovorov "ustreza":
KAPITALIZEM 1991 - 1999**

(16 pojmov, delež odgovorov "ustreza" - povprečje nacionalnih vzorcev 8 držav)
Boglarija, Češka, Estonija, V. Nemčija, Litva, Slovaška, Slovenija, Ukrajina

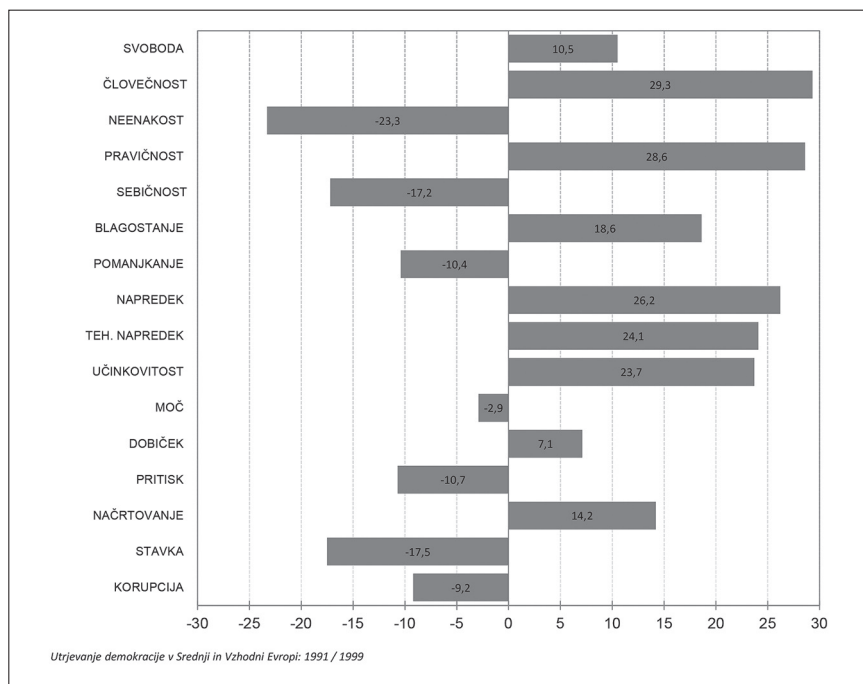
V vrednotenju socializma (Graf 14) očitno izstopa njegovo pozitivno moralno in ekonomsko označevanje. Tako je od prve do druge meritve socializem mnogo bolj pogosto označevan s pojmi človečnost, pravičnost (tehnični) napredek, učinkovitost, načrtovanje; manj pogosto pa je označevan s pojmi neenakost, sebičnost, stavka, pritisk, pomanjkanje, korupcija itd.

Predstave o kapitalizmu se torej v preseku 1991–1999 kritično izostrijo. Delež pozitivnih oznak kapitalizma se bistveno zmanjša. Predstava o socializmu se pozitivno razširi tudi v polje ekonomskih lastnosti. V istem obdobju pri označevanju kapitalizma pogostejše izstopajo lastnosti korupcija, pritisk, moč, neenakost, pomanjkanje, pogostnost navajanja moralnih lastnosti (sebičnost, človečnost, pravičnost in svoboda) upada. Viden je trend v prid pozitivnega vrednotenja socializma. Za potrditev tega trenda v današnji čas (1999–2013) žal nimamo primerljivih podatkov. O gibanjih v vrednotenju K/S v vzhodnoevropskem prostoru bi sicer

lahko po analogiji sklepali le na podlagi raziskav in podatkov za Slovenijo, kjer te pojave sistematično opazujemo vse od leta 1995 do danes (2013).

**Graf 14: Razlika v deležih odgovorov "ustreza":
SOCIALIZEM 1991 - 1999**

(16 pojmov, delež odgovorov "ustreza" - povprečje nacionalnih vzorcev 8 držav)
Boglarija, Češka, Estonija, V. Nemčija, Litva, Slovaška, Slovenija, Ukrajina

Rečemo pa lahko, da ob kapitalizmu socializem postaja sprejemljiv, dopolnjujoč oz. alternativni model družbene regulacije.

(3) Tretji primer: Slovenija med Vzhodno in Zahodno Nemčijo – 1999.

V drugi val (1999) naše raziskave se je petnajstim vzhodno- in srednjeevropskim državam pridružila tudi Zahodna Nemčija (Preglednica 1).¹² Tako lahko našo analizo razširimo in v njeno središče postavimo:

- Slovenija (SL): ob prehodu osamosvojena, s skoraj petdesetletno izkušnjo jugoslovanskega avtoritarnega režima oz. samoupravnega sistema; neuvrščena, ob prehodu najbolj gospodarsko razvita, liberalno in kulturno odprta v Evropo.

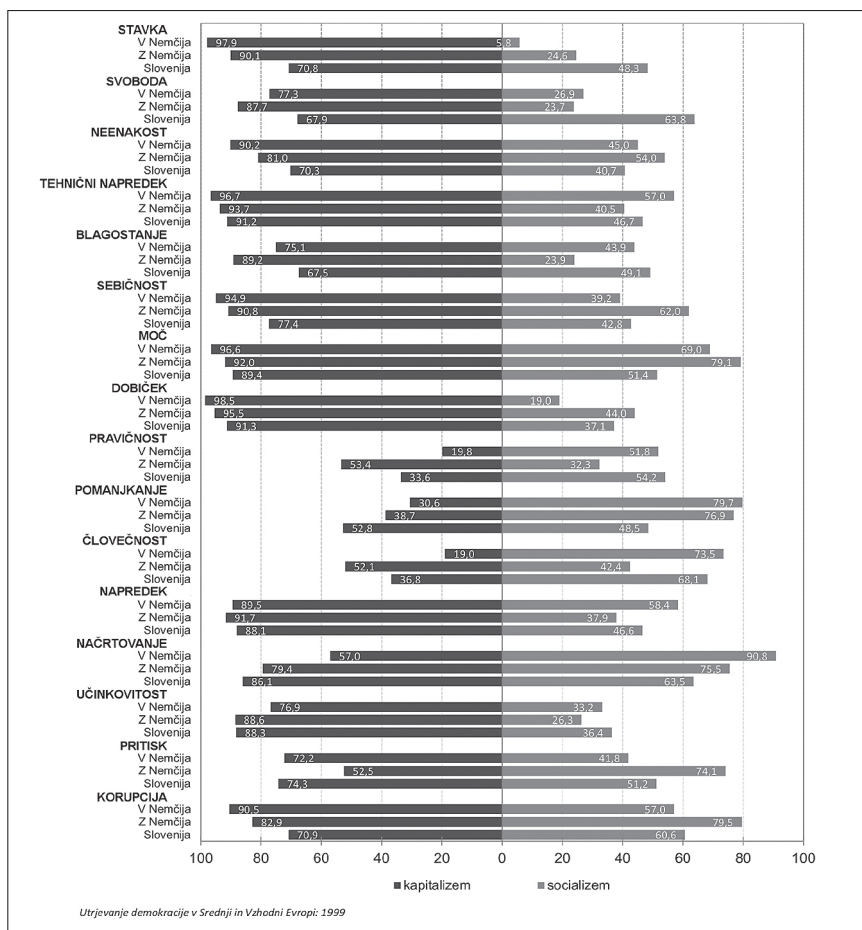
12. Stare Zvezne dežele ZR Nemčije

- Vzhodna Nemčija (VN): pred prehodom v oklepu togega totalitarnega režima članica Varšavskega pakta, država za železno zaveso, ob prehodu »izgubi« samostojno državnost in se združi v ZRN.
- Zahodna Nemčija (ZN): demokracija v prvem valu po pacifikaciji; visoko razvita demokracija; država blaginje, nosilna članica EU in NATO.

Domnevamo lahko, da se specifične ekonomske, politične in kulturne strukture in procesi v teh treh deželah izražajo (tudi) v različnem razumevanju oz. vrednotenju K/S. Žal smo v naši analizi omejeni le na rezultate meritve v drugem valu (1999) raziskave, ki so prikazani v Grafu 15. Oglejmo si jih in pri tem ne zanemarimo dejstva, da so ob raziskavi Vzhodni Nemci že slabih deset let uživali posledice združitve in se v celoti utopili v politični sistem in gospodarske (kapitalistične) strukture ZRN. Novih družbenih, gospodarskih in političnih struktur niso gradili, temveč so jim bile oktroirane. Zahodna Nemčija je uresničila željo oz. projekt ponovne združitve. Prevzela je tutorstvo nad v totalitarnem sistemu živečimi »brati«. Slovenija pa se je po preobratu prvič v pravem pomenu osamosvojila (z uresničitvijo z ustavo SFRJ določene pravice do samoodločbe); slovensko gospodarstvo je izgubilo jugoslovanske trge; nova država je gradila svoje politične, upravne, gospodarske strukture in se na novo umeščala v mednarodni prostor.

Kako ljudje v treh deželah doživljajo in razumejo socializem oz. kapitalizem? Celoten obseg razlik oz. sorodnosti v njihovem vrednotenju K/S je prikazan v Grafu 15. V tem opisu se bomo omejili le na nekaj najznačilnejših.

Graf 15: VREDNOTENJE KAPITALIZMA / SOCIALIZMA (1999)
(16 pojmov, delež odgovorov "ustreza")

Pri vrednotenju kapitalističnega sistema so ocenjevalci iz vseh treh držav (VN, ZN, SL) povsem oz. pretežno poenoteni v gledanju, da je ta učinkovit, da zagotavlja (tehnični) napredek in dobiček. Očitno pa so razlike v pripisovanju moralnih lastnosti kapitalizmu. Tako ZN in VN svobodo pretežno pripisujeta K in jo odrekata S, Slovenci pa jo v enaki (visoki) meri pripisujejo tako K in S. Neenakost je predvsem značilnost K, ZN pa jo povezuje tudi s S. VN in ZN sebičnost pripisujeta predvsem K, ZN pa jo poudari tudi kot značilnost S. Glede pravičnosti in človečnosti SL in VN soglašata, da gre za lastnost socializma, ZN pa kapitalizma. In nasprotno, da je represija, pritisk predvsem značilnost kapitalizma, menita SL in VZ, ZN pa, da je to značilnost socializma. Vse zapisano – in vsa nadaljnja »črpanja« ocen iz grafa kažejo, da opredeljevanje ZN, VN in SL niso uniformna – in da vsaka od

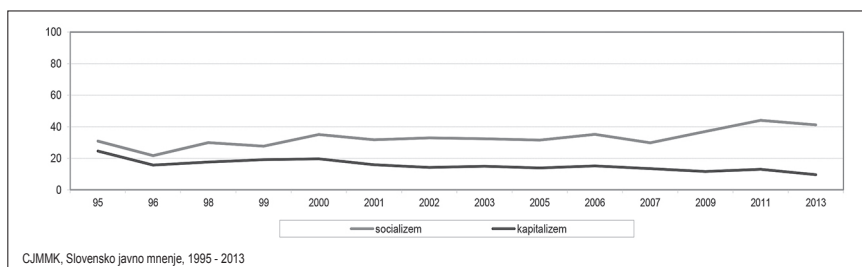
treh skupin izstopa iz modela. Tako npr. SL meni, da je stavka instrument S in svoboda značilna lastnost S. Odstopanja zabeležimo tudi pri umeščanju blagostanja in pomanjkanja. ZN meni, da je blagostanje predvsem povezano s K, Slovenci pa ga v značilni meri pripisujejo tudi S. VN in ZN pripišeta pomanjkanje predvsem S, Slovenci pa pretežno K! Itd.

ZN socializmu oporeka predvsem moralne lastnosti! VN in SL pa predvsem moralne lastnosti oporekata kapitalizmu. Pri gospodarskih lastnostih vse (ZN, VN in SL) pripisujejo izrazite prednosti kapitalizmu. In vendar se Slovenija v označevanju obeh sistemov (K/S) znajde nekako med ZN in VZ – in predvsem višje vrednoti moralne lastnosti socialističnega sistema, kar je razumljivo. ZN ga je doživljala (v NDR) kot sovražen, sosednja VZ kot domač totalitaren, SL pa (v zadnjih desetletjih) kot razmeroma blag (samoupradni) sistem.

(4) Četrti primer: Raziskave vrednotenja K/S v Sloveniji: 1991–2013

Kako se v aktualnem preseku (2013) Slovenci opredeljujejo do socializma/kapitalizma, smo prikazali v grafih 1–3. Dodatno ilustracijo sprememb v vrednotenju K/S ponuja Graf 16. Kaj je v temelju Slovenčevega opredeljevanja do pojmov socializem/kapitalizem, je nakazano v Grafu 1 in Grafu 2 oz. v Grafu 11.

Graf 16: VREDNOTE: ODNOS DO POJMOV
Primerjava meritev 1995 - 2013; seštevek odgovorov:
4 - pozitiven in 5 - zelo pozitiven

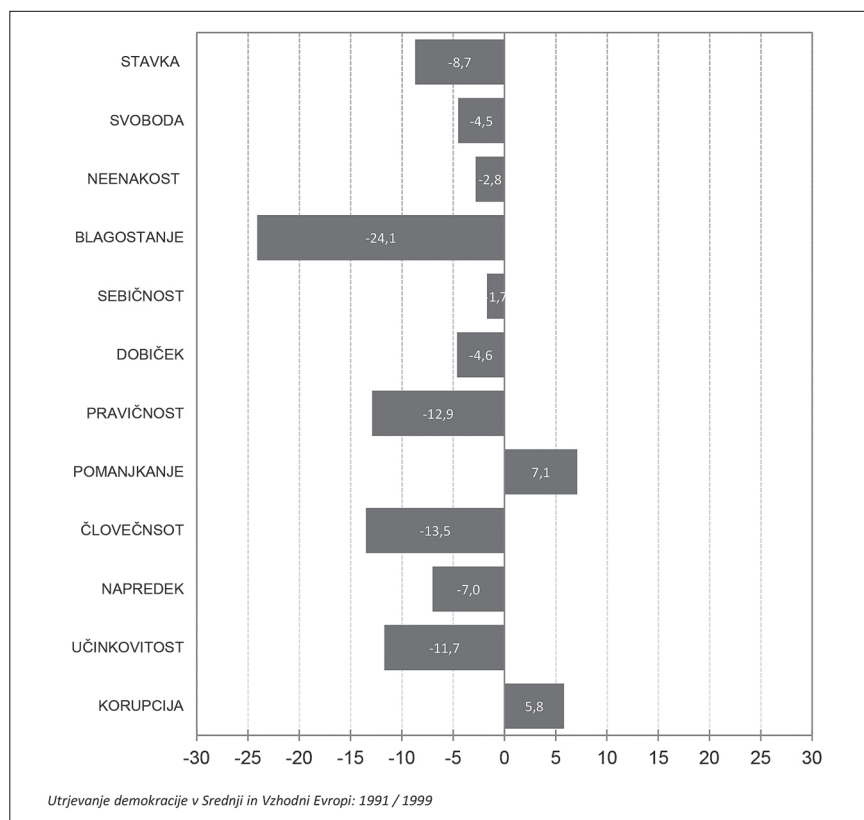
Do kakšnih in kolikšnih premikov je v vrednotenju oz. razumevanju K/S prišlo v obdobju od 1991 do 1999, pa je prikazano v grafih 17–20.

Očitno je, da se je predstava o kapitalizmu med Slovenci v preseku 1991–1999 in še posebej v obdobju 1991–2013 močno spremenila. Prvotna predstava ljudi o kapitalizmu kot družbi blaginje, kot o pravični družbi itd., se močno razkroji. Bolj pogosto kot v izhodišču Slovenke in Slovenci kapitalizmu pripisujejo lastnosti kot so: pomanjkanje, korupcija itd, manj pogosto pa oznake: blagostanje, učinkovitost, pravičnost, človečnost. Hkrati pa se razširijo in poglobijo predstave Slovencev o

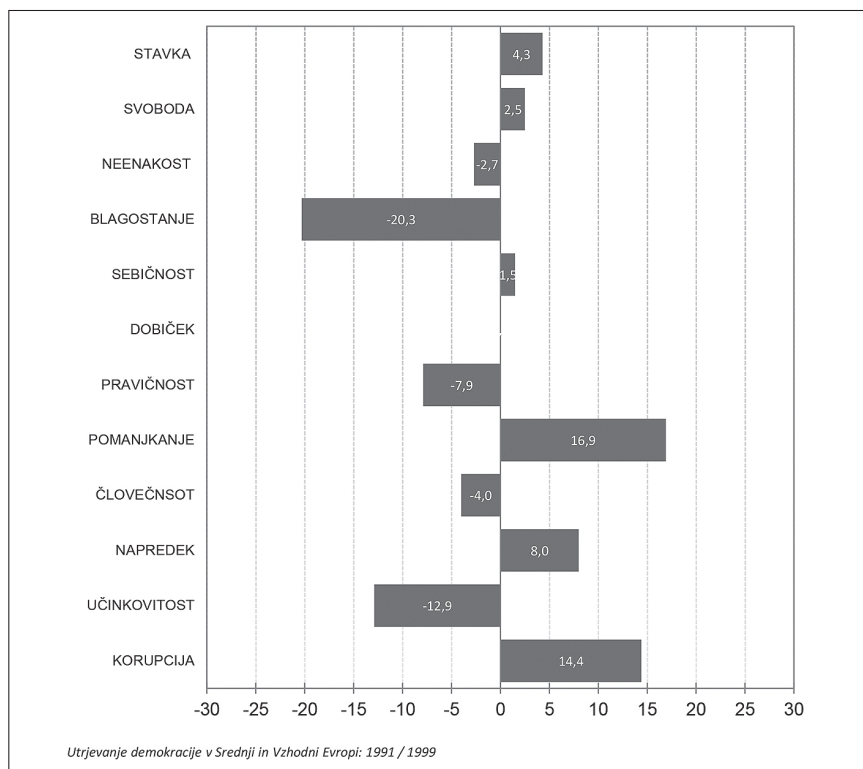
socialistični družbi. Ta že v prvem preseku (1991–1999) zgubi nekaj pripisanih negativnih značilnosti (pomanjkanje, sebičnost, neenakost) in pridobi pomen kot pravična družba in družba blaginje. To se še bolj očitno izrazi v preseku 1991–2013, ko je glede na izhodiščno stanje (1991) socializem mnogo bolj pogosto označevala kot družbo blaginje, pravičnosti, napredka, človečnosti, svobode – in tudi učinkovitosti, zaostaja pa njeno negativno označevanje s pojmi, kot so sebičnost, korupcija, neenakost, pomanjkanje itd.

Zaključno predstavo (2013) Slovenk in Slovencev o kapitalistični družbi, če jo omejimo na šest najbolj pogosto izbiranih lastnosti, lahko označimo s pojmi: dobiček, napredek, korupcija, stavka, sebičnost in učinkovitost. Predstavo o socialistični družbi, prikazano enako strnjeno, ponazarjajo pojmi človečnost, svoboda, pravičnost, blagostanje, napredek in učinkovitost.

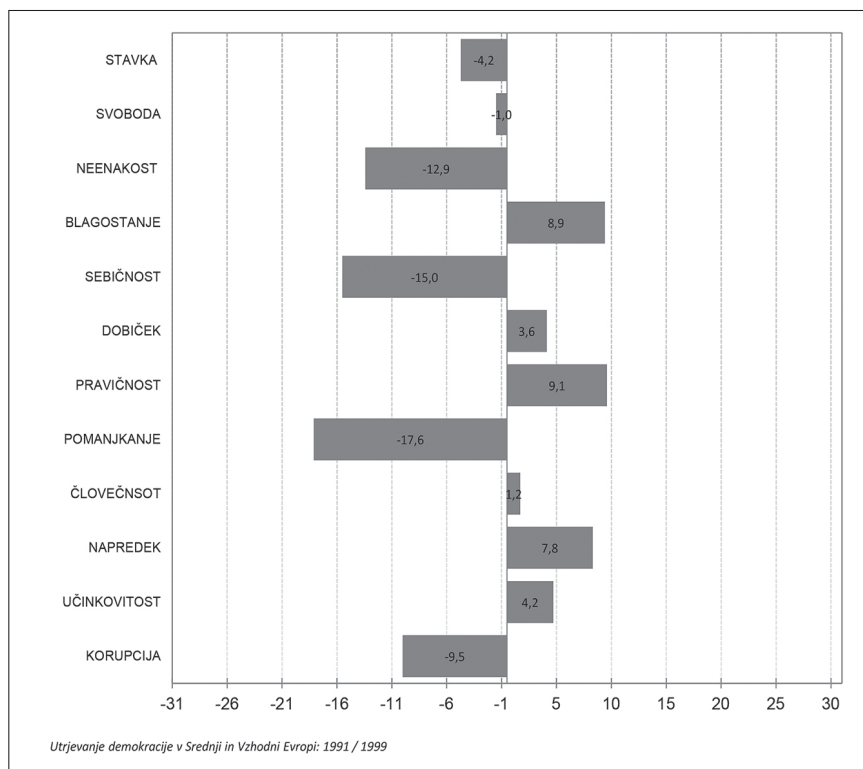
**Graf 17: Razlika v deležih odgovorov "ustreza":
KAPITALIZEM 1991 - 1999**
(16 pojmov, delež odgovorov "ustreza" - SLOVENIJA)

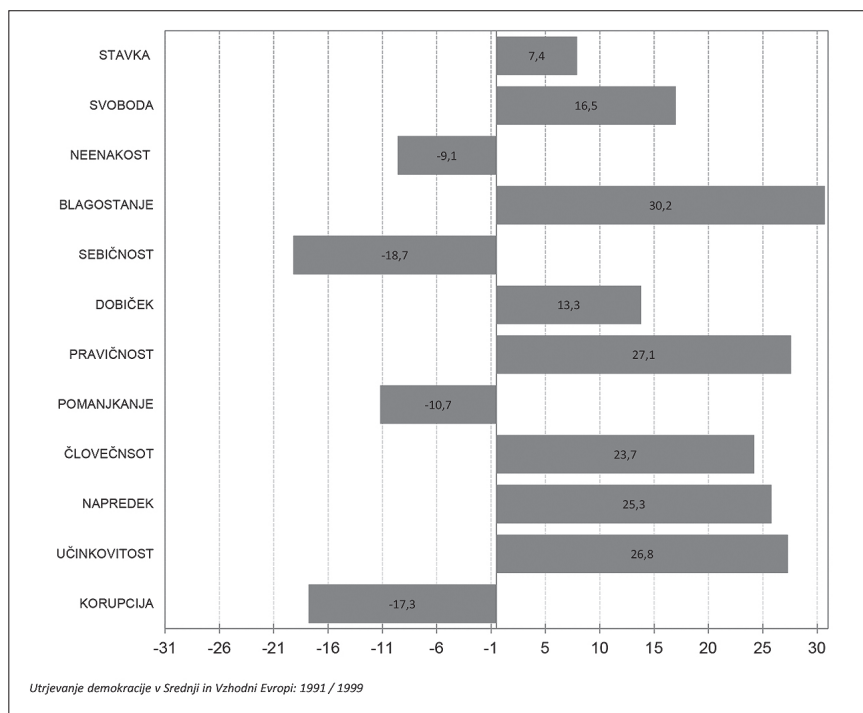
**Graf 18: Razlika v deležih odgovorov "ustreza":
KAPITALIZEM 1991 - 2013**
(16 pojmov, delež odgovorov "ustreza" - SLOVENIJA)

**Graf 19: Razlika v deležih odgovorov "ustreza":
SOCIALIZEM 1991 - 1999**
(16 pojmov, delež odgovorov "ustreza" - SLOVENIJA)

**Graf 20: Razlika v deležih odgovorov "ustreza":
SOCIALIZEM 1991 - 2013**
(16 pojmov, delež odgovorov "ustreza" - SLOVENIJA)

Vprašanja o tem, ali lahko aktualna vrednotenja kapitalizma/socializma, kot jih izražajo Slovenke in Slovenci, po analogiji prenesemo še na druge srednje- in vzhodnoevropske družbe, pa pustimo na tem mestu odprta.

Viri in literatura

- Alber, J./Merkel, W. (Hrsg.) (2006), *Europas Osterweiterung: Das Ende der Vertiefung?* WZB-Jahrbuch 2005, Berlin.
- Almond G., Verba S. (1963), *The Civil Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, Princeton University Press, Princeton.
- Barnes S. H., Simon J. (1998), *The Postcommunist Citizen*, Erasmus Foundation, Rotterdam.
- Barnes S.H., Kaase M., et al. (1979), *Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies*, Sage, Beverly Hills, Calif.
- Bernik I. (2004), Slovensko javno mnenje, povej, kdo srečen v deželi je tejl!, v: Malnar B., Bernik I. (ur.), *S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Ob 70-letnici prof. Nika Toša*, FDV IDV, CJMMK, Dokumenti SJM 11, Ljubljana, 175–193.
- Bernik I., Kurdija S., Malnar B., Uhan S. (2006), Vrednote in volitve, v: Toš N. (ur.), *Pogledi na reforme*, Znanstvena knjižnica FDV, Ljubljana, 29–41.
- Bruszt L. (1998), *The Politics of Patience: Support of Capitalism*, v: Barnes S., Samuel H., Simon J., *The Postcommunist Citizen*, Erasmus Foundation, Budapest, 165–194.
- Bruszt L. in S. Janos (1992), *The Great Transformation*, Institut of Political Science of the Hungarian Academy of Science, Budapest.
- Care F. J. in Brzezinski, Z. (1956), *Totalitarian Dictatorship and Autocracy*, Cambridge, Mass: Harward University Press.
- Clastres P. (1977), *Society Against State*, Basil Blackwell, Oxford.
- Crosier M. (1964), *Société bloqué*, Seuil, Paris.
- Dahl, R. A. (1989), *Democracy and Its Critics*. New Haven: Yale University Press.
- Diamond, L. (1999), *Deeveloping Democracy. Toward Consolidation*, Baltimore: John Hopkins University Press.
- McDonought P. (1998), *Identities, Ideologies, and Interests: Democratization and the Culture of Mass Politics in Spain and Eastern Europe*, v: Barnes S., Samuel H., Simon J., *The Postcommunist Citizen*, Erasmus Foundation, Budapest, 229–254.
- Elster J. (1991), *The Necessity and Impossibility of Simultaneous Economic and Political Reform*, University of Chicago.
- Elster J. (1990), *The Necessity and Impossibility of Simultaneous Economic and Political Reform*, in: Polszajski, P. (Hrsg.), *Philosophy of Social Choice*, Warschau, 306–316.
- Evans, G. and S. Whitefield (1995), *The Politics and Economics of Democratic Commitment. Support for Democracy in Transition Societies*.
- Fuchs, D.; E. Roller; and B. Wessels (1997), *Die Akzeptanz der Demokratie des vereinigten Deutschland (Support for Democracy of Unified Germany)*, *Aus Politik und Zeitgeschichte, Beilage der Wochenzeitung „Das Parlament“* B51/97: 3–12.
- Fuchs D., Roller E. (1998), *Cultural Conditions of the Transition to Liberal Democracy in Central and Eastern Europe*, v: Barnes S., Samuel H., Simon J., *The Postcommunist Citizen*, Erasmus Foundation, Budapest, 35–78.

- Fuchs D., R. Edeltraud (2006), Learned Democracy? Support of Democracy in Central and Eastern Europe, *International Journal of Sociology*, vol. 36, no. 3, pp. 70-96.
- Germany G. (1965), Les effets de la mobilité sociale sur la société, *Sociologie du Travail* 4.
- Halman L., Sieben I., van Zundert M. (2012), *Atlas of European Values, Trends and Traditions at the Turn of the Century*, Tilburg University.
- Hendriks C. (2006), Integrated Deliberation. Reconciling Civil Society; Dual Role in Deliberative Democracy, *Political Studies*, Oct. 2006, Vol. 54/3, 78-96.
- Huntington, S. P. (1991), *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press.
- Huntington, S. P. (1996), *The Clash of Civilizations and the remaking of World Order*. New York: Simon and Schuster.
- Inglehart R. (1997), *Modernization and Post modernization*, Princeton University Press, New Jersey.
- Inglehart R. et. all (2004), *Human, Believes and Values. A cross-cultural Sourcebook based and the 1999-2002 values surveys*, Giglo XI. editors, Buenos Aires.
- Klinar P. (1989), Ljudje hočejo nov sistem neznanega imena. Okrogla miza: Slovensko javno mnenje 1989, Delo, Sobotna priloga, 145 (24. jun.).
- Klinar P. (1992), Slovenska nacionalna zavest v času osamosvajanja, v: Toš N. (ur.), Slovenski izziv I, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 19-33.
- Klinar P. (1994), O medetničnih odnosih v Sloveniji po osamosvojitvi, v: Toš N. (ur.), Slovenski izziv II, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 5-29.
- Klingemann, H.-D. (1999), Mapping Political Support in the 1990s: A Global Analysis. In *Critical Citizens*, ed. Norris, 31-56.
- Listhaug U., Ringdal E. (2006), Slovenian Values in European Context, v: Ramet S. P., Fink-Hafner D. (eds.), *Democratic transition in Slovenia : value transformation, education, and media*, A&M University Press, College Station: Texas, 55-71.
- Malnar B., Bernik I. (ur.), *S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Ob 70-letnici prof. Nika Toša*, FDV IDV, CJMMK, Dokumenti SJM 11, Ljubljana.
- Malnar B. (2006), Vrednote in reforme, v: Toš N. (ur.), *Pogledi na reforme*, Znanstvena knjižnica FDV, Ljubljana, 41-48.
- Malnar B. (2011), Socialno-ekonomska stališča v obdobju zadnjih desetletij ali katera je vodilna vrednota v Sloveniji – analiza podatkov raziskave Slovensko javno mnenje, v: *Tri desetletja spreminjanja slovenske družbe, Slovensko sociološko srečanje 2011*, Celje, 17.-19. 11. 2011, Zbornik povzetkov, Slovensko sociološko društvo, Ljubljana.
- Markič B. (1992), Zaznave Slovencev o političnem sistemu, Toš N. (ur.), Slovenski izziv I, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 85-95.
- Merkel, W. (1996), Theorien der Transformation post-autoritärer Gesellschaften, in: Beyme, Klaus von/Offe, Claus (Hrsg.), *Politische Theorien in der Ära der Transformation*, Sonderheft der Politischen Vierteljahresschrift. Opladen, 30-58.
- Merkel, W. (1999), *Systemtransformation, Eine Einführung in die Theorie und Empirie der Transformationsforschung (Transformation of System, An Introduction to Theoretical and Empirical Research on Transformation)*. Opladen: Leske+Budrich.

- Merkel, H.-J./Puhle, A. Croissant, C. Eicher and P. Thiery (2002), Defekte Demokratie, Bd. 1: Theorien und Probleme (Defect Democracies, Vol. 1: Theories and Problem): Opladen: Leske+Budrich.
- Merkel, W./Puhle H.-J./Croissant, A./Thiery, P. (2006), Defekte Demokratie, Band 2 : Regionalanalysen, Wiesbaden.
- Mlinar Z. (1989), Razvojne težnje: pluralizem in povezovanje z razvitim svetom, v: Toš N. (ur.), Slovenski utrip, FSPN, Ljubljana, 1–9.
- Müller K. H., Toš N. (2009), Towards New Frontiers in Comparative Survey Research, v: Toš N., Müller K. H. (eds.), Three Roads to Comparative Research: Analytical, Visual, and Morphological, Edition Echoraum, Wien, 459–505.
- Offe, C. (1991), Privatisierung der Ökonomie als Demokratisches Projekt? Paradoxien des »Politischenkapitalismus« in Osteuropa, Zentrum für Sozialpolitik, Universität Bremen.
- Offe, C. (1991), Das Dilemma der Gleichzeitigkeit. Demokratisierung und Marktwirtschaft in Osteuropa, in: Merkur 45, 279–292.
- Pierson C. (2005), Lost property. What the Third Way lacks, Journal of Political Ideologies, June 2005, 10 (2), 145–163.
- Plasser, F. P. Ulram H. Waldrauch (1997), Politischer Kulturwandel in Ost-Mitteuropa, Theorie und Empirie demokratischer Konsolidierung. Opladen: Leske+Budrich.
- Rohrschneider, R. (1999), Learning Democracy, Democratic and Economic Value in Unified Germany. Oxford: Oxford University Press.
- Rosse, R., W. Mishler, C. Haerpfer (1998), Democracy and Its Alternatives: Understanding Post-Communist Societies. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Roter Z. (1992), Premišljevanje o (katoliški) Sloveniji. Teorija in praksa 29 (7–8), 627–636.
- Roter Z. (1994), Sociološki preseki skozi slovensko družbo, v: Toš N. (ur.), Slovenski izziv II, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 1–4.
- Rus V. (1992), Lastninski in blaginjski sindrom pri Slovencih, v: Toš N. (ur.), Slovenski izziv I, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 47–67.
- Rus V.(1992), Med antikomunizmom in postsocializmom, Fakulteta za družbene vede, Teorija in praksa, Ljubljana.
- Rus V. (1992), Social policy between negative and positive equality : chapter 12, v: Ferge Z., Kolberg, J. E. (eds.), Social policy in a changing Europe, Public policy and social welfare 10, Campus Verlag, Frankfurt/M; Westview Press, Boulder, 189–200.
- Rus V. (1997), Vračanje v kapitalizem ali v tržno ekonomijo?, Teorija in praksa 34, št. 1, 5–14.
- Rus V. (2003), Sociološki vidiki prehoda iz moderne v postmoderno državo, Teorija in praksa 40, št. 1, 5–16.
- Rus V., Toš N. (2005), Vrednote Slovencev in Evropejcev. Analiza vrednotnih orientacij Slovencev ob koncu stoletja, Dokumenti SJM; 13, Fakulteta za družbene vede, IDV, CJMMK, Ljubljana, str. 461.
- Rus V. (2009), Tretja pot med antikapitalizmom in postsocializmom, Zbirka Beseda 9, Sophia, Ljubljana.

- Rus, V., Toš, N. (2013), Vrednotne orientacije v Sloveniji v prelomu tisočletja : sociološki preseki. V: ŠTIH, Peter (ur.). Dvajset let slovenske državnosti : prispevki s posveta na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, 16. decembra 2011, (Razprave, 26). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, str. 106–145, tabele, graf. prikazi.
- Straughen Brooke J. (2009), Cultural Memory and Structural Change. Explaining Support for Socialism in a post-socialist Society, *Theory Society* 38, 485–525.
- Toš N. (1988), Za prehod v humani socializem, *Naši razgledi* 37 (13), 408–409.
- Toš, N. (1992/2), Institucionalne spremembe in perspektive demokracije, v: Toš, N. (ured.), *Slovenski izziv, Dokumenti SJM, FSPN*, Ljubljana.
- Toš, N. (1992/1), *Slovenski izziv, Dokumenti SJM 2, FSPN*, Ljubljana.
- Toš N. (ur.) (1997–2011), *Vrednote v prehodu I–V, Dokumenti SJM, FDV IDV*, Ljubljana.
- Toš N., Mohler P. Ph., Malnar B. (eds.) (1999): *Modern societies and values: A comparative analysis based on ISSP project*, FSS, Mannheim; University of Ljubljana; ZUMA, Ljubljana.
- Toš N., Mihelj, V. (2002), Transition in Slovenia. Towards Democratization and the Attainment of Sovereignty, v: Toš N, Mihelj V. (eds.), *Slovenia Between Continuity and Change 1990–1997*, Ed. Sigma, Berlin, 13–41.
- Toš N., Müller K. H. (2005), *Political Faces of Slovenia, Political Orientations and Values at the End of the Century*, Edition Echoraum, Wien.
- Toš N., Müller K. H., ured. (2011), *Primerjalno družboslovje, Metodološki in vsebinski vidiki*, Dokumenti SJM 18, Fakulteta za družbene vede, IDV, CJMMK, Ljubljana, str. 444.
- Tri desetletja spreminjanja slovenske družbe, Slovensko sociološko srečanje 2011, Celje, 17.–19. 11. 2011, Slovensko sociološko društvo, Ljubljana.
- Wessels B., Klingemann H. D. (1998), Transformation and the Prerequisites of Democratic Opposition in Central and Eastern Europe, v: Barnes S., H. and Simon, J. (eds.), *The Postcommunist Citizen*, Erasmus Foundation, Budapest, 1–34.
- Wiater J. (1992), *Four Essays on East European Democratic transformation*, Institut of Sociology, Warsaw University.

2.2

UTRJEVANJE DEMOKRACIJE V SREDNJI IN VZHODNI EVROPI Consolidation of Democracy in Central in Eastern Europe, 1991/1999

Hans-Dieter Klingemann, Samuel Barnes, Janos Simon,
Niko Toš ter Brina Malnar, Slavko Kurdija, Samo Uhan,
Mitja Hafner-Fink Vlado Miheljak in Živa Broder,
Rebeka Falle, Tina Vovk, Špela Zajšek, May Doušak

Povzetek

Raziskava je potekala pod naslovom Politična kultura in politične ter ekonomske orientacije v Srednji in Vzhodni Evropi v času tranzicije. Zasnovana je bila kot instrument za opazovanje utrjevanja demokracije v tzv. novih demokracijah v Srednji in Vzhodni Evropi. Pri zasnovi raziskave sta sodelovala H. D. Klingemann iz WZB Berlin in S. Barnes iz Georgetown University, dva ključna avtorja že klasične raziskave Political Action iz konca sedemdesetih let. Raziskava je bila zasnovana kot longitudinalna, v prvem valu je v izvedbi raziskave sodelovalo dvanajst držav (Bolgarija, Češka, Estonija, Vzhodna Nemčija, Madžarska, Litva, Poljska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Ukrajina in ruska regija Krasnojarsk. Raziskava je bila izvedena na pomlad 1991. V drugem valu, ki je bil izveden 1999, so se prvotni skupini držav pridružile še štiri (Belorusija, ZR Nemčija, Latvija in Rusija). Osnovni tematski sklopi raziskave: politični aktivizem, lasten vpliv na politično odločanje, zaupanje v politične institucije, presoja socialnih in političnih učinkov družbenih preobratov, levo-desno usmeritev, razumevanje lastnine, vrednotenje socialističnega in kapitalističnega sistema, razumevanje vloge države, odnos do političnega pluralizma, politične stranke in zaupanje politikom itd.

Številčni prikazi so ilustrativni; frekvenčne porazdelitve zajemajo le opredeljene; ne vem, b.o. je izločen. Popolna datoteka raziskave iz prvega in drugega vala v vseh sodelujočih državah je dostopna v Arhivu družboslovnih podatkov FDV.

Utrjevanje demokracije v Srednji in Vzhodni Evropi – pregled podatkov po državah na dveh časovnih točkah, 1991 / 1999

1. Prebral-a vam bom nekaj stvari v zvezi s politiko, vi pa povejte, kako pogosto se ukvarjate z njimi? Kako pogosto...

1 – pogosto

2 – včasih

3 – redko

4 – nikoli

a)

berete o politiki

v časopisih:

		pogosto	včasih	redko	nikoli
		1	2	3	4
Demokratizacija v V Evropi					
Belorusija	1999	12,1	26,5	38,0	23,4
Bolgarija	1991	41,0	23,9	20,8	14,2
	1999	27,0	21,2	24,9	26,9
Češka	1991	55,3	29,2	12,8	2,7
	1999	27,2	33,2	26,8	12,7
Estonija	1991	42,6	28,5	23,4	5,5
	1999	24,4	30,6	34,1	10,9
V Nemčija	1991	56,8	23,6	14,2	5,4
	1999	47,7	26,0	18,2	8,0
Z Nemčija	1999	45,0	27,5	19,2	8,3
Madžarska	1991	26,2	22,1	36,1	15,7
	1999	13,4	26,9	42,6	17,0
Latvija	1999	27,8	33,9	30,4	7,9
Litva	1991	38,9	31,0	23,1	7,0
	1999	27,4	31,6	28,5	12,5
Poljska	1991	18,4	31,8	34,4	15,4
	1999	20,0	26,4	27,9	25,7
Romunija	1991	15,1	33,3	39,4	12,2
	1999	17,1	22,0	27,2	33,7
Rusija	1999	8,5	26,1	42,7	22,6
Slovaška	1991	43,7	33,1	19,8	3,4
	1999	29,2	30,5	27,8	12,5
Slovenija	1991	32,5	32,5	20,2	14,8
	1999	22,3	30,5	29,3	17,8
Ukrajina	1991	15,2	32,4	37,1	15,4
	1999	8,2	22,4	42,4	26,9

b)		razpravljate o politiki			
z drugimi ljudmi		pogosto	včasih	redko	nikoli
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	9,5	29,7	41,1	19,7
Bolgarija	1991	36,6	28,5	21,3	13,7
	1999	11,5	25,4	40,4	22,6
Češka	1991	43,7	34,8	15,3	6,2
	1999	17,8	37,0	29,4	15,8
Estonija	1991	29,5	39,2	26,4	4,9
	1999	13,5	38,1	36,2	12,2
V Nemčija	1991	23,1	34,7	29,0	13,2
	1999	19,0	33,7	32,9	14,4
Z Nemčija	1999	14,7	37,1	30,3	17,9
Madžarska	1991	18,0	28,4	36,9	16,7
	1999	8,1	27,8	47,7	16,4
Latvija	1999	16,2	38,6	34,4	10,8
Litva	1991	28,9	36,4	24,0	10,7
	1999	21,7	39,0	28,6	10,7
Poljska	1991	21,3	33,0	33,5	12,2
	1999	17,8	30,0	28,4	23,8
Romunija	1991	15,4	31,8	34,0	18,8
	1999	19,0	28,5	21,4	31,0
Rusija	1999	7,7	25,4	44,6	22,2
Slovaška	1991	35,1	37,3	22,0	5,6
	1999	21,9	32,9	32,4	12,8
Slovenija	1991	24,0	37,9	22,3	15,8
	1999	13,4	34,1	30,6	21,9
Ukrajina	1991	11,7	39,5	35,5	13,3
	1999	9,6	29,6	41,7	19,2

c) skušate prepričati prijatelje, da naj glasujejo tako kot vi		pogosto	včasih	redko	nikoli
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	5,1	15,1	30,2	49,6
Bolgarija	1991	12,4	15,1	15,4	57,0
	1999	2,9	6,8	14,2	76,1
Češka	1991	7,9	15,6	17,9	58,7
	1999	4,1	8,8	18,2	68,9
Estonija	1991	5,8	14,6	24,6	54,9
	1999	2,3	7,4	20,6	69,8
V Nemčija	1991	6,1	18,2	26,9	48,8
	1999	6,4	19,0	30,9	43,8
Z Nemčija	1999	7,0	19,8	29,4	43,8
Madžarska	1991	10,9	23,3	36,4	29,4
	1999	6,9	21,8	41,1	30,2
Latvija	1999	4,5	17,9	33,5	44,2
Litva	1991	11,3	18,1	23,5	47,0
	1999	4,1	13,2	18,7	64,0
Poljska	1991	10,0	13,0	17,9	59,1
	1999	3,3	7,1	15,5	74,1
Romunija	1991	4,1	7,2	17,2	71,5
	1999	8,0	11,2	10,3	70,5
Rusija	1999	4,0	11,9	23,3	60,8
Slovaška	1991	5,0	17,4	21,4	56,2
	1999	4,2	12,7	18,5	64,6
Slovenija	1991	3,1	6,4	9,1	81,4
	1999	2,8	5,1	7,3	84,8
Ukrajina	1991	7,4	25,9	34,9	31,8
	1999	6,4	22,6	33,0	37,9

d)

**skupaj z drugimi se trudite
v vašem kraju, da bi rešili
nekatero lokalne probleme**

		pogosto	včasih	redko	nikoli
		1	2	3	4
Demokratizacija v V Evropi					
Belorusija	1999	2,7	8,9	18,8	69,6
Bolgarija	1991	10,6	17,3	23,9	48,2
	1999	3,9	6,7	16,2	73,2
Češka	1991	7,7	21,4	21,7	49,2
	1999	5,7	13,2	25,7	55,4
Estonija	1991	3,3	8,5	19,5	68,7
	1999	3,9	12,4	24,5	59,3
V Nemčija	1991	6,1	12,5	21,9	59,5
	1999	5,1	11,9	22,2	60,8
Z Nemčija	1999	4,9	12,4	19,8	62,9
Madžarska	1999	1,1	4,7	25,5	68,7
Latvija	1999	3,3	7,2	17,3	72,2
Litva	1991	2,6	8,8	11,0	77,6
	1999	5,5	10,8	17,3	66,5
Poljska	1991	6,3	12,8	22,2	58,7
	1999	4,0	8,1	14,8	73,1
Romunija	1991	6,0	13,3	20,3	60,4
	1999	8,4	9,4	7,6	74,5
Rusija	1999	1,5	4,8	15,6	78,1
Slovaška	1991	8,8	18,9	32,1	40,3
	1999	7,9	13,2	23,2	55,7
Slovenija	1991	12,9	27,6	20,6	38,9
	1999	10,2	25,3	18,6	45,9
Ukrajina	1999	1,5	5,8	21,1	71,6

e)

**se udeležujete političnih
sestankov ali množičnih
zborovanj**

		pogosto	včasih	redko	nikoli
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	0,7	1,4	7,8	90,0
Bolgarija	1991	8,9	15,5	17,3	58,3
	1999	1,7	2,9	10,3	85,1
Češka	1991	7,7	29,1	25,1	38,1
	1999	2,5	10,2	18,6	68,7
Estonija	1991	1,8	9,1	31,9	57,1
	1999	0,9	4,9	14,8	79,4
V Nemčija	1991	4,8	10,8	25,5	58,9
	1999	6,5	13,2	24,9	55,4
Z Nemčija	1999	4,2	12,7	24,2	58,9
Madžarska	1991	1,0	3,0	14,8	81,2
	1999	0,4	2,3	14,8	82,5
Latvija	1999	1,0	6,5	19,7	72,7
Litva	1991	6,5	17,6	21,3	54,6
	1999	1,6	6,5	16,2	75,7
Poljska	1991	0,7	4,3	9,3	85,7
	1999	0,4	3,1	5,9	90,5
Romunija	1991	1,0	3,2	15,4	80,4
	1999	1,6	2,9	4,3	91,2
Rusija	1999	1,3	1,8	12,2	84,7
Slovaška	1991	7,5	24,9	26,8	40,8
	1999	3,2	11,4	20,9	64,5
Slovenija	1991	2,3	8,2	12,2	77,3
	1999	1,4	5,5	8,0	85,0
Ukrajina	1991	1,2	3,6	13,1	82,1
	1999	0,8	2,8	15,1	81,3

f)		imate stike s politiki (funkcionarji)			
		pogosto	včasih	redko	nikoli
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	0,6	2,3	10,6	86,6
Bolgarija	1991	3,2	10,0	14,7	72,0
	1999	1,3	1,8	6,5	90,3
Češka	1991	2,8	10,0	18,2	69,0
	1999	2,3	7,1	14,7	75,9
Estonija	1991	0,9	3,9	10,3	84,9
	1999	1,4	5,8	17,2	75,6
V Nemčija	1991	2,5	6,6	16,1	74,8
	1999	3,2	9,1	15,7	72,0
Z Nemčija	1999	2,7	7,7	18,2	71,5
Madžarska	1991	2,5	7,8	26,0	63,8
	1999	1,9	6,1	29,1	63,0
Latvija	1999	2,5	4,3	11,4	81,8
Litva	1991	1,8	4,1	6,9	87,2
	1999	1,9	9,1	21,8	67,3
Poljska	1991	1,3	5,0	11,6	82,1
	1999	1,5	5,3	8,0	85,1
Romunija	1991	1,3	4,9	18,0	75,8
	1999	4,3	9,3	10,4	75,9
Rusija	1999	1,6	4,2	14,6	79,6
Slovaška	1991	4,7	13,2	22,6	59,6
	1999	3,7	10,0	18,7	67,5
Slovenija	1991	3,5	7,3	7,9	81,3
	1999	2,2	7,0	9,2	81,5
Ukrajina	1991	1,8	4,8	12,3	81,1
	1999	0,8	3,1	12,6	83,4

g)

delujete v politični stranki**ali za kandidata stranke**

		pogosto	včasih	redko	nikoli
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	0,5	1,0	4,3	94,1
Bolgarija	1991	5,4	8,5	11,9	74,2
	1999	1,8	1,4	3,7	93,1
Češka	1991	3,6	6,4	7,5	82,5
	1999	2,0	2,9	5,4	89,6
Estonija	1991	0,8	1,3	8,2	89,7
	1999	0,5	2,4	5,9	91,2
V Nemčija	1991	2,6	4,4	11,7	81,4
	1999	2,3	5,4	14,0	78,4
Z Nemčija	1999	2,6	4,2	11,7	81,6
Madžarska	1991	0,8	1,3	4,3	93,6
	1999	0,9	6,9	36,3	55,9
Latvija	1999	1,1	1,9	3,0	93,9
Litva	1991	0,7	2,1	4,4	92,7
	1999	0,6	2,7	4,0	92,7
Poljska	1991	0,6	1,9	5,1	92,5
	1999	0,4	2,0	2,7	94,9
Romunija	1991	1,2	2,8	8,2	87,8
	1999	1,3	2,4	2,7	93,6
Rusija	1999	1,3	1,5	4,6	92,6
Slovaška	1991	4,1	6,0	12,3	77,7
	1999	2,2	3,9	5,6	88,3
Slovenija	1991	2,5	2,1	2,7	92,8
	1999	1,6	1,4	1,6	95,4
Ukrajina	1991	1,6	5,7	6,8	85,9
	1999	0,8	1,4	7,3	90,5

2. Veliko je razprav o tem, kaj pomeni demokracija. Kakšno je vaše mnenje o tem? Kaj za vas pomeni demokracija?

1 – svoboda	5 – legalno institucionarna demokracija
2 – participacija	6 – vrednote
3 – socialna in ekonomska demokracija	7 – čustva, odnosi
4 – stranke, volitve	8 – drugo

<i>Deleži pritrdilnih odgovorov</i>			socialna in ekonomska demokracija	stranke, volitve
Demokratizacija v V Evropi	svoboda	participacija		
1999	1	2	3	4
Belorusija	43,2	18,1	5,8	6,4
Bolgarija	54,6	3,0	15,5	3,6
Češka	68,9	8,6	7,3	3,3
Estonija	55,4	17,8	9,9	3,5
V Nemčija	28,2	32,1	9,8	4,8
Z Nemčija	42,7	21,2	4,1	10,0
Madžarska	31,1	12,4	24,7	6,6
Latvija	49,0	15,9	13,1	5,9
Litva	51,8	6,3	11,7	2,3
Poljska	46,4	10,5	15,7	3,0
Romunija	49,0	4,1	12,8	1,5
Rusija	36,7	16,3	9,9	3,4
Slovaška	53,7	12,8	3,9	2,1
Slovenija	42,6	11,6	9,2	3,1
Ukrajina	52,3	9,3	16,7	4,0

<i>Deleži pritrdilnih odgovorov</i>	legalno institucionarna demokracija	vrednote	čustva, odnosi	drugo
Demokratizacija v V Evropi				
1999	5	6	7	8
Belorusija	9,9	2,1	8,3	6,2
Bolgarija	11,8	2,8	7,4	1,3
Češka	4,0	2,0	4,6	1,4
Estonija	5,7	1,6	4,6	1,5
V Nemčija	10,4	2,9	7,2	4,6
Z Nemčija	9,6	3,3	6,0	3,1
Madžarska	5,9	4,4	8,2	6,5
Latvija	16,3	4,9	12,7	2,9
Litva	19,0	2,3	4,1	2,5
Poljska	9,8	1,2	9,2	4,2
Romunija	7,3	2,9	14,0	8,3
Rusija	15,6	2,5	12,2	3,3
Slovaška	13,9	2,7	2,1	8,8
Slovenija	10,4	1,6	12,2	8,8
Ukrajina	11,3	2,6	15,8	3,2

3. Ali verjamete, da je demokracija najboljša oblika vladanja, ali pa obstaja še kakšna druga, ki je boljša?

1 – demokracija je najboljša oblika vladanja

2 – neodločen

3 – obstaja še druga oblika vladanja, ki je še boljša

Demokratizacija v V Evropi	demokracija je najboljša oblika vladanja	neodločen	obstaja še druga oblika vladanja, ki je še boljša
1999	1	2	3
Belorusija	54,4	15,7	29,9
Bolgarija	54,1	26,6	19,4
Češka	70,2	12,1	17,7
Estonija	63,4	21,7	14,9
V Nemčija	77,9	14,6	7,5
Z Nemčija	92,1	4,9	3,0
Madžarska	73,9	0,0	26,1
Latvija	66,9	13,1	20,0
Litva	75,5	11,7	12,8
Poljska	52,4	30,7	16,9
Romunija	76,1	6,7	17,2
Rusija	36,6	26,8	36,6
Slovaška	61,1	13,8	25,1
Slovenija	59,4	17,9	22,6
Ukrajina	51,3	16,0	32,7

4. Ali verjamete, da je demokracija, ki jo imamo v vaši državi, najboljša oblika vladanja, ali pa obstaja še kakšna druga oblika vladanja, ki je za vašo državo boljša?

1 – demokracija v državi je najboljša oblika vladanja

2 – neodločen

3 – obstaja še druga oblika vladanja, ki je še boljša

Demokratizacija v V Evropi	demokracija v državi je najboljša oblika vladanja	neodločen	obstaja še druga oblika vladanja v državi, ki je še boljša
1999	1	2	3
Belorusija	15,6	15,4	69,0
Bolgarija	19,5	30,9	49,6
Češka	38,3	17,4	44,3
Estonija	26,0	22,4	51,6
V Nemčija	49,5	23,5	27,0
Z Nemčija	80,5	10,2	9,3
Madžarska	75,6	0,0	24,4
Latvija	23,3	13,7	63,0
Litva	47,5	17,1	35,4
Poljska	20,7	32,9	46,5
Romunija	52,5	7,9	39,6
Rusija	12,6	28,3	59,0
Slovaška	26,7	16,6	56,7
Slovenija	42,0	18,3	39,6
Ukrajina	7,4	12,6	80,0

5. V kolikšni meri so v vaši državi spoštovane človekove pravice? Ali so:

- 1 – zelo spoštovane
- 2 – dokaj spoštovane
- 3 – ne preveč spoštovane
- 4 – sploh niso spoštovane

Demokratizacija v V Evropi	zelo spoštovane	dokaj spoštovane	ne preveč spoštovane	sploh niso spoštovane
1999	1	2	3	4
Belorusija	4,7	41,8	39,7	13,8
Bolgarija	5,8	42,6	33,8	17,8
Češka	12,4	50,3	31,1	6,3
Estonija	10,4	49,1	30,4	10,2
V Nemčija	8,2	42,5	43,8	5,5
Z Nemčija	18,2	55,2	24,3	2,3
Madžarska	6,4	37,1	48,7	7,8
Latvija	4,7	41,1	41,2	13,0
Litva	1,6	24,5	44,0	29,9
Poljska	5,4	40,0	42,7	11,9
Romunija	4,1	29,0	48,6	18,4
Rusija	2,4	22,2	43,8	31,6
Slovaška	5,6	45,6	35,9	12,9
Slovenija	2,9	44,5	44,7	8,0
Ukrajina	0,8	6,1	38,9	54,2

6. Prebrali vam bomo dve izjavi, vi pa povejte, s katero vi osebno bolj soglašate?

A - pomembni sta tako enakost, kot svoboda. Če pa bi moral izbirati med obema, bi dal prednost svobodi, to je, da lahko vsak živi svobodno in se razvija brez ovir.

B - pomembni sta tako enakost, kot svoboda. Če pa bi moral izbirati med obema, bi dal prednost enakosti, to je, da ni nihče zapostavljen ter da razlike med družbenimi razredi niso prevelike.

1 – soglašam z izjavo A

2 – ne soglašam z nobeno izjavo

3 – soglašam z izjavo B

Demokratizacija v V Evropi	soglašam z izjavo A	ne soglašam z nobeno izjavo	soglašam z izjavo B
1999	1	2	3
Belorusija	50,5	8,0	41,5
Bolgarija	45,9	5,0	49,1
Češka	55,9	4,8	39,3
Estonija	43,9	5,9	50,2
V Nemčija	33,6	6,9	59,6
Z Nemčija	55,6	5,3	39,1
Madžarska	36,0	0,0	64,0
Latvija	58,5	4,8	36,8
Litva	48,8	6,3	44,9
Poljska	57,0	0,0	43,0
Romunija	48,9	1,7	49,4
Rusija	38,5	8,7	52,7
Slovaška	43,4	3,2	53,4
Slovenija	42,3	3,9	53,8
Ukrajina	37,6	12,5	49,8

7. Mnogi ljudje razmišljajo o političnih stališčih kot o „levih“ ali desnih“. Tu je lestvica, ki se razteza od „levih“ do „desnih“ stališč. Kaj sodite o vaših lastnih političnih stališčih? Kam bi jih uvrstili na tej lestvici?

levo										desno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

Demokratizacija v V Evropi		levo									desno
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Belorusija	1999	4,9	4,0	8,7	12,5	32,7	15,3	9,6	7,4	2,1	2,8
Bolgarija	1991	9,0	5,9	10,5	11,4	30,8	13,6	7,1	5,7	1,3	4,6
	1999	5,8	8,9	8,7	5,6	27,8	10,5	10,0	11,0	6,8	4,8
Češka	1991	5,4	3,0	9,1	10,8	17,0	16,8	14,3	14,2	5,2	4,1
	1999	2,9	3,8	9,4	12,2	23,1	11,0	15,5	12,2	5,1	4,9
Estonija	1991	2,3	3,0	6,6	8,8	35,0	13,6	12,9	10,7	3,8	3,4
	1999	1,3	1,3	7,0	10,6	37,8	16,8	11,8	10,2	1,3	1,9
V Nemčija	1991	2,2	4,5	13,9	15,0	33,1	22,5	5,6	2,5	0,2	0,6
	1999	5,5	7,5	19,9	18,0	32,1	9,7	3,6	2,4	0,5	0,8
Z Nemčija	1999	1,8	4,1	12,1	15,4	34,9	13,1	9,6	6,5	2,1	0,5
Madžarska	1991	3,2	1,8	8,8	9,6	47,4	11,7	6,7	6,4	1,8	2,6
	1999	3,8	3,8	10,3	11,1	40,9	12,2	7,3	7,1	1,4	2,0
Latvija	1999	1,9	3,2	6,8	10,6	27,4	17,8	13,8	11,4	4,7	2,3
Litva	1991	1,6	1,5	8,8	8,1	23,6	20,5	10,5	14,3	4,9	6,1
	1999	4,7	4,4	9,2	11,6	31,6	10,1	9,1	10,3	5,2	3,9
Poljska	1991	2,0	1,1	4,5	8,9	37,3	14,7	13,2	8,9	3,5	5,8
	1999	7,7	5,1	12,4	9,8	35,0	8,2	5,9	7,4	2,9	5,5
Romunija	1991	3,4	4,7	9,5	8,3	34,0	16,4	6,4	7,9	3,5	6,0
	1999	3,9	4,9	7,0	9,5	35,7	13,9	9,2	8,8	3,0	4,1
Rusija	1999	6,5	5,3	10,4	12,0	39,4	11,2	5,3	5,7	2,2	2,0
Slovaška	1991	3,0	7,2	9,7	12,2	19,4	15,2	8,0	13,5	3,8	8,0
	1999	6,1	6,1	12,1	12,8	30,2	10,9	8,1	6,9	2,9	3,9
Slovenija	1991	5,5	3,9	10,3	11,2	38,8	12,6	5,9	7,8	1,6	2,5
	1999	3,4	4,6	11,0	12,8	37,8	13,7	6,1	6,1	1,0	3,6
Ukrajina	1991	6,8	6,8	15,1	17,8	33,7	8,2	5,0	3,5	1,4	1,8
	1999	12,2	7,9	10,0	7,7	33,9	8,8	6,5	6,1	1,8	4,9

8. Kaj za vas v politiki pomeni „levica“, „levo“?

- 1 – osnovne vrednote (*svoboda, enakost, socialne pravice*)
- 2 – odnosi (*humanitarno, pošteno, zanesljivo, egoistično, agresivno, ni pripravljeno za kompromis, kritično...*)
- 3 – socialne vrednote (*radikalno, tradicionalno, progresivno, reakcionistično*)
- 4 – ideologije (*komunistično, marksistično, socialistično, konservativno, krščansko, liberalno, fašistično, nacionalistično, šovinistično, ...*)
- 5 – oblike vladanja (*demokracija-tično, diktatorstvo, avtoritarno, nedemokratično*)
- 6 – vlada (*podpora vladi, opozicija, podpora opoziciji*)
- 7 – režim (*sedanji režim, predhodni komunistični, star, kapitalistični sistem, komunistični sistem*)
- 8 – stranke (*liberalne stranke, socialne stranke, konzervativne, druge, vladne, opozicijske*)
- 9 – ekonomija (*državno premoženje, privatno premoženje, trg, denar, trgovanje*)
- 10 – interesi (*individualni, delavski, skupnost, nacionalni, revni, bogati, kapitalisti, druge skupine*)
- 11 – mednarodni odnosi (*Vzhod, Zahod, Moskva, Washington, imperializem, drugo*)
- 12 – splošno ocenjevanje (*dobro, boljše, slabo, slabše, negativno ocenjevanje, pozitivno ocenjevanje*)
- 13 – drugo

levo pomeni:

Demokratizacija v V Evropi	osnovne vrednote	odnosi	socialne vrednote	ideologija
1999	1	2	3	4
Belorusija	9,8	2,7	1,6	23,2
Bolgarija	25,0	2,2	1,3	24,7
Češka	16,8	1,0	6,0	35,3
Estonija	18,9	1,7	6,2	34,1
V Nemčija	16,5	5,9	2,8	15,6
Z Nemčija	9,8	8,4	5,7	20,2
Madžarska	13,9	0,0	5,5	34,0
Latvija	7,8	4,2	5,9	39,9
Litva	19,9	3,4	2,7	21,2
Poljska	12,9	5,7	1,9	18,3
Romunija	5,5	1,0	0,2	17,5
Rusija	5,1	2,4	3,9	38,1
Slovaška	29,6	0,5	0,2	14,1
Slovenija	10,2	3,3	16,3	24,2
Ukrajina	14,8	8,7	3,9	24,4

levo pomeni:

Demokratizacija v V Evropi	oblike vladanja	vlada	režim	stranke
1999	5	6	7	8
Belorusija	5,8	7,8	11,1	0,7
Bolgarija	5,2	2,2	11,2	23,1
Češka	4,7	3,2	7,7	11,2
Estonija	4,8	2,7	7,7	2,3
V Nemčija	3,7	0,6	1,2	19,2
Z Nemčija	2,7	1,1	1,6	21,5
Madžarska	0,7	0,0	0,0	19,7
Latvija	3,2	5,1	9,9	9,7
Litva	2,5	2,0	9,4	10,5
Poljska	3,3	6,7	13,9	10,1
Romunija	2,9	17,0	15,6	12,3
Rusija	6,3	10,3	3,3	12,4
Slovaška	3,1	4,0	9,9	10,9
Slovenija	3,8	2,5	6,9	13,2
Ukrajina	3,9	2,7	10,6	3,7

levo pomeni:

Demokratizacija v V Evropi	ekonomija	interesi	mednarodni odnosi	splošno ocenjevanje	drugo
1999	9	10	11	12	13
Belorusija	6,9	10,2	2,2	5,6	12,5
Bolgarija	1,9	1,0	0,3	0,9	0,7
Češka	1,5	6,5	0,0	5,6	0,6
Estonija	4,0	10,4	0,0	4,4	2,9
V Nemčija	1,4	22,5	0,0	5,1	5,4
Z Nemčija	1,3	14,4	0,3	6,3	6,8
Madžarska	0,0	13,5	0,0	2,7	10,1
Latvija	3,9	6,6	0,7	4,5	0,9
Litva	2,4	12,5	2,0	11,4	0,0
Poljska	2,9	16,9	0,1	4,1	3,3
Romunija	0,3	4,0	0,2	14,3	9,2
Rusija	1,2	6,6	0,0	4,9	5,4
Slovaška	0,6	21,6	0,5	4,7	0,4
Slovenija	1,0	3,1	0,3	7,1	6,6
Ukrajina	4,2	7,6	0,0	15,3	5,2

9. In kaj za vas v politiki pomeni „desnica“, „desno“?

- 1 – osnovne vrednote (*svoboda, enakost, socialne pravice*)
- 2 – odnosi (*humanitarno, pošteno, zanesljivo, egoistično, agresivno, ni pripravljeno za kompromis, kritično...*)
- 3 – socialne vrednote (*radikalno, tradicionalno, progresivno, reakcionistično*)
- 4 – ideologije (*komunistično, marksistično, socialistično, konservativno, krščansko, liberalno, fašistično, nacionalistično, šovinistično, ...*)
- 5 – oblike vladanja (*demokracija-tično, diktatorstvo, avtoritarno, nedemokratično*)
- 6 – vlada (*podpora vladi, opozicija, podpora opoziciji*)
- 7 – režim (*sedanji režim, predhodni komunistični, star, kapitalistični sistem, komunistični sistem*)
- 8 – stranke (*liberalne stranke, socialne stranke, konzervativne, druge, vladne, opozicijske*)
- 9 – ekonomija (*državno premoženje, privatno premoženje, trg, denar, trgovanje*)
- 10 – interesi (*individualni, delavski, skupnost, nacionalni, revni, bogati, kapitalisti, druge skupine*)
- 11 – mednarodni odnosi (*Vzhod, Zahod, Moskva, Washington, imperializem, drugo*)
- 12 – splošno ocenjevanje (*dobro, boljše, slabo, slabše, negativno ocenjevanje, pozitivno ocenjevanje*)
- 13 – drugo

desno pomeni:

Demokratizacija v V Evropi	osnovne vrednote	odnosi	socialne vrednote	ideologija
1999	1	2	3	4
Belorusija	3,8	2,1	3,3	20,3
Bolgarija	13,9	1,5	3,9	9,7
Češka	7,0	0,8	2,6	3,8
Estonija	8,0	3,5	8,0	18,8
V Nemčija	,8	10,7	5,3	20,9
Z Nemčija	1,5	7,1	3,7	24,0
Madžarska	6,3	0,0	11,6	19,9
Latvija	2,9	6,7	7,1	39,0
Litva	5,3	5,0	3,3	14,1
Poljska	8,1	7,0	3,2	13,2
Romunija	5,7	1,4	0,2	16,9
Rusija	3,4	2,3	4,5	30,6
Slovaška	3,6	0,9	1,4	7,3
Slovenija	2,9	3,2	13,1	30,6
Ukrajina	6,9	9,7	4,9	20,2

desno pomeni:

Demokratizacija v V Evropi	oblike vladanja	vlada	režim	stranke
1999	5	6	7	8
Belorusija	6,1	7,1	7,5	3,5
Bolgarija	14,4	4,0	6,3	21,2
Češka	9,9	2,9	7,5	29,1
Estonija	9,3	3,5	8,9	2,8
V Nemčija	4,8	0,1	3,1	14,4
Z Nemčija	4,9	0,5	1,9	22,7
Madžarska	0,0	0,0	0,0	24,3
Latvija	4,2	5,3	5,0	7,1
Litva	5,7	2,0	6,1	13,9
Poljska	8,3	6,2	6,5	12,6
Romunija	8,9	9,2	15,2	13,8
Rusija	9,6	9,2	6,4	12,9
Slovaška	10,2	5,6	7,3	10,5
Slovenija	4,3	1,9	2,7	17,2
Ukrajina	8,5	3,7	3,5	4,9

desno pomeni:

Demokratizacija v V Evropi	ekonomija	interesi	mednarodni odnosi	splošno ocenjevanje	drugo
1999	9	10	11	12	13
Belorusija	11,6	11,3	2,6	6,6	14,2
Bolgarija	14,5	6,5	0,5	2,4	1,3
Češka	14,0	12,9	0,2	8,4	0,9
Estonija	13,2	16,6	0,0	5,4	2,2
V Nemčija	2,1	29,5	0,0	3,9	4,3
Z Nemčija	3,7	19,1	0,0	5,1	5,7
Madžarska	0,0	15,6	0,0	4,0	18,4
Latvija	8,3	8,5	0,8	6,0	0,8
Litva	11,0	18,3	3,5	11,7	0,0
Poljska	7,7	13,7	0,0	8,3	5,2
Romunija	1,7	3,5	0,0	15,5	8,0
Rusija	2,3	6,7	0,0	6,4	5,7
Slovaška	15,1	28,3	3,1	6,5	0,3
Slovenija	1,3	4,3	0,3	10,7	6,2
Ukrajina	8,5	9,5	0,5	21,1	4,2

10. Ali ste član katerega od združenj ali organizacij na tem seznamu?

	da	ne
a) društva in klubi za prostočasno dejavnost (turistična, kulturna, kinološka itd.)	1	2
b) gasilska in druga lokalna društva	1	2
c) politična stranka	1	2
d) družbena gibanja	1	2
e) ekološke skupine	1	2
f) poklicna društva, združenja (inženirjev, tehnikov, zdravnikov itd)	1	2
g) športni klub in društva	1	2
h) sindikat	1	2
i) študentsko združenje	1	2
j) župnijske verske skupnosti	1	2
k) drugo	1	2

<i>Deleži pritrdilnih odgovorov</i>		društva in klubi za prostčasno dejavnost	gasilska in druga lokalna društva	politična stranka	družbena gibanja
Demokratizacija v V Evropi		a.	b.	c.	d.
Belorusija	1999	4,5	1,6	0,7	0,3
Bolgarija	1991	3,5	10,1	21,8	6,1
	1999	1,6	1,8	3,5	0,3
Češka	1991	28,2	8,7	10,2	13,5
	1999	24,3	14,3	5,6	2,3
Estonija	1991	13,8	1,6	3,3	3,8
	1999	18,4	5,4	1,9	1,2
V Nemčija	1991	10,5	4,1	6,0	3,8
	1999	17,3	13,1	5,0	5,7
Z Nemčija	1999	22,7	21,2	5,1	4,5
Madžarska	1991	2,2	2,4	3,1	1,5
	1999	5,5	3,5	2,0	1,3
Latvija	1999	9,9	7,1	2,6	1,4
Litva	1991	3,2	2,3	1,4	0,3
	1999	4,3	2,1	2,2	1,1
Poljska	1991	1,4	1,7	1,1	0,6
	1999	2,2	3,7	1,0	1,8
Romunija	1991	4,6	7,1	9,0	1,2
	1999	1,7	4,6	4,9	1,2
Rusija	1999	6,9	2,5	1,3	10,4
Slovaška	1991	22,3	14,0	11,4	2,6
	1999	18,4	12,3	8,2	2,9
Slovenija	1991	12,4	10,9	5,6	2,7
	1999	16,5	11,1	3,7	3,5
Ukrajina	1991	5,9	1,7	15,2	0,2
	1999	1,8	1,4	1,4	0,3

<i>Deleži pritrdilnih odgovorov</i>		ekološka gibanja	poklicna društva, združenja	športni klubi in društva	sindikati
Demokratizacija v V Evropi		e.	f.	g.	h.
Belorusija	1999	0,8	4,8	6,6	38,5
Bolgarija	1991	2,8	4,4	4,8	33,1
	1999	0,5	3,2	2,0	4,4
Češka	1991	5,2	7,4	23,2	43,6
	1999	3,3	2,9	21,5	14,0
Estonija	1991	0,9	5,9	10,1	54,0
	1999	2,4	6,3	11,5	3,9
V Nemčija	1991	1,1	4,3	11,8	26,5
	1999	1,6	3,4	14,8	12,8
Z Nemčija	1999	4,6	7,6	29,7	12,6
Madžarska	1991	0,8	4,0	4,7	36,3
	1999	1,4	5,3	6,4	11,7
Latvija	1999	3,3	14,1	11,9	11,3
Litva	1991	2,2	5,3	6,4	29,0
	1999	1,1	3,7	8,8	3,5
Poljska	1991	0,9	4,5	2,3	21,8
	1999	1,0	3,2	2,1	7,1
Romunija	1991	1,6	3,6	6,7	32,7
	1999	0,7	4,0	2,6	16,1
Rusija	1999	1,6	4,9	7,1	16,9
Slovaška	1991	8,4	6,0	20,6	37,5
	1999	1,9	4,5	18,5	19,9
Slovenija	1991	2,5	13,2	14,5	32,3
	1999	2,2	12,5	19,5	22,6
Ukrajina	1991	5,5	6,1	10,2	74,0
	1999	0,9	3,0	3,3	19,1

<i>Deleži pritrdilnih odgovorov</i>		študentsko združenje	župnijske verske skupnosti	drugo
Demokratizacija v V Evropi		i.	j.	k.
Belorusija	1999	2,4	4,5	2,1
Bolgarija	1991	1,6	2,4	1,8
	1999	1,2	1,6	0,7
Češka	1991	3,2	4,1	14,9
	1999	1,3	3,9	8,9
Estonija	1991	2,8	6,9	-
	1999	3,0	6,4	5,3
V Nemčija	1991	0,6	5,3	-
	1999	1,0	7,4	10,6
Z Nemčija	1999	1,5	15,0	11,4
Madžarska	1991	0,8	7,2	2,7
	1999	2,0	10,2	4,4
Latvija	1999	3,4	14,8	3,9
Litva	1991	0,7	8,6	1,0
	1999	3,5	6,8	4,0
Poljska	1991	0,3	2,9	7,1
	1999	0,7	3,7	2,7
Romunija	1991	2,3	16,2	1,5
	1999	1,6	6,1	1,6
Rusija	1999	1,3	2,5	2,1
Slovaška	1991	6,2	14,9	8,7
	1999	1,4	9,5	8,6
Slovenija	1991	1,9	11,6	7,2
	1999	4,3	8,4	6,8
Ukrajina	1991	3,2	3,1	3,0
	1999	1,6	4,1	1,4

- 11. Ljudje si pod besedo „demokracija“ predstavljajo različne stvari. Na primer tudi te, ki vam jih bom prebral-a. Za vsako od teh stvari mi povejte, v kolikšni meri je po vašem mnenju demokracija z njo povezana (ali pa ni povezana):**

	močno	precej	ne dosti	nič
a) politične svoboščine, svoboda govora, svoboda združevanja	1	2	3	4
b) večja socialna enakost	1	2	3	4
c) da je lahko več političnih odločitev sprejetih na ravni občine, regije	1	2	3	4
d) manj korupcije in zlorab pooblastil	1	2	3	4
e) svoboda moralnih in seksualnih opredelitev	1	2	3	4
f) enakost ljudi pred zakonom	1	2	3	4
g) državni nadzor nad bankami in velikimi zasebnimi podjetji	1	2	3	4
h) enake pravice za ženske	1	2	3	4
i) več dela, manj nezaposlenosti	1	2	3	4
j) izboljšanje ekonomskih razmer	1	2	3	4
k) večstrankarski sistem	1	2	3	4
l) pravica državljanov do soodločanja	1	2	3	4

a) demokracija pomeni:

politične svoboščine,

svoboda govora,

svoboda združevanja

		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	75,3	19,0	4,7	1,0
Bolgarija	1991	75,8	20,9	1,9	1,5
	1999	62,7	29,9	5,7	1,7
Češka	1991	83,2	14,3	2,3	0,3
	1999	73,4	22,1	3,6	0,9
Estonija	1991	76,5	19,7	3,1	0,7
	1999	70,1	23,8	5,0	1,1
V Nemčija	1991	83,2	14,1	2,1	0,7
	1999	82,7	13,5	3,0	0,7
Z Nemčija	1999	85,5	12,0	2,3	0,3
Madžarska	1991	75,3	17,4	6,2	1,1
	1999	65,6	25,8	7,2	1,3
Latvija	1999	67,7	27,8	3,3	1,3
Litva	1991	63,6	27,3	6,5	2,7
	1999	61,4	30,1	6,2	2,2
Poljska	1991	70,3	24,8	4,3	0,7
	1999	65,4	23,9	6,7	3,9
Romunija	1991	55,6	28,2	12,1	4,1
	1999	59,7	29,3	7,4	3,6
Rusija	1999	62,1	28,6	6,6	2,6
Slovaška	1991	72,1	24,1	3,2	0,6
	1999	66,2	25,0	7,2	1,5
Slovenija	1991	51,7	37,7	7,7	2,9
	1999	44,4	40,1	13,0	2,5
Ukrajina	1991	73,7	18,8	5,8	1,7
	1999	74,3	18,7	4,9	2,1

b) demokracija pomeni:					
večja socialna enakost		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	49,0	26,3	17,2	7,5
Bolgarija	1991	59,1	28,7	8,8	3,3
	1999	46,5	26,2	14,8	12,5
Češka	1991	25,0	31,9	28,2	14,9
	1999	22,4	30,9	31,7	14,9
Estonija	1991	45,6	32,0	14,3	8,2
	1999	34,9	37,8	18,6	8,7
V Nemčija	1991	57,8	23,4	13,0	5,8
	1999	58,3	26,2	11,4	4,1
Z Nemčija	1999	54,2	31,3	11,5	2,9
Madžarska	1991	50,4	27,9	16,4	5,3
	1999	39,8	35,0	19,7	5,6
Latvija	1999	29,2	41,0	23,4	6,5
Litva	1991	37,7	37,0	16,9	8,4
	1999	38,8	35,1	17,9	8,2
Poljska	1991	51,1	32,3	10,7	5,9
	1999	39,6	30,0	19,6	10,8
Romunija	1991	43,9	28,6	16,6	10,8
	1999	34,8	30,3	21,9	13,0
Rusija	1999	42,6	30,0	14,6	12,8
Slovaška	1991	29,5	41,1	22,2	7,3
	1999	27,1	28,7	27,2	17,0
Slovenija	1991	26,5	36,2	27,6	9,7
	1999	21,8	31,0	35,4	11,8
Ukrajina	1991	60,2	24,4	10,3	5,0
	1999	52,4	25,3	11,5	10,8

c) demokracija pomeni:
da je lahko več političnih
odločitev sprejetih na ravni
občine, regije

		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	45,2	38,9	11,8	4,0
Bolgarija	1991	50,8	36,2	9,4	3,6
	1999	43,3	39,9	12,3	4,4
Češka	1991	44,2	44,5	8,9	2,4
	1999	34,5	48,0	15,4	2,2
Estonija	1991	49,9	37,8	10,4	1,9
	1999	34,9	47,5	14,6	3,0
V Nemčija	1991	59,9	27,3	10,1	2,7
	1999	60,3	28,5	8,6	2,7
Z Nemčija	1999	58,8	30,6	8,3	2,3
Madžarska	1991	47,0	32,4	16,3	4,4
	1999	34,6	40,6	18,6	6,3
Latvija	1999	31,3	50,6	13,9	4,2
Litva	1991	26,2	45,2	21,1	7,6
	1999	33,6	48,0	13,1	5,2
Poljska	1991	53,7	29,5	11,8	5,0
	1999	42,8	32,2	17,1	7,8
Romunija	1991	32,0	43,4	16,6	8,0
	1999	44,5	41,0	9,9	4,7
Rusija	1999	42,3	37,8	13,3	6,5
Slovaška	1991	30,2	50,7	14,4	4,7
	1999	25,2	43,7	22,7	8,4
Slovenija	1991	26,3	46,1	22,3	5,4
	1999	19,7	47,7	26,5	6,1
Ukrajina	1991	41,5	37,0	15,7	5,8
	1999	44,5	33,6	15,3	6,6

d) demokracija pomeni:

manj korupcije

in zlorab pooblastil

		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	48,0	28,5	13,5	10,0
Bolgarija	1991	72,3	15,0	5,5	7,2
	1999	56,5	21,2	9,9	12,4
Češka	1991	31,3	28,9	23,9	15,9
	1999	25,9	23,5	28,3	22,3
Estonija	1991	47,1	28,2	14,4	10,3
	1999	37,9	28,6	19,2	14,3
V Nemčija	1991	44,1	21,0	16,0	18,8
	1999	41,1	21,8	19,7	17,4
Z Nemčija	1999	35,0	26,7	23,2	15,1
Madžarska	1991	54,0	19,7	13,5	12,9
	1999	41,7	26,7	18,1	13,4
Latvija	1999	24,8	28,5	32,9	13,9
Litva	1991	45,1	25,2	11,9	17,7
	1999	38,1	34,6	15,8	11,6
Poljska	1991	40,1	33,2	17,3	9,4
	1999	25,5	20,6	25,2	28,8
Romunija	1991	36,7	25,1	18,1	20,1
	1999	45,2	19,8	18,0	17,0
Rusija	1999	54,7	19,9	9,9	15,5
Slovaška	1991	24,7	33,6	26,0	15,8
	1999	30,5	20,3	22,7	26,4
Slovenija	1991	30,7	32,8	24,9	11,6
	1999	26,8	30,2	27,5	15,5
Ukrajina	1991	61,7	17,3	10,5	10,4
	1999	52,9	20,5	11,7	14,9

e) demokracija pomeni:

svoboda moralnih

in seksualnih opredelitev

		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	37,6	31,2	17,1	14,1
Bolgarija	1991	32,6	36,4	20,8	10,2
	1999	33,4	32,4	19,3	14,9
Češka	1991	27,7	36,2	22,1	14,1
	1999	35,9	34,6	18,2	11,4
Estonija	1991	23,7	37,0	23,3	16,0
	1999	27,2	41,1	21,3	10,5
V Nemčija	1991	24,5	23,9	24,1	27,4
	1999	29,9	25,1	21,6	23,4
Z Nemčija	1999	31,0	28,3	23,0	17,7
Madžarska	1991	29,1	24,7	24,9	21,3
	1999	37,4	29,6	22,0	11,0
Latvija	1999	31,3	37,8	19,6	11,4
Litva	1991	19,7	29,0	26,5	24,8
	1999	31,2	42,8	14,6	11,4
Poljska	1991	25,0	28,6	19,9	26,5
	1999	38,1	24,7	18,2	19,0
Romunija	1991	15,1	22,2	30,6	32,1
	1999	33,3	28,3	19,4	19,1
Rusija	1999	18,6	24,1	23,3	34,0
Slovaška	1991	22,1	35,1	27,8	15,1
	1999	28,4	33,0	23,5	15,1
Slovenija	1991	22,2	38,5	27,3	12,0
	1999	26,2	42,6	21,5	9,6
Ukrajina	1991	26,7	28,9	21,0	23,3
	1999	43,4	25,9	18,6	12,1

f) demokracija pomeni:		enakost ljudi pred zakonom			
		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	77,1	15,1	4,3	3,6
Bolgarija	1991	89,0	7,5	2,1	1,3
	1999	62,3	20,2	10,4	7,1
Češka	1991	69,2	21,1	7,2	2,5
	1999	43,7	29,7	18,9	7,7
Estonija	1991	82,8	12,2	3,7	1,3
	1999	68,6	21,8	6,7	2,8
V Nemčija	1991	72,2	18,3	6,0	3,6
	1999	72,0	18,7	5,4	3,9
Z Nemčija	1999	72,2	20,4	5,1	2,3
Madžarska	1991	77,6	15,4	5,1	1,9
	1999	71,1	20,3	5,9	2,7
Latvija	1999	56,9	28,3	10,5	4,3
Litva	1991	77,5	13,8	5,5	3,2
	1999	65,6	24,5	6,6	3,3
Poljska	1991	62,4	28,0	6,4	3,3
	1999	46,4	25,0	16,5	12,1
Romunija	1991	48,9	28,4	17,1	5,7
	1999	45,7	29,3	14,9	10,1
Rusija	1999	72,1	15,1	6,7	6,1
Slovaška	1991	50,2	30,2	15,7	3,9
	1999	44,5	24,1	17,7	13,7
Slovenija	1991	44,6	32,9	16,1	6,3
	1999	44,5	29,9	18,4	7,2
Ukrajina	1991	85,1	9,7	3,0	2,2
	1999	73,6	13,3	5,4	7,7

g) demokracija pomeni:

državni nadzor nad

bankami in velikimi

zasebnimi podjetji

		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	40,4	27,4	19,2	13,0
Bolgarija	1991	41,0	34,6	14,0	10,5
	1999	40,9	27,1	16,0	16,0
Češka	1991	31,2	35,6	19,8	13,4
	1999	21,5	26,1	29,5	22,9
Estonija	1991	38,3	32,2	19,5	10,1
	1999	28,7	31,6	22,4	17,2
V Nemčija	1991	43,5	26,0	15,9	14,6
	1999	39,6	23,3	21,4	15,7
Z Nemčija	1999	25,8	24,7	27,9	21,6
Madžarska	1991	33,3	28,7	21,4	16,6
	1999	37,5	31,8	21,3	9,4
Latvija	1999	21,3	35,3	30,7	12,7
Litva	1991	38,3	36,1	15,0	10,6
	1999	25,7	37,0	21,3	16,0
Poljska	1991	29,3	31,8	19,5	19,5
	1999	23,0	28,8	27,8	20,5
Romunija	1991	44,2	26,9	17,4	11,5
	1999	31,0	32,7	23,0	13,3
Rusija	1999	47,4	29,8	13,6	9,2
Slovaška	1991	27,7	34,4	29,7	8,2
	1999	25,6	29,4	24,0	21,0
Slovenija	1991	22,2	35,6	28,2	13,9
	1999	19,4	36,6	31,9	12,1
Ukrajina	1991	37,5	26,6	19,6	16,3
	1999	41,5	21,2	20,3	17,0

h) demokracija pomeni:

enake pravice**za ženske**

		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	60,8	25,0	9,7	4,6
Bolgarija	1991	72,8	19,3	4,7	3,2
	1999	60,5	27,1	8,3	4,2
Češka	1991	46,7	30,8	15,4	7,2
	1999	39,7	35,8	16,5	8,1
Estonija	1991	48,3	30,7	14,9	6,1
	1999	51,8	32,8	10,8	4,6
V Nemčija	1991	79,7	12,1	5,3	2,8
	1999	71,2	19,9	5,4	3,4
Z Nemčija	1999	66,6	23,1	7,1	3,2
Madžarska	1991	52,9	27,0	13,4	6,6
	1999	61,8	25,0	10,4	2,9
Latvija	1999	40,3	39,8	14,5	5,4
Litva	1991	46,8	32,6	13,7	6,9
	1999	49,6	35,5	10,4	4,5
Poljska	1991	62,9	24,1	6,5	6,5
	1999	53,3	30,9	10,2	5,6
Romunija	1991	60,7	24,2	10,4	4,7
	1999	53,9	30,3	12,1	3,8
Rusija	1999	56,4	26,0	10,7	6,9
Slovaška	1991	34,0	37,3	21,8	6,9
	1999	37,8	34,4	18,7	9,1
Slovenija	1991	47,2	35,4	13,5	3,9
	1999	43,7	37,6	14,6	4,2
Ukrajina	1991	65,4	21,6	7,9	5,0
	1999	61,9	22,3	9,4	6,4

i) demokracija pomeni:

več dela,**manj nezaposlenosti**

		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	53,8	25,2	11,9	9,0
Bolgarija	1991	65,4	24,6	6,8	3,1
	1999	63,4	15,8	8,6	12,2
Češka	1991	20,0	27,0	33,5	19,5
	1999	23,5	25,0	27,6	23,9
Estonija	1991	37,2	31,1	19,2	12,5
	1999	48,5	22,9	18,6	10,0
V Nemčija	1991	67,7	13,9	8,4	10,0
	1999	54,8	17,1	16,4	11,7
Z Nemčija	1999	39,2	28,9	20,1	11,8
Madžarska	1991	47,6	25,7	15,3	11,4
	1999	44,5	28,8	16,1	10,5
Latvija	1999	27,5	31,8	27,6	13,0
Litva	1991	47,8	28,3	17,8	6,1
	1999	49,2	26,8	14,4	9,7
Poljska	1991	37,7	23,3	20,8	18,3
	1999	32,0	17,4	21,2	29,4
Romunija	1991	66,9	25,2	5,1	2,7
	1999	43,5	21,2	21,6	13,7
Rusija	1999	56,6	20,6	9,1	13,8
Slovaška	1991	21,4	29,4	30,4	18,7
	1999	29,6	20,2	21,9	28,3
Slovenija	1991	41,3	28,9	19,6	10,2
	1999	31,1	29,8	26,3	12,8
Ukrajina	1991	57,3	23,5	11,1	8,0
	1999	63,8	13,2	10,2	12,9

j) demokracija pomeni:

izboljšanje

ekonomskih razmer

		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	60,6	24,6	7,5	7,3
Bolgarija	1991	81,6	12,6	3,9	1,9
	1999	67,0	16,0	6,9	10,1
Češka	1991	37,3	35,9	19,1	7,7
	1999	31,3	32,3	23,0	13,4
Estonija	1991	65,9	23,5	6,3	4,2
	1999	53,6	28,4	11,6	6,3
V Nemčija	1991	59,7	19,3	12,0	9,1
	1999	44,9	26,6	16,5	12,0
Z Nemčija	1999	35,5	32,8	19,7	12,1
Madžarska	1991	56,2	27,5	9,4	6,9
	1999	53,7	30,3	12,0	4,0
Latvija	1999	32,7	37,7	20,7	8,9
Litva	1991	59,1	23,8	9,4	7,7
	1999	49,4	30,7	11,7	8,2
Poljska	1991	46,8	31,0	12,6	9,5
	1999	31,9	24,3	20,3	23,5
Romunija	1991	79,0	17,1	2,5	1,4
	1999	52,4	25,4	12,9	9,3
Rusija	1999	59,0	20,0	9,7	11,3
Slovaška	1991	36,3	34,0	19,1	10,6
	1999	32,4	24,6	22,0	21,0
Slovenija	1991	42,7	28,9	19,6	8,8
	1999	28,7	32,0	28,9	10,4
Ukrajina	1991	64,7	18,6	9,1	7,6
	1999	62,0	17,5	7,3	13,1

k) demokracija pomeni:					
večstrankarski sistem		močno	precej	ne dosti	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	66,0	20,7	9,7	3,6
Bolgarija	1991	84,2	11,3	1,7	2,8
	1999	67,7	22,1	6,6	3,7
Češka	1991	68,8	24,8	5,0	1,4
	1999	60,5	27,9	8,1	3,5
Estonija	1991	70,1	19,2	6,7	4,0
	1999	62,0	27,5	8,6	1,9
V Nemčija	1991	79,9	13,4	4,2	2,4
	1999	79,2	14,1	3,9	2,9
Z Nemčija	1999	80,4	14,7	3,9	1,0
Madžarska	1991	70,1	19,4	6,7	3,9
	1999	72,9	19,0	5,8	2,4
Latvija	1999	59,3	31,7	6,2	2,8
Litva	1991	63,2	21,3	8,4	7,1
	1999	56,2	30,5	8,4	5,0
Poljska	1991	61,5	22,6	9,3	6,6
	1999	58,0	26,6	9,1	6,4
Romunija	1991	62,0	19,7	10,7	7,6
	1999	66,6	23,8	6,5	3,1
Rusija	1999	47,4	28,7	13,6	10,4
Slovaška	1991	57,3	32,9	6,8	3,1
	1999	55,5	28,0	9,7	6,8
Slovenija	1991	57,6	28,8	10,5	3,1
	1999	48,3	35,8	12,5	3,5
Ukrajina	1991	65,1	16,6	9,9	8,5
	1999	63,5	18,4	9,5	8,5

I) demokracija pomeni:

pravica državljanov

do soddločanja

Demokratizacija v V Evropi

1999

	močno	precej	ne dosti	nič
	1	2	3	4
Belorusija	71,2	21,9	5,7	1,2
Bolgarija	64,7	25,3	7,5	2,5
Češka	51,1	30,3	14,0	4,7
Estonija	59,4	30,5	8,6	1,5
V Nemčija	78,4	16,8	4,0	0,8
Z Nemčija	77,5	17,1	4,6	0,8
Madžarska	70,4	24,3	4,4	0,9
Latvija	61,5	30,9	5,2	2,5
Litva	62,2	29,9	5,3	2,7
Poljska	53,2	33,0	8,7	5,1
Romunija	62,0	25,9	7,7	4,4
Rusija	51,7	29,8	13,3	5,1
Slovaška	49,8	26,3	15,8	8,0
Slovenija	48,3	30,6	17,2	3,9
Ukrajina	66,0	23,5	7,2	3,4

12. V kolikšni meri ste zadovoljni ali nezadovoljni s trenutnim delovanjem demokracije v "vaši državi"?

nezadovoljen		zadovoljen									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		nezadovoljen					zadovoljen				
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Belorusija	1999	15,6	11,3	18,5	13,0	16,1	7,8	9,2	3,5	1,4	3,5
Bolgarija	1991	20,9	16,5	20,7	13,5	15,4	5,9	3,7	2,1	0,4	0,9
	1999	22,5	16,4	19,0	11,5	12,1	6,6	6,4	2,9	1,7	0,9
Češka	1991	8,4	8,0	15,5	16,4	17,6	12,5	10,1	7,7	2,0	1,7
	1999	10,8	10,3	15,6	17,1	17,0	9,5	10,7	5,9	1,9	1,2
Estonija	1991	12,5	8,5	21,7	16,5	20,0	8,8	6,8	3,4	0,9	0,8
	1999	8,3	6,6	16,6	19,5	22,4	11,2	10,0	4,0	1,1	0,3
V Nemčija	1991	9,1	7,4	19,6	15,7	21,5	11,3	8,0	5,7	1,1	0,7
	1999	6,1	3,7	13,9	11,2	22,8	15,5	13,7	9,7	2,4	0,9
Z Nemčija	1999	1,8	1,2	6,2	8,8	13,7	15,5	23,5	21,2	5,6	2,6
Madžarska	1991	16,6	11,7	18,4	11,9	21,8	7,6	5,4	3,8	0,7	2,1
	1999	10,7	8,1	16,6	13,1	23,2	12,0	8,9	4,8	1,2	1,4
Latvija	1999	8,5	13,5	16,8	17,5	19,4	11,4	7,9	3,9	0,7	0,5
Litva	1991	5,2	6,1	14,0	12,4	21,6	16,3	9,8	8,4	3,3	3,0
	1999	16,0	8,1	20,5	14,6	17,1	8,9	6,6	5,0	1,3	1,8
Poljska	1991	6,5	8,0	17,8	14,3	24,8	11,4	7,7	6,7	1,3	1,5
	1999	16,6	14,2	18,6	15,0	18,0	8,2	5,4	2,6	0,7	0,5
Romunija	1991	13,9	8,8	11,8	8,1	8,7	13,9	10,2	11,1	7,5	6,0
	1999	22,4	15,2	16,3	11,7	17,7	6,7	4,3	3,2	1,4	1,2
Rusija	1999	27,8	13,3	22,7	12,7	11,8	6,0	3,2	1,4	0,1	1,2
Slovaška	1991	15,1	9,5	17,0	13,8	18,0	12,1	6,2	4,9	1,3	2,0
	1999	20,0	12,2	17,8	13,9	13,2	8,5	6,6	4,8	1,6	1,3
Slovenija	1991	11,5	8,3	11,6	10,0	25,3	12,6	7,5	8,0	2,2	3,0
	1999	11,7	7,5	13,0	14,6	27,3	11,3	8,3	3,8	1,3	1,3
Ukrajina	1991	17,0	19,5	24,2	16,3	14,1	3,9	2,3	1,6	0,1	0,9
	1999	49,8	15,8	15,9	8,4	5,6	1,9	1,2	1,0	0,3	0,2

14. Ali menite, da je uvajanje tržne ekonomije, ki je neodvisna od državne kontrole, za vašo državo prava stvar, ali ni prava stvar?

1 – da

2 – ne

Demokratizacija v V Evropi	da	ne
1999	1	2
Belorusija	45,1	54,9
Bolgarija	42,5	57,5
Češka	45,7	54,3
Estonija	58,8	41,2
V Nemčija	65,3	34,7
Z Nemčija	88,6	11,4
Madžarska	31,0	69,0
Latvija	66,5	33,5
Litva	57,5	42,5
Poljska	46,9	53,1
Romunija	60,1	39,9
Rusija	40,4	59,6
Slovaška	33,3	66,7
Slovenija	67,7	32,3
Ukrajina	28,7	71,3

15. Ali ste zadovoljni, ali nezadovoljni z načinom, kako sedaj tržna ekonomija deluje v vaši državi?

nezadovoljen										zadovoljen	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Demokratizacija v V Evropi										zadovoljen	
1999	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Belorusija	16,4	13,1	19,8	18,4	15,7	8,1	3,8	2,2	1,0	1,4	
Bolgarija	22,2	19,1	18,8	13,2	12,3	6,2	4,2	2,6	0,5	0,8	
Češka	9,1	10,0	18,2	17,4	16,4	12,0	8,8	6,3	0,8	1,0	
Estonija	4,8	5,2	16,8	18,7	23,6	13,3	11,4	4,3	1,2	0,7	
V Nemčija	5,8	4,2	11,5	15,6	21,3	13,2	13,7	10,5	3,6	0,7	
Z Nemčija	1,2	0,7	3,3	7,0	16,0	15,9	21,4	22,9	8,5	3,1	
Madžarska	10,5	10,2	19,9	16,6	22,0	10,1	6,6	3,4	0,4	0,3	
Latvija	7,2	13,1	19,4	19,7	19,2	10,0	7,2	3,0	0,8	0,5	
Litva	16,8	9,0	19,3	16,1	16,1	9,4	6,1	4,7	1,5	1,1	
Poljska	13,4	11,9	19,0	14,4	18,8	8,5	6,6	4,6	1,4	1,4	
Romunija	26,7	18,4	17,3	11,8	13,2	5,5	3,8	1,5	0,7	1,1	
Rusija	22,9	12,1	20,2	15,1	16,0	6,3	3,9	1,7	0,5	1,2	
Slovaška	19,2	12,1	18,8	17,0	12,0	10,1	6,2	3,0	1,0	0,7	
Slovenija	12,2	10,6	16,1	15,6	25,6	9,4	7,1	2,4	0,5	0,6	
Ukrajina	50,8	15,8	15,7	7,6	6,4	1,0	1,3	0,8	0,1	0,5	

16. Ali bi rekli, da se je vaš ekonomski položaj v času sedanje vlade izboljšal, ostal enak, ali poslabšal?

- 1 – izboljšal
2 – ostal enak
3 – poslabšal

Demokratizacija v V Evropi	izboljšal	ostal enak	poslabšal
1999	1	2	3
Belorusija	13,5	36,0	50,5
Bolgarija	11,5	27,8	60,7
Češka	16,4	54,5	29,1
Estonija	20,6	38,9	40,5
V Nemčija	20,5	54,4	25,1
Z Nemčija	13,7	67,1	19,2
Madžarska	9,4	50,8	39,8
Latvija	17,8	46,7	35,5
Litva	5,4	50,8	43,8
Poljska	8,2	35,1	56,6
Romunija	11,6	30,3	58,2
Rusija	10,3	69,2	20,5
Slovaška	8,5	37,0	54,5
Slovenija	11,6	49,6	38,8
Ukrajina	2,4	14,9	82,8

17. Ali pričakujete, da se bo vaš ekonomski položaj v prihodnosti izboljšal, ostal enak, ali poslabšal?

- 1 – izboljšal
2 – ostal enak
3 – poslabšal

Demokratizacija v V Evropi	izboljšal	ostal enak	poslabšal
1999	1	2	3
Belorusija	15,5	38,5	46,0
Bolgarija	21,9	38,7	39,4
Češka	16,1	57,9	26,1
Estonija	28,0	41,9	30,1
V Nemčija	20,4	55,9	23,7
Z Nemčija	16,2	67,0	16,8
Madžarska	30,9	40,7	28,4
Latvija	31,2	48,0	20,8
Litva	14,1	41,7	44,2
Poljska	17,2	53,7	29,1
Romunija	54,4	15,9	29,8
Rusija	8,5	36,8	54,7
Slovaška	17,1	35,2	47,7
Slovenija	35,7	37,9	26,4
Ukrajina	8,1	29,9	62,0

- 18. Če primerjate vaš današnji osebni materialni položaj z materialnim položajem, ki ste ga imeli v zadnjih petih letih prejšnjega sistema (pred letom 1990), ali bi rekli, da se je izboljšal, ostal enak, ali poslabšal?**

- 1 – izboljšal
2 – ostal enak
3 – poslabšal

Demokratizacija v V Evropi	izboljšal	ostal enak	poslabšal
1999	1	2	3
Belorusija	18,9	21,9	59,2
Bolgarija	11,9	17,5	70,6
Češka	36,3	31,0	32,7
Estonija	32,6	19,3	48,1
V Nemčija	60,7	20,4	19,0
Z Nemčija	60,7	32,1	7,1
Madžarska	12,5	50,6	36,9
Latvija	25,9	15,1	59,0
Litva	17,8	15,7	66,5
Poljska	23,4	21,4	55,2
Romunija	31,3	19,0	49,7
Rusija	14,8	66,7	18,5
Slovaška	19,6	20,2	60,2
Slovenija	26,5	30,7	42,8
Ukrajina	6,6	7,7	85,7

19. Ali so se ekonomske razmere v vaši državi v času sedanje vlade izboljšale, ostale enake, ali poslabšale?

- 1 – izboljšale
2 – ostale enake
3 – poslabšale

Demokratizacija v V Evropi	izboljšale	ostale enake	poslabšale
1999	1	2	3
Belorusija	2,7	11,0	86,4
Bolgarija	7,6	23,4	68,9
Češka	7,7	17,0	75,3
Estonija	19,8	13,1	67,0
V Nemčija	6,4	21,8	71,8
Z Nemčija	13,9	58,5	27,6
Madžarska	38,3	27,6	34,1
Latvija	35,1	19,4	45,4
Litva	1,6	19,6	78,8
Poljska	3,9	18,8	77,4
Romunija	4,0	70,9	25,1
Rusija	6,3	31,3	62,4
Slovaška	2,7	11,0	86,4
Slovenija	7,6	23,4	68,9
Ukrajina	7,7	17,0	75,3

20. Ali pričakujete, da se bo naslednje leto ekonomska situacija v vaši državi izboljšala, poslabšala ali bo ostala enaka?

- 1 – izboljšala
2 – ostala enaka
3 – poslabšala

		izboljšala	ostala enaka	poslabšala
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	23,4	35,5	41,1
Bolgarija	1991	23,0	17,6	59,4
	1999	29,6	30,8	39,6
Češka	1991	19,5	19,7	60,8
	1999	23,3	52,5	24,2
Estonija	1991	18,8	19,7	61,5
	1999	29,2	43,8	27,0
V Nemčija	1999	38,9	34,2	26,9
	1991	38,2	40,9	20,9
Z Nemčija	1999	33,0	48,8	18,2
Madžarska	1991	23,9	14,8	61,3
	1999	37,9	35,3	26,8
Latvija	1999	38,2	45,1	16,7
Litva	1991	52,2	34,0	13,9
	1999	22,2	38,8	39,0
Poljska	1991	42,1	37,1	20,7
	1999	12,1	53,3	34,6
Romunija	1991	63,9	17,5	18,6
	1999	50,6	16,6	32,8
Rusija	1999	18,6	36,3	45,1
Slovaška	1991	17,0	16,3	66,8
	1999	20,4	33,3	46,3
Slovenija	1991	29,0	19,9	51,1
	1999	26,9	43,5	29,5
Ukrajina	1991	33,6	48,5	17,9
	1999	13,1	24,3	62,6

21. Ali so se ekonomske razmere v vaši državi v primerjavi z zadnjimi petimi leti v prejšnjem sistemu (pred letom 1990) izboljšale, poslabšale ali so ostale enake?

- 1 – izboljšale
2 – ostale enake
3 – poslabšale

		izboljšale	ostale enake	poslabšale
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	18,2	17,9	63,9
Bolgarija	1991	3,3	15,2	81,5
	1999	12,2	11,9	75,9
Češka	1991	9,5	27,4	63,1
	1999	39,0	20,8	40,2
Estonija	1991	7,6	9,3	83,1
	1999	55,5	12,1	32,5
V Nemčija	1999	39,4	12,5	48,1
	1991	60,8	10,6	28,6
Z Nemčija	1999	65,5	20,7	13,8
Madžarska	1991	9,1	17,3	73,6
	1999	21,8	46,4	31,8
Latvija	1999	35,0	13,1	51,9
Litva	1991	8,0	81,6	10,4
	1999	17,3	11,6	71,1
Poljska	1991	62,1	9,8	28,0
	1999	42,5	13,9	43,6
Romunija	1991	43,1	20,4	36,5
	1999	26,9	8,5	64,6
Rusija	1999	14,4	72,1	13,5
Slovaška	1991	5,3	22,9	71,8
	1999	13,9	10,9	75,2
Slovenija	1991	8,8	11,6	79,6
	1999	32,2	22,7	45,1
Ukrajina	1991	3,7	90,1	6,2
	1999	3,2	5,0	91,9

22. Ali bi rekli, da se je v času sedanje vlade položaj delavcev izboljšal, poslabšal ali ostal enak? Kaj pa položaj kmetov? Kaj pa položaj uslužbencev? Kaj pa položaj podjetnikov?

	izboljšal	ostal enak	poslabšal
a) delavcev	1	2	3
b) kmetov	1	2	3
c) uslužbencev	1	2	3
d) podjetnikov	1	2	3

a) položaj:

delavcev		izboljšal	ostal enak	poslabšal
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	10,0	32,1	57,8
Bolgarija	1991	7,1	39,3	53,6
	1999	5,9	17,2	76,9
Češka	1991	3,9	47,9	48,2
	1999	9,5	36,1	54,5
Estonija	1991	11,0	37,7	51,2
	1999	13,0	35,1	51,9
Madžarska	1991	2,7	16,1	81,2
	1999	6,1	31,0	62,8
Latvija	1999	4,4	36,0	59,6
Litva	1991	18,8	34,0	47,2
	1999	2,2	35,8	62,0
Poljska	1999	2,9	12,1	85,0
Romunija	1991	51,7	28,4	19,9
	1999	6,6	10,5	82,9
Slovaška	1991	6,1	32,1	61,9
	1999	2,5	19,2	78,3
Slovenija	1991	1,4	14,6	84,0
	1999	3,9	24,0	72,0
Ukrajina	1991	5,7	29,3	65,0
	1999	0,3	7,4	92,4

b) položaj:				
kmetov		izboljšal	ostal enak	poslabšal
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	8,7	26,4	64,8
Bolgarija	1991	11,4	41,8	46,7
	1999	6,2	14,3	79,5
Češka	1991	8,6	43,8	47,5
	1999	5,3	22,6	72,1
Estonija	1991	10,0	18,9	71,1
	1999	6,1	20,4	73,5
Madžarska	1991	4,2	22,8	73,0
	1999	6,1	26,6	67,3
Latvija	1999	3,1	25,8	71,1
Litva	1991	27,6	22,8	49,6
	1999	2,8	28,8	68,4
Poljska	1999	1,7	5,2	93,1
Romunija	1991	78,8	14,5	6,8
	1999	19,0	14,6	66,3
Slovaška	1991	7,1	30,0	62,9
	1999	2,5	13,8	83,7
Slovenija	1991	18,7	35,4	45,9
	1999	8,8	26,2	65,0
Ukrajina	1991	12,8	30,1	57,1
	1999	0,7	7,6	91,7

c) položaj:

uslužbencev

		izboljšal	ostal enak	poslabšal
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	15,4	37,6	46,9
Bolgarija	1991	8,9	43,2	47,9
	1999	16,6	23,1	60,3
Češka	1991	7,4	50,8	41,9
	1999	21,1	56,6	22,3
Estonija	1991	15,7	44,0	40,3
	1999	24,8	53,2	22,0
Madžarska	1991	9,0	36,6	54,4
	1999	17,6	43,4	39,1
Latvija	1999	11,8	55,5	32,6
Litva	1991	18,3	44,6	37,2
	1999	5,1	50,6	44,3
Poljska	1999	20,2	34,0	45,8
Romunija	1999	17,3	29,7	52,9
Slovaška	1991	7,0	41,6	51,4
	1999	10,2	46,3	43,4
Slovenija	1991	13,1	35,6	51,3
	1999	22,9	41,4	35,7
Ukrajina	1991	6,5	34,8	58,6
	1999	3,3	22,1	74,6

d) položaj:				
podjetnikov		izboljšal	ostal enak	poslabšal
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	59,1	20,8	20,1
Bolgarija	1991	80,0	12,6	7,4
	1999	84,0	9,3	6,7
Češka	1991	85,2	12,1	2,7
	1999	61,1	29,9	9,0
Estonija	1991	89,0	6,0	5,0
	1999	68,9	26,6	4,6
Madžarska	1991	53,1	23,0	23,9
	1999	54,7	30,1	15,2
Latvija	1999	63,7	30,3	6,0
Litva	1991	85,0	8,0	7,0
	1999	41,3	39,9	18,8
Poljska	1999	77,8	10,3	11,9
Romunija	1991	89,6	6,8	3,7
	1999	69,2	14,0	16,8
Slovaška	1991	84,4	8,7	6,9
	1999	52,5	29,4	18,1
Slovenija	1991	51,0	22,2	26,8
	1999	52,3	26,9	20,9
Ukrajina	1991	84,2	9,8	6,0
	1999	60,1	22,1	17,8

- 23. In če primerjate današnje razmere z razmerami v zadnjih petih letih prejšnjega sistema (pred letom 1990), ali bi rekli, da se je položaj delavcev danes izboljšal, poslabšal, ali je ostal bolj ali manj enak. Kaj pa položaj kmetov? Kaj pa položaj uslužbencev? Kaj pa položaj podjetnikov?**

		izboljšal	ostal enak	poslabšal
a)	delavcev	1	2	3
b)	kmetov	1	2	3
c)	uslužbencev	1	2	3
d)	podjetnikov	1	2	3

a) položaj:

delavcev		izboljšal	ostal enak	poslabšal
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	10,3	24,3	65,4
Bolgarija	1991	10,1	38,3	51,6
	1999	7,8	8,7	83,5
Češka	1991	7,2	48,0	44,7
	1999	13,5	19,1	67,4
Estonija	1991	16,3	32,3	51,3
	1999	15,8	19,1	65,1
Madžarska	1991	5,0	15,3	79,7
	1999	9,7	8,1	82,1
Latvija	1999	6,8	12,9	80,3
Litva	1991	18,6	26,5	54,8
	1999	7,6	16,5	75,9
Poljska	1999	9,7	9,0	81,3
Romunija	1991	57,3	24,2	18,4
	1999	16,1	8,3	75,6
Slovaška	1991	8,3	30,4	61,4
	1999	5,1	9,6	85,2
Slovenija	1991	3,8	15,3	81,0
	1999	7,1	14,9	78,0
Ukrajina	1991	5,9	18,5	75,6
	1999	1,6	5,3	93,2

b) položaj:				
kmetov		izboljšal	ostala enak	poslabšal
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	9,5	20,9	69,6
Bolgarija	1991	12,4	41,1	46,5
	1999	8,2	7,9	83,9
Češka	1991	11,5	44,3	44,3
	1999	8,6	10,8	80,6
Estonija	1991	14,4	21,3	64,3
	1999	6,8	10,4	82,9
V Nemčija	1991	2,7	91,9	5,4
Madžarska	1991	6,1	21,6	72,2
	1999	9,6	9,0	81,3
Latvija	1999	8,0	11,5	80,5
Litva	1991	24,2	22,6	53,2
	1999	7,7	13,5	78,8
Poljska	1999	4,6	5,3	90,2
Romunija	1991	79,9	13,3	6,8
	1999	33,2	11,4	55,5
Slovaška	1991	8,2	29,8	62,1
	1999	2,8	7,3	89,8
Slovenija	1991	19,2	33,4	47,4
	1999	12,1	24,8	63,1
Ukrajina	1991	12,0	22,8	65,3
	1999	1,8	6,7	91,5

c) položaj:				
uslužbencev		izboljšal	ostal enak	poslabšal
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	15,3	30,0	54,7
Bolgarija	1991	10,9	41,4	47,7
	1999	17,3	14,4	68,3
Češka	1991	10,1	51,1	38,8
	1999	32,9	44,0	23,0
Estonija	1991	19,3	37,8	43,0
	1999	31,9	39,8	28,3
V Nemčija	1991	65,0	14,7	20,3
Madžarska	1991	10,5	32,8	56,6
	1999	20,9	24,2	54,9
Latvija	1999	16,0	36,4	47,6
Litva	1991	16,5	40,3	43,2
	1999	11,7	35,6	52,7
Poljska	1999	27,4	27,9	44,7
Romunija	1999	28,5	24,9	46,6
Slovaška	1991	9,1	39,9	51,1
	1999	16,1	34,0	49,8
Slovenija	1991	13,9	36,5	49,6
	1999	25,8	37,2	37,0
Ukrajina	1991	6,5	25,6	67,9
	1999	5,3	16,7	78,0

d) položaj:				
podjetnikov		izboljšala	ostala enaka	poslabšala
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	64,0	17,1	18,9
Bolgarija	1991	77,6	13,0	9,3
	1999	84,8	7,5	7,7
Češka	1991	87,2	10,3	2,5
	1999	85,8	10,6	3,6
Estonija	1991	85,4	7,4	7,2
	1999	80,5	14,0	5,5
V Nemčija	1991	91,0	3,3	5,8
Madžarska	1991	53,8	20,5	25,7
	1999	66,6	13,8	19,6
Latvija	1999	82,3	13,2	4,4
Litva	1991	82,3	8,3	9,4
	1999	60,4	17,8	21,8
Poljska	1999	84,1	6,5	9,5
Romunija	1991	90,1	5,8	4,1
	1999	84,0	5,5	10,6
Slovaška	1991	80,8	11,9	7,3
	1999	76,0	11,3	12,7
Slovenija	1991	48,6	23,0	28,4
	1999	57,8	22,6	19,6
Ukrajina	1991	84,2	8,2	7,6
	1999	62,7	18,9	18,3

24. Ali bi rekli, da se je v času sedanje vlade korupcija in zloraba pooblastil povečala, ostala enaka, ali zmanjšala?

- 1 – povečala
2 – ostala enaka
3 – zmanjšala

		povečala	ostala enaka	zmanjšala
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	44,2	41,2	14,6
Bolgarija	1991	46,2	41,9	11,9
	1999	63,9	28,3	7,8
Češka	1991	21,4	65,0	13,6
	1999	53,2	41,2	5,6
Estonija	1991	45,2	39,3	15,5
	1999	53,7	41,9	4,4
Madžarska	1991	17,3	63,6	19,1
	1999	47,4	42,2	10,4
Latvija	1999	56,2	37,8	6,0
Litva	1991	31,5	45,1	23,4
	1999	50,1	45,4	4,6
Poljska	1991	15,2	48,4	36,4
	1999	79,3	17,7	3,0
Romunija	1991	42,8	41,1	16,1
	1999	53,7	33,2	13,1
Rusija	1999	81,5	15,9	2,6
Slovaška	1991	20,4	61,4	18,2
	1999	46,6	45,2	8,2
Slovenija	1991	46,9	29,7	23,4
	1999	71,3	23,8	4,8
Ukrajina	1991	71,5	24,6	4,0
	1999	81,5	15,5	3,1

25. Ali so se razmere na področju javne varnosti v času sedanje vlade izboljšale, ostale enake, ali poslabšale?

- 1 – izboljšale
2 – ostale enake
3 - poslabšale

Demokratizacija v V Evropi	izboljšale	ostale enake	poslabšale
1999	1	2	3
Belorusija	24,2	43,0	32,8
Bolgarija	20,1	30,2	49,7
Češka	13,2	48,9	37,9
Estonija	13,4	40,5	46,1
V Nemčija	5,2	61,1	33,7
Z Nemčija	7,4	64,6	28,1
Madžarska	11,3	33,1	55,6
Latvija	9,7	45,9	44,4
Litva	11,4	63,1	25,5
Poljska	5,1	20,0	74,8
Romunija	23,6	30,3	46,1
Rusija	16,1	67,4	16,5
Slovaška	10,4	41,9	47,7
Slovenija	19,8	42,1	38,1
Ukrajina	15,7	18,2	66,1

26. Ali pričakujete, da se bodo razmere na področju javne varnosti v vaši državi v prihodnosti izboljšale, ostale enake, ali poslabšale?

- 1 – izboljšale
2 – ostale enake
3 – poslabšale

Demokratizacija v V Evropi	izboljšale	ostale enake	poslabšale
1999	1	2	3
Belorusija	18,8	57,8	23,3
Bolgarija	35,4	40,8	23,8
Češka	17,9	63,9	18,1
Estonija	20,5	55,3	24,2
V Nemčija	22,4	45,7	32,0
Z Nemčija	12,8	62,4	24,8
Madžarska	24,4	53,5	22,1
Latvija	20,6	50,1	29,3
Litva	17,4	50,9	31,7
Poljska	49,5	23,4	27,1
Romunija	21,1	45,8	33,1
Rusija	41,3	34,5	24,2
Slovaška	13,3	41,4	45,4
Slovenija	18,8	57,8	23,3
Ukrajina	35,4	40,8	23,8

- 27. Če primerjate razmere na področju javne varnosti v vaši državi danes z razmerami v zadnjih petih letih prejšnjega sistema (pred letom 1990), ali bi rekli, da so se izboljšale, ostale enake, ali poslabšale?**

- 1 – izboljšale
2 – ostale enake
3 – poslabšale

Demokratizacija v V Evropi	izboljšale	ostale enake	poslabšale
1999	1	2	3
Belorusija	29,5	27,9	42,6
Bolgarija	13,3	10,7	75,9
Češka	10,8	17,6	71,6
Estonija	21,3	18,4	60,4
V Nemčija	5,6	10,5	83,8
Z Nemčija	19,2	26,9	53,8
Madžarska	5,4	7,3	87,3
Latvija	10,9	22,9	66,2
Litva	19,8	23,2	56,9
Poljska	7,7	13,3	79,0
Romunija	37,8	13,6	48,7
Rusija	14,6	65,7	19,7
Slovaška	4,9	9,0	86,2
Slovenija	22,3	29,5	48,2
Ukrajina	14,7	14,5	70,7

28. Kakšne bi naj bile po vašem mnenju razlike v zasluškkih zaposlenih?

- 1 – razlike naj bi bile velike
 2 – bilo bi naj nekaj razlik
 3 – praktično ne bi smelo biti razlik

		razlike naj bi bile velike	bilo bi naj nekaj razlik	praktično ne bi smelo biti razlik
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	13,0	70,3	16,7
Bolgarija	1991	19,4	67,5	13,1
	1999	15,8	66,9	17,3
Češka	1991	28,9	64,2	6,9
	1999	10,7	79,7	9,7
Estonija	1991	45,8	49,2	5,0
	1999	11,8	78,1	10,1
Madžarska	1991	13,2	71,3	15,5
	1999	5,3	79,9	14,8
Latvija	1999	21,7	67,1	11,3
Litva	1991	16,0	66,5	17,5
	1999	12,8	66,9	20,3
Poljska	1991	32,7	58,2	9,1
	1999	17,1	71,0	11,9
Romunija	1991	24,0	60,8	15,1
	1999	20,9	61,4	17,7
Rusija	1999	20,9	63,9	15,2
Slovaška	1991	20,7	65,3	14,0
	1999	6,5	81,1	12,4
Slovenija	1991	11,9	74,4	13,7
	1999	7,3	78,7	14,0
Ukrajina	1991	26,0	60,3	13,7
	1999	7,8	73,3	18,9

29. Če primerjate vaš sedanji finančni položaj s položajem vaših staršev, ko so bili vaših let, kaj bi rekli, ali vam gre bolje ali slabše kot njim?

- 1 – bolje kot njim
2 – enako kot njim
3 – slabše kot njim

		bolje kot njim	enako kot njim	slabše kot njim
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	42,3	20,5	37,2
Bolgarija	1991	64,0	19,2	16,8
	1999	26,0	21,5	52,5
Češka	1991	60,7	23,2	16,1
	1999	51,5	24,1	24,4
Estonija	1991	53,6	15,8	30,5
	1999	57,1	27,1	15,8
Madžarska	1991	28,3	18,2	53,5
	1999	39,6	24,9	35,5
Latvija	1999	35,8	24,6	39,6
Litva	1991	26,4	17,6	56,1
	1999	53,5	17,0	29,5
Poljska	1991	71,3	12,2	16,6
	1999	52,2	19,3	28,5
Romunija	1991	28,3	17,8	53,9
	1999	48,8	16,0	35,2
Rusija	1999	38,2	21,3	40,5
Slovaška	1991	51,2	21,3	27,6
	1999	39,7	22,9	37,4
Slovenija	1991	66,6	13,7	19,8
	1999	64,8	15,1	20,1
Ukrajina	1991	17,7	22,7	59,6
	1999	71,0	16,0	13,0

30. Če se primerjate z ljudmi v vaši sosesčini, ali sodite, da vam gre v finančnem pogledu bolje kot njim, enako ali slabše?

- 1 – bolje kot njim
2 – enako kot njim
3 – slabše kot njim

		bolje kot njim	enako kot njim	slabše kot njim
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	7,4	69,3	23,3
Bolgarija	1991	8,8	23,3	67,9
	1999	9,4	60,7	29,9
Češka	1991	9,2	29,8	61,0
	1999	16,4	57,3	26,4
Estonija	1991	12,7	72,6	14,7
	1999	10,2	70,9	18,9
V Nemčija	1991	23,1	52,1	24,8
	1999	17,4	59,6	23,0
Z Nemčija	1999	12,2	70,9	16,9
Madžarska	1991	23,9	64,4	11,7
	1999	17,5	69,7	12,8
Latvija	1999	20,4	63,3	16,3
Litva	1991	35,0	56,4	8,5
	1999	16,5	53,4	30,1
Poljska	1991	12,5	61,3	26,2
	1999	12,4	58,7	29,0
Romunija	1991	32,0	58,4	9,6
	1999	20,8	57,5	21,7
Rusija	1999	9,7	59,0	31,3
Slovaška	1991	8,3	29,6	62,1
	1999	14,0	59,9	26,0
Slovenija	1991	8,3	24,0	67,7
	1999	12,7	71,5	15,7
Ukrajina	1991	12,5	81,1	6,5
	1999	8,5	63,7	27,8

31. Kaj menite, ali se stvari v vaši državi spreminjajo prehitro, ravno prav hitro, ali prepočasi?

1 – prehitro

2 – ravno prav hitro

3 – prepočasi

		prehitro	ravno prav hitro	prepočasi
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	8,9	34,2	56,9
Bolgarija	1991	3,1	9,7	87,2
	1999	3,5	14,3	82,2
Češka	1991	13,5	32,6	53,8
	1999	14,3	42,6	43,1
Estonija	1991	20,7	27,0	52,3
	1999	33,7	41,4	24,9
Madžarska	1991	29,4	16,2	54,4
	1999	27,2	39,8	33,1
Latvija	1999	8,0	28,2	63,8
Litva	1991	35,2	28,6	36,2
	1999	18,7	19,8	61,5
Poljska	1991	14,0	23,8	62,3
	1999	54,6	14,3	31,1
Romunija	1991	21,8	29,3	48,9
	1999	23,1	13,4	63,5
Rusija	1999	22,8	12,2	65,0
Slovaška	1991	26,7	26,7	46,6
	1999	19,1	22,7	58,2
Slovenija	1991	18,5	18,9	62,6
	1999	14,8	19,3	65,9
Ukrajina	1991	13,5	13,7	72,9
	1999	13,8	10,1	76,1

32. Ali ste na splošno zadovoljni ali nezadovoljni s sedanjo vlado?

nezadovoljen		zadovoljen									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		nezadovoljen					zadovoljen				
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Belorusija	1999	8,9	6,5	16,5	15,2	17,6	9,0	11,0	8,1	2,7	4,5
Bolgarija	1991	24,5	15,0	13,7	10,2	17,1	8,2	4,8	4,1	0,8	1,6
	1999	22,0	15,4	15,0	12,6	12,8	6,6	6,8	5,9	1,4	1,4
Češka	1991	3,5	6,4	9,8	13,8	19,6	11,5	11,9	14,5	7,2	1,8
	1999	11,0	10,1	18,5	17,8	16,7	11,0	9,1	4,5	0,8	0,5
Estonija	1991	17,3	8,5	14,7	10,0	15,1	10,1	9,1	8,5	2,6	4,0
	1999	12,2	10,7	19,0	19,2	19,1	10,6	6,2	2,1	0,5	0,1
V Nemčija	1991	13,4	10,8	19,4	16,0	17,2	10,3	5,5	5,7	0,9	0,7
	1999	5,7	5,5	12,4	14,7	21,8	16,6	13,7	7,8	1,4	0,6
Z Nemčija	1999	4,4	2,9	7,6	11,7	18,2	16,7	20,3	13,0	3,8	1,3
Madžarska	1991	21,4	12,1	17,0	11,0	18,0	6,6	5,2	4,0	1,3	3,4
	1999	10,1	10,2	15,1	14,6	23,1	9,2	8,7	5,6	2,2	1,3
Latvija	1999	11,4	11,2	18,3	17,6	18,8	11,7	6,1	3,5	0,8	0,6
Litva	1991	7,6	6,0	13,5	12,2	18,5	10,3	9,9	12,7	4,0	5,2
	1999	13,5	9,0	14,6	17,0	21,3	9,4	6,3	5,8	1,5	1,6
Poljska	1991	5,8	5,4	15,4	13,1	24,4	10,6	9,7	9,0	4,4	2,2
	1999	23,9	16,4	19,4	10,8	14,8	7,0	4,2	2,2	0,9	0,4
Romunija	1991	12,1	6,6	9,0	5,8	9,8	9,8	7,7	15,3	10,2	13,8
	1999	31,4	13,8	13,7	9,7	14,3	6,1	4,2	3,4	1,2	2,2
Rusija	1999	30,0	14,4	21,9	13,2	12,0	4,5	2,3	1,2	0,3	0,3
Slovaška	1991	9,4	4,7	17,1	13,8	22,1	8,7	12,1	6,0	2,7	3,4
	1999	23,5	14,4	14,2	11,2	11,9	8,6	7,8	5,9	1,9	0,5
Slovenija	1991	13,0	6,0	9,8	9,5	19,6	11,3	10,4	10,0	4,0	6,4
	1999	15,9	7,4	12,4	13,7	27,4	8,3	6,2	5,1	2,0	1,7
Ukrajina	1991	22,3	17,3	22,4	12,2	13,3	5,0	2,4	2,8	1,0	1,4
	1999	52,8	15,6	14,8	7,8	5,2	1,3	1,4	0,6	0,2	0,3

33. Ali ste bili na splošno zadovoljni ali nezadovoljni s prejšnjim sistemom (pred letom 1990)?

nezadovoljen		zadovoljen									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		nezadovoljen					zadovoljen				
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Belorusija	1999	16,6	13,5	18,0	13,6	15,9	7,6	5,8	4,9	2,3	1,7
Bolgarija	1991	41,6	14,7	11,3	7,1	10,3	5,4	2,8	4,3	1,0	1,4
	1999	7,1	5,9	8,1	7,2	15,0	9,2	10,5	16,7	8,8	11,5
Češka	1991	44,5	19,5	11,5	9,0	7,1	2,9	2,9	1,2	,8	0,6
	1999	22,6	13,7	14,0	10,0	12,8	10,6	5,7	4,5	3,5	2,7
Estonija	1991	7,3	7,4	13,5	17,6	25,1	8,8	9,2	6,0	1,7	3,4
	1999	7,6	8,7	18,4	19,3	22,3	12,9	5,5	3,2	1,1	1,0
V Nemčija	1991	25,0	13,0	16,4	11,6	14,5	7,2	5,3	4,7	1,3	1,0
	1999	21,4	11,1	13,6	11,3	16,3	9,1	8,0	6,3	1,4	1,4
Z Nemčija	1999	36,0	8,0	20,0	8,0	12,0	8,0	4,0	0,0	0,0	4,0
Madžarska	1991	14,0	10,9	14,9	10,6	18,5	10,3	7,0	7,0	2,1	4,8
	1999	3,2	5,5	7,9	8,9	20,0	9,7	14,4	13,4	6,5	10,5
Latvija	1999	12,1	11,7	14,7	14,8	18,2	11,7	7,9	6,1	1,7	1,2
Litva	1991	18,5	13,9	16,8	11,2	16,4	6,5	4,0	6,1	2,9	3,6
	1999	6,7	3,9	8,6	8,3	12,5	10,6	11,7	15,0	10,0	12,6
Poljska	1991	39,6	21,6	16,9	8,4	7,9	1,8	2,1	0,7	0,6	0,4
	1999	17,6	9,0	9,5	9,5	17,1	7,9	10,0	8,7	3,7	7,0
Romunija	1999	21,2	9,7	10,0	8,7	15,1	7,0	7,9	7,5	5,3	7,7
Rusija	1999	19,4	12,7	15,7	13,3	17,1	6,6	5,9	5,5	1,6	2,2
Slovaška	1991	28,3	19,5	13,5	8,4	12,5	6,4	4,4	4,0	1,7	1,3
	1999	11,6	7,5	9,8	8,9	16,0	10,9	13,1	13,0	4,2	5,3
Slovenija	1991	15,5	10,1	16,3	11,3	24,9	6,7	6,8	5,1	2,1	1,3
	1999	8,0	7,0	11,6	9,1	23,4	12,0	9,6	10,8	3,8	4,7
Ukrajina	1991	23,3	11,5	13,8	9,4	16,6	6,8	6,3	6,2	2,1	4,0
	1999	31,4	10,9	13,3	11,2	14,0	5,5	4,9	5,3	1,3	2,2

34. Ali se strinjate, ali se ne strinjate s stališčem, da je bila ideja socialističnega samoupravljanja dobra, vendar se je slabo izvajala?

1 – da, se strinjam

2 – neodločen

3 – ne, se ne strinjam

	da, se strinjam	neodločen	ne, se ne strinjam
1999	1	2	3
Belorusija	43,2	30,1	26,7
Bolgarija	59,8	13,6	26,6
Češka	53,1	13,9	33,0
Estonija	46,4	25,9	27,8
V Nemčija	75,3	11,1	13,6
Z Nemčija	41,3	14,3	44,4
Madžarska	76,4	0,0	23,6
Latvija	47,2	12,1	40,7
Litva	58,7	16,5	24,9
Poljska	48,8	22,1	29,2
Romunija	54,1	7,3	38,6
Rusija	47,8	20,5	31,7
Slovaška	73,1	9,4	17,6
Slovenija	77,6	0,0	22,4
Ukrajina	55,9	23,1	21,1

36. Kako ponosni ste, da ste državljani vaše države?

- 1 – zelo ponosen
- 2 – precej ponosen
- 3 – ne preveč ponosen
- 4 – sploh nisem ponosen
- 5 – nisem državljani Slovenije / države

Demokratizacija v V Evropi	zelo ponosen	precej ponosen	ne preveč ponosen	sploh nisem ponosen	nisem državljan
1999	1	2	3	4	5
Belorusija	24,3	49,4	16,6	8,1	1,7
Bolgarija	22,4	46,0	22,0	9,6	0,0
Češka	51,3	37,0	9,2	1,4	1,0
Estonija	16,6	36,7	20,0	7,0	19,6
V Nemčija	23,4	42,0	26,3	8,0	0,3
Z Nemčija	20,9	45,6	23,4	9,1	1,1
Madžarska	42,0	43,5	12,0	2,6	0,0
Latvija	23,5	36,5	19,0	6,0	15,0
Litva	13,7	46,4	28,3	11,3	0,3
Poljska	61,7	32,8	4,4	1,1	0,0
Romunija	45,6	39,3	12,7	2,4	0,0
Rusija	25,8	41,3	19,9	12,3	0,8
Slovaška	56,4	26,4	7,1	1,4	8,7
Slovenija	58,4	35,1	5,1	1,4	0,0
Ukrajina	21,5	40,0	19,4	18,8	0,4

38. Ljudje morajo nekomu zaupati in imeti občutek, da se lahko zanesejo nase in na druge. V kolikšni meri lahko vi zaupate naslednjim, ali zaupate v celoti, precej, le malo, ali pa čisto nič?

		v celoti	precej	malo	nič
a)	družini in sorodnikom	1	2	3	4
b)	vladi	1	2	3	4
c)	cerkvi in duhovnikom	1	2	3	4
d)	sosedom	1	2	3	4
e)	ljudem, ki govorijo vaš jezik	1	2	3	4
f)	televiziji, časopisom, radiu	1	2	3	4
g)	sindikatom	1	2	3	4
h)	bogu	1	2	3	4
i)	sebi samemu	1	2	3	4
j)	kolegom pri delu	1	2	3	4
k)	političnim strankam	1	2	3	4
l)	predpostavljenim, šefom, delodajalcem	1	2	3	4
m)	policiji	1	2	3	4
n)	vladajoči politični stranki (Slo: LDS)	1	2	3	4
o)	največji opozicijski stranki (Slo: SDS)	1	2	3	4
p)	državnemu zboru	1	2	3	4
r)	vojski	1	2	3	4

a) zaupanje:

družini in sorodnikom		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	63,2	32,7	3,4	0,7
Bolgarija	1991	78,8	18,8	1,8	0,7
	1999	82,9	13,8	2,2	1,0
Češka	1991	43,6	49,0	6,7	0,7
	1999	68,0	28,3	3,0	0,7
Estonija	1991	51,0	39,3	8,5	1,2
	1999	62,9	32,8	3,6	0,6
V Nemčija	1991	72,7	25,1	1,5	0,7
	1999	77,3	19,6	2,2	0,9
Z Nemčija	1999	72,4	24,8	2,2	0,7
Madžarska	1991	66,0	26,4	6,3	1,3
	1999	68,3	23,6	6,1	2,0
Latvija	1999	53,8	38,8	6,2	1,1
Litva	1991	61,4	32,0	4,5	2,1
	1999	72,0	24,7	2,7	0,6
Poljska	1991	40,2	48,1	11,1	0,6
	1999	52,1	36,0	10,7	1,3
Romunija	1991	48,0	39,9	9,5	2,6
	1999	53,2	32,1	12,9	1,8
Rusija	1999	56,9	27,5	10,2	5,4
Slovaška	1991	40,7	49,1	9,6	0,6
	1999	67,6	29,3	2,5	0,6
Slovenija	1991	51,5	36,1	11,1	1,3
	1999	63,6	28,9	6,6	0,9
Ukrajina	1991	62,0	30,3	6,6	1,1
	1999	70,6	25,8	2,9	0,7

b) zaupanje:

vladi		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	7,3	31,8	41,5	19,5
Bolgarija	1991	10,7	33,4	28,9	27,0
	1999	15,0	28,6	25,9	30,5
Češka	1991	5,4	54,7	34,1	5,9
	1999	1,1	23,3	52,1	23,5
Estonija	1991	6,2	30,1	43,9	19,8
	1999	2,8	22,2	51,3	23,7
V Nemčija	1991	2,4	35,8	40,0	21,8
	1999	3,2	41,1	42,1	13,7
Z Nemčija	1999	4,6	55,3	31,9	8,1
Madžarska	1991	8,5	29,7	41,5	20,3
	1999	7,0	32,3	41,0	19,7
Latvija	1999	1,4	23,4	48,0	27,3
Litva	1991	14,5	46,1	25,9	13,6
	1999	2,8	23,6	45,6	28,0
Poljska	1991	5,0	33,0	52,6	9,3
	1999	1,4	11,0	49,7	37,9
Romunija	1991	24,2	39,1	20,8	15,9
	1999	4,9	11,2	47,9	36,0
Rusija	1999	2,5	6,5	24,9	66,2
Slovaška	1991	5,5	43,1	41,5	10,0
	1999	1,7	23,4	40,2	34,7
Slovenija	1991	11,7	33,2	41,4	13,7
	1999	1,9	16,8	54,5	26,8
Ukrajina	1991	6,4	15,1	45,6	32,9
	1999	1,1	7,5	33,5	57,9

c) zaupanje:

cerkvi in duhovnikom		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	19,8	44,6	22,7	12,9
Bolgarija	1991	17,5	25,4	25,2	32,0
	1999	15,0	35,8	25,9	23,3
Češka	1991	7,2	26,1	34,6	32,1
	1999	6,3	22,4	28,8	42,5
Estonija	1991	14,2	31,0	40,6	14,1
	1999	10,4	38,7	36,8	14,1
V Nemčija	1991	5,2	20,7	30,2	43,9
	1999	4,7	20,6	29,5	45,3
Z Nemčija	1999	11,2	43,2	28,4	17,2
Madžarska	1991	19,9	28,3	29,7	22,2
	1999	12,7	29,3	29,6	28,4
Latvija	1999	10,7	38,2	30,3	20,8
Litva	1991	32,9	34,8	19,9	12,4
	1999	18,1	38,7	28,2	14,9
Poljska	1991	16,0	38,3	38,2	7,5
	1999	13,5	29,4	38,9	18,2
Romunija	1991	31,4	27,7	21,5	19,4
	1999	34,8	34,7	22,3	8,1
Rusija	1999	5,0	8,9	26,1	60,0
Slovaška	1991	14,5	30,5	26,4	28,6
	1999	14,7	33,7	26,6	25,0
Slovenija	1991	10,9	19,6	41,4	28,0
	1999	3,4	13,9	41,8	40,9
Ukrajina	1991	20,1	30,9	30,6	18,4
	1999	18,1	30,6	30,4	20,9

d) zaupanje:

sosedom		v celoti	precej	malo	nič
		1	2	3	4
Belorusija	1999	8,2	47,3	31,2	13,3
Bolgarija	1991	18,3	54,1	20,5	7,1
	1999	12,5	54,9	22,2	10,4
Češka	1991	2,7	36,1	47,2	14,1
	1999	4,3	46,7	35,7	13,3
Estonija	1991	6,9	27,4	49,8	15,9
	1999	8,2	42,4	41,3	8,0
V Nemčija	1991	9,4	57,3	27,5	5,8
	1999	9,8	59,7	24,1	6,3
Z Nemčija	1999	10,9	62,8	21,6	4,7
Madžarska	1991	23,0	38,5	27,3	11,2
	1999	17,1	44,5	29,1	9,3
Latvija	1999	4,5	43,6	33,9	18,0
Litva	1991	15,4	50,5	24,6	9,4
	1999	9,9	47,7	32,1	10,3
Poljska	1991	7,7	43,1	42,2	7,0
	1999	7,8	43,2	40,3	8,8
Romunija	1991	10,1	34,4	32,1	23,4
	1999	9,3	28,7	44,4	17,5
Rusija	1999	3,8	15,6	38,0	42,6
Slovaška	1991	3,4	45,6	39,7	11,3
	1999	6,0	50,8	31,2	12,0
Slovenija	1991	9,8	34,8	41,4	14,1
	1999	5,8	37,9	44,1	12,2
Ukrajina	1991	6,4	33,0	43,6	17,0
	1999	7,5	40,8	39,8	11,9

e) zaupanje:

ljudem, ki govorijo vaš jezik		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	12,1	51,0	27,7	9,2
Bolgarija	1991	27,8	49,8	18,3	4,1
	1999	21,6	53,0	19,8	5,7
Češka	1991	5,4	54,8	35,1	4,7
	1999	5,5	55,0	33,1	6,4
Estonija	1991	9,8	42,2	42,0	6,0
	1999	5,5	47,4	43,3	3,9
V Nemčija	1991	5,2	57,6	29,9	7,3
	1999	11,7	70,4	14,4	3,5
Z Nemčija	1999	6,7	73,7	16,1	3,5
Madžarska	1991	14,4	37,7	40,8	7,2
	1999	9,2	46,9	36,6	7,2
Latvija	1999	2,7	48,2	37,3	11,8
Litva	1991	16,6	52,7	22,9	7,9
	1999	5,7	54,8	31,5	8,0
Poljska	1991	15,2	46,6	36,0	2,2
	1999	7,5	46,0	42,2	4,3
Romunija	1991	20,9	43,5	22,7	13,0
	1999	13,8	37,5	40,5	8,2
Rusija	1999	5,8	14,0	32,6	47,6
Slovaška	1991	4,7	60,6	30,3	4,4
	1999	8,9	60,6	25,3	5,1
Slovenija	1991	9,2	41,3	42,1	7,5
	1999	6,8	34,2	50,0	9,0
Ukrajina	1991	6,9	35,8	44,5	12,8
	1999	8,2	36,3	41,5	14,0

f) zaupanje:					
televiziji, časopisom, radiu		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	4,2	32,4	45,7	17,8
Bolgarija	1991	6,3	49,1	33,5	11,1
	1999	8,1	52,3	29,8	9,7
Češka	1991	1,7	51,2	41,9	5,2
	1999	1,8	40,6	46,3	11,3
Estonija	1991	3,5	35,2	50,4	10,9
	1999	3,5	44,2	46,6	5,7
V Nemčija	1991	1,3	37,1	46,7	14,8
	1999	2,7	44,6	39,4	13,3
Z Nemčija	1999	3,2	55,0	32,7	9,1
Madžarska	1991	10,5	42,4	38,3	8,8
	1999	6,7	37,8	42,6	12,9
Latvija	1999	0,9	44,2	43,3	11,6
Litva	1991	8,8	51,5	27,4	12,3
	1999	9,3	65,0	21,1	4,6
Poljska	1991	6,7	38,0	51,6	3,7
	1999	3,2	34,4	49,6	12,9
Rusija	1999	2,2	8,7	29,1	60,0
Slovaška	1991	3,8	50,6	40,1	5,4
	1999	1,9	42,5	43,5	12,0
Slovenija	1991	5,0	30,0	56,0	9,0
	1999	2,6	28,2	58,1	11,1
Ukrajina	1991	5,1	25,4	51,3	18,2
	1999	2,9	27,1	53,6	16,3

g) zaupanje:

sindikatom		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	5,0	26,5	44,0	24,5
Bolgarija	1991	8,0	28,1	36,8	27,1
	1999	3,2	23,8	28,2	44,9
Češka	1991	2,3	20,8	55,2	21,7
	1999	3,9	29,9	40,5	25,7
Estonija	1991	2,4	14,0	45,4	38,2
	1999	3,3	29,6	44,9	22,3
V Nemčija	1991	5,8	42,5	35,5	16,3
	1999	7,1	39,6	37,5	15,8
Z Nemčija	1999	4,3	43,9	38,3	13,5
Madžarska	1991	8,9	24,2	35,0	31,8
	1999	4,5	22,8	38,7	34,0
Latvija	1999	1,4	15,5	41,8	41,3
Litva	1991	5,2	23,7	33,2	37,9
	1999	4,1	30,9	40,0	25,0
Poljska	1991	3,1	15,5	52,1	29,2
	1999	2,2	15,0	47,5	35,4
Romunija	1991	11,4	36,6	32,5	19,5
	1999	7,1	22,3	40,2	30,4
Rusija	1999	2,5	5,1	20,9	71,4
Slovaška	1991	1,2	30,1	47,1	21,6
	1999	2,3	27,3	40,3	30,1
Slovenija	1991	2,9	15,0	48,3	33,8
	1999	2,6	15,8	50,2	31,4
Ukrajina	1991	5,1	17,8	42,2	34,9
	1999	3,1	11,3	40,2	45,4

h) zaupanje					
bogu		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	48,5	35,8	8,5	7,1
Bolgarija	1991	21,3	20,8	20,3	37,6
	1999	28,2	31,9	21,6	18,3
Češka	1991	15,8	19,5	21,3	43,4
	1999	13,6	22,2	19,6	44,6
Estonija	1991	20,0	22,1	34,1	23,8
	1999	25,8	30,8	25,8	17,6
V Nemčija	1991	10,6	11,8	15,0	62,5
Madžarska	1991	36,6	19,0	17,5	26,9
	1999	33,2	23,9	18,9	24,0
Latvija	1999	35,5	33,3	18,6	12,6
Litva	1991	48,9	20,9	14,6	15,6
	1999	46,2	33,2	12,7	7,9
Poljska	1991	75,4	19,7	3,7	1,3
	1999	73,7	20,7	3,7	1,9
Romunija	1991	68,6	16,3	8,1	6,9
	1999	76,6	18,8	3,4	1,2
Rusija	1999	16,9	16,7	21,4	45,0
Slovaška	1991	29,7	27,6	17,7	24,9
	1999	51,1	23,7	9,0	16,2
Slovenija	1991	17,0	17,2	28,9	36,9
	1999	17,0	17,3	26,8	38,9
Ukrajina	1991	36,0	26,5	18,9	18,6
	1999	48,4	26,6	14,6	10,4

i) zaupanje:

samemu sebi		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	70,7	26,3	2,6	0,3
Bolgarija	1991	74,5	22,8	2,2	0,5
	1999	75,8	18,9	3,3	2,0
Češka	1991	40,5	49,3	9,3	0,9
	1999	72,9	23,4	3,2	0,5
Estonija	1991	46,6	42,6	9,2	1,6
	1999	51,1	43,6	4,3	0,9
V Nemčija	1991	76,8	21,1	1,6	0,5
Madžarska	1991	68,7	25,3	5,2	0,7
	1999	74,5	22,7	2,3	0,6
Latvija	1999	64,7	32,6	2,6	0,1
Litva	1991	61,2	34,1	2,7	1,9
	1999	57,2	37,6	4,1	1,1
Poljska	1991	42,1	48,2	9,1	0,6
	1999	63,5	32,4	3,1	1,0
Romunija	1991	78,4	19,0	2,5	0,2
	1999	66,1	27,3	5,9	0,7
Rusija	1999	76,6	18,5	3,3	1,6
Slovaška	1991	45,6	46,2	6,9	1,3
	1999	68,8	28,5	2,1	0,6
Slovenija	1991	64,2	27,7	6,1	1,9
	1999	70,4	24,4	4,0	1,2
Ukrajina	1991	60,9	31,0	6,4	1,6
	1999	73,7	22,7	2,9	0,7

j) zaupanje:					
kolegom pri delu		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	19,8	44,6	22,7	12,9
Bolgarija	1991	17,5	25,4	25,2	32,0
	1999	15,0	35,8	25,9	23,3
Češka	1991	7,2	26,1	34,6	32,1
	1999	6,3	22,4	28,8	42,5
Estonija	1991	14,2	31,0	40,6	14,1
	1999	10,4	38,7	36,8	14,1
V Nemčija	1991	5,2	20,7	30,2	43,9
	1999	4,7	20,6	29,5	45,3
Z Nemčija	1999	11,2	43,2	28,4	17,2
Madžarska	1991	19,9	28,3	29,7	22,2
	1999	12,7	29,3	29,6	28,4
Latvija	1999	10,7	38,2	30,3	20,8
Litva	1991	32,9	34,8	19,9	12,4
	1999	18,1	38,7	28,2	14,9
Poljska	1991	16,0	38,3	38,2	7,5
	1999	13,5	29,4	38,9	18,2
Romunija	1991	31,4	27,7	21,5	19,4
	1999	34,8	34,7	22,3	8,1
Rusija	1999	5,0	8,9	26,1	60,0
Slovaška	1991	14,5	30,5	26,4	28,6
	1999	14,7	33,7	26,6	25,0
Slovenija	1991	10,9	19,6	41,4	28,0
	1999	3,4	13,9	41,8	40,9
Ukrajina	1991	20,1	30,9	30,6	18,4
	1999	18,1	30,6	30,4	20,9

k) zaupanje:

političnim strankam		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	1,7	4,8	44,5	49,0
Bolgarija	1991	5,9	31,4	37,2	25,5
	1999	4,6	21,4	29,9	44,2
Češka	1991	4,4	30,7	38,4	26,5
	1999	1,0	14,7	44,8	39,4
Estonija	1991	1,0	5,0	48,0	46,0
	1999	1,0	8,3	48,1	42,6
V Nemčija	1991	1,2	23,4	49,5	25,9
	1999	1,8	29,2	48,1	20,8
Z Nemčija	1999	0,6	43,9	42,3	13,3
Madžarska	1991	3,5	21,5	48,0	27,1
	1999	1,8	25,0	46,7	26,5
Latvija	1999	0,3	10,8	41,0	47,9
Litva	1991	2,0	24,1	36,0	37,9
	1999	0,6	13,2	40,2	46,1
Poljska	1991	1,1	6,2	43,4	49,4
	1999	0,7	6,8	43,5	49,0
Romunija	1991	4,1	24,4	33,2	38,3
	1999	2,0	6,3	44,8	46,9
Rusija	1999	0,8	3,0	12,4	83,7
Slovaška	1991	3,0	23,6	40,7	32,8
	1999	0,6	13,2	45,1	41,1
Slovenija	1991	2,8	10,8	61,2	25,2
	1999	0,6	5,2	49,2	44,9
Ukrajina	1991	2,9	10,9	39,2	47,0
	1999	0,7	4,0	35,1	60,2

I) zaupanje:		predpostavljenim, šefom, delodajalcem			
		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	4,7	24,4	42,7	28,2
Bolgarija	1991	7,2	28,0	34,6	30,2
	1999	7,8	24,8	33,7	33,6
Češka	1991	1,5	8,8	20,2	69,5
	1999	6,2	48,1	32,0	13,7
Estonija	1991	4,7	28,4	49,1	17,9
	1999	3,8	31,9	46,1	18,3
V Nemčija	1991	6,0	41,2	32,9	19,8
	1999	4,1	38,7	39,6	17,7
Z Nemčija	1999	4,4	56,5	32,1	7,0
Madžarska	1991	17,8	34,5	34,9	12,8
	1999	12,6	40,6	32,3	14,5
Latvija	1999	3,2	42,1	38,1	16,6
Litva	1991	9,7	39,2	32,3	18,7
	1999	2,6	26,0	40,7	30,7
Poljska	1991	8,2	37,4	40,4	14,0
	1999	11,1	39,2	36,1	13,6
Romunija	1991	7,3	20,3	26,8	45,6
	1999	1,7	8,0	36,2	54,2
Rusija	1999	3,1	12,5	33,3	51,0
Slovaška	1991	1,3	10,5	32,1	56,1
	1999	8,2	45,4	32,1	14,2
Slovenija	1991	7,3	33,2	44,1	15,4
	1999	6,7	31,5	44,4	17,5
Ukrajina	1991	6,1	20,2	44,4	29,2
	1999	2,9	14,2	41,3	41,6

m) zaupanje:					
policiji		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	6,5	20,8	37,9	34,9
Bolgarija	1991	14,0	38,4	27,4	20,3
	1999	10,0	41,3	30,0	18,7
Češka	1991	0,7	17,8	60,5	21,1
	1999	3,9	40,0	40,8	15,3
Estonija	1991	4,2	16,1	47,7	32,0
	1999	3,3	31,3	49,7	15,6
V Nemčija	1991	10,5	42,1	33,7	13,7
	1999	13,2	55,9	24,6	6,3
Z Nemčija	1999	22,3	62,5	10,8	4,4
Madžarska	1991	15,9	35,2	35,5	13,5
	1999	9,6	38,5	37,4	14,4
Latvija	1999	1,1	25,4	46,7	26,8
Litva	1991	7,9	33,3	34,9	24,0
	1999	2,8	24,7	43,1	29,4
Poljska	1991	8,4	27,1	46,4	18,1
	1999	4,4	30,3	50,1	15,2
Romunija	1991	12,0	29,5	30,5	28,0
	1999	6,4	25,7	42,9	25,1
Rusija	1999	2,1	9,8	30,0	58,1
Slovaška	1991	0,7	18,9	61,5	18,9
	1999	1,6	32,8	45,6	20,0
Slovenija	1991	11,4	34,7	36,9	17,0
	1999	6,1	32,1	47,1	14,7
Ukrajina	1991	4,5	14,6	37,5	43,4
	1999	2,0	11,3	40,8	45,9

n) zaupanje:

vladajoči politični stranki		v celoti	precej	malo	nič
		1	2	3	4
Belorusija	1999	6,7	26,4	35,0	31,9
Bolgarija	1991	13,3	19,5	19,2	48,0
	1999	10,9	26,2	19,2	43,7
Češka	1991	2,1	39,4	47,6	10,9
	1999	1,4	21,4	43,2	33,9
Estonija	1991	5,3	19,6	42,8	32,3
	1999	2,1	11,5	36,7	49,7
V Nemčija	1991	4,5	22,8	35,8	36,9
	1999	2,5	34,5	41,7	21,4
Z Nemčija	1999	3,5	49,2	35,1	12,2
Madžarska	1991	9,1	23,1	38,5	29,2
	1999	9,4	32,3	30,6	27,7
Latvija	1999	3,0	18,7	34,4	43,9
Litva	1991	2,3	6,4	16,6	74,8
	1999	3,9	30,9	35,2	29,9
Poljska	1991	2,5	16,6	45,1	35,8
	1999	2,1	10,0	35,2	52,8
Romunija	1991	26,4	28,3	15,4	29,8
	1999	3,3	9,8	29,6	57,2
Rusija	1999	1,1	4,3	15,3	79,4
Slovaška	1991	1,7	43,7	44,6	10,0
	1999	3,0	19,1	28,1	49,7
Slovenija	1991	4,6	17,5	46,0	31,9
	1999	3,0	12,4	45,0	39,6
Ukrajina	1991	6,8	16,1	24,6	52,6
	1999	1,7	11,9	28,4	58,0

o) zaupanje:

največji opozicijski stranki

		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	8,6	15,8	35,3	40,3
Bolgarija	1991	16,2	33,5	26,5	23,8
	1999	6,5	17,5	18,5	57,5
Češka	1991	1,7	28,3	53,2	16,7
	1999	3,4	16,4	36,6	43,6
Estonija	1991	2,6	4,4	15,5	77,4
	1999	2,5	20,8	47,4	29,3
V Nemčija	1991	3,2	39,0	40,3	17,4
	1999	2,8	24,6	39,0	33,6
Z Nemčija	1999	5,7	40,4	36,1	17,8
Madžarska	1991	10,5	31,7	37,3	20,6
	1999	8,6	32,0	33,6	25,8
Latvija	1999	2,3	17,1	36,9	43,8
Litva	1991	3,7	18,0	31,3	47,0
	1999	2,4	8,9	27,0	61,7
Poljska	1991	7,3	29,8	39,9	22,9
	1999	4,8	22,3	39,3	33,7
Romunija	1991	6,5	19,5	21,5	52,6
	1999	3,9	11,6	32,8	51,8
Rusija	1999	3,9	8,2	12,8	75,1
Slovaška	1991	2,3	28,7	55,7	13,3
	1999	5,8	17,6	20,7	55,9
Slovenija	1991	4,7	18,0	45,1	32,2
	1999	2,4	10,9	42,4	44,3
Ukrajina	1991	2,4	10,7	29,4	57,6
	1999	8,6	17,3	24,5	49,6

p) zaupanje:

državnemu zboru		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	6,1	21,5	40,1	32,3
Bolgarija	1991	9,7	32,0	35,1	23,2
	1999	6,8	25,8	28,5	38,9
Češka	1991	2,7	36,7	49,3	11,4
	1999	1,4	18,4	51,2	29,0
Estonija	1991	4,0	29,2	46,2	20,5
	1999	1,8	17,5	52,3	28,3
V Nemčija	1991	2,3	33,3	41,0	23,4
	1999	2,9	38,9	41,3	16,8
Z Nemčija	1999	5,2	58,2	28,5	8,1
Madžarska	1991	11,7	37,5	37,6	13,2
	1999	5,2	35,9	40,6	18,3
Latvija	1999	0,3	18,5	47,5	33,7
Litva	1991	16,4	45,6	21,8	16,3
	1999	0,9	16,0	44,2	38,9
Poljska	1991	6,1	32,4	49,0	12,5
	1999	0,9	19,8	53,9	25,4
Romunija	1991	23,0	36,6	23,5	16,9
	1999	4,2	17,1	42,8	35,9
Rusija	1999	0,8	5,3	19,4	74,4
Slovaška	1991	3,0	34,6	48,3	14,1
	1999	1,0	20,6	44,9	33,4
Slovenija	1991	7,0	34,3	45,3	13,4
	1999	2,0	13,7	52,9	31,4
Ukrajina	1991	4,5	18,4	45,3	31,8
	1999	0,9	6,6	35,5	57,0

r) zaupanje:

vojski		v celoti	precej	malo	nič
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	17,7	41,0	25,4	15,8
Bolgarija	1991	37,6	39,8	13,0	9,7
	1999	24,6	40,7	21,7	12,9
Češka	1991	3,3	36,2	43,2	17,3
	1999	6,1	34,9	40,1	18,9
Estonija	1991	7,2	12,7	13,1	67,0
	1999	8,2	41,8	35,2	14,8
V Nemčija	1991	8,8	47,4	30,1	13,7
	1999	14,8	46,2	27,1	11,9
Z Nemčija	1999	15,9	60,0	17,9	6,2
Madžarska	1991	24,8	35,5	28,8	10,9
	1999	10,5	39,8	35,4	14,4
Latvija	1999	2,2	16,9	41,7	39,1
Litva	1991	5,2	10,6	17,9	66,3
	1999	6,5	41,9	32,5	19,0
Poljska	1991	15,6	47,3	29,8	7,3
	1999	13,6	53,2	26,5	6,7
Romunija	1991	48,6	31,5	13,5	6,3
	1999	27,9	44,3	20,3	7,5
Rusija	1999	6,0	14,7	27,2	52,1
Slovaška	1991	6,5	37,1	45,3	11,2
	1999	8,1	46,5	30,4	15,1
Slovenija	1991	22,6	37,1	29,9	10,4
	1999	9,3	40,8	38,7	11,1
Ukrajina	1991	16,6	29,5	28,3	25,5
	1999	12,5	32,0	31,6	23,9

39 a. Prebrali vam bomo nekaj parov trditev, vi pa povejte, s katero od trditev v posameznem paru soglašate?

1 – državljani naj sami plačujejo svojo zdravstveno oskrbo in zdravila

2 – ne morem izbrati, neodločen

3 – vlada naj poravnava stroške za zdravstveno oskrbo državljanov in za zdravila

		državljani naj sami plačujejo svojo zdravstveno oskrbo in zdravila	ne morem izbrati, neodločen	vlada naj poravnava stroške za zdravstveno oskrbo državljanov in za zdravila
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	13,2	7,9	78,9
Bolgarija	1991	12,1	-	87,9
	1999	12,4	10,3	77,3
Češka	1991	16,2	-	83,8
	1999	8,1	8,4	83,4
Estonija	1991	46,5	-	53,5
	1999	10,8	9,3	79,9
V Nemčija	1991	3,7	-	96,3
	1999	4,9	12,6	82,5
Z Nemčija	1999	12,0	15,4	72,6
Madžarska	1991	13,9	-	86,1
	1999	6,2	-	93,8
Latvija	1999	35,1	10,3	54,6
Litva	1991	38,4	-	61,6
	1999	8,4	7,6	84,0
Poljska	1991	30,5	-	69,5
	1999	11,5	6,7	81,9
Romunija	1991	12,1	-	87,9
	1999	8,1	3,8	88,1
Rusija	1999	7,6	8,7	83,7
Slovaška	1991	21,7	-	78,3
	1999	7,0	8,5	84,5
Slovenija	1991	10,5	-	89,5
	1999	7,6	18,1	74,3
Ukrajina	1991	29,4	-	70,6
	1999	9,1	6,9	84,0

39 b. Prebrali vam bomo nekaj parov trditev, vi pa povejte, s katero od trditev v posameznem paru soglašate?

1 – zaslužki posameznikov ne bi smeli biti omejeni

2 – ne morem izbrati, neodločen

3 – zaslužki morajo biti omejeni

		zaslužki posameznikov ne bi smeli biti omejeni	ne morem izbrati, neodločen	zaslužki morajo biti omejeni
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	57,2	7,6	35,2
Bolgarija	1991	40,2	-	59,8
	1999	37,7	12,1	50,2
Češka	1991	82,8	-	17,2
	1999	74,9	6,3	18,9
Estonija	1991	85,6	-	14,4
	1999	62,5	7,4	30,1
V Nemčija	1991	43,8	-	56,2
	1999	36,9	10,4	52,7
Z Nemčija	1999	62,1	6,7	31,2
Madžarska	1991	41,2	-	58,8
	1999	36,1	-	63,9
Latvija	1999	72,2	3,0	24,7
Litva	1991	81,9	-	18,1
	1999	69,0	9,3	21,7
Poljska	1991	84,8	-	15,2
	1999	22,4	6,1	71,5
Romunija	1991	64,2	-	35,8
	1999	65,4	2,2	32,4
Rusija	1999	69,4	5,6	25,0
Slovaška	1991	75,0	-	25,0
	1999	61,9	6,9	31,1
Slovenija	1991	52,7	-	47,3
	1999	29,6	10,7	59,7
Ukrajina	1991	78,8	-	21,2
	1999	52,3	6,6	41,1

39 c. Prebrali vam bomo nekaj parov trditev, vi pa povejte, s katero od trditev v posameznem paru soglašate?

1 – ljudje bi se morali manj zanašati na državo (vlado) in bolj skrbeti sami zase

2 – ne morem izbrati, neodločen

3 – država ne naredi dovolj, da bi ljudi obvarovala pred ekonomskimi težavami

		ljudje bi se morali manj zanašati na državo (vlado) in bolj skrbeti sami zase	ne morem izbrati, neodločen	država ne naredi dovolj, da bi ljudi obvarovala pred ekonomskimi težavami
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	40,3	2,8	56,9
Bolgarija	1991	32,6	-	67,4
	1999	27,2	5,0	67,7
Češka	1991	57,2	-	42,8
	1999	35,1	6,4	58,5
Estonija	1991	43,7	-	56,3
	1999	27,9	3,4	68,7
V Nemčija	1991	28,1	-	71,9
	1999	31,4	11,1	57,6
Z Nemčija	1999	55,6	8,2	36,2
Madžarska	1991	19,6	-	80,4
	1999	19,6	-	80,4
Latvija	1999	33,8	3,7	62,6
Litva	1991	30,9	-	69,1
	1999	29,3	2,8	67,9
Poljska	1991	49,2	-	50,8
	1999	20,4	6,0	73,6
Romunija	1991	24,4	-	75,6
	1999	33,0	1,6	65,3
Rusija	1999	24,8	5,9	69,3
Slovaška	1991	39,0	-	61,0
	1999	22,0	3,9	74,2
Slovenija	1991	27,0	-	73,0
	1999	24,4	8,7	66,9
Ukrajina	1991	23,9	-	76,1
	1999	21,1	4,0	74,9

39 d. Prebrali vam bomo nekaj parov trditev, vi pa povejte, s katero od trditev v posameznem paru soglašate?

- 1 – okolje je treba očistiti oz. varovati, četudi bi to pomenilo izgubo nekaterih delovnih mest v industriji
 2 – ne morem izbrati, neodločen
 3 – gospodarska rast in ohranitev delovnih mest sta bolj pomembni kot zaščita okolja

		okolje je treba očistiti oz. varovati, četudi bi to pomenilo izgubo nekaterih delovnih mest v industriji	ne morem izbrati, neodločen	gospodarska rast in ohranitev delovnih mest sta bolj pomembni kot zaščita okolja
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	68,1	11,2	20,7
Bolgarija	1991	85,4	-	14,6
	1999	51,3	19,8	28,9
Češka	1991	92,4	-	7,6
	1999	66,3	14,7	18,9
Estonija	1991	93,8	-	6,2
	1999	59,4	12,4	28,2
V Nemčija	1991	73,4	-	26,6
	1999	49,2	25,2	25,6
Z Nemčija	1999	62,0	18,5	19,5
Madžarska	1991	79,5	-	20,5
	1999	67,4	-	32,6
Latvija	1999	68,6	10,9	20,5
Litva	1991	74,9	-	25,1
	1999	40,9	13,9	45,2
Poljska	1991	82,8	-	17,2
	1999	50,1	21,0	28,9
Romunija	1991	83,3	-	16,7
	1999	76,0	5,0	19,0
Rusija	1999	68,0	16,1	15,9
Slovaška	1991	86,0	-	14,0
	1999	63,5	15,9	20,6
Slovenija	1991	84,6	-	15,4
	1999	59,1	24,7	16,2
Ukrajina	1991	85,5	-	14,5
	1999	62,0	17,4	20,6

- 40. V državi je treba rešiti mnogo nasprotij in problemov. Kako pomembno se vam zdi vsako od spodaj navedenih nasprotij? Ali se vam zdi zelo pomembno, precej pomembno, malo pomembno ali nepomembno?**

		zelo	precej	malo	nepomembno
a)	med bogatimi in revnimi	1	2	3	4
b)	med državljani, ki spoštujejo zakone in med prestopniki	1	2	3	4
c)	med tistimi, ki govorijo vaš jezik in tistimi, ki ga ne govorijo	1	2	3	4
d)	med tistimi, na politični levici in tistimi, na desnici	1	2	3	4
e)	med mladimi in starimi	1	2	3	4
f)	med tistimi, ki se ravnaajo po moralnih zapovedih cerkve in tistimi, ki se ne	1	2	3	4
g)	med nacionalno zavednimi in ostalimi	1	2	3	4

a) pomembnost nasprotja:

med bogatimi in revnimi

		zelo	precej	malo	nepomembno
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	42,2	35,8	17,1	4,9
Bolgarija	1991	57,2	29,4	9,6	3,8
	1999	45,7	34,1	16,3	3,9
Češka	1991	22,7	44,9	25,5	6,9
	1999	26,5	43,4	24,8	5,3
Estonija	1991	23,4	40,2	29,6	6,9
	1999	33,2	43,7	19,6	3,4
V Nemčija	1991	46,5	36,6	14,0	2,8
	1999	40,6	38,2	16,0	5,3
Z Nemčija	1999	29,0	42,9	21,0	7,1
Madžarska	1991	34,2	40,0	21,7	4,0
	1999	30,4	41,6	24,0	4,0
Latvija	1999	28,4	45,5	21,9	4,2
Litva	1991	24,4	35,9	34,5	5,1
	1999	56,3	35,2	7,0	1,5
Poljska	1991	23,4	40,6	30,4	5,6
	1999	29,7	44,8	20,1	5,3
Romunija	1991	20,8	34,8	34,7	9,6
	1999	34,2	38,2	20,7	6,9
Rusija	1999	38,7	34,2	19,9	7,2
Slovaška	1991	30,4	45,1	18,2	6,3
	1999	45,8	41,9	10,1	2,3
Slovenija	1991	36,5	43,7	17,2	2,5
	1999	40,9	41,1	13,4	4,5
Ukrajina	1991	36,3	37,8	21,2	4,7
	1999	54,2	33,0	9,3	3,5

b) pomembnost nasprotja:

med državljani,
ki spoštujejo zakone
in med prestopniki

		zelo	precej	malo	nepomembno
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	55,4	33,3	8,7	2,6
Bolgarija	1991	75,9	18,7	4,2	1,3
	1999	67,9	27,5	3,7	0,9
Češka	1991	59,7	34,3	4,8	1,2
	1999	48,3	40,0	9,4	2,3
Estonija	1991	52,1	40,2	6,9	0,8
	1999	41,5	46,7	10,3	1,4
V Nemčija	1991	57,8	33,4	7,4	1,4
	1999	46,0	39,4	11,8	2,8
Z Nemčija	1999	42,1	40,4	13,0	4,5
Madžarska	1991	29,2	41,9	25,4	3,5
	1999	31,7	45,2	19,5	3,7
Latvija	1999	48,4	43,5	7,2	0,9
Litva	1991	51,7	37,9	8,9	1,5
	1999	62,4	32,2	4,4	1,1
Poljska	1991	48,5	43,3	6,0	2,2
	1999	32,0	49,3	16,5	2,1
Romunija	1991	40,7	39,4	16,9	3,0
	1999	52,4	36,5	8,5	2,6
Rusija	1999	41,5	42,1	10,7	5,7
Slovaška	1991	59,0	34,9	5,7	0,3
	1999	54,8	36,5	7,2	1,5
Slovenija	1991	41,3	42,8	13,5	2,5
	1999	50,5	39,4	9,1	1,0
Ukrajina	1991	46,2	37,8	12,8	3,3
	1999	63,3	29,2	6,0	1,5

c) pomembnost nasprotja:

med tistimi, ki govorijo

vaš jezik in tistimi,

ki ga ne govorijo

		zelo	precej	malo	nepomembno
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	10,5	19,3	31,5	38,6
Bolgarija	1991	31,7	32,2	24,7	11,4
	1999	14,5	22,1	31,9	31,5
Češka	1991	13,3	35,3	35,0	16,5
	1999	6,6	19,1	48,6	25,6
Estonija	1991	19,2	33,3	34,7	12,8
	1999	16,5	39,3	33,6	10,5
V Nemčija	1991	28,4	34,3	18,9	18,4
	1999	19,7	37,9	27,6	14,9
Z Nemčija	1999	23,4	44,3	21,7	10,6
Madžarska	1991	3,0	8,5	28,3	60,2
	1999	4,9	17,6	47,5	30,0
Latvija	1999	22,1	41,5	28,7	7,8
Litva	1991	5,8	13,5	35,5	45,2
	1999	12,7	32,1	34,5	20,7
Poljska	1991	7,7	30,7	42,1	19,5
	1999	6,8	16,6	45,8	30,8
Romunija	1991	17,4	34,2	40,9	7,5
	1999	28,8	37,1	24,4	9,6
Rusija	1999	27,3	37,0	21,9	13,8
Slovaška	1991	13,7	35,6	35,0	15,7
	1999	11,5	21,5	38,2	28,8
Slovenija	1991	18,0	31,2	35,0	15,8
	1999	21,5	30,5	28,9	19,1
Ukrajina	1991	3,4	8,1	26,6	62,0
	1999	9,7	14,8	28,6	46,9

d) pomembnost nasprotja:

med tistimi, na politični

levici in tistimi, na desnici

		zelo	precej	malo	nepomembno
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	16,0	34,6	31,1	18,3
Bolgarija	1991	40,6	35,6	17,9	6,0
	1999	25,0	37,5	27,3	10,3
Češka	1991	15,8	41,9	36,5	5,9
	1999	8,9	26,8	48,3	16,1
Estonija	1991	13,4	44,8	32,0	9,9
	1999	8,3	35,1	43,6	13,1
V Nemčija	1991	34,2	40,4	19,4	6,0
	1999	33,0	43,4	17,3	6,4
Z Nemčija	1999	24,4	45,6	21,9	8,2
Madžarska	1991	18,7	41,6	32,6	7,1
	1999	16,5	39,5	36,5	7,5
Latvija	1999	12,6	41,3	31,9	14,2
Litva	1991	29,1	43,3	19,8	7,8
	1999	21,4	39,5	25,6	13,5
Poljska	1991	14,0	43,1	34,2	8,8
	1999	28,3	43,3	24,5	3,9
Romunija	1991	32,6	39,9	20,3	7,3
	1999	23,0	39,6	24,4	12,9
Rusija	1999	17,8	27,0	35,0	20,2
Slovaška	1991	10,4	38,1	43,2	8,3
	1999	10,4	29,8	42,9	16,9
Slovenija	1991	18,3	38,6	32,7	10,4
	1999	17,5	30,7	31,8	20,1
Ukrajina	1991	14,0	31,9	31,9	22,3
	1999	14,0	31,9	31,9	22,3

e) pomembnost nasprotja:					
med mladimi in starimi		zelo	precej	malo	nepomembno
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	21,7	30,1	26,4	21,8
Bolgarija	1991	19,2	33,3	29,8	17,6
	1999	22,5	30,6	30,8	16,0
Češka	1991	12,4	28,7	42,8	16,1
	1999	9,2	26,4	41,8	22,6
Estonija	1991	12,3	35,3	36,3	16,0
	1999	12,5	38,0	38,5	11,0
V Nemčija	1991	26,5	38,2	24,0	11,2
	1999	26,5	37,2	22,7	13,5
Z Nemčija	1999	30,5	38,0	22,6	8,9
Madžarska	1991	10,0	32,1	45,7	12,2
	1999	7,0	27,1	51,1	14,8
Latvija	1999	9,3	27,5	39,6	23,6
Litva	1991	14,3	32,8	34,0	18,9
	1999	22,8	45,3	22,7	9,2
Poljska	1991	15,0	40,7	35,3	9,0
	1999	10,2	28,4	46,6	14,8
Romunija	1991	9,8	23,0	44,9	22,2
	1999	24,7	32,8	29,1	13,4
Rusija	1999	14,4	25,2	35,4	24,9
Slovaška	1991	8,0	24,2	47,5	20,4
	1999	9,3	24,7	38,5	27,6
Slovenija	1991	16,1	38,8	32,0	13,1
	1999	16,9	36,7	29,3	17,0
Ukrajina	1991	16,9	38,9	29,3	14,9
	1999	16,7	30,1	31,3	21,9

f) pomembnost nasprotja:

med tistimi, ki se ravnaajo**po moralnih zapovedih****cerkve in tistimi, ki se ne**

		zelo	precej	malo	nepomembno
Demokratizacija v V Evropi:		1	2	3	4
Belorusija	1999	12,1	20,2	31,3	36,5
Bolgarija	1991	11,6	20,8	34,5	33,1
	1999	39,2	39,2	15,1	6,5
Češka	1991	5,4	19,3	45,0	30,3
	1999	7,9	15,9	41,7	34,5
Estonija	1991	6,1	19,1	41,3	33,5
	1999	5,7	18,4	46,4	29,5
V Nemčija	1991	5,4	15,3	30,8	48,5
	1999	8,4	18,3	26,5	46,9
Z Nemčija	1999	13,5	28,3	29,3	28,9
Madžarska	1991	9,3	18,0	46,6	26,1
	1999	7,1	21,5	48,0	23,4
Latvija	1999	7,2	20,4	42,3	30,1
Litva	1991	10,2	19,6	37,6	32,6
	1999	19,8	36,0	24,5	19,7
Poljska	1991	13,7	38,8	35,8	11,7
	1999	15,5	33,3	40,0	11,2
Romunija	1991	7,1	18,0	48,6	26,2
	1999	20,8	29,7	30,4	19,1
Rusija	1999	6,4	10,3	32,6	50,7
Slovaška	1991	9,4	30,6	39,7	20,3
	1999	11,3	21,5	39,7	27,5
Slovenija	1991	9,9	19,1	42,9	28,0
	1999	8,5	19,1	32,3	40,1
Ukrajina	1991	15,8	27,8	34,2	22,2
	1999	13,6	20,3	32,7	33,4

**g) pomembnost nasprotja:
med nacionalno zavednimi
in ostalimi**

		zelo	precej	malo	nepomembno
		1	2	3	4
Demokratizacija v V Evropi					
Belorusija	1999	28,3	33,1	22,5	16,1
Bolgarija	1991	28,0	29,7	28,3	14,1
	1999	24,9	35,3	27,3	12,5
Češka	1991	44,6	37,9	12,4	5,1
	1999	24,6	45,5	22,5	7,4
Estonija	1991	29,3	39,3	22,5	8,9
	1999	19,4	38,4	31,7	10,5
V Nemčija	1991	33,2	39,5	20,3	7,0
	1999	26,3	41,9	21,5	10,3
Z Nemčija	1999	25,2	44,1	22,6	8,1
Madžarska	1991	12,5	32,0	44,6	10,9
	1999	17,5	37,0	36,9	8,7
Latvija	1999	24,5	39,0	25,2	11,2
Litva	1991	26,9	35,0	26,1	12,1
	1999	23,3	42,7	23,7	10,3
Poljska	1991	14,3	39,9	34,8	10,9
	1999	24,7	43,4	26,3	5,6
Romunija	1991	12,2	27,7	45,5	14,5
	1999	20,9	34,2	30,3	14,6
Rusija	1999	15,5	28,6	30,9	25,0
Slovaška	1991	27,1	45,0	21,1	6,8
	1999	24,2	39,8	26,1	9,9
Slovenija	1991	15,8	32,6	34,1	17,6
	1999	14,0	31,3	34,2	20,5
Ukrajina	1991	49,9	33,6	10,4	6,1
	1999	29,8	33,0	22,6	14,7

41. Kakšno bi bilo vaše stališče, če bi vaša vlada (oblast) sprejela katero od spodaj navedenih odločitev - ali bi jih odobraval, ali bi jim nasprotovali?

	močno bi odobraval	odobraval bi	nasprotoval bi	močno bi nasprotoval
a) če bi policija uporabila silo proti demonstrantom	1	2	3	4
b) če bi sodišča strogo obsodila demonstrante, ki bi se uprli policiji	1	2	3	4
c) če bi vlada z zakoni prepovedala vse javne proteste (demonstracije)	1	2	3	4
d) če bi vlada uporabila vojsko proti stavkajočim	1	2	3	4

a) če bi policija uporabila silo proti demonstrantom		močno bi odobral	odobral bi	nasprotoval bi	močno bi nasprotoval
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	7,4	15,2	41,3	36,0
Bolgarija	1991	6,5	20,6	48,1	24,9
	1999	3,1	8,4	66,9	21,7
Češka	1991	2,2	12,7	23,4	61,8
	1999	11,0	53,3	16,8	19,0
Estonija	1991	1,9	14,0	57,1	27,0
	1999	3,4	23,2	54,7	18,7
V Nemčija	1991	8,2	26,2	40,7	24,9
Madžarska	1991	3,1	7,9	41,5	47,6
	1999	10,7	25,1	35,0	29,3
Latvija	1999	2,4	18,1	60,1	19,4
Litva	1999	3,0	13,5	58,8	24,6
Poljska	1991	5,9	14,6	41,6	38,0
	1999	3,9	16,5	40,7	38,9
Romunija	1991	15,4	22,6	33,7	28,3
	1999	4,5	16,0	43,0	36,5
Slovaška	1991	4,2	12,9	22,8	60,1
	1999	4,7	37,6	22,3	35,3
Slovenija	1991	3,1	10,5	49,9	36,5
	1999	2,8	16,8	55,0	25,5
Ukrajina	1999	1,5	8,5	57,2	32,7

b) če bi sodišča strogo obsodila demonstrante, ki bi se uprli policiji		močno bi odobral	odobral bi	nasprotoval bi	močno bi nasprotoval
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	7,7	17,6	39,9	34,8
Bolgarija	1991	16,5	30,3	37,8	15,5
	1999	10,4	26,8	47,8	15,1
Češka	1991	4,9	19,5	28,9	46,8
	1999	25,3	46,7	16,5	11,4
Estonija	1991	5,7	23,4	50,9	20,1
	1999	5,7	36,9	44,8	12,6
V Nemčija	1991	34,5	41,9	17,3	6,3
Madžarska	1991	25,5	41,7	22,0	10,9
	1999	25,6	47,7	18,9	7,8
Latvija	1999	5,8	35,7	47,6	10,8
Litva	1999	3,3	18,8	55,1	22,7
Poljska	1991	6,4	15,5	45,6	32,5
	1999	4,3	18,1	44,9	32,6
Romunija	1991	33,5	41,0	16,5	9,0
	1999	23,6	44,9	23,3	8,2
Slovaška	1991	4,8	19,6	24,8	50,8
	1999	9,0	34,9	29,3	26,8
Slovenija	1991	4,0	11,8	52,1	32,2
	1999	3,8	17,4	55,9	22,9
Ukrajina	1999	1,9	8,6	59,6	29,9

c)

če bi vlada z zakoni

prepovedala vse javne
proteste (demonstracije)

		močno bi odobral	odobral bi	nasprotoval bi	močno bi nasprotoval
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	5,2	6,6	37,9	50,3
Bolgarija	1991	8,9	11,1	45,3	34,7
	1999	1,2	6,3	64,1	28,4
Češka	1991	2,3	5,7	18,1	74,0
	1999	4,5	18,6	24,2	52,6
Estonija	1991	1,4	10,3	58,6	29,7
	1999	1,8	11,5	60,6	26,1
V Nemčija	1991	10,8	19,3	37,2	32,7
Madžarska	1991	4,0	6,9	37,1	52,0
	1999	4,6	10,6	41,8	43,0
Latvija	1999	1,1	7,7	61,5	29,6
Litva	1999	2,4	9,3	58,3	30,1
Poljska	1991	5,1	11,8	39,6	43,5
	1999	2,2	7,3	39,6	50,9
Romunija	1991	10,0	10,7	37,1	42,3
	1999	3,5	8,2	42,9	45,4
Slovaška	1991	3,3	10,1	12,1	74,6
	1999	2,6	12,6	19,3	65,6
Slovenija	1991	4,6	10,3	49,9	35,2
	1999	1,9	6,9	53,2	38,1
Ukrajina	1999	2,1	3,0	52,5	42,4

d) če bi vlada uporabila vojsko proti stavkajočim		močno bi odobraval	odobraval bi	nasprotoval bi	močno bi nasprotoval
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	3,9	3,9	26,7	65,6
Bolgarija	1991	3,0	6,6	41,3	49,2
	1999	0,8	5,4	55,5	38,3
Češka	1991	1,5	3,0	9,1	86,3
	1999	3,3	15,4	19,1	62,2
Estonija	1991	1,1	2,7	33,6	62,5
	1999	1,1	5,5	37,3	56,2
V Nemčija	1991	3,8	10,6	28,6	57,0
Madžarska	1991	1,9	3,1	25,0	70,1
	1999	3,0	7,8	36,3	52,8
Latvija	1999	1,3	4,2	49,0	45,5
Litva	1999	2,3	8,6	48,3	40,7
Poljska	1991	3,2	4,4	31,4	61,0
	1999	1,5	4,9	27,8	65,9
Romunija	1991	7,1	8,7	28,9	55,3
	1999	1,6	4,2	33,4	60,9
Slovaška	1991	3,6	4,6	11,4	80,5
	1999	1,7	9,2	12,7	76,4
Slovenija	1991	2,3	3,3	41,3	53,2
	1999	1,1	2,2	40,8	55,9
Ukrajina	1999	0,6	2,2	39,4	57,8

42. Če ocenjujete na splošno, ali menite, da vaša vlada resnično skrbi za korist vseh ljudi, ali pa deluje le v prid lastnih političnih ciljev?

1 – skrbi predvsem za korist vseh ljudi

2 – skrbi predvsem za lastne politične cilje

		skrbi predvsem za korist vseh ljudi	skrbi predvsem za lastne politične cilje
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	30,7	69,3
Bolgarija	1991	33,5	66,5
	1999	18,9	81,1
Češka	1991	46,8	53,2
	1999	24,3	75,7
Estonija	1991	34,9	65,1
	1999	14,1	85,9
V Nemčija	1991	66,6	33,4
	1999	35,2	64,8
Z Nemčija	1999	60,7	39,3
Madžarska	1991	38,2	61,8
	1999	42,8	57,2
Latvija	1999	9,5	90,5
Litva	1991	46,9	53,1
	1999	14,3	85,7
Poljska	1991	25,3	74,7
	1999	8,1	91,9
Romunija	1991	34,8	65,2
	1999	30,2	69,8
Rusija	1999	10,8	89,2
Slovaška	1991	37,5	62,5
	1999	14,8	85,2
Slovenija	1991	46,8	53,2
	1999	14,6	85,4
Ukrajina	1991	73,4	26,6
	1999	9,9	90,1

43. V kakšni meri zaupate vaši sedanji vladi, da dela to, kar je prav? Ali ji zaupate skoraj vedno, največkrat, samo včasih ali skoraj nikoli?

1 – skoraj vedno

2 – največkrat

3 – samo včasih

4 – skoraj nikoli

		skoraj vedno	največkrat	samo včasih	skoraj nikoli
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	5,1	38,9	47,4	8,6
Bolgarija	1991	6,1	25,7	46,9	21,4
	1999	3,1	25,7	45,4	25,8
Češka	1991	6,1	53,7	36,6	3,6
	1999	2,5	16,8	62,2	18,6
Estonija	1991	2,6	30,0	45,3	22,1
	1999	1,3	18,3	58,5	21,9
V Nemčija	1991	3,4	25,0	50,4	21,3
	1999	3,1	27,8	48,5	20,5
Z Nemčija	1999	5,5	39,2	44,3	11,0
Madžarska	1991	6,6	20,1	57,1	16,2
	1999	6,6	28,5	50,2	14,7
Latvija	1999	1,5	22,9	59,3	16,2
Litva	1991	10,7	37,7	43,0	8,6
	1999	1,6	15,0	64,2	19,3
Poljska	1999	2,0	10,5	63,9	23,5
Romunija	1991	13,6	46,2	32,0	8,3
	1999	6,1	12,0	47,6	34,2
Rusija	1999	1,3	17,1	65,3	16,3
Slovaška	1991	3,6	45,3	42,4	8,7
	1999	1,0	18,4	51,8	28,8
Slovenija	1991	12,2	28,1	49,0	10,7
	1999	3,2	14,7	61,7	20,4
Ukrajina	1991	5,2	43,3	23,1	28,3
	1999	0,9	7,9	63,8	27,4

44. Ali so po vašem mnenju volitve najboljši način za izbiro vlade in drugih organov oblasti v v vaši državi, ali niso?

1 – so najboljši način

2 – niso najboljši način

		so najboljši način	niso najboljši način
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	94,1	5,9
Bolgarija	1991	97,3	2,7
	1999	80,0	20,0
Češka	1991	83,5	16,5
	1999	72,4	27,6
Estonija	1991	96,0	4,0
	1999	94,0	6,0
V Nemčija	1991	84,1	15,9
	1999	86,3	13,7
Z Nemčija	1999	92,7	7,3
Madžarska	1991	93,9	6,1
	1999	92,5	7,5
Latvija	1999	85,7	14,3
Litva	1991	88,4	11,6
	1999	80,4	19,6
Poljska	1999	85,6	14,4
Romunija	1991	94,4	5,6
	1999	91,1	8,9
Rusija	1999	78,8	21,2
Slovaška	1991	71,2	28,8
	1999	81,7	18,3
Slovenija	1991	89,1	10,9
	1999	83,0	17,0
Ukrajina	1991	78,4	21,6
	1999	83,8	16,2

45. Če gledate na stvari z vidika njihove koristnosti, ali sodite, da potrebujemo parlament, da bi stvari dobro potekale, ali pa morda menite, da bi lahko opravili tudi brez parlamenta?

1 – potrebujemo parlament

2 – lahko bi bili tudi brez njega

		potrebujemo parlament	lahko bi bili tudi brez njega
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	85,6	14,4
Bolgarija	1991	96,0	4,0
	1999	72,7	27,3
Češka	1991	87,5	12,5
	1999	63,0	37,0
Estonija	1991	94,0	6,0
	1999	84,9	15,1
V Nemčija	1991	89,9	10,1
	1999	88,8	11,2
Z Nemčija	1999	90,7	9,3
Madžarska	1991	93,5	6,5
	1999	93,0	7,0
Latvija	1999	76,5	23,5
Litva	1991	90,2	9,8
	1999	62,6	37,4
Poljska	1991	83,2	16,8
	1999	82,0	18,0
Romunija	1991	93,8	6,2
	1999	85,1	14,9
Rusija	1999	64,6	35,4
Slovaška	1991	83,9	16,1
	1999	77,1	22,9
Slovenija	1991	90,3	9,7
	1999	79,9	20,1
Ukrajina	1991	85,6	14,4
	1999	69,3	30,7

48. Če gledate na splošno, ali naj bi vlada bila v celoti odgovorna - ali pa sploh ne - za naslednje stvari*:

	da, v celoti	da, delno	verjetno ne	sploh ne
a) zagotoviti delo vsakemu, ki ga želi	1	2	3	4
b) zagotavljanje zdravstvene oskrbe vsem bolnikom	1	2	3	4
c) zagotavljanje dostojnega življenja starim ljudem	1	2	3	4
d) zagotavljanje nezaposlenim dostojen življenjski standard				
e) zmanjšanje razlik v dohodkih med revnimi in bogatimi	1	2	3	4

**Slovenija je imela samo 3-stopenjsko lestvico (1, 2 in 4), ostale države 4-stopenjsko.*

a)					
zagotoviti delo		da,	da,	verjetno	sploh
vsakemu, ki ga želi		v celoti	delno	ne	ne
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	75,2	20,3	3,5	0,9
Bolgarija	1991	69,1	18,7	6,1	6,1
	1999	55,1	32,4	9,6	2,9
Češka	1991	52,0	33,4	9,5	5,0
	1999	58,7	29,8	9,1	2,3
Estonija	1991	56,8	29,9	10,2	3,1
	1999	62,6	26,4	8,8	2,1
V Nemčija	1991	80,6	15,5	2,0	1,9
	1999	76,3	16,1	4,3	3,4
Z Nemčija	1999	57,1	27,2	9,9	5,7
Madžarska	1991	70,5	19,4	5,8	4,3
	1999	69,8	21,4	5,8	3,0
Latvija	1999	52,5	29,8	12,0	5,8
Litva	1991	69,7	19,9	5,9	4,5
	1999	79,2	18,7	1,6	0,5
Poljska	1991	62,4	26,7	9,6	1,3
	1999	70,9	22,9	4,6	1,6
Romunija	1991	72,4	18,2	5,8	3,5
	1999	71,8	16,8	7,7	3,6
Rusija	1999	74,8	21,3	3,1	0,8
Slovaška	1991	65,8	28,5	4,4	1,3
	1999	77,6	18,3	3,2	1,0
Slovenija	1991	63,7	31,7	-	4,5
	1999	51,5	40,6	-	7,9
Ukrajina	1991	71,1	22,6	4,4	2,0
	1999	87,7	9,3	2,3	0,7

b)					
zagotavljanje zdravstvene		da,	da,	verjetno	sploh
oskrbe vsem bolnikom		v celoti	delno	ne	ne
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	81,1	17,5	1,0	0,4
Bolgarija	1991	90,4	9,0	0,3	0,3
	1999	70,8	27,3	1,6	0,4
Češka	1991	76,7	21,9	0,9	0,6
	1999	80,1	17,8	2,0	0,1
Estonija	1991	81,0	17,3	1,3	0,4
	1999	76,7	21,2	1,8	0,3
V Nemčija	1991	93,0	6,7	0,4	0,0
	1999	91,1	7,1	1,3	0,5
Z Nemčija	1999	81,5	14,5	2,5	1,6
Madžarska	1991	87,2	10,6	1,3	0,8
	1999	82,9	13,7	1,0	2,4
Latvija	1999	63,0	34,2	2,4	0,5
Litva	1991	74,3	20,3	3,9	1,5
	1999	84,7	14,3	0,9	0,1
Poljska	1991	65,9	29,0	4,5	0,7
	1999	80,5	18,3	1,0	0,1
Romunija	1991	84,5	12,7	1,6	1,2
	1999	78,9	16,2	3,5	1,3
Rusija	1999	82,5	15,0	2,0	0,5
Slovaška	1991	80,6	17,5	1,9	0,0
	1999	86,2	12,9	0,6	0,3
Slovenija	1991	79,4	19,4	-	1,2
	1999	78,2	20,3	-	1,5
Ukrajina	1991	80,0	17,8	1,5	0,7
	1999	90,2	8,5	0,9	0,4

c)

**zagotavljanje
dostojnega življenja
starim ljudem**

		da, v celoti	da, delno	verjetno ne	sploh ne
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	84,6	14,9	0,4	0,1
Bolgarija	1991	90,4	8,3	0,9	0,3
	1999	79,0	20,0	0,8	0,2
Češka	1991	77,9	20,0	1,3	0,7
	1999	72,5	24,2	2,9	0,3
Estonija	1991	84,8	13,2	0,4	1,6
	1999	78,5	20,3	1,0	0,2
V Nemčija	1991	93,9	5,5	0,6	0,0
	1999	89,9	7,5	1,9	0,7
Z Nemčija	1999	78,7	17,7	3,1	0,6
Madžarska	1991	90,3	8,9	0,7	0,1
	1999	83,0	13,4	1,2	2,4
Latvija	1999	69,4	29,2	1,2	0,3
Litva	1991	77,0	18,8	3,2	1,0
	1999	73,1	25,2	1,6	0,1
Poljska	1991	64,8	32,6	2,5	0,1
	1999	81,3	17,1	1,4	0,2
Romunija	1991	89,4	9,7	0,2	0,7
	1999	85,1	13,1	1,2	0,6
Rusija	1999	85,7	13,4	0,6	0,3
Slovaška	1991	84,1	14,0	1,9	0,0
	1999	81,3	17,9	0,7	0,1
Slovenija	1991	82,4	16,9	-	0,7
	1999	76,0	22,9	-	1,1
Ukrajina	1991	83,0	15,3	1,3	0,5
	1999	94,0	5,6	0,2	0,3

d) zagotavljanje nezaposlenim dostojen življenjski standard		da, v celoti	da, delno	verjetno ne	sploh ne
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Bolgarija	1991	72,4	20,9	3,0	3,7
	1999	63,3	33,0	3,0	0,7
Češka	1991	40,5	43,4	13,1	2,9
	1999	36,4	40,7	17,5	5,3
Estonija	1991	51,0	36,8	9,0	3,2
	1999	58,4	35,7	5,3	0,6
V Nemčija	1991	74,0	20,7	4,4	0,9
	1999	57,5	30,9	8,7	2,9
Z Nemčija	1999	45,8	37,5	13,3	3,4
Madžarska	1991	59,4	25,0	10,6	5,0
	1999	54,4	28,5	12,1	5,0
Latvija	1999	38,4	40,4	17,0	4,2
Litva	1991	55,1	31,2	8,7	5,0
	1999	55,9	36,3	6,5	1,3
Poljska	1991	20,2	39,7	30,0	10,1
	1999	62,9	30,0	6,6	0,6
Romunija	1991	58,8	27,1	6,3	7,9
	1999	73,2	22,2	3,2	1,4
Rusija	1999	45,6	36,9	12,8	4,7
Slovaška	1991	48,2	38,7	9,9	3,2
	1999	42,3	36,3	16,6	4,8
Slovenija	1991	63,9	33,2	-	2,9
	1999	51,0	42,1	-	6,8
Ukrajina	1991	65,7	26,3	5,1	3,0

e)

**zmanjšanje razlik
v dohodkih med
revnimi in bogatimi**

		da, v celoti	da, delno	verjetno ne	sploh ne
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	51,0	27,2	13,8	8,0
Bolgarija	1991	63,4	19,2	9,0	8,4
	1999	54,3	29,3	12,3	4,1
Češka	1991	34,7	28,9	23,8	12,7
	1999	32,2	32,2	24,3	11,3
Estonija	1991	33,6	29,4	20,4	16,7
	1999	42,4	31,6	20,9	5,1
V Nemčija	1991	65,2	23,7	7,4	3,8
	1999	66,7	20,5	9,3	3,4
Z Nemčija	1999	43,8	32,1	14,6	9,6
Madžarska	1991	57,4	24,7	9,7	8,2
	1999	57,7	29,1	8,4	4,8
Latvija	1999	29,4	29,0	24,7	16,8
Litva	1991	38,0	28,9	19,3	13,9
	1999	54,3	28,8	11,9	5,0
Poljska	1991	26,2	37,8	26,6	9,5
	1999	61,7	26,6	8,3	3,4
Romunija	1991	53,9	23,4	10,2	12,4
	1999	55,3	25,2	11,4	8,1
Rusija	1999	47,4	32,0	13,8	6,8
Slovaška	1991	49,7	28,0	15,8	6,6
	1999	51,9	30,4	13,2	4,5
Slovenija	1991	61,3	29,2	-	9,4
	1999	57,3	33,5	-	9,2
Ukrajina	1991	50,5	25,6	13,4	10,4
	1999	70,4	15,4	9,9	4,3

49. Če bi morala vlada izbirati med znižanjem inflacije in znižanjem nezaposlenosti, kateri od obeh stvari bi morala dati prednost?

1 – znižanje inflacije

2 – znižanje nezaposlenosti

		znižanje inflacije	znižanje nezaposlenosti
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	68,5	31,5
Bolgarija	1991	65,0	35,0
	1999	25,7	74,3
Češka	1991	71,2	28,8
	1999	35,7	64,3
Estonija	1991	75,4	24,6
	1999	32,4	67,6
Madžarska	1991	74,0	26,0
	1999	44,7	55,3
Latvija	1999	32,8	67,2
Litva	1991	62,3	37,7
	1999	13,1	86,9
Poljska	1991	49,5	50,5
	1999	12,6	87,4
Romunija	1991	60,3	39,7
	1999	57,4	42,6
Slovaška	1991	60,1	39,9
	1999	29,4	70,6
Slovenija	1991	43,5	56,5
	1999	25,7	74,3
Ukrajina	1991	74,2	25,8
	1999	30,7	69,3

51. Če bi živeli v neki zahodno-evropski deželi, ali menite da:

- 1 – bi vam bilo bolje
 2 – bilo bi enako
 3 – bilo bi vam slabše

		bilo bi bolje	bilo bi enako	bilo bi slabše
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	79,9	12,4	7,7
Bolgarija*	1991	65,7	18,1	16,2
	1999	71,8	-	28,2
Češka	1991	77,4	15,6	7,1
	1999	61,8	32,2	6,0
Estonija	1991	77,7	17,6	4,8
	1999	68,4	26,6	5,0
V Nemčija	1991	72,2	23,8	4,0
	1999	70,3	27,0	2,7
Z Nemčija	1999	66,3	32,0	1,8
Madžarska	1991	78,9	-	21,1
	1999	79,5	18,2	2,3
Latvija*	1999	77,1	18,7	4,1
Litva	1991	78,2	18,9	2,8
	1999	75,4	21,4	3,1
Poljska	1991	62,8	21,1	16,1
	1999	73,8	-	26,2
Romunija*	1991	63,3	24,5	12,3
	1999	74,1	20,1	5,9
Rusija	1999	72,7	22,5	4,8
Slovaška	1991	59,4	28,7	11,9
	1999	35,7	46,0	18,2
Slovenija	1991	75,9	17,8	6,4
	1999	89,8	6,4	3,8
Ukrajina	1991	79,9	12,4	7,7
	1999	65,7	18,1	16,2

* v meritvi 1999 združena odgovora 2 in 3

52. Prosim povejte mi, ali soglašate ali ne soglašate z naslednjimi trditvami:

	soglašam	ne soglašam
a) Naša država naj se razvija po vzoru zahodnoevropskih držav.	1	2
b) V naši državi se demokracija ne bo nikoli uveljavila.	1	2
c) Demokracija v naši državi je podobna demokraciji v zahodnoevropskih državah.	1	2
d) Demokracijo v naši državi bo težko uveljaviti.	1	2
e) Ne moremo reči, da smo v naši državi že dosegli demokracijo.	1	2

<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>		Naša država naj se razvija po vzoru zahodnoevropskih držav.	V naši državi se demokracija ne bo nikoli uveljavila.	Demokracija v naši državi je podobna demokraciji v zahodnoevropskih državah.
Demokratizacija v V Evropi		a.	b.	c.
Belorusija	1999	62,9	29,3	2,8
Bolgarija	1991	81,2	17,9	6,2
	1999	76,7	48,2	92,1
Češka	1991	77,2	13,1	13,4
	1999	76,0	30,0	16,3
Estonija	1991	73,5	16,4	6,4
	1999	69,3	18,1	28,2
V Nemčija	1991	80,2	21,4	30,2
	1999	82,8	21,5	58,7
Z Nemčija	1999	86,9	18,7	64,3
Madžarska	1991	94,8	20,7	7,6
	1999	94,2	23,5	16,9
Latvija	1999	58,5	14,9	8,5
Litva	1991	86,2	20,7	10,7
	1999	81,2	24,5	15,1
Poljska	1991	97,1	31,3	16,5
	1999	92,9	46,3	24,6
Romunija	1991	93,9	23,5	18,1
	1999	95,4	22,8	24,3
Rusija	1999	34,0	35,6	10,0
Slovaška	1991	67,2	15,8	12,2
	1999	73,5	40,3	10,8
Slovenija	1991	96,9	17,2	41,1
	1999	89,4	18,5	45,5
Ukrajina	1991	74,1	35,1	7,4
	1999	66,1	44,7	3,9

<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>		Demokracijo v naši državi bo težko uveljaviti.	Ne moremo reči, da smo v naši državi že dosegli demokracijo.
Demokratizacija v V Evropi		d.	e.
Belorusija	1999	85,1	14,9
Bolgarija	1991	96,7	3,3
	1999	90,9	9,1
Češka	1991	93,2	6,8
	1999	88,1	11,9
Estonija	1991	93,0	7,0
	1999	77,6	22,4
V Nemčija	1991	83,2	16,8
	1999	56,5	43,5
Z Nemčija	1999	52,5	47,5
Madžarska	1991	88,8	11,2
	1999	76,5	23,5
Latvija	1999	90,8	9,2
Litva	1991	84,7	15,3
	1999	91,8	8,2
Poljska	1991	91,3	8,7
	1999	87,0	13,0
Romunija	1991	72,9	27,1
	1999	87,3	12,7
Rusija	1999	90,9	9,1
Slovaška	1991	89,4	10,6
	1999	92,8	7,2
Slovenija	1991	65,6	34,4
	1999	53,5	46,5
Ukrajina	1991	91,3	8,7
	1999	92,8	7,2

54. Kako ocenjujete sedanjo politično situacijo v vaši državi?

- 1 – je zelo dobra
 2 – je precej dobra
 3 – niti dobra, niti slaba
 4 – je precej slaba
 5 – je zelo slaba

		zelo dobra	precej dobra	niti dobra, niti slaba	precej slaba	zelo slaba
		1	2	3	4	5
Demokratizacija v V Evropi						
Belorusija	1999	0,6	12,7	48,0	30,4	8,3
Bolgarija	1991	0,6	7,6	36,4	39,5	15,9
	1999	0,4	12,3	39,9	34,9	12,6
Češka	1991	1,4	12,8	49,3	31,5	4,9
	1999	0,9	10,3	40,1	37,9	10,8
Estonija	1991	0,3	12,2	47,2	36,3	4,1
	1999	0,5	19,4	51,2	23,8	5,1
Z Nemčija	1999	0,2	5,4	45,9	40,0	8,5
Madžarska	1991	1,1	14,0	58,6	20,0	6,3
	1999	1,6	21,8	57,5	16,1	2,9
Latvija	1999	0,0	10,1	54,9	29,2	5,8
Litva	1991	0,3	12,7	48,6	33,5	4,9
	1999	0,3	11,3	52,9	28,5	7,0
Poljska	1991	1,7	17,7	58,9	17,2	4,5
	1999	0,0	5,6	35,9	47,4	11,1
Romunija	1991	4,7	13,7	48,0	25,8	7,7
	1999	1,0	7,7	43,5	31,7	16,0
Rusija	1999	0,1	5,2	38,1	38,7	18,0
Slovaška	1991	0,6	4,1	35,9	47,6	11,7
	1999	0,4	5,8	30,5	43,6	19,7
Slovenija	1991	1,4	14,0	47,1	26,1	11,4
	1999	0,7	9,2	64,2	19,9	5,9
Ukrajina	1991	0,8	2,6	42,1	41,3	13,2
	1999	0,2	3,7	29,5	38,3	28,3

55. Ali sodite, da se bo politična situacija v vaši državi naslednje leto...

- 1 – izboljšala
2 – ostala bo enaka
3 – poslabšala

		izboljšala	ostala enaka	poslabšala
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	28,6	47,7	23,7
Bolgarija	1991	42,2	30,0	27,9
	1999	25,2	52,5	22,3
Češka	1991	26,3	42,5	31,3
	1999	12,1	68,8	19,1
Estonija	1991	27,8	39,6	32,6
	1999	23,8	61,4	14,8
Z Nemčija	1999	31,4	18,6	50,0
Madžarska	1991	44,4	29,5	26,1
	1999	37,0	46,2	16,8
Latvija	1999	32,2	59,7	8,2
Litva	1991	40,3	36,8	22,9
	1999	22,1	61,5	16,3
Poljska	1991	43,1	42,8	14,1
	1999	9,8	61,0	29,2
Romunija	1991	65,0	21,0	14,0
	1999	40,3	32,7	27,0
Rusija	1999	11,9	63,2	24,9
Slovaška	1991	25,5	36,5	38,0
	1999	10,3	50,0	39,7
Slovenija	1991	49,9	24,0	26,1
	1999	26,9	58,4	14,6
Ukrajina	1991	23,2	39,5	37,3
	1999	10,2	49,7	40,1

56. Če ocenjujete na splošno, kako ste zadovoljni s sedanjim stanjem demokracije v vaši državi?

- 1 – popolnoma
 2 – do določene mere
 3 – le v manjši meri
 4 – sploh nisem zadovoljen

		popolnoma	do določene mere	le v manjši meri	sploh nisem zadovoljen
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	2,4	27,1	55,4	15,1
Bolgarija	1991	1,9	34,7	38,3	25,1
	1999	3,0	25,1	32,7	39,2
Češka	1991	3,5	32,3	54,4	9,8
	1999	3,5	42,3	40,9	13,3
Estonija	1991	1,1	19,7	57,3	21,9
	1999	2,2	29,3	50,0	18,5
V Nemčija	1991	1,1	41,4	42,2	15,3
	1999	3,3	58,8	31,0	6,9
Z Nemčija	1999	15,0	66,5	14,3	4,2
Madžarska	1991	1,9	13,1	67,3	17,7
	1999	2,4	21,6	64,7	11,3
Latvija	1999	0,8	40,0	41,4	17,8
Litva	1991	4,4	39,7	38,7	17,2
	1999	0,5	30,5	50,6	18,4
Poljska	1999	1,4	34,3	41,1	23,2
Romunija	1991	4,0	30,6	49,9	15,5
	1999	1,6	15,1	55,2	28,1
Rusija	1999	0,9	9,6	50,7	38,8
Slovaška	1991	1,3	25,7	52,1	20,9
	1999	0,9	30,7	42,0	26,4
Slovenija	1991	4,1	26,1	49,1	20,8
	1999	1,7	50,6	35,4	12,4
Ukrajina	1991	2,1	16,3	49,2	32,4
	1999	0,0	7,2	24,7	68,0

57. Povejte mi, ali soglašate ali ne soglašate z naslednjimi trditvami:

	soglašam	ne soglašam
a) Za razvoj demokracije je potreben večstrankarski sistem.	1	2
b) Ne vidim nobene razlike med obstoječimi strankami.	1	2
c) Stranke nudijo možnost sodelovanja v politični dejavnosti.	1	2
d) Stranke služijo le interesom njihovih voditeljev.	1	2

		Za razvoj demokracije je potreben večstrankarski sistem.	Ne vidim nobene razlike med obstoječimi strankami.	Stranke nudijo možnost sodelovanja v politični dejavnosti.	Stranke služijo le interesom njihovih voditeljev.
<i>Deleži pritrdilnih odgovorov</i>					
Demokratizacija v V Evropi		a.	b.	c.	d.
Belorusija	1999	74,8	61,9	79,5	72,8
Bolgarija	1991	94,8	27,7	91,8	35,7
	1999	81,9	46,9	79,1	72,9
Češka	1991	87,3	26,1	86,1	34,3
	1999	81,2	40,4	70,1	66,9
Estonija	1991	87,1	32,0	84,4	51,1
	1999	90,8	41,8	81,9	63,8
V Nemčija	1991	92,2	26,3	84,9	33,9
	1999	92,9	30,1	83,4	40,0
Z Nemčija	1999	95,1	26,4	84,7	34,4
Madžarska	1991	90,2	32,3	87,3	47,8
	1999	93,9	26,0	81,9	55,5
Latvija	1999	84,2	39,9	79,4	66,4
Litva	1991	83,2	34,4	78,4	44,7
	1999	76,8	52,4	79,4	82,9
Poljska	1991	82,9	46,1	89,2	53,1
	1999	86,4	33,9	84,2	72,1
Romunija	1991	87,6	35,3	84,4	30,6
	1999	88,1	29,6	81,6	62,4
Rusija	1999	71,6	48,6	61,7	76,3
Slovaška	1991	82,0	30,8	79,6	45,9
	1999	78,1	34,3	64,3	68,6
Slovenija	1991	91,3	25,8	83,7	44,3
	1999	90,8	33,9	73,3	67,8
Ukrajina	1991	82,0	42,3	81,9	53,9
	1999	65,7	59,0	74,5	83,1

58. Če bi imeli možnost izbrati deželo, v kateri bi želeli živeti, ali bi izbrali vašo državo?

- 1 – zanesljivo bi izbral svojo državo
 2 – verjetno bi izbral svojo državo
 3 – verjetno ne bi izbral svojo državo
 4 – zanesljivo ne bi izbral svoje države

		zanesljivo bi izbral	verjetno bi izbral	verjetno ne bi izbral	zanesljivo ne bi izbral
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	27,6	39,8	24,0	8,6
Bolgarija	1991	56,6	21,7	14,7	7,1
	1999	31,8	37,1	24,6	6,4
Češka	1991	37,8	37,5	18,9	5,8
	1999	39,2	41,0	15,3	4,5
Estonija	1991	55,8	26,8	12,3	5,1
	1999	31,6	41,9	21,6	4,9
V Nemčija	1991	43,4	26,3	19,1	11,3
	1999	45,8	32,0	17,6	4,6
Z Nemčija	1999	48,0	35,2	13,1	3,7
Madžarska	1991	72,2	21,0	5,3	1,5
	1999	55,6	32,0	8,9	3,4
Latvija	1999	36,2	34,7	24,8	4,3
Litva	1991	81,8	14,9	2,8	0,6
	1999	27,6	28,6	33,7	10,2
Poljska	1991	45,8	35,6	13,5	5,2
	1999	49,1	31,2	14,6	5,1
Romunija	1991	75,6	14,5	6,8	3,0
	1999	62,0	20,8	9,7	7,5
Rusija	1999	49,8	28,2	16,7	5,3
Slovaška	1991	29,0	39,8	23,6	7,6
	1999	35,2	34,2	21,3	9,3
Slovenija	1991	69,3	24,6	4,3	1,8
	1999	55,8	36,2	6,1	1,9
Ukrajina	1991	63,1	26,2	8,2	2,5
	1999	35,1	29,0	22,1	13,8

59. Ali se po letu 1990 stvari v vaši državi na splošno odvijajo:

- 1 – bolje kot ste pričakovali
 2 – slabše kot ste pričakovali
 3 – tako kot ste pričakovali
 4 – neke stvari gredo bolje, druge pa slabše

		bolje kot ste pričakovali	slabše kot ste pričakovali	tako kot ste pričakovali	neke stvari gredo na bolje, druge pa slabše
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	3,1	46,4	12,8	37,7
Bolgarija	1991	6,9	40,8	9,9	42,4
	1999	5,9	54,2	7,1	32,8
Češka	1991	11,1	32,8	21,4	34,6
	1999	5,5	51,3	8,3	34,9
Estonija	1991	13,0	36,5	10,5	40,0
	1999	13,7	32,3	10,7	43,3
V Nemčija	1991	8,2	31,1	15,1	45,7
	1999	9,8	30,8	12,1	47,3
Z Nemčija	1999	28,6	14,3	28,6	28,6
Madžarska	1991	6,6	43,4	8,3	41,8
	1999	11,6	35,2	8,0	45,2
Latvija	1999	5,4	43,3	9,6	41,7
Litva	1991	10,0	28,4	15,9	45,7
	1999	4,4	58,1	11,1	26,3
Poljska	1991	22,5	15,3	10,6	51,7
	1999	6,3	43,5	4,6	45,6
Romunija	1991	11,5	13,1	7,1	68,2
	1999	6,3	49,7	3,2	40,8
Rusija	1999	6,2	60,0	8,1	25,7
Slovaška	1991	10,8	41,9	15,6	31,7
	1999	1,5	58,1	7,7	32,7
Slovenija	1991	5,2	40,8	13,8	40,2
	1999	6,1	34,0	9,8	50,1
Ukrajina	1991	3,1	49,7	13,1	34,1
	1999	0,9	78,9	3,4	16,9

60 a. Prosim povejte mi, katera od besed na seznamu najbolj ustreza vaši predstavi o kapitalističnem gospodarstvu svobodnega podjetništva in o socialističnem gospodarstvu brez privatnih podjetij?

	kapitalistično gospodarstvo:	ustreza	ne ustreza
a)	stavka	1	2
b)	svoboda	1	2
c)	neenakost	1	2
d)	tehnični napredek	1	2
e)	blagostanje	1	2
f)	sebičnost	1	2
g)	moč	1	2
h)	dobiček	1	2
i)	pravičnost	1	2
j)	pomanjkanje	1	2
k)	človečnost	1	2
l)	napredek	1	2
m)	načrtovanje	1	2
n)	učinkovitost	1	2
o)	pritisak	1	2
p)	korupcija	1	2

kapitalistično gospodarstvo		stavka	svoboda	neenakost	tehnični napredek
<i>Deleži pritrilnih odgovorov.</i>					
Demokratizacija v V Evropi		a.	b.	c.	d.
Belorusija	1999	86,2	75,1	90,2	94,8
Bolgarija	1991	84,2	73,6	68,5	86,6
	1999	87,9	73,2	82,1	82,8
Češka	1991	89,9	74,7	75,2	92,9
	1999	84,9	83,2	69,7	91,8
Estonija	1991	50,5	62,8	32,8	81,0
	1999	90,5	78,8	85,3	89,0
V Nemčija	1991	98,6	73,2	88,4	95,9
	1999	97,0	82,1	92,2	97,5
Z Nemčija	1999	90,1	87,7	81,0	93,7
Madžarska	1991	83,9	78,2	71,6	90,3
Latvija	1999	80,5	70,5	68,6	84,3
Litva	1991	80,7	83,5	55,4	87,7
	1999	87,8	83,0	79,9	91,7
Romunija	1999	91,4	93,7	81,7	89,9
Rusija	1999	88,0	68,3	79,9	86,0
Slovaška	1991	82,9	73,3	66,7	89,5
	1999	88,5	80,7	65,2	91,9
Slovenija	1991	72,5	67,5	68,8	91,2
	1999	69,4	68,2	71,5	91,2
Ukrajina	1991	92,4	69,9	76,1	91,5
	1999	90,9	73,9	89,8	89,9

kapitalistično gospodarstvo		blagostanje	sebičnost	moč	dobiček
<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>					
Demokratizacija v V Evropi		e.	f.	g.	h.
Belorusija	1999	89,0	91,6	91,2	98,0
Bolgarija	1991	89,4	53,7	71,5	90,8
	1999	88,2	79,3	86,5	91,6
Češka	1991	93,5	70,2	84,6	91,6
	1999	89,0	77,0	83,0	94,0
Estonija	1991	69,0	22,8	35,7	80,2
	1999	79,4	81,9	87,3	94,2
V Nemčija	1991	72,3	93,7	95,6	97,9
	1999	78,4	96,3	97,7	99,2
Z Nemčija	1999	89,2	90,8	92,0	95,5
Madžarska	1991	90,5	65,4	76,9	91,9
Latvija	1999	69,2	67,1	77,0	90,5
Litva	1991	81,6	44,0	59,8	87,8
	1999	85,7	80,8	84,9	93,8
Romunija	1999	89,1	81,6	89,6	93,3
Rusija	1999	77,4	80,7	86,4	90,9
Slovaška	1991	89,2	62,2	75,6	90,5
	1999	91,0	71,1	82,8	95,1
Slovenija	1991	74,5	73,1	88,0	90,9
	1999	61,0	80,7	90,5	91,7
Ukrajina	1991	90,7	65,4	82,4	90,7
	1999	79,8	86,3	91,1	93,9

kapitalistično gospodarstvo					
<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>		pravičnost	pomanjkanje	človečnost	napredek
Demokratizacija v V Evropi		i.	j.	k.	l.
Belorusija	1999	32,1	16,8	35,7	93,6
Bolgarija	1991	41,8	30,5	48,0	82,3
	1999	36,6	63,9	34,9	77,6
Češka	1991	51,2	62,2	50,8	87,7
	1999	48,4	61,7	43,0	90,2
Estonija	1991	34,1	3,9	28,4	64,9
	1999	35,8	13,9	38,8	87,9
V Nemčija	1991	18,3	29,8	17,2	86,6
	1999	21,6	31,5	21,1	92,7
Z Nemčija	1999	53,4	38,7	52,1	91,7
Madžarska	1991	45,9	25,4	53,2	87,5
Latvija	1999	24,2	8,3	21,9	79,2
Litva	1991	56,9	11,5	49,1	84,2
	1999	44,9	20,1	40,8	91,1
Romunija	1999	61,2	77,9	65,2	85,5
Rusija	1999	27,8	18,3	28,7	81,6
Slovaška	1991	46,0	55,2	53,3	87,9
	1999	40,7	51,8	37,7	89,7
Slovenija	1991	40,6	44,2	42,5	88,6
	1999	28,3	59,5	32,1	87,8
Ukrajina	1991	40,1	15,6	42,7	84,5
	1999	33,8	16,7	33,2	86,8

kapitalistično gospodarstvo					
<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>		načrtovanje	učinkovitost	pritisk	korupcija
Demokratizacija v V Evropi		m.	n.	o.	p.
Belorusija	1999	53,6	91,1	74,9	86,6
Bolgarija	1991	43,6	77,0	28,6	54,8
	1999	38,3	76,7	50,9	74,3
Češka	1991	50,5	87,8	54,1	59,2
	1999	47,9	87,2	57,5	77,6
Estonija	1991	25,0	68,5	16,3	22,2
	1999	53,5	84,4	57,5	80,6
V Nemčija	1991	55,5	70,7	69,2	86,7
	1999	58,7	84,5	76,9	94,7
Z Nemčija	1999	79,4	88,6	52,5	82,9
Madžarska	1991	79,1	88,1	52,4	53,4
Latvija	1999	40,9	81,3	52,6	69,1
Litva	1991	43,3	82,3	34,3	42,5
	1999	60,3	87,3	84,2	73,9
Romunija	1999	61,1	83,3	46,2	84,9
Rusija	1999	52,5	81,7	71,9	81,8
Slovaška	1991	48,9	87,6	53,0	55,9
	1999	53,9	89,6	58,1	70,2
Slovenija	1991	84,9	89,3	65,7	60,6
	1999	87,1	87,4	81,1	79,1
Ukrajina	1991	42,8	80,3	57,2	69,0
	1999	49,7	84,5	80,0	85,7

60 b. Prosim povejte mi, katera od besed na seznamu najbolj ustreza vaši predstavi o socialističnem gospodarstvu svobodnega podjetništva in o socialističnem gospodarstvu brez privatnih podjetij?

	socialistično gospodarstvo:	ustreza	ne ustreza
a)	stavka	1	2
b)	svoboda	1	2
c)	neenakost	1	2
d)	tehnični napredek	1	2
e)	blagostanje	1	2
f)	sebičnost	1	2
g)	moč	1	2
h)	dobiček	1	2
i)	pravičnost	1	2
j)	pomanjkanje	1	2
k)	človečnost	1	2
l)	napredek	1	2
m)	načrtovanje	1	2
n)	učinkovitost	1	2
o)	pritisk	1	2
p)	korupcija	1	2

socialistično gospodarstvo		stavka	svoboda	neenakost	tehnični napredek
<i>Deleži pritrilnih odgovorov.</i>					
Demokratizacija v V Evropi		a.	b.	c.	d.
Belorusija	1999	31,8	52,4	42,8	68,8
Bolgarija	1991	32,0	36,2	61,3	27,7
	1999	8,9	46,5	22,2	59,6
Češka	1991	21,5	25,6	61,3	37,4
	1999	14,1	26,2	38,6	49,5
Estonija	1991	26,4	10,7	60,6	11,9
	1999	14,5	30,7	36,9	54,4
V Nemčija	1991	3,5	22,1	53,6	49,1
	1999	8,4	32,5	35,3	66,1
Z Nemčija	1999	24,6	23,7	54,0	40,5
Madžarska	1991	34,6	50,5	61,7	32,9
Latvija	1999	11,9	29,9	38,7	40,8
Litva	1991	35,7	18,4	62,0	18,7
	1999	15,4	37,4	42,5	56,3
Romunija	1999	12,1	18,5	50,4	42,4
Rusija	1999	20,0	47,7	39,7	66,1
Slovaška	1991	26,0	41,7	47,8	46,2
	1999	12,0	40,9	32,9	60,2
Slovenija	1991	48,4	61,4	47,6	40,5
	1999	48,1	65,6	35,5	51,6
Ukrajina	1991	68,6	38,3	64,9	41,6
	1999	22,5	52,0	36,6	67,7

socialistično gospodarstvo		blagostanje	sebičnost	moč	dobiček
<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>					
Demokratizacija v V Evropi		e.	f.	g.	h.
Belorusija	1999	55,9	45,8	80,5	53,5
Bolgarija	1991	24,0	67,2	70,4	37,3
	1999	22,1	37,5	55,8	35,3
Češka	1991	34,3	75,3	77,9	43,3
	1999	29,5	55,1	65,7	39,4
Estonija	1991	6,0	46,4	61,3	16,0
	1999	45,6	43,9	74,2	42,0
V Nemčija	1991	35,2	46,2	73,6	20,6
	1999	54,5	31,2	63,7	17,3
Z Nemčija	1999	23,9	62,0	79,1	44,0
Madžarska	1991	24,2	65,8	71,7	32,7
Latvija	1999	32,5	39,7	62,1	29,9
Litva	1991	14,8	64,9	69,9	22,8
	1999	50,0	44,2	78,0	52,4
Romunija	1999	33,8	62,0	54,8	34,7
Rusija	1999	55,6	38,5	74,1	52,3
Slovaška	1991	33,7	58,7	67,6	44,9
	1999	25,0	38,0	52,6	40,5
Slovenija	1991	36,6	49,3	44,8	31,9
	1999	60,0	37,6	56,5	41,1
Ukrajina	1991	31,0	61,3	73,7	44,9
	1999	64,3	41,1	76,8	52,2

socialistično gospodarstvo					
<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>		pravičnost	pomanjkanje	človečnost	napredek
Demokratizacija v V Evropi		i.	j.	k.	l.
Belorusija	1999	56,1	86,6	74,3	68,4
Bolgarija	1991	29,3	62,7	36,7	26,2
	1999	69,4	30,4	70,7	61,2
Češka	1991	30,4	48,6	42,1	39,6
	1999	39,5	38,7	54,1	49,2
Estonija	1991	9,3	84,7	12,4	6,7
	1999	47,8	86,4	59,5	50,8
V Nemčija	1991	38,6	77,0	64,8	50,2
	1999	67,0	82,9	83,3	68,0
Z Nemčija	1999	32,3	76,9	42,4	37,9
Madžarska	1991	33,9	77,5	51,0	33,5
Latvija	1999	44,6	85,4	52,7	36,2
Litva	1991	16,5	84,6	23,0	16,1
	1999	58,6	79,7	64,9	55,1
Romunija	1999	33,3	78,8	52,0	40,7
Rusija	1999	58,2	75,1	69,4	63,8
Slovaška	1991	39,4	46,5	48,7	46,8
	1999	56,1	31,0	72,7	60,3
Slovenija	1991	44,7	57,4	60,7	37,6
	1999	61,5	41,5	74,1	53,6
Ukrajina	1991	29,3	81,5	38,2	37,0
	1999	62,4	78,9	73,6	67,9

socialistično gospodarstvo					
<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>		načrtovanje	učinkovitost	pritisk	korupcija
Demokratizacija v V Evropi		m.	n.	o.	p.
Belorusija	1999	93,0	52,8	38,2	73,2
Bolgarija	1991	63,8	22,1	58,5	72,9
	1999	85,8	53,5	45,0	53,0
Češka	1991	81,1	33,6	67,9	77,9
	1999	85,7	41,5	59,1	62,5
Estonija	1991	63,9	7,2	51,2	63,7
	1999	86,6	40,2	47,2	68,5
V Nemčija	1991	88,6	23,9	45,1	62,2
	1999	93,3	45,2	38,0	50,5
Z Nemčija	1999	75,5	26,3	74,1	79,5
Madžarska	1991	61,7	23,6	55,7	74,9
Latvija	1999	83,9	22,5	47,1	59,4
Litva	1991	62,6	13,9	57,1	68,8
	1999	87,3	50,4	34,7	68,7
Romunija	1999	78,7	37,3	74,8	73,2
Rusija	1999	86,2	52,9	30,7	56,3
Slovaška	1991	77,6	39,7	53,2	69,2
	1999	88,4	50,0	40,8	53,6
Slovenija	1991	57,6	29,8	54,3	61,0
	1999	68,2	41,8	48,7	60,3
Ukrajina	1991	71,5	29,9	48,0	73,1
	1999	86,2	61,8	29,9	59,2

61. Prosim povejte, ali soglašate z naslednjimi trditvami:

	soglašam	ne soglašam
a) Kapitalistično gospodarstvo, ki temelji na zasebni pobudi je za vašo državo najboljši ekonomski sistem.	1	2
b) Kapitalistično gospodarstvo, ki temelji na zasebni pobudi nam bo omogočilo, da bomo rešili probleme, pred katerimi smo sedaj v naši državi.	1	2

Deleži pritrdilnih odgovorov.		Kapitalistično gospodarstvo, ki temelji na zasebni pobudi je za vašo državo najboljši ekonomski sistem.	Kapitalistično gospodarstvo, ki temelji na zasebni pobudi nam bo omogočilo, da bomo rešili probleme, pred katerimi smo sedaj v naši državi.
Demokratizacija v V Evropi.		a.	b.
Belorusija	1999	62,6	46,1
Bolgarija	1991	63,2	73,3
	1999	60,6	-
Češka	1991	71,1	84,0
	1999	59,0	62,4
Estonija	1991	-	78,2
	1999	59,9	61,2
V Nemčija	1991	61,3	67,8
	1999	62,4	54,8
Z Nemčija	1999	82,1	74,7
Madžarska	1991	71,4	78,3
	1999	59,4	65,3
Latvija	1999	66,3	72,3
Litva	1991	73,5	72,4
	1999	57,5	59,4
Poljska	1991	78,1	-
	1999	58,5	53,3
Romunija	1991	49,9	57,5
	1999	77,7	73,9
Rusija	1999	32,0	68,8
Slovaška	1991	57,3	71,7
	1999	43,9	52,2
Slovenija	1991	70,6	67,3
	1999	59,1	50,9
Ukrajina	1991	52,4	61,8
	1999	45,2	34,8

62. Veliko je razprav o načinih vodenja industrijskih podjetij. S katero od naslednjih trditev najbolj soglašate?

- 1 – podjetje naj vodijo lastniki, ali pa naj oni imenujejo direktorje podjetja
 2 – lastniki in zaposleni v podjetju naj bi skupaj imenovali direktorje
 3 – podjetje naj bi bilo last države in le-ta bi imenovala direktorje podjetja
 4 – podjetje naj bi bilo last zaposlenih v njem in le-ti bi imenovali direktorje podjetja

		podjetje naj vodijo lastniki, ...	lastniki in zaposleni v podjetju naj skupaj ...	podjetje naj bi bilo last države ...	podjetje naj bi bilo last zaposlenih v njem ...
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	16,8	29,1	21,2	33,0
Bolgarija	1991	26,2	28,0	12,1	33,7
	1999	28,8	39,2	14,3	17,7
Češka	1991	34,9	37,2	9,7	18,2
	1999	38,2	39,2	12,6	9,9
Estonija	1991	33,3	30,4	7,1	29,1
	1999	41,3	27,1	17,6	14,1
V Nemčija	1991	27,9	52,0	7,4	12,8
	1999	35,1	49,2	6,0	9,7
Z Nemčija	1999	40,4	52,7	2,7	4,3
Madžarska	1991	16,9	42,2	9,2	31,7
	1999	23,0	57,4	0,0	19,6
Latvija	1999	32,0	34,3	13,9	19,9
Litva	1991	22,0	21,9	8,6	47,5
	1999	26,3	29,3	21,8	22,7
Poljska	1991	17,9	42,7	9,8	29,6
	1999	28,9	43,1	12,7	15,2
Romunija	1991	20,6	27,9	19,1	32,5
	1999	20,8	41,1	19,1	19,0
Slovaška	1991	23,9	36,4	13,1	26,6
	1999	18,3	49,5	15,3	16,9
Slovenija	1991	25,5	33,9	5,1	35,5
	1999	26,3	46,5	6,3	21,0
Ukrajina	1991	12,7	17,1	20,8	49,4
	1999	9,4	19,6	30,6	40,3

63. Ali se kateri od političnih strank oz. gibanj čutite blizu?

1 – da

2 – ne

Demokratizacija v V Evropi		
1999	da	ne
	1	2
Belorusija	22,9	77,1
Bolgarija	50,8	49,2
Češka	47,1	52,9
Estonija	46,6	53,4
V Nemčija	52,7	47,3
Z Nemčija	68,0	32,0
Madžarska	54,8	45,2
Latvija	47,1	52,9
Litva	38,5	61,5
Poljska	37,9	62,1
Romunija	42,8	57,2
Rusija	27,5	72,5
Slovaška	56,4	43,6
Slovenija	28,0	72,0
Ukrajina	52,5	47,5

64. Ali bi rekli, da se čutite tej stranki zelo blizu, precej blizu ali ne preveč blizu?

1 – zelo blizu

2 – precej blizu

3 – ne preveč blizu

		zelo blizu	precej blizu	ne preveč blizu
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3
Belorusija	1999	11,7	64,1	24,1
Bolgarija	1991	33,5	54,0	12,6
	1999	19,3	60,9	19,8
Češka	1991	27,0	69,8	3,2
	1999	20,8	67,5	11,6
Estonija	1991	7,7	65,3	27,0
	1999	3,0	63,1	33,8
V Nemčija	1991	10,4	62,1	27,5
	1999	10,3	63,2	26,5
Z Nemčija	1999	8,8	67,8	23,4
Madžarska	1991	18,4	69,4	12,2
	1999	11,6	67,3	21,1
Latvija	1999	10,7	76,0	13,3
Litva	1991	16,7	74,1	9,2
	1999	7,1	73,3	19,5
Poljska	1991	11,7	45,3	43,1
	1999	4,8	29,5	65,7
Romunija	1991	36,2	53,3	10,4
	1999	20,3	60,5	19,3
Rusija	1999	17,9	67,6	14,4
Slovaška	1991	22,3	72,6	5,1
	1999	28,3	66,9	4,9
Slovenija	1991	15,6	58,8	25,7
	1999	9,7	68,5	21,8
Ukrajina	1991	21,0	60,3	18,7
	1999	13,3	68,4	18,4

65. Ali odobravate ali ne odobravate uporabo naslednjih načinov skupinskih protestov?

		močno odobravam	odobravam	nasprotujem	močno nasprotujem
a)	peticije (zbiranje podpisov)	1	2	3	4
b)	bojkoti	1	2	3	4
c)	zakonite demonstracije	1	2	3	4
d)	grožnje s stavko	1	2	3	4
e)	nezakonite stavke	1	2	3	4
f)	zasedbe poslopij, tovarn	1	2	3	4

a)		močno		močno	
peticije (zbiranje podpisov)		odobravam	odobravam	nasprotujem	nasprotujem
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	48,8	36,6	8,7	6,0
Bolgarija	1991	34,5	46,0	16,1	3,5
	1999	46,4	35,3	10,5	7,8
Češka	1991	31,8	42,9	18,2	7,1
	1999	53,3	38,3	6,6	1,8
Estonija	1991	27,9	53,9	14,5	3,7
	1999	27,9	60,1	9,7	2,3
V Nemčija	1991	53,5	39,5	5,4	1,6
	1999	66,5	26,5	4,1	2,9
Z Nemčija	1999	69,8	22,0	3,4	4,9
Madžarska	1991	37,3	38,4	14,9	9,4
	1999	48,9	37,2	10,6	3,3
Latvija	1999	34,5	57,3	7,1	1,1
Litva	1991	50,2	33,7	12,2	3,9
	1999	38,1	50,6	10,0	1,4
Poljska	1991	36,8	42,9	16,7	3,6
	1999	49,7	34,6	10,1	5,6
Romunija	1991	22,2	33,2	27,9	16,7
	1999	26,3	49,9	18,0	5,9
Rusija	1999	38,9	42,3	12,7	6,1
Slovaška	1991	34,7	46,2	14,2	5,0
	1999	47,1	37,1	11,6	4,2
Slovenija	1991	21,0	60,2	14,2	4,6
	1999	18,1	66,9	13,2	1,9
Ukrajina	1991	48,7	42,6	5,4	3,2
	1999	45,6	33,2	13,2	8,1

b)		močno		močno	
bojkoti		odobravam	odobravam	nasprotujem	nasprotujem
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	21,4	28,5	33,2	16,9
Bolgarija	1991	11,2	26,6	45,4	16,8
	1999	14,4	27,6	38,9	19,1
Češka	1991	7,7	20,8	44,2	27,3
	1999	18,3	29,8	39,9	11,9
Estonija	1991	11,6	34,6	43,4	10,5
	1999	12,4	52,6	30,4	4,7
V Nemčija	1991	7,4	19,0	36,1	37,5
	1999	11,5	23,1	26,2	39,3
Z Nemčija	1999	16,9	26,7	24,8	31,6
Madžarska	1991	14,9	29,2	36,4	19,6
	1999	12,2	24,5	45,8	17,4
Latvija	1999	10,2	45,5	40,7	3,6
Litva	1991	23,5	35,2	32,8	8,5
	1999	20,9	46,9	29,3	2,8
Poljska	1999	15,6	25,0	38,8	20,6
Romunija	1991	10,0	17,4	45,3	27,2
	1999	11,0	28,7	44,3	16,0
Rusija	1999	15,5	26,1	39,3	19,2
Slovaška	1991	9,2	30,0	43,6	17,2
	1999	13,1	24,9	46,6	15,5
Slovenija	1991	6,2	40,9	43,3	9,6
	1999	6,3	41,7	46,7	5,3
Ukrajina	1991	24,6	35,5	30,7	9,2
	1999	19,8	24,3	37,5	18,3

c)		močno		močno	
zakonite demonstracije		odobravam	odobravam	nasprotujem	nasprotujem
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	49,1	36,1	9,9	4,8
Bolgarija	1991	39,1	43,2	14,5	3,2
	1999	49,8	39,7	5,6	4,8
Češka	1991	44,5	41,8	11,0	2,7
	1999	48,9	39,4	9,6	2,0
Estonija	1991	30,4	56,5	9,9	3,3
	1999	30,3	60,4	7,6	1,7
V Nemčija	1991	47,9	40,3	7,0	4,7
	1999	61,0	27,8	5,2	5,9
Z Nemčija	1999	59,5	25,2	7,8	7,5
Madžarska	1991	37,9	41,2	11,5	9,4
	1999	39,3	43,4	12,6	4,7
Latvija	1999	32,0	62,0	5,3	,7
Litva	1991	45,7	42,4	9,3	2,7
	1999	36,4	57,1	5,4	1,2
Poljska	1991	38,7	49,6	9,4	2,2
	1999	54,8	34,5	6,4	4,4
Romunija	1991	22,3	42,9	22,7	12,1
	1999	38,4	50,5	7,4	3,7
Rusija	1999	34,6	44,2	12,5	8,7
Slovaška	1991	40,4	48,7	7,3	3,5
	1999	47,7	43,1	6,8	2,3
Slovenija	1991	20,0	63,9	11,9	4,2
	1999	22,1	69,2	7,3	1,3
Ukrajina	1991	41,9	47,1	7,3	3,7
	1999	47,5	36,5	8,3	7,7

d) grožnje s stavko		močno odobravam	odobravam	nasprotujem	močno nasprotujem
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	20,7	28,9	32,6	17,7
Bolgarija	1991	18,0	36,9	33,6	11,5
	1999	24,7	37,4	26,1	11,8
Češka	1991	21,2	40,0	30,6	8,2
	1999	31,6	44,6	19,1	4,7
Estonija	1991	6,2	26,3	46,3	21,2
	1999	15,8	54,7	22,5	7,1
V Nemčija	1991	20,9	33,0	24,6	21,5
	1999	29,4	30,3	17,6	22,7
Z Nemčija	1999	27,6	33,9	16,3	22,2
Madžarska	1991	16,4	30,8	33,1	19,7
	1999	14,5	32,3	38,1	15,1
Latvija	1999	12,9	53,5	29,0	4,6
Litva	1991	24,3	35,9	29,1	10,6
	1999	24,3	48,0	24,4	3,3
Poljska	1991	17,5	37,4	37,1	8,0
	1999	20,2	30,7	33,9	15,2
Romunija	1991	17,3	35,5	29,6	17,6
	1999	19,1	47,2	24,2	9,5
Rusija	1999	22,5	38,0	22,8	16,6
Slovaška	1991	29,3	46,3	17,9	6,5
	1999	23,6	39,7	26,1	10,6
Slovenija	1991	6,1	43,4	40,4	10,1
	1999	7,0	50,8	36,7	5,5
Ukrajina	1991	26,6	43,3	22,1	8,0
	1999	24,3	31,3	26,2	18,1

e)		močno		močno	
nezakonite stavke		odobravam	odobravam	nasprotujem	nasprotujem
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	6,1	9,0	37,1	47,8
Bolgarija	1991	6,8	12,4	52,1	28,8
	1999	4,6	8,2	43,5	43,7
Češka	1991	1,7	3,4	27,2	67,7
	1999	4,5	10,2	33,4	51,9
Estonija	1991	1,6	5,3	44,6	48,5
	1999	1,8	11,6	54,7	31,9
V Nemčija	1991	3,0	9,2	37,7	50,1
	1999	6,4	13,2	29,6	50,9
Z Nemčija	1999	8,0	15,9	33,8	42,3
Madžarska	1991	5,0	9,8	36,2	49,1
	1999	2,0	4,0	40,0	54,1
Latvija	1999	4,4	15,0	64,2	16,4
Litva	1991	8,1	13,7	48,7	29,5
	1999	7,4	20,6	61,2	10,8
Poljska	1991	2,2	5,2	50,3	42,2
	1999	4,7	7,8	42,2	45,3
Romunija	1991	3,8	8,7	40,8	46,7
	1999	2,9	7,1	55,5	34,6
Rusija	1999	9,7	12,9	41,0	36,4
Slovaška	1991	3,6	9,3	27,2	59,9
	1999	3,3	6,1	34,7	55,9
Slovenija	1991	1,0	7,6	66,8	24,5
	1999	1,7	9,3	69,3	19,7
Ukrajina	1991	8,8	15,5	48,2	27,5
	1999	4,5	7,8	41,3	46,4

f)		močno		močno	
zasedbe poslopij, tovarn		odobravam	odobravam	nasprotujem	nasprotujem
Demokratizacija v V Evropi		1	2	3	4
Belorusija	1999	3,2	3,3	24,0	69,5
Bolgarija	1991	6,5	15,8	42,5	35,2
	1999	6,2	13,3	42,7	37,8
Češka	1991	2,0	5,9	27,0	65,1
	1999	5,1	13,2	33,8	47,9
Estonija	1991	1,0	1,1	29,6	68,3
	1999	1,4	5,9	38,3	54,4
V Nemčija	1991	7,9	20,9	38,4	32,9
	1999	9,3	16,5	29,6	44,6
Z Nemčija	1999	6,9	15,0	31,6	46,5
Madžarska	1991	2,3	4,9	30,2	62,6
	1999	2,2	3,7	37,4	56,7
Latvija	1999	2,0	4,8	51,3	41,9
Litva	1991	4,5	6,1	30,2	59,1
	1999	5,7	15,9	58,2	20,3
Poljska	1991	3,3	10,6	45,0	41,1
	1999	8,9	15,9	35,8	39,4
Romunija	1991	5,3	8,1	34,1	52,5
	1999	3,2	7,2	43,2	46,4
Rusija	1999	6,3	7,1	35,0	51,7
Slovaška	1991	4,4	10,2	28,3	57,0
	1999	4,8	12,3	35,4	47,5
Slovenija	1991	2,3	12,7	58,3	26,8
	1999	2,5	19,3	56,4	21,9
Ukrajina	1991	6,1	9,5	37,4	46,9
	1999	3,6	3,9	24,1	68,3

66. Ali je po vaši oceni za vašo državo boljši enostrankarski ali večstrankarski sistem?

1 – enostrankarski sistem

2 – večstrankarski sistem

		enostrankarski sistem	večstrankarski sistem
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	26,2	73,8
Bolgarija	1991	7,1	92,9
	1999	17,4	82,6
Češka	1991	7,7	92,3
	1999	12,1	87,9
Estonija	1991	11,4	88,6
	1999	13,2	86,8
V Nemčija	1991	4,6	95,4
	1999	4,1	95,9
Z Nemčija	1999	3,6	96,4
Madžarska	1991	12,6	87,4
	1999	17,4	82,6
Latvija	1999	17,3	82,7
Litva	1991	16,0	84,0
	1999	25,8	74,2
Poljska	1991	22,2	77,8
	1999	16,7	83,3
Romunija	1991	14,0	86,0
	1999	34,2	65,8
Rusija	1999	33,7	66,3
Slovaška	1991	11,2	88,8
	1999	21,8	78,2
Slovenija	1991	18,3	81,7
	1999	14,6	85,4
Ukrajina	1991	23,9	76,1
	1999	53,6	46,4

67. povejte mi prosim, ali soglašate z naslednjimi trditvami:

	soglašam	ne soglašam
a) dokler gredo stvari v redu, me ne zanima, kdo je na oblasti	1	2
b) politiki ne vidijo radi, da se ljudje vmešavajo v njihove zadeve	1	2
c) danes lahko v vaši državi vsak pove svoje mnenje o najpomembnejših zadevah	1	2
d) vedno je bolje, da se človek ne vmešava v politiko, ker se bo prejali slej opekel	1	2
e) politikom raje ne zaupaj	1	2
f) politiki si zelo prizadevajo, da bi ugodili mnenju ljudi	1	2
g) navadni ljudje so vedno odrinjeni od oblasti	1	2
h) danes se s politiko ukvarjajo le tisti, ki bi se s tem radi okoristili	1	2
i) politiki se zanimajo za mnenja ljudi le takrat, kadar pride do težav	1	2
j) sodelovanje v politiki je domoljubna dolžnost	1	2

<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>		dokler gredo stvari v redu, me ne zanima, kdo je na oblasti	politiki ne vidijo radi, da se ljudje vmešavajo v njihove zadeve	danes lahko v vaši državi vsak pove svoje mnenje o najpomembnejših zadevah
Demokratizacija v V Evropi		a.	b.	c.
Belorusija	1999	64,4	87,5	27,5
Bolgarija	1991	76,7	60,0	85,1
	1999	75,8	81,6	75,7
Češka	1991	50,2	64,8	59,3
	1999	62,5	85,0	37,1
Estonija	1991	56,8	62,8	41,4
	1999	63,5	80,5	24,3
V Nemčija	1991	43,7	72,3	-
	1999	50,3	81,9	-
Z Nemčija	1999	42,3	76,4	-
Madžarska	1991	61,4	68,3	43,0
	1999	57,5	78,8	30,7
Latvija	1999	53,1	83,4	75,5
Litva	1991	60,2	65,1	52,3
	1999	52,4	87,8	17,4
Poljska	1991	63,6	68,7	91,8
	1999	62,1	87,0	18,9
Romunija	1991	78,5	66,4	31,3
	1999	84,4	80,1	30,0
Rusija	1999	59,5	88,9	7,9
Slovaška	1991	66,1	73,5	56,6
	1999	72,4	81,5	31,6
Slovenija	1991	67,8	76,9	77,1
	1999	65,1	82,0	67,4
Ukrajina	1991	64,9	76,3	32,5
	1999	58,8	89,8	24,4

<i>Deleži pritrdilnih odgovorov.</i>		vedno je bolje, da se človek ne vmešava v politiko, ker se bo prej ali slej opekel	politikom raje ne zaupaj	politiki si zelo prizadevajo, da bi ugodili mnenju ljudi	navadni ljudje so vedno odrinjeni od oblasti
Demokratizacija v V Evropi		d.	e.	f.	g.
Belorusija	1999	71,6	94,0	38,5	89,5
Bolgarija	1991	49,9	49,0	37,6	85,4
	1999	67,5	70,5	25,1	85,1
Češka	1991	53,8	56,8	93,6	73,7
	1999	60,5	74,1	91,2	78,9
Estonija	1991	53,4	64,7	21,4	83,8
	1999	57,0	73,0	12,7	84,9
V Nemčija	1991	39,9	-	21,4	-
	1999	36,5	-	22,4	-
Z Nemčija	1999	27,7	-	31,2	-
Madžarska	1991	41,4	80,1	32,6	77,8
	1999	40,9	81,5	25,9	77,4
Latvija	1999	59,4	75,0	30,5	77,7
Litva	1991	49,7	78,2	54,8	75,6
	1999	69,6	79,0	31,8	82,8
Poljska	1991	69,6	70,7	56,6	85,7
	1999	72,3	83,8	29,7	88,8
Romunija	1991	52,8	59,7	37,0	59,4
	1999	63,0	68,5	27,2	74,1
Rusija	1999	65,5	80,7	30,5	90,0
Slovaška	1991	55,7	58,5	91,5	74,0
	1999	66,2	72,4	28,7	76,8
Slovenija	1991	66,0	66,0	55,5	85,7
	1999	66,7	76,9	34,8	85,0
Ukrajina	1991	59,9	85,8	35,7	85,7
	1999	71,2	92,9	37,2	95,2

Deleži pritrdilnih odgovorov.		danes se s politiko ukvarjajo le tisti, ki bi se s tem radi okoristili	politiki se zanimajo za mnenja ljudi le takrat, kadar pride do težav	sodelovanje v politiki je domoljubna dolžnost
Demokratizacija v V Evropi		h.	i.	j.
Belorusija	1999	82,9	81,0	70,5
Bolgarija	1991	42,3	71,7	49,0
	1999	77,6	86,0	63,4
Češka	1991	52,7	65,8	54,9
	1999	81,9	82,2	62,5
Estonija	1991	64,2	75,0	66,6
	1999	79,0	84,4	72,3
V Nemčija	1991	-	80,2	62,9
	1999	-	81,0	55,1
Z Nemčija	1999	-	71,0	47,2
Madžarska	1991	45,4	70,2	43,9
	1999	64,1	70,0	-
Latvija	1999	63,3	79,8	38,6
Litva	1991	57,0	66,6	50,5
	1999	86,0	89,9	32,3
Poljska	1991	64,4	80,9	43,7
	1999	87,2	88,9	47,5
Romunija	1991	51,3	67,0	65,1
	1999	66,7	86,3	48,8
Rusija	1999	85,5	80,6	47,6
Slovaška	1991	56,9	72,8	45,6
	1999	81,0	80,3	37,7
Slovenija	1991	49,1	69,7	57,3
	1999	75,7	82,9	45,2
Ukrajina	1991	63,8	81,2	39,6
	1999	89,5	86,6	36,6

- 68. Ljudje imajo različna mnenja o tem, kdo je kaj pridobil in kdo izgubil ob spremembi političnega sistema pri nas. Ali mislite, da so našete skupine prej pridobile ali prej izgubile s spremembami po letu 1990?**

	pridobili	izgubili
a) delavci	1	2
b) inženirji	1	2
c) umetniki, pisatelji	1	2
d) znanstveniki	1	2
e) uradniki	1	2
f) kmetje	1	2
g) rudarji	1	2
h) zasebni podjetniki	1	2
i) politiki	1	2
j) vojaški častniki	1	2
k) policisti	1	2
l) prejšnji voditelji komunistične stranke	1	2

a)			
delavci		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	11,9	88,1
Bolgarija	1991	65,2	34,8
	1999	33,3	66,7
Češka	1991	19,9	80,1
	1999	19,7	80,3
Estonija	1991	28,2	71,8
	1999	15,7	84,3
Madžarska	1991	9,6	90,4
	1999	6,3	93,7
Latvija	1999	7,5	92,5
Litva	1991	31,7	68,3
	1999	10,5	89,5
Poljska	1991	43,6	56,4
	1999	7,7	92,3
Romunija	1991	65,3	34,7
	1999	29,0	71,0
Rusija	1999	2,8	97,2
Slovaška	1991	17,2	82,8
	1999	15,9	84,1
Slovenija	1991	27,3	72,7
	1999	6,6	93,4
Ukrajina	1991	15,4	84,6
	1999	3,1	96,9

b)			
inženirji		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	14,2	85,8
Bolgarija	1991	77,1	22,9
	1999	37,4	62,6
Češka	1991	47,7	52,3
	1999	78,0	22,0
Estonija	1991	49,7	50,3
	1999	43,9	56,1
Madžarska	1991	35,1	64,9
	1999	45,8	54,2
Latvija	1999	18,2	81,8
Litva	1991	44,8	55,2
	1999	23,4	76,6
Poljska	1991	65,1	34,9
	1999	62,1	37,9
Romunija	1991	60,9	39,1
	1999	39,6	60,4
Rusija	1999	4,3	95,7
Slovaška	1991	34,1	65,9
	1999	66,3	33,7
Slovenija	1991	75,1	24,9
	1999	57,5	42,5
Ukrajina	1991	18,6	81,4
	1999	4,0	96,0

c)			
umetniki, pisatelji		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	26,9	73,1
Bolgarija	1991	85,3	14,7
	1999	39,2	60,8
Češka	1991	80,4	19,6
	1999	92,2	7,8
Estonija	1991	64,1	35,9
	1999	52,7	47,3
Madžarska	1991	40,4	59,6
	1999	50,1	49,9
Latvija	1999	38,9	61,1
Litva	1991	62,9	37,1
	1999	30,2	69,8
Poljska	1991	60,7	39,3
	1999	60,6	39,4
Romunija	1991	65,1	34,9
	1999	38,3	61,7
Rusija	1999	27,1	72,9
Slovaška	1991	83,2	16,8
	1999	85,0	15,0
Slovenija	1991	58,5	41,5
	1999	53,4	46,6
Ukrajina	1991	44,7	55,3
	1999	15,4	84,6

d)			
znanstveniki		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	19,0	81,0
Bolgarija	1991	85,5	14,5
	1999	42,7	57,3
Češka	1991	77,5	22,5
	1999	76,1	23,9
Estonija	1991	67,6	32,4
	1999	46,4	53,6
Madžarska	1991	48,9	51,1
Latvija	1999	25,2	74,8
Litva	1991	65,5	34,5
	1999	31,5	68,5
Poljska	1991	73,2	26,8
	1999	52,5	47,5
Romunija	1991	63,4	36,6
	1999	38,4	61,6
Rusija	1999	6,6	93,4
Slovaška	1991	67,7	32,3
	1999	66,4	33,6
Slovenija	1991	79,5	20,5
	1999	69,7	30,3
Ukrajina	1991	40,8	59,2
	1999	8,1	91,9

e)			
uradniki		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	29,0	71,0
Bolgarija	1991	69,4	30,6
	1999	47,7	52,3
Češka	1991	20,2	79,8
	1999	75,6	24,4
Estonija	1991	36,7	63,3
	1999	64,1	35,9
Madžarska	1991	22,3	77,7
	1999	35,9	64,1
Latvija	1999	78,6	21,4
Litva	1991	41,1	58,9
	1999	34,3	65,7
Poljska	1991	42,2	57,8
	1999	73,5	26,5
Romunija	1991	60,0	40,0
	1999	43,9	56,1
Rusija	1999	12,2	87,8
Slovaška	1991	20,0	80,0
	1999	62,5	37,5
Slovenija	1991	90,3	9,7
	1999	72,2	27,8
Ukrajina	1991	20,0	80,0
	1999	10,9	89,1

f)			
kmetje		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	14,4	85,6
Bolgarija	1991	37,8	62,2
	1999	31,1	68,9
Češka	1991	31,9	68,1
	1999	14,5	85,5
Estonija	1991	32,3	67,7
	1999	8,6	91,4
Madžarska	1991	10,8	89,2
	1999	6,8	93,2
Latvija	1999	8,7	91,3
Litva	1991	30,4	69,6
	1999	11,4	88,6
Poljska	1991	34,2	65,8
	1999	3,0	97,0
Romunija	1991	74,4	25,6
	1999	35,4	64,6
Rusija	1999	2,4	97,6
Slovaška	1991	20,6	79,4
	1999	13,5	86,5
Slovenija	1991	56,9	43,1
	1999	18,5	81,5
Ukrajina	1991	22,4	77,6
	1999	3,1	96,9

g)			
rudarji		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	8,9	91,1
Bolgarija	1991	71,4	28,6
	1999	30,5	69,5
Češka	1991	19,1	80,9
	1999	8,0	92,0
Estonija	1991	20,4	79,6
	1999	8,4	91,6
Madžarska	1991	7,4	92,6
	1999	3,3	96,7
Latvija	1999	5,5	94,5
Litva	1991	14,4	85,6
Poljska	1991	38,6	61,4
	1999	6,7	93,3
Romunija	1991	80,9	19,1
	1999	33,8	66,2
Rusija	1999	1,8	98,2
Slovaška	1991	16,3	83,7
	1999	12,8	87,2
Slovenija	1991	28,2	71,8
	1999	5,2	94,8
Ukrajina	1991	16,1	83,9
	1999	1,8	98,2

h)			
zasebni podjetniki		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	65,2	34,8
Bolgarija	1991	95,8	4,2
	1999	71,5	28,5
Češka	1991	83,9	16,1
	1999	92,8	7,2
Estonija	1991	92,1	7,9
	1999	82,6	17,4
Madžarska	1991	53,6	46,4
	1999	72,0	28,0
Latvija	1999	86,1	13,9
Litva	1991	85,0	15,0
	1999	61,5	38,5
Poljska	1991	91,8	8,2
	1999	93,1	6,9
Romunija	1991	83,6	16,4
	1999	68,1	31,9
Rusija	1999	90,9	9,1
Slovaška	1991	90,8	9,2
	1999	91,1	8,9
Slovenija	1991	87,6	12,4
	1999	82,1	17,9
Ukrajina	1991	80,5	19,5
	1999	75,3	24,7

i)			
politiki		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	79,9	20,1
Bolgarija	1991	82,4	17,6
	1999	72,0	28,0
Češka	1991	87,3	12,7
	1999	93,4	6,6
Estonija	1991	83,0	17,0
	1999	93,2	6,8
Madžarska	1991	76,7	23,3
	1999	90,1	9,9
Latvija	1999	91,0	9,0
Litva	1991	82,7	17,3
	1999	85,3	14,7
Poljska	1991	87,6	12,4
	1999	97,2	2,8
Romunija	1991	76,5	23,5
	1999	75,9	24,1
Rusija	1999	94,2	5,8
Slovaška	1991	81,9	18,1
	1999	88,5	11,5
Slovenija	1991	89,3	10,7
	1999	96,2	3,8
Ukrajina	1991	62,8	37,2
	1999	85,7	14,3

j)			
vojaški častniki		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	39,3	60,7
Bolgarija	1991	50,9	49,1
	1999	51,1	48,9
Češka	1991	34,0	66,0
	1999	54,1	45,9
Estonija	1991	14,0	86,0
	1999	80,7	19,3
Madžarska	1991	45,6	54,4
	1999	47,6	52,4
Latvija	1999	43,8	56,2
Litva	1991	9,8	90,2
	1999	68,3	31,7
Poljska	1991	72,2	27,8
	1999	61,4	38,6
Romunija	1991	77,1	22,9
	1999	60,2	39,8
Rusija	1999	12,6	87,4
Slovaška	1991	46,5	53,5
	1999	54,3	45,7
Slovenija	1991	32,3	67,7
	1999	77,8	22,2
Ukrajina	1991	15,3	84,7
	1999	10,6	89,4

k) policisti		pridobili	izgubili
Demokratizacija v V Evropi		1	2
Belorusija	1999	77,2	22,8
Bolgarija	1991	49,4	50,6
	1999	62,0	38,0
Češka	1991	37,7	62,3
	1999	65,9	34,1
Estonija	1991	70,0	30,0
	1999	61,1	38,9
Madžarska	1991	36,6	63,4
	1999	34,7	65,3
Latvija	1999	62,6	37,4
Litva	1991	47,7	52,3
	1999	30,7	69,3
Poljska	1991	72,9	27,1
	1999	52,0	48,0
Romunija	1991	62,7	37,3
	1999	66,8	33,2
Rusija	1999	58,5	41,5
Slovaška	1991	47,8	52,2
	1999	63,2	36,8
Slovenija	1991	82,8	17,2
	1999	82,3	17,7
Ukrajina	1991	22,1	77,9
	1999	35,5	64,5

I) prejšnji voditelji komunistične stranke		pridobili	izgubili
		1	2
Belorusija	1999	42,9	57,1
Bolgarija	1991	7,2	92,8
	1999	46,7	53,3
Češka	1991	5,3	94,7
	1999	27,5	72,5
Estonija	1991	8,3	91,7
	1999	30,7	69,3
V Nemčija	1991	55,8	44,2
	1999	43,3	56,7
Z Nemčija	1999	44,6	55,4
Madžarska	1991	12,9	87,1
	1999	21,8	78,2
Latvija	1999	19,3	80,7
Litva	1991	5,8	94,2
	1999	32,1	67,9
Poljska	1991	9,9	90,1
	1999	42,7	57,3
Romunija	1991	23,5	76,5
	1999	39,8	60,2
Rusija	1999	68,2	31,8
Slovaška	1991	7,4	92,6
	1999	14,5	85,5
Slovenija	1991	18,0	82,0
	1999	37,4	62,6
Ukrajina	1991	18,0	82,0
	1999	32,6	67,4

3.0

Primerjalne raziskave volilnih sistemov

**The Comparative Study
of Electoral Systems, 2005-2011**

3.1

Aktualnost mednarodne primerjalne raziskave volilnih sistemov v časih družbene krize

Janez Štebe

Povzetek

V prispevku je prikazana Primerjalna raziskava volilnih sistemov (CSES). Izpostavljene so njene posebnosti glede zasnova, izvedbe in dostopa do podatkov. Na tej podlagi je podana ocena uporabnosti mednarodnih podatkov za samostojne analize s poudarkom na vključitvi Slovenije kot primera. Projekt CSES je bil izveden v štirih svojsko vsebinsko zasnovanih modulih, v pripravi pa je peti. Slovenija ima v okviru projekta Slovensko javno mnenje za vsak modul narejeno vsaj eno izvedbo, s tem pa so odprte možnosti za različne teoretsko spodbujene analize.

1 Uvod

Primerjalna raziskava volilnih sistemov (The Comparative Study of Electoral Systems – CSES) ima svoje posebnosti, če iščemo vzporednice z drugimi množičnimi primerjalnimi raziskavami kot so ISSP, WVS/EVS, ESS, predstavljenimi v pričujoči seriji (Hafner Fink, 2008; Toš, 2010; Malnar in Kurdija, 2012). Razlikuje se po vezanosti izvedbe na datum po volitvah, ki je seveda enkrat za vsako državo, ter tudi na posebnosti njenega volilnega sistema, strank in sestave vlad. Podatki in spremljajoča dokumentacija zato poleg anketnih mikropodatkov obsegajo tudi kontekstualne informacije na ravni držav in volilnih enot. Sicer ima skupne poglobitve značilnosti zasnove vseh prej omenjenih anketnih raziskav, razlikuje pa se po nekaterih poudarkih v raziskovalnem pristopu.

Vsi omenjeni projekti na splošno se ponašajo s pazljivostjo pri načrtovanju izvedbe ankete in z določanjem vsebinskih zastavitev ter njihovo operacionalizacijo v besedilu vprašalnika. Zbiranju podatkov na ravni držav sledi priprava podatkov in dokumentacije za izgradnjo skupne datoteke vseh držav, v kateri nastopajo spremenljivke z enotnim pomenom prek držav, tako da je datoteka pripravljena za primerjalno analizo. Podatki so skupaj z izčrpno dokumentacijo vsakomur, ki obvlada večšine analize, prosto na voljo prek mednarodne mreže področnih

podatkovnih središč. Projekti vzdržujejo informacije o sodelavcih iz posameznih držav, organizirajo občasne sestanke in področne konference ter skrbijo za pregled nad reprezentativnimi objavami. Ti projekti skupaj z mrežo podatkovnih središč pomenijo raziskovalno infrastrukturo za družboslovne raziskave, katere obstoj se nam danes zdi samoumeven. Korenine tega pa segajo na začetek 60. let prejšnjega stoletja. Za boljše razumevanje projekta CSES ga bomo v nadaljevanju umestili v tradicijo sodobnega primerjalnega raziskovanja.

2 Sodobna raziskovalna infrastruktura

Ideje mednarodnega primerjalnega raziskovanja so se oblikovale v 50. in 60. letih s sodelovanjem posameznikov kot sta bila Ervin Scheuch in Stein Rokkan znotraj International Social Science Council (ISSC). Primerjalno raziskovanje se je tako na področju družboslovja vzpostavljalo kot enakovredno veliki eksperimentalni raziskovalni infrastrukturi na področju naravoslovja. Zanimivo je, da so že tedaj raziskovalno infrastrukturo razumeli kot celoto storitvenih dejavnosti, povezanih z raziskovalnimi podatki v življenjskem krogu podatkov: od načrtovanja in priprave zbiranja podatkov, prek urejanja in shranjevanja ter nadaljnje podatkovne izmenjave, pa do usposabljanja za razumevanje narave podatkov in njihove analize. Izziv so videli v raziskovalnem pristopu, ki bi izpostavil raznolikost institucionalnih in pravnih ureditev ter posebnosti kulturnih vrednot in z njimi povezanih navad (Mochmann, 2008). Prav CSES med vsemi mednarodnimi projekti najbolj sledi tej izhodiščni ideji upoštevanja institucionalnega konteksta v posameznih državah, ki ga je kot posebej relevantnega izpostavil pri pojasnjevanju pojavov volilnega ravnanja in političnega vrednotenja na mikroravni posameznika. Dato-teko anketnih podatkov namreč, kot omenjeno, spremlja izčrpen prikaz posebnosti volilnih sistemov in informacij o političnih akterjih, ki jih pripravijo eksperti iz posameznih držav ob posredovanju podatkov v centralno zbirno mesto. Ti institucionalni podatki so nato skupaj z anketnimi mikropodatki na voljo uporabnikom. Dostopni so kot poročilo, hkrati pa so informacije prenesene v datoteko in tako pripravljene za uporabo v ustreznih analitičnih modelih¹.

3 Začetki projekta CSES in zastopanost Slovenije v različnih mednarodnih primerjalnih datotekah

Mednarodni primerjalni projekti kot je CSES, če sledimo zgoraj zastavljeni zgodbi o evoluciji sodobnega mednarodnega primerjalnega raziskovanja, spadajo v novejšo generacijo primerjalnih projektov, katerih začetki v Zahodni Evropi segajo v 70. in 80. leta s pojavom Evrobarometra in ISSP (Grosse in Appleton 2009).

1. Glej Variable List > Macro-Level Variables na http://www.cses.org/varlist/varlist_macro.htm, dostopno 26. 11. 2013.

Nekateri zgodnejši mednarodni primerjalni anketni projekti so nastali že v 60. letih. Omenimo lahko Raziskavo o porabi časa (Szalai et al., 1966) in Politična participacija in enakost v sedmih državah 1966–71 (Barbič et al., 1971), pri katerih so sodelovali tudi raziskovalci iz Slovenije in tako zagotovili, da je naša država v tedaj skupnem okviru jugoslovanske federacije zastopana tudi v uporabnikom dostopnih datotekah podatkov (Štebe, 1999).

V Evrobarometer (EB) je Slovenija vstopila šele s pridruževanjem EU, najprej skozi Evrobarometer držav kandidatki oziroma Centralni in vzhodni evrobarometer in nato kot polnopravna članica od leta 2004 tudi v standardnem Evrobarometru. Na podlagi evrobarometrijskih podatkov je nastalo veliko primerjalnih analiz in znanstvenih objav². V zgodnjem obdobju ob nastanku v začetku 70. let so bili ti podatki tematsko edinstveni za družboslovno primerjalno raziskovanje v Evropi, saj skozi leta ohranjajo vsebinsko kontinuiteto ponavljanja središčne serije indikatorjev. Koordinacije izvedbe je centralizirane v rokah marketinških agencij, s čimer je zagotovljen tudi nadzor nad kakovostjo podatkov. Kljub temu da gre s strani Komisije EU naročeno raziskavo, pri kateri ni primarni cilj raziskovalna druga raba, je pazljivo zasnovana tudi na konceptualni ravni (Grosse in Appleton 2009).

K projektu ISSP je Slovenija uradno pristopila leta 1992, s tem da so neuradne izvedbe vprašalnika opravljene iz takrat aktualnega modula Vloga države II. že v anketi Slovensko javno mnenje 1989: Stališča o ustavnih dopolnilih. Okrnjena izvedba enega od tematskih modulov, in sicer gre za ISSP: Družbene stike iz leta 1986, je bila vključena v takrat celovito jugoslovansko izvedbo raziskave Kvalitete življenja (Boh, 1987). Ti dve raziskavi nista bili vključeni v uradno mednarodno datoteko, seveda pa obstajata v obliki neharmoniziranih nacionalnih različic. Mednarodne datoteke so namreč v vseh od obravnavanih primerjalnih projektov po fazi zbiranja podatkov na terenu v nacionalni izvedbi ustvarjene skozi pazljivo opravljeno preslikavo iz nacionalnih različic na skupno osnovo predpisanih oblik mednarodno harmoniziranih spremenljivk. Pri raziskavi ISSP je to delo prevzel nemški podatkovni arhiv v okviru nemške infrastrukturne enote GESIS, oddelek *Datenarchiv für Sozialwissenschaften* iz Kölna, kjer so mednarodni podatki tudi prosto dostopni za uporabnike³. Isti arhiv skrbi tudi za dokumentacijo in dostop do podatkov raziskave EB.

K projektu EVS/WVS se je Slovenija priključila ob njegovi širitvi na vzhodno Evropo po letu 1990 s prvo izvedbo z naslovom Slovensko javno mnenje 1992/1: Mednarodna raziskava vrednot leta 1992, med tem pa je v izmenjujočih se za-

2. Npr. Štebe, 2001, primerjalno raziskuje dinamiko podpore EU v pridružitvenem procesu.
3. ISSP: Archive and data, dostopno na <http://www.issp.org/page.php?pageId=4>, 26. 11. 13. Občasno pri harmonizaciji datotek in njihovi dokumentaciji sodeluje tudi ASEP iz Madrida.

stavitvah ohlapno povezanih projektov EVS in WVS nastalo skupaj pet izvedb, zadnja leta 2011. Dostop do podatkov EVS ravno tako kot večino doslej omenjenih zagotavlja nemški arhiv podatkov⁴, podatki WVS pa so nekoliko pomanjkljivejše dokumentirani in so v nekaterih različicah občasno na voljo prek ICPSR ter v zadnjem času prek madridskega arhiva ASEP/JDS⁵.

Evropsko družboslovno anketo, ki je zadnja po nastanku izmed kontinuiranih mednarodnih primerjalnih anket, imamo lahko tudi za vrhunec glede izpopolnjenosti zasnove in izvedbe (Malnar et al., 2006). Raziskava poteka vsaki dve leti s ponavljajočim se središčnim modulom vprašanj in spremljajočimi občasnimi tematskimi zastavitvami, ki jih kot sklop skupaj z utemeljitvijo pomena tematike in prikazom teoretskega ozadja predlagajo raziskovalne skupine na razpisu. Ima striktno določene ciljne parametre načina izvedbe – dovoljena je le osebna anketa z obiskom na domu, časa izvedbe – jesen določenega leta, določene so zahteve glede dopustne vzorčne napake oz. učinkovite velikosti vzorca, stopenj sodelovanja, števila obiskov v primeru neizvedbe ankete itd. Če kakšna država ne dosega vseh meril, je treba posebej utemeljiti razloge za odstopanja, nadzor nad izvedbami je centraliziran v timu ESS, potrebno je tudi sprotno obsežno poročanje o posameznih vidikih izvedbe. Slovenija s svojimi izvedbami sodeluje od samega začetka leta 2002. Podatke ureja in razširja NSD⁶. ESS ima izdelan tudi program usposabljanja z nekajdnevnimi tečaji, e-učenje prek posebej prilagojenih modulov, poimenovan ESS Edunet, ter druge promocijske aktivnosti, tudi možnost študijskih obiskov v enem od kompetenčnih centrov po Evropi⁷.

Raziskava CSES po zasnovi izhaja iz tradicije nacionalnih volilnih raziskav, ki se značilno izvajajo po volitvah ali v kombinaciji pred- in povolilne raziskave. Čas izvedbe je torej določen z nastopom volitev v posamezni državi. Slovenija je prvič izvedla tedaj še testno verzijo vprašalnika leto pred volitvami leta 1996, ponovno tik pred volitvami ter nato še leta 1997. Slednja izvedba je bila kot ustrežna zaradi zahtev CSES po povolilni anketi vključena v mednarodno skupno datoteko prvega modula CSES⁸. Ob volitvah leta 2004 je bil v Sloveniji izveden

-
4. European Values Study: Data and Downloads: <http://www.europeanvaluesstudy.eu/evs/data-and-downloads/>, 26. 11. 2013.
 5. Download data files of the Values Studies: <http://www.wvsevsdb.com>, 26. 11. 2013.
 6. ESS: Data and Documentation: <http://www.europeansocialsurvey.org/data/>, dostopno 26. 11. 2013.
 7. ESS: Resources: <http://www.europeansocialsurvey.org/essresources/>, 26. 11. 2013.
 8. CSES Module 1: 1996-2001: <http://www.cses.org/datacenter/module1/module1.htm>, 26. 11. 2013.

drugi modul, združen v skupno datoteko CSES drugega modula⁹. Po volitvah 2008 je bil izveden tretji modul¹⁰.

Pomembno je, da je Slovenija v CSES zastopana že od samega začetka projekta in da je prispevala podatke v skupno datoteko vsake od izvedb vsebinskih modulov doslej, kar si deli edino še z raziskavo ESS. Tako je zagotovljena možnost, da v mednarodnih primerjalnih analizah različnih avtorjev nastopa tudi naša država.

CSES se od nekaterih drugih projektov loči tudi po tem, da ima stalno profesionalno zasedbo sekretariata projekta, ki skrbi tudi za domačo stran projekta in tudi sam zagotavlja dostop do datotek. Dostop do datotek je popolnoma odprt prek 'Podatkovnega centra'. Registracija je priporočena zaradi evidentiranja uporabnikov podatkov, kar lahko pripomore pri vzdrževanju podpore za delovanje projekta. Samo snemanje podatkov poteka prek neposredne povezave na paket, v katerem je 'ascii' podatkovna datoteka skupaj s programskimi ukazi za branje v SAS, SPSS in STATA. Slovenski uporabniki naj bodo pazljivi, ker so decimalne vejice v datoteki zapisane po ameriškem standardu, se pravi s piko.

4 Značilnosti izvedbe CSES

Večinoma je v datoteki CSES posamezna država predstavljena s po eno pojavitvijo znotraj posameznega modula, so pa tudi izjeme. V zadnji polni izdaji datoteke (CSES, 2013) se tako od skupno 41 držav, ki so predstavljene s svojimi podatki, po večkrat pojavijo Brazilija, Češka, Finska, Nemčija, Islandija, Mehika, Nizozemska, Norveška in Poljska. Te države so imele več primerov volitev znotraj obdobja, ko je veljal določen tematski modul. Tako je v tovrstnem omejenem naboru držav mogoče znotraj popolnoma istovetnega sklopa vprašanj slediti tudi časovni dinamiki, kakršna je v sosledju volitev. Medčasovna primerjava pa je sicer omejena na primerjave ponovljenih vprašanj med moduli, katerih sredica so spremenljivke o vrednotenju strank in volilnih ravnanjih¹¹.

Najnovejši, se pravi četrti modul CSES, ki je bil v Sloveniji izveden v okviru SJM 2012/1, pa bolj izpostavlja tematiko stališč podpore regulaciji družbene neenakosti s strani države in kako se to prepleta z oblikovanjem politične podpore. Slednje je mogoče v novem modulu primerjati tudi z subjektivno oceno stanja in

9. CSES Module 2: 2001-2006: <http://www.cses.org/datacenter/module2/module2.htm>, 26. 11. 2013.

10. CSES Module 3: 2006-2011: <http://www.cses.org/datacenter/module3/module3.htm>, 26. 11. 2013.

11. Primerjaj kratek vsebinski opis ostalih doslej izvedenih modulov v Štebe, 2009a. Pregled vseh spremenljivk skupaj z oznakami, v katerih moduli so ponovljene, je dostopen na Variable List > Survey Module Variables: http://www.cses.org/varlist/varlist_module.htm, 26. 11. 2013.

perspektive gospodarstva, ki je bila vključena v vprašalnik prvega modula, potem pa izpuščena. V času ekonomske negotovosti, ko so socialnim tveganjem vse bolj izpostavljeni ne le nižji sloji, pač pa tudi srednji sloji družbe, in v kontekstu primerjav različnih volilnih sistemov (variante proporcionalnega, večinskega ali mešanega) je po mnenju idejne skupine za pripravo vsebinskega modula (CSES Planning Committee, 2011) zanimivo raziskovati oblikovanje podpor za stranke, ki se bolj ali manj dosledno zavzemajo za ohranjanje države blaginje. Četrty modul vsebuje tudi posebna vprašanja, ki merijo mobilizacijo volivcev prek različnih novih medijev v primerjavi s tradicionalnimi načini.

CSES je v tej značilnosti, da ohranja sredico vprašanj med moduli, obenem pa v vsak modul vključi še variabilni del, skladen s tematskimi poudarki, ki jih pripravi zadolžena skupina, podoben raziskavama ISSP in ESS. Sam modul vsebinskega dela CSES vprašalnika je razmeroma kratek, zato je v nacionalni izvedbi ta običajno sestavni del daljše večtematske ankete. Edino ESS in EVS/WVS zahtevata celotno ločeno izvedbo. V Sloveniji je bil CSES izveden v okviru anketne serije SJM, kjer spremlja druge vsebinske sklope iz nacionalnega ali mednarodnega programa raziskovanja. Po svetu včasih CSES tvori del obširnejše nacionalne raziskave volitev.

Priporočilo sekretariata CSES je, da v primeru večtematske izvedbe nacionalno specifična vprašanja sledijo modulu CSES, da bi se izognili morebitnemu učinku vsebinskega konteksta vprašalnika na dane odgovore v mednarodno primerljivem modulu. Če to ni mogoče, pa naj bodo pri razporeditvi pozorni, da preprečijo nastanek tovrstnih učinkov konteksta vprašalnika. Pregled izvedb kaže, da si glede tovrstnih navodil, ki se tudi nekoliko spreminjajo od enega do drugega modula, izvajalci vzamejo malenkost proste roke. Manj kot polovica izvedb v datoteki prvega modula se začne z vprašanji CSES in jih izvede neprekinjeno (Howell, Jusko, 2009: 60–61). Morebitni učinek konteksta je, po na istem mestu navedenih študijah, sicer v primeru političnih identifikacij večinoma zanemarljiv, bi pa lahko vplival na pristranost vrednotenja. V primeru nenavadnih odstopanj od pričakovanih rezultatov je gotovo koristno preveriti v izvirnem vprašalniku nacionalne izvedbe, ali so priporočila ustrezno upoštevana. Seveda je to na podlagi dostopne dokumentacije mogoče, saj je na mestu dostopa do podatkov tudi kopija vprašalnikov v jezikih nacionalnih izvedb, iz katerih se lahko vsakdo prepriča o zaporedju postavljenih vprašanj.

CSES vsebuje tudi druga priporočila glede izvedbe, in sicer priporoča osebno anketiranje na domu, izvedbo čim bližje datumu po volitvah, naključne vzorce in informacijo o ustreznosti izbranih enot za ciljno populacijo, prevajanje originalne angleške različice in preverjanje ustreznosti prevodov skozi neodvisno povratno prevajanje, velikost vzorca nad 1000 enot in skrb za ohranjanje visokih stopenj sodelovanja. V dokumentaciji, ki spremlja vsako od nacionalnih izvedb

in je prav tako na voljo uporabnikom podatkov, raziskovalci podrobno poročajo o značilnostih izvedbe.

Pragmatični ali pa tudi vsebinski razlogi so vodili raziskovalce, da so v nekaterih primerih izbrali način anketiranja po telefonu ali na način samoizpolnjevanja, anketo izvedli tudi več kot pol leta po volitvah, opustili vzvratno ponovno prevajanje ipd. Primerjalno raziskovanje je izziv ne le zaradi kompleksnosti medsebojnih vplivov institucionalnih in individualnih dejavnikov, pač pa tudi zaradi posebnosti značilnosti uporabljenih metod, katerih uporaba je prav tako povezana z lokalnimi pogoji. Tako je občasno smiselno preveriti tudi ustreznost prevodov v nacionalnih izvedbah, da se prepričamo o njihovi dobesedni istovetnosti v različnih jezikih, saj vemo, da lahko že majhne razlike v besedilu vprašanja prinesejo drugačno razumevanje vprašanj in s tem tudi odgovorom dajo drugačen konceptualni pomen, hkrati pa je v različnih kulturnih okoljih nemogoče zagotavljati funkcionalno ekvivalenco prevodov. Opombe v izvirnem vprašalniku na mestih, kjer je treba poiskati institucionalne ekvivalente, npr. področij javne porabe, ponujajo širše definicije za pomoč pri prevajanju (CSES, 2011).

Stopnje sodelovanja so v povprečju okoli 60 %, s tem da se v posameznih primerih spustijo tudi do okoli 30 %. Stopnja sodelovanja je eden od osnovnih podatkov o izvedbi, o katerem moramo poročati ob objavah rezultatov. Stopnje so primerljive drugim doslej omenjenim mednarodnim projektom. Upoštevat je treba širok nabor držav in pa, o čemer je tudi podatek v dokumentaciji, če gre za panelno raziskavo, se pravi, ko iste osebe anketirajo v več zaporednih obiskih. V nekaterih primerih so raziskovalci iz posameznih držav ponudili korekcijske uteži. Pred vsako obdelavo podatkov je treba pazljivo preveriti, katero različico uteži uporabiti, da bo ustrezna glede na cilje analiz. Spremenljivke uteži so opisane v spremljajoči dokumentaciji, pa tudi v sami datoteki s podatki.

Rezultati mednarodnih anketnih raziskav so večinoma, kljub nekaterim nacionalnim variacijam v izvedbi, še vedno primerljivi in jih lahko štejemo kot odraz resničnih razlik med državami, ne pa metodoloških artefaktov. Je pa npr. v ESS manj dopuščenih izjem. Tam gre skozi presojo ustreznosti že načrt izvedbe, strožji je tudi nadzor. CSES del presoje o uporabnosti anketnih podatkov z vidika primerljivosti in metodološke kakovosti prenese na uporabnika podatkov. Splošna uporabnost anketnih podatkov se gotovo poveča, če se širi obseg držav, ki prispevajo svoje nacionalne izvedbe, seveda pa gre to včasih na račun kompromisov pri metodološki usklajenosti. Tu so zaradi svojiskih privzetih metodoloških standardov v posameznih državah neizogibne večje razlike. Kakovost izvedbe je vselej tudi kompromis zaradi pomanjkanja sredstev, ki je značilno za tovrstne akademske projekte. Pomembno je, da se v dokumentaciji podatkov posebnosti nacionalne izvedbe zbiranja podatkov podrobno predstavijo ter se tako omogoči, da uporabnik podatkov na tej podlagi samostojno kritično presoja dobljene rezultate. CSES kot skupina,

podobno kot pri ISSP¹², spodbuja sodelovanje pri analizi morebitnih metodoloških učinkov in medsebojno izmenjavo dodatno izvedenih analitičnih pripomočkov¹³.

Priprava datotek za mednarodno razširjanje, ki jo usklajuje sekretariat CSES, vključuje tudi pripravo harmoniziranih spremenljivk po posebnih navodilih. Priporočila glede merjenja demografskih spremenljivk vsebujejo definicije ciljnih vrednosti, ne pa tudi natančne oblike izvedbe. Nacionalna datoteka je običajno vključena v skupno izdajo, tudi če kakšne od spremenljivk iz demografskega bloka ni mogoče ustrezno naknadno skonstruirati in je tako na tistem mestu manjkajoči podatek. Kadar modeli analize vključujejo takšno manjkajočo spremenljivko, se seveda lahko zgodi, da takšne države ni mogoče vključiti v konkretno analizo za namen znanstvenega poročanja. Zato je z vidika zagotavljanja celovitosti mednarodnih podatkov izvajalcem priporočeno, da čim dosledneje sledijo naboru in standardnim oblikam izvedbe tako vsebinskega bloka kot spremljajočega bloka sociodemografskih spremenljivk, ki pa ga je mogoče zapolniti tudi z naknadno harmonizacijo nacionalno specifičnih izvedb. ESS je glede tega strožji in zahteva vnaprejšnjo harmonizacijo že pri pripravi vprašalnikov. Dokaj širok nabor demografskih spremenljivk je sicer skupna značilnost vseh mednarodnih anketnih raziskav, ki so že izvirno namenjene sekundarni analizi.

5 Uvajanje naprednih pristopov k analizi mednarodnih primerjalnih podatkov

Značilnost mednarodnih primerjalnih anketnih projektov je tudi precejšnja kompleksnost podatkov in z njimi povezanih pristopov k analizi. Najenostavneje je, da se posamezna država obravnava na način 'študije primera', vendar je v tem primeru morda uporabnejša domača, mednarodno neharmonizirana datoteka, se pravi datoteka s spremenljivkami, ki vsebuje izvirne nacionalne klasifikacije. Te imajo na nacionalni ravni običajno večjo pojasnjevalno moč kot pa mednarodne klasifikacije (primerjaj Štebe, 2012).

Nadalje lahko analiziramo vsako državo posebej in primerjamo rezultate analiz drugega z drugim ter obenem agregiramo spremenljivke na ravni držav ter primerjamo povprečja in razporeditve (Noah Lewin-Epstein in Haya Stier, 2013). Obravnava podatkov na način, da hkrati upošteva več ravni, pa zaradi tega, ker ne držijo predpostavke običajnih statističnih tehnik, zahteva uporabo posebnih orodij ali pristopov (Ringdal, 2013).

12. ISSP Methodological Research: <http://www.issp.org/page.php?pageId=215>, 26. 11. 2013.

13. CSES: Researcher Contributions <http://www.cses.org/datacenter/contributions/contributions.htm> in CSES: Technical Reports <http://www.cses.org/datacenter/technicalreports/technicalreports.htm>, 26. 11. 2013.

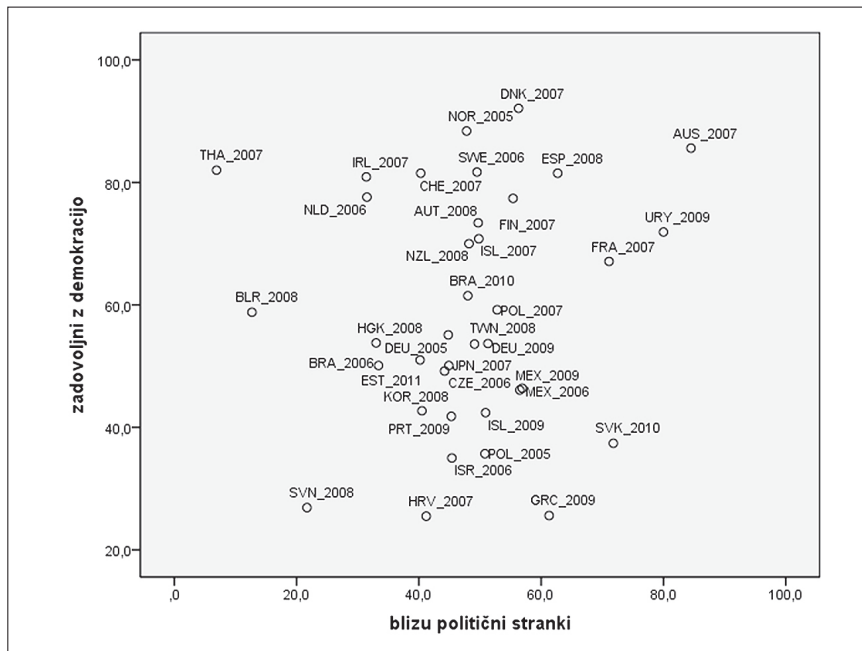
Na sami domači strani CSES ni posebnega uvajanju uporabnikov namenjenega poglavja kot ga ima zgoraj omenjeni ESS. Smo pa kot rezultat podiplomskega seminarja primerjalne metodologije na Univerzi v Ljubljani izpred nekaj let dokumentirali potek posameznih srečanj skupaj s povezavami na dodatne vire, ki je na voljo v okviru gradiv za poučevanje na ADP (Štebe, 2009b). Gradiva so namenjena vsebinskemu in metodološkemu preizkušanju uporabnosti kontinuiranih mednarodnih anketnih projektov za obravnavo teoretsko podkrepljenih analitičnih problemov, preizkušanje pa smo opravili prav na podatkih CSES. Vključili smo tudi uvajanje v uporabo SPSS-ja pri pripravi datotek in spremenljivk za analitično delo. V sklopu analiz smo prikazali poenostavljeno uporabo večnivojske analize s pomočjo klasičnih regresijskih pristopov s kombinacijo mikro- in makroravni spremenljivk ter njihovih interakcij na mednarodnih podatkih. Notri je vrsta referenc na poglavja iz knjig ali revij ter na spletu dostopne vire. Cilj seminarja je bil povezati teoretična konceptualna izhodišča iz uveljavljene politološke literature s konkretnimi operacionalizacijami v anketnem podatkovnem viru CSES, npr. koncepti kot so politična podpora, legitimnost, notranja in zunanja učinkovitost oz. odzivnost.

Poudarek je bil na praktičnem delu s podatki. Glede na to, da večina študentov ni bila večča uporabe SPSS, smo v času seminarja skupaj pripravili in preizkusili programske ukaze za pripravo in analizo podatkov, katerih sintaksa je priložena dostopnim gradivom.

6 Demokratična podpora in učinkovitost – nastavki za analizo podatkov CSES

Za konec prispevka bomo poskušali v sklopu debat o družbeni krizi v Sloveniji nakazati aktualni pomen serije podatkov CSES. Pomen podatkov iz primerjalne raziskave presega opisovanje nacionalnih posebnosti vsakokratnih volitev. Ena od širših tem zadeva vprašanje politične podpore in legitimnosti demokratičnega procesa.

Graf 1: Zadovoljstvo z demokracijo (% zadovoljnih) in bližina političnim strankam (% tistih, ki navajajo, da so blizu kakšni politični stranki)

Tema, ki se ponovi v četrti izvedbi, je vprašanje učinkovitosti outputa političnega sistema, ki je povezan z odgovornostjo demokratičnih institucij. Na prvem mestu je vprašanje, koliko politični sistem zagotavlja gospodarsko blaginjo. V kontekstu postsocialističnih mladih demokracij je to vprašanje še posebej žgoče, saj je bila prav ekonomska neučinkovitost bivšega režima ena ključnih točk izgube množične podpore. Vendar demokratični sistem vsebuje več kot le zagotovilo ekonomske blaginje. Pomembno je, da se podpora ohranja skozi prepričanje o njegovi legitimnosti, to je, da je dojet kot pravičen in najboljši možen način reševanja konfliktov, ki izhajajo iz različnega položaja in interesov skupin v družbi. Iz tovrstnega razmisleka sta Thomassen in van der Kolk (2009) izpeljala domnevo, da vzpostavljena legitimnost političnega sistema deluje blažilno na ocenjevanje sposobnosti političnega sistema, da se produktivno spopade z izzivi družbenih kriz. V vzpostavljenih demokracijah z daljšim trajanjem se akumulirajo pozitivne izkušnje, ki generirajo dolgotrajno zaupanje v institucije in akterje političnega sistema, da so sposobni sprejemati odločitve, ki imajo široko podporo in ki pomenijo dolgoročno uspešno reševanje problemov. Teza je bila deloma potrjena na podlagi analize podatkov CSES, saj se je pokazala večja odvisnost ocen delovanja sistema od subjektivne ocene ekonomske blaginje v mladih demokracijah v primerjavi s starejšimi (isti).

Kje je v tej sliki Slovenija, če poskušamo z vzratnim postopkom sklepanja iz zgoraj nakazanega splošnega modela, ki je potrjen za celoto držav v izvedbi CSES, sklepati na posamezen primer. Slovenija po ocenah delovanja demokracije v začetnem obdobju po prehodu pa do vključitve v EU sicer nikoli ni bila na prav visoki ravni. In to kljub relativni ekonomski stabilnosti, ki je po eni strani manj izpostavljala sicer vselej prisotne izbruhe konfliktov med političnimi akterji, po drugi strani pa so bile značilne tudi široke koalicije. Vlade so bile sposobne sklepati kompromise tudi s socialnimi partnerji, kar je dodatno spodbujalo stabilnost gospodarjenja.

V obdobju po včlanitvi v EU se je okrepila polarizacija med političnimi akterji, ki je prispevala tudi k vse izrazitejšemu padanju zaupanja v akterje in institucije političnega sistema med državljani. To se je še poglobilo ob očitnih znakih nesposobnosti političnega sistema, da bi sprejemal potrebne odločitve za izvajanje reformnih ukrepov izhoda iz ekonomske krize. Pri tem je v enačbi blokade izhoda iz krize pomembna še ena slovenska posebnost, to je izrazita socialna negotovost pretežnega dela populacije, ki od oblasti zahteva zagotovila socialne blaginje v smislu zavarovanja za tveganja, ki jim je v času ekonomske krize še bolj izpostavljen (primerjaj Tóth, 2008; Tóth in Keller, 2012).

Tabela 1: Dejavniki (regresijski koeficienti) zadovoljstva z demokracijo na združenih podatkih ter na podatkih za leto 2012 (CSES, 2002, in Toš, 2012, lastno združevanje).

	Združeni podatki leta 1997 in 2012				Samo podatki leta 2012	
	B	t	B	t	B	t
Konstanta	1,21	150,5	2,41	1,8	1,79	13,1
leto 2012 (1997 = 0)	-0,27	-8,7	-0,06	-1,8		
Blizu neki stranki (da = 1)			0,05	1,5	0,12	2,0
Izboljšanje ekonomije			0,33	17,9	0,20	6,9
Razlike naj zmanjša					-0,11	-4,2
R2	0,03		0,13		0,08	

Opombe: Zadovoljstvo z demokracijo: Če ocenjujete na splošno, kako ste zadovoljni z delovanjem demokracije v Sloveniji? Štiristopenjska lestvica, 1 pomeni zelo nezadovoljen, 4 zelo zadovoljen; Blizu neki stranki: Ali običajno zase mislite, da ste blizu kaki določeni politični stranki?; Izboljšanje gospodarstva: Ali bi vi rekli, da se je v preteklih dvanajstih mesecih stanje gospodarstva v Sloveniji ... lestvica od 1 – zelo poslabšalo – do 5 – zelo izboljšalo; Razlike naj zmanjša: V kolikšni meri soglašate ali ne soglašate z naslednjo trditvijo? »Vlada je odgovorna za to, da zmanjša razlike v dohodkih med ljudmi z visokimi dohodki in ljudmi z nizkimi dohodki.« Likertova lestvica od 1 – močno ne soglaša – do 5 – močno soglaša.

Zadovoljstvo z delovanjem demokracije kot eden od splošnih indikatorjev politične sistemske podpore je med letoma 1997 in 2012 padlo za 0,27 točke na povprečju lestvice zadovoljstva. To v absolutnem smislu ni tako veliko, je pa bilo že samo izhodišče dokaj nizko. Večji del tega padca pa se pojasni z ocenami (ne)izboljšanja ekonomije¹⁴, kar je skladno z napovedmi izhodiščnega teoretičnega modela (Thomassen in van der Kolk, 2009). Za vsako točko na lestvici poslabšanja ocena demokracije pade za 0,33 – učinek ekonomije je prevladujoč. V zadnjem modelu, ki smo ga preizkusili samo za leto 2012, ko smo merili še stališča do zmanjšanja družbenih razlik, so statistično značilni vsi koeficienti, vključno z bližino kaki stranki; prav podpora večji regulaciji družbenih razlik pa v času krize še dodatno negativno vpliva na politično podporo, kar kaže na nezaupanje v sposobnost političnega sistema tudi pri izpolnjevanju pričakovanj, da bo zagotovil socialno pravičnost.

Ta poenostavljena enačba politične situacije ima izpostavljeno ključno posebnost demokratičnih sistemov, to je njihovo sposobnost za reševanje problemov, ki se v slovenskem primeru kaže kot šibkost. Ključ ni pretežno v korekcijah pravnih institucionalnih okvirov, ki ne zagotavljajo potrebne moči in odgovornosti za sprejemanje odločitev. Politične institucije, to je tudi eno od spoznanj, ki sledijo iz dosedanjih analiz podatkov CSES, so zelo širok koncept, ki ga ni mogoče omejiti samo na pravila, pač pa je pomembna tudi njihova izpeljava (Listhaug in ostali 2009, navajajo tudi Blaise in Massicote, 1996, ter Powel, 2000).

Denimo predlogi ustavnih sprememb, ki se sedaj pojavljajo v smeri zmanjševanja vpliva domnevno odtujenih političnih elit, lahko še naprej dezintegrativno vplivajo na moč in sposobnost odločanja. Eden od problemov sodobnih političnih situacij po vseh državah, ki pa je v slovenski novi demokraciji še izrazitejši, je prav volatilitnost strank in njihovih struktur (Dalton in McAllister, 2013). Te razmere zato ob vsakih volitvah prinašajo na površje nove in nove ad hoc vzpostavljene politične stranke, ki pa nimajo časa in možnosti, da bi se notranje organizirale in vzpostavile skozi stabilno članstvo in podpornike ter znotraj kroga iste jasne politične usmerjenosti z mehanizmi notranje demokracije zagotavljale menjave v vodstvu in predstavištvu, ustrezne izzivom časa, kar vpliva na neučinkovitost političnih akterjev pri interesnem zastopanju različnih delov družbe. Učinek strankarske podpore v gornjem modelu jasno kaže, da se učinki politične oddaljenosti ter gospodarskega poslabšanja med seboj seštevajo.

Za večjo trdnost političnega sistema, temelječega na zaupanju in z njim povezani legitimnosti, so potrebne vzpostavljene intermediarne strukture družbenega kapitala, ki omogočajo zmanjševanje odtujenosti. To v ožjem pogledu pomeni, da je za

14. Tretji stolpec v tabeli, učinek let zaradi vključitve spremenljivke Izboljšanje ekonomije pade in je pod mejo 5 % stopnje značilnosti.

izboljšanje dejanske politične vključenosti večine državljanov treba okrepiti institucionalno določeno delovanje političnega sistema, med njimi tudi mehanizme, ki zagotavljajo institucionalno določeno izvajanje odgovornosti in vpliva strankarskih struktur. Izrazitejša slovenska posebnost je tudi večinska podpora ukrepom države za blažitev družbene neenakosti, ki pa v enačbi krhke legitimnosti pri podpori in delovanju demokracije prav tako pomeni njeno zmanjševanje. Politične elite ne prepričajo javnosti, da so sposobne predstavljati interese različnih družbenih skupin in na dolgi rok zagotoviti pravično porazdeljeno skupno blaginjo.

6 Sklepi

Zgornjo analizo smo predstavili kot vabilo bralcem, da se sami lotijo nadaljnjih pregledovanj in analiz tega pomembnega podatkovnega vira. Vsaka od posebnih veščin olajša spoprijem s podatki, tako kritična anketno metodološka pismenost za razumevanje nastanka in kakovosti podatkov kot teoretično razgledanost po literaturi za potrebe oblikovanja konceptualnih problemskih izhodišč, pa tudi večšina uporabe orodij za analizo in z njimi povezanih statističnih pristopov.

Projekt CSES uporabnikom poleg podatkov in njihove dokumentacije ponuja tudi izhodiščne zastavitve posameznih tematskih modulov, različne pregledne delovne dokumente, kot je pregled nedavnih ugotovitev na podlagi podatkov projekta, pa tudi zbir bibliografskih informacij o konferenčnih predstavitev in znanstvenih objavah v revijah in monografijah. Skupaj z drugimi podatkovnimi viri¹⁵ o strankah, političnih institucijah, volilnih okoliših, poznavalskih ocenah stanja na ravni držav in makroekonomskimi indikatorji so enkraten vir za poglobljene analize delovanja dejavnikov na različnih ravneh in njihovih interakcij.

Literatura

- Barbič Ana et al. (1971): Politika participacija in enakost v sedmih državah 1966–71 [datoteka podatkov]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Institut za sociologijo in filozofijo [izdelava], 1971. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2002.
- Boh, Katja (1987) Stratifikacija in kvaliteta življenja v Jugoslaviji 1987. ISU – Institut za sociologijo Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2001.
- The Comparative Study of Electoral Systems (CSES) (www.cses.org) (2003) CSES MODULE 1 FULL RELEASE [dataset]. Ann Arbor, MI: University of Michigan, Center for Political Studies [producer and distributor]. August 4, 2003.

15. Glej podatkovni viri s področja politike na MacroDataGuide: Data sources by topic: <http://www.nsd.uib.no/macrodataloguide/topic.html>, 26. 11. 2013.

- The Comparative Study of Electoral Systems (2009): The Comparative Study of Electoral Systems (CSES) in 2008-2009: What it has achieved, and what are its best options for the future?
- The Comparative Study of Electoral Systems (CSES)(2011): MODULE 4 (2011-2016) QUESTIONNAIRE FINAL VERSION.
- The Comparative Study of Electoral Systems (CSES) (2013). CSES MODULE 3 FULL RELEASE [dataset]. March 27, 2013 version.
- The Comparative Study of Electoral Systems Planning Committee (CSES) (2011a) Module 4: Theoretical Statement. Mexico City, Mexico On Sunday, June 12, 2011. http://www.cses.org/plancom/module4/CSES_Module4_TheoreticalStatement.pdf
- Grosse, Ashley in Andrew Appleton (2009) V: H-D. Klingeman (ur.): The Comparative Study of Electoral Systems, Oxford, University Press.
- Howell, David A. and Karen Long Jusko (2009): Methodological Challenges: Research Opportunities and Questions for the Future. V: H-D. Klingeman (ur.): The Comparative Study of Electoral Systems, Oxford, University Press.
- Hafner - Fink, Mitja (2008): Raziskovalni program slovensko javno mnenje v kontekstu mednarodnih družboslovnih anketnih raziskav: primer ISSP V: Niko Toš ... [et al.]: Vrednote v prehodu IV. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK.
- Lewin-Epstein, Noah in Haya Stier (2013): Family, Gender and Work. ESS EduNet. Na <http://essedunet.nsd.uib.no/cms/topics/family/>.
- Malnar, Brina in Slavko Kurdija (2012): Zasnova in razvoj Evropske družboslovne raziskave. V: Niko Toš, (ed.): Vrednote v prehodu V.: Slovenija v evropskih primerjavah: evropska družboslovna raziskava 2002–2010 / Wien: Echoraum; Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK.
- Malnar, Brina, Mitja Hafner Fink in Janez Štebe (2006): Zmožnosti mednarodnih anketnih družboslovnih primerjalnih raziskav za oblikovanje subjektivnih indikatorjev razvitosti.V: Merjenje razvojne vloge in učinkovitosti javnega sektorja in politik / 16. statistični dnevi, Radenci, 6.–8. november 2006. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije : Statistično društvo Slovenije. Dostopno: http://www.stat.si/Radenci/program_2006/00-ZB-903-0601.pdf
- Mochmann, Ekkehard (2008): Improving the evidence base for international comparative research. International Social Science Journal 59, 193-194. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1468-2451.2009.01681.x>
- Ringdal, Kristen (2013): Learning Multilevel Analysis. ESS EduNet <http://essedunet.nsd.uib.no/cms/topics/multilevel/>
- Szalai, Alexander et al. (1966): Raziskava o porabi časa [datoteka podatkov]. Köln: Universität zu Köln, Zentralarchiv für Empirische Sozialforschung [izdelava], 1966. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2002.
- Štebe, Janez (1999): Izkoriščanje zapuščine slovenske empirične sociologije za današnje namene v okviru sekundarne analize. V: Katja Boh (ur.): Družboslovne spremembe na Slovenskem. Ljubljana : Univerza : Slovensko sociološko društvo. - Dostopno tudi na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr30-31stebe.PDF>

- Štebe, Janez (2001): "Support for the European union from a comparative perspective: stability and change in the period of transition". *Central European political science review* ISSN: 1586-4197.- Vol. 2, no. 3 (Spring 2001), Str. 92–111
- Štebe, Janez (2009a). Ali je CSES raziskovalni program slovenske nacionalne raziskave volitev? V: Niko Toš (Ur.).Vrednote v prehodu V, CJMMK, Ljubljana.
- Štebe, Janez (2009b): Napredne tehnike regresijske analize z uporabo podatkov CSES [Elektronski vir]. – Ljubljana : Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov, 2009. – 19 str. http://www.adp.fdv.uni-lj.si/gradiva/analize_CSES_09/. (10. 11. 2013)
- Štebe, Janez (2012): A search for equivalence in education classifications' variants in past social surveys in Slovenia. A validation study of a potential for ex-post harmonisation. V: Slovenija v času negotovosti / Slovensko sociološko srečanje 2012, Maribor, 9.–11.2012. Ljubljana : Slovensko sociološko društvo.
- Thomassen, Jacques in Henk van der Kolk (2009): Effectiveness and Political Support in Old and New Democracies. V: H-D. Klingeman (ur.): The Comparative Study of Electoral Systems, Oxford, University Press.
- Toš, Niko (2010) Primerjalno raziskovanje vrednot : evropska raziskava vrednot, svetovna raziskava vrednot. V: Niko Toš, Karl H. Müller, ured.: Primerjalno družboslovje. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, IDV – CJMMK, 2010.
- Toš, Niko in Brina Malnar (2012) SJM 2012/1 [podatki]. Slovenija, Ljubljana: Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij [izdelal]. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov [dostop], 2012 v pripravi.
- Toth, Istvan Gyorgy (2008): The Demand for Redistribution: A Test on Hungarian Data. *Sociologicky časopis/Czech Sociological Review* 44 (6): 1063–87.
- Tóth, István György in Tamás Keller (2013): »Income distributions, inequality perceptions and redistributive preferences in European countries«. V: Janet C. Gornick in Markus Jäntti (ur.): Income Inequality Economic Disparities and the Middle Class in Affluent Countries, Stanford University Press.

3.2

PRIMERJALNE RAZISKAVE VOLILNIH SISTEMOV

The Comparative Study of Electoral Systems, 2005-2011

Niko Toš, Brina Malnar, Slavko Kurdija, Janez Štebe,
Samo Uhan, Mitja Hafner-Fink, Vlado Mihelj,
Matej Kovačič, Rebeka Falle, Živa Broder, Tina Vovk,
Špela Zajšek

Povzetek

Raziskovalna skupina Slovensko javno mnenje se je leta 1995 pridružila mednarodnemu projektu The Comparative Study of Electoral Systems. Osnovni cilj projekta je proučevanje procesov demokratizacije v sodobnih svetovnih družbah. Nosilec projekta je uspela vključitev raziskovalcev iz vseh kontinentov in večine držav.

Podatkovni prikaz v nadaljevanju ponazarja tematska področja raziskave, njen časovni potek in njeno primerjalno širino. Prikaz podatkov je omejen na zadnjo dostopno mednarodno datoteko, ki zajema podatke nacionalnih raziskav v obdobju 2005–2011. Časovni razpon vključenih raziskav ustreza dejstvu, da se raziskave izvajajo vselej v obdobju leto po vsakokratnih parlamentarnih volitvah v vključenih državah. Iz prikaza so izločena vsa vprašanja o političnih strankah in nacionalnih politikah in tudi spreminjajoči se tematski bloki oz. vprašanja iz predhodnih raziskav.

Vse nacionalne datoteke in podatki iz predhodnih raziskav so dostopni na domači strani mednarodne projektne skupine http://www.cses.org/plancom/module4/CSES_Module4_TheoreticalStatement.pdf.

1. Nekateri ljudje menijo, da je pomembno, kdo je na oblasti, drugi pa pravijo, da to ni pomembno. Prosimo vas, da izrazite svoje stališče s pomočjo spodnje lestvice.

Ni pomembno, kdo je na oblasti.		Pomembno je, kdo je na oblasti.				
1		2	3	4	5	
		Ni pomembno, kdo je na oblasti.			Pomembno je, kdo je na oblasti.	
CSES		1	2	3	4	5
Avstralija	2007	3,5	6,4	18,7	35,4	35,9
Avstrija	2008	5,9	5,8	12,6	15,4	60,4
Brazilija	2006	9,4	2,8	10,3	11,6	65,9
	2010	6,4	2,8	7,3	11,7	71,9
Belorusija	2008	17,1	12,8	25,4	20,7	23,9
Tajvan	2008	14,3	5,6	17,4	23,9	38,8
Hrvaška	2007	17,2	8,6	20,7	19,0	34,5
Češka	2006	7,6	8,7	18,7	35,6	29,4
Danska	2007	2,1	3,7	13,2	34,2	46,7
Estonija	2011	11,6	7,4	19,3	21,4	40,3
Finska	2007	4,4	6,1	19,9	30,2	39,4
Francija	2007	4,8	6,2	19,3	28,9	40,8
Nemčija	2009	11,4	12,0	17,9	27,1	31,7
Grčija	2009	26,2	6,6	16,1	10,8	40,3
Hong Kong	2008	29,7	19,1	19,1	13,4	18,7
Irska	2007	6,3	5,5	15,8	21,2	51,1
Islandija	2007	6,2	4,7	16,0	25,4	47,8
	2009	8,3	7,1	20,4	24,9	39,3
Izrael	2006	12,1	4,2	12,3	13,1	58,3
Japonska	2007	4,0	25,9	8,0	39,5	22,6
J Koreja	2008	9,0	7,0	17,4	21,6	45,0
Mehika	2006	8,9	3,6	12,6	18,7	56,3
	2009	6,7	4,6	13,1	23,3	52,3
Nizozemska	2006	2,4	4,8	23,2	34,5	35,1
Nova Zelandija	2008	4,2	4,7	13,7	27,4	50,0
Norveška	2005	2,7	5,3	16,3	36,4	39,3
Poljska	2007	13,0	9,2	18,1	24,2	35,6
Portugalska	2009	8,3	6,1	11,1	18,4	56,2
Slovaška	2008	12,3	6,6	13,5	17,2	50,4
Slovenija	2008	10,0	5,2	13,6	23,4	47,8
Španija	2008	6,0	8,0	17,9	22,2	46,0
Švedska	2006	2,3	3,9	17,2	37,3	39,3
Švica	2007	2,6	7,1	15,0	36,6	38,7
Tajska	2007	10,6	10,0	40,2	23,8	15,3
Urugvaj	2009	7,0	6,8	15,0	21,4	49,9

2. Nekateri pravijo, da ni pomembno, koga ljudje volijo, saj se stvari zaradi tega ne bodo spremenile, drugi pa pravijo, da se glede na to, koga voliš, stvari lahko spremenijo. Kam bi vi uvrstili sami sebe?

Vseeno je, koga ljudje volijo, saj se ne bo nič spremenilo.				To, kdo bo izvoljen, vpliva na stvari.
1	2	3	4	5

		Vseeno je, koga ljudje volijo, saj se ne bo nič spremenilo.			To, kdo bo izvoljen, vpliva na stvari.	
CSES		1	2	3	4	5
Avstralija	2007	3,5	6,4	18,7	35,4	35,9
Avstrija	2008	5,9	5,8	12,6	15,4	60,4
Brazilija	2006	9,4	2,8	10,3	11,6	65,9
	2010	6,4	2,8	7,3	11,7	71,9
Belorusija	2008	17,1	12,8	25,4	20,7	23,9
Tajvan	2008	14,3	5,6	17,4	23,9	38,8
Hrvaška	2007	17,2	8,6	20,7	19,0	34,5
Češka	2006	7,6	8,7	18,7	35,6	29,4
Danska	2007	2,1	3,7	13,2	34,2	46,7
Estonija	2011	11,6	7,4	19,3	21,4	40,3
Finska	2007	4,4	6,1	19,9	30,2	39,4
Francija	2007	4,8	6,2	19,3	28,9	40,8
Nemčija	2005	11,4	12,0	17,9	27,1	31,7
	2009	26,2	6,6	16,1	10,8	40,3
Grčija	2009	29,7	19,1	19,1	13,4	18,7
Hong Kong	2008	6,2	4,7	16,0	25,4	47,8
Islandija	2007	8,3	7,1	20,4	24,9	39,3
	2009	6,3	5,5	15,8	21,2	51,1
Izrael	2006	12,1	4,2	12,3	13,1	58,3
Japonska	2007	4,0	25,9	8,0	39,5	22,6
J Koreja	2008	9,0	7,0	17,4	21,6	45,0
Mehika	2006	8,9	3,6	12,6	18,7	56,3
	2009	6,7	4,6	13,1	23,3	52,3
Nizozemska	2006	2,4	4,8	23,2	34,5	35,1
Nova Zelandija	2008	4,2	4,7	13,7	27,4	50,0
Norveška	2005	2,7	5,3	16,3	36,4	39,3
Poljska	2005	13,0	9,2	18,1	24,2	35,6
	2007	8,3	6,1	11,1	18,4	56,2
Portugalska	2009	12,3	6,6	13,5	17,2	50,4
Slovaška	2008	10,0	5,2	13,6	23,4	47,8
Slovenija	2008	6,0	8,0	17,9	22,2	46,0
Španija	2008	2,3	3,9	17,2	37,3	39,3
Švedska	2006	2,6	7,1	15,0	36,6	38,7
Tajska	2007	10,6	10,0	40,2	23,8	15,3
Urugvaj	2009	7,0	6,8	15,0	21,4	49,9

3. Če pomislite na delo vlade v preteklih štirih letih in če ocenjujete v celoti, ali menite, da je vlada delala dobro ali slabo?

1 – zelo dobro

2 – dobro

3 – slabo

4 – zelo slabo

		zelo dobro	dobro	slabo	zelo slabo
CSES		1	2	3	4
Avstralija	2007	17,2	53,3	20,5	9,0
Avstrija	2008	0,5	29,4	50,0	20,2
Brazilijska	2006	10,9	65,2	17,3	6,6
	2010	32,2	61,7	4,8	1,3
Belorusija	2008	4,1	68,5	23,4	3,9
Tajvan	2008	5,2	24,4	40,2	30,2
Hrvaška	2007	3,6	33,5	44,1	18,9
Češka	2006	4,0	46,5	39,8	9,6
Danska	2007	12,5	56,4	25,6	5,4
Estonija	2011	3,2	50,8	34,9	11,1
Finska	2007	3,6	70,5	22,9	3,0
Francija	2007	1,8	29,6	46,7	21,8
Nemčija	2005	1,1	41,9	46,6	10,4
	2009	1,0	41,2	47,2	10,6
Grčija	2009	2,4	17,2	34,2	46,2
Hong Kong	2008	1,0	46,9	37,3	14,7
Islandija	2007	9,1	56,4	27,5	7,0
	2009	0,8	14,0	46,2	39,1
Irska	2007	9,5	50,1	29,5	10,9
Izrael	2006	14,0	40,1	27,4	18,5
Japonska	2007	1,3	36,0	53,5	9,3
J Koreja	2008	3,9	60,1	28,9	7,1
Mehika	2006	13,6	63,7	13,0	9,7
	2009	18,3	48,8	21,5	11,4
Nizozemska	2006	2,7	67,2	27,3	2,8
Nova Zelandija	2008	11,5	53,4	26,6	8,4
Norveška	2005	5,4	65,5	25,1	3,9
Poljska	2005	0,8	15,8	48,6	34,7
	2007	5,1	30,3	40,8	23,9
Portugalska	2009	2,6	44,4	38,0	15,0
Slovaška	2008	9,1	52,2	27,9	10,8
Slovenija	2008	4,1	47,7	38,4	9,8
Španija	2008	3,0	53,4	28,9	14,6
Švedska	2006	2,9	56,6	34,1	6,4
Švica	2007	1,6	78,1	19,0	1,3
Tajska	2007	5,9	63,5	26,0	4,6
Urugvaj	2009	27,3	61,8	8,3	2,7

4. Ali sodite, da katerakoli od strank v vaši državi res dobro zastopa vaše osebne poglede, nazore?

1 – da

2 – ne

		da	ne
		1	2
CSES			
Avstralija	2007	77,5	22,5
Avstrija	2008	54,4	45,6
Braziliya	2006	28,6	71,4
	2010	40,4	59,6
Belorusija	2008	8,7	91,3
Tajvan	2008	36,6	63,4
Hrvaška	2007	49,0	51,0
Češka	2006	58,7	41,3
Danska	2007	89,1	10,9
Estonija	2011	65,2	34,8
Finska	2007	76,5	23,5
Francija	2007	69,4	30,6
Nemčija	2005	57,5	42,5
	2009	60,6	39,4
Grčija	2009	59,3	40,7
Hong Kong	2008	35,3	64,7
Islandija	2007	62,4	37,6
	2009	48,5	51,5
Irska	2007	75,8	24,2
Izrael	2006	51,4	48,6
Japonska	2007	44,5	55,5
J Koreja	2008	38,6	61,4
Mehika	2006	62,4	37,6
	2009	60,9	39,1
Nova Zelandija	2008	92,7	7,3
Norveška	2005	82,3	17,7
Poljska	2005	45,2	54,8
	2007	55,7	44,3
Portugalska	2009	58,1	41,9
Slovaška	2008	75,1	24,9
Slovenija	2008	35,3	64,7
Španija	2008	62,6	37,4
Švedska	2006	76,9	23,1
Švica	2007	76,9	23,1
Tajska	2007	67,9	32,1
Urugvaj	2009	73,1	26,9

5. Prosimo, uvrstite sebe s pomočjo spodnje lestvice.
Pri tem 0 pomeni skrajno levo in 10 skrajno desno.

levo												desno
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		levo										desno
CSES		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Avstralija	2007	2,0	2,1	4,0	9,4	9,6	39,1	8,7	8,6	9,1	1,8	5,5
Avstrija	2008	4,7	3,3	8,9	6,5	14,0	30,7	10,6	9,9	6,3	2,2	2,9
Brazilijska	2006	5,9	1,7	3,4	3,8	4,5	31,8	7,4	6,7	10,2	7,6	17,0
	2010	8,8	2,4	3,0	5,0	3,8	19,8	5,7	7,0	11,6	7,8	25,2
Belorusija	2008	2,3	1,4	3,2	4,3	6,3	38,9	11,5	14,4	8,1	3,5	6,1
Tajvan	2008	2,2	0,3	1,4	2,5	3,4	59,5	9,0	5,9	6,9	1,5	7,4
Hrvaška	2007	7,3	4,6	6,8	9,4	7,5	27,3	7,0	7,8	7,8	3,2	11,2
Češka	2006	2,5	4,2	6,6	11,1	8,9	21,7	8,9	11,3	12,3	6,6	5,8
Danska	2007	3,9	3,6	7,2	12,1	11,7	14,9	9,5	12,4	14,0	5,3	5,4
Estonija	2011	2,5	3,2	3,8	6,1	9,4	28,7	10,2	13,5	10,4	4,9	7,4
Finska	2007	2,7	2,3	4,2	6,9	9,0	24,0	12,4	15,6	13,8	5,7	3,4
Francija	2007	5,9	1,5	4,1	6,9	11,6	23,5	10,7	13,6	12,6	3,3	6,3
Nemčija	2005	6,0	5,6	10,2	11,9	20,1	20,0	7,3	8,5	2,9	2,9	4,6
	2009	2,3	3,2	10,3	16,0	17,6	24,6	12,3	8,5	3,1	0,9	1,2
Grčija	2009	5,9	2,0	2,9	6,2	10,0	37,8	7,7	7,8	7,7	3,1	8,6
Hong Kong	2008	3,8	0,7	1,0	4,4	4,8	52,5	9,0	10,5	5,3	0,7	7,4
Islandija	2007	2,2	1,9	4,0	7,5	11,9	26,2	13,3	14,6	12,2	2,4	3,7
	2009	2,6	2,0	4,9	11,0	13,5	28,1	10,6	14,5	7,9	2,3	2,7
Irska	2007	1,4	1,5	2,5	6,5	10,0	33,1	11,2	11,5	10,0	3,6	8,6
Izrael	2006	9,2	2,0	2,8	5,0	5,4	28,1	7,1	10,8	12,4	4,4	12,8
Japonska	2007	0,0	0,7	1,6	5,4	7,7	48,4	13,0	11,4	8,1	1,6	2,1
J Koreja	2008	3,1	2,7	3,8	9,3	8,7	28,2	10,4	13,0	8,4	5,5	7,0
Mehika	2006	8,6	1,8	1,7	2,2	1,5	14,3	6,3	7,5	15,9	10,8	29,3
	2009	3,1	0,8	1,7	2,5	2,2	12,2	9,8	14,0	21,2	13,7	18,8
Nizozemska	2006	2,2	2,8	7,2	11,4	9,9	18,5	12,7	18,6	12,8	2,6	1,4
N. Zelandija	2008	1,6	2,4	5,0	8,9	8,8	25,0	11,5	13,4	12,4	4,0	6,9
Norveška	2005	2,2	1,8	7,1	12,4	13,3	21,3	10,0	15,5	11,1	2,8	2,5
Poljska	2005	3,6	2,4	3,4	3,6	5,5	31,8	7,6	10,8	11,7	6,3	13,3
	2007	3,3	1,7	2,2	3,3	4,2	31,8	9,9	11,4	11,9	6,3	14,0
Portugalska	2009	6,2	2,9	4,6	9,7	10,5	32,0	6,6	8,2	7,6	3,6	8,3
Slovaška	2008	4,8	5,1	7,7	9,6	8,3	27,7	8,3	8,1	8,6	5,0	6,8
Slovenija	2008	5,8	6,3	7,4	10,0	8,6	32,1	8,3	7,6	6,7	2,1	5,1
Španija	2008	3,6	3,7	10,6	18,6	13,2	25,0	8,5	8,2	6,1	1,4	1,0
Švedska	2006	2,9	3,5	6,4	12,3	9,0	18,5	13,4	17,9	11,8	2,5	1,9
Švica	2007	4,9	1,5	5,5	8,0	8,7	31,2	10,5	10,9	11,2	1,6	5,9
Tajska	2007	1,1	,5	0,7	1,4	1,9	64,0	4,8	7,6	7,0	2,7	8,3
Urugvaj	2009	10,6	7,5	8,8	10,0	7,7	23,7	4,4	4,9	7,0	1,7	13,8

6. Ali bi rekli, da so bile v času zadnje predvolilne kampanje med strankami opazne velike ali majhne razlike ali pa razlik sploh ni bilo?

- 1 – velike razlike
2 – majhne razlike
3 – razlik ni bilo

		velike razlike	majhne razlike	razlik ni bilo
CSES		1	2	3
Avstralija	2007	30,4	67,9	1,6
Avstrija	2008	56,2	38,9	4,9
Brazilija	2006	39,4	44,4	16,3
	2010	56,9	28,7	14,3
Belorusija	2008	18,2	54,7	27,1
Tajvan	2008	49,6	27,6	22,8
Hrvaška	2007	32,0	50,3	17,7
Češka	2006	49,0	38,8	12,2
Estonija	2011	42,8	46,1	11,0
Finska	2007	16,5	74,3	9,2
Francija	2007	49,9	46,6	3,4
Nemčija	2005	6,8	89,3	3,9
	2009	32,6	53,0	14,4
Grčija	2009	43,3	36,6	20,1
Hong Kong	2008	44,3	45,5	10,2
Islandija	2007	36,5	61,6	1,9
	2009	50,2	46,2	3,6
Irska	2007	23,3	67,2	9,4
Izrael	2006	38,9	43,2	17,9
Japonska	2007	33,4	57,7	9,0
J Koreja	2008	13,7	60,1	26,1
Mehika	2006	44,4	38,0	17,7
	2009	30,9	45,3	23,8
Nizozemska	2006	61,3	35,6	3,1
Nova Zelandija	2008	41,3	55,5	3,2
Poljska	2005	28,0	66,5	5,5
	2007	50,1	43,9	6,0
Portugalska	2009	34,1	48,1	17,8
Slovaška	2008	48,6	35,5	15,9
Slovenija	2008	33,5	54,7	11,8
Španija	2008	49,3	42,1	8,6
Švedska	2006	28,3	69,3	2,4
Švica	2007	66,5	32,6	1,0
Tajska	2007	23,8	49,1	27,1
Urugvaj	2009	61,0	31,3	7,8

7. Kako pozorno ste spremljali zadnjo volilno kampanjo?

- 1 – zelo pozorno
 2 – precej pozorno
 3 – ne prav pozorno
 4 – sploh nisem spremljal

		zelo pozorno	precej pozorno	ne prav pozorno	sploh nisem spremljal
CSES		1	2	3	4
Avstralija	2007	40,2	40,8	15,2	3,8
Avstrija	2008	12,1	34,6	40,1	13,2
Brazilijska	2006	11,2	35,3	27,9	25,6
	2010	9,6	38,6	36,5	15,4
Belorusija	2008	3,6	22,2	41,0	33,2
Hrvaška	2007	9,0	28,3	43,5	19,2
Češka	2006	5,1	30,7	44,1	20,2
Danska	2007	14,9	45,1	36,9	3,1
Estonija	2011	8,1	34,4	47,1	10,4
Finska	2007	10,2	39,9	40,1	9,8
Francija	2007	30,7	34,7	27,5	7,2
Nemčija	2005	32,2	46,6	17,8	3,4
	2009	7,5	36,6	43,8	12,1
Grčija	2009	18,4	30,8	34,9	15,8
Hong Kong	2008	16,1	61,2	17,9	4,7
Islandija	2007	12,5	49,7	25,3	12,5
	2009	15,0	52,1	22,1	10,8
Irska	2007	25,2	43,8	23,5	7,5
Izrael	2006	12,5	22,5	33,4	31,6
Japonska	2007	17,9	48,4	27,2	6,5
J Koreja	2008	5,5	37,0	45,1	12,4
Mehika	2006	25,0	47,8	18,9	8,2
	2009	9,9	48,9	29,9	11,3
Nizozemska	2006	3,5	28,7	59,5	8,3
Nova Zelandija	2008	18,5	46,7	25,8	8,9
Norveška	2005	10,6	54,8	30,5	4,0
Poljska	2005	5,2	30,8	47,4	16,6
	2007	10,4	33,7	42,6	13,3
Portugalska	2009	19,3	39,4	24,4	16,9
Slovaška	2008	7,7	31,8	32,7	27,9
Slovenija	2008	7,7	28,4	45,8	18,1
Španija	2008	11,1	40,4	30,0	18,6
Švedska	2006	8,3	45,0	42,1	4,7
Švica	2007	14,1	47,5	28,7	9,6
Tajska	2007	6,7	22,0	44,1	27,1
Urugvaj	2009	23,7	29,4	37,9	8,9

8. Če ocenjujete na splošno, kako ste zadovoljni z delovanjem demokracije v vaši državi?

1 – zelo sem zadovoljen

2 – precej zadovoljen

3 – ne kaj dosti zadovoljen

4 – sploh nisem zadovoljen z delovanjem demokracije

		zelo zadovoljen	precej zadovoljen	ne kaj dosti zadovoljen	sploh nisem zadovoljen
CSES		1	2	3	4
Avstralija	2007	22,9	62,7	11,9	2,5
Avstrija	2008	11,3	62,1	22,1	4,6
Brazilija	2006	5,5	44,5	32,6	17,4
	2010	9,9	51,6	27,1	11,4
Belorusija	2008	6,5	52,3	30,1	11,2
Tajvan	2008	5,3	48,3	39,6	6,7
Hrvaška	2007	2,4	23,2	42,2	32,3
Češka	2006	2,6	46,5	37,9	12,9
Danska	2007	31,7	60,5	6,5	1,4
Estonija	2011	3,6	47,4	37,1	11,9
Finska	2007	6,8	70,6	19,2	3,4
Francija	2007	9,6	57,5	26,5	6,4
Nemčija	2005	5,7	49,5	35,5	9,4
	2009	6,9	46,7	33,0	13,4
Grčija	2009	2,8	22,8	45,5	28,9
Hong Kong	2008	4,4	49,4	34,2	12,0
Islandija	2007	10,4	60,4	22,2	7,0
	2009	3,0	39,4	38,1	19,5
Irska	2007	12,0	68,8	14,9	4,2
Izrael	2006	3,9	31,1	38,3	26,7
Japonska	2007	4,1	46,0	40,5	9,4
J Koreja	2008	1,5	41,2	46,8	10,5
Mehika	2006	12,2	34,2	30,7	22,8
	2009	6,1	40,0	36,3	17,6
Nizozemska	2006	8,4	69,2	19,2	3,1
Nova Zelandija	2008	8,3	61,7	22,9	7,1
Norveška	2005	18,8	69,6	10,5	1,1
Poljska	2005	2,4	33,3	46,1	18,2
	2007	5,9	53,3	34,9	5,9
Portugalska	2009	2,3	39,5	32,6	25,6
Slovaška	2008	2,8	34,6	45,6	17,0
Slovenija	2008	1,5	25,4	61,3	11,8
Španija	2008	7,3	74,2	15,9	2,6
Švedska	2006	15,0	66,8	16,2	2,1
Švica	2007	13,7	67,7	16,1	2,5
Tajska	2007	22,3	59,7	13,5	4,6
Urugvaj	2009	25,3	46,6	24,5	3,6

9. Ali običajno zase mislite, da ste blizu kaki določeni politični stranki?

1 – da

2 – ne

		da	ne
CSES		1	2
Avstralija	2007	84,5	15,5
Avstrija	2008	49,7	50,3
Brazilija	2006	33,4	66,6
	2010	48,0	52,0
Belorusija	2008	12,7	87,3
Tajvan	2008	51,3	48,7
Hrvaška	2007	41,2	58,8
Češka	2006	44,2	55,8
Danska	2007	56,3	43,7
Estonija	2011	40,2	59,8
Finska	2007	55,4	44,6
Francija	2007	71,1	28,9
Nemčija	2005	44,8	55,2
	2009	49,1	50,9
Grčija	2009	61,3	38,7
Hong Kong	2008	33,0	67,0
Islandija	2007	49,8	50,2
	2009	50,9	49,1
Irska	2007	31,4	68,6
Izrael	2006	45,4	54,6
Japonska	2007	44,9	55,1
J Koreja	2008	40,5	59,5
Mehika	2006	56,9	43,1
	2009	56,5	43,5
Nizozemska	2006	31,5	68,5
Nova Zelandija	2008	48,2	51,8
Norveška	2005	47,8	52,2
Poljska	2005	50,8	49,2
	2007	52,8	47,2
Portugalska	2009	45,3	54,7
Slovaška	2008	71,8	28,2
Slovenija	2008	21,7	78,3
Španija	2008	62,7	37,3
Švedska	2006	49,5	50,5
Švica	2007	40,3	59,7
Tajska	2007	6,9	93,1
Urugvaj	2009	80,0	20,0

10. Tisti, ki so navedli, da se čutijo blizu neki stranki.**Ali čutite, da ste tej stranki ...**

1 – zelo blizu

2 – do neke mere blizu

3 – ne preveč blizu

		zelo blizu	do neke mere blizu	ne preveč blizu
CSES		1	2	3
Avstralija	2007	24,6	50,3	25,1
Avstrija	2008	15,0	52,3	32,7
Brazilija	2006	25,5	57,7	16,8
	2010	34,9	55,7	9,4
Belorusija	2008	8,9	65,9	25,2
Tajvan	2008	19,9	50,5	29,6
Hrvaška	2007	26,4	57,2	16,4
Češka	2006	13,2	65,8	21,0
Danska	2007	51,0	0,0	49,0
Estonija	2011	13,1	73,6	13,3
Finska	2007	14,3	65,9	19,8
Francija	2007	15,3	69,1	15,6
Nemčija	2005	12,6	63,9	23,5
	2009	11,0	62,3	26,7
Grčija	2009	39,0	44,5	16,5
Hong Kong	2008	9,0	73,8	17,2
Islandija	2007	18,4	71,1	10,5
	2009	13,6	69,5	16,9
Irska	2007	19,5	59,1	21,4
Izrael	2006	21,1	65,6	13,3
Japonska	2007	19,4	66,2	14,4
J Koreja	2008	14,5	70,7	14,8
Mehika	2006	43,1	31,2	25,6
	2009	32,6	41,3	26,1
Nizozemska	2006	12,5	62,6	24,9
Nova Zelandija	2008	11,4	63,5	25,1
Norveška	2005	55,8	0,0	44,2
Poljska	2005	5,0	28,5	66,5
	2007	9,5	33,5	57,0
Portugalska	2009	8,7	17,9	73,4
Slovaška	2008	21,7	71,5	6,9
Slovenija	2008	25,4	69,9	4,7
Španija	2008	15,1	73,3	11,6
Švedska	2006	13,4	67,7	18,9
Švica	2007	20,0	69,1	10,9
Tajska	2007	13,7	80,2	6,2
Urugvaj	2009	45,8	46,1	8,0

11. Ali ste na zadnjih volitvah volili ali niste volili?

1 – da

2 – ne

		da	ne
		1	2
CSES			
Avstralija	2007	98,8	1,2
Avstrija	2008	86,3	13,7
Braziliya	2006	84,5	15,5
	2010	93,1	6,9
Belorusija	2008	68,6	31,4
Tajvan	2008	88,4	11,6
Hrvaška	2007	81,6	18,4
Češka	2006	74,0	26,0
Danska	2007	96,9	3,1
Estonija	2011	79,5	20,5
Finska	2007	83,2	16,8
Francija	2007	82,9	17,1
Nemčija	2005	93,7	6,3
	2009	79,4	20,6
Grčija	2009	88,5	11,5
Hong Kong	2008	75,8	24,2
Islandija	2007	91,5	8,5
	2009	94,4	5,6
Irska	2007	88,5	11,5
Izrael	2006	80,9	19,1
Japonska	2007	85,2	14,8
J Koreja	2008	64,7	35,3
Mehika	2006	85,0	15,0
	2009	77,3	22,7
Nizozemska	2006	93,1	6,9
Nova Zelandija	2008	95,1	4,9
Norveška	2005	89,7	10,3
Poljska	2005	52,7	47,3
	2007	71,3	28,7
Portugalska	2009	76,2	23,8
Slovaška	2008	78,3	21,8
Slovenija	2008	76,5	23,5
Španija	2008	82,0	18,0
Švedska	2006	90,4	9,6
Švica	2007	68,5	31,5
Tajska	2007	97,8	2,2
Urugvaj	2009	100,0	0,0

Odgovarjajo tisti, ki so volili.**12. Ali ste ob teh volitvah kaj razmišljali o tem, da bi volili kakšno drugo stranko?**

1 – da

2 – ne

		da	ne
		1	2
CSES			
Avstralija	2007	23,4	76,6
Avstrija	2008	32,5	67,5
Brazilija	2010	6,8	93,2
Belorusija	2008	12,4	87,6
Hrvaška	2007	17,0	83,0
Češka	2006	30,6	69,4
Danska	2007	48,8	51,2
Estonija	2011	29,7	70,3
Finska	2007	45,1	54,9
Francija	2007	20,8	79,2
Nemčija	2005	31,0	69,0
	2009	25,5	74,5
Grčija	2009	30,2	69,8
Hong Kong	2008	46,9	53,1
Islandija	2007	53,7	46,3
	2009	64,9	35,1
Irska	2007	28,7	71,3
Izrael	2006	37,4	62,6
Mehika	2006	11,9	88,1
	2009	28,7	71,3
Nizozemska	2006	46,3	53,7
Nova Zelandija	2008	70,6	29,4
Norveška	2005	64,9	35,1
Poljska	2005	44,6	55,4
	2007	34,4	65,6
Portugalska	2009	28,5	71,5
Slovaška	2008	22,2	77,8
Slovenija	2008	26,7	73,3
Španija	2008	47,6	52,4
Švedska	2006	46,1	53,9
Švica	2007	42,4	57,6
Tajska	2007	33,8	66,2
Urugvaj	2009	12,1	87,9

13. Ali je bila na zadnjih volitvah kakšna stranka, ki je nikakor ne bi volili?

1 – da

2 – ne

		da	ne
CSES		1	2
Avstralija	2007	75,0	25,0
Avstrija	2008	83,7	16,3
Brazilija	2006	4,5	95,5
	2010	15,1	84,9
Belorusija	2008	78,3	21,7
Hrvaška	2007	78,6	21,4
Češka	2006	93,8	6,2
Danska	2007	98,4	1,6
Estonija	2011	86,6	13,4
Finska	2007	85,5	14,5
Nemčija	2005	97,5	2,5
	2009	89,2	10,8
Grčija	2009	87,4	12,6
Hong Kong	2008	74,9	25,1
Islandija	2007	82,6	17,4
	2009	84,0	16,0
Irska	2007	72,2	27,8
Izrael	2006	77,2	22,8
Mehika	2006	45,9	54,1
	2009	85,7	14,3
Nizozemska	2006	95,5	4,5
Nova Zelandija	2008	79,3	20,7
Poljska	2005	85,1	14,9
	2007	86,3	13,7
Portugalska	2009	57,4	42,6
Slovaška	2008	91,1	8,9
Slovenija	2008	70,9	29,1
Španija	2008	67,8	32,2
Švedska	2006	91,3	8,7
Švica	2007	87,9	12,1
Tajska	2007	51,2	48,8
Urugvaj	2009	100,0	0,0

14. Kaj pa predhodne volitve, ali se še spomnite, ali ste takrat šli na volitve?

1 – da, volil sem

2 – ne, nisem volil

		da, volil sem	ne, nisem volil
CSES		1	2
Avstralija	2007	95,8	4,2
Brazilija	2006	76,2	23,8
	2010	87,5	12,5
Belorusija	2008	65,2	34,8
Hrvaška	2007	79,1	20,9
Češka	2006	71,4	28,6
Danska	2007	98,0	2,0
Estonija	2011	74,4	25,6
Finska	2007	87,3	12,7
Francija	2007	95,6	4,5
Nemčija	2005	88,5	11,5
	2009	80,7	19,3
Grčija	2009	89,1	10,9
Hong Kong	2008	73,1	26,9
Islandija	2007	92,8	7,2
	2009	92,2	7,8
Irski	2007	85,1	14,9
Izrael	2006	85,8	14,2
Japonska	2007	89,3	10,7
J. Koreja	2008	82,0	18,0
Mehika	2006	70,1	29,9
	2009	74,7	25,3
Nizozemska	2006	88,6	11,4
Norveška	2005	90,6	9,4
Nova Zelandija	2008	86,2	13,8
Poljska	2005	73,0	27,0
	2007	75,3	24,7
Slovaška	2008	83,6	16,4
Slovenija	2008	72,6	27,4
Švedska	2006	92,1	7,9
Švica	2007	74,7	25,3
Tajska	2007	95,3	4,7
Urugvaj	2009	100,0	0,0

4.0

**Politična kultura
in demokratične vrednote
v novih demokracijah**

**Political Culture and Democratic
Values in New Democracies, 2000**

4.1

Politična kultura in demokratične vrednote v novih demokracijah

Brina Malnar

Povzetek

Članek obravnava proces kulturnega prilagajanja javnosti tranzicijskih držav na nove strukturne okoliščine v družbi, predvsem prehod v večstrankarski politični sistem in tržno gospodarstvo. Na podlagi podatkov projekta Demokratične vrednote ugotavlja, da je počasna tranzicija v Sloveniji delovala kot dolgotrajen proces učenja, v katerem je javnost privzela raznorodne vrednotne vzorce, norme in stališča. Javnost v celoti sprejema politične svoboščine, sprejemanje tržnega gospodarstva pa je pogojno. Tudi v novih okoliščinah se je ohranilo kar nekaj starih pogledov na vlogo države, od katere javnost pričakuje pomembno vlogo pri zagotavljanju socialne pravičnosti.

1 Cilji projekta

Sprememba družbenega sistema v srednji in vzhodni Evropi je najbolj korenita strukturna sprememba v zadnjem stoletju. Spremljanje političnih, družbenih in ekonomskih sprememb v nekdanjih komunističnih državah je poseben izziv tudi za Evropsko unijo. Raziskovalni projekt *Politična kultura in demokratične vrednote v novih demokracijah* (v nadaljevanju: *Demokratične vrednote*), ki poteka znotraj petega okvirnega programa Evropske unije, si je zastavil za cilj raziskati družbeno in kulturno podlago integracije srednje- in vzhodnoevropskih držav v Evropsko unijo. Kompleksni procesi prehoda v demokratični sistem in tržno gospodarstvo pomenijo okvir za analizo vrednotnega zemljevida državljanov. Eden ključnih ciljev projekta je zato proučevanje odnosa med političnimi, ekonomskimi in kulturnimi vrednotami ter tudi odnos med družbenimi neenakostmi in podporo demokratičnemu sistemu deset let po padcu komunizma. Materialna prikrajšanost in zmanjševanje socialistične države blaginje namreč lahko v teh okoljih privedeta do vznika političnih stališč in vrednot, ki niso skladne s prevladujočimi vrednotami drugod v Evropi, kar lahko ovira vključevanje v Evropsko unijo.

Kot vemo, so se vse tranzicijske države odrekle stari (socialistični) družbeni pogodbi in iz nje izhajajočim kolektivnim ciljem ter jo nadomestile s pretežno indi-

vidualističnimi usmeritvami. Globoke spremembe v odnosu med državo, trgom in družbo, ki potekajo v srednji in vzhodni Evropi, zato porajajo vprašanje, s kakšnimi individualnimi in kolektivnimi strategijami se državljani skušajo spoprijeti z novo situacijo. Na to vprašanje je projekt Demokratične vrednote skušal odgovoriti z obsežno analizo odnosa med ekonomskimi, socialnimi in političnimi vrednotami oziroma stališči, s čimer je skušal poglobiti razumevanje ravnanj državljanov v času institucionalne negotovosti in hitrih družbenih sprememb.

2 Raziskovalna izhodišča in metode

Po padcu socialističnih režimov so parlamenti srednje in vzhodne Evrope sprejeli nove ustave ali pa močno spremenili obstoječe ter s tem vzpostavili politične institucije, ki so bile skladne s sistemom liberalne demokracije in tržnega gospodarstva. Vendar pa takšna formalna vzpostavitev novih institucij še ne zagotavlja dobrega delovanja političnega in gospodarskega sistema, saj morajo te institucije tudi ustrezno zaživeti v vsakodnevem življenju. To je pomemben vidik, saj po mnenju večine analitikov prav dobro delujoč demokratični sistem krepi podporo državljanov političnemu sistemu oziroma njegovo legitimnost ter zmanjšuje prisotnost elementov starega družbenega sistema.

Eden od pomembnejših vidikov za oceno stopnje konsolidacije demokratičnega sistema in tržnega gospodarstva je odgovor na vprašanje, koliko je nova institucionalna ureditev v tranzicijskih državah usklajena s prevladujočo politično kulturo teh držav. Zgodovina namreč kaže, da vztrajanje pri načelih liberalne demokratičnosti ni pogoj za stabilnost političnega sistema, kot tudi vztrajanje na načelih tržnega gospodarstva ni pogoj stabilnosti gospodarskega sistema. Nove institucije morajo zato najprej dokazati svojo učinkovitost pri vsakodnevem delovanju, s čimer bodo šele prepričale večino prebivalstva, da so najprimernejši okvir za reševanje družbenih in individualnih problemov.

Cilj projekta Demokratične vrednote ni le ugotoviti, koliko prebivalstvo sprejema ali zavrača novo politično in gospodarsko ureditev, pač pa tudi prepoznati ključne dejavnike, na katerih temelji legitimnost novega sistema. Če namreč predstave ljudi o tem, kako naj bi bil videti politični sistem, niso v skladu z novo institucionalno ureditvijo, bo verjetno trajalo precej časa, preden se bo utrdil novi politični sistem. Projekt Demokratične vrednote ponuja široke in inovativne možnosti analize mnenj državljanov držav, v katerih potekajo hitre družbene spremembe. Dosedanje empirične raziskave so že izpostavile nizko podporo demokratičnemu sistemu v srednji in vzhodni Evropi, velika pričakovanja javnosti glede vloge države na področju gospodarstva, močno osredotočenost na nacionalno identiteto in šibko državljansko aktivnost, kar je vse v neskladju s konceptom liberalne demokracije. Nobena od raziskav pa ni primerjala vzorcev vrednot državljanov,

zato je eden ključnih prispevkov tega projekta prikazati posebnosti v vzorcih stališč državljanov postkomunističnih držav.

Podatki so bili zbrani s pomočjo mednarodne ankete, ki je potekala leta 2000 v trinajstih evropskih državah (Albanija, Bolgarija, Češka, Estonija, Grčija, Nemčija, Madžarska, Poljska, Romunija, Rusija, Slovaška, Slovenija in Španija). V državah srednje in vzhodne Evrope je bilo izvedenih 11.500 anket, ki so obravnavale tematiko ekonomskih, družbenih in političnih sprememb. Kasneje so bile ankete izvedene še v treh državah, ki so že bile članice EU, kar je omogočilo primerjave vrednotnih vzorcev med obstoječimi članicami EU in državami pristopnicami. V projekt so bile vključene tiste članice EU, v katerih je bil pred časom že uspešno opravljen prehod iz avtoritarnega v demokratični sistem (Nemčija, Grčija, Španija), med preostalimi državami pa tiste, kjer je proces tranzicije najbolj napredoval (Poljska, Češka, Madžarska, Slovenija, Estonija), države, ki so bile s tranzicijo sredi poti (Bolgarija, Romunija, Slovaška), ter države, kjer je bil proces prehoda še v začetnih fazah (Albanija, Rusija). Nemčija je bila poseben primer, saj je njen zahodni del prehod iz avtoritarnega v liberalni demokratični sistem opravil že pred desetletji, vzhodni del pa je bil še vedno v procesu prehoda. Sestava sodelujočih držav je torej omogočala različne zgodovinske ravni analize. Vsi vzorci so reprezentativni za populacijo nad 18 let (z izjemo Poljske, nad 15 let), ki prebiva v zasebnih bivališčih.

Tabela 1: Obdobje anketiranja, metoda in velikost vzorca po sodelujočih državah

država	obdobje anketiranja	metoda anketiranja	velikost vzorca
Albanija	september–oktober 2000	PAPI	1.000
Bolgarija	september–oktober 2000	PAPI	1.051
Češka	september 2000	PAPI	1.015
Estonija	september–oktober 2000	CAPI	981
V. Nemčija	september–oktober 2000	PAPI	1.029
Madžarska	september– oktober 2000	PAPI	1.000
Poljska	september 2000	PAPI	1.006
Romunija	september–oktober 2000	PAPI	1.057
Rusija	september–oktober 2000	PAPI	1.500
Slovaška	september 2000	PAPI	1.094
Slovenija	september–oktober 2000	PAPI	1.020
Z. Nemčija	junij–julij 2002	PAPI	877
Španija	maj–junij 2002	PAPI	1.500
Grčija	maj–julij 2002	PAPI	1.000

3 Rezultati: Politična legitimnost, demokracija in vrednote v Sloveniji

V nadaljevanje bodo najprej prikazani rezultati projekta Demokratične vrednote za Slovenijo, nato pa sinteza ugotovitev za celotno skupino držav. Cilj analize je bil torej s pomočjo mnenjskih kazalnikov zaznati potencialne ovire utrjevanju demokratičnega sistema v Sloveniji. Stališča javnosti po eni strani lahko pomenijo ugodno podlago za politično delovanje in pospešujejo politične spremembe, po drugi pa mu postavljajo omejitve in politične spremembe upočasnjujejo (Svallfors, 1999). Anketni podatki zato pomenijo eno od strateških podlag za oceno trenutnega stanja v družbi ter bodočih trendov, še zlasti če jih dopolnimo z raziskavami medijev in organiziranih interesnih skupin oziroma oblikovalcev mnenj. V našem primeru bomo orisali široke vzorce pozitivnih in negativnih stališč anketirancev do demokratičnega sistema v Sloveniji. Slovenski del ankete je bil izveden jeseni 2000, velikost vzorca je bila 1020 oseb. Vzorec je reprezentativen za populacijo Slovenije v starosti nad 18 let.

4 Stališča do političnega sistema: Delovanje demokratičnega političnega sistema

Najprej si bomo ogledali stališča do novega demokratičnega političnega sistema v luči primerjav demokracije s prejšnjim socialističnim sistemom ter hipotetičnim sistemom, kakršen naj bi obstajal čez pet let. Najbolj očitna ugotovitev tu je, da je – glede na povprečne vrednosti – delovanje vseh treh političnih sistemov ocenjeno pozitivno. Anketiranci so bili bolj zadovoljni z delovanjem nedemokratičnega socialističnega političnega sistema kot z obstoječim demokratičnim sistemom, ob tem pa verjamejo, da se bo delovanje demokratičnega sistema v bližnji prihodnosti izboljšalo. Razmeroma optimistične ocene o prihodnjem razvoju demokratičnega sistema je mogoče razumeti tudi kot izraz zaupanja v demokracijo ali tudi koristi, ki jih prinaša. Presenetljivo je, da ob splošnem zaupanju v delovanje demokratičnega sistema izmerimo dokaj visoko oceno (višjo od ocene sedanjega sistema) uspešnosti bivšega socialističnega sistema. Če pustimo ob strani dejstvo, da anketiranci verjetno ne razlikujejo jasno med ožjim političnim in širšim družbenim delovanjem nekdanjega sistema, lahko ugodno oceno pripišemo razmeroma liberalni naravi jugoslovanskega socialističnega sistema, v katerem večina prebivalstva ni občutila radikalnega omejevanja političnih svoboščin. To je še posebej veljalo v primeru Slovenije, ki je v osemdesetih letih doživela obsežno liberalizacijo socialističnega sistema. Zdi se torej, da ocene uspešnosti preteklega, sedanjega in bodočega političnega sistema odražajo postopno oziroma evolutivno naravo demokratičnega prehoda v Slovenijo, ki je minil brez dramatičnih političnih obratov.

Podrobnejša analiza ocen delovanja treh sistemov po stratifikacijskih skupinah pokaže očitne razlike v vrednotenju. Na eni strani imamo tako imenovane poražence tranzicije – manj izobraženi in manj premožni (spodnja dohodkovna tretjina) – za njihove interese je bilo bolje poskrbljeno v socialističnem sistemu, za katerega sta bili značilni velika socialna varnost in varnost zaposlitve. Zato ni presenetljivo, da so pripadniki te skupine socialistični sistem ocenili najbolj pozitivno in da so manj premožni (ne pa tudi manj izobraženi) najbolj kritično ocenili delovanje sedanjega in prihodnjega političnega sistema. Na drugi strani pa imamo skupino »zmagovalcev« tranzicije, ki jo sestavljajo najbolj izobraženi in premožni anketiranci. Ti nekdanji režim ocenjujejo slabše, obenem pa najbolj pozitivno ocenijo bodočega, medtem ko med družbenimi sloji ne opazimo bistvenih razlik v ocenah obstoječega sistema. To dokazuje, da interesi, ki izhajajo iz medslojevskih razlik, pomenijo pomembno podlago za vrednotenje uspešnosti političnih sistemov.

Tabela 2: Ocena delovanja preteklega, sedanjega in 'prihodnjega' političnega sistema

lestvica: -100.....0.....100	socialistični politični sistem <i>povprečna vrednost</i>	sedanji politični sistem <i>povprečna vrednost</i>	politični sistem čez pet let <i>povprečna vrednost</i>
osnovna šola* (24 %)	23,1	12,7	20,2
triletna poklicna šola (19 %)	20,1	8,5	22,2
štiriletna srednja šola (43 %)	11,3	9,3	21,5
fakulteta (14 %)	1,5	11,3	28,1
dohodki – spodnja tretjina (32 %)	23,7	4,6	17,4
dohodki – sredina (33 %)	14,3	10,2	29,1
dohodki – zgornja tretjina (35 %)	9,9	15,3	28,2
starost 18–25 (19 %)	3,8	17,5	28,1
starost 26–40 (29 %)	6,2	7,5	17,0
starost 41–60 (32 %)	17,3	9,5	23,5
starost 60+ (19 %)	26,0	8,2	22,7

* % velikost skupine v vzorcu

Starost anketirancev je močno povezana z ocenami socialističnega političnega sistema, ne pa tudi z ocenami sedanjega in prihodnjega političnega sistema. To kaže, da generacije (predvsem generacije nad 40 let), ki so bile socializirane v času socializma, ne glede na izobrazbo ali dohodkovno raven ohranjajo močna pozitivna stališča do delovanja socialističnega sistema. To bi na prvi pogled lahko razlagali kot posledico indoktrinacije, ki so ji bile te generacije izpostavljene v nekdanjem sistemu, vendar pa to teorijo izpodbija dejstvo, da se ocene sedanjega in prihodnjega političnega sistema pri najstarejši kohorti ne razlikuje bistveno od ocen drugih kohort (z izjemo najmlajše). Nič torej ne kaže, da bi starejše generacije zaradi vzgoje v starem režimu slabše ocenjevale delovanje novega političnega sistema.

Čeprav v Sloveniji obstajajo razlike v ocenah delovanja sedanjega in prihodnjega političnega sistema med družbenimi skupinami, pa v vseh izmerimo razmeroma visoko stopnjo zaupanja v zmožnost demokratičnega sistema, da uresniči njihova pričakovanja. Nobena pomembnejša skupina prebivalstva uspešnosti sedanjega sistema ne oceni nezadovoljivo, kar je mogoče razlagati vsaj na dva načina. Po prvi razlagi so pozitivne ocene predvsem posledica relativne politične stabilnosti in gospodarske rasti, ki jo je Slovenija doživljala v desetletju 1990–2000. Čeprav so imeli različni družbeni sloji in kohorte različna pričakovanja od novega sistema, je temu po zaslugi njegove učinkovitosti uspelo vsaj do neke mere ta pričakovanja izpolniti. Vendar pa ta razlago naleti na težave, če jo skušamo razširiti tudi na ocene socialističnega političnega sistema, saj večina vprašanih tudi uspešnost tega ocenjuje kot zadovoljivo. Hkratne pozitivne ocene delovanja socialističnega in demokratičnega sistema nakazujejo, da anketiranci uporabljajo različna merila, ko gre za ocenjevanje uspešnosti političnih sistemov ali celo istega političnega sistema v različnih časovnih perspektivah. Prav ta ideja je v središču druge razlage, ki trdi, da se merila ocenjevanja ljudi ne spreminjajo le v času, pač pa tudi v eni časovni točki tvorijo kompleksen in celo kontradiktoren sklop, ki je podlaga posameznikovih ocen in ravnanj. Razlaga izhaja iz modela »vseživljenjskega učenja« (Mishler in Pollack, 2003: 246), po katerem se izhodiščne kulturne usmeritve posameznikov »naknadno lahko okrepijo ali spremenijo, odvisno od tega, v kolikšni meri kasnejše življenjsko izkustvo potrjuje ali izpodbija izvirne kulturne vzorce« (Mishler in Pollack, ibidem). Takšne spremembe vrednot zaradi svoje kumulativne narave lahko privedejo do vse bolj zapletenih sklopov vrednot, tako na individualni kot na skupinski ravni. Dober primer tega je najstarejša kohorta slovenskih anketirancev, ki brez težav dobro oceni tako delovanje socialističnega kot tudi obstoječega in prihodnjega demokratičnega sistema.

5 Stališča do nedemokratičnih alternativ

Anketiranci so odgovarjali tudi na vprašanja o možnih alternativah demokratičnemu političnemu sistemu. Namen vprašanja je bil izmeriti in odkriti 'nedemokratični potencial', zato so dobro dopolnilo vprašanjem o uspešnosti delovanja obstoječega demokratičnega sistema. Če izzamemo trditev, da naj »odločitve sprejemajo strokovnjaki«, na katero lahko gledamo kot na (še) skladno z načeli demokratičnega sistema, potem le manjši deleži vprašanih (med 5 in 22 %) vidijo nedemokratične alternative kot primeren način upravljanja družbe, čeprav so bile v vprašalniku 'pozitivno obtežene', npr. v luči potrebe po večji učinkovitosti, reševanju iz stanja političnega kaosa in podobno.

Nizka podpora nedemokratičnim rešitvam kaže, da se je demokratičnemu političnemu sistemu pri anketirancih uspelo uveljaviti kot prevladujoča izbira. Obenem pa je le 40 % vprašanih obstoječi sistem videlo kot najboljšo politično izbiro, kar lahko razlagamo z dejstvom, da je ocena trenutnega sistema najmočneje povezana z neposrednim izkustvom in interesi v primerjavi z ocenami možnih alternativ. Še več, visoko podporo politični vlogi strokovnjakov (63 % vprašanih se zavzema za to možnost) lahko razlagamo tudi kot podporo večji učinkovitosti delovanja demokratičnega političnega sistema. Veliko slovenskih anketirancev je torej menilo, da je »realno obstoječo« demokracijo mogoče izboljšati, ob tem pa jih le malo podpira zamenjavo demokratične politične ureditve s kakšno drugo. Manj izobraženi in manj premožni anketiranci so bili nekoliko bolj pripravljeni podpreti nedemokratične alternative, vendar pa je izbira demokratičnega sistema prepričljivo prevladala v vseh družbenih slojih.

Demokracija dobro prestane preizkus tudi v primerjavi s socialističnim političnim sistemom. Anketiranci ji dajo prednost kot obliki upravljanja (86 %) ter kot politični ideji (80 %), in četudi imajo na ravni vsakodnevnega delovanja nekaj dvomov o njeni uspešnosti, se zdi njihova podpora demokratičnim načelom skorajda brezpogojna. Tudi tu pa naletimo na enak paradoks kot pri ocenah delovanja demokracije, in sicer da sprejemanje demokratičnih načel večine anketirancev ne ovira, da ne bi podpirali tudi socializma, bodisi kot ideje (44 %) ali kot oblike upravljanja (41 %). Tudi ko gre za splošno podporo socializmu, so vzorci razlik po slojih in kohortah zelo podobni tistim v ocenah delovanja socialističnega sistema. Noben družbeni sloj ali kohorta ne daje prednosti socializmu pred demokracijo, niti kot ideji niti kot obliki upravljanja, obenem pa je socializem deležen več splošne naklonjenosti pri tistih družbenih slojih, ki smo jih poimenovali »poražence tranzicije« (nizko izobraženi, nizek dohodek), ter pri starejših generacijah.

Multivariantna analiza pokaže, da je stopnja izobrazbe pomemben dejavnik odnosa do socializma pri osebah mlajših od 40 let, saj je delež tistih, ki podpirajo socializem kot idejo, najvišji med manj izobraženimi anketiranci. Pri starejših kohortah pa je starost najpomembnejši napovedovalec tega odnosa – starejše generacije namreč kažejo visoko raven naklonjenosti ideji socializma, skorajda neodvisno od stopnje izobrazbe ali višine dohodka. Le 30 % anketirancev z univerzitetno izobrazbo mlajših od 40 let na primer soglaša, da je ideja socializma vedno dobra, nasprotno trdi 71 % visoko izobraženih v starostni skupini nad 60 let.

Tabela 3: Odnos do socializma

% soglasja	ideja socializma je vedno dobra %	socializem je primeren kot sistem upravljanja %	zadovoljen s tem, kako je socializem deloval %
osnovna šola	53	51	65
triletna poklicna šola	45	45	58
štiriletna srednja šola	41	39	50
fakulteta	34	29	45
starost 18–25	32	26	33
starost 26–40	39	32	47
starost 41–60	44	45	61
starost 60+	59	60	67

Stališča, ki merijo splošen odnos do demokracije in socializma, so torej še bolj protislovna, kot so ocene delovanja obeh sistemov. Četudi je videti nelogično, da bi anketiranci izražali podporo nasprotujočim si političnim idejam in načinom upravljanja družbe, pa jih precejšen del, še zlasti starejših, počne natanko to. Naklonjenost ideji socializma se pri njih ne izključuje z naklonjenostjo demokratičnim načelom. Te na prvi pogled čudne »mešanice« političnih stališč ni mogoče preprosto odpraviti kot nebitven primer posocialistične »shizoidne miselnosti«. Nasprotno, kaže na zmožnost posameznikov, da se na kreativen način spopada s spreminjajočo se družbeno realnostjo. Takšna »mešanica« političnih stališč je namreč funkcionalna tako na individualni kot na družbeni ravni. Na individualni posameznikom, zlasti tistim, ki pripadajo starejšim generacijam, omogoča, da osmislijo svoje preteklo in sedanje izkustvo. Na družbeni ravni pa omogoča legitimnost novemu družbenemu redu v vseh slojih prebivalstva, saj ne zanika nekaterih dobrih plati nekdanjega sistema. To tudi pojasni, zakaj so bili v Sloveniji poskusi nekaterih političnih strank, da bi gradile svojo politično kariero na radikalnem antikomunizmu, v glavnem neuspešni in zakaj stranke »kontinuitete« prevladujejo v političnem prostoru.

6 Individualna politična participacija, kompetenca in stališča

Dejavnika, kot sta politična participacija in politična kompetenca, lahko predstavljata vedenjsko in kulturno okolje, ki je bodisi ugodno ali moteče za demokratični politični razvoj. Pogosto naletimo na trditev, da za utrditev demokracije ni dovolj, da državljani sprejmejo idejo demokracije in njene konkretne organizacijske oblike, pač pa je potrebna tudi njihova pripravljenost, da aktivno sodelujejo v političnem procesu. Vendar pa obstaja široko soglasje o tem, da je za vse postsocialistične družbe značilna 'nefunkcionalna' dediščina šibke »civilne družbe«, tj. nizka raven

politične samoorganizacije državljanov. Čeprav je tako imenovani samoupravni socializem v Jugoslaviji državljanom ponujal več kanalov izražanja interesov kot v drugih socialističnih državah, pa so bile skoraj vse neodvisne politične dejavnosti zatrte že v kali. V Sloveniji se je takšno stanje deloma spremenilo v osemdesetih letih, a tudi v obdobju hitrih političnih sprememb je večina državljanov svoje politične interese večinoma izražala predvsem s podporo nosilec teh političnih sprememb. Zato smo pričakovali, da bodo slovenski anketiranci izražali nizko stopnjo lastne politične kompetence in malo pripravljenosti za politično participacijo.

Podatki ta pričakovanja v glavnem potrdijo, saj sta dve tretjini anketirancev izrazili nič ali zelo malo zanimanja za politiko. Med najmanj zainteresiranimi skupinami so mladi (74 %) in manj izobraženi (72 %), vendar tudi v najbolj izobraženi skupini 60 % vprašanih izraža malo zanimanja za politiko. Anketiranci so svoj politični vpliv (ali politični vpliv običajnega državljana) ocenili kot zelo nizek in menili, da je premalo tistih, ki so politično aktivni. Ob tem pa se njihovo nezadovoljstvo zaradi majhnega političnega vpliva in nizke politične participacije ne pretvori v pripravljenost za aktivnejšo udeležbo v političnem procesu. Le 18 % tistih, ki trdijo, da nimajo nobene besede pri vladnih odločitvah, je na primer soglašalo, da mora državljan izkoristiti vsako priložnost za politično aktivnost. Majhna pripravljenost za politično participacijo je še posebej presenetljiva v luči dejstva, da približno polovica vprašanih zase trdi, da se dovolj dobro razumejo na politične zadeve. Vendar tudi med tistimi, ki se vidijo kot politično kompetentni, le četrtnina soglaša, da mora državljan izkoristiti vsako priložnost za politično participacijo. Samoocena politične kompetence in razumevanja političnih zadev je sicer značilno višja v bolj izobraženih skupinah prebivalstva, vendar se ta skupina ne razlikuje bistveno od drugih, ko gre za ocene političnega vpliva državljanov in pripravljenost za politično participacijo. Ob tem pa tri četrtine vprašanih soglaša s trditvijo, da se morajo državljanu udeleževati volitev, in kot kažejo podatki o volilni udeležbi, je njihovo volilno vedenje v skladu s tem prepričanjem.

Ugotovimo torej lahko, da je (tudi) za Slovenijo značilna sorazmerno visoka stopnja politične pasivnosti, kar bi lahko imelo škodljive posledice za delovanje demokratičnega sistema. Splošna podpora demokraciji in pozitivna ocena delovanja demokratičnega sistema ostajata zgolj površinska dejavnika, če ju ne spremlja občutek politične moči državljanov. Vztrajajoča prisotnost socialistične tradicije, kot kaže, ne preprečuje visoke splošne podpore demokratičnim institucijam in razmeroma ugodnih ocen delovanja demokratičnega sistema, so pa njeni negativni učinki očitni na področju politične participacije. Zagovorniki teze, da socializacija v starem političnem sistemu ohranja odločilen vpliv tudi na stališča in ravnanja posameznika v demokratičnem sistemu, bi to dejstvo lahko razumeli kot potrditev svojih pogledov. Vendar pa je potem težko razložiti dejstvo, da v Sloveniji med vsemi kohortami prav najmlajša – torej generacija, ki ni bila izpostavljena

socialistični indoktrinaciji in najmanj podpira socialistično idejo – kaže najmanjše zanimanje za politiko. Teza o socializaciji namreč predpostavlja, da si bo prav mlada generacija najbolj želela sodelovati v demokratičnem političnem procesu.

Zato kaže, da vzrokov majhne pripravljenosti za politično participacijo ne gre iskati v socialistični preteklosti, pač pa v trenutnem družbenem okolju in v procesu demokratičnega prehoda. Nakazuje se namreč paradoksalno dejstvo, da so občutki politične nemoči in nizka pripravljenost za politično participacijo v Sloveniji predvsem posledica dolgega procesa demokratične tranzicije. Takrat je bila množična politična participacija zaželeno, četudi vedno izrabljena možnost, kar je ustvarilo občutek, da se politika hitro odzove na pričakovanja množic. Institucionalizacija demokratične politike, ki je temu sledila, je tako skorajda nezogibno ustvarila vtis, da se je politika začela tako vsebinsko kot organizacijsko odtujevati od »navadnega državljana« in je postala vse bolj omejena na ozek krog političnega razreda. Po tej razlagi so občutki politične nemoči predvsem posledica visokih pričakovanj javnosti, kar zadeva odzivnost in prilagodljivost demokratične politike, ki so bila ustvarjena v času tranzicije in jih »normalno« delovanje demokratične politike ne more doseči. Ta učinek krepi še sorazmerno veliko zadovoljstvo ljudi z delovanjem trenutnega, še zlasti pa prihodnjega političnega sistema v Sloveniji. Kadar namreč večina državljanov meni, da politični sistem deluje v skladu z njihovimi bistvenimi pričakovanji, se naložba v zahtevnejše oblike politične participacije ne zdi smiselna. Tako je lažje razložiti, zakaj večina slovenskih anketirancev pojmuje udeležbo na volitvah kot edino »sprejemljivo« obliko politične participacije. Državljeni se morda res čutijo politično nemočne, a v tem primeru je ta nemoč posledica njihove lastne izbire, ne pa stvar omejitev, ki bi jih postavljala politični sistem.

Ko skušamo izmeriti pripravljenost za politično participacijo, se moramo tudi zavedati, da je sodelovanje v »visoki politiki« le ena od oblik politične udeležbe, ki z vidika državljanov ni nujno najbolj privlačna. Temeljita analiza politične participacije mora zato upoštevati tudi druge ravni (npr. lokalno), kot tudi tiste oblike participacije, ki nimajo neposrednih političnih učinkov (npr. prostovoljne organizacije). Nekatere raziskave prostovoljne dejavnosti v Sloveniji kažejo, da je ta sektor precej razgiban in ponuja široke možnosti sodelovanja, enako pa verjetno velja tudi za politično participacijo na lokalni ravni. Ob upoštevanju teh dejstev se trditev, da je »civilna družba« v vseh pogledih šibka, ne zdi utemeljena, to pa obenem pomeni, da splošna slika politične participacije ni tako slaba, kot kažejo anketni podatki.

7 Javnomnenjsko okolje in demokracija v Sloveniji

Kot rečeno, mnogi analitiki postsocialističnih družb menijo, da je konsolidacija novih političnih in gospodarskih struktur, ki so nastale v sorazmerno kratkem času, odvisna predvsem od vznika njim ustreznih kulturnih vzorcev. Nove vrednotne orientacije in norme tvorijo »programsko opremo«, na podlagi katere posamezniki in skupine sprejmejo novo politično in gospodarsko ureditev kot legitimno in temu ustrezno ravnaajo. Zagovorniki te teorije se obenem zavedajo, da je za nastanek novih kulturnih vzorcev potrebnega precej časa, zato je vzpostavljanje legitimnosti postsocialističnega sistema dolgotrajen proces, katerega rezultatov ni mogoče napovedati (glej Rus, Toš, 2005). Raziskovanje dinamike stališč je namenjeno prav zaznavanju takšnih sprememb na področju kulture, kar lahko prispeva k boljšemu razumevanju procesa konsolidacije postsocialističnega političnega sistema (glej Kurdija, 2005; Hafner - Fink, 2005).

Čeprav ena sama raziskava ne pomeni zadostne empirične podlage za sistematično analizo dinamike stališč v Sloveniji, pa nam naši podatki vseeno omogočajo nekaj previdnih sklepov. Tranzicija v Sloveniji se pogosto opisuje kot postopna in v mnogih pogledih konsenzualna, enako pa velja tudi za spreminjanje stališč, kot kažejo nekatere longitudinalne raziskave. Celo več, te kažejo, da so se stališča začela spreminjati že pred nastopom ključnih sprememb političnega in gospodarskega sistema (glej Bernik, Malnar, 2003; Bernik, Uhan, 2005), kar bi lahko pomenilo, da v Sloveniji pravzaprav ni prišlo do velikega razkoraka med političnimi in gospodarskimi spremembami ter spremembami v kulturi. Velika večina prebivalstva je sprejela demokratična načela, z nekaj pridržki pa tudi načela tržnega gospodarstva, prav tako pa obstaja široko soglasje o tem, da je delovanje sedanjega in še zlasti bodočega političnega in gospodarskega sistema mogoče oceniti pozitivno. Zdi se, da so razlike v stopnji sprejemanja demokratičnih in tržnih načel posledica dejstva, da javnost demokracijo vidi predvsem kot zagotovilo za izpolnjevanje človekovih pravic in političnih svoboščin, v tržni ekonomiji pa vidi predvsem potencialni vir povečevanja socialnih neenakosti in tveganj. Zato tržno gospodarstvo sprejema le pod pogojem, da so njegovi moteči stranski učinki izpostavljeni regulaciji vladne politike. Kljub zadržkom do nekaterih vidikov tržnega gospodarstva pa je med anketiranci v Sloveniji prevladovalo mnenje, da je sedanja družbena ureditev pravičnejša kot njena socialistična predhodnica.

Vendar pa odnosa do socialističnega sistema in njegove politične in gospodarske uspešnosti ne moremo omejiti le na stališče, da je bil manj pravičen od obstoječega. Sorazmerno ugodne ocene demokratičnega sistema in njegove uspešnosti anketirancev namreč ne ovirajo, da ne bi pozitivno ocenili tudi skoraj vseh vidikov nekdanjega sistema. Z drugimi besedami, večina vprašanih, še zlasti tistih, ki pripadajo starejšim generacijam, ohranja socialistična načela in prakso v dobrem spominu, obenem pa jim to ne preprečuje, da na novo ureditev ne bi gledali kot

na legitimno. Ta paradoks je mogoče razložiti predvsem z dejstvom, da je počasna tranzicija v Sloveniji delovala kot dolgotrajen proces učenja, v katerem so posamezniki in skupine privzeli raznorodne vrednotne vzorce, norme in stališča in se ob tem naučili, kako te vzorce selektivno uporabiti pri ocenjevanju svojih preteklih, sedanjih in pričakovanih izkustev. Tu verjetno lahko iščemo razlage za soobstoj pozitivnih ocen tako nekdanjega kot sedanjega sistema ter tudi vzroke nedoslednosti pri ocenjevanju obstoječega političnega in gospodarskega sistema.

Podatki nam torej dajejo podlago za nekaj splošnih sodb, kar zadeva konsolidacijo novega družbenega sistema v Sloveniji. Pogosto naletimo na stališče, da je konsolidacija demokratičnega sistema in tržnega gospodarstva v postsocialističnih družbah »odvisna predvsem od zmožnosti prebivalstva, da se prilagodi na novo svobodo, odreče starim pogledom na vlogo države, sprejme ciklično naravo tržnega sistema, obenem pa seveda tudi od gospodarske uspešnosti« (Lipset, 1994: 13). Če izhajamo iz te definicije, bi novo demokratično ureditev v Sloveniji lahko označili kot napol konsolidirano. Nobenega dvoma ni, da se je večina prebivalstva »prilagodila« svoboščinam, ki jih prinaša demokracija, sprejemanje tržnega gospodarstva in njegovih učinkov pa je veliko bolj pogojno, saj se je tudi v novih okoliščinah ohranilo kar nekaj starih pogledov na vlogo države. To ne pomeni, da si prebivalci Slovenije želijo vrnitve vsemogočne socialistične države, menijo pa, da mora država odigrati pomembno vlogo pri zagotavljanju socialne pravičnosti s tem, da odpravlja nekatere posledice svobodnega trga. Zato sprejemanje tržnega gospodarstva v Sloveniji ni odvisno zgolj od njegove učinkovitosti, pač pa tudi od občutka, da njegovi učinki niso v nasprotju z merili socialne pravičnosti, kot jih razume večina prebivalstva.

8 Stališča do vloge države v demokratičnem kontekstu: mednarodne primerjave

Rezultati raziskave *Demokratične vrednote* omogočajo celovit primerjalni vpogled v vzorce stališč do vloge države v trinajstih sodelujočih državah v eni časovni točki, za zanesljivo potrditev naših hipotez in podrobnejšo analizo pa bi potrebovali longitudinalne podatke, ki bi segali v čas socializma. Ker takih podatkov ni na voljo, lahko predvsem spekuliramo, kakšni so trendi stališč do vloge države, in ob tem naredimo nekaj previdnih sklepov o strukturi in funkciji teh stališč v postsocialističnih družbah. Najbolj očitna ugotovitev se navezuje na stališča do aktivne vloge države pri regulaciji ekonomskih, socialnih in celo kulturnih procesov. Če izhajamo iz tega, da je razširjenost državi naklonjenih stališč visoka, kadar jih zagovarja več kot polovica vprašanih v družbi, lahko ugotovimo, da v skoraj vseh trinajstih državah, vključenih v projekt, pretežni del javnosti podpira močno vlogo države. Edina prava izjema je Češka, kjer so deleži vprašanih, ki zagovarjajo močno regulativno in redistributivno vlogo države, praviloma pod

petdesetimi odstotki in so tudi sicer v povprečju veliko nižji kot v drugih državah. Le še podatki za Slovaško in Slovenijo so na nekaterih točkah podobni češkim, a ob tem je treba opozoriti, da je za stališča slovenskih anketirancev značilna še posebej visoka stopnja notranje neskladnosti. Tako je na primer delež tistih, ki zagovarjajo poseganje države v gospodarstvo, majhen (»Vlada bi morala nadzorovati plače in cene«), obenem pa je velik delež tistih, ki menijo, da mora imeti država veliko vlogo pri zagotavljanju socialne blaginje.

Tabela 4: Deleži anketiranih, ki so naklonjeni zmanjševanju razlik v dohodkih*: prikaz po državah in slojih (%)

	zgornji sloj	srednji sloj	spodnji sloj	povprečni % za državo	CC**	sig
Albanija	58,3	72,5	67,2	65,6	0,10	0,56
Bolgarija	65,1	74,2	81,4	76,8	0,18	0,00
Češka	17,1	39,9	57,7	43,6	0,32	0,00
Estonija	68,1	78,1	81,4	78,8	0,17	0,00
V. Nemčija	66,2	73,0	86,9	79,9	0,21	0,00
Madžarska	52,9	73,3	84,8	77,1	0,28	0,00
Poljska	70,0	81,3	87,5	83,2	0,19	0,00
Romunija	54,0	74,0	80,8	76,7	0,21	0,00
Rusija	51,1	70,4	81,2	73,1	0,23	0,00
Slovaška	43,1	54,3	74,7	61,6	0,25	0,00
Slovenija	65,1	81,8	91,0	81,9	0,24	0,00

* Vprašanje: 'Ali naj bo država odgovorna za to, da se zmanjšajo razlike v dohodkih med ljudmi z visokimi dohodki in ljudmi z nizkimi dohodki'. Odgovori so bili izmerjeni na petstopenjski lestvici: 'močno soglašam'; 'deloma soglašam'; 'niti-niti'; 'deloma ne soglašam'; 'sploh ne soglašam'. Prikazan je seštevek odgovorov 'močno' in 'deloma' soglašam.

** Kontingenčni koeficient za 'zmanjšanje razlik v dohodkih' po sloju

Vzorci razlik med državami niso v skladu z našim izhodiščnim pričakovanjem, da je na odnos javnosti do vloge države vplival predvsem način prehoda iz socializma v demokratični sistem. Z razlikami v značilnostih tranzicije namreč ni mogoče pojasniti ne posebnosti Češke ne razlik v stališčih med drugimi državami. Češki primer verjetno še najlažje pojasnimo z zgodovinskimi okoliščinami, še zlasti dolgotrajno (bolj dolgotrajno kot drugih državah iz raziskave) izpostavljenostjo češke družbe »duhu kapitalizma«. Iz našega zornega kota pa je še zlasti pomembno, da v večini opazovanih družb večina prebivalcev podpira 'državo s širokimi pooblastili'. Gre za dejstvo, ki bi si ga na prvi pogled lahko razlagali kot nefunkcionalen preostanek socialistične tradicije in je kot tak lahko problematičen z vidika stabilnosti nove politične in gospodarske ureditve. Preden pa se prenaglimo s takšnim sklepom, naj spomnimo, da državnemu intervencionizmu naklonjena stališča obstajajo hkrati s široko podporo javnosti demokratičnemu

sistemu, podpore avtoritarnim političnim rešitvam pa v javnosti ni. Vsebina in funkcija intervencionističnih stališč sta se torej spremenili, saj se ta ne navezujejo več na sklop avtoritarnih stališč. To pomeni tudi, da imajo v novih zgodovinskih okoliščinah taka stališča lahko pretežno pozitivno družbeno funkcijo. Če narmreč nastanek postsocialistične ureditve lahko označimo kot pojav »političnega kapitalizma«, tj. kapitalizma, ki se je uveljavil predvsem kot posledica političnih odločitev in instrumentov, lahko rečemo, da je prav široka podpora aktivni vlogi države prispevala k stabilizaciji novega sistema. Obstajajo pa seveda tudi manj ugodne posledice teh stališč, saj ta lahko ustvarijo visoka pričakovanja do nove politične ureditve, ki jih ne more izpolniti. Kot so pokazale številne raziskave, je razočaranje nad delovanjem novega političnega in gospodarskega sistema precej razširjeno v večini postsocialističnih družb, ni pa preraslo v splošno zavračanje načel, na katerih temelji nova družbena ureditev.

Naši podatki so pokazali, da med družbenimi sloji v vseh opazovanih državah obstajajo podobni vzorci razlik v stališčih do vloge države, saj so v vseh deleži anketiranih, ki zagovarjajo široko vlogo države, večji v nižjih socialnih slojih (Albanija je sicer izjema v nekaterih pogledih) in manjši v višjih. To vsaj deloma postavlja pod vprašaj tezo, da je močna prisotnost intervencionističnih stališč v postsocialističnih družbah dediščina socialističnega sistema oziroma njegove ideološke indoktrinacije. Najmanj, kar sledi iz naših ugotovitev, je, da takšna indoktrinacija ni bila popolna in je na različne sloje učinkovala na različne načine. Po našem mnenju je medslopevske razlike v pogledih na vlogo države mogoče bolje pojasniti z razlikami v življenjskih priložnostih in s tem povezanimi interesi. Pripadniki nižjih socialnih slojev niso bili preprosto indoktrinirali v slepo vero o pozitivni vlogi države, temveč so naklonjeni široki vlogi države predvsem zato, ker so imeli v preteklosti od tega oprijemljive koristi.

Kot so pokazale nekatere druge raziskave (glej Bernik, Malnar, Toš, 1997; Bernik in Malnar, 2003), so razlike v stališčih do vloge države obstajale že v socialističnih družbah, pričakovati pa je bilo, da se bodo v postsocialistični družbi še okrepile, skupaj s povečevanjem socialnih razlik. Naši podatki potrjujejo takšna pričakovanja. Največje razlike med sloji, ko gre za stališča do močne vloge države, najdemo na Češkem, najmanjše (v nekaterih pogledih jih celo ni) pa v Albaniji. Češka nedvomno sodi med tiste postsocialistične družbe, kjer so se nove medslopevske delitve najjasneje izoblikovale, Albanija pa med tiste, kjer so najmanj jasne. Zdi se, da bolj ko so jasne razlike med sloji, bolj so jasne tudi razlike v stališčih do vloge države. Lahko bi tudi rekli, da vse večje interesne razlike med sloji v postsocialističnih družbah pomenijo resno grožnjo stabilnosti novega sistema, a le v primeru, kadar ne obstaja večinsko soglasje, da je te različne interese mogoče usklajevati v okviru demokratičnih institucij.

Literatura:

- Bernik, Ivan, Malnar, Brina. 2003. "Political Culture in Post-Communist Europe: Radical Cultural Change or Adaptation on the Basis of Old Cultural Patterns". V: *Political Culture in Post-Communist Europe*. Detlef Pollack et al. (ured). Aldershot: Ashgate.
- Bernik, Ivan, Malnar, Brina, Tos, Niko. 1996. *Österr. Z. Polit.wiss.*, 25, No. 3, 339–356.
- Bernik, Ivan, Uhan, Samo. 2005. "EU Enlargement – The case of Slovenia". Pp. 247–268 V: *Political faces of Slovenia*. Niko Toš, Karl H. Mueller (ured). Wien: Echoraum.
- Hafner - Fink Mitja. 2005. "Nationalism, national identity and European identity: the case of Slovenia from a comparative perspective". Pp. 183–202 V: *Political faces of Slovenia*. Niko Toš, Karl H. Mueller (ured). Wien: Echoraum.
- Kurdija, Slavko. 2005. "Value divisions in the light of political choices". Pp. 223–244 V: *Political faces of Slovenia*. Niko Toš, Karl H. Mueller (ured). Wien: Echoraum.
- Lipset S. M. 1994. »The Social Requisites of Democracy Revisited«, *American Sociological Review*, 59, 1, pp. 1–22.
- Mishler, W. and Pollack D. 2003. "On Culture, Thick and Thin: Toward a Neo-Cultural Synthesis". V: *Political Culture in Post-Communist Europe*. Detlef Pollack et al. (ured). Aldershot: Ashgate.
- Rus, Veljko, Toš, Niko. 2005. *Vrednote Slovencev in Evropejcev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Svallfors, Stefan. 1999. »National differences and national identities? An introduction to the International Social Survey Programme«. Pp. 3–13 v: *Modern society and values*, ured. Niko Toš, P. Mohler in Brina Malnar. Ljubljana, Mannheim: University of Ljubljana and ZUMA.

4.2

POLITIČNA KULTURA IN DEMOKRATIČNE VREDNOTE V NOVIH DEMOKRACIJAH

Political Culture and Democratic Values in New Democracies, 2000

Ivan Bernik, Brina Malnar, Detlef Pollack,
Gert Pickel, Olaf Müller

Povzetek

V tem poglavju so prikazani rezultati raziskovalnega projekta Politična kultura in demokratične vrednote v novih demokracijah, ki je potekal znotraj petega okvirnega programa Evropske unije, ki si je zastavil za cilj raziskati družbeno in kulturno podlago integracije srednje- in vzhodnoevropskih držav v Evropsko unijo. Podatki so bili zbrani s pomočjo mednarodne ankete, ki je potekala leta 2000 v trinajstih evropskih državah: Albanija, Bolgarija, Češka, Estonija, Grčija, Nemčija, Madžarska, Poljska, Romunija, Rusija, Slovaška, Slovenija in Španija. Izvedenih 11.500 anket, ki so obravnavale tematike: zadovoljstvo z življenjem, zadovoljstvo z demokratičnim sistemom, vloga države, družbena stratifikacija, stališča do neenakosti, stališča do tržnega gospodarstva, primerjava političnih in gospodarskih sistemov, zaupanje v institucije, politična kultura in politične svoboščine, politične stranke, politična participacija, politična kompetenca, osebne vrednote, vernost in verske prakse. Sodelujoče organizacije in partnerji: Albanija, izvajalec Index Albania, vodilni raziskovalec Prof. Dr. Teuta Starova (Tirana University); Bolgarija, izvajalec BBSS Gallup, vodilni raziskovalec Prof. Dr. Nikolai Tilkidjiev (AMCD, Sofia); Češka, izvajalec INRA Prague, vodilni raziskovalec Dr. Klara Plecita (AS CR, Prague); Estonija, izvajalec BMF Ltd. (INRA Europe), vodilni raziskovalec Prof. Dr. Raivo Vetik (IIS, Tallinn); Grčija, izvajalec OPINION S.A., vodilni raziskovalec Manina Kakepaki (University of Athens); Madžarska, izvajalec SZONDA (Ipsos), vodilni raziskovalec Prof. Dr. Zsolt Spéder (Budapest University); Nemčija, izvajalec INRA Germany, vodilni raziskovalec, PCE Study Group (EUV/FIT, Frankfurt (Oder)); Poljska, izvajalec SMG/KRC Poland, vodilni raziskovalec Dr. Piotr Radkiewicz (Warsaw Universi-

ty); Romunija, izvajalec GfK Romania, vodilni raziskovalec Prof. Dr. Ioan Marginean (ICCV, Bucharest); Rusija, izvajalec MIC, vodilna raziskovalca Dr. Marina Krasnylnikova, Dr. Natalya Zorkaya (VCIOM, Moscow); Slovaška, izvajalec GfK Slovakia, vodilni raziskovalec Luba Zaloudkova (Slovak Acad. of Sc., Bratislava); Slovenija, izvajalec Gral iteo, vodilna raziskovalca Prof. Dr. Ivan Bernik, Dr. Brina Malnar (Univerza v Ljubljani); Španija, izvajalec DEMOSKOPIA, vodilna raziskovalca Prof. Dr. Mariano Torcal, Lorenzo Brusattin (University Pompeu Fabra Barcelona), Irene Martín-Cortés (Juan March Institute Madrid).

1. Povejte mi, prosim, v kolikšni meri ste v celoti zadovoljni z vašim življenjem na splošno. Prosim, odgovorite s pomočjo lestvice na kartici, pri čemer 0 pomeni, da ste popolnoma nezadovoljni, 10 pa da ste popolnoma zadovoljni.

popolnoma nezadovoljni						popolnoma zadovoljni					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

	popolnoma nezadovoljni					popolnoma zadovoljni						
Demokratske vrednote	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Albanija	3,2	1,5	4,3	11,2	15,1	19,0	15,9	12,4	7,7	3,5	6,2	
Bolgarija	15,4	11,0	10,9	10,9	11,4	16,5	7,1	6,4	4,2	2,7	3,5	
Češka	1,3	1,4	3,5	5,0	7,0	19,2	11,6	19,3	17,7	8,6	5,4	
Estonija	5,4	1,8	3,8	9,7	8,7	29,6	12,3	13,3	8,0	2,4	5,1	
Grčija	1,6	1,9	1,7	5,2	5,7	13,7	11,9	17,3	23,0	10,6	7,3	
Madžarska	4,2	3,2	6,5	8,4	9,3	25,2	11,1	11,6	12,1	3,2	5,1	
Nemčija – V	1,7	2,0	5,0	7,2	6,9	16,0	11,8	17,5	19,5	7,2	5,4	
Nemčija – Z	0,5	0,4	4,0	6,1	3,8	15,4	12,4	15,4	21,6	9,6	10,8	
Poljska	2,5	3,0	3,1	5,2	7,9	23,2	10,0	14,9	15,6	6,3	8,4	
Romunija	11,6	7,7	9,2	11,1	8,4	18,9	8,8	10,2	8,0	2,9	3,1	
Rusija	9,8	6,3	6,3	13,5	11,0	22,9	8,4	7,9	6,2	2,7	5,0	
Slovaška	4,0	3,4	5,5	7,8	8,5	21,8	9,1	13,4	13,5	6,2	6,8	
Slovenija	1,9	0,5	1,7	5,1	4,7	21,6	12,0	16,8	19,8	8,5	7,5	

2. V celoti, ali ste zelo zadovoljni, precej zadovoljni, ne preveč zadovoljni ali sploh niste zadovoljni z razvojem demokracije v vaši državi?

- 1 – zelo zadovoljen
 2 – precej zadovoljen
 3 – ne preveč zadovoljen
 4 – sploh nisem zadovoljen

	zelo zadovoljen	precej zadovoljen	ne preveč zadovoljen	sploh nisem zadovoljen
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	4,2	30,5	50,3	15,0
Bolgarija	1,9	16,9	34,9	46,2
Češka	2,3	41,4	42,1	14,1
Estonija	1,6	42,3	44,0	12,1
Grčija	7,3	34,0	38,9	19,8
Madžarska	2,4	28,5	53,6	15,4
Nemčija – V	4,9	44,2	39,1	11,7
Nemčija – Z	7,6	55,5	30,2	6,7
Poljska	0,8	20,3	57,1	21,8
Romunija	0,8	10,6	48,5	40,1
Rusija	2,0	18,7	47,0	32,3
Slovaška	1,0	19,3	52,4	27,2
Slovenija	1,7	23,0	56,9	18,4
Španija	8,1	48,6	33,7	9,7

3. Ali menite, da se je v primerjavi z zgodnjimi 90-timi ekonomski položaj vašega gospodinjstva zelo izboljšal, malo izboljšal, ostal enak, malo poslabšal ali zelo poslabšal? Če v začetku 90-ih ni imel/a lastnega gospodinjstva, vprašaj za gospodinjstvo njegove družine.

- 1 – zelo izboljšal
 2 – malo izboljšal
 3 – ostal enak
 4 – malo poslabšal
 5 – zelo poslabšal

	zelo izboljšal	malo izboljšal	ostal enak	malo poslabšal	zelo poslabšal
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	11,5	60,7	14,2	8,9	3,6
Bolgarija	0,9	8,1	11,5	32,1	44,3
Češka	8,6	35,0	26,9	17,7	10,0
Estonija	8,3	29,1	19,9	25,7	16,5
Grčija	10,0	26,9	23,7	22,1	13,0
Madžarska	3,2	18,9	22,3	32,7	22,3
Nemčija – V	12,1	38,6	24,3	14,3	8,5
Nemčija – Z	5,7	24,2	36,3	22,0	7,6
Poljska	5,5	25,3	16,9	28,5	19,1
Romunija	3,0	17,7	18,6	28,3	31,8
Rusija	3,0	17,9	16,4	28,7	32,7
Slovaška	2,3	14,4	21,8	36,5	23,9
Slovenija	5,8	27,7	29,3	25,3	9,0
Španija	14,3	43,3	23,7	13,3	3,1

4. Ali menite, da se je v primerjavi z zgodnjimi 90-timi ekonomski položaj vaše države v celoti zelo izboljšal, malo izboljšal, ostal enak, malo poslabšal ali zelo poslabšal?

- 1 – zelo izboljšal
 2 – malo izboljšal
 3 – ostal enak
 4 – malo poslabšal
 5 – zelo poslabšal

	zelo izboljšal	malo izboljšal	ostal enak	malo poslabšal	zelo poslabšal
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	6,9	59,8	13,2	10,4	4,5
Bolgarija	0,1	8,2	5,4	29,8	50,3
Češka	2,9	31,9	14,5	26,1	21,7
Estonija	8,8	37,2	11,3	24,4	9,4
Grčija	10,4	27,1	20,9	20,2	14,5
Madžarska	2,0	21,7	15,5	37,3	18,9
Nemčija – V	5,2	30,3	9,5	30,3	20,6
Poljska	4,1	28,9	10,3	28,8	18,2
Romunija	0,7	9,6	5,5	28,9	52,8
Rusija	2,1	19,6	11,1	28,9	34,3
Slovaška	0,2	8,6	7,6	36,6	45,8
Slovenija	3,7	33,2	17,0	28,1	12,5
Španija	14,7	44,3	18,6	14,1	3,3

5. Če ocenjujete sedanjo situacijo, ali menite, da je ekonomski položaj vašega gospodinjstva zelo dober, precej dober, precej slab ali zelo slab?

- 1 – zelo dober
 2 – precej dober
 3 – precej slab
 4 – zelo slab

	zelo dober	precej dober	slab	zelo slab
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	7,3	66,7	23,6	2,4
Bolgarija	1,1	21,1	37,2	40,6
Češka	4,9	64,3	24,2	6,6
Estonija	0,7	56,5	35,5	7,2
Grčija	4,7	56,8	28,4	10,1
Madžarska	0,3	43,4	43,3	13,0
Nemčija – V	5,3	64,1	24,9	5,6
Nemčija – Z	7,0	68,6	20,4	4,0
Poljska	1,7	48,3	37,7	12,3
Romunija	1,1	42,7	35,7	20,5
Rusija	1,0	31,6	49,5	17,9
Slovaška	2,1	34,3	49,3	14,3
Slovenija	3,7	62,2	28,2	5,9
Španija	4,2	76,5	17,2	2,2

6. Če ocenjujete sedanjo situacijo, ali menite, da je ekonomski položaj vaše države v celoti zelo dober, precej dober, precej slab ali zelo slab?

- 1 – zelo dober
 2 – precej dober
 3 – precej slab
 4 – zelo slab

	zelo dober	precej dober	precej slab	zelo slab
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	1,1	52,8	40,9	5,2
Bolgarija	0,3	12,4	33,7	53,6
Češka	0,2	35,0	47,3	17,5
Estonija	0,5	46,6	46,3	6,7
Grčija	2,6	38,6	46,3	12,6
Madžarska	0,4	28,6	56,7	14,3
Nemčija – V	0,7	21,1	59,3	18,9
Poljska	0,4	33,7	49,8	16,0
Romunija	0,3	8,1	47,5	44,1
Rusija	0,1	13,0	60,6	26,2
Slovaška	0,0	7,9	59,4	32,8
Slovenija	1,0	37,8	51,2	9,9
Španija	3,2	64,9	28,0	3,9

7. Koliko časa bo po vašem mnenju potrebovala vlada za razrešitev ekonomskih problemov v vaši državi?

1 – ekonomski problemi so že rešeni

2 – manj kot 3 leta

3 – 3 do 5 let

4 – 5 do 10 let

5 – 10 do 20 let

6 – več kot 20 let

7 – nikoli

	so že rešeni	manj kot 3 leta	3 do 5 let	5 do 10 let	10 do 20 let	več kot 20 let	nikoli ne bodo rešeni
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	0,6	3,5	10,5	31,8	32,4	15,8	5,5
Bolgarija	0,4	2,0	8,7	24,9	28,1	20,6	15,3
Češka	0,1	1,4	8,5	27,0	28,3	16,6	18,1
Estonija	0,1	2,6	13,1	39,1	25,4	8,9	10,8
Madžarska	0,1	3,8	14,0	36,6	24,5	10,4	10,6
Nemčija – V	0,0	0,8	4,0	25,7	34,7	15,7	19,1
Poljska	0,5	2,5	11,6	31,3	26,2	14,3	13,6
Romunija	0,1	2,0	8,5	23,6	29,0	24,5	12,3
Rusija	0,3	0,9	7,3	27,9	28,4	20,2	15,0
Slovaška	0,0	0,6	8,5	27,9	25,8	18,9	18,3
Slovenija	0,1	2,8	15,2	36,7	25,6	9,1	10,4

- 8. Našteti so nekateri ukrepi, ki bi jih vlada lahko storila za gospodarstvo. Prosim, da mi na kartici pokažete, katerim ukrepom ste zelo naklonjeni, naklonjeni, niti naklonjeni, niti proti, proti oziroma zelo proti.**

		zelo naklonjeni	naklonjeni	niti naklonjeni, niti proti	proti	zelo proti
a.	zakonsko reguliranje plač	1	2	3	4	5
b.	zakonsko reguliranje cen	1	2	3	4	5
c.	subvencije industriji za razvoj novih projektov in tehnologije	1	2	3	4	5
d.	podpora industriji v krizi zaradi ohranitve delovnih mest	1	2	3	4	5

a.		zelo naklonjeni	naklonjeni	niti - niti	proti	zelo proti
	zakonsko reguliranje plač					
	Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
	Albanija	45,7	32,0	11,1	9,9	45,7
	Bolgarija	42,3	28,9	11,8	11,1	42,3
	Češka	18,3	29,6	23,1	20,2	18,3
	Estonija	21,4	42,9	20,9	11,2	21,4
	Madžarska	34,7	24,2	21,6	12,0	34,7
	Nemčija – V	26,7	41,8	13,6	12,6	26,7
	Poljska	30,6	44,2	13,6	8,8	30,6
	Romunija	40,0	30,4	16,2	9,5	40,0
	Rusija	35,0	29,4	15,5	12,4	35,0
	Slovaška	25,6	32,2	22,8	11,7	25,6
	Slovenija	15,8	32,4	26,6	19,5	15,8

b.		zelo naklonjeni	naklonjeni	niti - niti	proti	zelo proti
	zakonsko reguliranje cen					
	Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
	Albanija	50,7	31,8	8,3	7,8	1,4
	Bolgarija	56,1	27,1	8,1	5,4	3,3
	Češka	25,2	34,8	21,2	13,9	4,8
	Estonija	23,4	41,8	17,3	14,0	3,5
	Madžarska	42,3	23,1	16,5	11,5	6,6
	Nemčija – V	36,0	42,1	11,6	7,5	2,8
	Poljska	29,8	46,4	12,3	8,8	2,8
	Romunija	53,0	30,1	8,1	6,4	2,3
	Rusija	39,0	28,6	13,4	11,1	8,0
	Slovaška	36,6	39,0	12,5	7,6	4,4
	Slovenija	15,8	34,8	25,7	19,3	4,4

c.					
subvencije industriji za razvoj novih projektov in tehnologije	zelo naklonjeni	naklonjeni	niti - niti	proti	zelo proti
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	53,7	35,2	9,1	1,1	0,8
Bolgarija	55,1	33,9	6,9	2,8	1,3
Češka	40,6	43,4	12,0	3,4	0,5
Estonija	27,8	50,2	16,9	4,0	1,0
Madžarska	50,1	28,0	16,5	4,0	1,4
Nemčija – V	38,0	45,6	11,4	3,9	1,1
Poljska	29,8	53,8	12,1	3,4	0,9
Romunija	41,4	37,2	13,8	4,7	3,0
Rusija	52,0	31,3	9,6	4,4	2,7
Slovaška	43,1	37,0	12,8	4,7	2,5
Slovenija	35,0	41,9	17,5	4,6	0,9

d.					
podpora industriji v krizi zaradi ohranitve delovnih mest	zelo naklonjeni	naklonjeni	niti - niti	proti	zelo proti
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	47,9	35,3	10,2	5,4	1,1
Bolgarija	56,6	27,6	7,6	5,0	3,3
Češka	12,9	25,9	25,6	21,6	14,1
Estonija	31,1	43,4	15,1	9,0	1,4
Madžarska	48,0	26,7	14,1	6,3	4,8
Nemčija – V	45,4	38,7	9,0	5,6	1,3
Poljska	33,0	44,1	13,8	6,9	2,2
Romunija	42,0	28,6	15,4	9,2	4,7
Rusija	54,5	30,2	8,6	3,8	2,9
Slovaška	31,0	31,6	17,7	11,5	8,2
Slovenija	35,8	34,6	19,2	7,0	3,5

9. V kolikšni meri menite, da naj bi vsako od naštetih kategorij upravljale privatne organizacije ali podjetja oziroma država?

	upravljano samo privatno	v glavnem upravljano s strani privatnih organizacij ali podjetij	mešano, v enaki meri upravljano s strani privatnih organizacij, podjetij in države	v glavnem upravljano s strani države	upravljano samo s strani države
a. banke	1	2	3	4	5
b. velika podjetja in tovarne	1	2	3	4	5
c. voda in elektrika	1	2	3	4	5
d. železnica	1	2	3	4	5
e. mediji (tv, tisk, radio)	1	2	3	4	5

a. banke	samo privatno	v glavnem privatno	mešano	v glavnem država	samo država
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	11,2	25,4	35,2	13,1	15,1
Bolgarija	7,8	7,1	35,9	25,2	23,9
Češka	10,4	15,2	29,2	31,2	13,9
Estonija	11,6	4,9	37,2	24,9	21,5
Grčija	17,3	15,4	43,3	11,7	12,3
Madžarska	6,1	7,1	38,0	23,7	25,1
Nemčija – V	16,4	21,3	34,7	20,5	7,1
Nemčija – Z	41,6	25,5	25,0	5,4	2,5
Poljska	4,9	7,7	30,6	21,5	35,2
Romunija	15,7	10,6	24,3	22,0	27,4
Rusija	2,4	4,0	36,4	18,9	38,3
Slovaška	3,0	5,4	25,0	33,6	33,0
Slovenija	9,2	9,4	40,1	18,6	22,7
Španija	26,9	19,1	34,1	9,6	10,3

b. velika podjetja in tovarne	samo privatno	v glavnem privatno	mešano	v glavnem država	samo država
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	21,0	29,8	31,7	9,0	8,5
Bolgarija	10,2	7,7	40,9	20,4	20,8
Češka	11,1	29,5	32,6	19,4	7,5
Estonija	12,5	10,3	34,6	21,4	21,1
Grčija	30,6	17,0	36,1	8,5	7,8
Madžarska	6,6	12,6	41,5	20,0	19,3
Nemčija – V	18,0	32,4	33,8	11,7	4,1
Nemčija – Z	46,6	30,8	17,4	3,3	1,9
Poljska	5,9	10,4	31,3	22,4	30,0
Romunija	15,8	15,6	28,5	17,6	22,4
Rusija	2,0	4,4	28,0	25,6	39,9
Slovaška	3,4	8,7	27,3	32,4	28,1
Slovenija	12,5	17,0	36,7	16,9	16,8
Španija	24,2	21,1	34,5	10,7	9,5

c. voda in elektrika	samo privatno	v glavnem privatno	mešano	v glavnem država	samo država
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	11,6	16,6	24,4	20,9	26,5
Bolgarija	4,3	2,8	18,8	33,1	41,1
Češka	4,6	9,5	28,8	38,0	19,2
Estonija	4,4	3,2	17,6	27,2	47,5
Grčija	15,5	9,1	27,4	21,2	26,8
Madžarska	3,2	3,9	18,6	30,6	43,7
Nemčija – V	7,7	12,9	31,9	32,4	15,0
Nemčija – Z	22,3	19,7	28,6	21,4	8,0
Poljska	4,3	3,5	18,8	26,4	47,0
Romunija	7,5	5,7	19,4	26,3	41,0
Rusija	,7	1,6	8,7	24,6	64,4
Slovaška	1,7	3,6	15,6	38,7	40,3
Slovenija	4,0	5,6	24,6	26,6	39,2
Španija	15,2	12,4	27,6	20,5	24,3

d.	samo	v glavnem		v glavnem	samo
železnica	privatno	privatno	mešano	država	država
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	10,1	14,3	20,9	21,2	33,5
Bolgarija	4,5	3,2	17,5	30,8	43,9
Češka	5,3	12,1	27,1	32,0	23,5
Estonija	8,6	4,0	18,8	23,4	45,2
Grčija	17,5	10,8	26,9	19,6	25,3
Madžarska	3,1	3,5	18,1	29,8	45,6
Nemčija – V	8,5	13,2	29,7	32,0	16,7
Nemčija – Z	24,0	17,7	22,9	24,9	10,4
Poljska	5,9	4,8	17,9	21,1	50,3
Romunija	6,4	5,7	15,8	28,9	43,1
Rusija	0,8	1,4	9,3	20,6	67,9
Slovaška	2,1	4,4	18,7	38,1	36,8
Slovenija	4,4	4,4	23,2	27,3	40,8
Španija	11,7	9,5	25,9	23,8	29,1

e.	samo	v glavnem		v glavnem	samo
mediji (tv, tisk, radio)	privatno	privatno	mešano	država	država
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	15,4	34,6	42,7	2,9	4,4
Bolgarija	18,6	14,6	41,3	12,6	12,9
Češka	23,5	30,6	35,2	7,9	2,9
Estonija	21,2	11,4	44,7	11,9	10,9
Grčija	22,1	17,5	43,5	7,9	9,0
Madžarska	12,6	12,8	39,6	16,5	18,5
Nemčija – V	21,7	20,4	39,9	13,1	4,9
Nemčija – Z	39,7	24,5	27,6	5,7	2,5
Poljska	11,5	12,6	39,1	12,9	23,9
Romunija	29,8	19,8	26,1	8,5	15,7
Rusija	2,6	6,5	44,9	16,3	29,7
Slovaška	8,1	15,0	41,4	18,6	16,9
Slovenija	23,0	16,1	41,8	8,3	10,8
Španija	25,4	17,8	37,5	7,7	11,6

- 10. Nekateri ljudje pravijo, da naj bi slovenska vlada vsakemu zagotovila visok življenjski standard, drugi pa pravijo, da naj vsak sam poskrbi zase. Na lestvici od 1 do 7, pri čemer 1 pomeni, da naj vlada vsakemu zagotovi visok življenjski standard, 7 pa da naj vsak sam poskrbeti zase, označite katera stopnja ustreza vašemu mnenju?**

zagotovi vlada							vsak poskrbi sam zase
1	2	3	4	5	6	7	

	zagotovi vlada						vsak poskrbi sam zase
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	6,3	5,2	11,4	22,4	26,4	16,0	12,3
Bolgarija	23,8	16,7	13,3	21,1	10,3	6,9	7,7
Češka	6,9	8,5	14,4	28,4	21,8	14,4	5,6
Estonija	16,4	7,6	16,2	30,5	17,9	6,1	5,3
Grčija	10,5	13,8	19,6	25,5	15,0	8,0	7,6
Madžarska	20,4	9,3	15,4	32,4	13,1	4,8	4,6
Nemčija – V	7,2	12,6	21,1	24,4	18,5	10,3	5,9
Nemčija – Z	7,5	6,1	12,5	26,0	23,3	11,1	13,5
Poljska	31,1	8,8	12,6	18,8	13,0	6,9	8,9
Romunija	26,0	12,3	12,5	23,9	11,2	5,1	8,9
Rusija	18,7	9,0	11,6	26,4	15,2	9,8	9,2
Slovaška	15,5	15,0	21,4	25,8	13,2	5,8	3,2
Slovenija	10,5	8,6	14,1	30,5	18,2	9,1	9,0
Španija	11,6	16,3	18,1	28,6	13,4	6,3	5,7

11. Navedene so nekatere trditve o vlogi vlade. Za vsako trditev mi prosim, povejte ali se s trditvijo zelo strinjate, nekoliko strinjate, niti strinjate, niti ne strinjate, nekoliko ne strinjate oziroma sploh ne strinjate.

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti se strinjam, niti se ne strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	Naloga vlade je, da zmanjša razlike v dohodkih med ljudmi z visokimi dohodki in ljudmi z nizkimi dohodki.	1	2	3	4	5
b.	Vlada naj bi zagotovila delo vsakemu, ki ga želi.	1	2	3	4	5
c.	Vlada naj bi potrošila manj denarja za podpore revnim.	1	2	3	4	5
d.	Vlada naj bi nezaposlenim zagotovila primeren življenjski standard.	1	2	3	4	5
e.	Več denarja za policijo in uveljavljanje zakonov.	1	2	3	4	5
f.	Več denarja za kulturo in umetnost.	1	2	3	4	5

a.

Naloga vlade je, da zmanjša razlike v dohodkih med ljudmi z visokimi dohodki in ljudmi z nizkimi dohodki.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekolik se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	37,3	27,9	14,1	12,0	8,6
Bolgarija	44,5	30,3	11,2	5,8	8,2
Češka	18,3	25,0	17,7	24,7	14,3
Estonija	45,3	33,3	10,0	7,4	4,0
Grčija	48,4	31,7	14,3	3,1	2,4
Madžarska	55,0	21,9	15,2	5,1	2,8
Nemčija – V	38,4	40,6	13,1	6,2	1,8
Nemčija – Z	26,5	37,8	17,8	13,7	4,2
Poljska	49,1	32,4	7,9	7,1	3,5
Romunija	50,1	25,4	10,8	5,9	7,8
Rusija	44,6	27,5	14,7	8,7	4,5
Slovaška	32,1	29,8	17,2	15,0	5,9
Slovenija	54,8	26,9	8,1	5,2	5,1
Španija	49,4	36,2	9,2	3,5	1,6

b.

Vlada naj bi zagotovila delo vsakemu, ki ga želi.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	50,6	26,2	10,7	8,8	3,7
Bolgarija	68,3	20,6	5,6	2,8	2,7
Češka	42,6	28,5	15,5	8,6	4,8
Estonija	49,1	28,5	7,6	11,3	3,5
Grčija	62,5	23,4	9,3	3,0	1,8
Madžarska	68,7	17,8	9,7	2,5	1,3
Nemčija – V	45,5	32,4	13,2	6,8	2,1
Nemčija – Z	31,7	34,1	18,4	11,9	3,8
Poljska	59,8	28,4	8,3	3,2	0,4
Romunija	59,9	19,7	9,9	5,1	5,4
Rusija	66,2	21,7	6,7	3,9	1,5
Slovaška	58,0	31,0	6,6	3,2	1,1
Slovenija	67,7	19,8	6,4	2,7	3,4
Španija	63,9	30,2	4,3	0,9	0,6

c.

Vlada naj bi potrošila manj denarja za podpore revnim.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	7,0	12,0	9,2	26,5	45,3
Bolgarija	8,0	10,2	13,3	24,6	44,0
Češka	9,3	18,0	22,7	27,5	22,6
Estonija	2,5	9,9	7,3	33,7	46,5
Grčija	15,1	12,8	7,9	13,7	50,5
Madžarska	8,9	6,8	24,2	24,2	35,9
Nemčija – V	2,1	10,4	19,3	37,1	31,1
Nemčija – Z	6,0	10,8	20,2	38,9	24,1
Poljska	7,4	11,3	14,1	37,3	29,9
Romunija	7,9	9,6	16,1	23,9	42,5
Rusija	4,0	6,3	13,2	30,8	45,7
Slovaška	5,1	15,7	24,4	29,0	25,9
Slovenija	5,4	11,4	13,8	24,5	44,9
Španija	3,6	6,7	12,1	28,2	49,4

d.

Vlada naj bi nezaposlenim**zagotovila primeren****živiljenjski standard.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	57,2	29,7	6,6	4,8	1,7
Bolgarija	54,0	31,7	8,1	3,0	3,2
Češka	11,8	25,8	32,1	21,1	9,2
Estonija	41,5	34,6	9,1	10,7	4,1
Grčija	58,1	29,7	9,8	1,8	,6
Madžarska	32,5	16,5	29,3	11,4	10,3
Nemčija – V	18,7	49,2	20,4	8,8	2,8
Nemčija – Z	15,3	37,4	25,3	17,2	4,8
Poljska	33,3	38,6	15,8	9,8	2,5
Romunija	56,3	24,7	11,3	4,7	3,0
Rusija	31,5	27,5	22,4	12,8	5,8
Slovaška	21,3	37,8	27,9	10,8	2,1
Slovenija	40,3	27,7	17,4	9,3	5,3
Španija	40,7	38,7	14,3	4,2	2,0

e.

**Več denarja za policijo
in uveljavljanje zakonov.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	69,7	21,0	3,3	3,3	2,6
Bolgarija	38,7	31,3	17,0	6,6	6,4
Češka	17,6	31,9	20,8	18,8	10,8
Estonija	60,4	26,0	7,0	4,4	2,2
Grčija	42,3	32,4	18,3	4,8	2,1
Madžarska	38,3	25,8	22,3	7,8	5,7
Nemčija – V	25,0	39,2	21,4	9,1	5,3
Nemčija – Z	28,4	39,2	21,7	8,4	2,4
Poljska	39,1	37,7	14,6	6,4	2,1
Romunija	35,1	22,7	19,1	11,2	11,8
Rusija	50,9	27,5	12,9	5,0	3,6
Slovaška	9,7	19,1	22,5	26,9	21,8
Slovenija	12,5	19,6	26,9	17,7	23,3
Španija	31,4	36,2	18,2	9,4	4,8

f.

Več denarja za**kulturo in umetnost.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	42,0	37,2	12,6	5,5	2,7
Bolgarija	38,9	36,3	18,4	5,0	1,4
Češka	13,6	35,8	30,1	15,5	5,1
Estonija	44,3	38,3	11,9	4,6	,9
Grčija	38,8	33,8	20,2	5,7	1,5
Madžarska	32,8	25,4	27,1	10,5	4,3
Nemčija – V	13,6	32,8	31,3	14,8	7,5
Nemčija – Z	10,8	28,2	35,6	17,9	7,5
Poljska	30,2	40,6	21,1	5,9	2,2
Romunija	49,3	27,6	15,2	5,1	2,8
Rusija	49,3	32,2	13,5	3,3	1,7
Slovaška	14,5	29,5	28,8	15,7	11,5
Slovenija	25,9	29,6	26,7	10,5	7,4
Španija	33,6	36,7	20,7	6,3	2,5

Dandanes se veliko govori o pravičnosti in enakosti, zato vam bom postavil/a nekaj vprašanj na to temo.

12. Kaj menite, ali je naša družba v celoti, zelo pravična, dokaj pravična, niti pravična, niti nepravična, dokaj nepravična ali zelo nepravična?

- 1 – zelo pravična
- 2 – dokaj pravična
- 3 – niti pravična, niti nepravična
- 4 – dokaj nepravična
- 5 – zelo nepravična

	zelo pravična	dokaj pravična	niti - niti	dokaj nepravična	zelo nepravična
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	2,6	36,9	26,7	21,6	12,3
Bolgarija	0,6	14,0	17,8	29,1	38,4
Češka	0,2	12,0	37,7	38,5	11,6
Estonija	0,3	11,3	34,9	40,6	12,9
Grčija	1,3	11,2	40,2	28,9	18,4
Madžarska	0,3	7,1	49,3	32,2	11,0
Nemčija – V	0,5	16,8	25,4	38,6	18,6
Nemčija – Z	1,4	27,5	30,9	30,2	10,0
Poljska	0,4	16,3	32,2	42,1	9,0
Romunija	1,1	8,5	30,4	40,3	19,7
Rusija	0,5	5,8	29,9	41,0	22,8
Slovaška	0,5	6,0	31,8	47,4	14,3
Slovenija	0,6	23,0	40,1	26,3	10,0
Španija	0,8	21,5	39,3	29,8	8,6

13. In kaj menite, ali je bila bivša socialistična družba v celoti zelo pravična, dokaj pravična, niti pravična, niti nepravična, dokaj nepravična ali zelo nepravična?

- 1 – zelo pravična
 2 – dokaj pravična
 3 – niti pravična, niti nepravična
 4 – dokaj nepravična
 5 – zelo nepravična

	zelo pravična	dokaj pravična	niti - niti	dokaj nepravična	zelo nepravična
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	5,1	20,8	19,8	26,4	27,8
Bolgarija	12,0	39,5	20,1	15,9	12,5
Češka	1,9	15,6	27,7	30,7	24,1
Estonija	2,4	17,9	36,4	29,0	14,3
Madžarska	2,0	31,8	48,7	12,6	5,0
Nemčija – V	1,6	28,9	32,5	27,3	9,7
Poljska	2,3	26,0	28,7	32,5	10,5
Romunija	7,1	28,9	26,7	23,1	14,2
Rusija	4,6	33,3	35,9	18,9	7,3
Slovaška	4,0	33,8	40,2	17,6	4,4
Slovenija	3,9	37,5	35,7	17,3	5,5

14. Ne glede na to, kako vi vidite pravičnost v naši družbi, ali, v primerjavi s tem, kako drugi ljudje živijo v Sloveniji, menite da vi dobite toliko kot zaslužite, malo več kot zaslužite, veliko več kot zaslužite, malo manj ali veliko manj kot zaslužite?

1 – veliko več

2 – malo več

3 – dobim toliko kot zaslužim

4 – malo manj

5 – veliko manj

	veliko več	malo več	dobim toliko kot zaslužim	malo manj	veliko manj
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	1,5	2,9	42,6	32,8	20,1
Bolgarija	0,7	1,1	13,0	28,3	56,8
Češka	0,2	2,3	40,8	37,7	19,0
Estonija	0,8	4,8	32,9	34,9	26,6
Grčija	0,6	2,7	29,7	42,3	24,7
Madžarska	0,2	3,1	29,5	42,5	24,6
Nemčija – V	1,2	8,1	35,5	38,3	16,9
Nemčija – Z	2,7	11,0	51,4	23,8	11,1
Poljska	4,8	13,8	27,4	31,9	22,2
Romunija	0,3	2,0	26,1	48,7	22,9
Rusija	1,1	3,2	24,2	33,6	37,9
Slovaška	0,6	1,6	23,0	39,2	35,6
Slovenija	1,0	3,7	33,5	39,2	22,6
Španija	0,9	7,8	54,3	28,9	8,1

15. Sedaj pa nekaj vprašanj o priložnostih za napredovanje v življenju.

Kako pomembno je po vašem mnenju...?

**Ali je zelo pomembno, dokaj pomembno, delno pomembno,
delno nepomembno, ni zelo pomembno ali pa sploh ni pomembno.**

		zelo pomembno	dokaj pomembno	delno pomembno, delno nepo- membno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
a.	izhajati iz premožne družine	1	2	3	4	5
b.	imeti dobro izobrazbo	1	2	3	4	5
c.	imeti ambicije	1	2	3	4	5
d.	naravne sposobnosti	1	2	3	4	5
e.	trdo delo	1	2	3	4	5
f.	poznati prave ljudi ali imeti politične zveze	1	2	3	4	5
g.	visoko izobraženi starši	1	2	3	4	5
h.	predel države, iz katerega izhajate	1	2	3	4	5
i.	posameznikova religija	1	2	3	4	5
j.	posameznikova rasa ali nacionalnost	1	2	3	4	5
k.	biti moški ali ženska	1	2	3	4	5
l.	izvajati nelegalne dejavnosti	1	2	3	4	5

a.		zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
	izhajati iz premožne družine	1	2	3	4	5
	Demokratske vrednote					
	Albanija	42,1	30,8	9,6	10,8	6,6
	Bolgarija	40,6	33,0	12,4	8,8	5,2
	Češka	18,8	30,7	21,9	18,5	10,1
	Estonija	29,9	32,5	18,9	11,8	6,9
	Madžarska	54,9	28,5	11,7	3,1	1,8
	Nemčija – V	28,6	32,8	22,7	12,3	3,7
	Poljska	34,9	34,4	11,8	13,2	5,7
	Romunija	40,3	25,2	15,6	10,9	7,9
	Rusija	34,1	32,0	11,8	14,0	8,1
	Slovaška	21,2	30,7	18,2	19,5	10,4
	Slovenija	33,3	31,7	14,0	12,9	8,1

b. imeti dobro izobrazbo	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	61,2	25,6	6,8	5,4	1,1
Bolgarija	42,2	38,7	10,8	5,8	2,5
Češka	52,6	33,7	10,4	2,7	0,6
Estonija	77,9	16,5	3,8	1,7	0,1
Madžarska	52,2	31,7	10,6	4,2	1,3
Nemčija – V	58,1	33,0	6,4	2,1	0,3
Poljska	67,8	26,3	3,5	1,8	0,5
Romunija	66,2	24,7	6,9	1,6	0,6
Rusija	61,0	28,0	5,2	3,9	1,9
Slovaška	49,4	36,9	8,1	4,4	1,2
Slovenija	70,8	22,4	3,8	2,2	0,8

c. imeti ambicije	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	52,1	30,5	11,4	3,8	2,2
Bolgarija	48,3	38,4	8,4	3,4	1,5
Češka	42,9	42,6	12,3	1,8	0,3
Estonija	36,5	42,7	15,2	3,9	1,7
Madžarska	58,2	33,7	6,5	1,1	0,4
Nemčija – V	37,3	41,9	17,5	2,9	0,4
Poljska	62,3	30,8	5,0	1,5	0,4
Romunija	75,2	16,6	5,4	2,0	0,8
Rusija	35,5	39,0	15,4	7,4	2,7
Slovaška	44,5	41,8	10,6	2,4	0,7
Slovenija	66,4	26,7	5,8	1,1	0,0

d. naravne sposobnosti	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	53,8	29,9	11,3	3,9	1,1
Bolgarija	40,8	35,3	16,6	5,6	1,7
Češka	43,3	41,9	13,0	1,7	0,1
Estonija	52,5	36,1	9,4	1,6	0,4
Madžarska	45,7	34,4	15,5	3,2	1,1
Nemčija – V	41,6	41,4	13,7	2,7	0,6
Poljska	57,8	33,9	5,8	2,1	0,4
Romunija	57,1	26,9	12,2	3,0	0,8
Rusija	56,3	30,3	8,5	4,1	0,7
Slovaška	51,2	38,2	8,9	1,2	0,5
Slovenija	47,6	37,5	13,2	1,7	0,0

e. trdo delo	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	74,0	18,9	3,9	2,3	,9
Bolgarija	48,5	34,2	11,9	3,9	1,5
Češka	40,1	33,6	16,5	7,9	2,0
Estonija	18,0	30,4	29,7	16,2	5,6
Madžarska	50,5	27,2	13,9	5,4	3,0
Nemčija – V	43,0	36,1	16,5	3,4	,9
Poljska	45,6	32,7	12,3	7,4	1,9
Romunija	76,6	15,7	5,5	1,5	,7
Rusija	60,8	26,7	7,9	3,4	1,2
Slovaška	36,6	35,5	18,6	7,5	1,8
Slovenija	52,7	27,1	13,6	4,9	1,7

f. poznati prave ljudi ali imeti politične zveze	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	29,3	34,9	18,1	13,0	4,7
Bolgarija	46,8	32,0	13,6	5,9	1,8
Češka	31,1	35,9	23,0	8,3	1,7
Estonija	42,8	35,5	12,7	6,9	2,1
Madžarska	41,4	30,7	20,9	5,2	1,7
Nemčija – V	44,0	32,1	15,9	6,9	1,1
Poljska	42,4	32,4	14,8	8,8	1,6
Romunija	46,3	26,0	16,2	8,9	2,7
Rusija	49,7	32,3	12,1	3,9	2,0
Slovaška	31,5	36,4	21,3	8,5	2,2
Slovenija	45,9	30,8	13,0	6,3	4,1

g. visoko izobraženi starši	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	34,8	36,3	12,3	13,6	3,0
Bolgarija	17,3	31,9	25,2	17,3	8,2
Češka	5,1	23,6	28,8	32,1	10,5
Estonija	29,9	37,8	18,0	11,4	3,0
Madžarska	27,3	34,8	25,5	10,2	2,2
Nemčija – V	17,7	39,9	29,9	9,8	2,6
Poljska	19,5	33,5	21,5	20,3	5,2
Romunija	48,3	26,2	16,4	7,0	2,1
Rusija	22,0	28,4	23,7	18,2	7,7
Slovaška	11,7	30,3	28,8	22,0	7,2
Slovenija	19,1	31,6	26,8	15,6	7,0

h.					
predel države,					
iz katerega izhajate	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	18,8	27,7	17,0	22,1	14,4
Bolgarija	14,7	20,6	22,6	23,9	18,1
Češka	8,8	17,2	21,9	30,6	21,6
Estonija	15,3	26,4	22,5	23,5	12,3
Madžarska	23,0	28,5	22,9	17,4	8,3
Nemčija – V	13,3	22,7	25,8	25,5	12,8
Poljska	18,7	29,9	17,5	25,4	8,5
Romunija	21,6	17,5	22,7	20,5	17,7
Rusija	8,6	18,2	21,6	29,3	22,4
Slovaška	13,7	27,9	26,8	21,8	9,8
Slovenija	16,0	26,1	27,2	18,1	12,7

i.					
posameznikova religija	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	8,4	9,3	12,2	25,4	44,7
Bolgarija	5,5	11,8	18,3	29,9	34,4
Češka	1,5	4,9	8,7	32,9	51,9
Estonija	17,2	20,3	15,0	23,0	24,5
Madžarska	8,2	11,6	17,2	31,4	31,6
Nemčija – V	2,2	7,2	20,3	32,7	37,6
Poljska	12,0	11,6	11,3	36,5	28,6
Romunija	24,2	12,5	16,8	23,0	23,6
Rusija	4,6	9,4	13,0	33,9	39,1
Slovaška	8,2	11,9	27,6	27,9	24,4
Slovenija	5,6	11,9	22,8	25,6	34,1

j.					
posameznikova rasa ali nacionalnost	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	13,2	9,4	11,8	27,7	38,0
Bolgarija	9,4	17,6	20,6	24,8	27,5
Češka	6,1	19,9	25,6	26,2	22,2
Estonija	6,5	13,6	20,0	30,1	29,8
Madžarska	14,3	21,8	24,1	21,9	17,9
Nemčija – V	2,8	9,1	20,3	32,0	35,8
Poljska	9,0	15,4	15,3	33,1	27,2
Romunija	11,1	11,0	18,1	26,9	32,8
Rusija	3,5	8,0	15,4	36,0	37,2
Slovaška	5,8	15,2	32,1	28,1	18,9
Slovenija	8,3	15,5	24,5	24,1	27,6

k. biti moški ali ženska	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	16,9	25,0	11,4	21,3	25,4
Bolgarija	9,2	19,8	26,7	21,1	23,3
Češka	7,1	19,8	25,8	23,2	24,0
Estonija	6,4	16,3	23,6	24,0	29,7
Madžarska	8,8	16,2	25,8	23,7	25,5
Nemčija – V	10,7	23,5	27,6	17,9	20,3
Poljska	10,1	21,6	16,6	29,5	22,2
Romunija	18,0	15,8	22,2	22,0	22,2
Rusija	6,1	18,5	20,8	25,9	28,7
Slovaška	7,2	18,1	32,7	23,5	18,4
Slovenija	10,2	20,7	28,4	19,1	21,5

I. izvajati nelegalne dejavnosti	zelo pomembno	dokaj pomembno	delno - delno	ni zelo pomembno	sploh ni pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	13,0	8,5	14,3	12,7	51,5
Bolgarija	15,3	22,3	18,4	11,7	32,3
Češka	4,5	10,3	16,2	19,5	49,5
Estonija	8,2	16,8	21,3	20,0	33,7
Madžarska	12,0	15,6	23,7	20,9	27,8
Nemčija – V	5,3	13,7	23,7	23,9	33,4
Poljska	11,7	17,9	15,7	24,9	29,8
Romunija	27,1	13,1	15,7	13,4	30,8
Rusija	12,5	22,2	25,5	19,2	20,6
Slovaška	16,7	15,7	21,6	16,9	29,1
Slovenija	7,2	11,0	23,0	19,2	39,7

- 16. Sedaj pa nekaj vprašanj o dohodku in enakosti v naši državi. Za vsako trditev, ki vam jo preberem, mi prosim, s pomočjo kartice povejte ali se s trditvijo zelo strinjate, nekoliko strinjate, niti strinjate, niti ne strinjate, nekoliko ne strinjate ali pa se sploh ne strinjate.**

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti se strinjam, niti se ne strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	Pravično je, če imajo nekateri več denarja ali premoženja, ampak samo, če obstajajo enake možnosti za vse.	1	2	3	4	5
b.	Omogočiti podjetnikom, da ustvarjajo velike dobičke, je najboljši način izboljšanja življenjskega standarda vseh.	1	2	3	4	5
c.	Naša družba naj bi naredila vse, kar je potrebno, da bodo imeli vsi enake možnosti, da uspejo.	1	2	3	4	5
d.	V naši družbi ljudje ne bi sprejeli dodatne odgovornosti pri delu, razen če bi bili za to dodatno plačani.	1	2	3	4	5
e.	Najbolj pravičen način razporejanja premoženja in dohodka bi bil, da bi dali vsem enak delež.	1	2	3	4	5
f.	Družbene razlike med ljudmi so upravičene, ker izražajo, kaj je nekdo ustvaril iz danih življenjskih priložnosti.	1	2	3	4	5
g.	V naši državi bi moral obstajati mehanizem, ki bi reguliral dohodek, tako da ne bi nihče zaslužil veliko več kot drugi.	1	2	3	4	5
h.	Velike razlike v dohodkih so nujne za razvoj Slovenije.	1	2	3	4	5

a.

Pravično je, če imajo nekateri več denarja ali premoženja, ampak samo, če obstajajo enake možnosti za vse.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	52,9	31,6	6,0	4,5	4,9
Bolgarija	42,5	32,4	10,3	7,2	7,6
Češka	38,3	36,8	15,7	7,0	2,1
Estonija	33,2	32,6	18,5	9,8	5,9
Madžarska	45,1	25,0	20,2	5,8	3,9
Nemčija – V	26,5	54,4	12,8	5,3	1,0
Poljska	44,6	40,4	8,9	4,0	2,1
Romunija	23,1	18,6	16,9	15,8	25,6
Rusija	35,2	32,9	14,3	11,1	6,5
Slovaška	34,4	39,7	11,8	10,8	3,3
Slovenija	44,3	31,6	15,0	4,2	5,0

b.

Omogočiti podjetnikom, da ustvarjajo velike dobičke, je najboljši način izboljšanja življenjskega standarda vseh.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	29,9	32,1	11,9	13,7	12,5
Bolgarija	16,1	26,1	21,3	16,9	19,6
Češka	15,5	32,5	20,5	21,6	9,9
Estonija	17,8	27,2	19,6	21,6	13,9
Madžarska	8,2	14,0	28,0	26,0	23,8
Nemčija – V	8,2	27,5	27,8	24,9	11,6
Poljska	7,8	19,3	22,5	31,2	19,2
Romunija	23,6	24,9	20,7	17,4	13,4
Rusija	21,5	27,8	21,2	18,8	10,7
Slovaška	28,0	37,6	16,6	12,5	5,2
Slovenija	15,8	20,8	27,5	18,1	17,8

c.

Naša družba naj bi naredila vse, kar je potrebno, da bodo imeli vsi enake možnosti, da uspejo.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	63,8	25,5	6,1	3,1	1,5
Bolgarija	63,3	27,2	5,4	2,9	1,2
Estonija	45,3	35,1	12,9	5,9	0,9
Grčija	50,4	30,5	11,2	5,5	2,4
Madžarska	64,3	24,7	9,1	1,1	0,8
Nemčija – V	42,0	45,4	9,5	2,6	0,5
Poljska	43,3	41,6	10,3	4,0	0,8
Romunija	67,1	20,7	8,7	2,3	1,3
Rusija	49,3	36,5	9,0	4,4	0,9
Slovaška	54,6	37,0	6,1	2,2	0,2
Slovenija	60,3	25,3	9,0	3,1	2,4

d.

V naši družbi ljudje ne bi sprejeli dodatne odgovornosti pri delu, razen če bi bili za to dodatno plačani.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	69,4	21,6	5,5	2,2	1,3
Bolgarija	40,2	30,5	14,7	8,2	6,4
Češka	29,0	42,6	17,7	8,2	2,4
Estonija	51,0	25,1	10,9	8,9	4,1
Madžarska	50,9	28,4	15,2	3,7	1,9
Nemčija – V	27,7	42,3	16,9	9,7	3,4
Poljska	33,9	41,1	14,7	8,2	2,0
Romunija	49,5	24,9	14,0	6,6	5,0
Rusija	47,1	30,3	11,6	8,7	2,3
Slovaška	38,9	36,6	13,6	8,4	2,4
Slovenija	32,8	31,2	23,5	7,9	4,5

e.

**Najbolj pravičen način
razporejanja premoženja
in dohodka bi bil, da bi dali
vsem enak delež.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	32,2	13,4	10,4	21,1	23,0
Bolgarija	24,1	21,8	16,3	17,2	20,6
Češka	4,7	8,0	14,4	34,3	38,5
Estonija	11,3	11,5	12,3	27,2	37,6
Madžarska	13,0	12,0	22,6	25,0	27,5
Nemčija – V	8,1	19,5	25,3	29,0	18,1
Poljska	19,5	27,6	18,8	23,2	10,9
Romunija	22,5	16,5	21,4	21,2	18,4
Rusija	7,9	7,9	16,6	31,9	35,7
Slovaška	15,9	22,7	23,3	26,6	11,5
Slovenija	13,2	15,1	23,0	17,8	30,9

f.

**Družbene razlike med ljudmi
so upravičene, ker izražajo,
kaj je nekdo ustvaril iz danih
življenjskih priložnosti.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	30,0	33,1	15,9	13,7	7,3
Bolgarija	17,4	30,6	20,8	16,9	14,3
Češka	7,0	21,7	27,0	29,5	14,7
Estonija	29,5	39,0	18,3	8,8	4,5
Madžarska	12,4	18,4	37,7	18,7	12,8
Nemčija – V	9,8	44,4	27,8	14,0	4,0
Poljska	17,9	35,0	25,8	16,2	5,1
Romunija	27,5	27,1	21,7	13,9	9,8
Rusija	14,2	24,6	28,8	19,7	12,7
Slovaška	12,4	28,1	23,6	23,4	12,5
Slovenija	21,2	31,7	26,5	13,1	7,5

g.

V naši državi bi moral obstajati**mehanizem, ki bi reguliral****dohodek, tako da ne bi nihče****zaslužil veliko več kot drugi.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	22,1	16,3	10,1	21,8	29,8
Bolgarija	27,6	27,3	14,9	14,8	15,5
Češka	6,3	14,3	14,8	30,8	33,7
Estonija	6,7	6,8	8,6	28,3	49,6
Madžarska	18,3	17,5	23,9	22,9	17,4
Nemčija – Z	7,6	30,6	22,9	27,2	11,6
Poljska	22,7	27,8	20,7	19,6	9,3
Romunija	23,5	17,1	16,8	17,5	25,3
Rusija	8,9	12,7	16,3	27,2	34,9
Slovaška	22,9	35,2	17,6	17,2	7,2
Slovenija	14,6	20,8	18,9	18,9	26,7

h.

Velike razlike v dohodkih**so nujne za razvoj Slovenije.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	22,3	29,0	17,8	16,6	14,3
Bolgarija	6,0	11,9	16,4	21,9	43,8
Češka	5,5	10,7	26,9	27,8	29,1
Estonija	9,0	18,1	19,0	26,8	27,1
Madžarska	4,3	8,1	16,1	30,2	41,3
Nemčija – V	4,2	16,9	32,6	30,7	15,6
Poljska	11,2	15,8	25,2	30,6	17,3
Romunija	10,2	11,3	19,3	22,9	36,3
Rusija	8,5	11,0	21,2	28,6	30,7
Slovaška	7,2	13,9	20,6	31,4	26,9
Slovenija	4,8	8,9	19,9	22,0	44,4

17. Kaj menite o razlikah med dohodki ljudi v vaši državi? Ali so razlike veliko prevelike, malo prevelike, še kar prave, malo premajhne ali veliko premajhne?

- 1 – veliko prevelike
 2 – malo prevelike
 3 – še kar prave
 4 – malo premajhne
 5 – veliko premajhne

	veliko prevelike	malo prevelike	še kar prave	malo premajhne	veliko premajhne
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	40,4	46,6	10,0	1,7	1,3
Bolgarija	70,0	23,5	3,5	1,2	1,9
Češka	65,9	12,6	17,8	2,5	1,2
Estonija	59,4	33,2	5,2	1,8	0,5
Madžarska	71,9	23,5	3,6	0,8	0,1
Nemčija – V	61,9	29,9	5,3	1,9	1,0
Poljska	66,0	25,5	4,4	2,7	1,5
Romunija	70,7	24,8	1,9	1,7	1,0
Rusija	61,5	29,2	5,2	3,1	1,0
Slovaška	57,1	34,1	5,4	1,8	1,6
Slovenija	59,3	30,7	7,4	1,5	1,0

- 18. Nekateri ljudje menijo, da se nahajajo na vrhu družbene lestvice, nekateri pa menijo, da so na najnižjem družbenem položaju. Predstavljajte si 7-stopenjsko lestvico, ki predstavlja družbeni položaj ljudi v različnih časovnih obdobjih. Kam bi uvrstili vašo družino, če 7 pomeni najvišji in 1 najnižji družbeni položaj.**

		najnižji položaj						najvišji položaj
a.	Kam bi uvrstili vašo družino v zgodnjih 80-ih?	1	2	3	4	5	6	7
b.	Kam bi uvrstili vašo družino v zgodnjih 90-ih?	1	2	3	4	5	6	7
c.	Kam bi uvrstili vašo družino danes?	1	2	3	4	5	6	7

a.							
Kam bi uvrstili vašo družino v zgodnjih 80-ih?	najnižji položaj						najvišji položaj
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	11,4	26,1	27,3	19,0	8,7	4,6	2,8
Bolgarija	1,9	2,4	7,5	29,5	27,2	21,3	10,2
Češka	3,5	5,0	21,1	44,0	18,1	7,7	0,8
Estonija	1,8	4,5	15,1	36,8	30,0	8,7	3,2
Grčija	1,2	3,2	11,9	24,5	29,6	21,0	8,7
Madžarska	1,4	2,6	16,1	39,1	25,3	12,5	3,0
Nemčija – V	1,2	6,3	21,1	40,3	21,8	7,4	1,9
Nemčija – Z	1,2	6,6	21,2	37,7	23,3	8,4	1,7
Poljska	1,2	8,5	22,1	34,3	21,4	9,2	3,4
Romunija	1,9	3,8	10,7	28,5	29,0	19,0	7,0
Rusija	1,1	5,2	16,3	32,4	26,8	11,8	6,4
Slovaška	0,6	2,5	11,6	35,6	30,5	14,9	4,3
Slovenija	1,1	5,9	18,3	40,4	24,3	9,2	0,8
Španija	1,0	6,1	24,3	44,0	19,6	3,3	1,7

b.

Kam bi uvrstili**vašo družino****v zgodnjih 90-ih?**

	najnižji položaj						najvišji položaj
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	5,9	16,6	33,7	26,7	12,1	3,5	1,5
Bolgarija	2,2	6,5	19,9	35,9	20,8	10,2	4,5
Češka	1,5	5,6	18,4	40,8	26,8	6,6	0,3
Estonija	1,9	7,9	23,8	38,7	20,1	6,4	1,2
Grčija	1,1	3,7	9,0	26,9	34,5	20,0	4,7
Madžarska	1,3	6,4	24,3	43,5	18,5	4,2	1,8
Nemčija – V	0,7	7,0	23,0	45,2	17,9	5,4	0,8
Nemčija – Z	1,2	6,8	25,9	39,1	20,6	5,9	0,5
Poljska	1,6	4,3	13,9	34,4	26,3	16,0	3,6
Romunija	4,0	11,1	25,9	33,9	17,2	5,5	2,4
Rusija	0,4	4,5	18,8	40,6	27,7	7,2	0,8
Slovaška	1,3	5,5	18,8	43,6	23,4	6,7	0,7
Slovenija	5,9	16,6	33,7	26,7	12,1	3,5	1,5
Španija	2,2	6,5	19,9	35,9	20,8	10,2	4,5

c.

Kam bi uvrstili**vašo družino****danes?**

	najnižji položaj						najvišji položaj
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	3,0	8,0	22,5	31,5	21,4	8,8	4,8
Bolgarija	27,0	27,9	20,7	14,6	6,8	2,2	0,9
Češka	4,0	11,6	19,3	28,3	23,3	12,6	0,9
Estonija	7,9	17,4	26,2	27,7	16,0	3,8	1,0
Grčija	5,2	7,5	13,9	21,0	26,0	18,2	8,1
Madžarska	9,7	20,3	27,7	25,9	11,4	3,8	1,1
Nemčija – V	3,9	10,9	21,5	36,5	18,4	7,9	0,9
Nemčija – Z	1,0	5,4	12,1	36,9	30,9	12,8	1,0
Poljska	9,5	18,6	20,3	22,9	19,2	7,7	1,8
Romunija	11,6	19,3	23,1	26,0	13,8	4,5	1,5
Rusija	19,3	24,8	24,9	19,3	7,6	3,1	0,9
Slovaška	5,4	15,4	24,8	29,0	18,1	6,6	0,8
Slovenija	4,3	7,2	21,8	33,3	23,2	8,7	1,6
Španija	1,2	3,9	12,5	44,7	25,9	9,2	2,7

- 19. Prebral/a vam bom nekatere lastnosti, ki se navadno povezujejo s tržnim gospodarstvom, kakršno danes obstaja v naši državi. Povejte mi, prosim, ali se zelo strinjate, nekoliko strinjate, niti strinjate, niti ne strinjate, nekoliko ne strinjate, sploh ne strinjate z vsako od trditev.**

		zelo strinjam	nekoliko strinjam	niti – niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	V tržnem gospodarstvu bogati postanejo še bogatejši, revni pa še revnejši.	1	2	3	4	5
b.	V tržnem gospodarstvu lahko vsak svobodno izbira in iz svojih možnosti naredi najboljše.	1	2	3	4	5
c.	V tržnem gospodarstvu bi vse morale biti prepuščeno pobudi posameznikov. Država se ne bi smela vmešavati v gospodarska vprašanja.	1	2	3	4	5
d.	Tržno gospodarstvo, kakršno danes obstaja v naši državi, je najboljša gospodarska ureditev.	1	2	3	4	5
e.	Načela/ideje tržnega gospodarstva so vedno dobre.	1	2	3	4	5
f.	V našem tržnem gospodarstvu so večinoma uspeli ljudje, ki ne spoštujejo formalnih pravil.	1	2	3	4	5

a.

**V tržnem gospodarstvu
bogati postanejo še bogatejši,
revni pa še revnejši.**

	zelo strinjam	nekoliko strinjam	niti – niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	31,6	26,5	13,3	16,7	11,9
Bolgarija	61,4	22,7	8,3	3,1	4,5
Češka	39,4	36,9	14,5	6,8	2,4
Estonija	50,6	27,2	10,9	7,7	3,6
Madžarska	48,5	18,9	19,5	8,2	4,8
Nemčija – V	60,7	29,4	6,1	2,7	1,2
Poljska	46,3	36,2	10,0	6,1	1,4
Romunija	63,2	18,8	10,2	4,3	3,5
Rusija	50,1	26,0	12,4	8,7	2,7
Slovaška	45,4	35,2	8,7	8,4	2,3
Slovenija	50,3	28,2	12,1	4,3	5,1

b.

**V tržnem gospodarstvu
lahko vsak svobodno
izbira in iz svojih možnosti
naredi najboljše.**

	zelo strinjam	nekoliko strinjam	niti – niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	51,8	30,5	8,2	6,7	2,8
Bolgarija	24,0	29,4	18,5	14,3	13,8
Češka	23,1	38,6	24,2	10,3	3,7
Estonija	27,5	34,9	15,8	15,3	6,5
Madžarska	20,6	24,7	37,0	11,8	6,0
Nemčija – V	17,3	39,3	28,1	12,3	3,1
Poljska	19,4	41,6	19,6	15,9	3,6
Romunija	41,1	28,9	17,3	8,6	4,2
Rusija	24,1	33,2	19,6	16,7	6,5
Slovaška	16,3	31,2	21,4	21,5	9,6
Slovenija	25,1	37,7	23,1	9,9	4,3

c.

**V tržnem gospodarstvu
bi vse moralo biti prepuščeno
pobudi posameznikov. Država
se ne bi smela vmešavati v
gospodarska vprašanja.**

	zelo strinjam	nekoliko strinjam	niti – niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	18,3	28,5	15,0	23,0	15,1
Bolgarija	13,1	21,5	20,5	23,8	21,1
Češka	8,0	24,9	27,7	27,4	11,9
Estonija	11,1	25,4	19,8	32,5	11,1
Madžarska	7,2	13,1	30,0	32,4	17,3
Nemčija – V	5,4	19,1	23,9	41,2	10,4
Poljska	8,8	19,2	29,6	31,2	11,2
Romunija	11,6	14,5	20,6	25,9	27,5
Rusija	9,2	15,6	24,9	30,8	19,4
Slovaška	6,6	17,5	24,6	34,6	16,6
Slovenija	17,8	25,2	29,6	19,8	7,6

d.

**Tržno gospodarstvo,
kakršno danes obstaja
v Sloveniji, je najboljša
gospodarska ureditev.**

	zelo strinjam	nekoliko strinjam	niti – niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	6,2	21,5	15,4	25,3	31,7
Bolgarija	4,6	11,9	12,1	20,9	50,5
Češka	1,3	11,7	22,9	40,8	23,3
Estonija	5,5	18,8	24,2	30,4	21,0
Madžarska	2,5	6,7	26,6	34,4	29,7
Nemčija – V	5,4	23,0	35,6	26,7	9,3
Poljska	4,8	13,6	29,3	32,4	20,0
Romunija	3,5	7,9	16,6	23,5	48,6
Rusija	1,7	5,2	15,0	32,2	45,9
Slovaška	2,8	6,5	19,5	36,4	34,9
Slovenija	2,0	11,4	30,7	27,8	28,2

e.

**Načela/ideje tržnega
gospodarstva so
vedno dobre.**

	zelo strinjam	nekoliko strinjam	niti – niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	30,3	34,2	18,4	11,0	6,2
Bolgarija	11,8	21,8	25,6	18,7	22,1
Češka	7,6	27,7	30,6	24,5	9,5
Estonija	8,6	28,9	31,2	23,2	8,1
Madžarska	4,0	9,5	35,6	32,3	18,7
Nemčija – V	7,5	33,8	30,6	22,3	5,8
Poljska	6,8	25,7	31,7	26,6	9,2
Romunija	10,4	19,9	29,9	23,7	16,1
Rusija	6,0	15,7	29,0	32,4	16,9
Slovaška	3,4	16,4	29,7	32,0	18,6
Slovenija	7,9	20,7	34,9	22,4	14,2

f.

**V našem tržnem gospodarstvu
so večinoma uspeli ljudje,
ki ne spoštujejo formalnih
pravil.**

	zelo strinjam	nekoliko strinjam	niti – niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	40,5	25,5	11,8	12,0	10,3
Bolgarija	57,6	26,6	9,9	2,9	2,9
Češka	28,2	42,2	19,1	8,7	1,8
Estonija	40,3	33,7	13,4	9,3	3,2
Madžarska	38,0	26,7	21,3	9,5	4,5
Nemčija – V	22,2	41,5	20,2	12,0	4,1
Poljska	32,9	38,1	16,1	10,0	2,9
Romunija	48,5	29,6	11,8	6,6	3,4
Rusija	44,8	34,9	11,8	5,4	3,1
Slovaška	41,8	37,7	10,2	7,0	3,3
Slovenija	27,0	26,6	29,0	11,9	5,5

- 20. Naše gospodarstvo se lahko razvije v različnih smereh. Ali bi rekli, da naj bi naše gospodarstvo vzelo kot model zahodno Evropo ali naj bi poizkusilo razviti lastno pot gospodarskega razvoja? Imam seznam različnih možnosti. Prosim, pozorno preberite te možnosti in mi povejte, katera možnost je najbližja vašemu mnenju. Prosim, izberite samo eno od možnosti.**

- 1 - vzeti zahodno Evropo kot model v celoti
- 2 - vzeti zahodno Evropo kot model do določene mere
- 3 - mešani model - zahodna načela in lastna pot
- 4 - bolj našo lastno pot
- 5 - razviti našo lastno pot

	vzeti zahodno Evropo kot model v celoti	vzeti zahodno Evropo kot model do določene mere	mešani model - zahodna načela in lastna pot	bolj našo lastno pot	razviti našo lastno pot
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	24,1	19,5	37,3	11,4	7,7
Bolgarija	13,5	12,8	37,7	25,1	10,9
Češka	8,7	31,4	36,8	14,4	8,7
Estonija	3,4	13,3	44,2	21,2	17,8
Madžarska	6,2	18,7	46,7	20,8	7,5
Nemčija – V	6,0	24,6	42,3	16,2	10,9
Poljska	10,0	22,2	30,4	26,6	10,9
Romunija	8,3	14,2	35,1	14,8	27,7
Rusija	2,8	7,6	33,3	37,9	18,4
Slovaška	5,2	22,5	30,9	20,1	21,3
Slovenija	6,6	24,7	45,6	11,4	11,7

21. To je lestvica za oceno delovanja gospodarstva.

Najvišja stopnja, +100, je najboljša, najnižja stopnja, -100, je najslabša.

Kam bi uvrstili...

Odgovori so rekodirani:

- 4 – - 100 do - 76

- 3 – - 76 do - 51

- 2 – - 50 do - 26

- 1 – - 25 do - 1

0 – 0

1 – 1 do 25

2 – 26 do 50

3 – 51 do 75

4 – 76 do 100

a.

socialistično

gospodarstvo

pred letom 1989

Demokratske

vrednote

	- 100 do - 76	- 76 do - 51	- 50 do - 26	- 25 do - 1	0	1 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100
	- 4	- 3	- 2	- 1	0	1	2	3	4
Albanija	23,5	7,8	20,8	12,6	3,2	11,6	13,2	5,4	1,9
Bolgarija	6,7	1,4	4,0	2,7	3,5	6,7	23,6	16,4	35,1
Češka	16,9	4,3	18,1	7,1	8,9	10,7	18,4	8,2	7,5
Estonija	6,7	3,9	17,4	6,2	15,4	8,1	24,6	10,0	7,7
Madžarska	3,3	1,7	9,9	5,2	0,0	10,7	32,4	18,0	18,8
Nemčija-V	17,8	8,8	24,5	9,9	2,8	9,1	16,5	5,6	5,1
Poljska	14,9	5,5	15,4	7,1	6,7	9,9	20,8	10,0	9,7
Romunija	6,6	1,7	10,5	3,6	12,0	9,6	27,6	11,7	16,6
Rusija	5,3	2,2	8,1	3,2	0,6	9,4	29,6	18,1	23,6
Slovaška	2,9	0,6	3,6	1,9	5,9	6,5	25,5	18,7	34,4
Slovenija	3,8	1,7	10,0	10,2	9,5	14,3	31,4	10,9	8,2

b.**naš sedanji
gospodarski
sistem**

	- 100 do - 76	- 76 do - 51	- 50 do - 26	- 25 do - 1	0	1 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100
Demokratske vrednote	- 4	- 3	- 2	- 1	0	1	2	3	4
Albanija	1,1	,6	7,4	7,4	6,4	26,2	35,5	12,5	2,7
Bolgarija	35,4	7,2	18,0	10,2	6,5	11,3	8,9	1,4	1,1
Češka	7,1	3,0	10,9	7,5	9,4	17,8	32,2	9,4	2,6
Estonija	4,2	3,6	11,5	5,8	10,1	20,6	32,7	9,2	2,3
Madžarska	8,0	3,8	15,1	10,8	0,0	20,8	32,1	8,0	1,4
Nemčija-V	2,8	2,3	10,1	8,4	2,5	11,2	36,7	16,6	9,4
Poljska	10,9	3,2	11,7	8,5	6,8	19,0	29,3	7,8	2,8
Romunija	21,9	6,4	28,0	9,0	16,7	8,2	7,3	1,6	0,9
Rusija	19,1	7,0	24,9	11,4	0,7	17,3	15,4	2,7	1,5
Slovaška	19,3	4,2	16,2	8,0	8,1	11,7	23,4	7,2	1,8
Slovenija	4,3	2,3	11,3	10,0	10,6	21,8	32,5	5,8	1,5

c.**naš gospodarski
sistem čez 5 let**

	- 100 do - 76	- 76 do - 51	- 50 do - 26	- 25 do - 1	0	1 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100
Demokratske vrednote	- 4	- 3	- 2	- 1	0	1	2	3	4
Albanija	0,5	,5	1,6	2,7	2,0	12,8	38,4	24,4	17,2
Bolgarija	15,3	5,6	10,5	7,9	7,0	15,6	22,6	7,2	8,2
Češka	9,2	3,5	15,2	7,8	10,1	17,9	27,9	6,5	2,0
Estonija	3,7	2,4	3,9	4,2	9,6	14,5	30,9	21,3	9,5
Madžarska	5,4	1,5	9,4	6,5	0,0	15,0	29,7	19,4	13,2
Nemčija-V	4,3	2,7	8,4	6,5	2,3	10,7	29,4	19,5	16,2
Poljska	9,7	2,8	6,9	4,6	5,8	14,1	28,8	15,3	12,1
Romunija	11,6	3,8	10,6	6,4	18,9	18,5	21,4	4,6	4,1
Rusija	11,0	3,5	10,9	8,6	1,4	18,2	24,0	11,6	11,0
Slovaška	12,0	4,4	9,1	7,1	7,2	13,5	23,9	13,6	9,1
Slovenija	4,1	2,0	8,8	7,2	8,5	17,8	28,0	16,8	6,7

22. To je lestvica za oceno delovanja politične ureditve.
 Najvišja stopnja, +100, je najboljša, najnižja stopnja, -100, je najslabša.
 Kam bi uvrstili...

Odgovori so rekodirani:

- 4 – - 100 do - 76
- 3 – - 76 do - 51
- 2 – - 50 do - 26
- 1 – - 25 do - 1
- 0 – 0
- 1 – 1 do 25
- 2 – 26 do 50
- 3 – 51 do 75
- 4 – 76 do 100

a.									
bivši socialistični sistem	- 100 do - 76	- 76 do - 51	- 50 do - 26	- 25 do - 1	0	1 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100
Demokratske vrednote	- 4	- 3	- 2	- 1	0	1	2	3	4
Albanija	22,1	6,5	19,8	11,1	2,4	13,0	13,5	7,4	4,2
Bolgarija	10,2	1,3	6,8	4,3	5,5	9,2	21,3	12,3	29,1
Češka	27,9	6,1	16,9	7,1	8,6	10,1	14,7	4,4	4,4
Estonija	11,2	4,6	14,7	8,0	16,9	10,1	20,7	8,1	5,6
Grčija	63,5	3,4	7,6	5,1	3,3	2,6	4,8	1,8	7,9
Madžarska	4,2	2,9	8,2	6,9	0,0	12,3	30,5	16,3	18,7
Nemčija-V	25,4	6,4	19,7	7,9	3,3	10,5	14,3	5,2	7,3
Poljska	17,4	5,4	16,7	7,6	8,2	10,3	18,5	7,3	8,8
Romunija	12,0	3,1	11,5	5,6	15,2	10,4	21,9	7,7	12,7
Rusija	6,6	1,8	8,2	4,8	0,3	9,2	28,9	14,3	25,8
Slovaška	6,0	1,2	7,9	3,1	6,1	9,2	24,2	16,1	26,3
Slovenija	5,1	1,7	12,8	10,5	12,0	14,1	26,1	10,4	7,4
Španija	56,0	3,3	9,8	1,7	7,9	4,5	7,6	2,2	7,0

b.
našo sedanjo
politično ureditev
s svobodnimi
volitvami in

številnimi strankami	- 100 do - 76	- 76 do - 51	- 50 do - 26	- 25 do - 1	0	1 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100
Demokratske vrednote	- 4	- 3	- 2	- 1	0	1	2	3	4
Albanija	2,3	,2	9,1	6,7	4,3	25,2	31,5	15,4	5,3
Bolgarija	22,7	6,2	13,4	7,8	6,4	15,4	18,5	4,5	5,1
Češka	5,5	1,8	8,2	5,6	7,4	17,6	31,8	11,4	10,8
Estonija	5,1	2,4	10,2	6,9	13,5	16,9	30,8	8,5	5,6
Grčija	5,6	,8	2,5	1,6	3,2	4,2	20,7	11,1	50,2
Madžarska	7,5	3,0	11,2	11,7	0,0	20,5	32,9	9,3	4,0
Nemčija-V	3,8	2,2	11,4	10,5	3,4	13,1	31,0	12,2	12,2
Nemčija-Z	3,3	2,1	5,7	3,0	2,8	7,8	25,6	21,7	28,0
Poljska	8,7	1,3	9,1	5,7	8,5	14,8	35,5	8,5	7,9
Romunija	13,0	3,3	18,9	9,0	18,1	12,8	16,9	3,2	4,7
Rusija	15,0	5,8	16,7	10,9	,9	18,6	22,9	4,9	4,3
Slovaška	16,2	4,6	13,8	6,3	6,2	12,7	25,5	9,3	5,3
Slovenija	5,0	2,1	10,2	9,2	12,9	22,1	28,1	7,5	2,9
Španija	5,6	1,0	3,7	1,2	9,8	5,5	21,7	11,0	40,4

c.
politično ureditev
čez pet let

	- 100 do - 76	- 76 do - 51	- 50 do - 26	- 25 do - 1	0	1 do 25	26 do 50	51 do 75	76 do 100
Demokratske vrednote	- 4	- 3	- 2	- 1	0	1	2	3	4
Albanija	0,5	0,5	1,9	2,0	1,8	12,6	34,9	25,8	20,0
Bolgarija	9,3	4,5	10,1	6,5	4,5	13,2	25,7	10,9	15,4
Češka	7,6	2,7	11,4	7,5	8,5	19,8	30,8	7,7	4,1
Estonija	3,9	1,0	4,3	3,0	12,3	17,0	28,7	18,4	11,4
Grčija	10,8	0,7	5,6	1,5	4,6	6,9	22,9	12,6	34,4
Madžarska	4,6	1,6	7,5	5,9	0,0	16,6	31,7	17,3	14,7
Nemčija-V	4,1	3,8	9,6	8,4	4,1	13,6	27,3	13,7	15,3
Nemčija-Z	3,2	2,3	6,3	2,9	4,1	9,0	26,3	21,6	24,1
Poljska	6,3	1,2	6,3	3,8	7,5	10,6	30,6	17,1	16,5
Romunija	7,1	2,5	8,1	4,9	16,7	17,0	28,0	5,9	9,8
Rusija	8,4	2,1	9,0	7,9	1,1	17,1	29,4	11,2	13,9
Slovaška	9,7	3,5	8,0	5,2	7,0	13,0	25,1	16,6	11,9
Slovenija	4,0	3,2	5,9	5,6	10,5	16,9	33,1	12,5	8,4
Španija	5,5	0,8	3,6	2,6	10,3	8,5	23,8	12,8	32,2

- 23. Prebral/a vam bom nekaj institucij v naši državi. Prosim, da s pomočjo te lestvice izrazite, koliko zaupanja imate v te institucije. Koliko zaupanja imate v Ali sploh nimate zaupanja, imate malo zaupanja, nekoliko zaupanja ali veliko zaupanja.**

		sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
a.	politične stranke	1	2	3	4
b.	politike	1	2	3	4
c.	sodišča	1	2	3	4
d.	državno upravo	1	2	3	4
e.	parlament	1	2	3	4
f.	policijo	1	2	3	4
g.	vojsko	1	2	3	4
h.	vlado	1	2	3	4
i.	predsednika vlade	1	2	3	4
j.	predsednika	1	2	3	4
k.	medije	1	2	3	4
l.	cerkve	1	2	3	4
m.	sindikate	1	2	3	4

a.		sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
politične stranke					
Demokratske vrednote		1	2	3	4
Albanija		33,9	43,1	20,7	2,3
Bolgarija		50,7	34,1	13,6	1,7
Češka		33,3	47,1	17,7	1,9
Estonija		31,7	34,4	32,8	1,1
Grčija		41,1	38,7	14,3	5,9
Madžarska		48,4	32,0	18,1	1,5
Nemčija – V		33,2	44,4	20,5	1,9
Nemčija – Z		19,6	62,5	16,8	1,1
Poljska		46,1	42,5	9,9	1,4
Romunija		60,1	29,0	9,2	1,7
Rusija		39,5	43,6	15,3	1,6
Slovaška		33,1	50,3	15,3	1,3
Slovenija		34,4	48,3	15,9	1,4
Španija		29,1	58,0	11,8	1,1

b. politike	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	38,3	40,8	19,4	1,5
Bolgarija	54,9	31,2	13,3	0,7
Češka	37,5	44,6	16,5	1,4
Estonija	30,6	36,2	32,2	1,1
Grčija	42,4	39,0	14,3	4,3
Madžarska	50,3	33,7	14,9	1,1
Nemčija – V	36,7	44,9	16,5	1,8
Nemčija – Z	22,2	61,2	15,8	0,9
Poljska	45,9	43,1	9,7	1,4
Romunija	65,4	25,7	7,6	1,3
Rusija	37,8	44,7	16,2	1,3
Slovaška	36,9	47,9	14,2	1,0
Slovenija	37,6	47,2	13,9	1,3
Španija	35,2	52,8	11,2	0,8

c. sodišča	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	29,8	37,4	28,8	4,0
Bolgarija	34,7	35,4	26,0	3,9
Češka	18,1	35,1	40,5	6,3
Estonija	15,7	25,6	49,7	9,1
Grčija	15,6	29,0	40,9	14,5
Madžarska	17,9	29,4	41,6	11,0
Nemčija – V	13,0	26,7	47,7	12,6
Nemčija – Z	8,1	29,2	47,1	15,6
Poljska	25,0	28,5	41,6	4,8
Romunija	33,7	30,6	28,5	7,2
Rusija	26,8	34,9	34,0	4,4
Slovaška	25,6	41,2	30,6	2,6
Slovenija	13,0	36,9	40,7	9,4
Španija	22,3	46,5	28,1	3,1

d. državno upravo	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	22,6	43,2	30,4	3,7
Bolgarija	35,5	38,8	22,6	3,1
Češka	13,8	42,2	40,3	3,7
Estonija	9,0	23,6	58,1	9,3
Grčija	27,0	41,5	25,9	5,6
Madžarska	12,9	31,4	47,7	7,9
Nemčija – V	13,5	38,8	41,4	6,3
Nemčija – Z	11,3	38,6	43,1	6,9
Poljska	22,7	34,2	40,1	3,0
Romunija	21,1	42,3	29,9	6,6
Rusija	17,1	29,8	46,4	6,6
Slovaška	17,5	44,4	35,1	3,0
Slovenija	15,0	41,2	39,8	4,0
Španija	16,1	45,1	35,0	3,8

e. parlament	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	21,7	30,7	33,4	14,2
Bolgarija	50,0	31,4	16,0	2,6
Češka	38,3	43,4	15,8	2,5
Estonija	19,2	34,9	42,0	3,9
Grčija	25,0	36,0	29,8	9,2
Madžarska	35,1	34,3	26,9	3,8
Nemčija – V	17,1	44,3	33,4	5,2
Nemčija – Z	13,1	43,1	38,4	5,4
Poljska	30,6	40,4	26,2	2,7
Romunija	52,7	30,6	13,8	2,9
Rusija	27,9	46,1	23,9	2,1
Slovaška	29,3	49,4	19,5	1,8
Slovenija	28,5	47,8	21,4	2,3
Španija	15,5	46,7	34,7	3,1

f. policijo	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	8,2	22,3	44,7	24,7
Bolgarija	24,7	30,9	36,5	7,9
Češka	12,9	36,2	44,9	6,0
Estonija	14,6	26,5	49,4	9,4
Grčija	14,5	27,3	39,0	19,2
Madžarska	22,4	37,1	34,2	6,3
Nemčija – V	7,0	23,9	50,1	18,9
Nemčija – Z	4,1	20,4	55,3	20,2
Poljska	16,9	23,0	52,3	7,8
Romunija	23,9	29,5	35,8	10,7
Rusija	35,0	36,6	24,2	4,2
Slovaška	18,8	40,4	37,9	2,9
Slovenija	10,8	34,7	43,2	11,3
Španija	11,1	30,2	49,3	9,3

g. vojsko	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	6,2	21,4	42,5	29,9
Bolgarija	15,2	20,3	39,9	24,6
Češka	15,5	29,5	45,0	10,0
Estonija	8,0	17,0	50,7	24,2
Grčija	5,8	15,0	40,5	38,7
Madžarska	17,7	34,4	38,8	9,0
Nemčija – V	9,2	27,2	45,7	17,8
Nemčija – Z	8,2	27,4	51,6	12,8
Poljska	9,9	12,5	55,9	21,7
Romunija	6,2	8,0	35,5	50,3
Rusija	9,8	15,5	52,8	21,9
Slovaška	9,5	20,9	55,8	13,8
Slovenija	9,0	31,7	44,3	15,1
Španija	16,5	28,2	44,9	10,4

h. vlado	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	18,9	28,2	36,8	16,1
Bolgarija	47,1	30,4	17,3	5,2
Češka	32,8	46,4	18,6	2,2
Estonija	18,2	27,9	48,1	5,8
Grčija	30,9	38,2	23,2	7,8
Madžarska	37,9	35,2	22,5	4,4
Nemčija – V	22,3	43,7	30,0	3,9
Nemčija – Z	14,7	48,9	33,8	2,7
Poljska	34,2	39,0	24,2	2,6
Romunija	40,3	37,7	17,4	4,6
Rusija	22,4	33,7	38,5	5,3
Slovaška	29,7	42,9	24,0	3,4
Slovenija	27,5	43,2	25,5	3,8
Španija	23,4	46,1	26,4	4,0

i. predsednika vlade	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	21,1	25,5	25,9	27,5
Bolgarija	46,5	29,4	15,2	8,9
Češka	51,1	32,4	13,9	2,6
Estonija	25,7	24,3	42,7	7,4
Grčija	29,2	33,0	27,8	10,1
Madžarska	38,5	29,9	23,4	8,2
Nemčija – V	26,1	39,6	28,2	6,0
Nemčija – Z	15,5	39,3	36,9	8,3
Poljska	37,2	35,2	23,9	3,6
Romunija	32,7	30,6	26,6	10,1
Rusija	23,3	33,1	37,6	6,0
Slovaška	34,8	34,2	24,6	6,3
Slovenija	31,9	36,1	23,7	8,3
Španija	26,2	41,6	26,8	5,4

j. predsednika	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	17,8	20,0	33,6	28,6
Bolgarija	21,8	19,8	32,5	25,9
Češka	18,9	32,8	31,1	17,2
Estonija	12,1	19,6	44,0	24,4
Grčija	8,9	15,8	40,2	35,0
Madžarska	14,7	29,7	39,8	15,9
Nemčija – V	17,0	29,3	38,4	15,3
Nemčija – Z	9,0	23,9	49,8	17,4
Poljska	21,5	24,6	40,8	13,1
Romunija	48,2	24,4	18,7	8,7
Rusija	14,2	19,6	49,5	16,8
Slovaška	14,8	30,7	45,9	8,7
Slovenija	13,0	24,1	33,9	29,0
Španija	11,1	18,2	42,5	28,2

k. medije	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	21,6	38,0	30,9	9,5
Bolgarija	19,4	28,1	40,3	12,2
Češka	11,0	35,4	46,1	7,5
Estonija	10,5	26,0	53,6	10,0
Grčija	22,8	42,6	26,5	8,1
Madžarska	25,7	40,9	29,1	4,3
Nemčija – V	17,5	41,0	34,0	7,6
Nemčija – Z	12,4	49,8	33,2	4,6
Poljska	18,4	26,4	48,5	6,7
Romunija	11,2	16,4	49,8	22,6
Rusija	17,4	36,0	39,1	7,5
Slovaška	13,8	35,5	44,7	6,1
Slovenija	8,9	29,1	47,2	14,9
Španija	11,9	34,5	43,7	9,9

I. cerkve	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	13,5	14,6	25,2	46,6
Bolgarija	16,7	17,5	37,7	28,0
Češka	40,7	27,9	23,4	8,0
Estonija	15,3	16,1	40,0	28,6
Grčija	9,0	21,9	31,2	38,0
Madžarska	29,1	26,4	29,0	15,5
Nemčija – V	31,0	35,4	24,5	9,2
Nemčija – Z	16,3	32,3	40,5	10,9
Poljska	17,8	18,5	44,4	19,3
Romunija	5,4	7,5	20,2	66,9
Rusija	16,3	18,5	42,1	23,0
Slovaška	15,3	25,5	38,9	20,2
Slovenija	30,9	30,7	26,7	11,8
Španija	30,0	31,2	28,7	10,1

m. sindikate	sploh nič zaupanja	malo zaupanja	nekoliko zaupanja	veliko zaupanja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	41,5	36,8	18,6	3,2
Bolgarija	34,7	36,2	23,3	5,8
Češka	31,4	34,8	30,2	3,6
Estonija	20,8	26,1	39,0	14,1
Grčija	26,9	42,6	22,7	7,8
Madžarska	47,6	32,3	17,7	2,5
Nemčija – V	14,1	32,2	43,6	10,2
Nemčija – Z	16,6	39,0	36,0	8,4
Poljska	40,3	35,7	19,8	4,1
Romunija	18,6	31,4	33,0	17,0
Rusija	28,2	34,8	30,1	6,9
Slovaška	21,1	38,8	34,7	5,4
Slovenija	20,6	38,7	30,5	10,2
Španija	20,3	42,4	32,1	5,1

24. Včasih srečate ljudi, ki čutijo, da so jim blizu določene stranke ali politične skupine skozi daljše časovno obdobje.

24a. Ali čutite, da so vam blizu komunisti, socialisti, socialni demokrati, liberalci, nacionalisti, konservativci, krščanski demokrati, ali pa ste neodvisni (to je noben od teh) oziroma vam je blizu druga stranka ali politična skupina (katera)?

- 1 – komunisti
- 2 – socialisti
- 3 – socialni demokrati
- 4 – liberalci
- 5 – nacionalisti
- 6 – konservativci
- 7 – krščanski demokrati
- 8 – neodvisni
- 9 – drugo

	komu- nisti	socialisti	socialni demo- krati	liberalci	nacio- nalisti	konser- vativci	krščan- ski de- mokrati	neo- dvisni	drugo
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Albanija	2,4	33,9	6,6	3,5	3,6	0,7	27,1	17,1	5,2
Bolgarija	4,4	13,9	6,2	1,4	2,2	0,5	15,8	52,0	3,6
Češka	6,3	2,6	15,2	9,3	0,7	7,6	7,8	48,9	1,5
Estonija	1,5	1,2	12,2	8,7	7,5	4,9	3,4	58,4	2,2
Madžarska	1,6	8,1	1,8	1,7	0,5	2,3	1,8	80,8	1,5
Nemčija–V	2,7	8,7	16,2	5,7	2,0	3,3	11,5	49,0	0,9
Poljska	2,1	3,3	14,0	4,7	0,5	1,5	6,9	66,0	0,9
Romunija	2,5	3,0	18,4	7,8	3,5	0,8	4,0	59,2	0,9
Rusija	19,5	2,2	8,9	2,6	0,9	0,9	1,7	61,5	1,8
Slovaška	6,2	7,8	15,7	4,5	13,8	1,7	11,1	38,3	0,9
Slovenija	4,4	3,3	11,0	18,8	1,0	0,8	6,3	52,3	2,2

**24b. Če čuti, da mu je blizu določena stranka ali politična skupina
Kako blizu so vam...**

- 1 – zelo
2 – nekoliko
3 – malo
4 – zelo malo

	zelo	nekoliko	malo	zelo malo
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	18,9	38,3	27,6	15,1
Bolgarija	23,1	40,4	16,5	20,1
Češka	12,0	60,8	22,0	5,3
Estonija	14,7	72,0	13,0	0,3
Grčija	36,3	35,0	20,6	8,1
Madžarska	10,5	33,9	32,7	22,8
Nemčija – V	18,4	55,1	19,3	7,2
Nemčija – Z	24,6	57,1	14,3	4,0
Poljska	10,8	54,8	27,4	6,9
Romunija	23,2	50,3	21,2	5,4
Rusija	18,8	52,1	21,9	7,2
Slovaška	17,2	79,3	2,8	0,7
Slovenija	21,2	48,3	24,0	6,4
Španija	11,9	52,2	29,7	6,2

25. Obstajajo različna mnenja o naši ustavi. Povejte mi, prosim, ali se zelo strinjate, nekoliko strinjate, niti strinjate, niti ne strinjate, nekoliko ne strinjate, sploh ne strinjate z vsako od trditev.

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti se strinjam, niti se ne strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	Naša ustava je le kos papirja, na katerega se nihče dosti ne ozira.	1	2	3	4	5
b.	Politiki morajo spoštovati ustavo, ampak zame nima pomena.	1	2	3	4	5
c.	Naša ustava je temelj naše družbe. Vsakdo mora upoštevati njena določila.	1	2	3	4	5
d.	Ustava zagotavlja moje državljanske pravice.	1	2	3	4	5

a.

Naša ustava je le kos papirja, na katerega se nihče dosti ne ozira.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	20,1	22,1	12,0	18,2	27,5
Bolgarija	25,3	28,5	17,3	14,5	14,3
Češka	8,8	21,5	27,3	30,2	12,2
Estonija	20,0	21,7	23,2	26,6	8,5
Grčija	12,7	14,4	16,4	22,3	34,2
Madžarska	11,4	11,6	28,0	25,6	23,4
Nemčija – V	10,8	30,1	24,7	26,6	7,8
Nemčija – Z	7,5	19,0	20,0	35,2	18,4
Poljska	15,8	20,4	14,7	32,7	16,5
Romunija	23,9	21,9	18,6	17,0	18,7
Rusija	45,9	27,4	15,7	9,1	1,9
Slovaška	11,6	21,0	23,3	31,3	12,9
Slovenija	24,1	32,6	20,3	12,4	10,5
Španija	7,7	18,5	15,3	27,9	30,5

b.

**Politiki morajo spoštovati
ustavo, ampak zame
nima pomena.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	39,0	24,6	10,1	12,2	14,1
Bolgarija	24,6	25,0	17,6	16,7	16,1
Češka	12,6	29,2	24,6	23,7	9,9
Estonija	21,1	24,4	13,0	24,8	16,7
Grčija	11,8	14,8	23,0	23,0	27,5
Madžarska	14,1	14,7	24,6	25,4	21,2
Nemčija – V	7,3	18,8	26,9	33,6	13,5
Nemčija – Z	7,7	19,9	18,8	31,9	21,8
Poljska	20,0	25,0	19,2	22,9	12,9
Romunija	13,5	12,8	22,2	22,9	28,6
Rusija	23,0	21,4	22,5	23,4	9,7
Slovaška	14,0	24,1	23,5	27,2	11,1
Slovenija	17,7	22,3	20,2	21,0	18,8
Španija	10,1	24,9	18,0	26,6	20,4

c.

**Naša ustava je temelj naše
družbe. Vsakdo mora
upoštevati njena določila.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	76,2	15,0	4,6	1,9	2,2
Bolgarija	59,3	25,2	9,5	2,7	3,3
Češka	50,3	38,1	8,7	1,9	0,9
Estonija	63,1	26,1	7,4	2,9	0,5
Grčija	72,2	22,9	3,7	0,9	0,4
Madžarska	66,6	23,0	7,9	1,0	1,5
Nemčija – V	41,0	42,5	12,7	2,8	1,0
Nemčija – Z	44,5	44,7	9,1	1,3	0,4
Poljska	53,9	36,0	6,1	2,4	1,5
Romunija	76,3	15,8	5,4	1,1	1,5
Rusija	55,7	29,2	8,5	4,3	2,3
Slovaška	56,0	33,9	8,5	0,9	0,7
Slovenija	58,0	28,0	10,5	2,7	0,8
Španija	36,9	43,0	12,9	4,1	3,0

d.

**Ustava zagotavlja
moje državljanske pravice.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	54,5	25,6	11,0	5,5	3,4
Bolgarija	34,6	29,9	16,1	9,1	10,3
Češka	29,8	42,6	17,7	6,1	3,8
Estonija	41,5	33,7	11,9	8,7	4,2
Grčija	61,1	26,3	8,9	2,1	1,6
Madžarska	47,2	25,6	19,9	3,8	3,5
Nemčija – V	32,4	44,0	17,5	4,5	1,5
Nemčija – Z	40,8	42,9	13,3	1,7	1,3
Poljska	45,5	38,4	8,7	5,5	1,9
Romunija	53,9	25,0	12,4	5,0	3,6
Rusija	20,7	21,0	21,7	20,6	16,0
Slovaška	35,8	39,8	16,1	5,7	2,6
Slovenija	53,1	29,8	11,0	4,0	2,0
Španija	34,5	38,4	16,0	7,4	3,8

- 26. Če imate občutek, da ste bili nepravilno obravnavani s strani države (to je državne uprave), kaj od naslednjega storite? Povejte mi s pomočjo lestvice, ali bi to zagotovo storili, verjetno, verjetno ne, zagotovo ne, ali pa težko rečete.**

		zagotovo da	verjetno da	verjetno ne	zagotovo ne	težko rečem
a.	Pritožim se na sodišču.	1	2	3	4	5
b.	Pošljem pismo predsedniku države ali predsedniku vlade.	1	2	3	4	5
c.	Obvestim medije o nepravilnosti.	1	2	3	4	5
d.	Grem na državno ustanovo in zahtevam uveljavitev svojih zajamčenih pravic.	1	2	3	4	5
e.	Obrnem se na vplivno osebo.	1	2	3	4	5

a.		zagotovo da	verjetno da	verjetno ne	zagotovo ne	težko rečem
	Pritožim se na sodišču.	1	2	3	4	5
	Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
	Albanija	30,9	38,5	10,8	9,8	10,0
	Bolgarija	15,5	21,3	14,2	32,7	16,2
	Češka	19,6	39,7	20,0	9,3	11,3
	Estonija	10,8	21,8	27,2	27,1	13,1
	Grčija	29,3	24,1	17,3	25,2	4,0
	Madžarska	15,8	19,9	13,4	32,5	18,5
	Nemčija – V	25,3	34,4	17,8	7,9	14,6
	Nemčija – Z	23,7	34,4	22,5	8,0	11,4
	Poljska	22,9	32,7	25,2	8,3	10,9
	Romunija	26,6	30,0	13,6	16,3	13,6
	Rusija	17,6	28,4	18,3	27,1	8,6
	Slovaška	13,7	29,3	34,8	16,1	6,0
	Slovenija	36,5	31,0	16,0	7,7	8,9
	Španija	45,7	35,9	12,7	5,6	0,0

b.

Pošljem pismo**predsedniku države
ali predsedniku vlade.**

	zagotovo da	verjetno da	verjetno ne	zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	9,8	36,6	22,9	19,7	10,9
Bolgarija	4,6	13,1	21,7	50,4	10,2
Češka	3,8	12,9	29,9	44,1	9,3
Estonija	2,9	12,5	26,6	51,7	6,3
Grčija	15,6	17,2	24,4	39,8	3,0
Madžarska	7,5	14,9	16,5	48,4	12,8
Nemčija – V	7,1	16,5	38,4	24,6	13,3
Nemčija – Z	7,5	19,1	42,1	22,9	8,4
Poljska	11,8	21,5	37,1	18,6	11,0
Romunija	9,6	14,8	23,2	40,0	12,5
Rusija	3,5	8,4	21,0	60,8	6,2
Slovaška	8,0	17,2	36,4	34,0	4,3
Slovenija	5,9	12,5	31,1	41,5	9,0
Španija	14,7	22,2	32,4	30,7	0,0

c.

**Obvestim medije
o nepravilnosti.**

	zagotovo da	verjetno da	verjetno ne	zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	15,3	32,4	23,1	20,6	8,5
Bolgarija	7,2	18,6	20,8	42,9	10,5
Češka	12,9	30,2	26,8	21,6	8,4
Estonija	9,3	33,9	23,3	26,9	6,6
Grčija	18,8	24,2	21,0	32,5	3,6
Madžarska	12,8	25,0	15,2	33,1	14,0
Nemčija – V	11,5	37,2	29,0	11,0	11,1
Nemčija – Z	15,2	36,2	25,7	13,1	9,8
Poljska	20,0	30,6	26,4	10,2	12,8
Romunija	17,6	30,8	16,8	26,0	8,8
Rusija	6,4	20,8	22,8	44,1	5,9
Slovaška	10,9	28,4	32,5	23,6	4,6
Slovenija	16,7	30,4	23,9	21,1	7,8
Španija	25,6	36,0	23,2	15,2	0,0

d.

**Grem na državno ustanovo
in zahtevam uveljavitev
svojih zajamčenih pravic.**

	zagotovo da	verjetno da	verjetno ne	zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	35,9	38,8	12,0	7,4	5,8
Bolgarija	29,0	34,2	7,6	21,7	7,6
Češka	44,2	40,7	5,1	5,2	4,8
Estonija	21,9	38,0	17,8	17,1	5,3
Grčija	38,9	32,8	12,3	12,9	3,1
Madžarska	17,6	28,4	15,2	26,7	12,1
Nemčija – V	31,8	43,0	12,4	7,0	5,9
Nemčija – Z	29,6	45,7	12,1	5,7	6,9
Poljska	32,4	34,8	14,8	9,2	8,9
Romunija	32,4	36,4	11,2	13,1	6,9
Rusija	19,0	32,8	14,6	28,5	5,1
Slovaška	39,6	40,6	10,5	6,6	2,7
Slovenija	26,8	32,2	19,5	14,2	7,3
Španija	49,5	37,2	9,3	4,0	0,0

e.

**Obrnem se na
vplivno osebo.**

	zagotovo da	verjetno da	verjetno ne	zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	27,9	49,5	9,6	5,8	7,2
Bolgarija	11,9	24,7	16,9	34,7	11,7
Češka	11,5	22,5	27,7	22,7	15,7
Estonija	11,1	32,6	23,6	26,0	6,8
Grčija	31,2	31,7	15,9	17,3	4,0
Madžarska	12,8	21,3	16,3	34,7	15,0
Nemčija – V	7,9	24,1	34,1	19,7	14,2
Nemčija – Z	10,0	27,5	33,4	16,3	12,8
Poljska	23,8	34,9	19,2	9,4	12,7
Romunija	17,1	29,7	15,8	24,6	12,9
Rusija	17,6	27,1	16,3	29,9	9,0
Slovaška	19,3	35,9	26,1	14,2	4,5
Slovenija	20,3	34,5	21,2	15,8	8,2
Španija	24,9	35,2	24,9	15,1	0,0

- 27. Na seznamu so navedene nekatere državljske in politične pravice. Povejte mi, prosim, s pomočjo te lestvice, v kolikšni meri so danes te pravice zagotovljene in dobro urejene v naši državi. 7 pomeni, da so pravice popolnoma zagotovljene in urejene, 1 pa pomeni, da pravice sploh niso zagotovljene.**

	sploh niso zagotovljene						popolnoma zagotovljene	
a.	svoboda mišljenja in govora	1	2	3	4	5	6	7
b.	svobodni in neodvisni mediji	1	2	3	4	5	6	7
c.	zagotovljena pravica do ustanovitve politične stranke	1	2	3	4	5	6	7
d.	svobodne, enakovredne in pravične volitve	1	2	3	4	5	6	7
e.	svoboda veroizpovedi	1	2	3	4	5	6	7
f.	politična opozicija ima moč preverjati vlado	1	2	3	4	5	6	7
g.	vojska nima vpliva na politiko	1	2	3	4	5	6	7
h.	pravice manjšin so zagotovljene	1	2	3	4	5	6	7

a.							
svoboda mišljenja in govora	sploh niso zagotovljene					popolnoma zagotovljene	
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	3,7	4,0	8,8	14,3	16,6	16,3	36,3
Bolgarija	3,9	4,9	10,2	16,0	17,9	20,5	26,6
Češka	2,5	4,2	8,7	11,1	16,9	30,0	26,7
Estonija	3,1	2,9	9,1	18,2	22,1	18,4	26,4
Grčija	1,5	1,2	2,2	6,9	15,4	25,2	47,6
Madžarska	3,6	4,3	8,7	19,8	18,4	18,4	26,9
Nemčija – V	0,5	1,0	3,3	8,5	20,1	30,8	35,8
Nemčija – Z	0,8	1,3	4,3	8,6	18,4	26,4	40,1
Poljska	11,3	8,8	12,6	7,5	28,6	16,3	15,0
Romunija	4,0	4,0	7,5	8,9	15,3	21,0	39,2
Rusija	9,2	7,5	14,2	23,4	17,4	12,5	15,9
Slovaška	4,0	6,4	11,7	17,8	21,0	21,5	17,5
Slovenija	2,6	5,2	9,8	14,5	21,6	25,2	21,0
Španija	2,5	3,0	7,9	11,7	21,1	23,6	30,2

b.							
svobodni in neodvisni mediji	sploh niso zagotovljene					popolnoma zagotovljene	
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	2,2	5,0	7,8	13,8	17,3	16,1	37,9
Bolgarija	3,6	6,4	12,4	18,1	18,8	19,3	21,4
Češka	2,7	3,9	9,4	15,8	23,7	28,7	15,8
Estonija	1,5	3,7	8,4	18,1	22,8	22,7	22,8
Grčija	2,9	2,9	4,2	9,9	16,6	25,4	38,1
Madžarska	4,3	5,5	12,0	23,8	19,1	18,1	17,3
Nemčija – V	0,6	2,5	5,4	13,9	21,7	25,8	30,1
Nemčija – Z	1,5	2,5	5,8	11,4	20,2	24,9	33,6
Poljska	11,1	6,0	12,0	9,0	24,7	16,7	20,4
Romunija	1,4	3,7	5,4	9,5	16,1	25,2	38,7
Rusija	8,6	9,1	16,8	24,2	16,5	12,9	11,9
Slovaška	3,2	6,1	12,7	20,4	22,7	20,4	14,4
Slovenija	2,4	5,2	10,1	18,5	22,1	25,5	16,1
Španija	4,0	5,8	10,0	16,7	21,1	19,0	23,4

c.

zagotovljena pravica**do ustanovitve****politične stranke**sploh niso
zagotovljenepopolnoma
zagotovljene

Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	2,2	1,0	2,8	6,9	8,8	14,1	64,2
Bolgarija	3,0	3,3	7,4	12,7	15,1	19,5	39,0
Češka	2,5	2,7	5,2	12,8	14,9	26,6	35,4
Estonija	2,4	2,8	5,8	14,5	14,5	20,1	40,1
Grčija	0,8	1,0	2,3	8,7	15,0	27,5	44,6
Madžarska	1,7	2,6	6,9	14,8	15,9	20,5	37,8
Nemčija – V	0,9	1,9	3,6	13,3	20,6	29,4	30,3
Nemčija – Z	0,8	1,4	4,0	12,5	19,8	25,3	36,2
Poljska	4,9	4,6	16,7	7,1	31,6	17,0	18,2
Romunija	0,8	1,8	3,1	7,6	11,1	22,5	53,1
Rusija	4,8	5,3	9,5	20,3	17,5	17,8	24,8
Slovaška	2,5	2,9	5,1	11,1	16,2	23,0	39,3
Slovenija	1,8	3,6	7,1	13,7	18,0	22,9	33,0
Španija	2,8	4,4	7,4	15,3	20,2	20,6	29,3

d.

svobodne,**enakovredne in****pravične volitve**sploh niso
zagotovljenepopolnoma
zagotovljene

Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	7,7	8,1	8,8	14,6	14,0	14,5	32,4
Bolgarija	5,7	5,6	9,6	16,7	14,8	19,6	28,2
Češka	3,3	6,4	7,8	9,5	16,8	27,7	28,5
Estonija	9,1	6,7	8,9	13,8	13,8	17,0	30,8
Grčija	2,4	2,4	3,7	10,4	16,5	26,1	38,7
Madžarska	2,7	3,4	6,5	11,7	13,2	24,2	38,4
Nemčija – V	0,3	1,4	3,5	8,6	14,1	28,1	44,0
Nemčija – Z	0,5	1,5	3,1	8,5	12,0	21,1	53,3
Poljska	6,6	6,5	17,3	4,9	33,6	14,1	16,9
Romunija	4,0	4,0	5,4	10,2	14,2	22,9	39,2
Rusija	21,2	14,5	13,2	20,7	11,5	8,5	10,5
Slovaška	3,5	2,8	5,2	12,3	14,2	24,0	37,9
Slovenija	2,8	3,5	6,9	11,4	14,8	25,4	35,1
Španija	2,0	2,0	5,1	10,4	18,7	23,2	38,6

e.

svoboda veroizpovedi	sploh niso zagotovljene			popolnoma zagotovljene			
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	0,3	0,6	1,0	1,9	2,8	7,2	86,2
Bolgarija	1,7	1,4	3,5	9,5	12,1	18,6	53,2
Češka	2,0	1,4	2,0	5,5	8,8	23,5	56,8
Estonija	0,9	1,3	2,3	3,2	6,1	12,3	74,0
Grčija	1,0	0,5	1,9	4,9	11,6	24,5	55,6
Madžarska	1,1	1,2	2,7	8,1	8,0	22,2	56,6
Nemčija – V	0,6	1,0	2,0	6,7	11,9	27,1	50,6
Nemčija – Z	0,2	1,3	3,1	5,2	11,3	21,1	57,8
Poljska	5,2	6,5	16,2	5,3	35,5	13,1	18,2
Romunija	1,8	0,8	2,0	4,6	6,8	18,2	65,8
Rusija	3,4	3,0	4,6	12,8	13,7	20,4	42,2
Slovaška	1,5	1,4	2,4	5,7	9,4	17,5	62,1
Slovenija	1,9	2,8	4,5	9,9	14,9	22,8	43,1
Španija	2,2	2,0	4,8	11,0	19,1	23,8	37,1

f.

politična opozicija ima moč preverjati vlado	sploh niso zagotovljene			popolnoma zagotovljene			
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	13,8	9,6	12,1	14,9	15,4	8,6	25,6
Bolgarija	12,9	11,7	14,4	17,5	13,3	14,2	16,0
Češka	4,9	8,4	11,1	19,8	24,4	17,4	13,9
Estonija	8,7	6,8	10,6	21,7	20,7	14,8	16,8
Grčija	2,5	2,0	3,9	10,0	19,6	25,9	36,0
Madžarska	6,0	7,9	10,0	17,4	18,7	18,2	21,8
Nemčija – V	2,2	3,1	5,3	17,1	22,7	22,9	26,7
Nemčija – Z	0,9	1,2	4,8	12,5	18,8	25,1	36,9
Poljska	12,9	7,7	9,8	12,6	19,5	18,9	18,5
Romunija	9,6	9,8	10,6	22,5	18,0	14,0	15,6
Rusija	20,6	15,0	17,1	22,6	11,9	6,4	6,4
Slovaška	9,4	7,3	11,5	23,6	18,1	16,0	14,0
Slovenija	2,4	6,1	10,5	19,0	20,5	21,4	20,2
Španija	4,9	5,1	10,2	20,4	18,1	17,7	23,6

g. vojska nima vpliva na politiko	sploh niso zagotovljene					popolnoma zagotovljene	
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	6,3	6,3	7,5	10,9	13,7	18,0	37,2
Bolgarija	7,6	6,7	12,4	20,5	14,0	14,8	24,0
Češka	5,1	6,0	10,8	18,9	19,7	20,2	19,3
Estonija	5,4	4,1	9,1	16,1	14,9	14,9	35,5
Grčija	3,0	3,0	5,2	7,7	13,8	23,1	44,2
Madžarska	3,4	5,3	7,6	15,9	13,2	18,0	36,6
Nemčija – V	2,4	3,6	8,2	20,4	17,9	21,7	25,8
Nemčija – Z	2,6	3,1	8,1	13,6	15,5	20,3	36,9
Poljska	11,0	8,8	10,7	13,4	22,7	17,8	15,5
Romunija	4,0	4,0	7,5	12,4	13,4	19,4	39,3
Rusija	19,2	15,7	14,6	22,5	13,9	6,9	7,3
Slovaška	3,1	4,6	9,8	27,1	18,3	17,2	20,0
Slovenija	5,3	6,7	11,0	21,7	17,2	19,7	18,5
Španija	3,7	5,0	10,7	14,8	18,8	20,1	27,0

h. pravice manjšin so zagotovljene	sploh niso zagotovljene					popolnoma zagotovljene	
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	1,5	0,8	3,6	5,0	6,3	15,7	67,1
Bolgarija	8,0	6,6	9,2	13,3	14,3	18,2	30,4
Češka	4,6	8,3	11,4	11,9	17,6	22,9	23,2
Estonija	7,0	5,2	9,6	14,8	16,0	17,2	30,2
Grčija	3,3	2,9	7,4	12,5	20,2	23,7	30,0
Madžarska	4,7	4,6	7,3	15,6	14,0	18,2	35,6
Nemčija – V	2,3	5,2	11,3	17,6	22,0	20,0	21,6
Nemčija – Z	2,0	3,4	7,3	16,3	21,6	21,4	28,1
Poljska	13,2	9,0	8,2	14,2	22,1	16,6	16,6
Romunija	2,6	3,6	4,6	6,8	8,6	21,3	52,5
Rusija	15,4	13,7	15,8	22,2	11,5	8,9	12,6
Slovaška	2,3	3,9	6,4	16,4	12,7	20,2	38,1
Slovenija	2,9	6,6	10,0	14,8	15,8	23,4	26,5
Španija	10,2	11,6	14,6	17,9	15,7	11,6	18,4

- 28. Povejte mi, prosim, s pomočjo te lestvice, v kolikšni meri so naslednji vidiki političnega življenja pomembni za vas. 7 pomeni, da je posamezni vidik zelo pomemben, 1 pa, da sploh ni pomemben.**

		sploh ni pomembno						zelo pomembno
a.	svoboda mišljenja in govora	1	2	3	4	5	6	7
b.	svobodni in neodvisni mediji	1	2	3	4	5	6	7
c.	zagotovljena pravica do ustanovitve politične stranke	1	2	3	4	5	6	7
d.	svobodne, enakovredne in pravične volitve	1	2	3	4	5	6	7
e.	svoboda veroizpovedi	1	2	3	4	5	6	7
f.	politična opozicija ima moč preverjati vlado	1	2	3	4	5	6	7
g.	vojska nima vpliva na politiko	1	2	3	4	5	6	7
h.	pravice manjšin so zagotovljene	1	2	3	4	5	6	7

a.**svoboda
mišljenja
in govora**

	sploh ni pomembno						zelo pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	1,3	0,4	1,2	3,6	4,3	8,3	80,8
Bolgarija	4,0	2,8	4,1	9,6	12,4	18,2	48,9
Češka	1,6	3,0	3,8	6,1	11,2	22,7	51,6
Estonija	1,8	0,9	1,3	3,5	9,4	14,7	68,4
Grčija	0,0	0,2	0,7	1,5	5,8	12,0	79,8
Madžarska	3,1	1,4	2,0	9,3	7,7	18,2	58,4
Nemčija – V	0,7	1,2	1,9	5,1	10,7	21,9	58,6
Nemčija – Z	0,5	0,2	1,3	4,0	6,7	15,2	72,1
Poljska	2,7	5,4	18,6	3,7	38,5	14,5	16,6
Romunija	3,5	0,9	1,9	4,7	5,3	13,0	70,7
Rusija	5,2	5,0	6,0	14,2	15,6	18,0	36,0
Slovaška	3,0	4,4	6,3	11,8	16,1	25,4	33,0
Slovenija	1,7	1,6	2,5	5,0	6,7	17,1	65,4
Španija	0,2	0,3	1,2	3,8	9,9	16,8	67,8

b.**svobodni in
neodvisni
mediji**

	sploh ni pomembno						zelo pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	1,0	0,5	2,4	6,1	6,0	11,6	72,4
Bolgarija	3,7	2,9	4,9	11,2	12,8	19,5	45,0
Češka	1,8	3,2	4,6	6,5	14,5	28,2	41,3
Estonija	1,0	0,7	1,4	4,1	9,9	16,1	66,7
Grčija	1,0	0,8	2,0	6,0	11,5	19,1	59,5
Madžarska	3,6	2,1	3,3	10,8	8,9	19,5	51,9
Nemčija – V	1,0	1,5	2,2	6,7	13,8	22,9	51,8
Nemčija – Z	0,2	0,6	2,1	6,2	12,2	17,2	61,4
Poljska	3,8	5,8	20,2	4,1	33,0	15,1	17,8
Romunija	2,4	1,9	3,0	5,9	6,6	16,3	63,8
Rusija	5,4	4,9	6,5	15,0	15,0	17,9	35,2
Slovaška	2,2	3,8	5,5	14,7	15,5	28,7	29,5
Slovenija	1,1	2,4	3,7	8,5	11,9	19,9	52,5
Španija	0,5	0,5	2,0	6,1	11,4	22,5	56,9

c.

zagotovljena pravica**do ustanovitve****politične stranke**sploh ni
pomembnozelo
pomembno

Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	13,5	5,2	8,8	11,6	12,6	10,1	38,2
Bolgarija	12,4	7,5	8,2	15,1	13,4	14,0	29,5
Češka	21,1	11,7	12,1	11,0	14,5	13,0	16,7
Estonija	7,4	2,0	6,3	12,3	14,7	14,5	42,8
Grčija	3,3	3,3	4,5	10,8	13,0	19,7	45,4
Madžarska	17,2	8,4	8,9	16,4	10,8	11,0	27,4
Nemčija – V	6,4	7,5	8,7	15,7	17,5	16,2	28,0
Nemčija – Z	4,2	3,7	5,5	15,7	14,4	14,4	42,2
Poljska	15,3	8,4	11,2	10,1	23,1	15,1	16,8
Romunija	11,7	7,0	8,5	12,0	11,9	13,3	35,7
Rusija	33,8	14,5	11,8	15,6	9,8	5,8	8,7
Slovaška	15,3	10,6	11,7	21,2	14,7	13,7	12,8
Slovenija	9,6	7,0	9,4	15,5	15,2	17,6	25,8
Španija	4,0	3,0	4,9	12,2	16,4	17,6	41,9

d.

svobodne,**enakovredne****in pravične volitve**sploh ni
pomembnozelo
pomembno

Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	1,4	0,9	1,3	2,9	3,3	4,8	85,3
Bolgarija	3,5	1,7	2,0	7,5	10,1	13,4	61,8
Češka	2,4	3,4	4,3	5,6	9,3	22,1	52,9
Estonija	0,7	0,4	1,3	2,7	2,9	8,8	83,2
Grčija	0,4	0,1	0,7	2,3	6,5	13,5	76,5
Madžarska	2,6	1,6	1,6	5,6	5,9	15,9	66,7
Nemčija – V	0,6	0,9	1,6	5,2	9,4	18,5	63,8
Nemčija – Z	0,4	1,3	0,6	3,1	6,8	14,5	73,3
Poljska	3,6	6,6	19,7	3,9	35,3	13,2	17,6
Romunija	2,6	1,3	1,7	3,2	3,7	11,6	75,9
Rusija	4,2	3,5	4,2	9,2	11,8	14,6	52,5
Slovaška	1,9	2,1	2,9	9,9	11,4	20,5	51,3
Slovenija	1,1	1,5	3,0	6,9	8,1	17,5	62,0
Španija	0,5	1,0	1,7	5,1	9,9	16,7	65,1

e.							
svoboda veroizpovedi	sploh ni pomembno						zelo pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	4,7	1,0	1,9	3,7	7,0	9,2	72,4
Bolgarija	5,2	2,6	3,3	10,7	11,2	14,1	52,8
Češka	19,4	11,4	7,6	8,3	9,5	13,6	30,3
Estonija	4,6	1,0	2,2	4,6	7,3	9,5	70,7
Grčija	0,4	0,3	1,4	2,6	6,1	15,3	73,9
Madžarska	7,4	3,2	3,5	11,3	9,0	13,5	52,1
Nemčija – V	3,0	2,1	4,3	9,5	9,3	18,6	53,2
Nemčija – Z	1,4	2,2	2,5	5,2	8,6	13,3	66,7
Poljska	2,1	5,4	20,0	1,9	39,6	12,6	18,4
Romunija	2,9	1,4	2,3	5,7	7,1	14,1	66,5
Rusija	15,4	6,9	8,9	13,8	9,6	12,3	33,1
Slovaška	6,4	3,5	4,2	11,0	10,8	20,5	43,6
Slovenija	4,4	3,2	4,4	8,2	11,9	17,2	50,7
Španija	1,6	1,2	2,9	7,7	13,2	19,8	53,6

f.							
politična opozicija ima moč preverjati vlado	sploh ni pomembno						zelo pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	2,7	1,9	4,3	6,8	7,5	13,1	63,7
Bolgarija	5,6	3,7	4,8	12,8	13,6	18,5	41,0
Češka	6,2	6,1	9,2	11,5	18,5	23,5	24,9
Estonija	4,5	2,1	2,1	9,5	14,7	18,3	48,8
Grčija	1,1	1,3	1,3	6,0	11,0	18,2	60,9
Madžarska	4,5	2,3	3,6	12,8	12,7	15,1	49,0
Nemčija – V	1,2	2,1	2,4	9,7	14,6	23,4	46,6
Nemčija – Z	0,6	1,6	1,7	6,6	13,5	17,2	58,8
Poljska	7,3	6,5	17,0	7,0	27,7	15,2	19,3
Romunija	3,2	3,8	4,1	7,7	11,9	19,6	49,7
Rusija	15,7	8,1	10,7	15,9	11,9	12,1	25,6
Slovaška	3,2	4,8	5,6	17,5	16,8	22,9	29,2
Slovenija	3,5	3,9	7,2	13,3	14,1	20,7	37,3
Španija	1,8	1,1	3,1	10,7	14,0	21,0	48,3

g. vojska nima vpliva na politiko	sploh ni pomembno						zelo pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	2,6	2,1	3,0	7,2	5,8	12,3	66,9
Bolgarija	6,5	4,5	5,9	18,3	13,4	14,8	36,7
Češka	7,7	7,7	9,5	14,1	14,0	18,6	28,5
Estonija	4,7	1,9	5,8	9,1	9,1	11,7	57,7
Grčija	1,8	1,5	1,9	6,6	9,2	14,1	65,0
Madžarska	6,1	4,1	4,8	11,9	10,6	13,5	48,8
Nemčija – V	2,6	2,9	5,3	13,8	13,9	17,6	43,9
Nemčija – Z	4,0	2,4	4,0	10,9	11,3	13,1	54,4
Poljska	8,3	9,1	13,6	11,3	24,6	16,4	16,8
Romunija	5,0	2,5	4,6	12,6	8,4	17,2	49,7
Rusija	8,2	5,5	9,5	16,6	11,9	16,8	31,6
Slovaška	5,2	4,8	8,2	21,5	18,1	15,9	26,3
Slovenija	4,3	4,1	7,4	14,1	14,9	16,6	38,6
Španija	1,5	1,5	3,0	8,8	12,7	19,7	52,9

h. pravice manjšin so zagotovljene	sploh ni pomembno						zelo pomembno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	2,8	2,1	2,9	5,5	4,3	8,5	73,9
Bolgarija	6,8	3,7	4,8	13,6	12,9	15,5	42,8
Češka	11,7	9,4	9,3	11,0	18,4	17,6	22,6
Estonija	1,4	0,5	2,8	5,0	11,3	16,8	62,2
Grčija	4,1	2,8	4,5	8,9	15,8	14,8	49,1
Madžarska	7,5	6,9	7,0	16,0	9,7	14,0	39,0
Nemčija – V	1,8	2,7	5,6	11,2	15,6	22,4	40,7
Nemčija – Z	1,0	0,6	2,6	11,0	14,6	16,7	53,5
Poljska	6,6	6,0	15,5	8,4	27,5	16,7	19,3
Romunija	5,8	6,1	4,8	11,2	9,5	17,6	45,1
Rusija	37,0	12,8	10,5	14,2	5,9	6,9	12,7
Slovaška	7,9	6,3	8,6	21,5	18,5	18,8	18,5
Slovenija	2,4	3,1	4,4	8,3	12,5	23,9	45,4
Španija	0,7	1,0	2,5	7,1	12,2	19,1	57,4

- 29. Naša sedanja politična ureditev ni edina, ki jo je ta država imela. Nekateri ljudje pravijo, da bi nam bilo bolje, če bi bila država vodena drugače. Kaj pa vi menite? Ali se zelo strinjate, nekoliko strinjate, nekoliko ne strinjate ali sploh ne strinjate?**

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	Vrniti bi se morali k vladavini komunistov.	1	2	3	4
b.	Državo bi morala voditi vojska.	1	2	3	4
c.	Najbolje bi bilo odstraniti parlament in imeti močnega voditelja, ki bi hitro odločal o stvareh.	1	2	3	4
d.	Vrnitev k monarhiji bi bila boljša.	1	2	3	4
e.	Najpomembnejše odločitve o razvoju naše države bi morali sprejemati strokovnjaki in ne vlada in parlament.	1	2	3	4
f.	Več-strankarski sistem je oblikovan zato, da ustvarja kaos. Vse kar potrebujemo je eno-strankarski sistem.	1	2	3	4
g.	V določenih okoliščinah je diktatura najboljša oblika vladanja.	1	2	3	4
h.	Naša država naj bo vodena tako, kot je vodena danes.	1	2	3	4

a.

Vrniti bi se morali k vladavini komunistov.	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	1,3	2,7	7,5	88,5
Bolgarija	11,0	22,2	14,7	52,0
Češka	2,7	7,3	23,0	67,0
Estonija	2,5	5,8	19,8	71,9
Grčija	2,0	3,8	10,3	83,8
Madžarska	7,1	13,4	25,5	54,1
Nemčija – V	3,1	13,8	37,8	45,2
Nemčija – Z	3,4	12,1	23,5	61,0
Poljska	6,1	12,4	28,2	53,3
Romunija	6,6	14,1	16,8	62,5
Rusija	13,4	19,6	27,8	39,2
Slovaška	6,7	17,7	36,5	39,2
Slovenija	3,2	12,7	21,0	63,2
Španija	0,8	4,0	14,1	81,1

b.

Državo bi morala voditi vojska.	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	2,0	4,6	12,2	81,2
Bolgarija	4,6	11,4	15,4	68,6
Češka	0,5	0,5	12,2	86,8
Estonija	1,7	2,3	10,9	85,1
Grčija	1,4	1,4	14,1	83,2
Madžarska	0,8	2,0	16,3	80,8
Nemčija – V	0,6	2,2	12,8	84,4
Nemčija – Z	1,8	5,1	25,4	67,7
Poljska	5,2	8,7	18,5	67,6
Romunija	3,0	6,8	27,0	63,2
Rusija	0,8	2,8	18,6	77,9
Slovaška	1,4	3,3	13,1	82,2
Slovenija	0,8	1,8	11,3	86,1
Španija	2,0	4,6	12,2	81,2

c.

**Najbolje bi bilo
odstraniti parlament in
imeti močnega voditelja,
ki bi hitro odločal
o stvareh.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	5,9	10,0	18,7	65,4
Bolgarija	19,2	24,4	18,1	38,2
Češka	3,9	8,5	22,7	65,0
Estonija	10,4	19,0	27,6	43,0
Grčija	5,1	8,7	18,5	67,7
Madžarska	9,1	10,8	22,4	57,7
Nemčija – V	2,3	8,9	21,2	67,6
Nemčija – Z	1,5	6,2	15,1	77,3
Poljska	12,1	17,0	25,7	45,2
Romunija	19,2	16,8	20,7	43,2
Rusija	21,9	31,6	27,2	19,3
Slovaška	3,0	8,4	25,1	63,5
Slovenija	7,0	10,7	21,1	61,1
Španija	1,5	5,9	19,5	73,1

d.

**Vrnitev k monarhiji
bi bila boljša.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	7,4	10,3	15,0	67,3
Bolgarija	12,2	15,7	19,0	53,0
Češka	2,2	4,5	17,9	75,4
Estonija	3,2	7,1	27,0	62,7
Grčija	2,6	4,9	10,4	82,2
Madžarska	1,6	3,6	13,3	81,6
Nemčija – V	0,4	2,6	19,4	77,5
Nemčija – Z	2,6	5,0	24,4	68,0
Poljska	4,4	8,8	15,9	70,9
Romunija	2,6	4,8	26,3	66,4
Rusija	0,6	2,2	15,9	81,3
Slovaška	0,7	3,6	16,2	79,4
Slovenija	7,4	10,3	15,0	67,3
Španija	12,2	15,7	19,0	53,0

e.

**Najpomembnejše odločitve
o razvoju naše države
bi morali sprejemati
strokovnjaki in ne
vlada in parlament.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	27,0	36,2	19,3	17,6
Bolgarija	33,8	34,8	17,0	14,4
Češka	26,9	42,7	19,8	10,6
Estonija	26,9	35,6	23,4	14,2
Grčija	7,7	20,0	23,2	49,2
Madžarska	35,4	33,2	14,7	16,7
Nemčija – V	16,2	37,3	26,6	19,9
Nemčija – Z	11,6	29,7	28,4	30,3
Poljska	30,2	35,3	17,8	16,7
Romunija	35,3	34,9	17,1	12,7
Rusija	21,4	36,8	25,9	15,9
Slovaška	26,8	38,7	24,0	10,6
Slovenija	25,6	37,5	23,3	13,7
Španija	6,0	15,9	24,5	53,5

f.

**Več-strankarski sistem
je oblikovan zato,
da ustvarja kaos.**

**Vse kar potrebujemo
je eno-strankarski sistem.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	5,9	12,4	22,2	59,5
Bolgarija	18,8	17,7	25,2	38,4
Češka	7,3	13,5	36,0	43,1
Estonija	9,8	13,6	31,2	45,4
Madžarska	12,9	11,7	25,0	50,4
Nemčija – V	4,0	13,7	32,0	50,3
Poljska	16,9	23,0	29,5	30,6
Romunija	17,4	14,8	25,2	42,6
Rusija	24,7	26,0	27,9	21,5
Slovaška	14,4	25,0	32,4	28,2
Slovenija	6,5	15,7	24,3	53,4

g.

V določenih okoliščinah**je diktatura najboljša
oblika vladanja.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	11,7	21,5	21,9	44,9
Bolgarija	12,0	22,7	16,2	49,1
Češka	3,0	9,1	22,4	65,5
Estonija	3,8	11,2	22,8	62,3
Grčija	6,7	12,8	16,7	63,8
Madžarska	3,8	5,2	17,4	73,6
Nemčija – V	1,9	11,0	25,1	62,1
Nemčija – Z	1,9	5,0	13,8	79,3
Poljska	5,9	18,2	27,9	48,0
Romunija	8,5	16,3	19,5	55,6
Rusija	11,6	31,4	25,2	31,8
Slovaška	2,9	10,0	22,1	65,0
Slovenija	2,3	10,9	18,8	68,0
Španija	2,7	11,0	17,4	68,9

h.

Naša država**naj bo vodena tako,
kot je vodena danes.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	12,0	27,7	30,1	30,3
Bolgarija	5,4	13,5	20,6	60,6
Češka	5,7	39,5	33,3	21,5
Estonija	4,9	36,4	36,1	22,6
Grčija	48,0	30,6	11,4	10,0
Madžarska	6,5	21,5	33,6	38,5
Nemčija – V	14,5	42,4	31,0	12,2
Nemčija – Z	33,9	43,4	14,6	8,1
Poljska	8,3	26,3	33,5	31,9
Romunija	7,1	16,5	24,1	52,2
Rusija	9,2	35,0	30,8	25,1
Slovaška	6,0	29,4	34,0	30,6
Slovenija	9,1	34,7	34,6	21,5
Španija	22,7	41,4	21,7	14,2

30. Ali se zelo strinjate, nekoliko strinjate, niti strinjate, niti ne strinjate, nekoliko ne strinjate, sploh ne strinjate z naslednjo trditvijo - Ponosen/a sem, da sem državlján/ka države.

- 1 – zelo se strinjam
 2 – nekoliko se strinjam
 3 – niti se strinjam, niti se ne strinjam
 4 – nekoliko se ne strinjam
 5 – sploh se ne strinjam.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti-niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokrátične vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	80,7	11,8	3,3	1,6	2,6
Bolgarija	42,4	29,2	16,6	7,2	4,5
Češka	36,8	39,8	18,6	3,7	1,1
Estonija	55,4	23,1	13,5	3,1	4,8
Grčija	80,4	11,7	5,4	2,1	0,4
Madžarska	57,0	27,3	11,9	2,6	1,2
Nemčija – V	25,7	40,7	23,4	6,7	3,5
Nemčija – Z	29,0	34,8	24,8	5,9	5,5
Poljska	60,0	26,2	10,2	3,0	0,6
Romunija	68,7	17,9	8,9	2,0	2,5
Rusija	48,0	28,7	16,2	5,7	1,4
Slovaška	45,2	29,8	18,3	4,9	1,7
Slovenija	73,8	16,4	5,3	1,6	2,9
Španija	52,9	28,0	11,8	3,0	4,2

- 31. Sedaj bi vam rad/a prebral/a nekaj trditev o povezavi med preteklimi in sedanjimi časi. Povejte mi, prosim, ali se zelo strinjate, nekoliko strinjate, niti strinjate, niti ne strinjate, nekoliko ne strinjate, sploh ne strinjate z vsako od trditev.**

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti se strinjam, niti se ne strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	Zgodovina ni povezana s problemi, s katerimi se moramo soočati danes.	1	2	3	4	5
b.	Naše tradicije tudi danes v veliki meri določajo naše vedenje.	1	2	3	4	5
c.	Legende, ki so nastajale skozi stoletja, so za nas pomembno vodilo.	1	2	3	4	5
d.	Ponosen/a sem na zgodovino naše države.	1	2	3	4	5

a.

**Zgodovina ni povezana
s problemi, s katerimi
se moramo soočiti danes.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	27,2	24,3	14,3	18,8	15,4
Bolgarija	27,5	18,8	16,8	21,7	15,1
Češka	9,6	20,9	17,4	31,9	20,3
Estonija	8,0	14,4	14,5	34,8	28,2
Madžarska	17,1	14,9	27,9	20,8	19,4
Nemčija – V	9,1	27,0	17,4	30,9	15,6
Poljska	19,7	24,0	14,3	29,7	12,4
Romunija	30,3	20,1	15,7	16,0	17,8
Rusija	15,3	16,8	17,3	31,3	19,3
Slovaška	11,2	18,2	21,2	32,6	16,8
Slovenija	17,4	26,2	19,7	18,4	18,3

b.

**Naše tradicije tudi danes
v veliki meri določajo
naše vedenje.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	29,3	47,3	14,2	6,8	2,4
Bolgarija	21,8	38,6	19,9	11,0	8,8
Češka	9,3	46,2	27,6	14,4	2,5
Estonija	17,9	38,4	24,9	14,1	4,7
Madžarska	14,1	26,6	38,5	14,5	6,3
Nemčija – V	13,8	56,2	20,0	8,1	1,9
Poljska	19,5	41,4	21,2	14,0	3,9
Romunija	30,3	31,1	23,0	8,3	7,3
Rusija	15,4	35,5	27,3	16,2	5,6
Slovaška	11,6	41,4	27,9	14,5	4,7
Slovenija	28,4	43,3	20,3	5,1	2,9

c.

**Legende, ki so nastajale
skozi stoletja, so za nas
pomembno vodilo.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	27,7	35,2	19,9	11,4	5,7
Bolgarija	28,5	34,3	22,8	8,9	5,5
Češka	5,0	26,4	28,8	30,8	9,0
Estonija	13,6	29,6	30,0	20,2	6,6
Madžarska	20,0	28,9	33,2	12,7	5,2
Nemčija – V	10,3	41,4	29,4	14,5	4,4
Poljska	17,9	37,0	20,8	19,2	5,1
Romunija	40,1	31,5	18,8	6,1	3,4
Rusija	17,0	32,6	27,2	17,1	6,2
Slovaška	17,2	43,6	25,5	9,9	3,8
Slovenija	19,8	31,4	25,7	10,8	12,3

d.

**Ponosen/a sem na
zgodovino naše države.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	66,6	23,5	7,1	1,0	1,8
Bolgarija	48,2	33,2	12,6	4,1	1,9
Češka	20,4	40,4	31,3	6,3	1,6
Estonija	22,7	30,7	32,0	11,1	3,5
Madžarska	38,1	29,0	24,3	5,7	2,9
Nemčija – V	5,8	23,3	39,6	22,4	8,9
Poljska	33,8	41,7	17,5	4,9	2,1
Romunija	61,6	24,3	8,9	2,7	2,5
Rusija	36,0	33,6	20,9	7,0	2,6
Slovaška	33,8	36,1	24,2	4,5	1,4
Slovenija	36,4	32,1	20,5	7,6	3,3

32. V kolikšni meri vas zanima politika? Ali vas politika sploh ne zanima, malo zanima, dokaj zanima, zelo zanima ali pa težko rečete?

- 1 – sploh ne zanima
 2 – malo zanima
 3 – dokaj zanima
 4 – zelo zanima
 5 – težko rečem

	sploh ne zanima	malo zanima	dokaj zanima	zelo zanima	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	18,5	39,8	24,8	13,4	3,5
Bolgarija	29,0	41,7	16,8	8,5	3,9
Češka	13,6	52,8	24,5	4,1	5,0
Estonija	20,5	49,7	23,3	4,9	1,6
Grčija	30,0	36,5	26,0	7,6	0,0
Madžarska	27,0	46,6	18,3	5,4	2,7
Nemčija – V	15,2	44,3	25,4	11,8	3,3
Nemčija – Z	7,7	46,7	28,1	14,8	2,6
Poljska	28,2	46,7	16,5	5,7	2,9
Romunija	26,7	42,7	21,4	5,8	3,4
Rusija	14,5	45,2	31,7	6,9	1,8
Slovaška	16,2	42,6	28,8	8,7	3,7
Slovenija	24,1	42,4	23,1	6,5	4,0
Španija	32,7	38,9	22,2	6,2	0,0

- 33. Obstaja veliko različnih načinov, s katerimi lahko ljudje ali organizacije protestirajo zoper dejanja vlade, katerim zelo nasprotujejo. Povejte mi, prosim, kaj naj bi bilo zagotovo dovoljeno, verjetno dovoljeno, verjetno ne bi smelo biti dovoljeno ali zagotovo ne bi smelo biti dovoljeno.**

	zagotovo dovoljeno	verjetno dovoljeno	verjetno ne dovoljeno	zagotovo ne dovoljeno
a. Organiziranje protestnih pohodov in demonstracij.	1	2	3	4
b. Zasesti vladni urad in zaustaviti delo v njem za nekaj dni.	1	2	3	4
c. Sodelovati v uporu, ki ima za cilj spremembo politične ureditve.	1	2	3	4
d. Organiziranje splošne stavke vseh delavcev proti vladi.	1	2	3	4

a.

**Organiziranje
protestnih pohodov
in demonstracij.**

	zagotovo dovoljeno	verjetno dovoljeno	verjetno ne dovoljeno	zagotovo ne dovoljeno
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	46,1	31,3	11,5	11,1
Bolgarija	48,9	37,5	5,5	8,1
Češka	54,1	34,3	6,7	4,9
Estonija	40,9	44,7	9,3	5,1
Grčija	63,7	29,1	5,0	2,2
Madžarska	38,6	33,0	14,5	13,9
Nemčija – V	53,3	39,2	4,3	3,1
Nemčija – Z	50,6	43,1	4,2	2,1
Poljska	41,5	43,4	10,1	4,9
Romunija	63,6	24,2	6,3	5,9
Rusija	34,3	44,2	12,0	9,5
Slovaška	36,8	47,6	11,1	4,5
Slovenija	45,1	40,4	10,0	4,5
Španija	52,9	35,9	6,4	4,8

b.

**Zasedati vladni urad
in zaustaviti delo
v njem za nekaj dni.**

	zagotovo dovoljeno	verjetno dovoljeno	verjetno ne dovoljeno	zagotovo ne dovoljeno
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	9,5	14,2	22,0	54,4
Bolgarija	22,9	32,0	23,0	22,2
Češka	5,2	12,3	33,3	49,3
Estonija	3,8	9,3	30,7	56,2
Madžarska	5,8	10,1	32,0	52,1
Nemčija – V	8,5	28,5	38,2	24,7
Nemčija – Z	8,6	18,2	38,0	35,1
Poljska	17,2	22,5	38,5	21,8
Romunija	5,1	12,9	27,4	54,5
Rusija	3,2	9,0	32,3	55,4
Slovaška	6,8	21,7	47,7	23,9
Slovenija	7,7	18,7	38,3	35,4

c.

**Sodelovati v uporabi,
ki ima za cilj spremembo
politične ureditve.**

	zagotovo dovoljeno	verjetno dovoljeno	verjetno ne dovoljeno	zagotovo ne dovoljeno
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	21,5	23,9	21,8	32,8
Bolgarija	15,4	26,8	23,2	34,6
Češka	8,2	17,5	25,8	48,6
Estonija	4,4	14,2	22,8	58,6
Grčija	19,8	18,6	20,8	40,8
Madžarska	4,1	5,3	24,9	65,7
Nemčija – V	6,5	19,9	32,6	41,0
Nemčija – Z	7,3	12,7	25,5	54,4
Poljska	17,8	27,4	31,2	23,6
Romunija	15,5	21,0	22,7	40,9
Rusija	2,8	10,8	27,7	58,7
Slovaška	12,9	36,6	30,0	20,5
Slovenija	11,4	29,8	30,4	28,4
Španija	27,7	23,6	22,0	26,7

d.

**Organiziranje splošne
stavke vseh delavcev
proti vladi.**

	zagotovo dovoljeno	verjetno dovoljeno	verjetno ne dovoljeno	zagotovo ne dovoljeno
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	36,2	36,2	13,6	14,0
Bolgarija	36,1	38,7	11,0	14,2
Češka	36,4	36,7	13,3	13,7
Estonija	15,5	32,7	24,6	27,2
Grčija	51,0	32,4	10,2	6,4
Madžarska	13,3	20,5	23,1	43,1
Nemčija – V	35,5	43,7	12,1	8,8
Nemčija – Z	19,5	37,6	22,7	20,2
Poljska	25,0	38,2	24,2	12,7
Romunija	34,2	32,1	15,1	18,6
Rusija	17,4	32,5	21,7	28,5
Slovaška	26,7	47,6	17,3	8,4
Slovenija	33,2	37,2	18,7	10,9
Španija	49,2	33,2	10,3	7,3

- 34. Navedenih je nekaj vprašanj glede političnega udejstvovanja. Ali si lahko predstavljate, da bi sodelovali v posamezni od naštetih? Ali bi sodelovali zagotovo, verjetno, verjetno ne, zagotovo ne ali pa težko rečete?**

		da, zagotovo	verjetno	verjetno ne	ne, zagotovo ne	težko rečem
a.	Organiziranje protestnih pohodov in demonstracij.	1	2	3	4	5
b.	Zasesti vladni urad in zaustaviti delo v njem za nekaj dni.	1	2	3	4	5
c.	Sodelovati v uporih, ki ima za cilj spremembo politične ureditve.	1	2	3	4	5
d.	Organiziranje splošne stavke vseh delavcev proti vladi.	1	2	3	4	5

a.

**Organiziranje
protestnih pohodov
in demonstracij.**

	da, zagotovo	verjetno	verjetno ne	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	29,6	34,2	12,2	19,3	4,7
Bolgarija	17,8	24,6	13,0	33,5	11,1
Češka	16,1	24,7	20,2	31,2	7,7
Estonija	14,3	27,3	20,2	31,0	7,1
Grčija	24,1	28,0	26,1	21,8	0,0
Madžarska	9,0	11,4	13,0	58,1	8,4
Nemčija – V	23,4	32,9	20,4	15,7	7,7
Nemčija – Z	12,8	26,9	28,4	25,7	6,2
Poljska	18,5	29,1	16,8	23,0	12,6
Romunija	28,9	23,3	12,8	26,7	8,3
Rusija	11,7	21,7	18,6	41,6	6,4
Slovaška	18,1	30,2	20,8	25,9	5,0
Slovenija	18,4	31,8	19,9	23,2	6,7
Španija	20,4	26,7	25,7	27,2	0,0

b.

**Zasedati vladni urad
in zaustaviti delo
v njem za nekaj dni.**

	da, zagotovo	verjetno	verjetno ne	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	4,4	11,9	16,0	57,5	10,1
Bolgarija	8,2	14,6	17,0	48,7	11,5
Češka	3,0	4,9	18,3	69,0	4,8
Estonija	2,2	4,4	13,5	75,4	4,5
Madžarska	1,6	2,3	8,9	79,8	7,4
Nemčija – V	3,4	11,7	22,8	51,3	10,8
Nemčija – Z	3,5	7,5	22,0	60,5	6,5
Poljska	7,2	11,7	23,3	45,3	12,4
Romunija	3,5	6,0	14,3	66,7	9,6
Rusija	1,3	3,4	14,8	76,2	4,2
Slovaška	3,0	7,6	26,2	56,8	6,3
Slovenija	4,3	10,3	26,2	53,0	6,2

c.

**Sodelovati v uporabi,
ki ima za cilj spremembo
politične ureditve.**

	da, zagotovo	verjetno	verjetno ne	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	14,2	22,8	18,3	36,6	8,1
Bolgarija	6,2	12,9	15,6	52,5	12,8
Češka	3,3	10,0	18,5	59,5	8,8
Estonija	3,8	7,2	14,7	70,0	4,3
Grčija	7,8	13,1	21,6	57,5	0,0
Madžarska	2,1	2,1	8,0	80,0	7,8
Nemčija – V	3,1	10,6	19,1	56,1	11,1
Nemčija – Z	3,4	6,2	17,6	65,7	7,1
Poljska	9,9	14,7	20,2	41,1	14,2
Romunija	7,0	13,1	15,2	52,4	12,2
Rusija	1,8	4,3	13,6	75,9	4,4
Slovaška	8,4	18,5	21,7	42,4	9,1
Slovenija	6,7	19,3	25,4	40,5	8,1
Španija	11,1	18,3	27,4	43,2	0,0

d.

**Organiziranje splošne
stavke vseh delavcev
proti vladi.**

	da, zagotovo	verjetno	verjetno ne	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	23,3	34,4	14,0	20,9	7,4
Bolgarija	15,8	21,6	13,2	37,3	12,2
Češka	13,1	24,6	16,2	36,2	9,9
Estonija	9,2	15,6	17,4	50,4	7,4
Grčija	19,5	26,0	27,8	26,7	0,0
Madžarska	4,3	8,4	10,4	68,1	8,7
Nemčija – V	16,3	29,3	18,9	24,9	10,6
Nemčija – Z	7,1	17,2	24,4	43,5	7,8
Poljska	14,0	22,0	16,1	31,0	16,9
Romunija	16,9	19,0	14,7	38,2	11,2
Rusija	8,6	17,0	15,0	52,8	6,5
Slovaška	14,2	27,5	20,3	30,1	7,9
Slovenija	16,9	26,9	19,7	27,5	9,0
Španija	19,2	25,0	26,0	29,8	0,0

- 35. Na tem seznamu smo zbrali nekaj mnenj, ki smo jih pogostokrat slišali v povezavi s politiko in družbo. Povejte mi, prosim, ali se zelo strinjate, nekoliko strinjate, niti strinjate niti ne strinjate, nekoliko ne strinjate ali sploh ne strinjate z vsakim od navedenih mnenj.**

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti se strinjam, niti se ne strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	Politikov ne zanima mnenje navadnega človeka.	1	2	3	4	5
b.	Različne stranke imajo različne cilje in programe, tako da imajo državljani resnično možnost izbire med različnimi možnostmi.	1	2	3	4	5
c.	Mislim, da kar dobro razumem pomembne politične zadeve, s katerimi se sooča naša država.	1	2	3	4	5
d.	Politiki, ki smo jih izvolili v parlament, poskušajo izpolniti dane obljube.	1	2	3	4	5
e.	V demokraciji bi se moral vsak državljan redno udeleževati volitev.	1	2	3	4	5
f.	Povprečen državljan ima precejšen vpliv na politiko.	1	2	3	4	5
g.	Človek bi moral izrabiti vsako možnost za politično delovanje.	1	2	3	4	5
h.	Za našo družbo je pomembno, da spoštujemo politične institucije in da ne kršimo zakonov.	1	2	3	4	5
i.	V celoti je politika tako zapletena, da ljudje kot sem jaz, ne razumemo, kaj se dogaja.	1	2	3	4	5
j.	Ljudje, kot sem jaz, nimamo nobenega vpliva na to, kar počne vlada.	1	2	3	4	5

a.

**Politikov ne zanima mnenje
navadnega človeka.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	39,3	34,7	12,8	10,8	2,4
Bolgarija	60,7	26,1	5,9	4,3	3,1
Češka	42,0	39,5	12,6	5,3	0,6
Estonija	45,3	30,7	13,0	9,5	1,6
Grčija	36,0	27,8	21,0	11,5	3,7
Madžarska	41,5	23,5	27,7	6,2	1,0
Nemčija – V	45,5	34,4	11,3	8,1	0,7
Nemčija – Z	31,0	39,3	16,9	10,7	2,1
Poljska	50,4	33,8	8,0	6,7	1,2
Romunija	65,7	20,8	10,2	2,1	1,2
Rusija	47,0	32,3	12,1	6,4	2,2
Slovaška	51,3	33,9	8,5	5,5	0,7
Slovenija	45,6	32,8	12,7	6,0	2,9
Španija	25,2	36,6	17,6	15,6	5,0

b.

**Različne stranke imajo
različne cilje in programe,
tako da imajo državljani
resnično možnost izbire
med različnimi možnostmi.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	42,0	37,9	11,2	6,7	2,2
Bolgarija	26,7	33,6	22,9	8,5	8,4
Češka	12,1	39,0	26,2	18,0	4,7
Estonija	23,2	39,8	22,9	9,4	4,6
Grčija	23,9	31,4	24,4	11,5	9,0
Madžarska	22,5	26,7	36,9	9,6	4,4
Nemčija – V	14,0	48,8	26,0	8,9	2,3
Nemčija – Z	18,3	45,2	23,9	9,8	2,9
Poljska	29,0	42,7	19,1	6,8	2,3
Romunija	31,8	32,2	20,9	7,8	7,4
Rusija	25,2	38,8	20,5	11,2	4,3
Slovaška	18,1	42,6	22,5	11,0	5,8
Slovenija	20,6	38,2	25,9	10,6	4,7
Španija	12,4	35,0	27,5	18,2	6,9

c.

**Mislim, da kar dobro razumem
pomembne politične zadeve, s
katerimi se sooča naša država.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	12,9	35,9	25,1	16,3	9,8
Bolgarija	15,3	30,4	23,4	14,7	16,2
Češka	3,5	20,6	34,2	29,5	12,2
Estonija	6,3	25,4	27,0	27,6	13,7
Grčija	23,6	38,0	21,9	11,3	5,2
Madžarska	15,6	20,3	38,8	19,0	6,3
Nemčija – V	10,5	47,5	28,1	10,5	3,4
Nemčija – Z	15,1	47,2	25,6	9,6	2,5
Poljska	14,3	33,1	23,2	19,2	10,2
Romunija	23,4	37,3	25,4	9,5	4,3
Rusija	4,3	12,1	29,0	31,6	22,9
Slovaška	7,3	27,5	35,0	20,2	10,0
Slovenija	17,3	31,4	28,1	14,9	8,2
Španija	9,4	31,7	24,6	20,8	13,4

d.

**Politiki, ki smo jih izvolili
v parlament, poskušajo
izpolniti dane obljube.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	7,8	25,8	19,6	26,7	20,1
Bolgarija	5,6	10,2	11,5	23,3	49,4
Češka	1,6	8,3	19,6	43,1	27,3
Estonija	2,4	16,6	17,9	34,2	28,9
Grčija	5,0	19,3	27,2	23,6	24,8
Madžarska	2,5	9,3	35,1	32,8	20,4
Nemčija – V	2,2	22,5	30,8	30,7	13,9
Nemčija – Z	3,7	27,0	33,3	27,7	8,3
Poljska	4,7	10,2	16,8	37,9	30,4
Romunija	4,4	8,6	20,8	26,8	39,3
Rusija	2,2	8,7	18,1	34,4	36,6
Slovaška	1,7	11,4	20,2	37,0	29,7
Slovenija	3,6	18,5	26,1	31,1	20,7
Španija	4,8	23,3	25,7	30,7	15,5

e.

V demokraciji bi se moral**vsak državlján redno****udeleževati volitev.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokrátične vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	74,1	16,4	6,7	1,7	1,1
Bolgarija	40,8	32,1	14,3	5,9	7,0
Češka	37,5	40,4	15,3	5,2	1,8
Estonija	63,0	25,7	7,6	2,7	0,9
Grčija	58,1	24,1	11,0	3,5	3,4
Madžarska	61,9	24,2	10,7	2,5	0,7
Nemčija – V	41,3	41,3	13,2	3,4	0,8
Nemčija – Z	48,4	37,4	10,6	3,0	0,6
Poljska	46,5	37,3	10,8	3,7	1,7
Romunija	72,3	17,6	7,3	1,7	1,1
Rusija	45,1	36,0	12,5	3,9	2,5
Slovaška	46,7	38,2	9,9	4,1	1,1
Slovenija	51,6	21,9	16,5	5,3	4,7
Španija	33,3	46,3	15,9	3,2	1,3

f.

Povprečen državlján**ima precejšen vpliv****na politiko.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokrátične vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	10,0	21,7	20,7	27,9	19,7
Bolgarija	7,8	10,4	15,9	22,2	43,8
Češka	1,1	6,0	16,1	41,6	35,1
Estonija	7,2	16,0	14,7	33,9	28,3
Grčija	14,7	26,2	26,7	18,1	14,3
Madžarska	4,0	4,6	20,3	38,1	33,0
Nemčija – V	3,2	13,1	26,6	29,0	28,2
Nemčija – Z	7,3	19,7	25,9	32,4	14,7
Poljska	5,8	10,5	13,4	34,7	35,6
Romunija	12,0	13,2	21,9	25,7	27,2
Rusija	4,4	7,3	17,0	32,0	39,3
Slovaška	11,5	21,5	22,5	24,9	19,6
Slovenija	3,0	8,2	17,9	27,7	43,2
Španija	6,5	25,0	25,2	29,4	13,9

g.

Clovek bi moral izrabiti**vsako možnost za****politično delovanje.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	17,7	32,5	21,5	16,3	12,0
Bolgarija	5,8	12,1	26,8	22,3	33,0
Češka	7,5	30,3	42,1	17,1	3,1
Estonija	21,3	29,4	24,3	18,3	6,7
Grčija	17,7	30,9	36,2	10,2	5,0
Madžarska	6,4	11,0	34,3	33,1	15,2
Nemčija – V	17,5	49,5	23,9	7,8	1,4
Nemčija – Z	20,3	49,9	22,3	6,0	1,5
Poljska	24,6	41,7	23,9	6,9	2,9
Romunija	23,8	24,0	30,5	13,4	8,3
Rusija	14,3	29,0	29,4	15,4	11,9
Slovaška	14,4	33,8	33,5	14,0	4,3
Slovenija	4,6	14,1	34,4	24,2	22,7
Španija	23,0	45,5	23,6	6,0	1,9

h.

Za našo družbo je**pomembno, da spoštujemo****politične institucije in da ne****kršimo zakonov.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	82,6	12,9	2,3	1,3	0,8
Bolgarija	52,0	32,3	9,8	3,3	2,7
Češka	48,5	41,8	8,6	0,8	0,3
Estonija	55,2	31,8	9,0	3,0	1,0
Grčija	62,4	25,7	9,0	1,6	1,3
Madžarska	47,4	33,6	14,8	3,1	1,1
Nemčija – V	31,6	50,0	13,7	3,8	0,9
Nemčija – Z	37,3	46,8	11,1	4,1	0,8
Poljska	50,4	39,3	7,5	1,9	0,9
Romunija	76,8	15,4	5,8	1,3	0,7
Rusija	53,0	35,6	7,9	1,8	1,7
Slovaška	19,3	43,1	24,2	8,8	4,6
Slovenija	39,7	36,4	17,3	5,1	1,5
Španija	42,4	40,6	12,7	3,3	1,1

i.

V celoti je politika tako**zapletena, da ljudje kot sem jaz,
ne razumemo, kaj se dogaja.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	21,9	34,1	19,5	15,7	8,8
Bolgarija	28,9	25,1	19,7	14,3	11,9
Češka	16,4	29,3	24,3	22,6	7,4
Estonija	26,6	25,7	13,0	26,0	8,8
Grčija	12,4	21,5	28,1	23,7	14,3
Madžarska	16,4	17,3	35,1	20,0	11,1
Nemčija – V	7,1	29,7	25,3	28,3	9,6
Nemčija – Z	10,4	26,7	26,8	26,2	9,8
Poljska	24,7	31,6	17,9	18,2	7,6
Romunija	22,1	19,8	27,3	19,1	11,6
Rusija	21,3	23,2	25,4	20,9	9,2
Slovaška	15,2	30,8	26,4	20,8	6,8
Slovenija	20,3	24,8	24,8	17,8	12,3
Španija	17,5	29,6	26,8	18,8	7,4

j.

**Ljudje, kot sem jaz,
nimamo nobenega****vpliva na to,
kar počne vlada.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	41,7	29,5	14,0	9,6	5,1
Bolgarija	63,1	19,9	10,3	3,1	3,7
Češka	11,9	20,1	24,8	26,3	16,9
Estonija	16,6	19,6	15,8	31,2	16,7
Grčija	24,0	29,2	25,8	13,4	7,6
Madžarska	49,6	23,8	17,0	6,6	3,0
Nemčija – V	37,5	30,5	19,2	9,7	3,1
Nemčija – Z	27,7	34,7	20,6	13,4	3,6
Poljska	51,2	31,5	9,1	5,2	3,0
Romunija	53,6	19,0	15,1	7,4	4,9
Rusija	18,7	23,0	25,1	20,7	12,6
Slovaška	35,1	32,3	17,6	10,9	4,1
Slovenija	53,9	22,7	14,6	6,1	2,6
Španija	22,0	36,9	21,9	15,4	3,9

- 36. Nekateri ljudje uporabljajo izraz “levi” in “desni”, ko govorijo o politiki. To je lestvica, ki poteka od leve proti desni, pri čemer 1 pomeni levo in 11 pomeni desno. Povejte mi, prosim, kam na lestvici bi se uvrstili glede na vaše lastno politično prepričanje.**

levo				niti levo – niti desno						desno	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	

	levo										desno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Albanija	9,9	7,2	8,9	12,5	8,5	17,1	6,1	9,9	9,1	3,8	7,1
Bolgarija	6,5	5,4	5,7	3,5	4,1	52,2	5,0	5,7	5,1	3,4	3,3
Češka	1,8	2,8	4,7	3,4	7,4	38,5	8,3	11,8	12,5	6,1	2,8
Estonija	1,2	1,0	1,0	3,5	5,0	59,2	7,4	9,8	6,8	3,0	2,1
Grčija	2,8	2,8	7,7	8,7	25,4	17,2	8,5	8,3	6,7	6,2	5,9
Madžarska	3,3	1,7	8,6	9,2	14,4	43,0	7,0	5,4	4,2	1,3	1,8
Nemčija – V	2,3	3,5	9,1	11,5	11,8	44,3	5,9	6,7	3,2	1,2	0,4
Nemčija – Z	2,5	3,1	7,2	9,7	11,8	39,9	8,2	6,8	6,5	1,7	2,5
Poljska	5,9	1,9	7,7	7,4	9,1	46,1	5,7	5,8	3,8	2,0	4,6
Romunija	2,3	3,9	5,8	6,5	9,4	46,7	8,8	7,4	4,6	2,8	1,8
Rusija	2,5	2,0	4,1	2,8	3,2	70,1	3,8	4,9	3,1	1,7	1,8
Slovaška	4,6	3,9	6,3	7,2	8,1	44,9	9,3	7,6	3,7	2,1	2,4
Slovenija	5,3	4,2	6,4	6,1	5,4	60,1	4,1	3,1	2,2	1,2	2,0
Španija	5,1	7,0	16,5	14,8	14,8	20,0	7,7	7,4	2,9	1,7	2,1

37a. Tudi v politiki ni možno imeti vsega hkrati. Na kartici so navedeni štirje možni politični cilji. Predpostavite, da morate izbirati med njimi. Kateri bi bil za vas najbolj pomemben? Prosim, izberite samo enega.

37b. In kateri bi bil drugi najpomembnejši? Prosim, izberite samo enega.

- 1 – vzdrževati red v državi
- 2 – dati ljudem več besede pri pomembnih vladnih odločitvah
- 3 – varovati svobodo govora
- 4 – zoperstaviti se rastočim cenam

37a.	vzdrževati red v državi	dati ljudem več besede pri pomembnih vladnih odločitvah	varovati svobodo govora	zoperstaviti se rastočim cenam
prvi politični cilj	1	2	3	4
Demokratske vrednote	79,0	9,3	4,5	7,2
Albanija	37,4	17,0	4,0	41,6
Bolgarija	45,4	24,1	12,5	18,0
Češka	41,1	29,3	5,4	24,2
Madžarska	48,6	14,9	3,3	33,2
Nemčija – V	41,1	31,9	6,4	20,6
Poljska	39,4	20,6	5,6	34,3
Romunija	43,4	13,0	5,6	38,0
Rusija	64,8	8,8	2,0	24,4
Slovaška	32,4	18,3	6,1	43,2
Slovenija	31,2	30,2	12,5	26,1

37b.	vzdrževati red v državi	dati ljudem več besede pri pomembnih vladnih odločitvah	varovati svobodo govora	zoperstaviti se rastočim cenam
drugi politični cilj	1	2	3	4
Demokratske vrednote	18,2	15,7	23,1	43,0
Albanija	38,4	22,0	8,8	30,7
Bolgarija	28,1	27,5	17,9	26,5
Češka	31,6	25,8	14,6	28,0
Madžarska	29,7	21,3	9,5	39,6
Nemčija – V	28,2	26,1	14,1	31,6
Poljska	29,6	25,7	10,1	34,6
Romunija	34,6	21,3	9,9	34,2
Rusija	26,0	18,8	9,8	45,4
Slovaška	34,2	22,8	11,3	31,8
Slovenija	26,1	30,8	16,7	26,3

- 38. Če pogledamo družbo kot celoto, so identitete ljudi različnega izvora. Prosim, da mi za vsako trditev poveste, v kolikšni meri predstavlja vir vaše identitete. Ali zagotovo, nekoliko, komaj da ali pa zagotovo ne predstavlja vira vaše identitete ali pa težko rečete?**

		da, zagotovo	da, nekoliko	komaj da	ne, zagotovo ne	težko rečem
a.	Imam se za Evropejca/ko.	1	2	3	4	5
b.	Imam se za srednje- vzhodnega Evropejca/ko.	1	2	3	4	5
c.	Imam se za državljana/ko svoje države.	1	2	3	4	5
d.	Izhajam iz lokalno- regionalne tradicije.	1	2	3	4	5

a. Imam se za Evropejca/ko.	da, zagotovo	da, nekoliko	komaj da	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	23,4	27,3	22,4	19,1	7,8
Bolgarija	11,9	16,5	27,8	32,7	11,0
Češka	59,3	27,4	8,7	1,6	3,0
Estonija	26,2	37,3	20,9	7,0	8,7
Grčija	19,7	32,3	23,1	24,0	0,9
Madžarska	70,2	21,0	3,9	0,9	4,0
Nemčija – V	21,8	36,2	25,6	11,3	5,1
Nemčija – Z	41,0	36,3	16,2	2,6	4,0
Poljska	60,2	28,0	5,9	1,7	4,2
Romunija	45,2	25,5	13,5	5,6	10,2
Rusija	10,1	18,0	22,5	34,0	15,3
Slovaška	67,1	24,7	4,1	1,2	2,9
Slovenija	46,8	28,3	12,3	6,2	6,5
Španija	25,8	44,9	21,5	7,8	0,0

b. Imam se za srednje- vzhodnega Evropejca/ko.	da, zagotovo	da, nekoliko	komaj da	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	23,6	31,5	16,9	22,6	5,5
Bolgarija	21,9	29,4	15,2	22,6	10,9
Češka	53,1	31,3	9,8	2,4	3,4
Estonija	9,0	24,6	28,2	28,9	9,3
Grčija	21,3	28,9	19,7	27,7	2,3
Madžarska	51,3	27,5	10,6	5,1	5,4
Nemčija – V	8,8	24,8	39,8	20,9	5,6
Nemčija – Z	30,1	36,7	21,8	6,9	4,5
Poljska	51,0	33,6	8,5	2,9	4,0
Romunija	37,0	33,5	12,2	6,9	10,3
Rusija	5,3	14,7	25,0	37,6	17,4
Slovaška	63,5	25,9	5,5	1,8	3,4
Slovenija	18,2	27,1	20,4	20,8	13,5
Španija	22,2	37,8	26,7	13,3	0,0

c.					
Imam se za državljana/ko svoje države.	da, zagotovo	da, nekoliko	komaj da	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	94,2	4,2	0,8	0,6	0,2
Bolgarija	72,9	18,8	2,2	2,8	3,2
Češka	89,7	9,7	0,5	0,0	0,1
Estonija	79,3	11,4	4,0	3,4	1,9
Grčija	92,9	5,0	0,8	1,1	0,2
Madžarska	96,1	2,8	0,5	0,3	0,3
Nemčija – V	61,6	31,3	5,0	1,6	0,5
Nemčija – Z	65,8	25,3	5,4	2,0	1,4
Poljska	85,0	13,4	0,7	0,2	0,7
Romunija	92,7	5,4	0,8	0,6	0,6
Rusija	66,9	26,9	2,1	1,7	2,4
Slovaška	85,8	8,7	2,5	1,9	1,1
Slovenija	91,7	3,8	1,6	1,9	1,1
Španija	57,6	29,6	7,3	5,6	0,0

d.					
Izhajam iz lokalno-regionalne tradicije.	da, zagotovo	da, nekoliko	komaj da	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	48,4	33,3	8,4	6,2	3,8
Bolgarija	79,1	13,6	2,7	2,3	2,1
Češka	27,7	25,7	29,4	8,8	8,4
Estonija	68,9	8,8	5,7	14,6	2,0
Grčija	81,0	11,4	4,6	2,7	0,3
Madžarska	40,8	22,1	19,5	13,6	4,0
Nemčija – V	33,2	31,2	18,9	9,9	6,8
Nemčija – Z	33,6	28,0	24,6	7,0	6,8
Poljska	59,7	27,6	6,4	3,9	2,4
Romunija	76,4	14,5	2,2	3,9	3,0
Rusija	72,3	20,0	2,6	2,8	2,3
Slovaška	62,6	23,8	7,5	4,4	1,7
Slovenija	47,6	21,9	9,9	9,5	11,0
Španija	60,5	28,3	7,2	4,0	0,0

39. Kaj menite o vsaki od naslednjih trditev, ki se nanašajo na evropsko dimenzijo politike? Ali se zelo strinjate, nekoliko strinjate, niti strinjate, niti ne strinjate, nekoliko ne strinjate ali pa se sploh ne strinjate?

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti se strinjam, niti se ne strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	V interesu naše države bi bilo slediti drugim (zahodnim) evropskim državam.	1	2	3	4	5
b.	Pred pridružitvijo k Evropski uniji bi morala naša država razviti več samozaupanja.	1	2	3	4	5
c.	Naša država bi morala postati polnopravna članica Evropske unije takoj, ko bo mogoče.	1	2	3	4	5
d.	Naša država bi se morala prilagoditi zahtevam Evropske unije, četudi bi to kratkoročno pomenilo izgubo delovnih mest, na dolgi rok pa bo imela naša država od tega koristi.	1	2	3	4	5

a.

V interesu naše države bi bilo**slediti drugim (zahodnim)****evropskim državam.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	66,3	26,9	3,0	1,9	1,9
Bolgarija	30,0	37,3	16,2	10,8	5,7
Češka	31,3	47,2	13,5	5,7	2,2
Estonija	11,2	35,2	28,7	17,8	7,0
Madžarska	16,3	25,9	37,5	12,6	7,6
Nemčija – V	16,6	47,1	19,8	12,1	4,5
Poljska	19,6	40,3	19,4	16,8	3,9
Romunija	38,8	32,7	19,6	6,4	2,4
Rusija	8,1	18,5	26,7	25,6	21,0
Slovaška	15,5	47,8	21,3	11,6	3,8
Slovenija	28,9	46,9	17,8	4,2	2,2

b.

Pred pridružitvijo k Evropski**uniji bi morala naša država****razviti več samozaupanja.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	77,3	18,0	3,1	1,2	0,4
Bolgarija	53,1	35,1	8,1	2,2	1,6
Češka	46,9	39,7	10,9	1,7	0,8
Estonija	53,3	30,7	11,4	2,3	2,2
Madžarska	37,6	34,3	21,4	4,1	2,6
Nemčija – V	24,2	39,5	23,4	9,4	3,6
Nemčija – Z	27,3	45,7	17,7	7,3	2,0
Poljska	39,3	47,6	9,9	2,5	0,7
Romunija	64,3	23,1	10,8	0,9	0,9
Rusija	36,8	43,4	11,4	4,5	3,9
Slovaška	44,9	40,8	10,0	3,3	1,0
Slovenija	58,9	29,4	10,0	1,5	0,2

c.

**Naša država bi morala postati
polnopravna članica Evropske
unije takoj, ko bo mogoče.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	75,8	17,9	3,0	2,4	0,9
Bolgarija	43,4	30,0	16,2	6,3	4,0
Češka	28,6	31,3	23,1	11,2	5,8
Estonija	18,6	21,5	16,5	21,8	21,7
Madžarska	33,1	25,3	30,2	7,5	3,8
Nemčija – V	2,7	11,1	28,4	31,8	26,0
Poljska	21,9	34,4	23,7	13,7	6,3
Romunija	45,5	27,9	18,8	5,2	2,6
Rusija	27,2	30,5	25,4	10,9	6,0
Slovaška	30,3	37,3	21,0	8,6	2,9
Slovenija	33,9	29,3	22,6	9,4	4,9

d.

**Naša država bi se morala
prilagoditi zahtevam Evropske
unije, četudi bi to kratkoročno
pomenilo izgubo delovnih mest,
na dolgi rok pa bo imela naša
država od tega koristi.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	54,0	27,1	7,5	8,2	3,2
Bolgarija	21,4	21,4	19,8	17,8	19,6
Češka	13,2	31,7	26,3	19,6	9,2
Estonija	12,2	21,6	19,5	22,6	24,0
Madžarska	13,1	17,2	37,4	19,0	13,3
Nemčija – V	4,5	25,4	23,5	25,9	20,7
Nemčija – Z	13,3	31,4	25,9	20,9	8,5
Poljska	14,7	27,0	21,4	21,9	15,0
Romunija	34,1	27,0	21,0	9,7	8,2
Rusija	8,4	16,8	28,4	26,9	19,6
Slovaška	11,7	26,6	25,9	23,2	12,5
Slovenija	11,5	23,9	26,3	19,5	18,7

40. Prosim, da mi za vsako trditev poveste, ali se s trditvijo zelo strinjate, nekoliko strinjate, nekoliko ne strinjate ali pa se sploh ne strinjate?

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	Ideja demokracije je vedno dobra.	1	2	3	4
b.	Demokracija je primerna oblika družbene ureditve.	1	2	3	4
c.	Zadovoljen/a sem bil/a z delovanjem socializma v moji državi.	1	2	3	4
d.	Ideja socializma je vedno dobra.	1	2	3	4
e.	Socializem je primerna oblika družbene ureditve.	1	2	3	4

a.					
Ideja demokracije je vedno dobra.		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote		1	2	3	4
Albanija	57,2	33,8	6,3	2,7	
Bolgarija	26,1	37,4	23,4	13,1	
Češka	32,3	55,4	10,2	2,1	
Estonija	26,2	46,7	22,5	4,6	
Grčija	59,9	29,2	7,4	3,5	
Madžarska	27,2	44,2	24,3	4,3	
Nemčija – V	49,0	45,4	4,6	1,0	
Nemčija – Z	70,3	26,7	2,6	0,4	
Poljska	23,8	52,0	17,5	6,7	
Romunija	39,0	41,6	14,6	4,9	
Rusija	14,7	38,3	32,6	14,4	
Slovaška	27,4	50,2	18,1	4,4	
Slovenija	30,1	50,3	14,7	4,9	

b.

Demokracija je primerna oblika družbene ureditve.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	59,1	32,3	6,3	2,3
Bolgarija	32,3	42,7	16,0	9,0
Češka	31,9	57,8	8,8	1,5
Estonija	34,5	52,9	11,3	1,3
Grčija	71,7	23,1	2,8	2,3
Madžarska	27,2	51,1	17,8	3,9
Nemčija – V	37,5	54,6	6,3	1,6
Nemčija – Z	66,9	29,4	2,9	0,7
Poljska	28,2	59,6	10,0	2,1
Romunija	42,5	44,0	9,8	3,7
Rusija	14,9	56,4	21,5	7,1
Slovaška	28,4	56,7	11,6	3,3
Slovenija	36,2	50,2	11,1	2,5
Španija	59,1	32,3	6,3	2,3

c.

Zadovoljen/a sem bil/a z delovanjem socializma v svoji državi.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	4,7	12,0	25,2	58,1
Bolgarija	32,4	34,0	19,4	14,2
Češka	6,5	18,4	36,3	38,9
Estonija	16,6	33,0	27,4	23,0
Grčija	3,5	8,1	15,9	72,5
Madžarska	21,9	34,8	29,4	13,9
Nemčija – V	7,8	33,5	39,1	19,6
Poljska	10,6	25,6	35,8	28,1
Romunija	13,8	27,4	29,3	29,4
Rusija	21,3	36,8	28,7	13,3
Slovaška	23,5	43,7	24,8	8,0
Slovenija	16,9	37,2	30,2	15,7

d.

Ideja socializma je vedno dobra.	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	3,1	8,0	28,9	60,1
Bolgarija	19,9	30,2	28,6	21,3
Češka	4,9	16,7	41,8	36,7
Estonija	6,0	20,4	42,4	31,2
Grčija	0,9	2,3	13,2	83,6
Madžarska	15,7	28,1	36,2	19,9
Nemčija – V	21,6	46,3	21,0	11,1
Nemčija – Z	12,8	25,8	28,8	32,5
Poljska	6,8	23,3	39,7	30,2
Romunija	8,2	20,1	34,6	37,2
Rusija	16,5	25,9	38,4	19,3
Slovaška	11,6	28,7	44,9	14,8
Slovenija	11,8	31,7	34,1	22,4

e.

Socializem je primerna oblika družbene ureditve.	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	5,4	12,0	28,7	53,9
Bolgarija	19,7	23,9	26,3	30,1
Češka	3,9	11,4	34,8	49,9
Estonija	6,2	18,2	40,4	35,2
Grčija	1,2	2,8	12,0	84,0
Madžarska	10,3	21,9	41,0	26,8
Nemčija – V	4,0	17,3	45,1	33,6
Poljska	7,6	26,1	34,6	31,7
Romunija	7,8	18,0	25,8	48,4
Rusija	17,8	34,6	33,0	14,5
Slovaška	8,7	31,8	39,9	19,7
Slovenija	9,6	31,5	34,8	24,2

- 41. Svoboda in enakost sta obe zagotovo pomembni vrednoti. Če pa bi morali izbrati eno ali drugo, katera vam je bolj pomembna? Prosim označite, kam bi se uvrstili.**

svoboda						enakost	
1	2	3	4	5	6	7	

	svoboda						enakost
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	23,1	11,3	13,2	22,6	10,2	7,2	12,5
Bolgarija	18,1	10,6	13,0	33,4	8,9	9,1	7,0
Češka	17,2	18,7	20,3	33,2	5,0	3,3	2,3
Estonija	18,6	15,0	17,2	31,2	8,1	5,2	4,7
Grčija	19,5	13,7	13,0	28,7	11,1	7,1	7,0
Madžarska	14,9	9,1	12,3	43,7	9,7	4,9	5,3
Nemčija – V	15,0	12,9	15,0	25,3	14,3	10,0	7,4
Nemčija – Z	24,4	15,4	15,6	26,2	9,1	4,7	4,7
Poljska	12,3	9,5	10,8	40,2	9,1	8,3	9,9
Romunija	22,4	10,3	12,8	32,6	9,5	6,6	5,9
Rusija	19,2	12,1	12,7	30,4	12,5	7,1	6,1
Slovaška	21,6	15,4	17,5	29,3	6,1	4,1	6,1
Slovenija	28,5	15,1	13,0	28,5	6,1	4,8	4,0
Španija	8,5	10,0	15,8	35,5	13,6	8,4	8,2

- 42. Nekateri ljudje, s katerimi smo govorili, pravijo, da se večini ljudi lahko zaupa. Drugi pa pravijo, da nikoli nismo dovolj previdni, ko imamo opravka z drugimi ljudmi. Kaj vi menite o tem? Ali se lahko večini ljudi popolnoma zaupa, ali se ljudem lahko dokaj zaupa, ali moramo biti dokaj previdni ali moramo biti zelo previdni?**

1 – večini ljudi se lahko popolnoma zaupa

2 – ljudem se lahko dokaj zaupa

3 – biti moramo dokaj previdni

4 – biti moramo zelo previdni

	večini ljudi se lahko popolnoma zaupa	ljudem se lahko dokaj zaupa	biti moramo dokaj previdni	biti moramo zelo previdni
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	2,3	13,9	25,1	58,7
Bolgarija	4,3	24,2	29,2	42,4
Češka	2,2	19,3	46,7	31,8
Estonija	3,3	30,5	54,1	12,1
Grčija	3,3	12,8	33,6	50,3
Madžarska	1,1	19,9	54,6	24,4
Nemčija – V	1,5	19,4	47,1	32,0
Nemčija – Z	3,3	22,7	51,2	22,7
Poljska	0,8	21,7	57,5	20,0
Romunija	2,2	22,2	43,6	32,0
Rusija	4,1	24,5	47,4	24,0
Slovaška	9,5	38,4	37,0	15,0
Slovenija	1,3	22,3	49,2	27,2
Španija	4,8	28,3	47,0	19,9

- 43. Vsi ljudje se identificirajo z določenimi idejami in načeli, ki lahko vplivajo na njihov način življenja. Ali mi lahko poveste, v kolikšni meri naslednje ideje veljajo za vas osebno in ali se z njimi zelo strinjate, nekoliko strinjate, nekoliko ne strinjate, se sploh ne strinjate ali težko rečete?**

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
a.	Rad/a uživam življenje in ne želim delati več, kot je potrebno.	1	2	3	4	5
b.	Imeti občutek odgovornosti in samodiscipline sta najbolj pomembni značajski lastnosti, ki bi jih moral imeti posameznik.	1	2	3	4	5
c.	Ne moti me, če se drugi odločajo namesto mene.	1	2	3	4	5
d.	Moje življenje bi moralo biti nenavadno in ekstravagantno.	1	2	3	4	5
e.	Ljudi sprejemam takšne kot so.	1	2	3	4	5
f.	Pomagati nekomu, ne da bi se to zahtevalo od mene, je zame povsem običajno.	1	2	3	4	5
g.	Moj glavni življenjski cilj je imeti uspešno kariero in zaslužiti čim več.	1	2	3	4	5
h.	V verskih razpravah posameznik ne sme sklepati kompromisov s tistimi, ki mislijo drugače kot on.	1	2	3	4	5
i.	Četudi imam določeno prepričanje, sprejemam tiste, ki mislijo drugače.	1	2	3	4	5

a.

**Rad/a uživam življenje
in ne želim delati več,
kot je potrebno.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	40,6	39,9	10,6	6,4	2,4
Bolgarija	8,1	16,2	29,5	35,4	10,8
Češka	19,3	33,9	26,2	15,1	5,6
Estonija	15,2	26,2	35,2	18,7	4,7
Madžarska	25,9	30,2	21,8	14,5	7,7
Nemčija – V	12,1	42,0	28,5	12,9	4,6
Poljska	30,5	39,3	15,6	5,9	8,6
Romunija	18,4	30,0	27,8	16,2	7,7
Rusija	16,7	28,2	27,6	18,9	8,6
Slovaška	10,2	28,8	34,7	23,3	3,1
Slovenija	32,6	41,3	14,8	7,8	3,4

b.

**Imeti občutek odgovornosti
in samodiscipline sta najbolj
pomembni značajski lastnosti,
ki bi jih moral imeti posameznik.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	65,4	28,9	2,7	0,6	2,4
Bolgarija	48,0	38,0	5,0	2,1	7,0
Češka	42,7	44,3	6,0	1,3	5,8
Estonija	68,4	26,7	2,9	0,2	1,8
Madžarska	43,8	37,0	11,1	4,1	4,0
Nemčija – V	39,5	49,2	7,0	2,6	1,7
Poljska	44,2	44,0	6,1	0,9	4,7
Romunija	55,5	35,3	6,5	1,1	1,6
Rusija	50,8	40,9	4,3	1,3	2,6
Slovaška	35,1	51,5	10,2	1,7	1,5
Slovenija	53,2	35,0	7,3	2,0	2,6

c.

**Ne moti me,
če se drugi odločajo
namesto mene.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	4,8	11,0	24,6	50,8	8,8
Bolgarija	5,0	14,6	31,5	39,8	9,0
Češka	2,6	15,3	30,6	46,0	5,6
Estonija	3,3	10,8	37,5	46,0	2,4
Madžarska	5,6	10,3	28,5	49,2	6,3
Nemčija – V	7,5	16,4	31,7	38,6	5,9
Poljska	5,0	15,1	29,4	43,1	7,3
Romunija	6,9	12,5	29,7	40,8	10,0
Rusija	3,2	13,8	33,0	46,2	3,8
Slovaška	1,9	12,9	37,3	45,9	2,0
Slovenija	3,4	9,1	20,7	63,6	3,0

d.

**Moje življenje
bi moralo biti
nenavadno in
ekstravagantno.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	3,1	9,7	16,8	62,3	8,1
Bolgarija	5,2	12,5	24,1	44,9	13,3
Češka	13,7	30,3	34,0	11,8	10,1
Estonija	7,3	16,9	37,6	30,7	7,5
Madžarska	5,7	12,5	26,3	45,1	10,4
Nemčija – V	4,6	19,0	36,6	30,2	9,6
Poljska	10,5	22,2	30,3	25,6	11,5
Romunija	3,5	5,4	18,1	58,2	14,8
Rusija	7,6	20,4	30,7	28,2	13,1
Slovaška	4,1	18,2	31,3	43,4	3,1
Slovenija	6,0	19,6	25,7	40,9	7,7

e.

**Ljudi sprejemam
takšne kot so.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	41,9	39,9	10,4	3,2	4,6
Bolgarija	44,4	42,8	6,3	2,0	4,6
Češka	31,5	55,9	7,3	1,8	3,5
Estonija	59,8	33,8	3,6	,4	2,4
Madžarska	45,0	41,3	9,5	1,9	2,3
Nemčija – V	35,6	55,2	6,7	1,1	1,4
Poljska	39,8	50,9	5,1	1,3	2,9
Romunija	41,0	42,0	10,7	3,2	3,2
Rusija	41,0	46,7	7,7	2,1	2,5
Slovaška	28,9	59,5	8,0	1,9	1,7
Slovenija	60,7	32,0	4,7	1,4	1,2

f.

**Pomagati nekemu,
ne da bi se to zahtevalo
od mene, je zame
povsem običajno.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	45,4	39,9	9,1	2,3	3,2
Bolgarija	32,8	46,4	11,2	1,9	7,8
Češka	36,2	53,2	5,9	,4	4,3
Estonija	64,9	27,4	4,6	1,6	1,5
Madžarska	48,3	39,7	6,9	2,4	2,6
Nemčija – V	34,2	52,8	8,5	1,4	3,1
Poljska	43,5	47,3	4,2	1,4	3,5
Romunija	47,0	39,4	8,4	2,5	2,8
Rusija	31,9	42,8	15,5	4,3	5,5
Slovaška	28,9	56,5	11,0	1,6	2,0
Slovenija	55,4	35,0	6,2	2,0	1,4

g.

**Moj glavni življenjski cilj
je imeti uspešno kariero
in zaslužiti čim več.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Bolgarija	19,7	32,0	22,9	13,2	12,3
Češka	9,5	23,2	37,9	20,6	8,8
Estonija	21,3	32,0	27,4	11,1	8,2
Madžarska	15,1	24,2	24,6	27,5	8,7
Nemčija – V	9,1	28,7	31,0	22,9	8,2
Poljska	14,1	26,6	28,5	21,3	9,4
Romunija	33,6	36,8	14,3	7,1	8,2
Rusija	13,7	26,8	27,4	23,7	8,3
Slovaška	12,2	33,8	33,5	17,6	3,0
Slovenija	20,9	32,8	24,2	17,9	4,2

h.

**V verskih razpravah
posameznik ne sme sklepati
kompromisov s tistimi,
ki mislijo drugače kot on.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	25,8	19,8	22,2	22,5	9,6
Bolgarija	5,6	10,2	24,5	37,1	22,6
Češka	12,1	23,0	22,1	23,5	19,3
Estonija	22,4	20,0	22,7	17,4	17,4
Grčija	11,5	12,2	21,1	33,7	21,5
Madžarska	2,4	10,5	30,0	36,7	20,4
Nemčija – V	12,4	22,9	27,7	19,8	17,2
Nemčija – Z	27,1	18,4	18,9	18,3	17,3
Poljska	12,0	17,8	22,1	23,6	24,5
Romunija	10,6	29,9	31,2	17,9	10,4
Rusija	12,2	15,6	26,7	29,7	15,7
Slovaška	25,8	19,8	22,2	22,5	9,6
Slovenija	5,6	10,2	24,5	37,1	22,6
Španija	12,1	23,0	22,1	23,5	19,3

i.

Četudi imam določeno**prepričanje, sprejemam tiste,
ki mislijo drugače.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	43,6	39,7	9,7	3,5	3,6
Bolgarija	24,0	43,1	14,0	7,6	11,3
Češka	24,4	54,9	9,8	2,6	8,3
Estonija	35,4	36,1	14,8	7,0	6,7
Grčija	39,5	37,5	13,5	4,6	4,9
Madžarska	36,3	55,1	5,7	1,1	1,8
Nemčija – V	37,8	47,5	6,1	2,4	6,3
Nemčija – Z	46,4	39,3	7,9	2,6	3,9
Poljska	40,0	45,1	6,2	2,5	6,3
Romunija	33,7	58,1	5,3	1,0	1,8
Rusija	48,1	34,3	10,6	3,1	3,9
Slovaška	43,6	39,7	9,7	3,5	3,6
Slovenija	24,0	43,1	14,0	7,6	11,3
Španija	24,4	54,9	9,8	2,6	8,3

- 44. Na kakšen način naslednje trditve veljajo za vas osebno? Povejte mi s pomočjo lestvice, ali popolnoma veljajo, bolj ali manj veljajo, v bistvu niti ne veljajo ali sploh ne veljajo za vas.**

	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
a. Ko mislim na prihodnost sem poln/a zaupanja.	1	2	3	4
b. Pogosto se počutim osamljeno.	1	2	3	4
c. Vse je postalo tako zapleteno, da sem še komaj sposoben/a zadeve obvladovati.	1	2	3	4
d. Raje ne mislim na prihodnost.	1	2	3	4

a.				
Ko mislim na prihodnost sem poln/a zaupanja.	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	36,3	44,7	12,7	6,2
Bolgarija	10,7	24,7	25,5	39,1
Češka	9,6	38,0	39,9	12,5
Estonija	14,9	46,6	25,8	12,7
Grčija	10,2	24,6	33,7	31,5
Madžarska	41,8	38,3	14,3	5,5
Nemčija – V	12,4	43,7	34,9	9,0
Nemčija – Z	18,3	50,5	26,2	4,9
Poljska	17,9	31,8	34,3	16,0
Romunija	13,5	36,5	31,0	19,0
Rusija	10,3	22,1	40,6	27,0
Slovaška	10,0	33,9	40,2	15,9
Slovenija	18,2	54,3	20,9	6,5
Španija	20,3	41,7	23,4	14,6

b.				
Pogosto se počutim osamljeno.	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	13,3	36,5	31,4	18,8
Bolgarija	17,8	25,5	30,2	26,4
Češka	6,4	18,7	39,2	35,7
Estonija	10,3	20,4	37,9	31,4
Grčija	15,4	27,4	26,3	30,8
Madžarska	10,9	19,0	32,9	37,2
Nemčija – V	5,2	17,6	38,9	38,3
Nemčija – Z	5,8	13,7	38,7	41,7
Poljska	10,3	19,1	36,5	34,1
Romunija	17,2	34,2	30,9	17,6
Rusija	10,8	22,6	38,1	28,6
Slovaška	4,9	22,8	45,6	26,8
Slovenija	7,0	16,6	34,1	42,2
Španija	7,4	24,8	30,9	36,9

c.

**Vse je postalo tako
zapleteno, da sem še
komaj sposoben/a
zadeve obvladovati.**

	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	16,4	37,2	29,7	16,8
Bolgarija	45,5	32,1	15,0	7,4
Češka	6,2	22,8	45,7	25,3
Estonija	15,8	29,1	38,5	16,6
Grčija	9,1	28,4	36,8	25,6
Madžarska	12,6	29,3	35,4	22,7
Nemčija – V	5,6	26,9	45,0	22,5
Nemčija – Z	5,2	18,7	44,2	31,9
Poljska	14,8	29,0	36,7	19,5
Romunija	24,8	37,7	26,5	11,0
Rusija	15,6	36,6	36,1	11,7
Slovaška	8,8	34,1	44,9	12,2
Slovenija	8,4	18,2	38,3	35,1
Španija	7,6	25,8	35,2	31,4

d.

**Raje ne mislim
na prihodnost.**

	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	10,3	20,7	29,4	39,7
Bolgarija	32,1	31,8	18,8	17,3
Češka	12,9	25,3	35,0	26,8
Estonija	19,0	23,0	34,4	23,5
Grčija	12,7	23,4	29,7	34,1
Madžarska	10,6	17,9	33,8	37,7
Nemčija – V	6,8	29,9	41,2	22,1
Nemčija – Z	7,3	22,5	41,9	28,3
Poljska	20,0	27,2	29,9	22,9
Romunija	23,5	33,4	24,5	18,6
Rusija	12,8	27,8	38,1	21,3
Slovaška	13,9	33,8	37,1	15,2
Slovenija	12,9	22,6	31,2	33,4
Španija	12,1	27,9	30,9	29,0

- 45. Naslednje trditve izražajo različne poglede na življenje in prihodnost? Povejte, prosim, ali trditev popolnoma velja, bolj ali manj velja, v bistvu niti ne velja ali pa sploh ne velja za vas.**

		popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
a.	Jaz odločam, kaj se mi dogaja v življenju.	1	2	3	4
b.	Nihče ne more ubežati svoji usodi, vse v življenju se zgodi, kot se mora zgoditi.	1	2	3	4
c.	Večina mojih načrtov je uspešnih.	1	2	3	4
d.	Nima pravega smisla načrtovati vnaprej, ker se vedno zgodi kaj nepričakovanega.	1	2	3	4
e.	Stvari se vedno odvijajo drugače, na nič se ne moreš zanesti.	1	2	3	4
f.	Za mnoge ljudi je današnja situacija gotovo zapletena in zmedena. Vendar pa jo jaz kar dobro obvladujem.	1	2	3	4

a.

**Jaz odločam, kaj se mi
dogaja v življenju.**

	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	43,1	40,8	12,8	3,4
Bolgarija	41,8	41,3	11,3	5,7
Češka	20,6	53,2	21,5	4,8
Estonija	31,7	41,9	22,0	4,3
Madžarska	24,7	48,3	21,0	5,9
Nemčija – V	41,6	47,9	9,3	1,2
Poljska	35,0	43,6	16,7	4,7
Romunija	42,0	40,6	12,5	5,0
Rusija	27,7	38,6	25,0	8,7
Slovaška	15,0	48,0	29,4	7,6
Slovenija	39,0	48,8	9,4	2,9

b.

**Nihče ne more ubežati svoji
usodi, vse v življenju se
zgodi, kot se mora zgoditi.**

	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	36,9	36,2	22,4	4,5
Bolgarija	35,9	44,9	14,9	4,4
Češka	17,6	46,3	26,3	9,9
Estonija	44,2	36,9	14,4	4,5
Madžarska	29,2	35,5	26,6	8,7
Nemčija – V	22,5	39,9	29,1	8,5
Poljska	27,8	46,3	20,0	5,9
Romunija	48,2	35,1	12,2	4,6
Rusija	38,5	44,7	13,5	3,3
Slovaška	28,0	47,9	19,0	5,0
Slovenija	31,3	37,6	23,3	7,8

c.

Večina**mojih načrtov
je uspešnih.**

	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	17,6	48,2	28,1	6,0
Bolgarija	8,6	35,0	34,2	22,1
Češka	7,1	53,2	36,0	3,7
Estonija	12,3	58,0	24,9	4,8
Madžarska	10,3	51,2	30,5	8,0
Nemčija – V	10,7	58,8	27,3	3,2
Poljska	12,6	42,0	37,6	7,8
Romunija	14,1	45,9	32,8	7,2
Rusija	9,8	42,3	37,9	10,0
Slovaška	6,1	42,6	43,0	8,3
Slovenija	15,9	67,4	14,1	2,6

d.

**Nima pravega smisla
načrtovati vnaprej,
ker se vedno zgodi
kaj nepričakovanega.**

	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	21,0	35,8	31,4	11,8
Bolgarija	21,7	48,0	22,4	7,9
Češka	11,8	45,1	36,1	7,0
Estonija	23,1	36,6	33,8	6,5
Madžarska	23,5	32,8	33,8	9,8
Nemčija – V	11,7	40,1	41,1	7,1
Poljska	21,3	38,9	32,8	7,0
Romunija	25,4	39,8	27,3	7,6
Rusija	17,5	35,4	38,6	8,4
Slovaška	17,1	45,6	33,1	4,3
Slovenija	15,6	38,2	33,9	12,2

e.

**Stvari se vedno odvijajo
drugače, na nič se
ne moreš zanesti.**

	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	21,4	42,4	26,6	9,6
Bolgarija	23,6	51,7	19,5	5,2
Češka	8,0	42,0	41,2	8,8
Estonija	10,6	21,7	44,9	22,7
Madžarska	15,5	29,5	41,4	13,6
Nemčija – V	12,5	44,3	37,8	5,3
Poljska	16,2	37,2	38,4	8,2
Romunija	22,3	40,8	28,6	8,2
Rusija	11,8	29,9	46,4	12,0
Slovaška	12,6	41,1	41,1	5,3
Slovenija	13,6	32,7	42,1	11,6

f.

**Za mnoge ljudi je današnja
situacija gotovo zapletena
in zmedena. Vendar pa jo
jaz kar dobro obvladujem.**

	popolnoma velja	bolj ali manj velja	v bistvu niti ne velja	sploh ne velja
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	22,8	47,5	22,5	7,2
Bolgarija	9,8	30,7	30,0	29,5
Češka	10,8	61,2	23,0	5,0
Estonija	15,7	64,3	17,1	2,9
Madžarska	14,0	54,7	25,4	6,0
Nemčija – V	16,5	61,8	19,0	2,7
Poljska	13,9	51,4	28,3	6,3
Romunija	16,8	45,5	25,4	12,3
Rusija	8,4	44,2	36,5	10,9
Slovaška	9,0	61,0	24,7	5,3
Slovenija	13,8	67,2	14,8	4,3

- 46. Na tej kartici smo zbrali nekatere ideje, ki smo jih pogosto slišali v povezavi s politiko in družbo. Za vsako mi, prosim, povejte ali se z njo zelo strinjate, nekoliko strinjate, niti strinjate niti ne strinjate, nekoliko ne strinjate ali pa se sploh ne strinjate.**

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti se strinjam, niti se ne strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	Brez poklicnih politikov bi bila naša država na slabšem.	1	2	3	4	5
b.	Nasprotja med različnimi interesnimi skupinami v naši družbi ogrožajo javni red.	1	2	3	4	5
c.	V Sloveniji ni preveč, temveč premalo politično aktivnih ljudi.	1	2	3	4	5
d.	Načeloma bi morala imeti vsaka politična stranka možnost vladati v naši državi.	1	2	3	4	5
e.	Politične stranke vidijo državo kot svojo lastnino in jo obravnavajo kot samopostrežno trgovino.	1	2	3	4	5
f.	Tudi najboljši politiki ne morejo imeti veliko vpliva zaradi načina delovanja vlade.	1	2	3	4	5
g.	Politične stranke imajo prevelik vpliv v naši družbi.	1	2	3	4	5
h.	Vsak bi moral imeti pravico zagovarjati svoje mnenje, četudi bi imela večina drugačno mnenje.	1	2	3	4	5
i.	Večina politikov je pokvarjenih.	1	2	3	4	5

a.

**Brez poklicnih politikov bi
bila naša država na slabšem.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	31,7	29,7	20,0	11,6	7,0
Bolgarija	18,7	31,7	25,3	13,0	11,4
Češka	10,5	28,9	32,7	18,9	9,0
Estonija	42,4	34,4	14,1	5,4	3,7
Grčija	14,2	23,3	27,6	19,8	15,1
Madžarska	18,8	25,6	34,7	13,5	7,4
Nemčija – V	8,1	28,8	33,6	22,2	7,3
Nemčija – Z	14,8	42,1	26,7	12,0	4,5
Poljska	19,6	34,6	23,8	16,4	5,6
Romunija	27,5	25,6	28,1	11,1	7,7
Rusija	40,9	37,8	14,9	4,3	2,1
Slovaška	12,5	30,8	31,4	19,7	5,6
Slovenija	22,8	33,2	26,3	8,4	9,4
Španija	19,0	34,8	24,3	13,1	8,8

b.

**Nasprotja med različnimi
interesnimi skupinami v naši
družbi ogrožajo javni red.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	41,4	34,8	10,3	9,1	4,3
Bolgarija	51,1	33,3	9,9	4,2	1,5
Češka	20,7	47,5	18,8	11,4	1,6
Estonija	26,9	33,7	18,3	15,9	5,2
Grčija	21,0	32,8	29,4	11,8	5,0
Madžarska	22,2	28,4	30,8	14,1	4,5
Nemčija – V	11,9	39,9	25,3	19,8	3,2
Nemčija – Z	10,4	31,9	26,1	26,1	5,6
Poljska	25,2	42,7	19,1	10,6	2,3
Romunija	40,5	35,4	17,1	5,2	1,9
Rusija	31,2	46,6	16,1	4,9	1,2
Slovaška	36,2	48,6	9,8	4,5	0,9
Slovenija	15,0	33,4	26,3	14,3	10,9
Španija	10,5	31,1	28,2	20,6	9,5

c.

V Sloveniji ni preveč,**temveč premalo****politično aktivnih ljudi.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	13,3	25,9	20,8	22,2	17,9
Bolgarija	25,1	29,4	19,1	15,7	10,6
Češka	10,0	37,2	31,7	17,1	3,9
Estonija	21,6	28,8	21,8	19,1	8,6
Grčija	15,8	34,1	24,7	18,6	6,9
Madžarska	10,7	15,1	29,8	30,6	13,9
Nemčija – V	16,9	37,0	30,0	12,1	4,0
Nemčija – Z	19,2	39,1	26,6	12,2	2,9
Poljska	13,2	21,7	21,2	30,7	13,2
Romunija	8,6	10,4	20,3	25,9	34,8
Rusija	18,7	28,4	24,6	19,8	8,5
Slovaška	14,8	31,8	26,5	19,6	7,3
Slovenija	12,2	16,0	27,7	23,1	21,0
Španija	17,9	44,0	22,4	11,5	4,1

d.

Načeloma bi morala imeti**vsaka politična stranka****možnost vladati v naši državi.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	41,0	29,3	10,5	9,1	10,0
Bolgarija	10,8	18,2	17,6	17,3	36,1
Češka	7,0	24,1	22,8	29,9	16,1
Estonija	16,1	26,9	18,5	25,2	13,4
Grčija	19,6	31,1	25,4	16,6	7,3
Madžarska	30,5	25,5	24,0	14,5	5,5
Nemčija – V	12,0	33,5	19,1	23,1	12,3
Nemčija – Z	13,2	39,7	19,2	18,8	9,0
Poljska	10,6	29,0	20,0	25,6	14,8
Romunija	21,2	16,6	22,6	19,4	20,2
Rusija	9,7	25,4	25,1	25,1	14,7
Slovaška	8,9	28,1	20,0	29,0	14,0
Slovenija	13,5	22,3	23,8	20,4	19,9
Španija	22,1	40,5	20,6	9,6	7,1

e.

**Politične stranke vidijo
državo kot svojo lastnino
in jo obravnavajo kot
samopostrežno trgovino.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	37,5	32,5	12,7	11,0	6,4
Bolgarija	51,6	31,5	10,6	3,7	2,7
Češka	31,6	40,0	19,0	7,5	1,9
Estonija	30,5	34,0	21,7	10,0	3,8
Grčija	35,7	34,2	20,9	7,4	1,9
Madžarska	33,3	25,2	25,9	11,7	3,9
Nemčija – V	33,0	40,2	15,6	9,2	2,0
Nemčija – Z	25,9	38,6	18,3	13,9	3,3
Poljska	34,6	37,7	15,9	9,1	2,7
Romunija	50,4	29,1	13,4	4,4	2,7
Rusija	32,1	33,7	21,4	9,1	3,8
Slovaška	41,9	39,4	12,4	5,5	0,9
Slovenija	34,9	33,6	18,3	8,6	4,7
Španija	20,0	40,6	22,7	12,9	3,8

f.

**Tudi najboljši politiki ne
morejo imeti veliko vpliva
zaradi načina delovanja vlade.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	26,2	41,8	14,2	13,5	4,4
Bolgarija	26,8	31,0	23,7	11,8	6,6
Češka	12,3	43,7	28,9	12,8	2,3
Estonija	24,4	34,1	22,0	15,6	3,9
Grčija	17,5	37,1	25,8	14,8	4,8
Madžarska	24,3	30,0	31,2	12,3	2,3
Nemčija – V	16,4	47,4	20,9	13,6	1,7
Nemčija – Z	14,2	37,0	28,8	17,2	2,8
Poljska	23,6	39,3	20,7	14,2	2,2
Romunija	39,3	27,9	20,2	9,2	3,5
Rusija	23,7	34,9	27,0	11,5	2,9
Slovaška	22,5	35,9	23,8	15,9	1,9
Slovenija	20,3	38,7	25,8	11,3	3,9
Španija	8,7	31,8	37,4	17,8	4,4

g.

Politične stranke imajo prevelik vpliv v naši družbi.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	32,1	38,4	15,2	11,4	3,0
Bolgarija	27,0	38,2	24,0	8,1	2,6
Češka	14,4	39,6	31,0	13,9	1,1
Estonija	17,0	27,9	28,4	19,3	7,3
Grčija	24,2	37,1	27,5	7,9	3,3
Madžarska	27,6	32,0	31,7	7,4	1,3
Nemčija – V	20,2	42,1	24,9	11,2	1,6
Nemčija – Z	18,4	41,0	28,1	11,7	,9
Poljska	21,3	39,5	22,7	14,2	2,3
Romunija	37,3	32,8	22,0	6,0	1,9
Rusija	9,8	20,7	31,7	29,4	8,4
Slovaška	29,5	48,2	16,2	4,7	1,2
Slovenija	30,7	35,9	23,9	7,2	2,3
Španija	16,0	44,0	28,5	9,6	1,9

h.

Vsak bi moral imeti pravico zagovarjati svoje mnenje, četudi bi imela večina drugačno mnenje.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	64,3	27,3	5,5	2,0	0,8
Bolgarija	55,5	35,9	6,9	1,0	0,7
Češka	44,1	45,4	9,1	1,1	0,3
Estonija	71,8	23,5	3,3	1,1	0,4
Grčija	56,3	27,8	12,9	2,1	0,9
Madžarska	51,8	31,9	14,4	1,6	0,3
Nemčija – V	44,0	46,1	7,4	2,3	0,1
Nemčija – Z	56,5	36,0	6,1	0,7	0,7
Poljska	45,3	43,1	7,8	3,2	0,6
Romunija	59,5	26,8	10,2	2,4	1,1
Rusija	44,0	41,1	11,2	2,6	1,1
Slovaška	30,8	43,2	17,5	7,4	1,0
Slovenija	55,1	30,2	10,9	3,0	0,7
Španija	49,2	35,8	12,4	2,4	0,3

i.					
Večina politikov je pokvarjenih.	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	niti - niti	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	61,1	25,2	7,9	4,8	1,0
Bolgarija	56,8	27,7	11,7	2,2	1,6
Češka	32,3	34,7	22,1	9,6	1,2
Estonija	32,4	32,9	21,9	11,5	1,3
Grčija	22,2	26,7	31,8	13,3	6,0
Madžarska	26,3	21,4	35,2	14,6	2,5
Nemčija – V	28,0	35,4	22,7	12,5	1,5
Nemčija – Z	20,3	25,8	27,3	20,4	6,2
Poljska	39,0	33,9	17,9	7,7	1,5
Romunija	61,8	25,6	9,3	2,4	0,8
Rusija	52,1	32,3	12,2	2,4	1,0
Slovaška	51,9	29,9	14,7	3,5	0,0
Slovenija	34,9	29,5	24,5	8,2	2,9
Španija	15,7	27,9	30,9	20,6	4,9

47a. Ali pripadate oziroma ali ste pripadali kateri veroizpovedi oziroma cerkvi?

1 – da, danes, ampak ne v preteklosti ◊ 47b

2 – da, že celo življenje ◊ 47b

3 – ne, ampak včasih sem ◊ 47c

4 – ne, nikoli ◊ 47c

	da, danes, ampak ne v preteklosti	da, celo življenje	ne, ampak včasih sem	ne, nikoli
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	44,4	32,3	2,6	20,7
Bolgarija	7,1	36,5	2,6	53,8
Češka	3,6	23,9	10,0	62,5
Estonija	5,8	16,4	7,7	70,0
Madžarska	4,0	54,8	11,3	29,8
Nemčija – V	1,2	22,6	19,3	57,0
Poljska	3,5	78,8	4,6	13,1
Romunija	3,7	92,3	0,4	3,6
Rusija	11,1	25,9	1,1	61,8
Slovaška	4,9	66,9	13,6	14,5
Slovenija	3,1	61,9	15,3	19,7

47b. Ali menite, da večina vaših prijateljev pripada isti veroizpovedi kot vi?**Ali menite, da zagotovo da, verjetno da, verjetno ne, zagotovo ne
ali težko rečete?**

1 – da, zagotovo ◊ 48a

2 – verjetno da ◊ 48a

3 – verjetno ne ◊ 48a

4 – ne, zagotovo ne ◊ 48a

5 – težko rečem ◊ 48a

	da, zagotovo	verjetno da	verjetno ne	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	29,8	35,0	18,7	13,1	3,3
Bolgarija	61,6	29,0	2,2	2,0	5,2
Češka	20,1	28,8	21,5	10,6	19,0
Estonija	28,0	32,6	18,3	10,6	10,6
Madžarska	35,9	21,3	6,4	4,7	31,7
Nemčija – V	14,0	33,6	17,4	11,5	23,4
Poljska	46,5	46,2	1,6	0,6	5,1
Romunija	51,8	28,8	7,4	5,6	6,4
Rusija	32,6	42,1	5,2	3,4	16,7
Slovaška	38,0	38,2	9,7	3,2	10,9
Slovenija	41,3	42,0	7,0	3,7	6,0

**47c. Ali menite, da tudi večina vaših prijateljev ne pripada nobeni veroizpovedi?
Ali menite, da zagotovo da, verjetno da, verjetno ne, zagotovo ne
ali težko rečete?**

- 1 – da, zagotovo
2 – verjetno da
3 – verjetno ne
4 – ne, zagotovo ne
5 – težko rečem

	da, zagotovo	verjetno da	verjetno ne	ne, zagotovo ne	težko rečem
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	17,1	27,6	25,3	20,3	9,7
Bolgarija	33,8	15,9	5,4	16,3	28,6
Češka	26,2	36,9	13,4	8,4	15,1
Estonija	24,8	19,3	19,0	22,1	14,9
Madžarska	3,0	7,1	12,7	37,0	40,3
Nemčija – V	24,5	29,6	8,7	18,1	19,1
Poljska	4,8	24,7	18,1	16,3	36,1
Romunija	14,8	22,2	3,7	18,5	40,7
Rusija	29,4	22,8	7,4	13,1	27,3
Slovaška	9,7	17,4	19,4	8,0	45,5
Slovenija	11,5	22,6	25,3	8,5	32,1

Ljudje pogosto pravijo, da ne pripadajo nobeni veroizpovedi, ampak da samo prakticirajo (izvajajo) določene verske obrede. Zato bi vas rad/a vprašala nekaj vprašanj o vsakodnevnem verskem vedenju, bodisi v zvezi s cerkvijo, bodisi v obliki nadnaravnega vedenja.

51. Kako pogosto se udeležujete verskih obredov? Ali se jih udeležujete....?

- 1 – nikoli
- 2 – približno 1x ali 2x na leto
- 3 – nekajkrat na leto
- 4 – približno 1x na mesec
- 5 – 2x do 3x na mesec
- 6 – vsak teden ali bolj pogosto

	nikoli	približno 1x ali 2x na leto	nekajkrat na leto	približno 1x na mesec	2x do 3x na mesec	vsak teden ali bolj pogosto
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6
Albanija	32,1	24,6	24,9	4,7	8,0	5,7
Bolgarija	30,8	30,2	25,5	5,6	4,2	3,8
Češka	56,6	24,6	8,1	1,9	3,3	5,6
Estonija	39,7	41,9	11,9	3,0	1,4	2,2
Grčija	4,0	26,5	30,3	14,3	12,3	12,5
Madžarska	32,6	37,4	12,2	4,7	3,9	9,2
Nemčija – V	69,8	16,0	7,9	2,8	2,0	1,5
Nemčija – Z	31,4	29,0	22,3	4,3	6,9	6,0
Poljska	5,3	5,7	11,9	11,4	16,6	49,1
Romunija	3,9	29,1	31,0	10,8	12,8	12,5
Rusija	42,7	30,0	17,3	4,5	3,4	2,0
Slovaška	23,1	18,0	15,5	5,4	8,5	29,5
Slovenija	22,4	23,1	29,7	5,9	8,2	10,6
Španija	24,4	24,8	22,5	6,4	7,4	14,4

52. Katera od naslednjih trditev je najbližje vašemu prepričanju? Prosim, pozorno preberite seznam in izberite le eno od trditev.

- 1 – Obstaja osebni Bog.
- 2 – Obstaja neka duhovna ali življenjska sila.
- 3 – V resnici ne vem kaj naj si mislim.
- 4 – V resnici ne mislim, da obstaja kakršnokoli nadnaravno bitje ali Bog.
- 5 – Sem ateist.

	Obstaja osebni Bog.	Obstaja neka duhovna ali življenjska sila.	V resnici ne vem kaj naj si mislim.	V resnici ne mislim, da obstaja kakršnokoli nadnaravno bitje ali Bog.	Sem ateist.
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	77,7	7,4	6,2	3,5	5,2
Bolgarija	36,3	36,7	12,1	5,1	9,7
Češka	10,5	30,4	19,9	15,6	23,7
Estonija	20,2	39,0	20,6	8,4	11,8
Madžarska	41,0	17,5	20,8	12,0	8,7
Nemčija – V	12,2	15,4	13,0	30,8	28,6
Nemčija – Z	32,2	36,5	14,5	11,8	4,9
Poljska	46,8	35,8	14,7	1,1	1,7
Romunija	86,4	9,8	2,7	0,9	0,3
Rusija	21,4	44,7	16,3	6,1	11,6
Slovaška	50,6	22,7	10,9	7,2	8,6
Slovenija	23,1	43,1	13,1	9,0	11,7

53. Poleg tradicionalne vere ljudi zanimajo tudi druga vprašanja o veri in nadnaravnem. Kaj pa vi, ali sploh ne verjamete, malo verjamete, do določene mere ali zelo močno verjamete v..., ali pa ne veste, kaj to je?

	ne vem, kaj je to	sploh ne	malo	da, do določene mere	da, zelo močno
a. reinkarnacijo (vrnitev po smrti)	1	2	3	4	5
b. astrologijo/horoskope	1	2	3	4	5
c. zdravljenje z vero	1	2	3	4	5
d. mistiko (sufizem/kabalizem)	1	2	3	4	5
e. učinek zen meditacije, jogo	1	2	3	4	5
f. učinek magije / spiritualizem / okultizem	1	2	3	4	5
g. sporočilo nove dobe (celovit način razmišljanja / "leto vodnarja") NEW AGE	1	2	3	4	5

a. reinkarnacijo (vrnitev po smrti)	ne vem, kaj je to	sploh ne	malo	da, do določene mere	da, zelo močno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	11,9	37,2	17,6	15,7	17,5
Bolgarija	12,1	46,2	21,5	15,1	5,1
Češka	7,4	51,6	24,8	13,1	3,1
Estonija	11,4	35,5	22,5	21,6	9,0
Madžarska	7,0	51,6	17,0	15,6	8,8
Nemčija – V	8,6	72,5	11,2	5,4	2,3
Poljska	17,9	48,2	23,0	9,8	1,1
Romunija	11,6	53,8	14,8	13,4	6,4
Rusija	16,9	34,2	21,9	24,5	2,5
Slovaška	12,1	44,5	27,6	11,3	4,4
Slovenija	6,7	55,6	21,5	12,3	3,9

b.	ne vem,			da, do	
astrologijo/horoskope	kaj je to	sploh ne	malo	določene	da, zelo
Demokratske vrednote	1	2	3	mere	močno
Albanija	10,1	31,2	33,7	18,7	6,3
Bolgarija	10,0	42,0	29,9	14,2	4,0
Češka	0,4	35,9	46,4	15,1	2,2
Estonija	2,4	37,4	34,7	22,3	3,3
Madžarska	4,1	47,1	24,6	19,8	4,3
Nemčija – V	2,5	56,8	29,7	10,3	0,6
Nemčija – Z	4,1	58,0	27,0	8,7	2,2
Poljska	3,2	57,2	31,7	7,3	0,6
Romunija	4,2	41,7	31,3	18,2	4,7
Rusija	3,7	27,6	22,1	42,8	3,9
Slovaška	2,8	28,5	46,7	19,3	2,7
Slovenija	0,6	46,9	35,5	14,7	2,4

c.	ne vem,			da, do	
zdravljenje z vero	kaj je to	sploh ne	malo	določene	da, zelo
Demokratske vrednote	1	2	3	mere	močno
Albanija	6,9	29,1	29,3	23,1	11,5
Bolgarija	7,4	44,3	28,4	16,4	3,5
Češka	1,3	55,6	30,6	11,1	1,3
Estonija	5,4	46,2	24,7	19,7	4,0
Madžarska	3,7	41,3	24,3	21,4	9,2
Nemčija – V	3,1	73,3	18,0	5,0	0,6
Nemčija – Z	6,8	73,4	13,9	4,6	1,2
Poljska	3,4	32,2	37,9	20,0	6,5
Romunija	4,1	69,0	17,7	7,1	2,1
Rusija	4,4	26,3	20,6	41,4	7,3
Slovaška	0,9	14,9	45,5	32,5	6,1
Slovenija	1,3	55,5	26,9	14,1	2,2

d. mistiko (sufizem/kabalizem)	ne vem, kaj je to	sploh ne	malo	da, do določene mere	da, zelo močno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	64,7	24,7	5,2	3,8	1,6
Bolgarija	46,7	45,2	5,1	2,2	0,8
Češka	44,9	44,0	8,1	2,8	0,2
Estonija	23,2	50,5	16,9	8,9	0,5
Madžarska	18,2	61,3	10,2	7,4	2,9
Nemčija – V	20,2	69,8	6,8	2,4	0,7
Nemčija – Z	34,2	55,4	6,7	3,1	0,7
Poljska	13,7	70,0	11,1	4,2	1,1
Romunija	27,4	36,5	22,3	12,7	1,1
Rusija	37,2	43,9	14,6	3,5	0,9
Slovaška	25,0	58,4	12,1	3,5	0,9
Slovenija	64,7	24,7	5,2	3,8	1,6

e. učinek zen meditacije, jogo	ne vem, kaj je to	sploh ne	malo	da, do določene mere	da, zelo močno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	69,4	19,3	5,9	3,9	1,5
Bolgarija	41,9	37,0	12,8	6,6	1,7
Češka	14,2	27,3	37,8	19,2	1,5
Estonija	15,3	28,8	25,4	23,8	6,6
Madžarska	15,6	42,2	19,5	16,4	6,2
Nemčija – V	20,4	47,9	19,1	10,6	2,0
Nemčija – Z	12,0	47,2	23,6	12,5	4,7
Poljska	26,1	48,4	17,9	6,4	1,2
Romunija	19,2	54,9	14,5	7,8	3,6
Rusija	22,3	25,1	17,7	31,2	3,7
Slovaška	19,2	27,0	34,7	15,8	3,4
Slovenija	10,5	40,5	29,5	15,7	3,9

f. učinek agije / spiritualizem / okultizem	ne vem, kaj je to	sploh ne	malo	da, do določene mere	da, zelo močno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	32,7	30,4	19,7	9,4	7,7
Bolgarija	50,5	39,5	6,1	2,9	0,9
Češka	9,4	63,2	19,0	7,5	0,8
Estonija	16,2	52,7	19,2	10,6	1,4
Madžarska	8,9	77,6	6,2	3,5	3,8
Nemčija – V	17,1	68,8	11,2	2,8	0,1
Nemčija – Z	22,2	65,5	7,9	4,0	0,4
Poljska	11,2	65,9	15,4	5,4	2,1
Romunija	17,7	36,2	21,7	22,3	2,2
Rusija	17,7	55,1	19,6	5,8	1,9
Slovaška	10,0	66,8	16,6	4,4	2,1
Slovenija	32,7	30,4	19,7	9,4	7,7

g. sporočilo nove dobe (celovit način razmišljanja / ”leto vodnarja”) NEW AGE	ne vem, kaj je to	sploh ne	malo	da, do določene mere	da, zelo močno
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	74,1	16,6	4,7	2,6	2,0
Bolgarija	63,9	30,1	3,8	1,4	0,8
Češka	52,1	42,0	4,0	1,5	0,5
Estonija	65,6	25,0	5,6	3,2	0,5
Madžarska	27,3	58,0	6,6	3,9	4,1
Nemčija – V	39,9	53,2	5,3	1,4	0,2
Nemčija – Z	39,3	47,2	7,6	4,5	1,4
Poljska	49,5	44,0	4,7	1,3	0,5
Romunija	49,7	43,3	4,8	1,6	0,6
Rusija	53,7	26,1	12,4	6,7	1,0
Slovaška	57,1	32,3	7,3	2,3	1,0
Slovenija	29,2	50,4	12,7	6,1	1,5

54A. Ko ste bili stari približno 11 ali 12 let, kako pogosto ste vi osebno obiskovali verske obrede? Ali ste jih obiskovali...?

- 1 – nikoli
 2 – približno 1x ali 2x na leto
 3 – nekajkrat na leto
 4 – približno 1x na mesec
 5 – 2x do 3x na mesec
 6 – vsak teden ali bolj pogosto

	nikoli	približno 1x ali 2x na leto	nekajkrat na leto	približno 1x na mesec	2x do 3x a mesec	vsak teden ali bolj pogosto
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6
Albanija	36,7	20,2	21,8	4,0	10,1	7,2
Bolgarija	46,7	19,6	16,8	7,4	2,9	6,6
Češka	53,4	13,2	7,9	4,3	6,5	14,7
Estonija	56,2	27,2	10,0	2,9	1,8	2,0
Grčija	1,9	7,8	20,3	21,3	8,4	40,2
Madžarska	21,6	16,4	9,2	4,5	7,4	40,8
Nemčija – V	54,3	9,1	13,6	6,2	7,1	9,7
Nemčija – Z	14,4	14,2	18,6	7,8	14,7	30,4
Poljska	1,7	0,7	2,3	4,0	14,4	76,8
Romunija	5,6	19,0	26,7	8,2	16,8	23,7
Rusija	72,3	14,8	8,7	1,9	1,0	1,2
Slovaška	15,0	6,9	15,6	5,0	11,0	46,5
Slovenija	16,7	8,2	6,6	6,7	17,2	44,5
Španija	9,1	8,0	11,2	8,2	14,7	48,8

54B. In vaša mama? Kako pogosto je vaša mama obiskovala verske obrede, ko ste bili vi stari približno 11 ali 12 let?

- 1 – nikoli
 2 – približno 1x ali 2x na leto
 3 – nekajkrat na leto
 4 – približno 1x na mesec
 5 – 2x do 3x na mesec
 6 – vsak teden ali bolj pogosto

	nikoli	približno 1x ali 2x na leto	nekajkrat na leto	približno 1x na mesec	2x do 3x na mesec	vsak teden ali bolj pogosto
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6
Albanija	15,9	13,8	32,0	10,6	12,7	15,1
Bolgarija	27,8	18,3	23,3	13,5	4,4	12,7
Češka	47,9	15,9	9,4	3,9	5,5	17,4
Estonija	42,5	30,3	14,6	6,0	3,5	3,1
Grčija	1,0	5,8	18,2	17,3	13,0	44,7
Madžarska	20,6	20,0	11,1	6,3	9,6	32,3
Nemčija – V	45,1	10,2	19,6	8,1	7,8	9,1
Nemčija – Z	14,9	14,4	19,7	9,9	11,4	29,7
Poljska	1,9	1,9	3,5	5,4	13,6	73,6
Romunija	3,5	11,4	20,1	11,3	20,6	33,2
Rusija	50,1	20,4	17,4	5,2	2,8	4,1
Slovaška	11,6	7,2	13,2	5,7	11,0	51,3
Slovenija	14,0	10,3	12,5	8,3	14,9	40,0
Španija	10,0	9,5	13,1	8,1	14,2	45,0

54C. In vaš oče? Kako pogosto je vaš oče obiskoval verske obrede, ko ste bili vi stari približno 11 ali 12 let?

- 1 – nikoli
 2 – približno 1x ali 2x na leto
 3 – nekajkrat na leto
 4 – približno 1x na mesec
 5 – 2x do 3x na mesec
 6 – vsak teden ali bolj pogosto

	nikoli	približno 1x ali 2x na leto	nekajkrat na leto	približno 1x na mesec	2x do 3x na mesec	vsak teden ali bolj pogosto
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6
Albanija	13,1	16,9	28,2	11,0	13,1	17,7
Bolgarija	38,3	17,5	21,1	11,1	3,2	8,8
Češka	58,3	14,0	7,8	4,2	4,1	11,6
Estonija	59,6	24,6	9,3	3,2	1,6	1,8
Grčija	4,2	21,6	27,3	18,9	6,3	21,8
Madžarska	29,4	22,1	10,8	5,0	7,9	24,8
Nemčija – V	52,5	12,6	16,9	6,5	5,1	6,5
Nemčija – Z	22,2	18,9	17,7	9,6	8,4	23,2
Poljska	3,4	3,9	7,6	7,9	13,5	63,7
Romunija	11,0	24,9	21,6	8,0	12,9	21,6
Rusija	76,7	10,0	7,5	2,6	1,4	1,8
Slovaška	21,1	10,3	14,1	6,6	9,4	38,4
Slovenija	22,8	12,7	14,7	9,8	13,0	27,1
Španija	18,1	13,8	16,9	7,4	11,5	32,3

- 55. Povejte mi, prosim, vaše mnenje o naslednjih trditvah s pomočjo te lestvice od sploh se ne strinjam, nekoliko se ne strinjam, nekoliko se strinjam do zelo se strinjam.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a. Mnenje drugih ljudi ni pomembno za mojo pobožnost.	1	2	3	4
b. Človek je lahko veren tudi zunaj cerkve.	1	2	3	4
c. Moji starši so me vzgajali v veri.	1	2	3	4

a.

**Mnenje drugih ljudi
ni pomembno
za mojo pobožnost.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	61,5	20,9	8,2	9,4
Bolgarija	70,5	22,8	3,2	3,6
Češka	65,2	24,1	5,8	4,9
Estonija	71,2	18,4	6,8	3,6
Madžarska	62,6	16,4	10,2	10,8
Nemčija – V	53,4	31,4	6,3	9,0
Poljska	57,1	28,3	7,6	7,0
Romunija	71,3	20,2	4,4	4,1
Rusija	69,1	21,5	5,0	4,4
Slovaška	48,0	31,6	12,6	7,8
Slovenija	77,1	14,2	2,2	6,5

b.				
Človek je lahko veren tudi zunaj cerkve.	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	59,3	27,7	7,9	5,1
Bolgarija	57,6	31,6	7,0	3,9
Češka	53,9	39,4	3,6	3,1
Estonija	72,7	20,2	4,4	2,8
Madžarska	69,7	22,5	4,2	3,6
Nemčija – V	34,5	49,9	10,6	5,0
Poljska	38,7	36,5	16,9	7,9
Romunija	67,8	23,9	6,1	2,2
Rusija	54,8	38,4	4,4	2,4
Slovaška	50,0	36,8	8,5	4,7
Slovenija	78,3	17,6	2,2	1,8

c.				
Moji starši so me vzgajali v veri.	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	31,4	26,1	18,6	23,9
Bolgarija	23,6	25,7	21,4	29,3
Češka	19,8	15,7	18,5	46,0
Estonija	9,5	18,2	17,0	55,2
Madžarska	43,5	21,5	12,0	22,9
Nemčija – V	15,2	25,7	19,4	39,7
Poljska	73,9	21,9	2,3	2,0
Romunija	74,2	21,5	3,2	1,1
Rusija	13,3	19,1	29,6	37,9
Slovaška	51,6	28,2	9,2	11,0
Slovenija	56,2	19,8	6,8	17,3

56. Katera od trditev najboljše opisuje vaše verovanje v Boga? Prosim, pozorno preberite trditve in mi povejte, katera trditev je najbolj primerna za vas.

- 1 – Ne verjamem v Boga in nikoli nisem.
 2 – Sedaj ne verjamem v Boga, ampak včasih sem.
 3 – Sedaj verjamem v Boga, ampak včasih nisem.
 4 – Sedaj verjamem v Boga in vedno sem.

	Ne verjamem v Boga in nikoli nisem.	Sedaj ne verjamem v Boga, ampak včasih sem.	Sedaj verjamem v Boga, ampak včasih nisem.	Sedaj verjamem v Boga in vedno sem.
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	11,0	3,3	31,2	54,5
Bolgarija	30,9	3,4	11,2	54,4
Češka	58,4	10,0	4,7	27,0
Estonija	48,6	4,5	12,9	34,1
Madžarska	23,2	10,1	4,5	62,2
Nemčija – V	61,4	14,9	2,7	21,0
Poljska	1,3	3,8	2,2	92,6
Romunija	0,8	1,1	2,8	95,3
Rusija	30,9	2,8	25,3	41,0
Slovaška	12,5	10,6	6,9	70,0
Slovenija	24,6	14,3	5,3	55,9

57. Povejte mi, prosim, ali se zelo strinjate, nekoliko strinjate, nekoliko ne strinjate ali sploh ne strinjate s posamezno trditvijo.

		zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
a.	Zelo se trudim, da bi vključil/a svojo vero v vsa druga dogajanja v življenju.	1	2	3	4
b.	Moja verska prepričanja so tisto, kar v bistvu tiči za mojim celotnim pristopom k življenju.	1	2	3	4
c.	Cerkev je najpomembnejši kraj, kjer se oblikujejo dobri medčloveški odnosi.	1	2	3	4
d.	Eden od razlogov, da sem pripadnik cerkve je ta, da takšno članstvo omogoča, da se uveljaviš v lokalni skupnosti.	1	2	3	4
e.	Namen molitve je zagotoviti srečno in mirno življenje.	1	2	3	4
f.	To, kar mi vera v največji meri ponuja, je tolažba, ko nastopi-ta žalost in nesreča.	1	2	3	4

a.

Zelo se trudim, da bi vključil/a svojo vero v vsa druga dogajanja v življenju.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	25,9	39,9	21,9	12,3
Bolgarija	16,3	30,9	19,7	33,2
Češka	14,5	26,9	18,5	40,1
Estonija	18,4	25,2	22,9	33,5
Madžarska	22,7	29,8	24,0	23,5
Nemčija – V	11,0	33,4	19,0	36,6
Poljska	35,0	55,0	7,4	2,6
Romunija	37,6	40,7	15,9	5,8
Rusija	18,3	34,6	29,4	17,6
Slovaška	20,6	37,7	22,9	18,8
Slovenija	11,1	25,8	20,2	42,9

b.

Moja verska prepričanja so tisto, kar v bistvu tiči za mojim celotnim pristopom k življenju.

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	21,7	36,8	24,2	17,4
Bolgarija	11,7	25,2	22,3	40,7
Češka	15,0	25,5	18,7	40,8
Estonija	21,4	23,5	22,9	32,2
Madžarska	19,2	26,3	26,6	28,0
Nemčija – V	12,9	35,6	17,5	34,1
Poljska	31,9	53,7	11,8	2,7
Romunija	37,3	42,3	15,1	5,3
Rusija	19,2	41,4	23,3	16,1
Slovaška	25,3	37,0	21,0	16,7
Slovenija	19,2	27,9	22,3	30,7

c.

Cerkev je najpomembnejši**kraj, kjer se oblikujejo****dobri medčloveški odnosi.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	24,9	34,6	25,0	15,5
Bolgarija	9,3	20,4	24,5	45,7
Češka	8,7	31,2	29,8	30,3
Estonija	22,0	42,2	19,5	16,3
Madžarska	10,9	14,8	28,7	45,6
Nemčija – V	10,8	39,8	21,5	27,9
Poljska	23,6	45,3	22,4	8,7
Romunija	18,9	30,1	25,8	25,2
Rusija	11,3	26,3	30,4	32,1
Slovaška	25,9	45,7	16,1	12,3
Slovenija	9,2	21,9	24,4	44,5

d.

Eden od razlogov,**da sem pripadnik cerkve****je ta, da takšno članstvo****omogoča, da se uveljaviš
v lokalni skupnosti.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	16,8	37,5	28,2	17,5
Bolgarija	6,4	13,1	20,7	59,9
Češka	3,0	4,3	19,9	72,8
Estonija	8,8	21,9	29,7	39,6
Madžarska	6,5	9,3	27,9	56,3
Nemčija – V	4,4	13,9	28,8	53,0
Poljska	25,7	46,1	20,0	8,2
Romunija	13,8	24,3	28,9	33,1
Rusija	3,6	6,5	32,9	57,0
Slovaška	11,6	21,3	33,4	33,7
Slovenija	4,3	14,4	19,8	61,5

e.

Namen molitve**je zagotoviti srečno
in mirno življenje.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	50,6	31,6	11,6	6,2
Bolgarija	23,7	39,7	13,1	23,4
Češka	6,9	22,1	22,1	48,9
Estonija	26,1	34,0	19,4	20,4
Madžarska	27,2	32,9	19,0	20,8
Nemčija – V	11,6	31,4	20,0	37,0
Poljska	29,4	57,1	9,2	4,3
Romunija	45,5	39,3	9,0	6,2
Rusija	14,4	35,3	23,0	27,4
Slovaška	12,0	19,5	33,0	35,5
Slovenija	17,1	40,7	16,9	25,3

f.

**To, kar mi vera v največji
meri ponuja, je tolažba,
ko nastopi žalost
in nesreča.**

	zelo se strinjam	nekoliko se strinjam	nekoliko se ne strinjam	sploh se ne strinjam
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	56,4	30,1	7,6	5,9
Bolgarija	30,8	38,9	10,2	20,1
Češka	18,3	30,7	13,0	37,9
Estonija	26,9	34,6	15,9	22,6
Grčija	30,2	35,8	15,9	18,1
Madžarska	17,8	38,3	16,1	27,8
Nemčija – V	34,3	52,8	9,7	3,1
Nemčija – Z	55,3	35,4	6,3	3,1
Poljska	27,1	46,6	12,6	13,7
Romunija	28,5	37,5	16,4	17,6
Rusija	23,0	38,8	16,0	22,2
Slovaška	56,4	30,1	7,6	5,9
Slovenija	30,8	38,9	10,2	20,1
Španija	18,3	30,7	13,0	37,9

58. Ali bi zase rekli, da ste verni? Ali bi rekli, da ste...?

- 1 – ekstremno verni
 2 – zelo verni
 3 – dokaj verni
 4 – niti verni, niti neverni
 5 – delno neverni
 6 – zelo neverni
 7 – ekstremno neverni

	ekstremno verni	zelo verni	dokaj verni	niti verni, niti neverni	delno neverni	zelo neverni	ekstremno neverni
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5	6	7
Albanija	2,8	15,4	39,2	26,6	6,9	5,6	3,5
Bolgarija	3,0	10,4	37,8	15,6	7,8	10,2	15,2
Češka	1,3	5,0	17,3	15,6	14,7	14,7	31,5
Estonija	0,8	2,4	18,5	34,9	19,9	10,5	13,1
Grčija	22,0	47,2	23,3	6,7	0,5	0,2	0,2
Madžarska	9,5	8,3	13,9	20,0	10,7	10,1	27,5
Nemčija – V	0,7	4,0	15,5	7,2	8,5	20,3	43,7
Nemčija – Z	2,0	7,8	38,6	21,1	11,3	7,6	11,6
Poljska	2,3	16,3	64,2	11,5	1,8	0,5	3,3
Romunija	3,1	13,3	61,1	18,0	3,9	0,5	0,1
Rusija	1,1	5,0	30,6	18,5	15,8	19,3	9,8
Slovaška	1,4	13,4	33,0	22,6	7,0	3,8	18,8
Slovenija	0,7	8,3	41,6	26,1	6,5	11,7	5,1
Španija	1,0	7,5	33,5	46,8	5,7	2,0	3,5

59. Kako so se spremenili vaši življenjski pogoji od leta 1989? Ali so postali veliko boljši, malo boljši, so ostali enaki, postali malo slabši ali veliko slabši?

- 1 – veliko boljši
 2 – malo boljši
 3 – ostali enaki
 4 – malo slabši
 5 – veliko slabši

	veliko boljši	malo boljši	ostali enaki	malo slabši	veliko slabši
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	16,4	62,5	13,5	6,2	1,3
Bolgarija	0,5	12,7	10,8	33,3	42,7
Češka	10,0	37,9	22,3	19,9	10,0
Estonija	9,9	31,5	22,8	22,4	13,5
Madžarska	2,7	25,4	21,7	32,3	17,9
Nemčija – V	11,4	44,0	21,1	15,1	8,4
Poljska	5,2	31,5	17,4	26,2	19,7
Romunija	2,9	21,9	16,3	31,6	27,2
Rusija	4,0	18,1	15,7	26,5	35,6
Slovaška	3,6	19,6	24,5	33,8	18,4
Slovenija	5,9	32,2	30,2	22,7	8,9

60. Prosim, da mi za vsako navedbo poveste, v kolikšni meri je pomembna v vašem življenju? Ali je zelo pomembna, dokaj pomembna, ne preveč pomembna ali pa sploh ni pomembna? Kaj pa...?

	zelo pomembna	dokaj pomembna	ne preveč pomembna	sploh ni pomembna
a. delo	1	2	3	4
b. prosti čas	1	2	3	4
c. vera	1	2	3	4
d. politika	1	2	3	4

a. delo	zelo pomembna	dokaj pomembna	ne preveč pomembna	sploh ni pomembna
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	89,2	7,7	2,2	0,8
Bolgarija	67,4	19,7	6,2	6,7
Češka	55,4	35,4	7,0	2,2
Estonija	67,7	28,0	2,9	1,4
Grčija	67,9	22,9	6,3	2,9
Madžarska	59,2	32,9	4,7	3,1
Nemčija – V	65,0	23,9	6,0	5,1
Nemčija – Z	44,2	40,9	9,7	5,3
Poljska	75,8	19,4	3,0	1,9
Romunija	73,4	12,0	4,7	9,9
Rusija	63,1	23,7	6,6	6,6
Slovaška	53,5	36,5	7,0	3,0
Slovenija	69,5	28,2	1,9	0,4
Španija	74,7	21,8	2,6	0,9

b.	zelo	dokaj	ne preveč	sploh ni
prosti čas	pomembna	pomembna	pomembna	pomembna
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	32,6	44,3	19,3	3,9
Bolgarija	23,8	45,6	24,0	6,6
Češka	49,8	42,9	6,4	0,9
Estonija	41,6	45,4	12,0	1,0
Grčija	60,8	31,7	6,5	1,0
Madžarska	49,3	39,9	9,2	1,6
Nemčija – V	50,4	42,9	6,1	0,6
Nemčija – Z	50,0	44,6	4,7	0,7
Poljska	58,0	35,5	6,0	0,5
Romunija	38,3	44,3	14,3	3,0
Rusija	34,0	44,1	18,4	3,5
Slovaška	39,5	49,6	9,4	1,5
Slovenija	66,5	30,2	2,6	0,7
Španija	60,6	33,9	4,8	0,7

c.	zelo	dokaj	ne preveč	sploh ni
vera	pomembna	pomembna	pomembna	pomembna
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	30,9	31,8	24,5	12,8
Bolgarija	10,0	20,3	35,8	33,9
Češka	11,0	14,0	19,7	55,3
Estonija	7,0	16,5	38,3	38,2
Grčija	51,0	29,7	16,2	3,1
Madžarska	17,1	22,6	25,7	34,6
Nemčija – V	5,4	12,8	17,6	64,3
Nemčija – Z	11,9	24,8	37,7	25,6
Poljska	36,7	46,4	11,8	5,2
Romunija	48,6	34,5	12,5	4,3
Rusija	10,1	21,6	33,9	34,4
Slovaška	24,5	30,1	22,3	23,1
Slovenija	13,2	26,9	30,2	29,7
Španija	14,8	27,8	32,1	25,3

d.	zelo	dokaj	ne preveč	sploh ni
politika	pomembna	pomembna	pomembna	pomembna
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	7,8	26,3	41,5	24,4
Bolgarija	3,4	14,4	38,0	44,2
Češka	2,4	18,8	41,8	37,0
Estonija	3,4	19,3	50,6	26,7
Grčija	12,1	26,8	43,8	17,4
Madžarska	3,0	17,2	42,1	37,6
Nemčija – V	5,4	30,6	48,6	15,4
Nemčija – Z	12,1	35,9	42,6	9,4
Poljska	7,7	24,4	45,4	22,5
Romunija	4,4	20,3	33,6	41,7
Rusija	4,3	18,5	47,7	29,4
Slovaška	5,8	24,3	46,4	23,5
Slovenija	4,1	18,4	42,9	34,6
Španija	6,9	28,0	38,7	26,4

- 61. Če primerjate s tem, kako ste živeli pred desetimi leti, to je v letih 89/90, ali bi rekli, da ste danes veliko bolj zadovoljni, bolj zadovoljni, bolj nezadovoljni, veliko bolj nezadovoljni ali pa se vaš način življenja ni spremenil?**

- 1 - veliko bolj zadovoljen/a
 2 - bolj zadovoljen/a
 3 - bolj nezadovoljen/a
 4 - veliko bolj nezadovoljen/a
 5 - ni sprememb

	veliko bolj zadovo- ljen/a	bolj zadovo- ljen/a	bolj nezado- voljen/a	veliko bolj nezado- voljen/a	ni sprememb
Demokratske vrednote	1	2	3	4	5
Albanija	10,5	67,4	11,4	3,2	7,5
Bolgarija	1,6	12,9	23,9	53,2	8,4
Češka	6,4	44,0	21,7	13,9	14,2
Estonija	9,9	43,4	25,9	14,0	6,7
Madžarska	2,6	28,0	36,8	23,7	8,9
Nemčija – V	8,9	47,0	22,2	9,0	12,9
Poljska	4,4	41,7	30,6	16,3	7,0
Romunija	1,5	22,9	33,2	34,0	8,3
Rusija	2,0	21,9	29,6	38,3	8,1
Slovaška	4,3	23,7	36,9	26,5	8,6
Slovenija	4,9	40,5	27,7	8,1	18,8

62. Predpostavite, da bi v sedanjih časih iskali delo. Ali bi bilo zelo lahko, dokaj lahko, dokaj težko ali praktično nemogoče najti primerno delo za vas?

1 – zelo lahko

2 – dokaj lahko

3 – dokaj težko

4 – praktično nemogoče

	zelo lahko	dokaj lahko	dokaj težko	praktično nemogoče
Demokratske vrednote	1	2	3	4
Albanija	3,8	10,4	60,8	25,0
Bolgarija	0,9	3,7	47,5	47,9
Češka	2,3	19,4	52,6	25,7
Estonija	2,4	17,1	46,4	34,1
Madžarska	1,6	10,8	52,0	35,5
Nemčija – V	1,2	12,7	46,8	39,4
Poljska	0,7	8,1	52,7	38,5
Romunija	2,1	6,7	55,7	35,6
Rusija	1,7	12,7	59,3	26,3
Slovaška	2,2	8,3	52,1	37,4
Slovenija	2,2	13,5	58,2	26,1

5.0

Projekt Euromodule – Evropska raziskava družbene blaginje

**EUROMODULE – European
Welfare Study, 1999-2002**

5.1

Mednarodno raziskovanje družbene blaginje

Niko Toš

Povzetek

Raziskovanje družbene blaginje je bilo v šestdesetih in sedemdesetih letih preteklega stoletja tesno povezano s koncepti »socialnih indikatorjev« (social indicators) s »socialnim poročanjem« (social reporting) kot orodjem družboslovnega raziskovanja in družbenega delovanja. Socialna ekonomija, socialna statistika in še posebej sociologija so se z mednarodnim primerjalnim raziskovanjem kakovosti življenja in s konceptom socialnih indikatorjev vključevale v uveljavljanje države blaginje. V sestavku je prikazan in ovrednoten razvoj tega raziskovanja in delovanja, nakazane so slovenske vzporednice raziskovanja kakovosti življenja in socialnega poročanja. Program socialnega poročanja v minulih desetletjih ni izčrpal svojih možnosti. Zdi se še vedno primeren okvir razvoja sintetičnih kazalcev družbene blaginje na mednarodni primerjalni ravni, kar ilustrira raziskava Euromodule. Ta raziskava je sicer neuspeh poizkus uveljavitve dolgoročnega raziskovalnega programa družbene blaginje. Uspešen primer takšnega programa je Evropska družboslovna raziskava (ESS). V prispevku so opisani konceptualni okvir raziskave Euromodule, njegova operacionalizacija in empirična izvedba.

Ključne besede: družbena blaginja, kvaliteta življenja, socialno poročanje, primerjalno raziskovanje

1 Nastanek projekta Euromodule

Projekt Euromodule pomeni nadgradnjo raziskav kakovosti življenja, zasnovanih v sedemdesetih in osemdesetih letih preteklega stoletja, ter poizkus njihove umestitve kot mednarodne primerjalne družboslovne infrastrukture. Projekt naj bi zagotovil sistematično odkrivanje sprememb v življenjskih razmerah posame-

znikov in kakovosti življenja evropskih družb. Pobudnik raziskave Wolfgang Zapf¹ je bil od šestdesetih let dalje eden vodilnih zastopnikov raziskovanja družbene blaginje in t. i. koncepta družbenega poročanja v prostoru evropske, še posebej nemške sociologije. Na njegovo pobudo je konec devetdesetih letih nastal koncept raziskave Euromodule.² Raziskovalci iz Slovenije smo se pridružili oblikovanju koncepta raziskave, njeni končni operacionalizaciji in izvedbeni postavitvi (1998) ter se med prvimi lotili njene terenske izvedbe (1999) v okviru programa Slovensko javno mnenje.

Raziskava je zgrajena na izsledkih in konceptih raziskovanja družbene blaginje in kakovosti življenja ter konceptih socialnega poročanja iz sedemdesetih in osemdesetih let. V nadaljevanju bomo na kratko predstavili ta dva konceptualna vira.³

2 Blaginjski koncepti

V začetku sedemdesetih let je potekala teoretična razprava o blaginjskih konceptih v okvirih »ekonomike kvalitativne rasti«. Najprej so raziskovali pojma socialni stroški in zunanja disekonomija; ugotovili so, da so predmetnosti (externalities) v osnovi funkcija *ravni* industrializacije in ne *sistema* ekonomije; to pomeni, da se problemi predmetnosti pojavljajo sočasno v socializmu in v kapitalizmu. Kot nasprotni ukrep so v ekonomiji razvili program kvalitativne rasti.⁴ Za politični sistem so načrtali programe »aktivne socialne politike«, na societalni ravni pa programe za aktivno družbo (Etzioni, 1968), z močno povečano participacijo javnosti, ko državljani opuščajo svoje pasivne vloge potrošnikov in volivcev.

Naslednja tema je bila »zasebno bogastvo in javna revščina« (private welth and public poverty) v skladu s kriticismom K. Galbraitha. Okrog leta 1970 so ta kritizem na novo formulirali s pomočjo pojmov »javno dobro« (vključno z »meritokratsko dobro«) in v zvezi z javnosti namenjeno infrastrukturo. Kot mehanizme javne revščine so označili kratkovidne časovne preference v politiki, »učinek svobodnega jezdec« pri kolektivnih akcijah in birokratski egoizem.

1. Prof. Wolfgang Zapf, profesor sociologije na univerzah v Mannheimu in Berlinu (FU), vodja raziskovalne enote za proučevanje socialne strukture in socialno poročanje ter tudi predsednik Znanstvenega centra za družboslovno raziskovanje v Berlinu.
2. Pisec tega zapisa se je s konceptom raziskovanja kakovosti življenja srečal že pred tem, z Wolfgangom Zapfom pa v začetku devetdesetih let ob daljšem študijskem bivanju na WZB Berlin.
3. Pri tem se opiramo na članek W. Zapf, Toš, N., Raziskovanje blaginje in družbeno poročanje, Teorija in praksa, let. 39, 895–907, Ljubljana 2002.
4. V ZDA je to naredila republikanska vlada v dokumentu »Toward Balanced Growth Quantity with Quality« (1970), s podporo liberalnih sociologov R. Bauerja in D. Moynihana.

In končno je bil opravljen ponovni pregled ekonomske bilance z vključevanjem stroškov v zvezi z okoljem na negativni strani ter izboljševanja kakovosti in podaljševanja prostega časa na pozitivni strani.

V zvezi s filozofijo o kakovosti življenja so razpravljali o možnih dilemah med mobilnostjo in solidarnostjo, med učinkovitostjo in participacijo ter med informacijo kot nadzorom, v nasprotju z informacijo kot načinom socialnega učenja. Da bi prikazali paradokсна prizadevanja za *merjenje kakovosti*, navajamo razsežnosti, ki jih je izbral Karl W. Deutsch (1970: 204–223): kakovost političnega vodenja, kakovost vsakdanjega življenja povprečnega državljana, enake pravice, priložnost za participacijo in zaščito manjšin. V starejših razpravah je kakovost življenja vključevala tudi individualno blaginjo in kakovost družbe.

V osemdesetih letih so potekale razprave – in tudi raziskave – o kakovosti življenja. Vendar pa je ta pojem postal oz. ostal nekako »individualiziran«, vedno bolj so ga razumevali kot posameznikovo blaginjo (primerjaj Argyle, 1996), ki je ne določajo le objektivne življenjske razmere, temveč subjektivna blaginja: »Kvaliteta življenja mora biti v očeh opazovalca« (A. Campbell, 1972: 422). Anketa je postala prevladujoča metoda, saj omogoča povezovanje objektivnih in subjektivnih značilnosti na ravni posameznika (na primer dohodek in zadovoljstvo z dohodkom), uradna statistika pa se mora že tradicionalno odrekati zbiranju subjektivnih značilnosti. Potrdilo se je, da je anketa tudi prilagodljiv instrument za mednarodno primerjalno raziskovanje blaginje in da v obliki panelnih raziskav omogoča vzročno modeliranje in analize poteka življenja.

S postavitvijo problemov *življenjskega standarda* (standard of living) so ostali problemi *kakovosti življenja* še daleč od rešitve; postmoderna pluralnost življenjskih slogov ni dovolj spodbudila k raziskovanju blaginje in neenakosti. Omeniti je treba razprave o krizi oz. razkroju države blaginje, o »novi revščini« in zmanjševanju socialne varnosti, kjer so v zgodnjih osemdesetih letih uporabljali skoraj natanko iste argumenta, kot jih slišimo danes. In to kljub znatnemu povečevanju stroškov socialne varnosti in ob aktualnem zniževanju teh stroškov (v razmerah finančne krize).

Danes smo spet sredi razprav o »stanju naroda« in blaginji državljanov. V skladu s Hirshmanovim teoremom bi lahko bil to začetek nove stopnje javnega interesa in delovanja. V razmerah globalne finančne krize postajajo vprašanja razdelitve toliko bolj pomembna, kolikor bolj so negotovi dobički in verjetne izgube zaradi globalizacije. Ti spori in razprave se dogajajo npr. v zvezi z modernizacijo v nasprotju z drugo modernostjo, propadanjem države blaginje in večanjem socialnih razlik. Jasno je, da so problemi vsebine in vodenja kakovosti življenja pomembni v izvornem, širokem pomenu besede, po katerem posameznikova blaginja in kakovost družbenega življenja vplivata drug na drugega in ju je treba skupno vrednotiti.

Kakšni so ti novi pojmi o blaginji? »Prenosljiv razvoj« (sustainable development) in »človeški razvoj« (human development) sta splošna programa. »Kakovost oseb« (quality of persons) in »sposobnost življenja« (liveability) sta pojma, s katerima se razširi ozko razumevanje subjektivne blaginje. »Izločitev« (exclusion) je nov vidik raziskovanja neenakosti. »Socialni kapital« (social capital) opisuje societalne vire solidarnosti. »Pluralizem blaginje« (welfare pluralism) ali »mešanica blaginje« (welfare mix) se nanaša na inovacijski potencial države blaginje. O »prenosljivem razvoju« in o »človeškem razvoju« govorijo kot o svetovnem programu, ki pomeni prenovljeno verzijo kvalitativne rasti (qualitative growth), temelječo na postavki, da potrebujemo nadaljnji nacionalni in mednarodni razvoj, ki pa mora potekati tako, da se obvarujejo življenjske razmere bodočih generacij. Pojem prenosljivosti lahko uporabimo tudi na podnarodni ravni, na primer za podjetja in organizacije. Konkurenčni pojmi bi bili ničelna rast, odpoved, askeza, radikalna ponovna razdelitev. »Človeški razvoj« je postal pomemben z letnimi poročili razvojnega programa Združenih narodov.⁵ Ta je bil konec devetdesetih pomemben in daljnosežen pristop k problemu in pojmu družbene blaginje. Njegova osnovna ideja je povečevanje človekovih možnosti, to je kakovosti človekovega življenja. Ta pojem sega prek razvoja človekovih virov in prek programov države blaginje, po katerih so ljudje bolj sprejemniki kot pa akterji. Teoretično torej človeški razvoj vključuje poleg produktivnosti, enakosti in prenosljivosti tudi usposabljanje (empowerment). Empirično so vse države sveta umeščene na indeks človekovega razvoja.⁶ Poročila in indeks o človekovem razvoju pomenijo, ne glede na kritikizem, realizacijo dveh temeljnih zahtev socialnega poročanja, namreč mednarodnih primerjav in prikaza vsestranskega kazalca. V času priprave raziskave Euromodule (1998) je npr. Nemčija zasedala štirinajsto mesto med državami OECD, Slovenija⁷ pa devetindvajseto mesto⁸ pred vsemi drugimi srednje- in vzhodnoevropskimi državami. Na mikroravni ima pojem »osebni razvoj« podoben pomen (primerjaj Lane, 1996), to je povezovanje življenjskih razmer in objektivne blaginje z aktivnimi sposobnostmi rasti. Poleg tega je makropogled povezan z mikropogledom, če je osebni razvoj odvisen od sposobnosti življenja družbe⁹. V tem pojmu lahko najdemo pomembne vidike: zaupanja v institucije, zaupanja v naravo in zaznavane

5. United Nations Development Program

6. Human Development Index (DHI); Human Development Reports (HDR)

7. Tega leta je bilo v Sloveniji prvič pripravljeno poročilo o človekovem razvoju v uredništvu M. Hanžka.

8. Na podlagi lastnega izračuna UMAR-ja celo osemindvajseto mesto. Glej: Poročilo o človekovem razvoju; Slovenija 2000–2001.

9. O pojmu sposobnosti življenja primerjaj Veenhoven, 1997.

varnosti, brez katerih se tudi dobre življenjske razmere ne morejo preoblikovati v trdno subjektivno blaginjo.¹⁰

Vsebinska »izključevanja« opozarja na zelo aktualne probleme v zvezi z blaginjo in na zelo moderno obliko neenakosti v Evropski uniji: ne gre le za socialno razdaljo, pač pa za izključevanje iz socialnega življenja, ne le zaradi revščine in brezposelnosti, pač pa tudi zaradi diskriminiranja in omejevanja življenjskih priložnosti (primerjaj Silver, 1994). Izključevanje uničuje solidarnost, poštenost tekmovanja, možnosti participacije in vključevanje v družbo. Solidarnost in integracijo je mogoče ohraniti, ju razširiti ali si ju spet pridobiti toliko bolj, kolikor boljši in večji je »socialni kapital« družbe, na primer celota skupnih norm in vrednot, osebnih sistemov podpiranja in socialnih mrež. Socialni kapital so prvotno (Bourdieu) prikazovali kot dobrino, ki je redka in načeloma neenako razdeljena, kot socialne povezave v ožjem smislu stikov, ki ustvarjajo privilegije. V novejših pristopih (Coleman, Putnam) je socialni kapital prikazan kot načeloma mnogovrsten in razdeljiv. Socialni kapital sočasno tudi povečuje sposobnost boljšega reševanja socialnih problemov.

Razprave o »pluralizmu blaginje« in »mešanici blaginje« se osredotočajo na finančno in institucionalno krizo države blaginje in sisteme socialne varnosti (Evers/Olk, 1996). Socialne varnosti ne moreta jamčiti le tržišče in država, aktivirati je treba vire civilne družbe (socialni kapital), velike socialne organizacije, pa tudi skupnosti, sosedstva in družine.

3 Koncept socialnega poročanja¹¹

Zgostitev informacij o družbi v družbeni informacijski sistem in socialna poročila je le eden od številnih pristopov. Pristopi k socialnemu poročanju so bili aktualni v preteklosti in so še danes. Poudarjen je pomen *razvoja uradne družbene stati-*

10. Konec devetdesetih je v t. i. Novih zveznih deželah večina (vzhodnih) Nemcev ocenjevala življenjske razmere kot dobre ob hkratnem zmanjševanju in nizkem zaupanju v politični in gospodarski sistem, še posebej v sistem socialne varnosti (Zapf/Habich, 1996). Podobne razmere in ocene opazimo tudi v Sloveniji (Toš et al, Vrednote v prehodu II, 1999).
11. Opozarjamo na članke, ki obravnavajo temo socialnega poročanja in so še vedno aktualni: *Toward a Social Report* (Mansur Olson, 1969); *Les indicateurs sociaux* (Jacques Delors, 1971); *Materialien zum Bericht zur Lage der Nation* (P. Ch. Ludz, 1971). Socialno poročanje je širši pojem za ideje tako imenovanega gibanja socialnih kazalcev, ki sega v preteklost do klasičnega dela Raymonda A. Bauerja *Social Indicators* iz leta 1966. Pa tudi na Zapfovo (1972) razpravo o socialnem poročanju. V Sloveniji se gibanje socialnih kazalcev pokaže v poizkusu zasnovе sistema družbenoprostorskih v sedemdesetih letih; Z. Mlinar postavi predmet Indikatorji družbenega razvoja v študij družboslovne informatike na FDV v začetku osemdesetih let.

stike, ki naj bi postala prav tako razčlenjena kot razvitejša ekonomska statistika. Naslednja naloga je bil *razvoj anketiranja*, ki je bilo in je še vedno temeljno orodje v sektorju družbene statistike. Uveljavil se je pristop analize časovnih serij na panelnih vzorcih.¹² Klasične ankete na tem področju so *Level-of-Living Study* leta 1968 na Švedskem (primerjaj Johansson, 1973) in *Quality of American Life 1971* v ZDA. K temu dodajamo še znano primerjalno skandinavsko raziskavo o blaginji (Erik Allard), ki so se ji pridružile reprezentativne ankete iz Danske, Finske, Norveške in Švedske.¹³ Allard je skušal združiti objektivne in subjektivne kazalce, raven in kakovost življenja ter srečo in zadovoljstvo. Menil je, da naj o blaginji ne presojajo le strokovnjaki, temveč ljudje sami. V tem okviru je utemeljil znamenito trojstvo: Imeti (kar se nanaša na materialne predpogoje spodobnega življenja), Ljubiti (kar izraža potrebo po sodelovanju z drugimi ljudmi in ob tem oblikovanje lastne identitete) in Biti (kar izraža potrebo po enotnosti, osebni rasti in zmanjšanju odtujenosti) – glej sliko 1.

Slika 1: Allardovi kazalci za raziskovanje življenjskih razmer

	Objektivni kazalci	Subjektivni kazalci
Imeti (materialne in neosebne potrebe)	(1) objektivne mere ravni življenja in razmer v okolju	(4) subjektivna občutja nezadovoljstva z življenjskimi razmerami
Ljubiti (socialne potrebe)	(2) objektivne mere odnosa do drugih ljudi	(5) subjektivna občutja sreče ali nesreče v povezavi z družbenimi odnosi
Biti (potrebe po rasti)	(3) objektivne mere odnosov ljudi: (a) do družbe, (b) do narave	(6) subjektivna občutja alienacije ali osebne rasti

Allard, 1993, str. 93

Veliko so obetale *analize in bilance nacionalnih ciljev* s pomočjo srednjeročnih in dolgoročnih načrtov razvoja.¹⁴ Razpravljali so o socialnih napovedih in o sistemih societalne simulacije kot načinih socialnega poročanja ter o retrospektivnem in prospektivnem žarišču. *Sistemi socialne bilance* (social accountnig systems) naj bi zbrali najpomembnejše informacije za posebna področja življenja in sčasoma tudi za celotni družbeni sistem, analogno z bilancami nacionalne ekonomije. Tu

12. Prve splošne ankete v gospodinjstvih ali ankete o blaginji so opravili v ZDA in na Švedskem, pozneje pa tudi v Sloveniji.
13. V Sloveniji je na Inštitutu za sociologijo ta pristop zasnoval V. Rus, prva zbiranja podatkov so potekala leta 1984, sledile so tri anketne raziskave v letih 1989, 1991 in 1994. Rezultat analiz je objavljen v knjigi: Svetlik, I. (1995): *Kakovost življenja v Sloveniji*, Knjižnica TIP, FDV, Ljubljana.
14. V Sloveniji so take analize potekle v okvirih projekta dolgoročnega razvoja SRS konec šestdesetih in v začetku sedemdesetih let, nadaljevale pa so se v sredino osemdesetih ob sodelovanju ekonomistov in sociologov (Saksida, 1981).

lahko najdemo zanimive prispevke, na primer k demografski bilanci, izobraževalni bilanci in nekoliko kasneje tudi k ekološki bilanci svetovnih družb itd.

Po drugi strani pa so že v zgodnjih sedemdesetih letih dvomili, ali lahko s socialnim poročanjem dosežejo še druga dva cilja, namreč sporazumno *postavitev socialnih ciljev in prioritet* ter prepričljivo *ocenitev programov socialne politike*. Znano je tudi, da so tedaj razpravljali o predpogojih, izvajanju in posledicah ustvarjanja in uporabe podatkov. To pomeni, da je sama statistika postala koristna vsebina raziskovanja z vidika sociologije znanja.

Uspeh koncepta socialnih kazalcev in socialnih poročil se izrazi skozi razvoj socialne statistike, ki pa se po nekaterih značilnostih razlikujejo od »normalne« statistike: meri outpute (in ne inpute), ki se nanašajo na posameznikovo blaginjo; obvešča o spremembah življenjskih razmer v okvirih teoretičnih pojmov z možnostjo razkrivanja vzročnih povezav.¹⁵

Socialna poročila so analize socialne politike z jasnim vprašanjem o tem, ali so se izboljšale objektivne življenjske razmere in subjektivna blaginja in na drugi strani, prek ravni posameznikov, ali se je izboljšala kakovost družbe. Klasičen primer za to je ameriški *Toward a Social Report (1969)*, ki ga je uredil ekonomist Mancur Olson. »Naš ideal je, da bi s socialnimi kazalci merili in v socialnem poročilu ocenili, kaj je opuščeno pri ekonomskih bilancah« (Olson, 1969: 86/87). Poglavja v tem poročilu imajo naslednje naslove: Zdravje in bolezen: ali postajamo bolj zdravi?; Socialna mobilnost: koliko priložnosti ponuja?; Naše fizično okolje: ali se razmere izboljšujejo? Dohodek in revščina: ali nam gre bolje?; Javni red in varnost: kakšen je vpliv kriminala v našem življenju?; Učenje, znanost in umetnost: v kakšni meri obogatijo družbo?; Participacija in alienacija: česa se moramo naučiti?. Tega poročila sicer niso ponovili, postalo pa je model, po katerem so družboslovci in statistiki v številnih državah pripravljali redna socialna poročila. V Veliki Britaniji od leta 1970 redno izdajajo *Social Trends*. Imamo različne izdaje francoskih *Donnees sociales* od leta 1973, od leta 1974 pa *Social and Cultural Reports* iz Nizozemske. V ZDA so že trikrat objavili *Social Indicators*, a so potem z objavami prenehali. Tudi v Zahodni Nemčiji so že trikrat objavili *Materialien zur Lage der Nation*; kasneje je pomemben vir postal nemški *Datenreport* (primerjaj Habich/Noll, 1994: 71–112). V Sloveniji se ta prizadevanja kažejo v razvoju sistema socialne statistike in skozi statistično poročanje in letopise, predvsem pa tudi

15. Program OECD o delu in socialnih kazalcih je imel več kot deset let prav poseben vpliv (primerjaj OECD, 1973). Opredelil je osem temeljnih področij življenja in v njihovih okvirih posebna področja: osebno zdravje in varnost, osebni razvoj ter intelektualno in kulturno obogatitev z učenjem, poklicni razvoj in zadovoljstvo v poklicu, čas in prosti čas, obvladovanje dobrin in servisov, fizično okolje, socialno okolje, politično okolje.

skozi longitudinalno raziskovanje počutja ljudi, njihovega zadovoljstva, zaupanja, njihovih vrednotenj družbenih sprememb in ključnih dogodkov.¹⁶

Socialno poročanje je svoj vrhunec doseglo sredi sedemdesetih let, do sredine osemdesetih let pa je nazadovalo. Nekateri opazovalci to imenujejo rutinizacija socialnega poročanja in to pojasnjujejo tako, da so se te ideje uresničile v različnih disciplinah in posebnih vejah sociologije ter da ni bilo več potrebe po gibanju socialnih kazalcev. To so imenovali »raztopitev z razpršenostjo« (primerjaj Glazer J., *Public Policy*, 1988). Če gledamo z današnjega vidika, je tedaj prišlo do različnih inovacij, ki so veliko obljubljale in so podpirale obnovitev socialnega poročanja v devetdesetih letih. Noll in Zapf (1994) sta v članku »Social Indicators Research: Societal Monitoring and Social Reporting« pregledala nekatere smeri novejšega razvoja. Najprej ugotavljata veliko razširjenost nacionalnih socialnih poročil, ki jih večinoma izdajajo ministrstva, agencije za načrtovanje in osrednji statistični uradi. Navsezadnje so se uresničile ideje, ki so prikazane v *Social Trends in Donnees sociales*. Tako v Nemčiji objavlja statistični urad *Datenreport* vsaki dve leti v sodelovanju z družboslovci, ki v drugem delu na podlagi podatkov anket poročajo o »objektivnih življenjskih razmerah in o subjektivni blaginji«. ¹⁷

Druga smer prizadevanj in dejavnosti se kaže v nadnacionalni, mednarodni ravni poročil, na primer *World Development Reports in Social Indicators of Development* Svetovne banke, publikacije Eurostata, na primer *Social Portrait of Europe* in od leta 1990 vsako leto *Human Development Reports* programa UNDP. V Sloveniji tej težnji ustreza priprava slovenskega poročila o človekovem razvoju od leta 1998, ki ga s strnjevanjem dostopnih nacionalnih in mednarodnoprimerjalnih virov pripravlja skupina družboslovcev v okvirih Urada za makroekonomske analize in razvoj. Po drugi strani pa lahko opazujemo različne dejavnosti na regionalnih in lokalnih ravneh, na primer izdajanje statističnih pregledov ali socialnih poročil ter poročil o razvoju posameznih regij in mest itd.

V zadnjem času so posebno napredovala socialna poročila, ki so usmerjena na posebne skupine prebivalstva ter na posebna področja življenja in politike. H. H. Noll (1977) je za Zvezno republiko Nemčijo zbral strokovnjake, ki so opisali to področje. Obstaja obsežna literatura o revščini, zdravju, družini, nadaljnjem izobraževanju, okolju, otrocih, populaciji starejših ljudi in o ženskah, o migracijah in imigrantih, zanimiva so prizadevanja v zvezi z ekološko bilanco itd.

Pregled aktualnega stanja socialnega poročanja ponuja temeljna napotila glede smeri in ciljev sodobnega razvoja tega družboslovnega aplikativnega programa

16. Glej Toš, N. et al., Vrednote v prehodu I. in II.

17. Podobni težnji pa v Sloveniji sledijo nekateri projekti in publikacije Zavoda RS za statistiko, UMAR-ja, pa tudi posamezni raziskovalni projekti. Npr. raziskava »stališč do zdravja in zdravstva«, izvedena v več časovnih presekih v okviru CJMMK.

(Noll/Zapf, 1994: 11–13). Navajamo samo nekatera najpomembnejša napotila in ugotovitve:

- Zaradi jasnih političnih razlogov sta spremljanje *preoblikovanja bivših socialističnih držav* in raziskovanje njihove blaginje spodbudili nastanek številnih raziskovalnih projektov; socialno poročanje bo tako pomembna smer raziskovanja in delovanja še vrsto let.
- Prizadevanja za razvoj sintetičnih kazalcev blaginje ilustrira znana zahteva Jacquesa Delorsa o raziskovanju socialnih kazalcev; ustvaril je dva ali tri vsestranske kazalce, ki lahko dopolnijo GNP (Gross National Product). To zahtevo izpolnjuje tudi Human Development Index (HDI), ki povezuje razsežnosti povprečnega življenjskega pričakovanja, izobraževanja (stopnje nepismenosti, leta šolanja) in dohodek per capita (z močno zmanjšano marginalno koristnostjo). To so makroanalize za vse države na svetu. Ta prizadevanja so sicer močno kritizirali, vendar pa jim lahko pripišemo pomen in koristnost, saj so usmerila opazovanja v napredovanje oz. zaostajanje socialnega razvoja v revnejših državah.
- Druga inovacija je *uporaba longitudinalnih podatkov* poleg klasičnih analiz časovnih serij, ki nastane s pomočjo vrste anket prečnega preseka. V zadnjih letih sta se razvili dve možnosti: panelne študije in retrospektivne študije o dosedanjem poteku respondentovega življenja. V panelnih študijah na primer vse člane izbranih gospodinjstev raziskujemo leto za letom tako, da (lahko) rekonstruiramo spremembe pri posameznikih v okviru gospodinjstva in lahko izdelamo vzročne modele. Retrospektivne analize dosedanjega poteka respondentovega življenja vodijo hitreje do rezultatov kot panelne raziskave, ki se ponavljajo vsako leto, vendar pa imajo retrospektivne analize večje metodološke probleme v zvezi z zanesljivostjo in validnostjo respondentovih spominov.
- *Okrepitev mednarodnega vidika*: Znova so se prebudile ideje, ki so jih oblikovali v sedemdesetih letih v programu OECD in govore o širokih mednarodnih primerjavah socialnih sprememb in razvoja blaginje. Eden od razlogov za to je večja povezanost držav članic Evropske unije. Primerjanje lastnega položaja (»Kje smo sedaj?«) je bilo vedno močan motiv za socialno poročanje, še posebno v anglosaškem svetu. *Nova prizadevanja za oblikovanje socialnih bilanc*: Ta klasični predmet razprave je ponovno oživel, na primer v povezavi s prej omenjenimi poročili o posameznih področjih v nacionalnih statističnih uradih, s ciljem, da bi iz množice informacij »precedili« tisto, kar je bistveno. *Razvoj prospektivnega socialnega poročanja*. Tu gre za prizadevanja, da bi sistematično razvili še nerazvite in razpršene prognostične metode, kot so na primer scenariji ali projekcije. Razlog je v

tem, da bi retrospektivnim analizam in analizam aktualnega stanja dodali tudi nadzorovane napovedi ali scenarije o alternativah prihodnosti. Tudi ta prizadevanja pomenijo oživljanje prejšnjih eksperimentov utemeljiteljev gibanja socialnih kazalcev.

4 Operacionalizacija in zgradba vprašalnika Euromodule

Operacionalizacija projekta in vprašalnika Euromodule je zgrajena na izkušnjah raziskovanja družbene blaginje, socialnih indikatorjev in koncepta socialnega poročanja. Vključuje torej individualno in societalno raven opazovanih pojavov in zajema objektivne podatke (o dejstvih) in subjektivne podatke (o počutjih, vrednotenjih itd.). Na subjektivni ravni raziskava vstopa v razumevanja in vrednotenja individualnih situacij oz. situacij v raziskavo vključenih posameznikov; posamezniki sporočajo poglede, občutke, vrednotenja, ki zadevajo njih same. Hkrati pa raziskava na societalni ravni zajema informacije o njihovih pogledih, vrednotenjih (njihove) družbene situacije oz. njihove poglede na v okolju uveljavljena razmerja in odnose, ki kažejo na kakovost družbe. V sliki 2 je pristop individualno/societalno ter objektivno/subjektivno ilustriran s primerom dohodkovne situacije opazovanca oz. družbe: dejanski dohodek, zadovoljstvo z dohodkom, dohodkovne distribucije ter zaznava globine konfliktov med bogatimi in revnimi.

Slika 2: Taksonomija blaginjskih konceptov

	Objektivni	Subjektivni
INDIVIDUALNA RAVEN	Objektivne življenjske razmere (npr. dohodek)	Subjektivno počutje (npr. zadovoljstvo z dohodkom)
SOCIETALNA RAVEN	Kakovost družbe (npr. dohodkovne distribucije)	Zaznana kakovost družbe (npr. zaznana ostrina konfliktov med bogatimi in revnimi)

Euromodule 1999–2002

Skladno s tem konceptom je v vprašalnik vnesena vrsta indikatorjev (slika 3). Tako so med objektivne življenjske razmere v opazovanje vključeni pogoji prebivanja, stanovanjske razmere, sestav družine, družbena razmerja, participacija, življenjski standard, dohodek, zdravje, izobrazba, delo, kakovost osebnega okolja, varnost itd. Subjektivni vidik blaginje pa napovedujejo indikatorji, ki zajemajo zadovoljstvo na različnih življenjskih področjih ter splošno življenjsko zadovoljstvo, izražanje srečnosti, bojazni, anomalije, zaznavanje razrednega položaja, vrednotenje različnih vidikov življenja, izražanje optimizma/pesimizma, oceno lastnih življenjskih razmer itd. Societalno raven, torej raven kakovosti družbe, pa nakazujejo indikatorji o socialnih konfliktih, zaupanju med ljudmi, o vrednotenju svobode, varnosti in pravičnosti, razmerah socialne integracije itd. Poleg tega so v operacionalni model vključene t. i. sociodemografske variable, ki dopolnjujejo nabor objektivnih

informacij kot: starost, spol, tip bivalnega okolja, zakonski stan, zaposlitveni status, aktivnosti itd. Operacionalizacija v obliki standardiziranega vprašalnika omogoča sočasno izvedbo zbiranja podatkov z vzorčno definiranimi respondenti v širšem mednarodnem in kulturnem okolju. V izhodišču je bila namreč raziskava zasnovana kot mednarodna oz. vseevropska raziskava kakovosti življenja.

Slika 3: Indikatorji, ki so bili uporabljeni v Euromodule 1999–2002

Objektivne življenjske razmere: – prebivališče – sestava družine – družbeno razmerje – participacija – življenjski standard – dohodek – zdravje – izobrazba in delo – osebno okolje, varnost	Subjektivna počutja: – področja zadovoljstva – splošno življenjsko zadovoljstvo – sreča – bojazni, anomija – subjektivni razredni položaj – pomembnost različnih vidikov življenja – optimizem/pesimizem – ocena lastnih življenjskih razmer
Kakovost družbe: – socialni konflikti – zaupanje drugim ljudem – svoboda, varnost, pravičnost – pogoji socialne integracije	
Sociodemografske variable: – starost – spol – tip bivalnega okolja – zakonski stan – zaposlitveni status – aktivnosti	

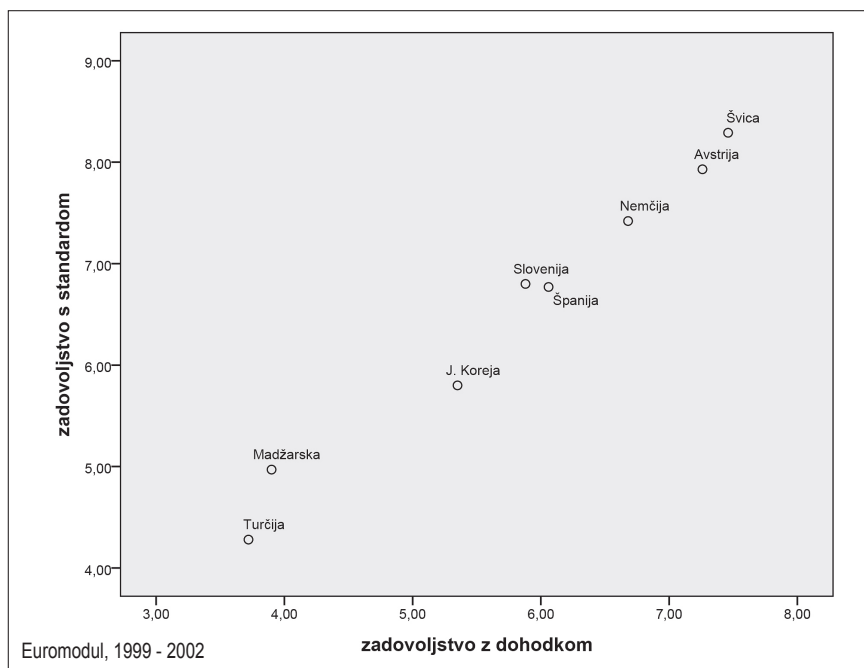
Žal se zamisel vodilne skupine Euromodule o tem, da se bo raziskavi pridružila večina evropskih dežel, ni uresničila. Terenska raziskava je bila izvedena le v devetih evropskih državah ter Turčiji in Južni Koreji. Pričakovanja, da se bo projektu Euromodule pridružila še večina držav članic EU, se, žal, ni uresničila. Njihovo odsotnost deloma pojasnjuje to, da v njih potekajo lastni, nacionalni blaginjski raziskovalni projekti, deloma pa raziskovalcem, še posebej v državah Srednje in Vzhodne Evrope (z izjemo Slovenije in Madžarske), ni uspelo zagotoviti možnosti za vstop v raziskavo, vodilnim raziskovalcem v WZB Berlin pa ni uspelo zagotoviti osrednje finančne podpore, ki bi raziskavo omogočila. Deloma je zastoj projekta Euromodule povezan z dejstvom, da je v istem časovnem obdobju potekala na evropski ravni, v okviru Evropske znanstvene fundacije, pobuda za postavitve metodološko in tematsko podobne, a problemsko širše raziskave, ki se je doslej uveljavila kot vseevropska družboslovna raziskovalna infrastruktura: Evropska družboslovna raziskava (ESS). Vsaj deloma sta se oba koncepta že v izhodišču

prekrivala, pobudi za obe raziskavi sta prihajali iz istega institucionalnega zaledja in iz WZB Berlin kot nosilne ustanove. Euromodule je tako ostal na izvedbeni ravni kot eksperimentalen projekt. Z vključitvijo devetih nacionalnih datotek je bila oblikovana mednarodna primerjalna datoteka, ki je dostopna v vseh osrednjih družboslovnih podatkovnih arhivih. Na tej podlagi je bila pripravljena vrsta nacionalnih poročil in primerjalnih raziskav, ki so jih opravili člani osrednjega raziskovalnega tima WZB Berlin.

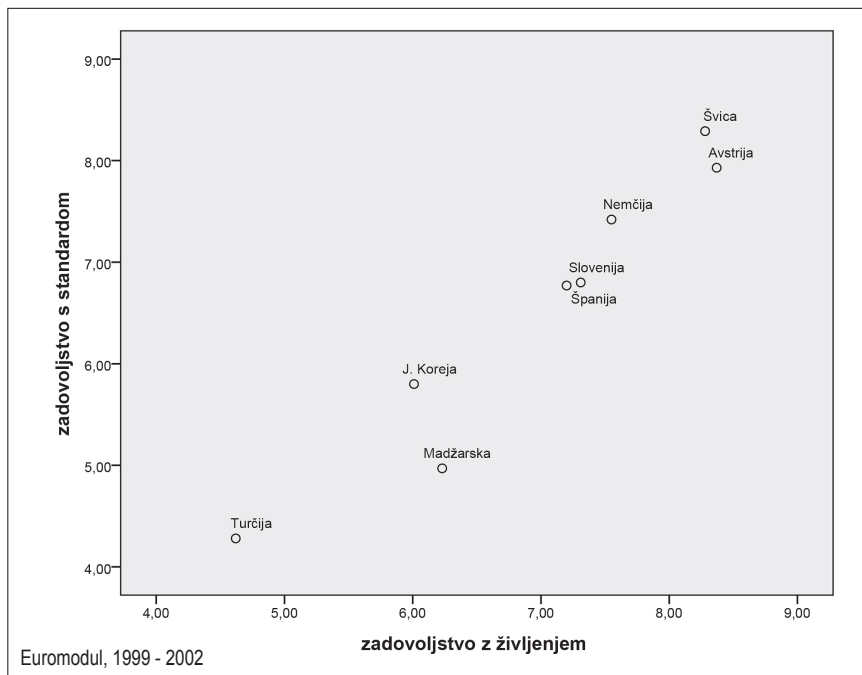
5 Grafične ilustracije iz datoteke Euromodule

V grafih 1 do 3 je predstavljena ilustracija razkritih (pričakovanih) povezav med tremi subjektivnimi kazalci, zajetimi na individualni ravni: zadovoljstvo z dohodkom, zadovoljstvo z življenjskim standardom in zadovoljstvo z življenjem na sploh.

Graf 1: Umestitev držav glede na povprečno izraženo zadovoljstvo s standardom in zadovoljstvo z dohodkom (corr. 0,990)

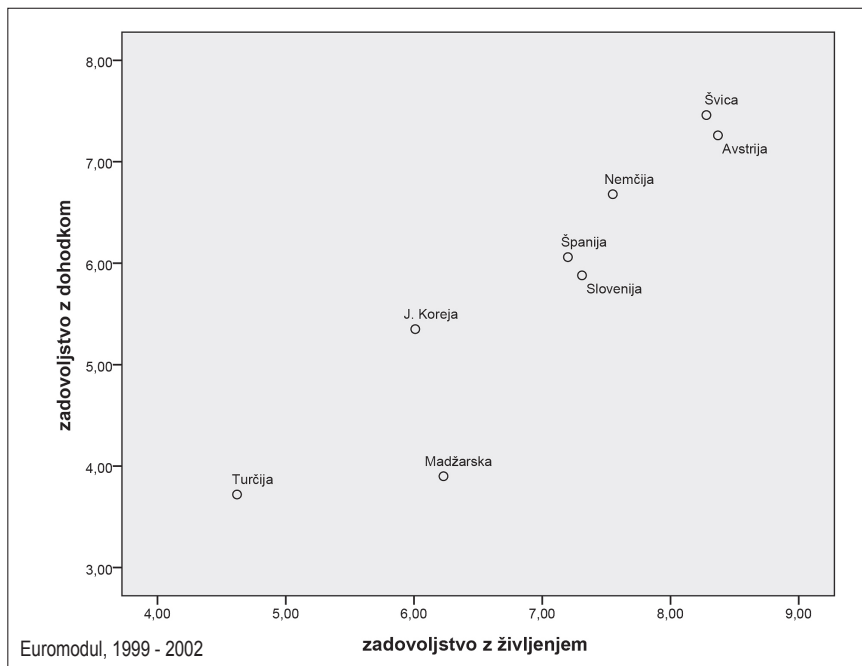

Graf 2: Uместitev držav glede na povprečno izraženo zadovoljstvo s standardom in zadovoljstvo z življenjem na sploh (corr. 0,965)

V vseh treh preizkusih se potrdi pričakovanje, namreč da zadovoljstvo z dohodkom, s standardom in življenjem na sploh indicira isto osnovno subjektivno dimenzijo kakovosti življenja. Hkrati pa prikazi kažejo na velike razlike (in pravilnosti) v umestitvi devetih nacionalnih populacij. V vseh preizkusih so visoko desno zgoraj, torej z izražanjem visokega zadovoljstva z dohodkom, standardom in življenjem na sploh, umeščene Švica, Avstrija, Nemčija, pa tudi Slovenija in Španija. Bistveno nižje, torej levo spodaj, pa so umeščene preostale tri v raziskavo vključene države (Južna Koreja, Madžarska in Turčija).

Graf 3: Uместitev držav glede na povprečno zadovoljstvo z življenjem na sploh in zadovoljstvo z dohodkom (corr. 0,927)

Glede na zasnovo in operacionalizacijo projekta se po dobrem desetletju od njegovega empiričnega izteka zastavlja vprašanje o smiselnosti in možnosti njegove ponovitve. Glede na spremembe, ki so nastale v vmesnem času, bi bila ponovitev raziskave v njenem ožjem, evropskem okviru lahko pomembna podlaga za razumevanje stanja in uveljavljanja blaginjskih konceptov v obeh t. i. tranzicijskih državah: Sloveniji in Madžarski. Ali sta Madžarska in Slovenija v graditvi socialnotržnih odnosov v zadnjih petnajstih letih napredovali in so se torej življenjske razmere ljudi in družbene razmere izboljšale ali poslabšale?

Literatura

- Allard, E. (1993): *Having, Loving, Being: An Alternative to the Swedish Model of Welfare Research*, In: Nussbaum, M., Sen, A., *The Quality of Life*, Oxford.
- Argyle, M. (1996): »Subjective Well-being«, in: Offer, pp. 18-45.
- Andreß, Hans-Jürgen (1999): *Leben in Armut. Analysen der Verhaltensweisen armer Haushalte mit Umfragedaten*. Opladen.
- Balanced Growth (1970): *Toward Balanced Growth*, US Government Printing Office, Washington.
- Bauer, R. A. (1966): *Social Indicators*, Cambridge, Mass.
- Berger-Schmitt, Regine / Beate Jankowitsch (1999): *Systems of Social Indicators and Social Reporting: The State of the Art*. EuReporting Working Paper No. 1. Mannheim: Centre for Survey Research and Methodology (ZUMA).
- Berger-Schmitt, Regina / Heinz-Herbert Noll (2000): *Conceptual Framework and Structure of a European System of Social Indicators*. EuReporting Working Paper No. 9, Centre for Survey Research and Methodology (ZUMA), Mannheim.
- Boehnke, Petra / Jan Delhey / Roland Habich (2000): *Das Euromodul – ein neues Instrument für die europäische Wohlfahrtsforschung*. In: Informationsdienst Soziale Indikatoren, Ausgabe 24, Juli 2000, S. 12-15.
- Campbell, A. (1972): »Aspiration, Satisfaction and Fulfillment«, in: Campbell/Converse.
- Cambell, A./Converse, Ph. (1972): *The Human Meaning of Social Change*, New York.
- Campbell A. et al. (1976): *The Quality of American Life*, New York.
- Datenreport, Zahlen und Fakten über die Bundesrepublik Deutschland, Statistisches Bundesamt (ed.) (1994; 1997).
- Delhey/Boehnke/Habich/Zapf (2001): *The Euromodule. A new Instrument for Comparative Welfare Research*. Euromodule working paper series, Social Science Research Center Berlin.
- Delors, J. (ed.) (1971): *Les indicateurs sociaux*, Paris.
- Deutsch, K. W. (1970): *Politics and Government*, Boston.
- Etzioni, A. (1968): *The Active Society*, New York.
- Euromodule (2000): *Codebook*. Social Sciene Research Center Berlin, WZB.
- Evers, A., Olk, Th. (ed.) (1996): *Wohlfahrtspluralismus. Vom Wohlfahrtsstaat zur Wohlfahrtsgesellschaft*, Opladen.
- Gordon, David / Christina Pantazis (eds.) (1997): *Breadline Britain in the 1990s*. Aldershot.
- Habich, R./Noll, H.-H. (1994): *Soziale Indikatoren und Sozialberichterstattung -Internationale Erfahrungen und gegenwärtiger Forschungsstand*, Bundesamt für Statistik, Bern.
- Habich, Roland (1996): *Die Wohlfahrtssurveys - ein Instrument zur Messung der individuellen Wohlfahrt*. In: Statistisches Bundesamt (Hg.), *Wohlfahrtsmessung. Aufgaben der Statistik im gesellschaftlichen Wandel*, Band 29 der Schriftenreihe Forum der Bundesstatistik, Stuttgart: Metzler-Poeschel, S. 121-147.

- Habich, Roland / Heinz-Herbert Noll, Wolfgang Zapf (1999): Subjektives Wohlbefinden in Ostdeutschland nähert sich westdeutschem Niveau. Ergebnisse des Wohlfahrtssurveys 1998. In: Informationsdienst Soziale Indikatoren, Ausgabe 22, Juli 1999, S. 1-6.
- Hirschman, A. (1982): *Shifting Involvements: Private Interests and Public Action*, Princeton..
- Human Development Report (1990): United Nations Human Development Programme, New York (annually since).
- Johannson, St. (1973): »The Level-of-Living-Survey - A Presentation«, in: *Acta Sociologica*, Vol. 16.
- Land, K. (1990): »Social Indicators and the Quality of Life: Where do we stand in the Mid-1990s?«, in: *SINET*, February, pp. 5-8.
- Lane, R. E. (1996): »Quality of life and quality of persons: A new role for government?«, in: *Offer*, pp. 256-293.
- Mahbub ul Haq (1995): *Reflections on Human Development*, New York.
- Mlinar, Z., Toš, N. (1971): *Neizkoriščeni potenciali za družbeni razvoj*, (Tema dneva, 8). Ljubljana: Komunist, 138 str.
- Noll, H.-H. (1995): »The Digital Information System Social Indicators: A New Form of Presentation of the German System of Social Indicators«, in: *Statistical Journal of the United Nations ECE* 12, pp. 369-378.
- Noll, H.-H. (ed.) (1997): *Sozialberichterstattung in Deutschland*, Weinheim/München.
- Noll, H.-H./Zapf, W. (1994): »Social Indicators Research: Societal Monitoring and Social Reporting«, in: I. Borg/P. Mohler (eds.), *Trends and Perspectives in Empirical Social Research*, Berlin New York, pp. 1-16.
- Noll, Heinz-Herbert (2000): *Konzepte der Wohlfahrtsentwicklung: Lebensqualität und "neue" Wohlfahrtskonzepte*. WZB Discussion paper P00-505, Social Science Research Center Berlin (WZB).
- Novak, M. (1995): *Konceptualna vprašanja proučevanja kakovosti življenja*, v: Svetlik, I., *Kakovost življenja v Sloveniji*, FDV, Ljubljana.
- OECD (1973): *List of Social Concerns Common to Most OECD-Countries*, Paris.
- Offer, A. (ed.) (1996): *In Pursuit of the Quality of Life*, New York.
- Olson, M. (1969): *Toward a Social Report*, US Department of Health, Education and Welfare, Washington.
- Poročilo o človekovem razvoju – Slovenija (od 1998 dalje): UMAR, Ljubljana.
- Putnam, R. (1995): »Bowling Alone: America's Declining Social Capital«, in: *Journal of Democracy*, 6,1, pp. 65-78.
- Saksida, S. et al. (1981): *Globalni koncept dolgoročnega razvoja slovenske družbe*, IB revija 12, Zavod za družbeno planiranje, Ljubljana.
- Silver, H. (1994): »Social Exclusion and Social Solidarity: Three Paradigms«, in: *International Labour Review*, 133, No. 5-6, pp. 531-578.
- Stanovnik, T. (1997): *Revščina in marginalizacija prebivalstva v Sloveniji*, Družboslovne razprave 25, Ljubljana.

- Svetlik, I., edit. (1995): Kakovost življenja v Sloveniji, FDV, Ljubljana.
- Toš, N. et al. (1999): Vrednote v prehodu I–II, Dokumenti SJM, CJMMK, FDV, Ljubljana, 1998.
- Toš, N., Malnar, B. (2002): Družbeni vidiki zdravja, Sociološka raziskovanja odnosa do zdravja in zdravstva, Dokumenti SJM, CJMMK, FDV, Ljubljana (v tisku).
- Veenhoven, R. (1997): »Lebenszufriedenheit der Bürger: ein Indikator für die 'Lebbarkeit' von Gesellschaften?«, in: H.-H. Noll (ed.), pp. 267-293.
- Veenhoven, Ruut (1997): Lebenszufriedenheit der Bürger: Ein Indikator für die Lebbarkeit von Gesellschaften? In: Noll, Heinz-Herbert (Hg.): Sozialberichterstattung in Deutschland. Konzepte, Methoden und Ergebnisse für Lebensbereiche und Bevölkerungsgruppen. Weinheim/München, S. 267-293.
- Vogel, Joachim (1994): Social indicators and social reporting. In: Statistical Journal of the United Nations ECE 11 (1994), p. 241-260.
- Vogel, J. (1997): »The Future Direction of Social Indicators Research«, in: Social Indicators Research 42, pp. 103-116.
- Walter, W. (1995): »Familienberichterstattung und familienpolitischer Diskurs«, in: U. Gerhardt u.a. (eds.), Familie der Zukunft, Opladen, pp. 82-97.
- Zapf, Wolfgang (1984): Individuelle Wohlfahrt: Lebensbedingungen und wahrgenommene Lebensqualität. In: Glatzer, Wolfgang / Wolfgang Zapf (Hg.): Lebensqualität in der Bundesrepublik. Objektive Lebensbedingungen und subjektives Wohlbefinden. Frankfurt/Main, New York, S. 13-26..
- Zapf, W. (1972): »Zur Messung der Lebensqualität«, in: Zeitschrift für Soziologie, 1, 4, pp. 3, 376.
- Zapf, W. (1976): Sozialberichterstattung: Möglichkeiten und Probleme, Kommission für wirtschaftlichen und sozialen Wandel, Band 125, Göttingen.
- Zapf, Wolfgang et al. (1987): Individualisierung und Sicherheit. Untersuchungen zur Lebensqualität in der Bundesrepublik Deutschland. München.
- Zapf, W./R. Habich (eds.) (1996): Wohlfahrtsentwicklung im vereinten Deutschland. Sozialstruktur Sozialer Wandel und Lebensqualität, Berlin.
- Zapf, W. (1999): Social Reporting in the 1970's and 1990's, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, Berlin.
- Zapf, Wolfgang (2000): Social Reporting in the 1970s and the 1990s. In: Social Indicators Research 51, 2000, p. 1-15.
- Zapf, W., Toš, N. (2002): Raziskovanje blaginje in družbeno poročanje, Teorija in praksa, 39, Ljubljana.
- Widmaier, H. P. (1970): »Aspekte einer aktiven Sozialpolitik«, in: H. Sanmann (ed.), Zur Problematik der Sozialinvestitionen, Berlin.

5.2

EVROPSKA RAZISKAVA O KAKOVOSTI ŽIVLJENJA EUROMODULE – European Welfare Study, 1999-2002

Wolfgang Zapf, Niko Toš, Roland Habicht, Jan Delhey,
Petra Böhnke, Brina Malnar, Slavko Kurdija, Samo Uhan,
Janez Štebe, Mitja Hafner-Fink, Živa Broder, Rebeka Falle,
Tina Vovk, Špela Zajšek, May Doušak

Povzetek

Raziskava Euromodule je poizkus operacionalizacije blaginjskih konceptov, ki temelji na predpostavki mednarodnega longitudinalnega raziskovanja. Taksonomija blaginjskih konceptov vključuje individualno in družbeno raven ter zajema informacije o objektivnih stanjih in subjektivnih počutjih oz. vrednotenjih. Raziskava tako vključuje (objektivne) podatke o življenjskih razmerah (o dohodku, stanovanjskih razmerah in opremljenosti gospodinjstva) ter o osebnem počutju in vrednotenju življenjskih razmer (npr. zadovoljstvo z dohodkom, zadovoljstvo z bivalnimi razmerami itd). Na societalni, družbeni ravni raziskava zajema informacije o »kakovosti družbe« (distribucija dohodka, dohodkovna neenakost) ter na subjektivni ravni vrednotenja kakovosti življenja (zaznavanje izvorov in ostrine socialnih konfliktov, konflikti med bogatimi in revnimi, med menedžmentom in zaposlenimi, zaupanje v institucije itd.). Posega torej na ključna življenjska področja in v njihova vrednotenja, kot so: pogoji bivanja, primerjave med gospodinjstvi, družbeni odnosi, participacija, življenjski standard, dohodek, zdravje, delo, izobrazba, osebno in družbeno okolje, vprašanja o varnosti itd. V raziskavo so poleg Nemčije vključene še Slovenija, Madžarska, Španija, Švica, Švedska, Avstrija ter naknadno Turčija in Južna Koreja. Terensko raziskovanje je potekalo v obdobju 1999–2002.

Teoretska in metodološka priprava projekta je potekala pod vodstvom Wolfganga Zapfa iz berlinskega Wissenschafts Zentrum für Sozialwissenschaften ter ob sodelovanju vodilnih raziskovalcev iz pridruženih držav. Zamisel o postavitvi raziskave Euromodule kot vseevropske longitudinalne družboslovne infrastrukture sicer ni

uspela. Ostal je le fragment, eksperimentalna izvedba empiričnega koncepta v devetih državah na vstopni časovni točki (1999–2002). Izkušnje v konceptualizaciji – predvsem z vključitvijo subjektivne dimenzije blaginjskih raziskovanj – je povzela Evropska družboslovna raziskava (ESS), ki se je (od 2002–2012) uveljavila kot osrednja vseevropska družboslovna raziskava. Raziskava ESS se je ob podpori osrednjih evropskih ustanov uveljavila kot trajen infrastrukturni raziskovalni instrument evropskega družboslovja.

Ključne besede: mednarodno primerjalno raziskovanje, kakovost življenja, objektivne življenjske razmere, sestava družine, stanovanjske razmere, participacija, življenjski standard, dohodek, zdravje, subjektivno počutje, zadovoljstvo z razmerami, sreča, občutek varnosti, zaznava socialnih razlik, optimizem itd.

EUROMODULE 1992–2002:

Države udeleženke, leto izvedbe, velikost vzorca in vodilni raziskovalci

udeležene države	leto izvedbe	velikost vzorca	vodilni raziskovalec	ustanova izvajalka
Nemčija	oktober 1999	1384	Prof. dr. W. Zapf	WZB, Berlin
Slovenija	maj 1999	1012	Prof. dr. N. Toš	UL, Fakulteta za družbene vede, CJM, Ljubljana
Madžarska	novemembr 1999	1510	Z. Speder	Demographic Research Institute, HESO, Budapest
Španija	januar 2000	2489	Prof. dr. S. del Campo	Facultad de Ciencias Políticas, Y Sociología, Universidad Complutense, Madrid
Švica	junij 2000	1570	Prof. dr. Ch. Suter	Swiss Federal Institut of Tehnology, Zürich
Švedska	december 1999	2698	Prof. dr. J. Vogel	Statistics Sweden in University, Umea
Avstrija	april 2002	502	Doc. dr. K. H. Müller	WISDOM, Wien
Turčija	2001-2002	4020	Prof. dr. S. Ayata in drugi	Department of Sociology, Middle East Tehnical University, Istambul
Južna Koreja	april 2001	1134	Prof. dr. D. Shin Prof. dr. Ch. Park	University of Missouri; Korea University, Seul

EUROMODULE – MEDDRŽAVNE PRIMERJAVE 1999-2002 (SJM 1999)

- 1. Koliko sob ima vaše stanovanje oziroma hiša? Pri štetju ne upoštevajte kuhinje, kopalnice, hodnika oziroma predsobe, shrambe ter sob, v katerih živijo podnajemniki.**

- 0 – nič sob
 1 – ena soba
 2 – dve sobi
 3 – tri sobe
 4 – štiri sobe
 5 – pet sob
 6 – šest sob
 7 – sedem sob
 8 – osem sob in več

	ena soba	dve sobi	tri sobe	štiri sobe	pet sob	šest sob	sedem sob	osem sob in več
Euromodul, 1999	1	2	3	4	5	6	7	8
Slovenija	7,0	25,3	29,0	19,7	10,1	4,9	2,0	2,1
Nemčija	3,8	18,0	29,8	20,3	12,6	8,9	3,1	3,4
Madžarska	10,9	42,3	34,8	8,4	2,7	0,5	0,0	0,5
Španija	1,0	8,4	43,0	32,0	10,3	2,5	1,3	1,6
Švica	2,7	10,8	25,0	25,0	19,7	8,0	4,4	4,3
Avstrija	3,4	15,1	24,9	20,9	16,1	9,8	4,4	5,4
Turčija	1,3	12,2	45,1	35,6	3,2	0,7	0,1	1,6
Južna Koreja	3,4	31,0	55,6	8,8	1,0	0,1	0,1	0,0

2. Zanima nas, ali ima vaše stanovanje naslednje:

- a) kuhinjo
- b) kopalno kad ali tuš
- c) stranišče na izplakovanje
- d) toplo vodo
- e) centralno ogrevanje ali električno peč
- f) balkon, teraso ali vrt

Deleži pritrdilnih odgovorov	kuhinja	kopalna kad ali tuš	stranišče na izplakovanje	topla voda	centralno ogrevanje ali električna peč	balkon, terasa ali vrt
Euromodul, 1999	a.	b.	c.	d.	e.	f.
Slovenija	99,4	97,2	97,6	96,7	90,0	91,2
Nemčija	99,2	99,4	98,9	98,4	94,9	84,9
Madžarska	97,8	91,4	88,4	87,2	82,2	81,9
Španija	98,8	99,4	—	98,8	87,9	72,8
Švica	99,6	99,6	99,6	99,9	96,5	95,6
Avstrija	99,0	98,6	98,8	98,2	90,0	82,7
Turčija	88,3	68,8	47,5	38,5	69,4	61,6
Južna Koreja	99,6	94,6	93,7	98,4	98,7	44,6

3. Ali živite v:

- 1 – najetem stanovanju (ali sobi)
- 2 – najeti hiši
- 3 – stanovanju, ki je vaša oziroma družinska last
- 4 – hiši, ki je vaša oziroma družinska last
- 5 – drugo

	najemem stanovanju (ali sobi)	najeti hiši	stanovanju, ki je vaša oziroma družinska last	hiši, ki je vaša oziroma družinska last	drugo
Euromodul, 1999	1	2	3	4	5
Slovenija	5,7	1,2	24,9	67,1	1,1
Nemčija	51,2	3,7	5,3	37,2	2,7
Madžarska	6,6	0,0	86,8	0,0	6,6
Španija	10,2	3,2	52,0	33,7	0,9
Švica	52,5	3,5	10,3	33,0	0,6
Avstrija	31,1	3,8	13,9	47,0	4,2
Turčija	17,2	12,2	34,7	34,5	1,3
Južna Koreja	12,9	15,3	39,9	31,0	1,0

- 4. Kako zadovoljni ste na splošno s svojim stanovanjem oziroma hišo?**
Številka 10 pomeni, da ste povsem zadovoljni, številka 0 pa, da ste povsem nezadovoljni. Če pa je vaša ocena nekje vmes, izberite številke med 1 in 9.

povsem nezadovoljen											povsem zadovoljen
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

	povsem nezadovoljen										povsem zadovoljen	
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	1,0	1,0	1,2	2,1	3,7	11,4	8,4	11,0	18,9	10,6	30,9	7,63
Nemčija	1,1	0,6	0,7	2,4	1,9	6,2	6,5	11,1	22,0	16,6	31,1	8,00
Madžarska	2,5	1,9	2,8	4,7	3,7	16,6	8,9	12,5	15,9	6,8	23,8	6,87
Španija	0,9	0,5	0,9	1,6	2,2	8,6	10,9	19,0	24,6	10,9	20,0	7,52
Švica	0,1	0,1	0,4	0,4	1,2	5,6	4,7	10,9	26,3	14,1	36,1	8,38
Avstrija	0,2	0,0	0,0	1,4	1,4	7,4	2,6	9,4	22,3	15,5	39,8	8,44
Turčija	6,0	1,8	3,5	5,6	6,8	17,5	12,2	15,7	13,0	4,7	13,2	6,02
Južna Koreja	0,4	0,4	1,9	3,9	7,2	25,4	13,6	18,9	19,8	6,3	2,2	6,22

- 5. Navedli vam bomo seznam različnih organizacij in zvez.**
Ali ste trenutno član katere od njih?

- a) sindikat
- b) politična stranka
- d) društvo za varovanje okolja
- e) dobrodelno društvo
- f) društvo povezano s cerkvijo
- g) kulturno društvo ali skupina
- h) športno društvo
- i) drugo društvo

Deleži pritrdilnih odgovorov	društvo za politična varovanje okolja			dobro- delno povezano društvo s cerkvijo		kulturno društvo ali skupina		športno društvo		drugo društvo
	sindikat	stranka	okolja	društvo	društvo	skupina	skupina	društvo	društvo	
Euromodul, 1999	a.	b.	d.	e.	f.	g.	h.	i.		
Slovenija	28,4	4,5	1,9	8,1	3,9	7,6	14,3	20,6		
Nemčija	10,3	3,1	1,6	2,8	5,8	5,0	23,0	13,0		
Madžarska	9,3	1,9	0,3	0,7	1,4	1,1	4,2	6,0		
Španija	6,1	2,8	0,9	3,9	5,3	3,6	11,4	6,6		
Švica	12,2	9,8	12,9	18,3	11,5	15,8	37,1	15,3		
Avstrija	18,5	9,3	3,0	1,6	13,3	7,0	19,1	11,9		
Turčija	3,3	5,1	0,6	1,3	0,6	0,7	1,6	2,0		
Južna Koreja	2,3	1,1	0,9	1,8	4,4	1,4	7,5	1,4		

6. Če ne upoštevate moža, žene, partnerja in družinskih članov – ali imate kakega dobrega prijatelja, s katerim se lahko posvetujete o osebnih in pomembnih stvareh?

1 – ne

2 – da

	ne	da
Euromodul, 1999	1	2
Slovenija	26,5	73,5
Nemčija	20,5	79,5
Madžarska	51,4	48,6
Španija	41,6	58,4
Švica	20,6	79,4
Avstrija	13,7	86,3
Turčija	20,6	79,4
Južna Koreja	8,1	91,9

7. In koliko takih dobrih prijateljev imate?

Odgovarjajo tisti, ki so navedli, da imajo dobre prijatelje.

1 – enega / eno prijatelja / prijateljico

2 – dva

3 – tri

4 – štiri

5 – pet

6 – šest prijateljev / prijateljic in več

	enega / eno	dva	tri	štiri	pet	šest in več
Euromodul, 1999	1	2	3	4	5	6
Slovenija	18,3	27,1	24,0	9,7	10,6	10,3
Nemčija	15,9	27,8	20,4	10,7	9,8	15,4
Madžarska	36,3	31,3	17,4	4,8	4,4	5,8
Španija	22,6	30,8	16,9	11,1	5,9	12,7
Švica	16,7	25,3	23,9	13,1	9,5	11,5
Avstrija	9,3	18,4	20,7	15,2	18,6	17,7
Turčija	10,7	25,5	18,9	11,6	11,5	21,7
Južna Koreja	12,5	27,4	25,3	8,5	14,4	12,0

8. Kako pogosto se družite z vašimi dobrimi prijatelji?
Odgovarjajo tisti, ki so navedli, da imajo dobre prijatelje.

- 1 – manj pogosto
 2 – enkrat mesečno
 3 – enkrat tedensko
 4 – dnevno

	manj pogosto	enkrat mesečno	enkrat tedensko	dnevno
Euromodu, I 1999	1	2	3	4
Slovenija	2,94	11,10	28,61	57,35
Nemčija	4,91	22,57	50,46	22,06
Madžarska	5,65	20,66	44,63	29,06
Španija	4,86	11,83	37,95	45,36
Švica	4,51	20,98	53,61	20,90
Avstrija	1,16	14,81	54,86	29,17
Turčija	6,37	6,74	34,88	52,01
Južna Koreja	2,30	19,87	54,41	23,42

9. Kaj bi rekli, ali je ljudem na splošno mogoče zaupati, ali pa mora biti človek na splošno z ljudmi zelo previden?

- 1 – Ljudem je skoraj vedno mogoče zaupati.
 2 – Vedno je treba biti precej previden z ljudmi.

	Ljudem je skoraj vedno mogoče zaupati.	Vedno je treba biti precej previden z ljudmi.
Euromodul, 1999	1	2
Slovenija	85,6	14,4
Nemčija	68,8	31,2
Madžarska	81,0	19,0
Španija	72,2	27,8
Švica	56,6	43,4
Avstrija	60,8	39,2
Turčija	86,3	13,7
Južna Koreja	40,0	60,0

10. V večini dežel obstajajo razlike in celo spori in konflikti med različnimi družbenimi skupinami. Kako ostri so po vaši oceni v xxx / sloveniji konflikti med spodaj navedenimi skupinami?

	ni teh sporov	niso preveč ostri	ostri	zelo ostri
a) med revnimi in bogatimi	1	2	3	4
b) med nezaposlenimi in zaposlenimi	1	2	3	4
c) med vodstvi podjetij in delavci	1	2	3	4
d) med mladimi in starimi	1	2	3	4
e) med moškimi in ženskami	1	2	3	4
f) med domačini (Slovenci) in priseljenci	1	2	3	4

a) med revnimi in bogatimi	ni teh sporov	niso preveč ostri	ostri	zelo ostri
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	9,4	46,3	32,1	12,2
Nemčija	5,1	31,7	47,0	16,2
Madžarska	3,1	13,0	45,6	38,2
Španija	19,4	38,3	32,3	10,0
Švica	3,5	49,2	39,6	7,7
Avstrija	8,6	45,2	38,7	7,5
Turčija	9,4	21,3	37,5	31,8
Južna Koreja	1,7	12,9	59,5	25,9

b) med nezaposlenimi in zaposlenimi	ni teh sporov	niso preveč ostri	ostri	zelo ostri
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	14,3	47,0	30,2	8,4
Nemčija	6,2	36,6	43,6	13,7
Madžarska	11,2	35,4	39,5	13,9
Španija	27,4	36,7	27,4	8,5
Švica	10,8	53,2	32,1	3,9
Avstrija	11,0	46,8	35,8	6,5
Turčija	14,1	30,2	37,7	18,0
Južna Koreja	1,5	20,0	56,7	21,8

c)				
med vodstvi podjetij in delavci	ni teh sporov	niso preveč ostri	ostri	zelo ostri
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	3,8	29,6	47,2	19,5
Nemčija	8,8	51,7	31,9	7,6
Madžarska	9,0	34,9	37,9	18,2
Španija	18,1	49,3	25,2	7,3
Švica	7,7	54,4	33,6	4,2
Avstrija	16,2	51,1	28,1	4,7
Turčija	10,5	24,0	42,4	23,1
Južna Koreja	1,4	25,0	53,2	20,4

d)				
med mladimi in starimi	ni teh sporov	niso preveč ostri	ostri	zelo ostri
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	15,5	56,5	22,2	5,8
Nemčija	14,9	57,4	23,9	3,9
Madžarska	22,4	48,2	23,3	6,1
Španija	35,6	44,3	17,0	3,1
Švica	16,3	55,4	25,6	2,7
Avstrija	18,1	50,7	27,2	4,1
Turčija	26,8	44,1	21,4	7,8
Južna Koreja	3,8	41,5	45,0	9,7

e)				
med moškimi in ženskami	ni teh sporov	niso preveč ostri	ostri	zelo ostri
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	27,9	57,6	12,4	2,1
Nemčija	25,0	59,9	13,2	1,9
Madžarska	35,4	48,3	13,3	2,9
Španija	33,1	43,9	18,1	4,9
Švica	16,4	55,6	24,3	3,7
Avstrija	24,7	49,9	22,5	2,9
Turčija	20,9	40,6	28,7	9,8
Južna Koreja	4,6	53,9	37,1	4,4

f)				
med domačini (Slovenci)	ni teh	niso		zelo
in priseljenci	sporov	preveč ostri	ostri	ostri
Euromodul	1	2	3	4
Slovenija	11,6	43,1	33,1	12,2
Nemčija	5,1	32,5	45,9	16,5
Madžarska	9,9	29,4	41,6	19,2
Španija	11,6	35,4	37,9	15,1
Švica	5,2	28,1	54,1	12,5
Avstrija	9,0	35,3	43,5	12,1
Turčija	6,3	50,8	36,0	7,0
Južna Koreja	11,6	43,1	33,1	12,2

- 11. Ljudje imajo različna mnenja o tem, kaj človek mora imeti za spodobno življenje. Kakšno je vaše mnenje? Katere od stvari na seznamu vsako gospodinjstvo mora imeti, da bi lahko rekli, da živi spodobno? Katere od stvari so zaželjene, ne pa nujne? In katerim stvarjem se lahko odpove?**

	se lahko odpove	zaželeno	nujno
a) bivališče, v katerem ima vsak član gospodinjstva svojo sobo	1	2	3
b) stanovanje, ki ima stranišče, ter kopalno kad oziroma tuš	1	2	3
c) vrt, balkon ali teraso	1	2	3
d) teden dni počitnikovanja ali potovanja na leto	1	2	3
e) naročen časopis	1	2	3
f) telefon	1	2	3
g) da lahko redno kupuje nova oblačila	1	2	3
h) da lahko nadomesti izrabljeno pohištvo	1	2	3
i) da ima na dan povprečno en kuhan obrok	1	2	3
j) da lahko enkrat mesečno na kosilo ali večerjo povabi prijatelje	1	2	3
k) da lahko enkrat mesečno svojo družino pelje na kosilo ali večerjo v gostinski lokal	1	2	3
l) da ima avto	1	2	3
m) da ima televizijo	1	2	3
n) da ima pralni stroj	1	2	3
o) da ima pomivalni stroj	1	2	3
p) da lahko prihrani nekaj denarja	1	2	3
r) da si plačuje dodatno pokojninsko zavarovanje	1	2	3
s) da ima video-recorder	1	2	3
t) da ima računalnik	1	2	3

a)

**bivališče, v katerem ima
vsak član gospodinjstva
svojo sobo**

	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	12,3	55,3	32,4
Nemčija	8,5	55,6	36,0
Madžarska	8,9	45,6	45,4
Španija	10,1	30,8	59,1
Švica	11,1	58,2	30,6
Avstrija	8,2	54,1	37,7
Turčija	5,5	43,9	50,6
Južna Koreja	1,7	41,7	56,6

b)

**stanovanje, ki ima stranišče,
ter kopalno kad oziroma tuš**

	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	0,9	9,7	89,4
Nemčija	1,1	8,1	90,7
Madžarska	1,9	15,7	82,4
Španija	1,6	2,1	96,3
Švica	0,6	8,3	91,0
Avstrija	1,4	10,2	88,4
Turčija	1,0	16,1	83,0
Južna Koreja	0,8	17,0	82,2

c)

vrt, balkon ali teraso

	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	16,7	67,5	15,9
Nemčija	9,3	67,2	23,5
Madžarska	19,2	52,6	28,3
Španija	24,2	49,6	26,2
Švica	17,3	59,7	23,0
Avstrija	15,1	69,5	15,3
Turčija	4,9	41,0	54,1
Južna Koreja	9,5	63,7	26,8

d)			
teden dni počitnikovanja ali potovanja na leto	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	21,1	50,0	28,9
Nemčija	15,9	58,5	25,6
Madžarska	21,5	60,1	18,4
Španija	16,4	42,1	41,4
Švica	14,3	40,2	45,6
Avstrija	25,5	51,2	23,3
Turčija	18,4	56,9	24,7
Južna Koreja	6,4	54,5	39,1

e)			
naročen časopis	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	33,9	47,3	18,8
Nemčija	37,8	39,8	22,3
Madžarska	27,5	42,2	30,3
Španija	72,5	22,2	5,3
Švica	31,8	30,6	37,6
Avstrija	47,8	30,1	22,1
Turčija	25,1	51,8	23,1
Južna Koreja	15,5	41,4	43,1

f)			
telefon	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	7,8	32,9	59,3
Nemčija	4,3	21,7	74,0
Madžarska	12,9	37,0	50,1
Španija	10,4	17,5	72,1
Švica	4,4	19,3	76,3
Avstrija	4,2	17,4	78,4
Turčija	2,8	18,8	78,5
Južna Koreja	0,6	5,3	94,1

g)			
da lahko redno	se lahko		
kupuje nova oblačila	odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	39,8	50,5	9,7
Nemčija	15,2	61,7	23,0
Madžarska	29,2	55,8	15,0
Španija	17,3	47,6	35,1
Švica	26,7	55,2	18,1
Avstrija	21,3	54,8	23,9
Turčija	13,2	60,5	26,3
Južna Koreja	11,9	63,9	24,2

h)			
da lahko nadomesti	se lahko		
izrabljeno pohištvo	odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	36,2	57,9	5,9
Nemčija	19,1	65,5	15,4
Madžarska	34,4	58,8	6,8
Španija	28,3	55,3	16,3
Švica	32,3	56,8	10,9
Avstrija	23,4	66,1	10,6
Turčija	20,4	61,6	18,0
Južna Koreja	18,9	71,8	9,3

i)			
da ima na dan povprečno	se lahko		
en kuhan obrok	odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	0,9	9,6	89,5
Nemčija	2,3	14,5	83,2
Madžarska	2,1	3,3	94,6
Španija	2,8	3,7	93,4
Švica	2,1	12,2	85,7
Avstrija	1,2	9,2	89,6
Turčija	2,3	13,6	84,2
Južna Koreja	6,5	31,0	62,4

j)			
da lahko enkrat mesečno			
na kosilo ali večerjo			
povabi prijatelje	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	39,3	54,4	6,3
Nemčija	25,2	58,5	16,3
Madžarska	46,6	42,9	10,5
Španija	36,1	53,6	10,2
Švica	14,1	53,6	32,3
Avstrija	23,6	54,8	21,6
Turčija	17,8	58,5	23,7
Južna Koreja	14,5	66,9	18,6

k)			
da lahko enkrat mesečno			
svojo družino pelje na kosilo			
ali večerjo v gostinski lokal			
	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	41,0	52,9	6,1
Nemčija	33,6	56,8	9,6
Madžarska	58,3	36,7	5,1
Španija	32,4	56,2	11,3
Švica	41,1	46,6	12,4
Avstrija	34,9	52,1	13,0
Turčija	21,8	57,9	20,3
Južna Koreja	7,7	62,4	29,9

l)			
da ima avto			
	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	8,5	34,0	57,5
Nemčija	19,7	37,1	43,2
Madžarska	38,2	42,3	19,6
Španija	17,8	28,3	53,9
Švica	35,7	38,8	25,5
Avstrija	16,8	27,5	55,7
Turčija	13,6	51,4	35,0
Južna Koreja	6,6	39,9	53,4

m) da ima televizijo	se lahko odpove	zaželjeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	8,2	43,0	48,8
Nemčija	7,5	29,2	63,3
Madžarska	13,7	39,4	46,9
Španija	12,7	30,4	56,9
Švica	31,5	39,6	28,9
Avstrija	21,1	33,1	45,8
Turčija	2,5	15,2	82,3
Južna Koreja	1,8	9,3	88,9

n) da ima pralni stroj	se lahko odpove	zaželjeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	1,1	15,0	83,9
Nemčija	2,0	12,3	85,7
Madžarska	20,1	41,9	38,0
Španija	3,2	11,4	85,4
Švica	5,8	17,9	76,3
Avstrija	2,8	11,2	86,1
Turčija	3,1	22,3	74,6
Južna Koreja	0,8	11,6	87,6

o) da ima pomivalni stroj	se lahko odpove	zaželjeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	39,7	47,4	12,9
Nemčija	35,0	50,0	15,0
Madžarska	76,5	19,8	3,6
Španija	41,9	43,1	14,9
Švica	54,9	34,0	11,1
Avstrija	35,9	38,0	26,1
Turčija	13,9	41,8	44,3
Južna Koreja	37,2	55,1	7,7

p)			
da lahko prihrani	se lahko		
nekaj denarja	odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	9,0	65,1	25,9
Nemčija	9,4	59,0	31,6
Madžarska	5,2	63,7	31,2
Španija	7,1	48,9	44,0
Švica	5,4	52,1	42,4
Avstrija	3,0	66,5	30,5
Turčija	6,2	43,0	50,8
Južna Koreja	2,6	37,4	60,0

r)			
da si plačuje dodatno	se lahko		
pokojninsko zavarovanje	odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	12,1	51,9	36,0
Nemčija	6,9	45,2	47,9
Madžarska	44,8	38,2	16,9
Španija	28,6	52,1	19,3
Švica	10,0	42,4	47,6
Avstrija	7,0	48,5	44,5
Turčija	14,2	54,3	31,5
Južna Koreja	5,7	52,7	41,5

s)			
da ima video-recorder	se lahko		
	odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	70,1	27,6	2,3
Nemčija	52,6	39,0	8,4
Madžarska	56,4	33,9	9,8
Španija	50,6	40,6	8,9
Švica	77,9	19,0	3,1
Avstrija	69,7	25,7	4,6
Turčija	52,1	39,3	8,6
Južna Koreja	13,1	47,3	39,6

t) da ima računalnik	se lahko odpove	zaželeno	nujno
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	51,2	40,8	8,0
Nemčija	57,8	31,8	10,4
Madžarska	57,0	36,0	7,0
Španija	48,3	36,8	14,9
Švica	49,0	36,5	14,6
Avstrija	46,1	31,5	22,4
Turčija	31,7	46,4	21,9
Južna Koreja	11,9	34,9	53,2

12. Če zdaj pomislite na lastno situacijo: katerih stvari nimate ali ne morete storiti zato, ker si tega ne morete privoščiti? In katerih stvari nimate ali ne storite zaradi drugih razlogov?

	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam ali ne počnem zaradi drugih razlogov
a) bivališče, v katerem ima vsak član gospodinjstva svojo sobo	1	2	3
b) stanovanje, ki ima stranišče, ter kopalno kad oziroma tuš	1	2	3
c) vrt, balkon ali teraso	1	2	3
d) teden dni počitnikovanja ali potovanja na leto	1	2	3
e) naročen časopis	1	2	3
f) telefon	1	2	3
g) da lahko redno kupuje nova oblačila	1	2	3
h) da lahko nadomesti izrabljeno pohištvo	1	2	3
i) da ima na dan povprečno en kuhan obrok	1	2	3
j) da lahko enkrat mesečno na kosilo ali večerjo povabi prijatelje	1	2	3
k) da lahko enkrat mesečno svojo družino pelje na kosilo ali večerjo v gostinski lokal	1	2	3
l) da ima avto	1	2	3
m) da ima televizijo	1	2	3
n) da ima pralni stroj	1	2	3
o) da ima pomivalni stroj	1	2	3
p) da lahko prihrani nekaj denarja	1	2	3
r) da si plačuje dodatno pokojninsko zavarovanje	1	2	3
s) da ima video-recorder	1	2	3
t) da ima računalnik	1	2	3

a)			
bivališče, v katerem ima vsak član gospodinjstva svojo sobo	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	78,5	12,7	8,8
Nemčija	83,9	6,6	9,5
Madžarska	73,4	21,2	5,5
Španija	85,1	9,4	5,6
Švica	94,0	1,7	4,2
Avstrija	88,6	4,0	7,4
Turčija	42,3	29,2	28,5
Južna Koreja	78,0	18,2	3,9

b)			
stanovanje, ki ima stranišče, ter kopalno kad oziroma tuš	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	97,2	2,1	0,7
Nemčija	99,2	0,4	0,5
Madžarska	89,0	9,0	2,1
Španija	98,1	0,4	1,5
Švica	99,3	0,1	0,6
Avstrija	99,8	0,2	0,0
Turčija	87,2	6,8	6,0
Južna Koreja	94,4	4,5	1,1

c)			
vrt, balkon ali teraso	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	91,1	2,8	6,1
Nemčija	84,9	2,9	12,2
Madžarska	78,2	13,3	8,4
Španija	71,8	10,4	17,7
Švica	95,6	0,4	4,0
Avstrija	86,9	4,0	9,2
Turčija	74,0	12,0	14,1
Južna Koreja	42,4	36,4	21,2

d)			
teden dni počitnikovanja ali potovanja na leto	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	63,9	18,0	18,1
Nemčija	63,4	16,4	20,1
Madžarska	24,4	52,7	22,8
Španija	55,0	27,6	17,5
Švica	79,3	6,8	13,9
Avstrija	67,1	11,6	21,3
Turčija	14,8	67,1	18,1
Južna Koreja	44,4	40,6	15,0

e)			
naročen časopis	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	70,3	5,8	23,9
Nemčija	68,0	7,6	24,4
Madžarska	57,3	21,1	21,6
Španija	11,2	17,2	71,6
Švica	79,1	3,1	17,8
Avstrija	62,1	5,4	32,5
Turčija	18,0	45,2	36,8
Južna Koreja	67,5	17,3	15,3

f)			
telefon	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	94,9	2,4	2,8
Nemčija	96,6	1,4	2,1
Madžarska	78,9	12,6	8,5
Španija	90,7	4,4	4,9
Švica	100,0	0,0	0,0
Avstrija	99,4	0,2	0,4
Turčija	83,7	8,9	7,3
Južna Koreja	97,9	1,3	0,8

g) da lahko redno kupuje nova oblačila	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	41,5	22,5	36,0
Nemčija	62,6	16,3	21,2
Madžarska	20,7	53,3	26,0
Španija	70,5	18,2	11,3
Švica	57,3	8,2	34,4
Avstrija	65,5	8,8	25,7
Turčija	21,6	64,8	13,6
Južna Koreja	40,1	46,0	13,8

h) da lahko nadomesti izrabljeno pohištvo	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	35,8	26,3	37,9
Nemčija	45,3	20,5	34,1
Madžarska	9,5	55,1	35,4
Španija	37,6	33,6	28,8
Švica	45,5	10,2	44,3
Avstrija	51,2	13,1	35,7
Turčija	11,9	71,1	17,0
Južna Koreja	16,0	55,9	28,1

i) da ima na dan povprečno en kuhan obrok	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	98,6	0,2	1,2
Nemčija	96,2	0,5	3,3
Madžarska	97,2	0,5	2,3
Španija	96,5	1,0	2,5
Švica	94,9	0,1	4,9
Avstrija	97,4	0,2	2,4
Turčija	89,6	7,4	3,0
Južna Koreja	79,0	14,8	6,2

j)

**da lahko enkrat mesečno
na kosilo ali večerjo
povabi prijatelje**

	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	42,2	16,2	41,6
Nemčija	48,3	10,3	41,4
Madžarska	22,7	33,1	44,2
Španija	42,1	25,6	32,3
Švica	61,5	3,7	34,8
Avstrija	64,1	4,2	31,7
Turčija	29,3	50,6	20,1
Južna Koreja	26,3	43,9	29,8

k)

**da lahko enkrat mesečno
svojo družino pelje na kosilo
ali večerjo v gostinski lokal**

	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	40,0	16,9	43,1
Nemčija	41,7	16,0	42,3
Madžarska	10,7	38,2	51,2
Španija	43,0	28,2	28,8
Švica	51,0	9,5	39,5
Avstrija	55,7	9,6	34,7
Turčija	15,3	58,7	26,1
Južna Koreja	48,1	36,8	15,1

l)

da ima avto

	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	84,4	7,6	8,0
Nemčija	69,5	13,9	16,6
Madžarska	45,9	24,4	29,8
Španija	69,1	15,5	15,4
Švica	78,0	5,4	16,6
Avstrija	80,9	5,8	13,3
Turčija	25,0	50,1	24,9
Južna Koreja	73,8	17,6	8,6

m) da ima televizijo	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	97,9	0,6	1,5
Nemčija	97,8	0,4	1,8
Madžarska	93,5	4,2	2,3
Španija	97,6	0,6	1,8
Švica	94,9	0,3	4,7
Avstrija	95,4	1,4	3,2
Turčija	92,0	4,7	3,3
Južna Koreja	98,7	0,9	0,4

n) da ima pralni stroj	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	98,0	0,8	1,2
Nemčija	95,9	1,2	2,9
Madžarska	73,1	16,8	10,2
Španija	97,0	1,2	1,8
Švica	91,6	0,8	7,6
Avstrija	96,8	0,4	2,8
Turčija	75,3	15,6	9,0
Južna Koreja	97,9	1,5	0,6

o) da ima pomivalni stroj	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	35,2	18,8	46,0
Nemčija	49,8	13,2	37,0
Madžarska	4,4	22,4	73,2
Španija	29,7	25,8	44,5
Švica	58,8	3,7	37,5
Avstrija	67,3	5,0	27,7
Turčija	25,8	46,0	28,3
Južna Koreja	10,4	49,2	40,4

p) da lahko prihrani nekaj denarja	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	55,3	28,1	16,6
Nemčija	63,6	22,7	13,7
Madžarska	27,9	64,0	8,1
Španija	58,6	30,8	10,6
Švica	81,4	13,9	4,7
Avstrija	70,1	18,8	11,2
Turčija	29,5	50,8	19,7
Južna Koreja	69,4	23,5	7,1

r) da si plačuje dodatno pokojsninsko zavarovanje	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	50,8	12,4	36,8
Nemčija	47,5	22,0	30,4
Madžarska	25,3	15,3	59,4
Španija	19,2	34,6	46,2
Švica	62,1	12,4	25,5
Avstrija	57,1	14,4	28,5
Turčija	6,6	50,6	42,8
Južna Koreja	54,1	31,4	14,6

s) da ima video-recorder	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	51,2	12,9	35,9
Nemčija	61,9	7,8	30,3
Madžarska	47,6	18,5	34,0
Španija	68,8	12,1	19,1
Švica	63,0	2,8	34,2
Avstrija	70,5	4,0	25,5
Turčija	4,8	45,2	49,9
Južna Koreja	85,0	9,0	6,0

t) da ima računalnik	imam ali počnem	ne morem si privoščiti	nimam / ne počnem
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	38,8	17,8	43,4
Nemčija	35,3	12,4	52,3
Madžarska	17,1	26,0	56,8
Španija	33,9	23,6	42,6
Švica	57,2	4,7	38,1
Avstrija	61,4	7,0	31,7
Turčija	10,1	49,4	40,4
Južna Koreja	74,7	14,6	10,7

- 13. Kako zadovoljni ste na splošno s svojim življenjskim standardom?**
Mislimo na dobrine in storitve, kot so npr. Stanovanje, obleka, hrana, avto, počitnice, potovanja. Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.

povsem nezadovoljen											povsem zadovoljen	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
povsem nezadovoljen											povsem zadovoljen	
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	1,1	0,7	1,2	3,2	3,5	18,6	12,7	17,0	23,0	9,7	9,4	6,80
Nemčija	0,8	0,4	1,1	2,1	2,8	10,0	10,2	17,2	25,6	13,9	16,1	7,42
Madžarska	4,0	3,1	6,7	11,6	11,0	29,0	10,7	10,1	6,8	2,3	4,7	4,97
Španija	0,3	0,3	1,1	2,7	3,7	15,1	17,2	25,4	19,7	7,3	7,2	6,77
Švica	0,4	0,0	0,1	0,4	0,6	5,8	4,1	15,2	27,2	14,4	31,8	8,29
Avstrija	0,2	0,0	0,4	0,0	1,8	8,4	7,2	18,5	27,7	10,0	25,9	7,93
Turčija	12,7	3,8	6,8	11,6	12,5	22,1	12,3	10,0	4,5	1,2	2,3	4,28
Južna Koreja	0,4	0,9	2,2	4,2	10,4	25,5	20,6	20,4	13,1	1,9	0,4	5,80

- 14. Če primerjate finančno situacijo vašega gospodinjstva s tisto pred letom dni, kaj bi rekli, ali je danes ta situacija...**

- 1 – precej boljša
 2 – nekoliko boljša
 3 – enaka
 4 – nekoliko slabša
 5 – precej slabša

	precej boljša	nekoliko boljša	enaka	nekoliko slabša	precej slabša
Euromodul, 1999	1	2	3	4	5
Slovenija	6,5	23,3	49,0	17,7	3,6
Nemčija	3,6	12,4	65,5	15,2	3,2
Madžarska	16,0	32,2	40,4	9,8	1,5
Španija	2,5	9,1	65,1	19,8	3,4
Švica	4,1	16,1	57,1	16,6	6,1
Avstrija	5,1	20,8	58,6	12,7	2,8
Turčija	45,8	33,9	13,5	5,6	1,2
Južna Koreja	5,8	22,1	55,6	15,3	1,1

15. Kako vaša družina oziroma gospodinjstvo skozi mesec shaja s sredstvi, ki jih ima na voljo?

- 1 – zelo težko
2 – težko
3 – lahko
4 – zelo lahko

	zelo težko	težko	lahko	zelo lahko
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	4,7	30,9	61,7	2,7
Nemčija	3,3	27,6	55,4	13,6
Madžarska	26,6	51,3	19,9	2,3
Španija	4,6	16,1	41,1	38,3
Švica	2,4	14,9	46,8	35,9
Avstrija	2,6	18,2	55,9	23,4
Turčija	42,6	45,6	10,6	1,2
Južna Koreja	6,0	41,0	49,5	3,5

16. Kako zadovoljni ste na splošno z dohodki vašega gospodinjstva?
Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.

povsem nezadovoljen										povsem zadovoljen	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

	povsem nezadovoljen										povsem zadovoljen	
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	3,1	1,4	2,8	5,8	6,8	22,9	14,7	18,8	16,2	2,6	4,9	5,88
Nemčija	1,9	0,6	3,2	4,5	5,5	13,7	11,3	16,5	22,1	10,4	10,3	6,68
Madžarska	10,4	7,8	10,1	14,8	13,3	22,7	7,4	6,8	3,9	1,3	1,6	3,90
Španija	2,0	1,3	3,4	5,6	6,9	16,6	18,5	20,3	15,0	5,2	5,0	6,06
Švica	1,6	0,1	0,8	1,4	3,1	11,2	9,9	15,9	24,7	9,7	21,5	7,46
Avstrija	0,4	0,4	2,0	2,8	3,0	10,4	10,8	20,3	23,5	9,2	17,1	7,26
Turčija	18,7	5,2	8,8	11,9	13,2	17,9	10,4	7,5	3,7	1,2	1,5	3,72
Južna Koreja	1,2	1,3	4,1	9,1	12,9	23,3	19,6	17,9	8,5	1,8	0,4	5,35

17. Ali vas pri vaših vsakodnevni dejavnostih kaj ovira kronična fizična ali psihična težava, bolezen, invalidnost?

1 – ne

2 – da, do določene mere me ovira

3 – da resno me ovira

	ne	da, do določene mere me ovira	da resno me ovira
Euromodul, 1999	1	2	3
Slovenija	71,9	18,7	9,4
Nemčija	64,8	25,7	9,5
Madžarska	62,8	16,9	20,3
Španija	75,0	16,8	8,2
Švica	69,4	23,4	7,2
Avstrija	76,1	13,7	10,2
Turčija	55,9	36,1	7,9
Južna Koreja	80,5	16,3	3,2

18. Ali morate redno jemati zdravila? V mislih imamo prava zdravila, ne vitaminske tablete.

1 – da

2 – ne

	da	ne
Euromodul, 1999	1	2
Slovenija	25,8	74,2
Nemčija	36,8	63,2
Madžarska	44,3	55,7
Španija	30,8	69,2
Švica	30,1	69,9
Avstrija	34,7	65,3
Turčija	21,2	78,8
Južna Koreja	15,0	85,0

19. Prosimo vas, da na naslednja vprašanja odgovorite preprosto z 'da' ali 'ne'.

- a) Ali imate pogosto obdobja, ko ste povsem izčrpani, utrujeni?
- b) Ali ste pogosto nesrečni oziroma depresivni?
- c) Ali se pogosto tresete oziroma drhtite?
- d) Ali ste kar naprej napeti in živčni?
- e) Ali vas kar naprej obletavajo zastrašujoče misli?

Deleži pritrdilnih odgovorov	Ali imate pogosto obdobja, ko ste povsem izčrpani, utrujeni?	Ali ste pogosto nesrečni oziroma depresivni?	Ali se pogosto tresete oziroma drhtite?	Ali ste kar naprej napeti in živčni?	Ali vas kar naprej obletavajo zastrašujoče misli?
Euromodul, 1999	a.	b.	c.	d.	e.
Slovenija	36,9	10,7	6,0	16,4	8,0
Nemčija	35,9	11,7	4,6	9,8	19,0
Madžarska	50,2	22,6	14,2	23,0	11,1
Španija	42,8	16,6	26,5	22,2	12,7
Švica	21,2	8,5	3,1	11,6	19,8
Avstrija	45,9	11,2	4,0	10,6	18,0
Turčija	52,6	29,3	13,3	34,8	22,5
Južna Koreja	15,7	12,7	7,5	12,8	7,1

20. Kako zadovoljni ste na splošno s svojim zdravjem?
Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.

povsem nezadovoljen											povsem zadovoljen
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

	povsem nezadovoljen										povsem zadovoljen	
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	1,6	1,0	1,3	3,4	4,3	18,9	9,9	17,3	23,7	11,5	7,2	6,71
Nemčija	1,0	0,8	2,9	4,1	3,9	9,8	8,4	13,8	24,5	15,6	15,1	7,18
Madžarska	3,6	3,0	5,0	7,7	5,8	18,2	7,5	10,1	15,3	11,9	12,0	6,15
Španija	0,9	1,0	2,1	3,3	4,4	9,7	9,0	17,8	23,3	15,0	13,5	7,16
Švica	0,7	0,1	0,3	1,0	1,4	6,5	5,3	14,2	28,0	18,2	24,4	8,04
Avstrija	1,0	0,2	1,2	1,4	3,0	9,0	6,8	12,9	20,3	18,9	25,3	7,81
Turčija	4,3	1,9	2,8	5,0	6,6	15,0	10,0	14,5	17,3	9,5	13,1	6,40
Južna Koreja	0,7	0,5	1,6	4,6	4,6	17,5	13,3	21,5	22,9	9,8	2,9	6,55

21. Kako zadovoljni ste s svojo izobrazbo?
Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.

povsem nezadovoljen											povsem zadovoljen
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

	povsem nezadovoljen						povsem zadovoljen					
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	2,7	1,3	1,8	4,5	4,4	18,1	12,0	15,6	18,4	9,0	12,2	6,58
Nemčija	2,0	1,1	2,8	3,6	3,1	12,0	8,7	13,5	22,2	12,5	18,7	7,13
Madžarska	2,1	2,1	4,3	7,2	8,8	19,7	10,3	9,9	11,6	6,0	17,9	6,23
Španija	3,9	2,4	6,3	9,5	10,3	18,2	13,4	14,2	10,6	5,3	5,8	5,46
Švica	1,4	0,3	0,4	1,2	1,6	8,3	8,2	16,8	27,0	10,3	24,5	7,73
Avstrija	0,6	1,4	0,8	2,4	3,2	9,4	8,8	14,4	21,4	12,8	25,0	7,58
Turčija	23,0	4,6	8,1	11,6	10,8	13,6	7,5	7,6	6,4	2,7	4,1	3,82
Južna Koreja	1,8	2,5	4,4	8,6	9,1	24,7	13,4	16,8	12,8	4,3	1,8	5,53

22. Ali trenutno imate plačano zaposlitev?

- 1 – da, s polnim delovnim časom
 2 – da, s skrajšanim delovnim časom
 3 – samo občasno sem zaposlen
 4 – ni zaposlen
 5 – je v vojski
 6 – na porodniškem dopustu

	da, s delovnim časom	da, s skrajšanim delovnim časom	samo občasno sem zaposlen	ni zaposlen	je v vojski	na porodniškem dopustu
Euromodul, 1999	1	2	3	4	5	6
Slovenija	50,1	1,4	1,9	46,4	0,2	0,0
Nemčija	31,0	8,5	2,6	55,9	0,4	1,5
Madžarska	38,9	3,5	0,3	57,2	0,1	0,0
Španija	33,5	8,1	1,8	56,5	0,2	0,0
Švica	41,8	20,2	2,7	35,3	0,0	0,0
Avstrija	40,0	10,3	2,4	45,5	0,0	1,8
Turčija	30,1	10,1	5,1	54,5	0,2	0,0
Južna Koreja	50,7	4,1	2,2	43,0	0,0	0,0

Odgovarjajo zaposleni.**23. Kakšna vrsta izobrazbe in usposabljanja je običajno potrebna za delo, ki ga sedaj opravljate?**

- 1 – delo ne zahteva poklicne izobrazbe ali posebnega usposabljanja
- 2 – delo ne zahteva poklicne izobrazbe, zahteva pa precej obsežno usposabljanje na delovnem mestu
- 3 – delo ne zahteva poklicne izobrazbe, zahteva pa opravljanje nekaterih tečajev
- 4 – delo zahteva poklicno izobrazbo do višine srednje šole
- 5 – delo zahteva fakultetno oziroma visokošolsko izobrazbo

Deleži pritrdilnih odgovorov	ne zahteva poklicne izobrazbe	zahteva precej obsežno usposabljanje na delovnem mestu	zahteva opravljanje nekaterih tečajev	zahteva poklicno izobraževa- nje do višine srednje šole	zahteva fakultetno oziroma visokošolsko izobrazbo
Euromodul, 1999	1	2	3	4	5
Slovenija	11,0	8,9	3,2	53,3	23,6
Nemčija	10,9	15,0	6,4	55,2	12,5
Madžarska	19,5	9,7	8,6	44,6	17,6
Španija	24,7	27,6	9,2	22,8	15,6
Švica	9,7	10,1	12,9	53,5	13,9
Avstrija	6,6	12,5	15,8	45,6	19,5
Turčija	46,6	23,8	11,1	5,6	12,9

Odgovarjajo zaposleni.**24. Koliko ur na teden običajno delate?**

Euromodul, 1999	do 10 ur	11 do 20 ur	21 do 30 ur	31 do 40 ur	41 do 50 ur	51 ur in več
Slovenija	1,1	3,2	2,3	54,4	28,7	10,3
Nemčija	3,6	14,4	8,1	57,1	11,7	5,0
Madžarska	1,0	2,1	4,3	47,1	25,0	20,5
Španija	2,9	7,4	9,0	52,5	19,0	9,2
Švica	6,7	9,8	10,8	19,8	40,4	12,6
Avstrija	3,0	8,3	10,9	42,9	24,4	10,5
Turčija	4,4	4,6	6,8	19,3	23,9	40,9
Južna Koreja	0,6	1,5	2,8	7,4	34,2	53,4

Odgovarjajo zaposleni.

- 25. Če upoštevate celotno situacijo, kako zadovoljni ste na splošno s svojo sedanjo zaposlitvijo? Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.**

povsem nezadovoljen										povsem zadovoljen
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

	povsem nezadovoljen								povsem zadovoljen			
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	2,4	0,2	1,9	3,5	3,4	14,4	9,9	18,8	22,9	8,8	13,8	6,92
Nemčija	0,8	0,5	1,8	3,3	3,0	6,0	7,4	15,7	26,5	17,4	17,6	7,54
Madžarska	0,3	0,8	1,8	3,5	5,5	16,7	10,9	15,9	17,0	10,8	16,9	6,98
Španija	1,7	1,1	2,1	4,5	3,6	11,8	14,2	20,6	20,3	9,4	10,7	6,75
Švica	0,4	0,2	0,5	1,1	1,9	7,7	7,5	16,4	27,0	14,8	22,6	7,85
Avstrija	0,4	0,4	0,7	2,2	1,5	5,6	6,0	14,2	26,9	11,9	30,2	8,02
Turčija	9,4	3,7	5,7	9,1	8,6	15,2	11,0	14,0	11,0	3,7	8,4	5,23
Južna Koreja	0,6	1,1	2,8	6,5	9,0	28,0	14,7	19,5	13,5	2,9	1,4	5,75

Odgovarjajo zaposleni.

- 26. Kaj menite, kako lahko ali težko bi našli podobno zaposlitev, če bi svojo sedanjo zaposlitev izgubili?**

1 – skoraj nemogoče

2 – težko

3 – lahko

	skoraj nemogoče	težko	lahko
	1	2	3
Euromodul, 1999			
Slovenija	15,8	63,5	20,7
Nemčija	24,0	52,0	24,0
Madžarska	23,4	55,3	21,3
Španija	12,4	40,5	47,1
Švica	16,2	42,3	41,5
Avstrija	14,0	42,6	43,4
Turčija	25,4	62,6	12,0
Južna Koreja	13,0	55,1	31,9

Odgovarjajo NE_zaposleni.**27. Na seznamu je več razlogov za to, da nekdo ni zaposlen. Kateri med njimi najbolj ustreza vaši sedanjí situaciji?**

- 1 – upokojen
 2 – predčasno upokojen
 3 – delovno nezmožen, bolan
 4 – učenec, študent
 5 – na dodatnem usposabljanju
 6 – nezaposlen
 7 – gospodinja
 8 – drugo

	upokojen	pred- časno upokojen	delovno nezmo- žen, bolan	učenec, študent	na doda- tnem usposa- bljanju	nezapo- slen	gospodi- nja	drugo
Euromodul, 1999	1	2	3	4	5	6	7	8
Slovenija	49,9	7,2	1,9	16,2	0,2	8,7	9,8	6,0
Nemčija	52,5	2,9	3,7	8,8	0,5	10,1	16,6	4,7
Madžarska	55,9	1,4	16,0	6,2	1,1	9,7	3,2	6,5
Španija	24,0	5,1	3,6	12,0	2,1	13,9	35,7	3,6
Švica	59,9	4,0	3,8	4,6	0,9	2,4	21,1	3,3
Avstrija	59,8	1,8	3,1	11,6	0,4	1,8	18,3	3,1
Turčija	18,0	0,8	1,7	7,2	0,3	25,7	9,4	37,0
Južna Koreja	3,1	0,0	0,0	14,8	0,0	14,5	67,6	0,0

Odgovarjajo NE_zaposleni.**28. Ste kdaj bili zaposleni?**

- 1 – da
 2 – ne

	da	ne
Euromodul, 1999	1	2
Slovenija	70,6	29,4
Nemčija	84,7	15,3
Madžarska	88,5	11,5
Španija	65,9	34,1
Švica	89,9	10,1
Turčija	41,7	58,3

Odgovarjajo VSI.**29. Ste bili v zadnjih petih letih kdaj brezposelni?**

1 – da

2 – ne

	da	ne
Euromodul, 1999	1	2
Slovenija	19,8	80,2
Nemčija	19,0	81,0
Madžarska	21,8	78,2
Španija	32,4	67,6
Švica	10,3	89,7
Avstrija	8,9	91,1
Turčija	40,0	60,0

Odgovarjajo tisti, ki so bili v zadnjih petih letih brezposelni.**30. Kolikokrat ste bili v zadnjih petih letih brez zaposlitve?**

1 – enkrat

2 – dvakrat

3 – trikrat

4 – štirikrat

5 – petkrat in več

	enkrat	dvakrat	trikrat	štirikrat	petkrat in več
Euromodul, 1999	1	2	3	4	5
Slovenija	81,7	10,4	2,4	1,2	4,3
Nemčija	66,9	21,7	7,9	1,5	2,0
Madžarska	79,0	13,8	3,4	1,0	2,8
Španija	44,9	17,3	9,8	6,3	21,6
Švica	77,9	16,6	3,4	0,0	2,1
Avstrija	71,8	17,9	10,3	0,0	0,0
Turčija	22,1	22,6	14,9	9,5	30,9

Odgovarjajo tisti, ki so bili v zadnjih petih letih brezposelni.

31. Kolikokrat ste bili v zadnjih petih letih brez zaposlitve več kot 6 mesecev?

- 0 – nikoli
- 1 – enkrat
- 2 – dvakrat
- 3 – trikrat
- 4 – štirikrat
- 5 – petkrat in več

	nikoli	enkrat	dvakrat	trikrat	štirikrat	petkra in več
Euromodul, 1999	1	2	3	4	5	6
Slovenija	24,9	62,7	7,1	1,2	0,0	4,1
Nemčija	22,6	60,2	11,2	4,1	0,8	1,3
Madžarska	23,6	66,0	6,6	1,4	1,0	1,4
Španija	9,2	41,3	9,0	5,3	2,2	33,0
Švica	49,3	42,4	6,3	0,0	0,7	1,4
Avstrija	50,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Turčija	19,5	33,2	18,1	10,4	5,8	13,0

BIVALNO OKOLJE IN OSEBNA VARNOST

32. Kako zadovoljni ste na splošno s sosesko, v kateri živite?
Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.

povsem nezadovoljen											povsem zadovoljen
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

	povsem nezadovoljen										povsem zadovoljen	
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	1,0	0,3	2,0	2,7	2,5	12,0	7,2	12,8	23,0	14,8	21,7	7,50
Nemčija	1,0	0,7	1,3	2,3	2,1	6,3	5,7	12,1	21,8	19,2	27,4	7,91
Madžarska	2,2	1,3	2,1	4,3	3,7	12,8	8,3	11,9	18,2	10,5	24,8	7,18
Španija	0,6	0,6	0,9	1,6	2,0	7,4	9,8	19,3	26,0	14,4	17,4	7,58
Švica	0,6	0,1	0,4	0,8	2,0	5,4	5,0	11,3	24,1	12,9	37,4	8,30
Avstrija	0,6	0,2	0,2	1,6	1,6	6,2	4,6	8,6	19,5	12,4	44,6	8,44
Turčija	3,1	1,2	2,4	4,4	5,7	13,3	12,5	18,0	17,7	7,9	13,6	6,59
Južna Koreja	0,2	0,6	1,3	2,5	5,5	18,3	14,2	25,0	24,5	6,0	2,0	6,54

33. Kako varno se počutite, če po svoji sosesčini hodite ponoči?

- 1 – zelo varno
- 2 – še kar varno
- 3 – ne preveč varno
- 4 – sploh ne varno

	zelo varno	še kar varno	ne preveč varno	sploh ne varno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	42,5	46,2	9,5	1,9
Nemčija	21,4	50,1	21,4	7,1
Madžarska	26,4	33,2	28,2	12,2
Španija	33,7	49,7	12,8	3,7
Švica	51,7	34,6	11,4	2,3
Avstrija	48,8	36,3	11,4	3,5
Turčija	22,6	47,1	21,3	9,0
Južna Koreja	11,1	72,4	16,0	0,5

34. Ste v zadnjih dvanajstih mesecih doživeli katero od naslednjih stvari:

- a) so vam kaj ukradli
- b) so vas nadlegovali ali vam grozili
- c) so vas spolno nadlegovali
- d) so vas pretepli ali poškodovali

Deleži pritrdilnih odgovorov	da so vam kaj ukradli	so vas nadlegovali ali vam grozili	so vas spolno nadlegovali	so vas pretepli ali poškodovali
Euromodul, 1999	a.	b.	c.	d.
Slovenija	6,9	4,6	0,7	0,7
Nemčija	5,8	8,7	1,0	1,5
Madžarska	13,9	4,8	0,5	1,7
Španija	6,3	2,1	0,8	0,8
Švica	10,1	9,2	2,0	2,2
Avstrija	3,6	2,6	0,6	1,6
Turčija	17,1	3,4	0,2	6,7
Južna Koreja	11,5	1,3	0,8	2,3

35. Kako zadovoljni ste na splošno z javno varnostjo?
Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.

povsem nezadovoljen												povsem zadovoljen
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		

	povsem nezadovoljen									povsem zadovoljen		
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	1,6	0,7	2,5	6,1	5,3	19,9	14,6	17,7	16,7	6,6	8,3	6,32
Nemčija	1,6	1,5	3,2	5,7	7,4	17,1	14,9	18,4	19,8	6,2	4,1	6,14
Madžarska	5,3	3,8	6,5	12,0	11,1	23,3	10,2	10,1	9,7	3,6	4,5	5,00
Španija	1,9	1,0	2,5	4,8	7,9	15,3	14,1	18,9	18,4	7,7	7,5	6,37
Švica	0,5	0,1	0,3	1,2	2,4	9,6	10,4	18,7	28,2	9,5	19,1	7,58
Avstrija	0,6	0,4	0,8	0,8	3,2	10,7	8,3	19,4	27,1	13,3	15,4	7,46
Turčija	10,2	2,4	4,4	6,9	8,6	18,1	14,0	14,6	11,2	3,8	5,9	5,25
Južna Koreja	0,7	0,2	1,4	3,0	4,6	18,6	16,3	25,8	23,0	5,0	1,4	6,45

**36. Pomislite na svojo sedanjo bivalno sosesko.
Koliko so v njej prisotni naslednji pojavi:**

	niso prisotni	malo	močno	zelo močno
a) hrup	1	2	3	4
b) onesnaženost zraka	1	2	3	4
c) pomanjkanje prostora za rekreacijo, zelenic	1	2	3	4
d) slaba kakovost vode	1	2	3	4

a)

hrup	niso prisotni	malo	močno	zelo močno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	33,3	38,9	19,7	8,1
Nemčija	45,4	35,6	13,8	5,1
Madžarska	54,9	31,0	8,9	5,1
Španija	49,7	26,1	15,9	8,3
Avstrija	61,8	23,1	9,4	5,8
Turčija	26,0	24,0	30,9	19,1
Južna Koreja	9,7	33,0	43,7	13,7

b)

onesnaženost zraka	niso prisotni	malo	močno	zelo močno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	42,7	34,8	17,0	5,5
Nemčija	49,7	37,3	10,0	2,9
Madžarska	53,3	28,5	13,4	4,7
Španija	48,9	25,8	16,9	8,4
Avstrija	58,4	26,5	11,0	4,2
Turčija	26,0	25,1	30,0	18,9
Južna Koreja	12,1	38,4	36,9	12,6

c)

pomanjkanje prostora za rekreacijo, zelenic	niso prisotni	malo	močno	zelo močno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	66,1	17,6	10,0	6,3
Nemčija	75,1	19,0	5,0	0,9
Madžarska	71,8	17,4	7,1	3,7
Španija	49,1	23,3	18,0	9,6
Avstrija	81,9	11,2	4,8	2,2
Turčija	24,1	26,6	28,4	20,9
Južna Koreja	13,3	34,7	37,9	14,0

d)				
slaba kakovost vode	niso prisotni	malo	močno	zelo močno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	64,9	21,1	10,2	3,7
Nemčija	76,5	18,8	3,5	1,2
Madžarska	65,1	22,2	8,3	4,3
Španija	55,2	19,2	13,2	12,4
Avstrija	83,1	12,7	3,4	0,8
Turčija	27,3	25,2	28,5	19,1
Južna Koreja	13,8	40,1	39,4	6,7

37. In kako zadovoljni ste na splošno s stanjem okolja v xxx / sloveniji?
Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.

povsem nezadovoljen												povsem zadovoljen
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		

	povsem nezadovoljen										povsem zadovoljen	
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	0,9	0,3	2,3	4,6	5,9	22,3	18,3	22,3	14,7	3,6	4,9	6,18
Nemčija	0,8	1,0	2,1	6,2	7,1	20,5	16,3	21,7	16,2	4,6	3,3	6,10
Madžarska	3,3	3,2	5,4	14,0	14,9	29,0	12,6	8,3	6,1	1,2	1,9	4,73
Španija	3,1	1,4	5,0	9,8	14,5	22,8	15,8	13,6	9,1	3,1	1,9	5,22
Švica	0,6	0,1	1,0	2,1	4,5	17,6	17,2	23,0	21,2	5,5	7,2	6,69
Avstrija	0,2	0,4	0,8	1,8	3,2	16,8	17,4	23,8	25,2	5,4	5,0	6,75
Turčija	10,4	2,8	5,8	9,8	12,7	21,9	15,4	11,6	5,6	1,5	2,6	4,61
Južna Koreja	1,1	0,8	4,1	8,8	15,4	24,2	17,4	15,2	11,5	1,2	0,3	5,34

38. Zdaj vam bomo prebrali nekaj trditev, ki zadevajo pogled na današnje življenje nasploh. Prosimo povejte, koliko soglašate z vsako od trditev.

		sploh ne soglašam	ne soglašam	soglašam	v celoti soglašam
a)	na večino problemov današnjega časa nimam vpliva	1	2	3	4
b)	pogosto se počutim osamljeno	1	2	3	4
c)	ne uživam preveč v svojem delu	1	2	3	4
d)	življenje je postalo tako zapleteno, da se skoraj ne znajdem	1	2	3	4
e)	kar zadeva prihodnost sem zelo optimističen	1	2	3	4
f)	da bi napredoval, mora človek danes početi tudi neprimerne stvari	1	2	3	4

a)

**na večino problemov
današnjega časa
nimam vpliva**

	sploh ne soglašam	ne soglašam	soglašam	v celoti soglašam
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	3,1	14,9	42,3	39,7
Nemčija	4,8	21,1	45,9	28,2
Madžarska	35,9	36,5	20,7	6,9
Španija	8,2	18,5	36,0	37,3
Švica	15,9	32,3	30,6	21,2
Avstrija	14,1	31,3	32,1	22,5
Turčija	5,1	17,2	40,9	36,8
Južna Koreja	9,1	47,6	40,2	3,1

b)				
pogosto se počutim osamljeno	sploh			v celoti
	ne soglašam	ne soglašam	soglašam	soglašam
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	35,4	48,3	13,0	3,3
Nemčija	54,2	28,3	11,7	5,8
Madžarska	54,2	22,4	14,1	9,3
Španija	49,6	23,9	19,1	7,5
Švica	69,3	18,3	7,1	5,3
Avstrija	68,9	21,2	7,4	2,6
Turčija	9,9	41,3	35,3	13,6
Južna Koreja	7,8	43,5	43,3	5,4

c)				
ne uživam preveč v svojem delu	sploh			v celoti
	ne soglašam	ne soglašam	soglašam	soglašam
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	34,7	43,3	16,5	5,5
Nemčija	51,2	32,0	11,0	5,8
Madžarska	52,0	30,5	13,0	4,5
Španija	54,0	24,4	14,0	7,6
Švica	78,0	13,0	5,3	3,8
Avstrija	73,3	17,1	6,7	2,9
Turčija	12,4	41,4	31,4	14,7
Južna Koreja	7,9	49,5	37,6	5,0

d)				
življenje je postalo tako zapleteno, da se skoraj ne najdem	sploh			v celoti
	ne soglašam	ne soglašam	soglašam	soglašam
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	30,3	47,1	15,1	7,5
Nemčija	47,1	32,5	15,5	5,0
Madžarska	37,5	31,1	21,9	9,5
Španija	49,4	26,7	17,7	6,2
Švica	69,1	19,0	7,8	4,1
Avstrija	69,8	20,0	8,8	1,4
Turčija	8,6	32,5	40,0	18,9
Južna Koreja	8,4	48,6	36,9	6,1

e)				
kar zadeva prihodnost	sploh			v celoti
sem zelo optimističen	ne soglašam	ne soglašam	soglašam	soglašam
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	8,4	26,4	43,0	22,3
Nemčija	6,5	31,0	45,3	17,2
Madžarska	8,0	16,9	42,2	32,9
Španija	8,4	21,6	42,6	27,5
Švica	8,1	17,2	34,4	40,4
Avstrija	8,0	23,0	37,4	31,6
Turčija	20,8	32,2	37,5	9,5
Južna Koreja	5,9	36,5	49,9	7,7

f)				
da bi napredoval,	sploh			v celoti
mora človek danes početi	ne soglašam	ne soglašam	soglašam	soglašam
tudi neprimerne stvari	1	2	3	4
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	16,6	35,2	34,1	14,1
Nemčija	35,5	34,9	21,7	8,0
Madžarska	4,3	13,2	42,0	40,5
Španija	50,6	22,5	19,8	7,1
Švica	57,9	22,2	14,6	5,4
Avstrija	53,7	24,1	15,1	7,0
Turčija	26,3	35,3	24,3	14,1
Južna Koreja	22,8	51,1	24,0	2,2

39. Kako zadovoljni ste na splošno s svojim življenjem?

Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.

povsem nezadovoljen												povsem zadovoljen
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		

	povsem nezadovoljen					povsem zadovoljen						
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	0,8	0,3	0,6	1,4	2,3	12,8	8,9	20,3	28,9	12,2	11,5	7,31
Nemčija	0,4	0,4	1,0	2,0	2,1	7,7	8,2	17,6	29,4	19,2	11,9	7,55
Madžarska	1,7	1,1	3,0	5,5	6,0	22,8	11,0	16,4	17,6	7,6	7,2	6,23
Španija	0,1	0,2	0,9	1,8	2,8	9,1	13,2	26,6	25,8	10,9	8,7	7,20
Švica	0,1	0,1	0,1	0,2	1,0	3,3	4,0	14,7	34,4	17,5	24,7	8,28
Avstrija	0,2	0,2	0,2	0,4	1,8	2,8	3,0	12,5	29,5	21,1	28,3	8,37
Turčija	11,2	3,6	6,4	9,4	11,0	21,2	13,8	10,9	7,3	2,2	2,9	4,62
Južna Koreja	0,3	0,1	1,5	2,9	6,5	25,5	23,3	26,4	11,3	1,6	0,7	6,01

40. Na splošno gledano, kako se počutite te dni? Ali bi rekli da ste ...

- 1 – zelo nesrečni
 2 – ne preveč srečni
 3 – precej srečni
 4 – zelo srečni

	zelo nesrečni	ne preveč srečni	precej srečni	zelo srečni
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	1,8	24,7	63,8	9,8
Nemčija	0,7	16,9	69,8	12,6
Madžarska	3,4	19,1	70,9	6,6
Španija	1,1	10,4	70,1	18,4
Avstrija	0,3	5,7	61,8	32,2
Turčija	1,2	6,6	58,3	33,9
Južna Koreja	11,6	52,7	31,1	4,6

41. Kaj menite, kako dobro so v sloveniji uresničene naslednje pravice, svoboščine in življenjske priložnosti?

	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
a) svoboda do političnega udejstvovanja	1	2	3	4
b) svoboda izbrati si poklic	1	2	3	4
c) zaščita okolja	1	2	3	4
d) zaščita zasebne lastnine	1	2	3	4
e) pravična porazdelitev bogastva	1	2	3	4
f) enakost med spoloma	1	2	3	4
g) enaka možnost uspeha v življenju, ne glede na socialni izvor	1	2	3	4
h) svoboda govora vedno in povsod	1	2	3	4
i) svoboda veroizpovedi	1	2	3	4
j) zaščita pred kriminalom	1	2	3	4
k) socialna varnost	1	2	3	4
l) solidarnost z revnimi	1	2	3	4
m) možnost dobiti zaposlitev	1	2	3	4

a)

svoboda do

političnega udejstvovanja

	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	2,9	23,3	43,9	29,9
Madžarska	11,4	30,5	36,3	21,8
Turčija	35,3	39,1	18,4	7,2
Južna Koreja	7,4	47,4	42,8	2,5

b)				
svoboda izbrati si	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	7,7	33,2	34,9	24,2
Madžarska	20,4	40,9	27,4	11,3
Turčija	37,4	41,0	16,1	5,5
Južna Koreja	6,6	37,3	47,0	9,1

c)				
zaščita okolja	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	5,6	56,4	32,3	5,7
Madžarska	14,6	57,2	25,5	2,8
Turčija	24,1	50,7	21,3	3,8
Južna Koreja	10,5	51,1	36,4	2,0

d)				
zaščita zasebne lastnine	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	4,9	40,4	45,0	9,7
Madžarska	15,8	45,4	35,8	3,0
Turčija	16,3	39,0	35,4	9,3
Južna Koreja	4,6	38,1	51,5	5,8

e)				
pravična porazdelitev bogastva	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	41,9	50,2	5,4	2,5
Madžarska	54,5	38,3	6,4	0,8
Turčija	66,7	26,4	5,0	1,9
Južna Koreja	27,2	53,0	18,5	1,2

f)				
enakost med spoloma	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	6,6	35,5	44,9	13,0
Madžarska	11,8	36,5	40,2	11,6
Turčija	24,4	43,5	26,8	5,2
Južna Koreja	4,0	34,7	57,2	4,1

g)

**enaka možnost uspeha
v življenju, ne glede
na socialni izvor**

	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	21,4	48,5	21,6	8,5
Madžarska	26,2	48,8	20,3	4,7
Turčija	35,1	39,1	19,8	6,0
Južna Koreja	8,5	47,7	39,3	4,5

h)

**svoboda govora
vedno in povsod**

	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	6,0	24,0	44,6	25,4
Madžarska	9,8	27,9	39,6	22,7
Turčija	37,1	40,7	17,3	4,9
Južna Koreja	3,4	25,1	61,9	9,6

i)

svoboda veroizpovedi

	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	1,0	8,6	44,7	45,7
Madžarska	1,7	5,7	37,6	55,0
Turčija	22,8	27,7	34,1	15,4
Južna Koreja	1,6	15,9	55,8	26,7

j)

zaščita pred kriminalom

	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	10,4	55,0	27,9	6,7
Madžarska	22,0	57,2	18,9	1,9
Turčija	20,9	43,6	28,3	7,1
Južna Koreja	6,2	45,6	46,1	2,1

k)

socialna varnost

	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	10,3	49,1	33,5	7,1
Madžarska	32,3	50,2	16,0	1,5
Turčija	33,4	43,0	19,3	4,4
Južna Koreja	12,4	53,3	32,6	1,7

l)

solidarnost z revnimi	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	15,8	52,6	26,0	5,7
Madžarska	25,0	49,7	22,8	2,6
Turčija	42,5	39,5	14,5	3,5
Južna Koreja	16,7	60,7	22,3	0,4

m)

možnost dobiti zaposlitev	sploh ne	ne preveč	precej	v celoti
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	33,2	55,6	8,3	3,0
Madžarska	38,4	46,4	13,6	1,6
Turčija	64,5	28,1	5,2	2,1
Južna Koreja	12,3	53,2	33,0	1,6

42. Kako zadovoljni ste na splošno z demokratičnimi institucijami v državi.
Prosimo uporabite lestvico od 0 do 10.

povsem nezadovoljen											povsem zadovoljen
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

	povsem nezadovoljen										povsem zadovoljen	
Euromodul, 1999	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	povp.
Slovenija	4,2	2,0	6,0	9,6	10,2	26,6	18,6	15,7	5,0	1,5	0,8	4,98
Nemčija	2,5	1,4	4,1	5,7	7,5	19,8	15,5	16,6	17,0	6,2	3,8	5,94
Madžarska	6,8	3,4	6,5	14,8	12,7	22,9	14,0	9,6	6,0	1,4	1,9	4,57
Turčija	26,4	5,8	8,5	12,6	12,5	16,4	8,6	4,5	3,3	0,9	0,5	3,15
Južna Koreja	0,7	0,9	2,7	5,8	12,2	32,9	23,5	15,3	5,4	0,6	0,1	5,34

44. Človek ima lahko občutek, da je vključen v normalno družbeno življenje, ali pa, da je iz njega izključen. Kako pomembne se vam osebno zdijo stvari na seznamu za to, da je nekdo pri nas vključen v družbeno življenje?

		ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
a)	da ima spoštovanja vreden poklic	1	2	3	4
b)	da njegove delovne zmožnosti niso omejene ali zmanjšane	1	2	3	4
c)	da zna uporabljati računalnik	1	2	3	4
d)	da govori tuj jezik	1	2	3	4
e)	da ima vozniško dovoljenje	1	2	3	4
f)	da je deležen rednega poklicnega usposabljanja	1	2	3	4
g)	da ima prijatelje	1	2	3	4
h)	da ni kronično bolan ali prizadet	1	2	3	4
i)	da ima lastno družino in otroke	1	2	3	4
j)	da sodeluje pri prostovoljnih dejavnostih	1	2	3	4
k)	da sodeluje pri političnih dejavnostih	1	2	3	4
l)	da ima dobro izobrazbo	1	2	3	4
m)	da ima slovensko državljanstvo	1	2	3	4
n)	da ima lastne dohodke	1	2	3	4

a)				
da ima spoštovanja vreden poklic	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	2,9	9,4	57,0	30,8
Madžarska	2,0	4,8	30,6	62,6
Turčija	0,9	4,0	25,5	69,6
Južna Koreja	1,6	12,1	56,2	30,2

b)

da njegove delovne
zmožnosti niso omejene
ali zmanjšane

	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	2,2	9,5	57,9	30,4
Madžarska	0,5	2,1	28,7	68,7
Turčija	1,8	6,1	41,3	50,7
Južna Koreja	0,4	10,1	47,5	41,9

c)

da zna uporabljati
računalnik

	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	6,8	19,0	51,3	22,8
Madžarska	3,9	16,1	47,7	32,3
Turčija	3,4	12,9	43,4	40,3
Južna Koreja	3,3	20,5	54,6	21,7

d)

da govori tuj jezik

	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	3,3	11,3	51,2	34,2
Madžarska	2,3	10,1	44,6	43,1
Turčija	2,6	11,9	38,9	46,6
Južna Koreja	3,7	26,0	50,3	20,0

e)

da ima vozniško
dovoljenje

	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	3,2	8,2	49,1	39,5
Madžarska	2,9	13,1	45,4	38,6
Turčija	5,0	16,3	43,5	35,2

f)

da je deležen rednega
poklicnega usposabljanja

	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	2,5	11,1	59,3	27,1
Madžarska	0,8	2,3	21,8	75,2
Turčija	1,1	4,3	38,7	55,9
Južna Koreja	4,1	30,6	53,9	11,4

g) da ima prijatelje	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	1,3	6,3	55,5	36,9
Madžarska	1,4	9,4	40,7	48,5
Turčija	1,3	6,6	41,7	50,5
Južna Koreja	0,6	5,8	51,8	41,8

h) da ni kronično bolan ali prizadet	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	2,4	7,0	39,0	51,7
Madžarska	0,5	2,7	16,3	80,6
Turčija	2,6	5,7	22,5	69,1
Južna Koreja	0,4	6,0	33,2	60,5

i) da ima lastno družino in otroke	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	6,7	20,9	49,7	22,6
Madžarska	3,5	15,5	30,5	50,5
Turčija	3,3	11,9	37,9	47,0

j) da sodeluje pri prostovoljnih dejavnostih	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	11,6	38,9	41,5	8,0
Madžarska	10,0	34,7	39,2	16,1
Turčija	8,4	25,2	42,5	23,9
Južna Koreja	2,9	21,1	57,3	18,7

k) da sodeluje pri političnih dejavnostih	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	30,0	45,1	19,6	5,3
Madžarska	30,9	44,3	18,3	6,5
Turčija	19,2	36,6	25,1	19,1
Južna Koreja	15,3	50,0	29,3	5,5

l) da ima dobro izobrazbo	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	3,4	8,1	58,1	30,4
Madžarska	7,6	22,4	45,4	24,6
Turčija	3,2	7,2	32,7	56,9
Južna Koreja	3,0	29,2	50,8	16,9

m) da ima slovensko državljanstvo	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	4,5	11,8	47,4	36,3
Madžarska	6,9	20,2	38,7	34,2
Turčija	8,4	16,6	34,0	40,9

n) da ima lastne dohodke	ni pomembno	ne preveč pomembno	pomembno	zelo pomembno
Euromodul, 1999	1	2	3	4
Slovenija	1,4	3,7	43,0	51,9
Madžarska	0,7	2,2	20,1	77,0
Turčija	1,2	2,3	23,6	72,8

I Stvarno kazalo

B

blaginja, 585, 587, 591
 blaginje, 5, 198, 210, 212-213, 390,
 394-395, 419, 431, 583, 585-589,
 593-594, 601
 blagoslov, 94, 97, 129, 138, 141-142
 blagostanje, 150, 157, 192-193, 195,
 198, 204-206, 212-213, 343, 345,
 348, 350
 bližina stranki, 395, 412
 Bog, 17, 19, 22, 56, 58, 60, 63, 66,
 74, 91-92, 94, 96, 98-100, 129,
 151, 171, 207-209, 236, 238, 286,
 294, 308-309, 325, 330, 470-471,
 561, 571, 586, 591, 594, 603, 610,
 647-648
 bojkot, 357, 359
 brezposelnost, 88, 637, 638

C

cerkev, 11, 13-14, 23, 25, 66, 69, 86,
 90, 91-92, 101, 111-114, 119-120,
 123-124, 286, 289, 558, 560, 572,
 574

C

ekonomska kriza, 395

Č

člani gospodinjstva, 613-614, 621-622
 človečnost 192-193, 195, 200, 202-
 203, 205, 207-208, 211-213, 343,
 346, 348, 351
 človekove pravice, 233
 čudež, 94, 97

D

delavci, 369-370, 386, 610-611
 delo vlade, 405
 demokracija, 177, 210-221, 230-232,
 236, 238, 244-256, 333-334, 394,
 417, 419, 422, 425, 429-430, 534-
 535
 demokratične vrednote, 419, 420,
 422, 430
 demokratični sistem, 179, 394, 419,
 420, 421, 431
 demokratizacija, 180-182
 demonstracije, 316, 319, 357, 360
 desno/ desnica, 184, 221, 235, 238-
 239, 407, 526
 dobiček, 192-193, 195, 198, 204-206,
 211, 213, 343, 345, 348, 350
 dohodek, 150, 158, 425, 462, 466, 587,
 591, 593, 594-595, 603-604
 družbeni sloji, 424, 468
 država, 7, 18-23, 119, 185-189,
 196-198, 209-210, 306, 333-334,
 386-389, 391-392, 396-397, 401,
 419-421, 427, 430-432, 435, 446-
 448, 470, 472, 504, 508, 520, 522,
 531-533, 552-553, 588-589, 591,
 593, 595, 598, 604

E

ekonomski položaj, 260-261, 439-442
 enakost med spoloma, 647-648
 enostrankarski sistem, 364, 507
 Evropska unija, 419, 435, 531, 593

F

finančna situacija, 40

G

gospodinjstvo, 439, 613, 630

H

hudič, 94-95

I

Islam, 21, 66, 113

izobrazba, 423, 425, 457-458, 633-634, 651, 654

J

Jezus, 132-133, 135

K

kakovost življenja, 587, 590, 600-601, 604

kapitalizem, 182, 186, 187-190, 192-194, 198-202, 205-208, 210, 212-214, 219

komunisti, 14-17, 19-20, 27, 177-179, 197, 236, 238, 369, 381, 419, 421, 486

konservativci, 486

korupcija, 192-193, 196, 198-199, 202, 206-208, 212-213, 274, 343, 347-348, 352

kriza, 186

krst, 125

krščanski demokrati, 486

krščanstvo, 23-24, 66, 70, 72

levica / levo, 184, 221, 235-237, 407, 526

L

liberalci, 486

M

materialni položaj, 262

mediji, 114, 118, 446, 448, 494-495, 499-500

moč, 94, 97, 197, 343, 345, 348, 350, 391-392, 396, 428, 494, 497, 499, 502

molitev, 145

možnost dobiti zaposlitev, 650

N

nacionalisti, 236, 238, 486

načela, 539

napoved prihodnosti, 94

napredek 192-193, 195-196, 198, 200, 202-203, 205-206, 208, 211, 213, 343-344, 346, 348-349, 351

nebesa, 94-95

neenakost, 178-180, 192-193, 198-201, 204-208, 211-213, 234, 236, 238, 244, 246, 250, 343-344, 348-349, 387, 389, 397, 419, 429, 435, 454, 462, 537, 587-589, 603

O

občutek varnosti, 604

obhajilo, 122, 128

objektivne življenjske razmere, 587, 591, 594-595, 604

obred, 24, 125, 560, 566-568

optimizem, 595, 604

P

parlament, 180, 217, 324, 401, 420, 479, 481, 504, 506-507, 520, 522

participacija, 230, 387, 397, 426, 428, 435, 591, 594-595, 603

pekel, 94-95, 365, 367

podjetniki, 377

pogreb, 31-34, 125

poklic, 15, 102, 150, 158, 240, 242, 423, 426, 552, 553, 591, 634, 647, 651, 652, 657

policija, 316-317

Politična

kompetenca, 426,435
 kultura, 177, 221, 417, 419, 435
 legitimnost, 422
 participacija, 397, 426, 428, 435
 podpora, 393
 skupina, 486-487

politične

stranke, 179, 221, 396, 435, 479,
 494, 496, 499, 501, 552, 555-556
 svoboščine, 244-245, 419

politično udejstvovanje, 517,647**politika, 20, 25-26, 88-89, 428, 513,**

520, 525, 578, 580

pomanjkanje, 192, 198, 202, 207-208,

212-213, 343, 346, 348, 351, 641

ponos, 285, 509-510, 512**posmrtno življenje, 17, 151, 169**

pravičnost, 150, 152, 192-193, 195,
 200, 202-203, 205-208, 211-213,
 343, 346, 348, 351, 396, 419, 430,
 454, 456, 491-492, 594, 595

prijatelji, 35, 37 41, 44, 76, 558, 559,

608-609

pritisk, 14, 21, 24, 207-208, 211, 343,

347, 348, 352

prosti čas, 578-579, 591**protesti, 514-515, 517-518****R****razlike v zasluškkih, 278****razvoj demokracije, 438****religija, 20, 26, 457, 460****religioznost, 11-12, 14-23, 25-26, 657****S****sebičnost, 151, 165-166, 192-193, 196,**

199-201, 204-208, 211-213, 343,

345, 348, 350

sekularizacija, 11, 23**sestava družine, 595, 604****sindikat, 240, 242, 286, 293, 479, 485,**

607

skrajno desno, 407**skrajno levo, 407****Slovenci, 47, 50, 186, 195, 196, 211,**

212, 216, 217, 218, 219, 610, 612

smisel življenja, 150-151, 156, 172,

657

smrt, 17, 94, 96, 151, 168-169, 562,

657

socialisti(čno), 177, 179, 181, 184, 187-

190, 192, 194, 197-198, 212-213,

221, 236, 238, 284, 343, 348-352,

394, 419-420, 422-432, 455, 475,

477, 486, 593

samoupravljanje, 284

socializem, 16, 177, 179, 182-183,

185-187, 189-190, 192, 194, 196,

198-202, 204-205, 207-210, 212-

213, 215-216, 220, 425-427, 430,

534, 536

socialna varnost, 423, 647, 649**socialne razlike, 88-89****socialni demokrati, 486****splav,****spori in konflikti, 610****sreča, 12-13, 218, 220, 393, 399, 486,**

572, 575, 586, 595, 604, 657

stanovanjske razmere, 594,604**stavka, 11, 14, 177, 186, 192-193, 198,**

200-201, 204-206, 208, 211, 213,

316, 320, 343-344, 348-349, 357,

362, 392, 514, 516, 517, 519

stranke, 20, 180, 240, 241, 244, 255,

286, 297, 339-340, 364, 394, 397,

401, 408, 415, 419, 478, 486-487,

504, 507, 552, 554, 607

subjektivno počutje, 594,604

svoboda, 150, 157, 192-193, 195, 202, 205, 208, 211, 213, 230, 234, 236, 238, 244- 245, 249, 343-344, 348-349, 494-495, 497, 499-500, 502, 537, 595, 647, 648- 649

svoboda

govora, 244-245, 647, 649, 657

veroizpovedi, 647,649

T

tržna ekonomija, 259

tržno gospodarstvo, 420, 429-430, 435, 470-473

U

upor, 514, 516-517, 519

ustava, 22, 66, 74, 180, 488-489, 490, 514-515, 517-518

V

varnost, 150, 157, 189, 275-277, 423, 587, 589, 591, 594-595, 603-604, 638-640, 647, 649, 658

večstrankarski sistem, 244, 255, 364, 504,507

vernost, 11-24, 64-65, 75-79, 101-105, 119, 128-142, 147, 148, 390, 391, 562, 569-570, 572, 575-579

veroizpoved, 494, 497, 499, 502, 558-560, 647, 649

verske

prakse, 435

skupnosti, 20, 80, 240, 243

versko prepričanje, 66-68, 102-104

vlada, 179, 191-192, 197, 231-232, 236-239, 286, 300, 304, 316, 319, 320-321, 325, 331, 385, 395, 405, 425, 431, 443-444, 449-452, 504-505, 507-508, 520, 525, 552, 554, 586

vloga države, 387,435

vojska, 113, 494, 498, 499, 503-505

volilni sistemi, 383, 385-386, 390, 401

volitve, 217, 230, 323, 416, 494, 496, 499, 501

zadovoljstvo

z demokracijo, 396

z dem. sistemom, 435

z življenjem, 435, 596, 597, 598

zakon, 31-32, 66, 68, 75, 88, 244, 250, 308, 310, 316, 319, 357, 360, 362, 444, 450, 452, 520, 524, 595

zaupanje, 182, 184-185, 221, 287-303, 394, 396, 435, 595, 603

zaupanje v ljudi, 538

zaupanje v institucije, 394, 435, 603

zdravila, 304,631

zdravje, 591, 594-595, 603-604, 632

znanost, 11, 94, 96, 183, 220, 591, 658

življenjski standard, 325, 329, 449-450, 595, 603-604

DOKUMENTI SJM

Fakulteta
za družbene vede

Center za raziskovanje
javnega mnenja
in množičnih komunikacij

- **Vrednote v prehodu I., 1997**
S lovensko javno mnenje 1968–1990
- **Vrednote v prehodu II., 1999**
S lovensko javno mnenje 1990–1998
- **Vrednote v prehodu III., 2004**
S lovensko javno mnenje 1999–2004
- **Vrednote v prehodu IV., 2009**
S lovensko javno mnenje 2004–2009
- **Vrednote v prehodu V., 2012**
S lovenija v evropskih primerjavah 2002–2010
- **Vrednote v prehodu VI., 2012**
S lovenija v mednarodnih primerjavah 1992–2011
- **Vrednote v prehodu VII., 2013**
S lovenija v mednarodnih in medčasovnih primerjavah SJM–ISSP, 1991–2012
- **Vrednote v prehodu VIII., 2014**
S lovenija v srednje in vzhodnoevropskih primerjavah 1991–2011
- **Vrednote v prehodu IX., 2014**
S lovensko javno mnenje 1968–2013, medčasovne primerjave